Finansutskottets betänkande 1998/99:FiU1

Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna, m.m. (prop. 1998/99:1)

1998/99
FiU1

Sammanfattning

Förslag till rambeslut

Budgetpropositionen bygger på en överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna. Överenskommelsen fullföljs genom de ställningstaganden finansutskottet gör i detta betänkande. I betänkandet lägger utskottet fram förslag om ramar för utgiftsområden och en beräkning av statsbudgetens inkomster för budgetåret 1999 i enlighet med den beslutsordning som riksdagen fastställt för sin behandling av den statliga budgeten. När riksdagen behandlat detta betänkande och fattat beslut om ramarna för de 27 utgiftsområden som budgeten indelas i är dessa utgiftsramar styrande för riksdagens fortsatta behandling av budgetförslagen.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till beräkning av inkomsterna och fördelning av utgifterna på utgiftsområden (se appendix 1). Det innebär att utskottet föreslår att inkomsterna för 1999 beräknas till 696,4 miljarder kronor. Statsbudgetens utgifter beräknas till 680,4 miljarder kronor. Således visar statsbudgeten för 1999 ett överskott om 16 miljarder kronor.

Konjunkturen och den ekonomiska politiken

Utskottet bedömer att förutsättningarna är goda för en hög tillväxt i den svenska ekonomin under de närmaste åren. De offentliga finanserna är sanerade. Den offentliga budgeten visar nu överskott. Inflationen är i det närmaste obefintlig och de svenska räntorna ligger på den lägsta nivån sedan 1950-talet. De samlade affärerna med utlandet, dvs. bytesbalansen, visar ett relativt stort överskott.

Under första halvåret i år steg BNP med 3 % jämfört med första halvåret 1997. Investeringarna och den privata konsumtionen ökar snabbt. Sysselsättningen fortsätter att stiga och arbetslösheten sjunker.

Utsikterna för den internationella utvecklingen har dock försvagats under de senaste månaderna. Osäkerheten om tillväxten i världsekonomin har ökat. Oron för en djupare nedgång i den ekonomiska aktiviteten i Japan och övriga länder i Asien har stigit. Dessutom har krisen i Asien spridit sig till andra s.k. tillväxtekonomier. Höstens turbulens på världens finansmarknader har vidare skapat tendenser till en mer återhållsam långivning i det internationella kreditsystemet. Banker och investerare har blivit mer obenägna att ta risker, vilket i sin förlängning kan leda till att investeringsverksamheten runt om i

världen dämpas. Detta motverkas till en del av att flera centralbanker under den senaste tiden sänkt sina viktigaste styrräntor.

Trots detta blir tillväxten i världsekonomin under nästa år troligtvis något lägre än den bedömning som regeringen gör i budgetpropositionen. Därmed ökar även risken för en lägre svensk tillväxt under framför allt 1999. Grovt räknat kan tillväxten för 1999 bli omkring en halv procentenhet lägre än de 3 % som regeringen kalkylerar med i budgetpropositionen. Om så blir fallet innebär det ändå att den svenska tillväxten under nästa år blir relativt god. Osäkerheten är dock betydande. Även om den internationella oron avtagit under de senaste veckorna är de finansiella marknaderna fortfarande instabila och risken för bakslag är stor.

Den bild av ekonomins utveckling som tecknas i budgetpropositionen bedöms emellertid vara relevant som underlag för riksdagens beslut med anledning av budgetpropositionen. De förändringar som utvecklingen hittills kan föranleda är i prognossammanhang relativt marginella. En sämre tillväxt innebär också en svagare utveckling av sysselsättningen och de offentliga finanserna. Det finns dock vissa motverkande faktorer som lägre inflation och lägre räntor. Därför förutsätter utskottet att regeringen noga följer utvecklingen och återkommer med förslag till åtgärder i vårpropositionen om utvecklingen hotar de budgetpolitiska målen eller om utgifterna hotar att överstiga det fastställda utgiftstaket för 1999.

Den kraftiga saneringen av de offentliga finanserna innebär att svensk ekonomi i dag står på en betydligt stabilare grund jämfört med situationen vid mitten av 1990-talet. Därför är det tillfredsställande att budgetpropositionen bygger på en överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Det ökar omvärldens förtroende för en fortsatt stabil svensk ekonomisk politik och minskar den osäkerhet som uppstod efter höstens riksdagsval. Samarbetet berör fem viktiga områden – ekonomi, sysselsättning, rättvisa, jämställdhet och miljö. Utgångspunkten för samarbetet är fortsatt sunda statsfinanser och stabila priser. De fastställda utgiftstaken och överskottsmålen i de offentliga finanserna ligger fast. Vidare skärps målet för år 2000 genom att överskottsmålet höjs från 1,5 % av BNP till 2,0 %. Ambitionen att öka sysselsättningen skärps genom att målet om en halvering av den öppna arbetslösheten till år 2000 kompletteras med ett nytt sysselsättningsmål. Ytterligare resurser tillförs de prioriterade områdena skola, vård och omsorg. För att öka rättvisan förstärks pensionärernas ekonomi samtidigt som låginkomsttagarna gynnas av en tillfällig skattereduktion under 1999. Fastighetsskatten för hyresbostäder sänks tillfälligt 1999 och en höjning av barnbidraget och studiebidraget föreslås fr.o.m. år 2000. Biståndet höjs ytterligare. Steg tas för att ytterligare öka jämställdheten i det svenska samhället och nya resurser avsätts för att göra Sverige ekologiskt hållbart.

Europapolitiken är en mycket central del av regeringens framtidspolitik. Sverige skall aktivt arbeta för en utvidgning och fördjupning av det europeiska samarbetet. Kampen mot arbetslösheten står i centrum. De politiska förutsättningarna för gemensamma insatser i Europa är nu bättre än någonsin.

Politiken skall inriktas på en hög och god tillväxt. Småföretagsperspektivet skall än mer sättas i fokus och reglerna förenklas. Företagsklimatet skall vara gott och skatterna utformas så att företagande och expansion gynnas. Av bl.a. denna anledning har regeringen nyligen inbjudit riksdagspartierna till överläggningar om den framtida skattepolitiken. Östersjösamarbetet skall utvecklas och Sveriges position som en ledande IT-nation förstärkas. Kvaliteten i skolan skall förbättras och utbyggnaden av högskolor och universitet fortsätta. Sverige skall fortsätta att vara en drivande kraft för en ekologiskt hållbar utveckling.

Budgetpolitiken

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till inriktning av budgetpolitiken. Enligt utskottets mening kan de förslag till alternativ inriktning som oppositionspartierna för fram inte läggas till grund för riksdagens beslut.

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna står bakom riktlinjerna för den ekonomiska politiken, budgetpolitiken, utgiftstaken, fördelningen av utgifter på utgiftsområdena för 1999, tilläggsbudgeten för 1998 och de nu föreslagna skatteförändringarna för 1999. Utskottet noterar med tillfredsställelse att det alltså finns en bred enighet i dessa frågor, vilket ger stadga och utgör en god grund för en fortsatt stabil utveckling.

Utskottet delar regeringens bedömning att det nu finns ett begränsat reformutrymme som kan tas i anspråk utan att man ger avkall på överskottskraven. Utskottet motsätter sig bestämt att man i detta läge använder överskotten till att finansiera skattesänkningar för mer välbeställda. I stället bör utrymmet i första hand avdelas till de grupper som drabbats hårdast av de tidigare besparingarna. I budgetpropositionen föreslår regeringen med stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna just detta. Stödet till barnfamiljer och pensionärer skall förbättras och nästa år skall såväl skatten för låg- och medelinkomsttagare som fastighetsskatten på hyreshus tillfälligt sänkas. Förslagen i budgetpropositionen har sammantagna en god fördelningsprofil.

Finansutskottet anser således att den av regeringen föreslagna uppläggningen ger budgetpolitiken en riktig inriktning och därför bör utgöra grund för budgetpolitiken under såväl 1999 som de båda efterföljande åren.

Det innebär att utskottet tillstyrker regeringens förslag att skärpa målet för budgetpolitiken år 2000 från ett överskott på 1,5 till 2,0 % av BNP, förslaget om teknisk omräkning av utgiftstaket för staten för åren 1999–2001 med anledning av ålderspensionsreformen samt förslaget till fördelning av utgifter på utgiftsområden 1999. Utskottet anser också att riksdagen skall godkänna regeringens förslag till preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för budgetåren 2000 och 2001 som riktlinjer för regeringens budgetarbete.

Beräkningen av statens inkomster och skatteförslag

Utskottet tillstyrker propositionens förslag till inkomstberäkning. Dessutom tillstyrks tre förslag om ändrade skatter. Det gäller regeringens förslag om skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare, om att den statliga skatten om 200 kr på förvärvsinkomster skall utgöra en kommunal inkomstskatt

samt om sänkningen av fastighetsskatten på bostadshyreshus. Alla tre förslag är temporära och gäller för år 1999.

Ekonomisk styrning

I betänkandet behandlas också regeringens redovisning i budgetpropositionen om styrning av den statliga verksamheten (volym 1, avsnitt 9) samt regeringens skrivelse 1997/98:187 Uppföljning av budgetåret 1997. Utskottet ställer sig positivt till det pågående arbetet med att utveckla resultatstyrningen av statlig verksamhet och understryker betydelsen av en fortsatt dialog mellan riksdagen och regeringen i mål- och resultatfrågor.

När det gäller den ekonomiska uppföljningen av föregående budgetår anser utskottet att regeringens redovisning till riksdagen gradvis utvecklats under den tid som budgetlagen varit i kraft. Utskottet pekar i sammanhanget dock på att arbetet behöver drivas vidare t.ex. beträffande redovisningen av statsbudgetens utfall och av garantiverksamheten.

Samtliga motioner som behandlas i betänkandet avstyrks.

Till betänkandet har fogats 28 reservationer och 5 särskilda yttranden.

Inledning

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 1998/99:1 Budgetpropositionen för 1999, i vad avser

dels förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkandena 1–15 om den ekonomiska politiken och förslag till statsbudget för budgetåret 1999 samt yrkandena 30–32 om skattefrågor,

dels utgiftsområde 2 såvitt avser förslag till lag om ändring i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag (yrkande 1),

dels de under allmänna motionstiden 1998 väckta motionerna
1998/99:Fi6 av Lars Tobisson m.fl. (m),
1998/99:Fi201 av Birger Schlaug m.fl. (mp),
1998/99:Fi202 av Bertil Persson (m),
1998/99:Fi203 av Sten Tolgfors (m),
1998/99:Fi204 av Ola Karlsson (m),
1998/99:Fi206 av Inger Strömbom m.fl. (kd, m, fp),
1998/99:Fi207 av Tuve Skånberg (kd),
1998/99:Fi208 av Carl Bildt m.fl. (m) i vad avser yrkandena 1–10,
1998/99:Fi209 av Alf Svensson m.fl. (kd),
1998/99:Fi210 av Lennart Daléus m.fl. (c) i vad avser yrkandena 1–3, 26–31, 35 och 36,
1998/99:Fi211 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) i vad avser yrkandena 1–6,
1998/99:Fi212 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp),
1998/99:Fi215 av Karl-Göran Biörsmark m.fl. (fp),
1998/99:Fi216 av Gudrun Schyman m.fl. (v),
1998/99:Fi501 av Maud Ekendahl (m),
1998/99:Fi507 av Lars Tobisson m.fl. (m) i vad avser yrkande 11,
1998/99:Fi610 av Nils Fredrik Aurelius (m),
1998/99:Fi708 av Siv Holma m.fl. (v) i vad avser yrkande 8,
1998/99:Fi902 av Birgitta Carlsson och Eskil Erlandsson (c),
1998/99:Fi904 av Göran Norlander m.fl. (s),
1998/99:Fi905 av Sven Bergström och Birgitta Sellén (c),
1998/99:Fi908 av Ulla Wester (s),
1998/99:Fi912 av Per Rosengren och Berit Jóhannesson (v),
1998/99:Sk301 av Göte Jonsson (m),
1998/99:Sk302 av Bo Lundgren m.fl. (m) i vad avser yrkandena 1–6,
1998/99:Sk303 av Bo Lundgren m.fl. (m, kd, fp),
1998/99:Sk304 av Tuve Skånberg och Rolf Åbjörnsson (kd),
1998/99:Sk305 av Sören Lekberg och Ingemar Josefsson (s),
1998/99:Sk306 av Lennart Daléus m.fl. (c) i vad avser yrkandena 1, 3–9, 11–20,
1998/99:Sk307 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) i vad avser yrkandena 1–6 och 8,
1998/99:Sk308 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) i vad avser yrkandena 1–7, 9–11 och 15–18,

1998/99:Sk309 av Alf Svensson m.fl. (kd) i vad avser yrkandena 1–8, 10–20, 22, 24–28, 31, 32,
1998/99:Sk310 av Carl Bildt m.fl. (m) i vad avser yrkandena 1–6,
1998/99:Sk311 av Carl Bildt m.fl. (m),
1998/99:Sk609 av Kent Olsson m.fl. (m, kd),
1998/99:Sk629 av Bo Lundgren m.fl. (m),
1998/99:Sk647 av Inga Berggren och Ingvar Eriksson (m) i vad avser yrkandena 1, 2 och 4,
1998/99:Sk731 av Jeppe Johnsson och Ingvar Eriksson (m) i vad avser yrkande 2,
1998/99:U213 av Göran Lennmarker m.fl. (m) i vad avser yrkande 5,
1998/99:U304 av Göran Lennmarker m.fl. (m) i vad avser yrkande 5,
1998/99:U504 av Margareta Andersson och Kenneth Johansson (c) i vad avser yrkande 3,
1998/99:U507 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) i vad avser yrkande 3,
1998/99:U509 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) i vad avser yrkande 7,
1998/99:U806 av Göran Lennmarker m.fl. (m) i vad avser yrkande 4,
1998/99:Sf283 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) i vad avser yrkandena 1 och 9,
1998/99:MJ224 av Alf Svensson m.fl. (kd) i vad avser yrkandena 4–7, 30 och 36,
1998/99:MJ256 av Göte Jonsson m.fl. (m) i vad avser yrkande 3,
1998/99:MJ406 av Carl G Nilsson (m) i vad avser yrkande 2,
1998/99:N230 av Rigmor Ahlstedt (c) i vad avser yrkande 3,
1998/99:N231 av Dan Ericsson m.fl. (kd) i vad avser yrkande 4,
1998/99:N274 av Göran Hägglund m.fl. (kd) i vad avser yrkande 22,
1998/99:N275 av Agne Hansson m.fl. (c) i vad avser yrkande 3,
1998/99:N330 av Alf Svensson m.fl. (kd) i vad avser yrkandena 14 och 15,
1998/99:N336 av Gudrun Schyman m.fl. (v) i vad avser yrkande 1,
1998/99:A257 av Alf Svensson m.fl. (kd) i vad avser yrkande 2,
1998/99:A811 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) i vad avser yrkandena 4 och 9,
1998/99:Bo209 av Knut Billing m.fl. (m) i vad avser yrkandena 4 och 6,
1998/99:Bo237 av Ulla-Britt Hagström m.fl. (kd) i vad avser yrkande 13.

I detta betänkande behandlar utskottet i avsnitt 5 Ekonomisk styrning och statlig redovisning även regeringens skrivelse 1997/98:187 Uppföljning av budgetåret 1997 samt den med anledning av skrivelsen väckta motionen 1998/99:Fi6 av Lars Tobisson m.fl. (m).

Finansplanens avsnitt 7 *Prognos och tilläggsbudget för 1998* (yrkandena 16–29) behandlas i finansutskottets betänkande 1998/99:FiU11.

Regeringens lagförslag

De lagförslag som regeringen lägger fram i budgetpropositionen återfinns i *bilaga 1* till betänkandet.

Lagrådets yttrande

Finansutskottet har beslutat inhämta Lagrådets yttrande över de i budgetpropositionen under yrkandena 30–32 framlagda förslagen till

1. lag om skattereduktion på förvärvsinkomster vid 2000 års taxering,
2. lag om beräkning av viss inkomstskatt på förvärvsinkomster vid 2000 års taxering, m.m.,
3. lag om ändring i lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt.

Yttrandet återfinns i *bilaga 2* till betänkandet.

Yttranden från andra utskott

Yttranden över budgetpropositionens förslag jämte motioner i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde har inkommit från
– skatteutskottet (1998/99:SkU1y),
– justitieutskottet (protokollsutdrag 1998/99:3.3),
– försvarsutskottet (1998/99:FöU1y),
– socialförsäkringsutskottet (1998/99:SfU1y),
– kulturutskottet (protokollsutdrag 1998/99:4.2),
– arbetsmarknadsutskottet (protokollsutdrag 1998/99:4.8),
och
– bostadsutskottet (protokollsutdrag 1998/99:3.3 och 3.4).

Yttrandena återfinns i *bilagorna 3–9* i betänkandet.

Utfrågningar

Utskottet anordnade den 13 november 1998 en offentlig utfrågning om *penningpolitiken* med riksbankschefen Urban Bäckström.

Protokoll från utfrågningen återfinns i *bilaga 10* i betänkandet.

Den 5 november 1998 hade utskottet en intern utfrågning med generaldirektör Svante Öberg och avdelningschef Håkan Frisén, Konjunkturinstitutet och den 10 november informerade statssekreterare Peter Lagerblad, Finansdepartementet, utskottet om vissa förslag i budgetpropositionen.

Propositionens förslag

I proposition 1998/99:1 Budgetpropositionen för 1999 föreslår regeringen

dels i Förslag till statsbudget, finansplan m.m.

såvitt avser den ekonomiska politiken och förslag till statsbudget för budgetåret 1999

1. att riksdagen godkänner de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som regeringen förordar (avsnitt 1),

2. att riksdagen fastställer målet för sysselsättningen till att andelen sysselsatta av befolkningen mellan 20 och 64 år skall öka från 74 % år 1997 till 80 % år 2004 (avsnitt 1.5),

3. att riksdagen med anledning av ålderspensionsreformen fastställer utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för år 1999 till 753 miljarder kronor, för år 2000 till 761 miljarder kronor och för år 2001 till 786 miljarder kronor (avsnitt 4.1, tabell 4.1),

4. att riksdagen fastställer målet för budgetpolitiken om ett överskott i de offentliga finanserna till 2 % av bruttonationalprodukten för år 2000 (avsnitt 4.1),

5. att riksdagen godkänner den reviderade beräkningen av de offentliga utgifterna för åren 1999–2001 (avsnitt 4.1, tabell 4.2),

6. att riksdagen bemyndigar regeringen att under budgetåret 1999 ta upp lån enligt lagen (1988:1387) om statens upplåning (avsnitt 4.6.3),

7. att riksdagen godkänner beräkningen av förändringar av myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret för budgetåret 1999 samt beräkningen av överföring av medel från AP-fonden för budgetåret 1999 (avsnitt 4.6.3, tabell 4.15),

8. att riksdagen godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster för budgetåret 1999 (avsnitt 5.2 samt bilaga 1),

9. att riksdagen beslutar om fördelning av utgifterna för budgetåret 1999 på utgiftsområden i enlighet med vad regeringen föreslår (avsnitt 6.1.1, tabell 6.1),

10. att riksdagen godkänner beräkningen av förändringar av anslagsbehållningarna för budgetåret 1999 (avsnitt 6.1.1, tabell 6.1),

11. att riksdagen godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåren 2000 och 2001 som riktlinje för regeringens budgetarbete (avsnitt 6.1.1, tabell 6.1),

12. att riksdagen bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 besluta om lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet intill ett sammanlagt belopp av 16 700 000 000 kr (avsnitt 6.4, tabell 6.4),

13. att riksdagen bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 besluta om krediter för myndigheters räntekonton i Riksgäldskontoret intill ett sammanlagt belopp av 14 500 000 000 kr (avsnitt 6.4, tabell 6.5),

14. att riksdagen bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 vad avser sjunde AP-fondstyrelsens verksamhet dels besluta om lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i verksamheten på

högst 19 000 000 kr, dels besluta om kredit på räntekonto i Riksgäldskontoret på högst 24 500 000 kr (avsnitt 6.4),

15. att riksdagen bemyndigar regeringen att under budgetåret 1999, med de begränsningar som följer av 6 § andra stycket lagen (1996:1059) om statsbudgeten, besluta att ett ramanslag, med undantag för anslag anvisade för förvaltningsändamål, får överskridas om ett riksdagsbeslut om anslag på tilläggsbudget inte hinner inväntas och om överskridandet ryms inom utgiftstaket för staten (avsnitt 6.7),

såvitt avser skattefrågor

30. att riksdagen antar regeringens förslag till lag om skattereduktion på förvärvsinkomster vid 2000 års taxering,

31. att riksdagen antar regeringens förslag till lag om beräkning av viss inkomstskatt på förvärvsinkomster vid 2000 års taxering, m.m.,

32. att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt,

dels under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

1. att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag,

Motionsyrkandena

Motion väckt med anledning av skrivelse 187

1998/99:Fi6 av Lars Tobisson m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tidpunkten för avlämnandet av skrivelsen med uppföljning av föregående budgetårs resultat.

Motioner väckta under allmänna motionstiden 1998

1998/99:Fi201 av Birger Schlaug m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen beslutar att ett beslut om svenskt inträde i EMU:s tredje fas måste underställas en folkomröstning.

1998/99:Fi202 av Bertil Persson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statliga projektbidrag.

1998/99:Fi203 av Sten Tolgfors (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förutsättningarna för att skapa ett växande Sverige genom växande människor.

1998/99:Fi204 av Ola Karlsson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att bryta bidragsberoendet.

1998/99:Fi206 av Inger Strömbom m.fl. (kd, m, fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utreda möjligheterna att växla företagsstöd mot sänkta arbetsgivaravgifter.

1998/99:Fi207 av Tuve Skånberg (kd) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att stärka den ekonomiska etiken.

1998/99:Fi208 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen godkänner riktlinjerna för den ekonomiska politiken i enlighet med vad som anförts i motionen,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om mål för sysselsättningen,
3. att riksdagen med beaktande av ålderspensionsreformen och det moderata förslaget om nationell skolpeng fastställer utgiftstaket för staten, inklusive ålderspensionssystemet vid sidan om statsbudgeten, till 743 miljarder kronor för år 1999, 742 miljarder kronor för år 2000 och 761 miljarder kronor för år 2001 i enlighet med vad som anförts i motionen (tabell 7.7),
4. att riksdagen beslutar att målet för budgetpolitiken skall vara att bruttoskulden i den konsoliderade offentliga sektorn skall minska till högst 60 % av BNP senast år 2002 och till högst 50 % senast 2006 i enlighet med vad som anförts i motionen,
5. att riksdagen godkänner beräkningen av de offentliga utgifterna för åren 1999–2001 och fastställer utgiftstaket för den offentliga sektorn till 1 019 miljarder kronor år 1999, 1 014 miljarder kronor år 2000 och 1 029 miljarder kronor år 2001 i enlighet med vad som anförts i motionen (tabell 7.3),
6. att riksdagen bemyndigar regeringen att under budgetåret 1999 ta upp lån i enlighet med lagen (1998:1387) om statens upplåning med högst det belopp som motsvarar ett beräknat lånebehov med de moderata utgifts- och skatteförslagen i enlighet med vad som anförts i motionen (tabellerna 7.6 och 7.7),
7. att riksdagen godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster för budgetåret 1999 av förändrade skatte- och avgiftsregler i enlighet med vad som anförts i motionen (tabell 7.6),
8. att riksdagen beslutar om fördelning av utgifterna för budgetåret 1999 på utgiftsområden i enlighet med vad som anförts i motionen (tabell 7.7),
9. att riksdagen godkänner beräkningen av förändringar av anslagsbehållningar för budgetåret 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen (tabell 7.7),
10. att riksdagen godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåren 2000 och 2001 som riktlinjer för regeringens budgetarbete i enlighet med vad som anförts i motionen (tabell 7.7),

1998/99:Fi209 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen godkänner de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som förordas i motionen (avsnitt 5),
2. att riksdagen fastställer utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för år 1999 till 736 miljarder kronor, för år 2000 till 743 miljarder kronor och för år 2001 till 762 miljarder kronor,
3. att riksdagen godkänner beräkningen av de offentliga utgifterna för åren 1999 till 2001 (avsnitt 8.5),
4. att riksdagen godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster för budgetåret 1999 (avsnitt 9),

5. att riksdagen beslutar om fördelning av utgifterna för budgetåret 1999 på utgiftsområden i enlighet med vad som anförts i motionen (avsnitt 8, tabell 8.1),

6. att riksdagen godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåren 2000 och 2001 som riktlinjer för regeringens budgetarbete i enlighet med vad som anförts i motionen (tabell 8.1),

7. att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om skattereduktion på förvärvsinkomster vid 2000 års taxering,

8. att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen om statlig fastighetsskatt,

9. att riksdagen med avslag på regeringens förslag till sysselsättningsmål fastställer ett sysselsättningsmål i enlighet med vad som anförts i motionen (avsnitt 4.3),

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett gott företagarklimat (avsnitt 4.2),

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en skattepolitik där alla får behålla mer av sin egen lön (avsnitt 5.2),

12. att riksdagen med avslag på regeringens förslag till budgetöverskott i de offentliga finanserna fastställer överskottsmålet till 1,5 % av bruttonationalprodukten för år 2000.

1998/99:Fi210 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar godkänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken i enlighet med vad i motionen anförts,

2. att riksdagen godkänner beräkningen av de offentliga utgifterna för åren 1999–2001 i enlighet med vad i motionen anförts,

3. att riksdagen beslutar om fördelning av utgifterna för budgetåret 1999 på utgiftsområden i enlighet med vad i motionen anförts (avsnitt 10, tabell 2),

26. att riksdagen godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåren 2000 och 2001 som riktlinjer för regeringens arbete i enlighet med vad i motionen anförts (tabell 2),

27. att riksdagen godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster för budgetåret 1999 i enlighet med vad i motionen anförts (tabell 1),

28. att riksdagen beslutar om en höjning av ansökningsavgift i tvistemål i enlighet med vad i motionen anförts,

29. att riksdagen beslutar om en höjning av fortkörningsböter i enlighet med vad i motionen anförts,

30. att riksdagen beslutar om en höjning av egenavgiften till arbetslöshetsförsäkringen i enlighet med vad i motionen anförts,

31. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Sveriges relation till EMU,

35. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om höjd skrotningspremie,

36. att riksdagen beslutar att särskilda avdragsmöjligheter för kärnkraftsinvesteringar successivt avvecklas i enlighet med vad i motionen anförts,

1998/99:Fi211 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen godkänner de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken som Folkpartiet liberalerna förordar enligt vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen beträffande det av regeringen föreslagna målet för sysselsättningen godkänner vad som i motionen anförts om att målet för sysselsättningen skall vara 300 000 nya jobb under mandatperioden,

3. att riksdagen med anledning av ålderspensionsreformen fastställer utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för budgetåret 1999 till 744 448 miljarder kronor, för budgetåret 2000 till 745 908 miljarder kronor och för budgetåret 2001 till 771 674 miljarder kronor,

4. att riksdagen godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster för budgetåret 1999 enligt vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen beslutar om fördelning av utgifterna för budgetåret 1999 på utgiftsområden enligt vad som anförts i motionen (bilaga 1),

6. att riksdagen godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåren 2000 och 2001 som riktlinjer för regeringens budgetarbete (bilaga 1),

1998/99:Fi212 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåren 2000 och 2001 som riktlinje för regeringens budgetarbete i enlighet med vad som anförts i motionen (tabell 1).

1998/99:Fi215 av Karl-Göran Biörsmark m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det ligger i Sveriges intresse att delta i eurosamarbetet så snart som möjligt,

2. att riksdagen hos regeringen begär att den förbereder en folkomröstning om ett svenskt deltagande i eurosamarbetet senast under sista halvåret av år 2000.

1998/99:Fi216 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar om att ett svenkt medlemskap i EMU skall avgöras i en folkomröstning,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att folkomröstningen skall genomföras i samband med valet till EU-parlamentet 1999,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om opartiskhet och möjligheter att komma till tals inför ställningstagandet till EMU,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett mellanstatligt samarbete för ökad sysselsättning och om ett överordnat sysselsättningsmål.

1998/99:Fi501 av Maud Ekendahl (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att statliga myndigheter åläggs att göra en grundlig analys och redovisning av konsekvenser för

annan myndighet innan de fattar beslut som påverkar annan statlig myndighet.

1998/99:Fi507 av Lars Tobisson m.fl. (m) vari yrkas

11. att riksdagen beslutar att fastställa ramen för utgiftsområde 2 till 1 548 906 kr för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

1998/99:Fi610 av Nils Fredrik Aurelius (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att kyrkans församlingar och samfälligheter bör få 2,4 % av i lagförslaget anvisade 1,3 miljarder kronor och kommuner och landsting motsvarande sänkt andel.

1998/99:Fi708 av Siv Holma m.fl. (v) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utförsäljning av statlig egendom inte får ske utan riksdagens godkännande,

1998/99:Fi902 av Birgitta Carlsson och Eskil Erlandsson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att sprida utbetalningsdagarna av statliga ersättningar.

1998/99:Fi904 av Göran Norlander m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om socialt bokslut.

1998/99:Fi905 av Sven Bergström och Birgitta Sellén (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att stor vikt bör läggas vid att ge en balanserad information som på ett objektivt sätt beskriver för- och nackdelar om EMU.

1998/99:Fi908 av Ulla Wester (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att betona miljöhänsyn i styrningen av myndigheter,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att betona miljöhänsyn i styrningen av statliga bolag.

1998/99:Fi912 av Per Rosengren och Berit Jóhannesson (v) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett operativt skrattmål i 1999 års vårbudget.

1998/99:Sk301 av Göte Jonsson (m) vari yrkas att riksdagen beslutar om det särskilda grundavdraget i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:Sk302 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar om skattereduktion med 50 % av betald arbetskostnad i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om permanent avdrag för underhåll och reparation av egna bostäder i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen beslutar att inkomster av royalty som härrör från patent skall beskattas som kapitalinkomst fr.o.m. den 1 januari 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen beslutar sänka kapitalinkomstskatten i enlighet med vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen beslutar återinföra de regler som gällde före 1995 avseende dieseloljebeskattningen av arbetsredskap i enlighet med vad som anförts i motionen,

6. att riksdagen beslutar avskaffa den särskilda löneskatten på vinstandelsmedel i enlighet med vad som anförts i motionen,

1998/99:Sk303 av Bo Lundgren m.fl. (m, kd, fp) vari yrkas att riksdagen skyndsamt av regeringen begär förslag till sänkt skatt på hushållstjänster i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:Sk304 av Tuve Skånberg och Rolf Åbjörnsson (kd) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att fastighetsskatten endast skall beräknas på en tredjedel av markvärdet ovanför ett taxeringsvärde på 150 000 kr fr.o.m. den 1 januari 1999,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att tabellnivåvärdet för fastighetsskatten begränsas till 5, vilket innebär att lägesfaktorns genomslag på byggnadsvärdet begränsas,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att förmögenhetsskatten på permanentboende skall avskaffas.

1998/99:Sk305 av Sören Lekberg och Ingemar Josefsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att småhus upplåtna med hyres- och bostadsrätt också skall omfattas av den tillfälliga sänkningen av fastighetsskatten.

1998/99:Sk306 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen godkänner de allmänna riktlinjerna för den framtida skattepolitiken som redovisas i motionen,

3. att riksdagen beslutar om sänkta arbetsgivaravgifter i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen beslutar om att fasa ut förmögenhetsskatten i enlighet med vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen beslutar om att avskaffa den särskilda löneskatten på avsättning till anställdas vinstandelar i enlighet med vad som anförts i motionen,

6. att riksdagen hos regeringen begär förslag i enlighet med dem Stoppregelsutredningen föreslår,

7. att riksdagen beslutar om bättre skattevillkor för fåmansbolag i enlighet med vad som anförts i motionen,

8. att riksdagen beslutar om skattesubvention för hushållstjänster i enlighet med vad som anförts i motionen,

9. att riksdagen beslutar om lindring i beskattningen för handelsbolag och kommanditbolag i enlighet med vad som anförts i motionen,

11. att riksdagen beslutar om förbättrade konkurrensvillkor för jordbrukarna i enlighet med vad som anförts i motionen,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införandet av ett yrkesfiskeavdrag,

13. att riksdagen beslutar om sänkt inkomstskatt i enlighet med vad som anförts i motionen,

14. att riksdagen avslår förslaget om överförande av det fasta skattebeloppet på förvärvsinkomst,

15. att riksdagen hos regeringen begär förslag om den s.k. belägenhetsfaktorn,

16. att riksdagen avslår förslaget om tillfälligt sänkt fastighetsskatt för hyresfastigheter,

17. att riksdagen beslutar om höjd produktionsskatt på el från kärnkraft i enlighet med vad som anförts i motionen,

18. att riksdagen beslutar att införa en kväveoxidskatt i enlighet med vad som anförts i motionen,

19. att riksdagen beslutar om återinförd fastighetsskatt på vattenkraft,

20. att riksdagen hos regeringen begär förslag om miljöskatt på inrikesflyg i enlighet med vad som anförts i motionen,

1998/99:Sk307 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om avskaffad fastighetsskatt,

2. att riksdagen beslutar sänka fastighetsskatten till 1,4 % av taxeringsvärdet fr.o.m. den 1 januari 1999,

3. att riksdagen beslutar att fastighetsskatten endast skall beräknas på en tredjedel av markvärdet ovanför ett taxeringsvärde på 150 000 kr fr.o.m. den 1 januari 1999,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att tabellnivåvärdet för fastighetsskatten begränsas till 5, vilket innebär att lägesfaktorns genomslag på byggnadsvärdet begränsas,

5. att riksdagen beslutar att sambeskattningen av förmögenhet avskaffas fr.o.m. den 1 januari 1999 och att skattenivån sänks till 0,5 % 1999,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förmögenhetsskatten på permanentboende för år 1999 och att den fr.o.m. år 2000 skall avskaffas,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att flytta fram inträdet i fastighetsskattesystemet för de s.k. krisårgångarna för hyreshus.

1998/99:Sk308 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skattepolitikens inriktning,

2. att riksdagen beslutar att ersättning för tjänster som utförs i det egna hemmet skall berättiga till skattereduktion i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen beslutar sänka arbetsgivaravgifterna i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen beslutar att statsskatten skall vara högst 20 %,

5. att riksdagen beslutar avskaffa dubbelskatten på aktier,

6. att riksdagen beslutar om en sänkning av förmögenhetsskatten i enlighet med vad som anförts i motionen,

7. att riksdagen beslutar om ändrade regler för fåmansbolagen i enlighet med vad som anförts i motionen,

9. att riksdagen beslutar ändra reglerna för momsbetalningar i enlighet med vad som anförts i motionen,

10. att riksdagen beslutar avskaffa sociala avgifter på vinstandelar i företagen,

11. att riksdagen beslutar höja avdragsrätten för sparande i privata pensionsförsäkringar till 1,5 basbelopp,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skattesänkningar för låg- och medelinkomsttagare,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en återgång till skattereformens intentioner,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sänkt fastighetsskatt,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en grön skatteväxling.

1998/99:Sk309 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen godkänner beräkningen av förändringarna av statsbudgetens inkomster för år 1999 (tabellerna 1 och 8.1),

2. att riksdagen antar de mål och riktlinjer för skattepolitiken som anförts i motionen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om mål och riktlinjer för skattepolitiken inom EU,

4. att riksdagen beslutar införa ett permanent riskkapitalavdrag i enlighet med vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen hos regeringen beslutar att royalty på patenterade uppfinningar skall vara skattebefriade under två år i enlighet med vad som anförts i motionen,

6. att riksdagen beslutar om redovisningstidpunkt av mervärdesskatt i enlighet med vad som anförts i motionen,

7. att riksdagen beslutar om nedsatta arbetsgivaravgifter i enlighet med vad som anförts i motionen,

8. att riksdagen beslutar att avskaffa dubbelbeskattningen på utdelning på aktier i enlighet med vad som anförts i motionen,

10. att riksdagen beslutar att fasa ut förmögenhetsbeskattningen i enlighet med vad som anförts i motionen,

11. att riksdagen beslutar om höjd avdragsrätt för pensionssparande i enlighet med vad som anförts i motionen,

12. att riksdagen beslutar slopa den särskilda löneskatt på bidrag som en arbetsgivare lämnar till en vinstandelsstiftelse i enlighet med vad som anförts i motionen,

13. att riksdagen beslutar att stimulera tjänstesektorn med en 50-procentig skattereduktion i enlighet med vad som anförts i motionen,

14. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett system med skattebefriade utbildningskonton,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en skatteväxling för miljön och jobben,

16. att riksdagen beslutar införa en avfallsskatt i enlighet med vad som anförts i motionen,

17. att riksdagen beslutar att högsta skattesats för statlig inkomstskatt sänks till 20 %,

18. att riksdagen beslutar sänka gränsen för avdrag för kostnader mellan bostaden och arbetsplatsen i enlighet med vad som anförts i motionen,

19. att riksdagen beslutar sänka fastighetsskatten till 1,4 % av taxeringsvärdet i enlighet med vad som anförts i motionen,

20. att riksdagen beslutar att fastighetsskatten enbart skall beräknas på en tredjedel av markvärdet ovanför ett taxeringsvärde på 150 000 kr,

22. att riksdagen beslutar justera skatten på maltdrycker i enlighet med vad som anförts i motionen,

24. att riksdagen beslutar om slopad mervärdesskatt på barnböcker i enlighet med vad som anförts i motionen,

25. att riksdagen beslutar om reduktion av kulturmomsen i enlighet med vad som anförts i motionen,

26. att riksdagen beslutar om skatteavdrag för yrkesfiskare i enlighet med vad som anförts i motionen,

27. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en effektivare skatteindrivning för att öka skatteintäkterna,

28. att riksdagen beslutar om en ny trafikförsäkring och sänkt fordonsskatt i enlighet med vad i motionen anförts,

31. att riksdagen beslutar om höjt grundavdrag i enlighet med vad som anförts i motionen,

32. att riksdagen beslutar skjuta upp inträdet i fastighetsskatt för krisårgångarna i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:Sk310 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att dubbelbeskattningen av utdelade och kvarhållna vinster slopas från den 1 januari 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen beslutar avskaffa de stoppregler som gäller för fåmansbolag i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen beslutar avveckla förmögenhetsskatten med början av 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen beslutar om skattekonto och mervärdesskattebetalningar i enlighet med vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen beslutar om skattereduktion med 50 % av betald arbetskostnad i enlighet med vad som anförts i motionen,

6. att riksdagen hos regeringen begär förslag om permanent avdrag för underhåll och reparation av egna bostäder i enlighet med vad som anförts i motionen,

1998/99:Sk311 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av skattepolitiken,

2. att riksdagen beslutar om ett förvärvsavdrag på 7 % fr.o.m. den 1 januari 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om höjt förvärvsavdrag för åren 2000 och 2001 i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en växling av sänkt kommunal utdebitering mot statligt övertagande av kommunala kostnader fr.o.m. år 2000 i enlighet med vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen beslutar höja grundavdraget och det särskilda grundavdraget med 1 300 kr fr.o.m. den 1 januari 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

6. att riksdagen beslutar återställa grundavdraget för förtidspensionärer fr.o.m. den 1 januari 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

7. att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag om tillfällig skattereduktion för förvärvsinkomster 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

8. att riksdagen beslutar införa ett grundavdrag för barn vid den kommunala beskattningen fr.o.m. 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

9. att riksdagen hos regeringen begär förslag om avdrag för styrkta barnomsorgskostnader fr.o.m. den 1 januari 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

10. att riksdagen beslutar att den statliga inkomstskatten skall vara 20 % fr.o.m. den 1 januari 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

11. att riksdagen beslutar sänka fastighetsskatten på bostäder till 1,4 % fr.o.m. den 1 januari 1998 i enlighet med vad som anförts i motionen,

12. att riksdagen beslutar att från 1999 undanta hälften av markvärdet från uttag av fastighetsskatt i enlighet med vad som anförts i motionen,

13. att riksdagen beslutar sänka fastighetsskatten på bostäder till 1,3 % år 1999, till 1,2 % år 2000 och till 1,1 % år 2001 i enlighet med vad som anförts i motionen,

14. att riksdagen hos regeringen begär förslag om reformerad fastighetsbeskattning i enlighet med vad som anförts i motionen,

15. att riksdagen beslutar att inte föra in de s.k. krisårgångarna i fastighetsbeskattningen 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

16. att riksdagen beslutar avskaffa sambeskattningen vid uttag av förmögenhetsskatt och att höja gränsen för uttag av förmögenhetsskatt till 1,2 miljoner kronor 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

17. att riksdagen beslutar slopa förmögenhetsskatten fr.o.m. år 2000 i enlighet med vad som anförts i motionen,

18. att riksdagen beslutar sänka bensinskatten med 20 öre per liter från den 1 januari 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

19. att riksdagen beslutar höja avdraget för resor till och från arbetet till 16 kr per mil fr.o.m. den 1 januari 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

20. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att avdrag för resor till och från arbetet också medges för resor till och från barnomsorg i enlighet med vad som anförts i motionen,

21. att riksdagen beslutar att sänka det icke avdragsgilla beloppet för arbetsresor till 6 000 kr i enlighet med vad som anförts i motionen,

22. att riksdagen hos regeringen begär förslag om höjt avdragsutrymme för pensionssparande i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:Sk609 av Kent Olsson m.fl. (m, kd) vari yrkas att riksdagen beslutar att fr.o.m. den 1 januari 1999 införa en skattereduktion på 50 % av betald kostnad för hushållstjänster i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:Sk629 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till regler för beskattning av utdelning och realisationsvinst i fåmansbolag i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen beslutar avskaffa särbestämmelsen för fåmansbolag avseende anskaffning av egendom för delägares privata bruk i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen beslutar avskaffa särbestämmelsen avseende delägares införsäljning av onyttig egendom i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen beslutar avskaffa särbestämmelsen för fåmansbolag avseende delägares försäljning till bolaget av egendom till överpris i enlighet med vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen beslutar avskaffa särbestämmelsen för fåmansbolag avseende delägares utköp av egendom till underpris i enlighet med vad som anförts i motionen,

6. att riksdagen beslutar avskaffa särbestämmelserna för fåmansbolag avseende nedskrivning av delägares lån i fåmansbolag i enlighet med vad som anförts i motionen,

7. att riksdagen beslutar avskaffa särbestämmelsen för fåmansbolag avseende delägares ränteförmåner i enlighet med vad som anförts i motionen,

8. att riksdagen beslutar avskaffa särbestämmelsen för fåmansbolag avseende hyra av lokaler som ägs av delägare i enlighet med vad som anförts i motionen,

9. att riksdagen beslutar avskaffa särbestämmelserna för fåmansbolag avseende familjemedlemmars inkomster i enlighet med vad som anförts i motionen,

10. att riksdagen beslutar avskaffa särbestämmelsen för fåmansbolag avseende tantiem i enlighet med vad som anförts i motionen,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förbättrade möjligheter att erhålla F-skattsedel.

1998/99:Sk647 av Inga Berggren och Ingvar Eriksson (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fastighetstaxeringens och fastighetsskattens effekter,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till en sänkning av fastighetsskatten i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en förenklad fastighetstaxering i enlighet med vad som anförts i motionen,

1998/99:Sk731 av Jeppe Johnsson och Ingvar Eriksson (m) vari yrkas

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till långsiktigt sänkt fastighetsskatt i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:U213 av Göran Lennmarker m.fl. (m) vari yrkas

5. att riksdagen för 1999 beslutar överföra anslag Fredsfrämjande insatser från utgiftsområde Totalförsvar och anslag Fredsfrämjande verksamhet från

utgiftsområde Utrikesförvaltning och internationell samverkan till ett nytt anslag C Fredsfrämjande verksamhet inom utgiftsområde Internationellt bistånd till vilket anslås 538 709 000 kr i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:U304 av Göran Lennmarker m.fl. (m) vari yrkas

5. att riksdagen beslutar avveckla anslag B 4 Fredsfrämjande verksamhet, som förs över till utgiftsområde Internationellt bistånd i enlighet med vad som anförts i motionen,

1998/99:U504 av Margareta Andersson och Kenneth Johansson (c) vari yrkas

3. att riksdagen med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag beslutar om ramar för utgiftsområden under budgetåret 1999: Utrikesförvaltning och internationell samverkan -21 800 000 kr, Kultur, medier, trossamfund och fritid +21 800 000 kr.

1998/99:U507 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att frågan om ett svenskt medlemskap i EMU skall avgöras i val eller folkomröstning, innan Sverige skall vara ordförandeland, dvs. senast under 2000.

1998/99:U509 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Sverige och EMU.

1998/99:U806 av Göran Lennmarker m.fl. (m) vari yrkas

4. att riksdagen beslutar att upplösa det särskilda anslaget Samarbete och utveckling inom Östersjöregionen och tillföra medlen till utgiftsområde 7 Internationellt bistånd i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:Sf283 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att höja avdragsrätten för frivilliga pensionsförsäkringar från nuvarande 0,5 basbelopp till 1,5 basbelopp.

9. att riksdagen till utgiftsområde 25 A 1 Allmänna bidrag till kommuner för budgetåret 1999 anvisar 800 000 000 kr mindre än vad regeringen föreslagit samt därtill 400 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 78 280 000 000 kr,

1998/99:MJ224 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sänkt beskattning av eldningsolja inom jordbruket,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om befrielse från elskatt inom jordbruket,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sänkt dieselskatt inom jordbruket,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om principen att miljöavgifter i jordbruket skall återgå till näringen för miljöinsatser,

30. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en anpassning av den svenska koldioxidbeskattningen,

36. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skattevillkoren för svenska fiskare.

1998/99:MJ256 av Göte Jonsson m.fl. (m) vari yrkas

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om slopad elskatt i enlighet med vad i motionen anförts,

1998/99:MJ406 av Carl G Nilsson (m) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fastighetsskatten.

1998/99:N230 av Rigmor Ahlstedt (c) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om belägenhetsfaktorn vid fastighetsskattebedömning.

1998/99:N231 av Dan Ericsson m.fl. (kd) vari yrkas

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändrad fastighetsbeskattning i syfte att undanröja de orimliga effekterna för skärgårdsboende.

1998/99:N274 av Göran Hägglund m.fl. (kd) vari yrkas

22. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändrad fastighetsbeskattning i syfte att undanröja de orimliga effekterna för skärgårdsboende.

1998/99:N275 av Agne Hansson m.fl. (c) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en svensk konsekvensutredning om eurons regionalpolitiska konsekvenser,

1998/99:N330 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

14. att riksdagen hos regeringen begär förslag om sänkta skatter och avgifter i enlighet med vad som anförts i motionen,

15. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändringar i reglerna för fåmansföretag.

1998/99:N336 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om konjunkturpolitiken och Europasamarbetet,

1998/99:A257 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om målet att halvera den totala arbetslösheten till år 2000 och målet om andelen sysselsatta år 2004.

1998/99:A811 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändrade skatteregler för ett rikt utbud av hushållstjänster,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sänkta arbetsgivaravgifter,

1998/99:Bo209 av Knut Billing m.fl. (m) vari yrkas

4. att riksdagen beslutar avveckla fastighetsskatten i enlighet med vad som anförts i motionen,

6. att riksdagen beslutar att enbart hälften av det taxerade markvärdet skall räknas in i underlaget för fastighetsskatt i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:Bo237 av Ulla-Britt Hagström m.fl. (kd) vari yrkas

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fastighetsskatten.

Budgetpropositionen

Under de senaste åren har en omfattande budgetsanering genomförts. På fem år har ett underskott på 12,3 % av BNP vänts till ett överskott på 2,1 %. Saneringen har varit påfrestande, men nödvändig. Under samma period har en varaktigt låg inflation etablerats. Genom denna politik har framtidstron återvänt och en stabil grund lagts för en uthållig hög tillväxt och stigande sysselsättning. Politiken har också skapat en större motståndskraft i tider av finansiell oro. Om budgetsaneringen och inflationsbekämpningen inte hade genomförts framgångsrikt skulle Sverige nu ha varit i en mycket prekär situation.

Budgetpropositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Vänsterpartiet och Miljöpartiet står bakom riktlinjerna för den ekonomiska politiken, budgetpolitiken, utgiftstaken, fördelningen av utgifter för utgiftsområden för 1999, tilläggsbudgeten för 1998 och de skatteförändringar som föreslås för 1999. Samarbetet berör fem områden – ekonomi, sysselsättning, rättvisa, jämställdhet och miljö – och innefattar både konkreta förslag och åtaganden för framtiden. Andra områden som t.ex. Europapolitiken och säkerhetspolitiken omfattas däremot inte av överenskommelsen. Uppgörelsen mellan de tre partierna utgår från att respekt visas för tidigare överenskommelser mellan andra partikonstellationer. Hit hör uppgörelserna om den nya budgetprocessen, pensionsreformen, Riksbankens ökade självständighet, energipolitiken och försvarspolitiken. Dessa uppgörelser ligger fast. Den nu träffade överenskommelsen markerar att det finns en bred uppslutning kring en stabil och förutsägbar ekonomisk politik som syftar till att vidmakthålla och förstärka förtroendet för den svenska ekonomin. Det är en politik för ökad sysselsättning, ökad rättvisa, förbättrad jämställdhet och förbättrad miljö.

Ekonomi

Utgångspunkten för samarbetet är att statsfinanserna skall vara sunda och priserna stabila. Sverige skall inte riskera att än en gång hamna i ett statsfinansiellt moras. Det innebär bl.a. att de tidigare fastställda utgiftstaken för 1998, 1999, 2000 och 2001 ligger fast. För att inte riskera att utgiftstaken för 1998 och 1999 bryts vidtas ett antal åtgärder som innebär utgiftsreduceringar och att statliga utgifter senareläggs. Vidare ligger överskottsmålen för de

offentliga finanserna fast, vilket innebär att successiva amorteringar av statsskulden kan genomföras. I förhållande till tidigare fastställda mål sker dock en skärpning, genom att målet för år 2000 höjs från 1,5 % till 2,0 % av BNP. Dessutom skall de ytterligare åtaganden som föreslås för perioden efter budgetåret 1999 slutligen avvägas mot den fortsatta ekonomiska utvecklingen. Politiken för att vidmakthålla inflationen på en mycket låg nivå ligger också fast. Detta innebär bl.a. att erforderliga riksdagsbeslut kommer att tas under hösten vad avser att ge Riksbanken en ökad självständighet.

Sysselsättning

Arbetslösheten skall huvudsakligen minskas genom att fler människor får arbete eller utbildning som ger arbete. Erfarenheten visar att mål för den ekonomiska politiken får stort genomslag. Det har i Sverige bl.a. gällt målen för budgetsaneringen och inflationen. Därför kompletterar regeringen nu det tidigare målet om att den öppna arbetslösheten skall nedbringas till 4 % år 2000 med ett konkret sysselsättningsmål. Målet innebär att andelen sysselsatta av befolkningen mellan 20–64 år skall öka från 74 % 1997 till 80 % 2004. Det motsvarar ungefär 375 000 nya arbetstillfällen under sju år, eller i genomsnitt närmare 55 000 nya arbetstillfällen per år. Regeringen avser att i samband med 1999 års ekonomiska vårproposition återkomma med förslag som förbättrar möjligheterna att nå målet. I budgetpropositionen föreslås också ökade resurser till skolan, vården och omsorgen genom successiva höjningar av statsbidragen 1999, 2000 och 2001. I enlighet med förslag i vårpropositionen stärks skolan, vården och omsorgen med 4 miljarder kronor 1999 och 4 miljarder kronor 2000. Nu föreslås ytterligare 2 miljarder kronor för 2001. Dessutom föreslås att de 200 kr som alla skattskyldiga betalar i statlig inkomstskatt överförs till kommuner och landsting. Förutom att de nya resurserna ger förbättrad kvalitet och ökad standard inom skolan, vården och omsorgen möjliggör de också en förbättrad sysselsättning. Regeringen anser också att det är av stor vikt för tillväxt och sysselsättning att stimulera kompetensutvecklingen i arbetslivet. Förslag om hur kompetensutvecklingen skall stärkas presenteras i vårpropositionen 1999. Inriktningen skall vara att förslagen bör kunna träda i kraft den 1 januari år 2000. Vidare skall regeringen tillsätta en arbetsgrupp inom Regeringskansliet för att fördjupa underlaget i arbetstidsfrågor. I gruppen skall bl.a. ingå representanter för Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Rättvisa

En rad åtgärder vidtas för att öka rättvisan i samhället. Pensionärernas ekonomi förbättras med omkring 4 miljarder kronor 1999 genom att det fulla basbeloppet återställs och genom att bostadstillägget för de sämst ställda pensionärerna höjs. De förvärvsarbetandes ekonomi stärks med omkring 3 miljarder kronor genom en tillfällig skattereduktion som främst gynnar låginkomsttagare. Reduktionen utgör som mest 1 320 kr och trappas ned med 1,2 % av den del av inkomsten som ligger över 135 000 kr per år. Det gör att reduktionen försvinner vid en arbetsinkomst på 245 000 kr per år. Vidare

sänks fastighetsskatten för hyresbostäder med 0,2 procentenheter tillfälligt under 1999. Barnbidraget och studiebidraget för gymnasiestuderande höjs med 100 kr i månaden från den 1 januari 2000 och med ytterligare 100 kr den 1 januari 2001. Även flerbarnstillägget höjs. För att förbättra situationen för de hemlösa anslår regeringen 30 miljoner kronor under treårsperioden 1999–2001. I enlighet med tidigare beslut höjs biståndet till 0,72 % av BNP 2000 och till 0,73 % av BNP 2001. Regeringen föreslår nu att biståndet höjs med ytterligare 100 miljoner kronor 1999.

Jämställdhet

FN har återigen utsett Sverige till världens mest jämställda land. För att Sverige skall kunna hålla den positionen krävs en aktiv jämställdhetspolitik. Kvinnor och män skall ha samma möjlighet att arbeta och försörja sig. Dessutom bör könsbetingade löneskillnader mellan män och kvinnor tas bort. I budgetpropositionen föreslås bl.a. att Jämställdhetsombudsmannen tillförs 2 miljoner kronor för att stärka översynen över de delar av jämställdhetslagen som rör löneskillnader mellan kvinnor och män. Statistiska centralbyrån (SCB) ges ytterligare resurser för att förbättra lönestatistiken och för att ta fram underlag för s.k. jämställdhetsbokslut. SCB får dessutom i uppdrag att göra en ny nationell tidsanvändningsstudie. Vidare får den sittande utredningen om jämställdhetslagen i uppdrag att även analysera frågor som rör arbetsvärdering. Myndigheterna får i uppdrag att arbeta mer aktivt med jämställdhetsfrågor, inklusive lönefrågor. Fler åtgärder för att öka jämställdheten kommer att presenteras och regeringen avser att under hösten 1999 redovisa hur jämställdhetspolitiken utvecklats.

Miljö

Sverige och svenskt näringsliv skall gå i spetsen för en utveckling mot ekologisk hållbarhet. I budgetpropositionen föreslås bl.a. att resurserna för att skydda naturområden ökar med 600 miljoner kronor perioden 1999–2001. Det handlar bl.a. om förvärv av värdefulla skogsområden. Ytterligare resurser om 99 miljoner kronor under perioden 1999–2001 tillförs för naturvårdsavtal och biotopskydd i skog. Under samma tidsperiod anslås 170 miljoner kronor för marksanering. De s.k. lokala investeringsprogrammen utvidgas till att även omfatta stöd för allergisanering. Regeringen kommer också att ge Naturvårdsverket i uppdrag att i samverkan med Forskningsrådsnämnden göra en samlad bedömning av dagens miljöforskning. Dessutom tillsätts en arbetsgrupp inom Finansdepartementet för att följa Konjunkturinstitutets, SCB:s och Naturvårdsverkets arbete med att upprätta miljöjusterade nationalräkenskaper. Regeringen avser att i 1999 års vårproposition presentera s.k. gröna nyckeltal.

Den starkare grund som lagts för svensk ekonomi genom budgetsaneringen och låginflationspolitiken skapar större utrymme för framtidssatsningar på en rad områden. Ett viktigt led i en framtidsinriktad politik är att se över skattesystemet. Regeringen kommer därför att inbjuda riksdagens partier till över-

läggningar om skattepolitikens framtida inriktning.

Ett annat mycket centralt område i regeringens framtidspolitik är Europapolitiken. Samarbetet inom EU på det ekonomiska området har varit ett viktigt stöd i saneringen av den svenska ekonomin. Samarbetet är också en stabiliserande faktor i en alltmer globaliserad ekonomi och stärker Europas ställning i den internationella konkurrensen. Den finansiella turbulensen i världsekonomin kräver omfattande insatser från de europeiska länderna sida. Därför är det viktigt att de europeiska länderna genom att förstärka sin inbördes samverkan gemensamt kan utöva det inflytande som motsvarar den europeiska ekonomins styrka.

Regeringens ambition är att även i fortsättningen verka för en inriktning av den ekonomiska politiken i EU, som gynnar sysselsättning och välfärd, stärker konkurrenskraften och utvecklar frihandeln. EU-samarbetet måste i ökad utsträckning avsätta resultat som är av direkt betydelse för människors trygghet och välstånd. Det innebär att än mer måste göras för att öka sysselsättningen och förbättra miljön, främja jämställdheten mellan kvinnor och män och stärka konsumenternas och löntagarnas ställning på den gemensamma marknaden.

Under de närmaste åren står EU inför stora förändringar. Regeringen avser att aktivt verka för att unionen utvidgas samtidigt som samarbetet fördjupas och vidareutvecklas. EU måste rusta sig inför utvidgningen genom politiska och finansiella reformer. Även EU:s arbetssätt och institutioner måste reformeras. Inte minst inför och under det svenska ordförandeskapet 2001 kommer Sverige att verka för en sådan modernisering av EU att den kan möta 2000-talets krav. Sverige kommer vidare att arbeta för att budgetdisciplinen i EU upprätthålls och att medlemsländernas avgifter fördelas på ett rättvist sätt. Det innebär bl.a. att EU:s jordbruks- och strukturpolitik måste reformeras.

Sverige kommer också som EU-medlem att arbeta för att den ekonomiska och monetära unionen blir framgångsrik. Det ligger i vårt eget intresse. För att bevara Sveriges handlingsfrihet skall vi även i fortsättningen uppfylla de ekonomiska villkoren för fullt medlemskap i EMU. För att öka kunskapen och skapa debatt om EMU påbörjas ett vittomfattande informations- och folkbildningsarbete. Ett beslut om svenskt deltagande skall underställas det svenska folket för prövning i val eller i folkomröstning.

Kampen mot arbetslösheten kommer även i fortsättningen att stå i centrum för en aktiv svensk Europapolitik. De politiska förutsättningarna för gemensamma insatser är nu bättre än någonsin. Regeringen kommer att arbeta för att riktlinjerna för sysselsättningspolitiken och dess övervakning ges samma vikt som motsvarande instrument på det ekonomiska och monetära området.

Sverige skall ta steget in i 2000-talet med tillförsikt och optimism. Politiken att stärka Sverige skall prägla regeringens arbete under mandatperioden. I samband med vårpropositionen presenterade regeringen en offensiv för uthållig tillväxt och ökad sysselsättning. Sex viktiga områden lyftes fram: Kunskap och kompetens. Delaktighet i informationssamhället. Hållbara Sverige – ett föregångsland. Företagande. Europeiskt samarbete och Ett Sverige för alla. Dessa områden är strategiska delar i en framtidsinriktad

politik.

Intåget i nästa årtusende skall tas med en politik för full sysselsättning, hög tillväxt, bättre utbildning, god välfärd och god miljö. För sysselsättningen sätts nu ett konkret mål upp för år 2004. Regeringen överväger dessutom att sätta upp mål för de andra områdena.

- **Hög tillväxt**. Mycket tyder på att Sverige står inför en period med god tillväxt. Därmed förskjuts fokus i den ekonomisk politiken. Huvuduppgiften blir nu att förena en kraftig sysselsättningsökning med fortsatt låg inflation. Målet för sysselsättningen uppnås med en genomsnittlig årlig tillväxt på 2,75 %. Samtidigt är det viktigt att tillväxten är förenlig med en ekologiskt hållbar utveckling. För att detta skall vara möjligt måste den ekonomiska politiken lägga en stabil grund: Priserna skall vara stabila. Arbets- och kompetenslinjen skall stärkas. Lönebildningen måste fungera väl. Företagsklimatet skall vara gott och skatterna utformas så att företagande och expansion gynnas. Småföretagsperspektivet måste än mer sättas i fokus och regler förenklas. Sverige skall vara ett land för alla. I en internationaliserad värld har ett land med internationell befolkning en fördel. Alla skall med in i informationssamhället och Sverige skall förstärka sin position som en ledande IT-nation. Sverige skall spela en aktiv roll i EU och dessutom vara pådrivande i Östersjösamarbetet. Vårt närområde har förutsättningar att bli en av Europas viktigaste tillväxtregioner under en lång tid framöver, vilket skulle få stor betydelse för sysselsättning och tillväxt i Sverige.
- **Välfärd**. Den generella välfärdspolitikens huvuduppgift är att på samma gång öka rättvisan och bana väg för en dynamisk utveckling genom att skapa trygghet i förändringen. Skolan vården och omsorgen skall prioriteras. Som beskrevs ovan ökar också resurserna till pensionärerna och barnfamiljerna. Det är också viktigt att människor känner trygghet mot brott.
- **Bättre utbildning**. Förskolan lägger grunden till lärandet och regeringens långsiktiga strävan är att förskolan bör vara en del av det generella välfärdssystemet. Grundskolan skall bli ännu bättre. Antalet utbildade i gymnasiet måste öka. Den påbörjade utbyggnaden av högskolor och universitet skall fortsätta och Sverige skall vara en ledande forskningsnation.
- **Sverige – ett ekologiskt föregångsland.** Sverige skall vara en pådrivande kraft för en ekologiskt hållbar utveckling. Genom att ligga steget före kan Sverige få ökad konkurrenskraft och bli ett bättre land att leva i. Det gynnar dagens och framtidens generationer.

Moderata samlingspartiets partimotion

I *motion Fi208 (m)* anger Moderata samlingspartiet att de vill skapa en grund för en förnyelse av det svenska samhället baserad på enskilda människors initiativkraft och företagande i syfte att värna och utveckla medborgarnas frihet och välfärd. En politik för företagande ger fler jobb och ökat välstånd. Ett tydligt ställningstagande för ett deltagande i den gemensamma valutan öppnar nya möjligheter för svenskt näringsliv. En inriktning på de viktiga offentliga uppgifterna ger utrymme för skattesänkningar som ökar tillväxtkraften och hushållens sociala trygghet.

Motionärerna konstaterar att behovet av en tillväxtpolitik för att utveckla välstånd och trygghet blivit alltmer uppenbart. Efter valet har även regeringens egna bedömningar blivit mindre optimistiska än före valet.

Trots detta värjer sig regeringen för den ekonomiska verklighet som präglar Sverige efter fyra år med socialdemokratisk politik. Under dessa år har jobben inte blivit fler.

Socialdemokraternas misslyckande med jobben skapar en riskfylld situation för svensk ekonomi. De offentliga utgifterna har ökat mer än vad de minskade under inledningen av perioden. De ökade skatteintäkterna har inte åstadkommits genom att Sverige fått fler skattebetalare utan genom höjda skatter. De offentliga finansernas känslighet kvarstår därför. Likaså kvarstår de sociala och ekonomiska problemen med massarbetslösheten, trots att de gångna åren borde ha kunnat ge utrymme för nytt företagande och framväxt av jobb i stor skala.

Enligt motionen krävs en i bred bemärkelse ny ekonomisk politik där de övergripande målen skall vara att skapa förutsättningar för en snabb tillväxt, en kraftig ökning av antalet nya arbetstillfällen i nya och gamla företag, en god reallöneutveckling och minskat bidragsberoende. Dagens ekonomiska problem är strukturella och kan därför inte lösas utan omfattande strukturella förändringar.

Jämvikt i de offentliga finanserna och ett stabilt penningvärde är grundläggande för företags och privatpersoners möjligheter att planera sin framtid. Motionärernas målsättning är att statsskulden skall minska till under 60 % senast 2002 och att de offentliga finanserna skall vara i balans över konjunkturcykeln. Det stabila penningvärdet skall säkerställas genom en oberoende riksbank med prisstabilitet som mål samt ett snabbt deltagande i valutaunionen.

Det moderata budgetalternativet

De överordnade målen för det moderata budgetalternativet är:

- att skapa förutsättningar för så många nya arbetstillfällen i företagen att arbetslösheten avskaffas som samhällsproblem.
- att växla lägre skatter på arbetsinkomster mot mindre bidrag och subventioner så att det blir möjligt att kunna leva på sin lön och bygga upp ett eget sparande.
- att återskapa förtroendet för att stat och kommun klarar sina grundläggande åtaganden genom en prioritering av kärnuppgifterna.

Det moderata budgetalternativet innebär ett finansiellt sparande som överstiger regeringens mål. Det uppgår till 22 miljarder kronor 1999, drygt 44 miljarder kronor 2000 och till över 52 miljarder kronor 2001. Moderaterna föreslår besparingar i de offentliga utgifterna som uppgår till drygt 30 miljarder kronor 1999, närmare 57 miljarder kronor 2000 och drygt 66 miljarder kronor 2001. Det ger utrymme för skattesänkningar som uppgår till drygt 30 miljarder kronor 1999, närmare 61 miljarder kronor 2000 och 86 miljarder kronor 2001.

Vid en svagare ekonomisk utveckling än i regeringens kalkyl får en justering göras av utgifts- och skatteförslagen. Det finansiella sparandet måste utvecklas så att det moderata målet, att statsskulden skall ha sjunkit till 60 % av BNP senast år 2002, uppfylls. Det kan vidare inte uteslutas, med de stora strukturella problem som kvarstår i den svenska ekonomin, att överhettningstendenser visar sig i slutet av kalkylperioden. Detta måste i så fall påverka utformningen av finanspolitiken.

Företagande och arbete

För att åtgärda strukturproblemen i ekonomin och på arbetsmarknaden och göra Sverige mer utvecklingskraftigt föreslår motionärerna bl.a. att:

- Skatten på arbete och företagande sänks.
- Förmögenhetsskatten och dubbelbeskattningen av aktier avskaffas.
- Skatten på hemnära tjänster sänks kraftigt.
- Merparten av Småföretagsdelegationens 71 förslag genomförs.
- Spärr- och stoppreglerna för fåmansföretagen slopas och att det blir lättare att erhålla F-skattsedel.
- De nya bestämmelserna om skattekonto och momsuppbörd ändras.
- De kommunala bolagen säljs eller avvecklas. Kommunal verksamhet utsätts för konkurrens.
- Den förtida avvecklingen av kärnkraften stoppas.
- Den enskildes ställning på arbetsmarknaden stärks. Arbetsmarknadspolitiken reformeras och arbetslöshetsförsäkringen tidsbegränsas.
- Utbildningen reformeras så att kunskapssamhällets nya villkor kan mötas framgångsrikt.

Att kunna leva på sin lön – en social skattepolitik

Motionärerna understryker att en politik som syftar till att skapa förutsättningar för att de flesta skall kunna leva på sin lön måste stå på två ben. Det ena är en kraftfull skattesänkningspolitik som syftar till att växla lägre skatter mot minskat behov av bidrag och offentliga subventioner. På sikt måste målet vara att den som är i behov av bidrag och offentligt stöd inte skall betala skatt och att den som betalar skatt inte skall behöva bidrag.

Det andra benet är reformer på bl.a. skatteområdet som syftar till att stärka tillväxtkraften i ekonomin så att den höga arbetslösheten kan pressas tillbaka och antalet människor som av andra skäl blivit helt beroende av det offentliga för sin försörjning minska.

Motionärerna lägger för de kommande tre åren fram konkreta förslag om skattesänkningar på främst arbete, boende och familjer. Det innebär bl.a. att skattereformens mål nås. Förslagen är bl.a att:

- Kommunalskatten sänks med 1 kr år 2000 och ytterligare 1 kr 2001 genom att staten övertar motsvarande kostnader från kommunerna.
- Det allmänna grundavdraget och det särskilda grundavdraget för pensionärer höjs med 1 300 kr fr.o.m. 1999. Grundavdraget för förtidspensionärer återställs.
- Ett grundavdrag på 10 000 kr per barn vid den kommunala beskattningen införs fr.o.m. 1999. Avdraget gäller utöver barnbidraget.
- Förhöjningen av den statliga skatten för vissa inkomster undanröjs så att statlig skatt enbart tas ut med 20 % från 1999.
- Ett särskilt avdrag införs för förvärvsinkomster som kompensation för uttaget av egenavgifter. 2001 beräknas avdraget uppgå till mellan 10 % och 12 %.
- Fastighetsskatten på bostäder sänks successivt till 1,1 % år 2000. Markvärdet tas enbart upp till hälften vid beräkning av fastighetsskatt.

En välfärdsreform

Medborgarna i Sverige kan och vill ta allt större personligt ansvar. Självständigheten, den värdemässiga mångfalden och den individuella frimodigheten ger många människor nya möjligheter. Det innebär samtidigt att krav kan ställas på ett större personligt ansvarstagande.

Den välfärdsreform vi vill genomföra syftar till att medborgarna skall bli mindre beroende av det offentliga och mer kunna förlita sig på det egna arbetet, den egna kompetensen, det egna sparandet och de egna sociala nätverken.

Samtidigt som de allra flesta har goda möjligheter att ta ett stort ansvar för sin egen trygghet, finns det andra som har stort och i vissa fall permanent behov av gemensam hjälp. De människor som för lång tid och utan egen förskyllan inte kan försörja sig själva skall kunna räkna med hjälp i så generella former som möjligt. Vår norm är att staten här skall vara generös. Den humanitära plikten är stark.

En stor välfärdsreform, som inkluderar skatterna, socialförsäkringarna, socialtjänsten och sjukvården, är nödvändig. Vi tror att den kommer att bygga på en kombination av offentliga och privata försäkringar och enskilt sparande. Försäkring passar vid situationer som är ovanliga eller omöjliga att förutse.

På kort sikt är det uppenbart att de resurser som finns i den offentliga sektorn i dess helhet och i den kommunala sektorn är fullt tillräckliga för att utföra kärnuppgifterna väl. Det som krävs är politiker som förmår prioritera och se till att de resurser som finns utnyttjas effektivt.

På längre sikt är det sannolikt att den demografiska utvecklingen gör det nödvändigt med större resurser till sjukvård och äldreomsorg. Om inte ännu större skattebördor skall läggas på de förvärvsarbetande i framtiden, måste sysselsättningen öka rejält från dagens rekordlåga nivå.

En politik för självständiga och starka kommuner

Genom avregleringar och konkurrensutsättning i förening med tydlig prioritering av kärnuppgifterna finns goda möjligheter för kommunerna att genomföra ett förändringsarbete som innebär att kärnuppgifterna prioriteras.

Det lokala skatteunderlaget är kommunernas viktigaste inkomstkälla. En politik som leder till att fler företag startas, att de små vågar anställa och att de stora inte flyttar utomlands är således grunden för en god ekonomisk utveckling.

Dagens grundlagsstridiga och tillväxtfientliga utjämningssystem måste förändras i grunden. Kommuner och landsting med för sina uppgifter otillräcklig egen skattekraft skall erhålla statsbidrag, enligt ett system som stimulerar till förbättrad egen skattekraft.

Kristdemokraternas partimotion

I *motion Fi209 (kd)* konstateras att inte heller 1999 års budgetproposition innehåller några konkreta förslag som skulle kunna öka tillväxten i den svenska ekonomin och därmed antalet nya jobb. Det lilla som föreslås är av engångskaraktär. Regeringens strategi tycks vara, precis som den varit under hela förra mandatperioden, att bara statsfinanserna är i balans och konjunkturen fortsätter att vara god leder det automatiskt till ökad sysselsättning. Med en sådan strategi undviker regeringen att splittra den egna rörelsen och det nya samarbetet med tillväxtskeptikerna i Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Priset blir att massarbetslösheten består, liksom grundproblemet bakom arbetslösheten – de långsiktiga strukturella problemen i svensk ekonomi.

Massarbetslösheten kostar det svenska folkhushållet omkring 150 miljarder kronor per år, vid sidan av förlorad självkänsla och framtidstro för dem som drabbas. Enligt motionen saknar budgetpropositionen både trovärdighet och konkretion i den fråga som är helt avgörande för att trygga den svenska välfärden, nämligen hur bästa möjliga förutsättningar skapas för ökad sysselsättning och tillväxt, för hur företag och näringsliv skall kunna växa och utvecklas.

Kristdemokraterna presenterar i motionen en ekonomisk politik och ett budgetalternativ som tar sikte på att öka sysselsättningen så kraftfullt att välfärden tryggas för alla. Sex prioriterade områden i den ekonomiska politiken pekas ut. Områdena gäller politiken för att skapa långsiktigt goda tillväxtförutsättningar, skattepolitiken för låg- och medelinkomsttagare, barnfamiljers och pensionärers ekonomiska situation, vården, omsorgen och skolan inom kommunsektorn samt vikten av ett återupprättat rättssamhälle. På samtliga dessa områden är den socialdemokratiska regeringens politik utpräglat bristfällig eller direkt felaktig.

Tillväxtpolitik för nya jobb

Grundbulten i Kristdemokraternas ekonomiska politik är att ge stabila och goda villkor för fler och växande företag och därigenom minska arbetslösheten och öka välfärden. Detta åstadkoms genom en väl balanserad finans- och penningpolitik i kombination med strukturella åtgärder som förbättrar ekonomins funktionssätt och avlägsnar de seglivade bromsmekanismer som i 25 år underminerat den svenska ekonomins utvecklingskraft. Förslagen är bl.a. att:

- Tjänstesektorn ges helt nya möjligheter genom en skattereduktion på 50 % för de privata hushållens köp av tjänster i det egna hemmet.
- Arbetsgivaravgifterna sänks med 10 procentenheter på lönesummor upp till 900 000 kr per år. För egenföretagare utökas lönesumman till 250 000 kr per år. Förslaget gäller alla företag, men gynnar främst småföretagen.
- Förmögenhetsskatten avvecklas i två steg. År 1999 minskar den med 1 procentenhet och från år 2000 avvecklas den helt.
- Dubbelbeskattningen på utdelningsinkomster från risksparande avskaffas.
- Avdragsrätten på pensionssparande höjs till ett helt basbelopp per år.
- Royaltyinkomster från patenterade uppfinningar skattebefrias under två år och beskattas därefter som inkomst av kapital.
- Den särskilda löneskatten för vinstandelar för anställda avskaffas.
- En avdragsrätt för insättningar på individuella utbildningskonton införs fr.o.m. 1 juli 1999.

Till de strukturella åtgärder som kraftigt kommer att förbättra lönebildningen hör förslaget om en allmän och obligatorisk arbetslöshetskassa med en egenfinansiering på 33 %. Den nya försäkringen skapar ett rakare rör mellan en bra lönebildning, låg arbetslöshet och låga avgifter för den enskilde och vice versa.

En skattepolitik där alla får behålla mer av sin lön

En rad åtgärder föreslås i motionen som gör att inkomsttagare får behålla en större del av lönen och därmed får möjlighet att påverka och få kontroll över sin egen ekonomiska situation.

- Grundavdraget i den kommunala beskattningen höjs. För låg- och medelinkomsttagare sänks inkomstskatten med 10 miljarder kronor nästa år genom att grundavdraget i normala inkomstlägen höjs med 8 400 kr. Fr.o.m. 2000 höjs grundavdraget på samtliga inkomster med ytterligare 3 200 kr. Förslaget innebär bl.a. förutsättningar för en bättre lönebildning och förbättringar för sommar- eller extraarbetande ungdomar.
- Avdragsrätten för pensionssparande höjs och dessutom införs en avdragsrätt för sparande på individuella utbildningskonton.
- Regeringens nya värnskatt avskaffas.
- Gränsen för reseavdrag för resor till och från jobbet sänks från 7 000 till 6 000 kr.
- Fastighetsskatten sänks i ett första steg till 1,4 % samt att den endast beräknas på en tredjedel av markvärdet överstigande 150 000 kr. Vidare bör inte de s.k. krisårgångarna bland hyresfastigheter träda in i fastighetsskattesystemet som planerat 1999.

En reformerad familjepolitik

Familjefrågorna har alltid haft en central ställning i Kristdemokraternas politik och i motionen föreslås bl.a. följande ändringar för barnfamiljerna.

- Garantinivån i föräldraförsäkringen höjs till 120 kr per dag. Kontaktdagarna återinförs i föräldraförsäkringen.
- Ett vårdnadsbidrag på 10 % av basbeloppet per månad och barn mellan 1 och 3 år införs. Detta för med sig att de 90 garantidagarna i föräldraförsäkringen försvinner.
- En avdragsrätt på maximalt 10 % av basbeloppet för styrkta barnomsorgskostnader för alla barn mellan 1 och 3 år införs.
- Behovsprövning av barnbidraget införs genom att det generella barnbidraget sätts till 700 kr per barn och månad. Samtidigt höjs det särskilda bidraget i bostadsbidraget med 100 kr per månad och barn.
- Förbehållsbeloppet i underhållsbidragen höjs till 48 000 kr.

Vid sidan av dessa förslag gynnas barnfamiljerna dessutom av det höjda grundavdraget i den kommunala beskattningen.

Trygga pensioner

Regeringens okänsliga budgetsanering har drabbat många pensionärer hårt och i motionen föreslås bl.a. att hela inkomstprövningen av änkepensionen slopas. Vidare höjs pensionstillskottet med 200 kr per månad 1999 och med ytterligare 110 kr år 2000. Dessutom bör inkomstprövningen av bostadstillägget inte innehålla fritidsfastighet och omställningspensionen för efterlevande återställas till 12 månader. I de flesta fall kommer den höjning av grundavdraget som Kristdemokraterna föreslår att även gälla pensionärerna.

Vården, omsorgen och skolan

I Kristdemokraternas budgetalternativ får kommuner och landsting 1,8 miljarder kronor i ytterligare resurser under de närmaste två åren jämfört med regeringens förslag i budgetpropositionen. Motionärerna vill också förbättra assistentersättningen och tandvårdsförsäkringen. På lång sikt är det enligt motionärerna bara tillkomsten av nya jobb som kan säkerställa finansieringen av ökade behov i offentliga sektorn, bl.a. till följd av den demografiska utvecklingen.

Ett återupprättat rättsväsende

För att stärka rättsväsendet vill motionärerna tillföra sektorn ytterligare 380 miljoner kronor 1999. T.ex. får polisväsendet ytterligare 200 miljoner kronor och åklagarväsendet och domstolarna 50 respektive 60 miljoner kronor.

Motionärerna anser att det i ett medelfristigt perspektiv är angeläget med ett överskott i de offentliga finanserna. Den svårbedömda konjunkturen i kombination med en oroväckande stor statsskuld gör att behovet av en snabb avbetalning av statsskulden är stort. Dessutom bör det finnas en god säkerhetsmarginal för att klara en kommande konjunkturnedgång utan att upplåningen ökar. Överskottsmålen för den offentliga sektorns finansiella sparande bör fastställas till 0,5 % av BNP 1999, 1,5 % av BNP år 2000 och 1,5 % av BNP 2001. Tills statsskulden understiger 60 % av BNP bör överskottet i genomsnitt vara 1 % av BNP över en konjunkturcykel. Kristdemokraterna föreslår en snabbare amortering av statsskulden än vad regeringen gör bl.a. genom att sälja ut fler statligt hel- eller delägda företag än vad regeringen räknar med.

Centerpartiets partimotion

I *motion Fi210* (c) betonas att utgångsläget för den svenska ekonomin är gott. Budgeten har genom den viktiga saneringen av statsfinanserna, i vilken Centerpartiet tog ansvar, kommit i balans. Budgetunderskottet har vänts till ett överskott.

Sverige har dock fortfarande strukturella svagheter. Arbetslösheten är hög, samtidigt som brist på arbetskraft finns på flera områden. Lönebildningen har fungerat dåligt under senare år. Dessutom är det svenska skattetrycket ett av världens högsta och statsskulden är fortfarande stor. Till detta kommer den ekonomiska och finansiella oron i vår omvärld.

Arbetslösheten kommer enligt regeringens prognos att minska framöver, om än i rätt blygsam takt, och sysselsättningen öka. Enligt motionärerna är det viktigt att riksdagen kraftfullare än regeringen visat i budgetpropositionen tar tag i de strukturella problemen som behöver lösas för ökad tillväxt och sysselsättning. Regeringens konkreta åtgärder för tillväxt är för få.

Centerpartiet eftersträvar en stark svensk ekonomi med sunda statsfinanser, rörlig växelkurs och tillväxt. Det långsiktiga målet för den ekonomiska politiken är en miljömässigt hållbar ekonomi. Detta innebär bl.a. att det måste ske en reformering av den svenska arbetsmarknaden. Tillsammans ger

detta en grund att driva en trovärdig ekonomisk politik utanför EMU. Centerpartiet avvisar ett svenskt medlemskap i EU:s valutaunion. Nackdelarna med ett inträde överväger de fördelar som kan finnas med unionen. Unionen ses som ett gigantiskt experiment och motionärernas betänkligheter mot EMU-projektet är huvudsakligen av ekonomisk och demokratisk karaktär. EMU riskerar dessutom att ytterligare bromsa tempot i östutvidgningen av EU. För Centerpartiet är utvidgning österut mycket viktig. Den kan bilda stomme i ett alleuropeiskt samarbete. Att Sverige står utanför EMU minskar inte behovet av att regeringen driver en offensiv politik i EU på andra områden. En eventuell folkomröstning om EMU bör avhållas först sedan konsekvenserna av den gemensamma valutan blivit möjliga att bedöma. Därmed framstår valdagen år 2002 som den första möjliga och lämpliga tidpunkten för den folkomröstning Centerpartiet kräver skall föregå ett svenskt inträde i valutaunionen.

Sverige behöver enligt motionärerna tillväxt för nya jobb. De förslag som lyfts fram är bl.a.:

- **Sänkta skatter på företagande**. Sverige har jämförelsevis mycket höga skatter på arbete. Skatter och avgifter på arbete måste sänkas för att ge människor chansen att utveckla sina idéer i företag, vilket skapar fler jobb. Centerpartiet har de senaste åren aktivt medverkat till att sänka arbetsgivaravgifterna och föreslår en fortsättning på den använda modellen. För 1999 föreslås att gränsen för lönesumman höjs till 2 miljoner kronor och 300 000 kr för egenföretagare, mot dagens 850 000 respektive 180 000 kr. År 2000 utökas reduktionen med 2 procentenheter från dagens 5 procentenheter. År 2001 höjs den med ytterligare 1 procentenhet, till totalt 8 procentenheter. Dessutom bör förmögenhetsskatten fasas ut ur skattesystemet. Vidare bör den särskilda beskattningen av avsättningar till anställdas vinstandelsstiftelser avskaffas. Avsättningar av detta slag är positiva och bidrar till ett ökat engagemang hos de anställda. Fåmansbolagen samt handelsbolag och kommanditbolag bör också tillskapas bättre villkor och lättnader i beskattningen. I avvaktan på utredning bör generationsskiften underlättas genom ett förlängt undantag vid beräkningen av underlaget för reavinstskatten. Jordbrukets konkurrenskraft bör stärkas. I motionen föreslås slopad elskatt och sänkt skatt på eldningsolja för jordbruksföretag i likhet med de regler som gäller för tillverkningsindustrin. Jordbrukarna bör också kompenseras för att de betalar ett högre pris på diesel än i andra länder. För att öka antalet arbetstillfällen i tjänstesektorn föreslås en skattesubvention på 50 % på hushållstjänster som utförs i hemmet, ett s.k. RUT-avdrag.
- **Förbättrat företagsklimat.** Den stora chansen att åstadkomma välstånd och ökad sysselsättning ligger i fler och växande företag. Särskilt kvinnors företagande måste främjas genom ökat stöd och rådgivning. I varje kommun bör det finnas en kvinnlig affärsrådgivare. Det är också hög tid för Sverige att forma en stark grön näringspolitik med tydliga mål och visioner. Det kräver ett grundläggande samförstånd mellan stat, näringsliv, forskarsamhälle, kommuner, intresseorganisationer och medborgare. Det bör

vidare anslås 90 miljoner kronor under en treårsperiod för att utveckla den svenska exporten av miljöanpassad teknik.

- **Arbetsliv**. Den viktiga arbetsmarknadspolitiken måste förbättras. I dag råder den paradoxala situationen att arbetslösheten är hög samtidigt som det finns brist på arbetskraft inom några sektorer. Dagens kvantitativa mål i arbetsmarknadspolitiken bör ersättas av effektmål eller mer kvalitativa mål. Arbetsmarknadsutbildningen måste öka. Dessutom bör arbetsmarknadspolitiken decentraliseras bl.a. genom att större befogenheter läggs på länsarbetsnämnderna. Den regionala och lokala nivån kan bättre avgöra var resurserna används effektivast. Arbetslöshetsförsäkringen skall vara en omställningsförsäkring inte en permanent försörjning. I motionen föreslås en avtrappning av ersättningen, i stället för en s.k. bortre parentes. Vidare bör en utredning tillsättas om hur olika ersättningssystem till den arbetslöse samverkar. Utgångspunkten är att arbete alltid måste löna sig och incitamenten att ta arbete eller utbilda sig ut ur arbetslösheten måste bli starkare.
- **Arbetsrätt och lönebildning.** Arbetsrätten bör decentraliseras och möjligheten att lokalt förhandla och göra undantag från centrala avtal bör öka. När det gäller de mindre företagen bör undantag för turordningsreglerna ges för två nyckelpersoner. För att förbättra lönebildningen bör bl.a. medlingsinstitutet förstärkas genom möjlighet att förbjuda varsel om stridsåtgärder under medling. Dessutom bör det införas ett förbud mot sympati- och stridsåtgärder riktade mot enmans- och familjeföretag. En proportionalitetsregel bör införas.

Förutom lägre företagsskatter föreslås sänkta inkomstskatter för låg- och medelinkomsttagare genom höjt grundavdrag. Höjningen bör konstrueras så att den trappas upp till en viss nivå och därefter trappas ned så att låg- och medelinkomsttagare skall omfattas av höjningen. För 1999 godtar motionen den tillfälliga sänkning av skatterna som föreslås i budgetpropositionen, men nivån på sänkningen bör höjas. Skattereduktionen bör uppgå till 1 800 kr för en inkomsttagare med pensionsgrundande inkomst upp till 135 000 kr. Vidare bör skatten på boende sänkas på lite längre sikt och den s.k. belägenhetsfaktorn slopas. Skattetrycket i Sverige bör sänkas i den takt ekonomin tillåter, enligt motionen.

För att skapa utrymme för skattesänkningarna på arbete föreslås en skatteväxling genom att skatterna höjs på verksamheter som tar i anspråk naturens resurser utan att automatiskt ersätta de skador och det slitage som uppstår. Miljö- och energiskatterna höjs bl.a. genom att produktionsskatten på kärnkraftsel höjs stegvis, att en miljöskatt på inrikes flyg införs samt att fastighetsskatten på vattenkraft återinförs.

Utbildning är en annan viktig del i tillväxtpolitiken. I motionen föreslås en rad åtgärder för att förbättra kvaliteten i skolan och den högre utbildningen. Dessutom presenteras ett nytt studiemedelssystem med lika delar lån och bidrag. Det nya systemet genomförs i två steg och beräknas fullt utbyggt kosta staten 2 miljarder kronor. Reformen bör införas 1999.

Trots att välfärden är väl utbyggd i Sverige finns stora orättvisor i fördel-

ningen av välfärden. Motionärerna förordar en ny samordnad trygghetsförsäkring som skall ersätta nuvarande försäkringar vid sjukdom, arbetsskada, arbetslöshet och förtidspension. Förslaget garanterar en lägsta ersättningsnivå – en grundpenning – och därutöver en inkomstrelaterad del vars storlek är baserad på den inkomst man har som företagare eller anställd.

I motionen föreslås också ett system med hemservicecheckar för pensionärshushåll för att tillgodose pensionärernas behov och utveckla hemservicesektorn för äldre. Vidare föreslås att kvinnor med barn under 18 år inte skall beröras av inkomstprövningen i änkepensionen. Centerpartiet vill också förnya familjestödet genom skapandet av ett s.k. barnkonto. Barnkontot skall fördelas under barnets förskoleperiod och finansieras genom en sammanslagning av bl.a. barnbidraget i den aktuella åldersgruppen, föräldrapenningen och flerbarnstillägget. Systemet kan införas fr.o.m. år 2001.

Den statliga fördelningspolitiken till kommuner och landsting måste förändras. De parametrar som ligger till grund för skatteutjämningen bör justeras för ökad rättvisa. I motionen avslås också regeringens förslag om att det fasta belopp om 200 kr som utgår vid beskattning av förvärvsinkomster skall tillfalla kommunerna. Förslaget ses som en engångsåtgärd. I stället föreslås ökade anslag till kommunerna på 1,3 miljarder kronor.

Folkpartiet liberalernas partimotion

I *motion Fi211* (fp) framhålls att det för var dag blir allt tydligare att den bild som regeringen målade upp i valrörelsen och i budgetpropositionen av en mycket gynnsam utveckling för den svenska ekonomin inte håller. Den internationella oron innebär att tillväxten med all sannolikhet blir betydligt lägre än de 3 % per år som regeringen räknar med. En period med 3 % årlig tillväxt har Sverige inte haft sedan 1960-talet.

Enligt Folkpartiet liberalerna är de grundläggande förutsättningarna för produktion, investeringar, företagande och arbete i Sverige fortfarande inte tillräckligt goda för att en uthålligt hög tillväxt skall vara säkrad. Siffror visar att nyföretagandet sjunker, att investeringarna inte är tillräckligt omfattande för en hög tillväxt, att den totala arbetslösheten förblir hög och att det svenska skattetrycket är högst i världen.

Trots detta fortsätter regeringen att utfärda jobblöften. Under förra mandatperioden uppgick regeringens samlade jobblöften till över 300 000 jobb. Resultatet för fyraårsperioden blev 35 000. Nu fortsätter löftena genom att målet om en halverad arbetslöshet kompletteras med ett mål för sysselsättningen. Enligt motionärerna är det visserligen hög tid att regeringen sätter fokus på sysselsättningen. Målet om halverad arbetslöshet har enbart lett till att människor förts bort från arbetsmarknaden. Men det långa tidsperspektivet, till år 2004, gör det mycket svårt att bedöma om en viss åtgärd är ett steg på vägen eller inte.

Folkpartiet har sedan tidigare en högre ambition för sysselsättningen. Målet är 300 000 nya jobb under mandatperioden. För att nå dit krävs en ny kurs för den ekonomiska politiken. Folkpartiets tillväxtprogram innehåller de rubriker som återfinns i framgångsrika länders tillväxtsatsningar.

- **Starka statsfinanser och låg inflation**. Det är positivt att statens finanser nu kommit i balans. Men de svenska statsfinanserna är fortfarande mycket konjunkturkänsliga och därför behövs säkerhetsmarginaler. Eftersom det krävs skattesänkningar för att skapa förutsättningar för nya jobb har Folkpartiets budgetalternativ utformats så att det ger utrymme för skattesänkningar och skapar marginal för de utgiftshöjningar som kan drivas fram av den sämre konjunkturen. Utgifterna 1999 är därför netto drygt 10 miljarder kronor lägre jämfört med regeringens alternativ och 18 miljarder lägre år 2000. En sänkt skatte- och utgiftsnivå gör ekonomin mer motståndskraftig mot konjunkturförsämringar. De offentliga finanserna bör visa ett överskott motsvarande 2 % av BNP, åtminstone så länge skuldkvoten överstiger 60 % av BNP.
- **Bra företagsklimat**. För att Sverige skall bli ett attraktivt land att investera i krävs en ny politik. Vad som måste till är bl.a. en sänkning av skatter som är skadliga för företagandet och en bättre riskkapitalförsörjning. För att få fart på sysselsättningen i den privata tjänstesektorn föreslås en sänkning av arbetsgivaravgifterna inom sektorn med 5 procentenheter, från omkring 33 % till omkring 28 %. Därutöver har Folkpartiet tillsammans med Kristdemokraterna och Moderaterna föreslagit en enkel och obyråkratisk modell för skattelättnader för hushållstjänster. Den innebär bl.a. att priset på hushållstjänster kan halveras direkt vid betalning. Vidare bör den s.k. värnskatten slopas, vilket har betydelse inte minst för de kunskapsintensiva delarna av näringslivet. För att öka tillgången på riskvilligt kapital slopas dubbelbeskattningen på aktier. Sverige är så gott som ensamt i Europa om denna straffskatt på nya jobb. Dessutom bör förmögenhetsskatten tas bort under mandatperioden. Som ett första steg slopas sambeskattningen och fribeloppet höjs till 1,2 miljoner kronor. Vidare införs lättnader i skatten på sparande genom att t.ex. avdragsrätten för privat pensionssparande höjs till ett och ett halvt basbelopp. Lättnader bör också genomföras för fåmansbolagen samt att den förtida momsinbetalningen tas bort.
- **Avregleringar och privatiseringar**. Regler och lagstiftning som omgärdar företagandet måste förenklas. Det måste t.ex. bli lättare att erhålla en F-skattsedel. I princip skall alla som vill få en F-skattsedel, såvida de inte har näringsförbud. Det måste också bli enklare att deklarera i det egna företaget. Frågor som rör förenklingar och avregleringar måste ges en hög politisk prioritet. Det är först då det får effekt visar internationella erfarenheter. Statsministern och finansministern bör därför leda och politiskt ansvara för arbetet. Vidare måste arbetsmarknadslagarna moderniseras. Ett första steg är en återgång till de regler i LAS och MBL som fyrpartiregeringen införde, bl.a. att två personer skall kunna undantas från turordningskretsen vid uppsägningar. Möjligheterna att provanställa personal bör förlängas till 12 månader. Konfliktreglerna bör ses över och fackets vetorätt vid entreprenader liksom rätten att sätta enmansföretagare i blockad bör slopas. För att förbättra lönebildningen bör bl.a. medlemsavgifterna till a-kassorna variera mellan kassor inom olika verksamhetsområden beroende på löneläge och arbetslöshetsnivå. För att bl.a. öka konkurrensen föreslås omfattande utförsäljningar av statliga och kommunala företag.

- **Satsning på forskning**. Högre utbildning och forskning är av central betydelse om Sverige skall återvinna förlorade positioner i den internationella välståndsligan. Stora satsningar måste göras på kvaliteten på forskningen, bl.a. genom inrättandet av fler doktorandtjänster.
- **Satsning på bildning och kompetens**. Den svenska skolan har tillåtits förfalla. Sverige måste satsa på skolans viktigaste resurs – lärarna –, vilket bl.a. handlar om höjda löner och fler karriärmöjligheter. Samtidigt måste gymnasiereformen rivas upp och gymnasieskolan göras om. Vidare måste ett lärlingssystem införas. Dessutom bör en satsning på kompetensutveckling av arbetskraften genomföras. Det bör ske genom personliga kompetenskonton, vilket liknar en modell som nyligen genomförts för de anställda på Skandia. Det personliga kompetenskontot ges samma skattebehandling som pensionssparandet.
- **Sänkta skatter**. Tillsammans med de skattesänkningar som beskrivits ovan föreslår Folkpartiet att de förestående skattesamtalen mellan partierna leder fram till en överenskommelse om en skattereform i fyra steg om totalt ca 65 miljarder kronor. Andra skattesänkningar som bör ingå i reformen är sänkta inkomstskatter på 3 000 kr per person och år, vilket betyder mest för lägre inkomsttagare. Vidare bör reformen innehålla ett återinförande av principen 30/50 genom att staten övertar vissa kommunala kostnader och en höjning av brytpunkten. I reformen bör också ingå höjt barnstöd.

Enligt motionärerna bör Sverige så snart det är möjligt delta i den ekonomiska och monetära unionen, EMU. Fördelarna är uppenbara. Den senaste tidens ränte- och valutaoro visar på Sveriges sårbarhet vid internationella finansiella kriser. Ett Sverige utanför euroområdet kommer sannolikt även i fortsättningen att drabbas av en växelkurs med perioder av försvagning omväxlande med perioder av förstärkning. Med tanke på Sveriges mycket nära ekonomiska integration med euroområdet kommer en icke stabil växelkurs att skapa stora problem för svenska företag, fack och den ekonomiska politiken. Den viktigaste aspekten av ett utanförskap är konsekvensen för svenska jobb. Valutakursens svängningar leder till svängningar i vinster och löner. Näringslivet riskerar att råka ut för kostnadskriser det ena året när kronan stärks och överhettning och stigande priser det andra året när kronan försvagas. Parterna på arbetsmarknaden kan få stora problem i avtalsrörelserna med att parera lönsamhetsfluktuationer. År 2001 övertar Sverige ordförandeskapet i EU. Ett konstruktivt och framgångsrikt ordförandeskap är oförenligt med regeringens passiva hållning till eurosamarbetet. Sverige bör därför ansöka om medlemskap före den 1 januari 2001. För en sådan ansökan krävs folklig förankring. En folkomröstning bör därför hållas senast under sista halvåret år 2000, enligt motionen.

Folkpartiet anser vidare att en nationell vårdgaranti som omfattar alla diagnoser och behandlingar skall införas.

1. Den ekonomiska politiken

1.1 Det internationella konjunkturläget

1.1.1 Svagare tillväxt i världsekonomin

Den ekonomiska krisen i Asien och höstens turbulens på finansmarknaderna har försvagat världskonjunkturen efter den starka tillväxten under 1997. Nedgången i Japan och flera av de övriga asiatiska ekonomierna har blivit djupare än vad som förväntades för ett halvår sedan. Samtidigt har Asienkrisen i viss mån spridit sig till andra s.k. tillväxtekonomier, som t.ex. Ryssland och länder i Latinamerika. I Förenta staterna har dessutom signalerna om en avmattning blivit allt fler, även om tillväxten fortfarande är hög. I EU har däremot aktiviteten fortsatt att stiga under 1998. Låga räntor, en mindre stram finanspolitik jämfört med tidigare och en svagt stigande sysselsättning har ökat den inhemska efterfrågan. Exporten från Europa har dock dämpats av den svaga efterfrågan i stora delar av Asien.

Tillväxttakten i världsekonomin sjunker i år från 4,1 % 1997 till 2,2 % 1998, enligt regeringens bedömning i budgetpropositionen. I OECD-området avtar tillväxttakten med drygt en halv procentenhet, till 2,1 %. Regeringen gör bedömningen att en försiktig återhämtning i Asien och hela världsekonomin inleds mot slutet av året och under 1999. Förutsättningarna är bl.a. att förtroendet för den japanska ekonomiska politiken ökar och att länderna i Asien fortsätter att reformera sina finanssektorer och genomför de överenskomna IMF-programmen. Konjunkturen i EU väntas bli fortsatt god samtidigt som utvecklingen i Förenta staterna blir relativt gynnsam, trots en avmattning till följd av stigande underskott i handelsbalansen och en svagare inhemsk efterfrågan.

Diagram 1. BNP-tillväxt i OECD, Förenta staterna, Japan och EU

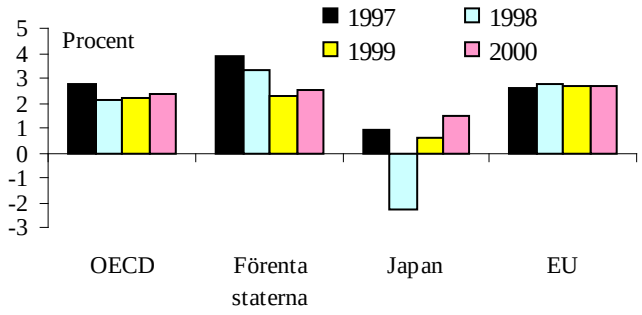

Källa: Finansdepartementet

1.1.2 Utvecklingen i Japan och övriga Asien

I Japan har produktionen minskat under de senaste tre kvartalen och landet befinner sig i recession. Den stigande arbetslösheten och krisen i den finansiella sektorn har fortsatt att undergräva hushållens och företagens förtroende för den ekonomiska utvecklingen. Det har i sin tur bidragit till att minska den inhemska efterfrågan samtidigt som den svaga konjunkturen i övriga Asien slagit hårt mot den japanska exporten. Tydliga tecken finns också på att krisen i banksektorn gett tendenser till en kreditåtstramning, vilket framförallt drabbar de mindre och medelstora företagen.

Den japanska regeringen har aviserat och beslutat om omfattande finanspolitiska åtgärder under de närmaste åren för att mildra krisen och stimulera tillväxten. Nyligen presenterades också åtgärder för att sanera finanssektorn. Som framgår av tabell 1 gör regeringen bedömningen att den japanska tillväxten i år sjunker med 2,3 %, efter en uppgång i fjol på knappt 0,9 %.

Tabell 1. BNP-tillväxt, KPI och arbetslöshet
Årlig procentuell förändring

	1997	1998	1999	2000	2001
BNP					
OECD	2,8	2,1 (2,3)	2,2 (2,4)	2,4 (2,6)	2,3 (2,3)
EU	2,6	2,8(2,7)	2,7 (2,9)	2,7 (2,9)	2,4 (2,4)
Norden	3,4	3,4 (3,4)	2,8 (3,2)	2,7 (2,9)	2,2 (2,2)
Förenta staterna	3,9	3,3 (2,7)	2,3 (2,2)	2,5 (2,4)	2,2 (2,2)
Japan	0,9	-2,3 (0,1)	0,6 (1,7)	1,5 (2,3)	2,3 (2,6)
Tyskland	2,2	2,6 (2,5)	2,7 (2,8)	3,0 (3,0)	2,3 (2,3)
Frankrike	2,4	2,9 (2,8)	2,8 (2,9)	2,5 (2,8)	2,5 (2,4)
Italien	1,5	2,1 (2,2)	2,7 (2,8)	3,0 (3,0)	2,3 (2,3)
Storbritannien	3,3	2,0 (2,1)	1,6 (2,3)	2,0 (2,5)	2,3 (2,5)
Danmark	3,4	2,6 (3,0)	2,3 (2,8)	2,2 (2,5)	2,2 (2,2)
Finland	5,9	5,1 (3,9)	3,4 (3,5)	3,1 (3,1)	2,7 (2,3)
Norge	3,5	3,4 (4,4)	2,5 (3,5)	1,7 (2,5)	2,0 (2,2)
Sverige	1,8	3,0 (3,0)	3,0 (3,1)	3,2 (3,4)	2,6 (2,6)
Konsumentpriser					
OECD	2,0	1,5 (1,7)	1,8 (2,0)	2,0 (2,0)	2,0 (2,0)
EU	2,0	1,8 (1,9)	1,9 (2,0)	2,0 (2,0)	2,0 (2,0)
Norden	1,6	1,7 (2,1)	2,2 (2,2)	2,0 (2,0)	2,0 (2,0)
Sverige	1,9	0,1 (0,6)	1,1 (1,5)	2,0 (2,0)	2,0 (2,0)
Arbetslöshet i % av arbetskraften					
OECD	6,7	6,5 (6,6)	6,5 (6,5)	6,4 (6,4)	6,3 (6,3)
EU	11,3	10,9 (11,0)	10,6 (10,7)	10,3 (10,3)	10,1 (10,1)
Norden	8,3	7,1 (7,4)	6,4 (6,8)	5,9 (5,9)	5,7 (5,7)
Sverige	8,0	6,6 (6,7)	5,7 (5,7)	4,4 (4,4)	4,0 (4,0)

Siffrorna inom parentes anger regeringens bedömning i vårpropositionen.
Källa: OECD, Konjunkturinstitutet och Finansdepartementet

Om de finanspolitiska åtgärderna får fullt genomslag i form av bl.a. kraftigt ökade offentliga investeringar och under förutsättning att konjunkturen i Asien förbättras något stiger Japans BNP nästa år med 0,6 %. Den privata konsumtionen väntas dock bli fortsatt svag även under 1999 till följd av de japanska hushållens pessimism om framtiden. Likaså hålls de privata investeringarna tillbaka av företagens låga förtroende för den ekonomiska utvecklingen, svårigheterna att få krediter och problemen med överkapacitet i flera branscher.

En återhämtning i den japanska konjunkturen är nyckeln till en bättre utveckling i hela Asien. Den finansiella kris som startade sommaren 1997 i framförallt Thailand, Indonesien, Malaysia, Filippinerna och Sydkorea har under det senaste året utvecklats till en djup lågkonjunktur i hela regionen. En mycket stram ekonomisk politik har visserligen stabiliserat inflationen, räntorna och valutakurserna, men till priset av en kraftigt fallande inhemsk efterfrågan. Importen har minskat starkt. De höga räntorna, svårigheterna att få tag på kapital och höga priser på importerade insatsvaror har också inneburit att exporten från regionen utvecklats relativt svagt. Dessutom har den svaga efterfrågan i Japan ytterligare dämpat exporten.

I Thailand, Indonesien, Malaysia, Filippinerna och Sydkorea sjunker årets BNP sammantaget med knappt 9 %, efter en uppgång under 1997 på 4,1 %. I Kina, som också drabbats av den asiatiska krisen, dämpas tillväxttakten i år för att öka under 1999, enligt regeringens bedömning. Regeringen räknar vidare med att en ökad export ger en försiktig återhämtning i övriga Asien mot slutet av 1998 och under 1999. Förbättrade valutareserver ökar förtroendet för de drabbade länderna, vilket i sin tur kan bana väg för lägre räntor och ett ökat inflöde av internationellt kapital. Samtidigt finns förutsättningar för en något mindre stram finanspolitik, vilket borde stimulera den inhemska efterfrågan i länderna. En viktig förutsättning för en mer gynnsam utveckling är att finanssektorerna i respektive länder börjar fungera bättre.

1.1.3 Utvecklingen i Förenta staterna

Asienkrisen och dess spridning gav en tydlig tudelning av den amerikanska ekonomin under första halvåret i år. Den privata konsumtionen och investeringarna fortsatte att öka relativt starkt, samtidigt som dollarkursens uppgång, den lägre efterfrågan i Asien och avmattningen i bl.a. Brasilien fick det amerikanska bytesbalansunderskottet att växa kraftigt. Under andra halvan av 1998 har det negativa tillväxtbidraget från utrikeshandeln blivit ännu tydligare medan den inhemska konsumtionen har fortsatt att växa. Nästa år väntas bl.a. nedgången i exporten sprida sig till den inhemska ekonomin, med lägre investeringstillväxt och en avmattning i den privata konsumtionen. Hur stor nedgången i konsumtionen blir avgörs av hur känslig den amerikanske konsumenten är för den internationella krisen och turbulensen i aktiekurserna. De senaste årens starka konsumtionstillväxt förklaras av stigande börskurser vid sidan av en god inkomstutveckling och en starkt ökande sysselsättning. De senaste månaderna har hushållens förtroende för ekonomins utveckling avtagit, vilket är en av anledningarna till att centralbanken, Federal Reserves, nyligen sänkt den amerikanska styrräntan för att stimulera

ekonomin. Regeringen räknar med att BNP i år stiger med 3,3 % för att nästa år öka med 2,3 %. Under år 2000 och år 2001 förväntas en BNP-tillväxt på 2,5 respektive 2,3 %, vilket ungefär motsvarar den uppskattade potentiella tillväxten i den amerikanska ekonomin.

1.1.4 Utvecklingen i EU

En viss tudelning är tydlig även i EU-konjunkturen, om än inte i lika stor omfattning som i den amerikanska ekonomin. Den inhemska konsumtionen har fortsatt att stärkas i år till följd av de låga räntorna och en något lättare finanspolitik jämfört med under de senaste åren. Samtidigt har den sjunkande efterfrågan i Asien minskat nettoexportens bidrag till BNP-tillväxten.

EU är också tudelad i den meningen att EU-länderna befinner sig i olika stadier av konjunkturen. De stora länderna – Tyskland, Frankrike och Italien – är i början av en uppgång medan Spanien, Portugal, Nederländerna, Finland och Irland befinner sig längre fram i konjunkturcykeln. I Storbritannien och Danmark kan däremot en avmattning i konjunkturen skönjas. Som helhet är dock utsikterna till en fortsatt uppgång i EU-konjunkturen ganska goda. Den relativt lätta penningpolitiken, en om än svagt stigande sysselsättning och en mindre stram finanspolitik talar för att uppgången i den inhemska efterfrågan fortsätter. Den privata konsumtionen stimuleras också av stigande reallöner och en hög framtidstro hos hushållen. Vidare förväntas företagens investeringar stiga även om företagens optimism om den framtida utvecklingen minskar något framöver till följd av Asienkrisen, enligt regeringens bedömning.

Ökningen av exporten dämpas under de närmaste åren av den lägre världsmarknadstillväxten och en förväntad appreciering av den nya europeiska valutan, euron. Euron införs vid årsskiftet och denna historiska övergång, då 11 länder i Europa bildar en valutaunion, väntas bli relativt smidig till följd av att skillnaderna i ländernas inflationstakt minskat drastiskt de senaste åren, samtidigt som de offentliga finanserna förbättrats. Regeringens bedömning är att euroområdets styrränta kommer att ligga kring 3,4 % vid starten för att stiga något under 1999 i takt med att EU-konjunkturen förbättras ytterligare. Detta innebär att styrräntorna i ett flertal länder kommer att sänkas under de närmaste månaderna. Den anpassningen har redan startat.

Regeringen räknar vidare i budgetpropositionen med att BNP-tillväxten i EU stannar vid 2,8 % i år för att gå ned något 1999, till 2,7 %. För euroområdet väntas en något högre tillväxt, 2,9 % per år för både 1998 och 1999. Den svagare utvecklingen för EU som helhet förklaras framför allt av att den tidigare höga tillväxten i Storbritannien avtar ganska markant. Storbritannien står utanför införandet av euron från den 1 januari 1999, tillsammans med Danmark, Grekland och Sverige. En stramare ekonomisk politik och en svag exportutveckling dämpar BNP-tillväxten i Storbritannien till 2,0 % i år och 1,6 % 1999.

Trots den förväntat goda konjunkturen sjunker arbetslösheten i EU-området endast marginellt fram till år 2000. Som framgår av diagram 2 låg arbetslösheten i fjol på 11,3 % av arbetskraften och den sjunker till omkring 10,9 % i år. Under 1999 går den ned ytterligare något för att ligga vid 10,3 %

år 2000, enligt regeringens bedömning i september/oktober. Detta innebär att arbetslösheten och bristen på nya jobb kommer att fortsätta att vara EU:s stora problem under de kommande åren.

Diagram 2. Arbetslösheten i EU, Norden och OECD [1]

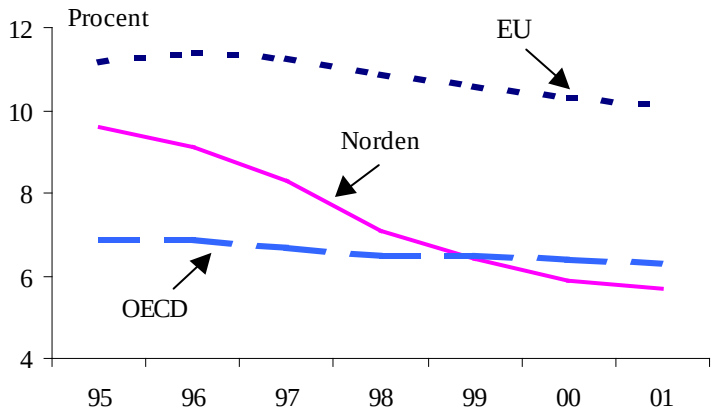

[1] Utfall 1995–1997. Regeringens prognoser 1998–2001
Källa: Finansdepartementet

1.1.5 Utvecklingen i Norden, Ryssland och Östersjöområdet

Som framgår av diagram 3 har Norden de senaste åren varit en av de främsta tillväxtregionerna i Europa. Regeringen räknar med en fortsatt ganska gynnsam utveckling i Norden, men de senaste årens höga tillväxttal kommer att sjunka på grund av den internationella avmattningen och en stramare ekonomisk politik. Den samlade tillväxten i Norden kommer redan nästa år att gå ned till genomsnittet för EU-länderna. Till följd av bl.a. en åtstramning av finanspolitiken finns nu tydliga tecken på en avmattning i den tidigare så starka inhemska danska efterfrågan. Regeringen räknar med att Danmarks BNP-tillväxt blir 2,6 % i år, efter en uppgång i fjol på 3,4 %. Nästa år faller tillväxttakten ytterligare, till 2,3 %.

I Norge har överhettningen i ekonomin blivit allt tydligare under det senaste året. Situationen på arbetsmarknaden är mycket ansträngd, vilket bl.a. skapat problem med lönebildningen. Den norska penningpolitiken har i samband med höstens valutaoro och fallande oljepriser stramats åt betydligt. Detta kommer att dämpa tillväxten relativt kraftigt under de närmaste åren. BNP-tillväxten faller till 2,5 % 1999 och till 1,7 % år 2000, enligt regeringens bedömning.

I Finland fortsätter dock den starka expansionen, men tillväxttalen faller, bl.a. till följd av Asienkrisen och den ekonomiska krisen i Ryssland, som får negativa effekter på den finländska exporten. BNP väntas stiga med 5,1 % i år och med 3,4 respektive 3,1 % under 1999 och år 2000.

Viktigt för svensk del är också hur produktionen utvecklas i det övriga Östersjöområdet, dvs. Ryssland, länderna i Baltikum och Polen.

Diagram 3. Tillväxten i Norden och EU [1]

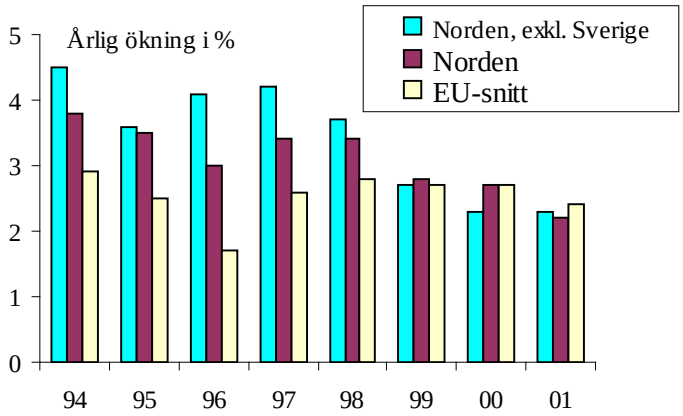

[1] Utfall 1994–1997. Regeringens prognos i budgetpropositionen 1998–2001

Källa: Finansdepartementet

Ryssland, vars ekonomi visade tydliga tecken på återhämtning under 1997 och början av i år, fick under sommaren 1998 med full kraft känna av Asienkrisens negativa konsekvenser. Fallande oljepriser, snabbt växande underskott i bytesbalansen och den svaga finanspolitiken minskade snabbt omvärldens förtroende för den ryska ekonomin. Spekulationer mot rubeln tvingade den ryska centralbanken att i augusti 1998 överge det fasta växelkursband som bestämde rubelns värde. Resultatet blev en kraftig depreciering och en snabbt stigande inflation. Samtidigt nära nog kollapsade den ryska finanssektorn. Stora delar av bank- och betalningssystemen är i dagsläget ur funktion. Den finansiella krisen slår hårt mot den reala ekonomin och regeringen räknar i budgetpropositionen med att Rysslands BNP i år sjunker med omkring 4 %. Någon större återhämtning under nästa år är knappast att räkna med. Den sociala och politiska oron är mycket stor. Det råder fortfarande en betydande osäkerhet om Rysslands fortsatta ekonomisk-politiska inriktning. Det gäller inte minst finansieringen av det ryska budgetunderskottet och den ryska statsskulden. Effekterna av den ryska krisen på länderna i Baltikum och Polen har hittills varit relativt begränsade. Tvärtom har tillväxten i området varit stark under 1998, på grund av hög inhemsk efterfrågan. Utsikterna för en fortsatt god tillväxt under nästa år är också goda, även om effekter av krisen i Ryssland gör att uppgången blir mer dämpad. Mest känsliga för den ryska krisen är Lettland och Litauen, som båda har en betydande handel med Ryssland. Regeringen bedömer att BNP i de baltiska länderna i år stiger med drygt 4 % och att den i Polen går upp med knappt 6 %.

1.1.6 Osäkerheter i den internationella bedömningen

På grund av Asienkrisen och utvecklingen i Ryssland och tillväxtekonomierna i Latinamerika finns stora osäkerheter i bedömningen av den internation-

ella konjunkturen. Det finns risk för att utvecklingen blir sämre än den huvudbedömning som görs i budgetpropositionen. De allvarligaste riskerna är:

- Försenad återhämtning i Japan. Bristen på optimism och förtroende hos de japanska hushållen och företagen för den ekonomiska politiken och framtiden riskerar att förlänga den japanska lågkonjunkturen. En sådan utveckling skulle försvåra återhämtningen i övriga Asien och ytterligare dämpa den internationella tillväxten. En ännu lägre tillväxt i Japan skulle sannolikt utlösa ny oro på asiatiska finansmarknaderna och ytterligare minska de övriga asiatiska ländernas export till Japan.
- Tillståndet i Kina. En bredare och djupare lågkonjunktur i Asien kan tvinga fram en devalvering av den kinesiska valutan. Det skulle i sin tur sätta ytterligare press på Hongkong-dollarn och andra valutor i tillväxtekonomierna, med nya negativa effekter på världsekonomin.
- Den ryska krisen. Fortsatta och tilltagande problem i den ryska ekonomin kan förvärra oron på de internationella finansmarknaderna och försämra situationen för tillväxtekonomierna, genom högre räntor och minskade kapitalinflöden.
- Utvecklingen i Latinamerika. Om den ekonomiska situationen förvärras i Brasilien eller andra länder i Syd- och Latinamerika är risken stor att de negativa effekterna på Förenta staterna förstärks.
- Utvidgning av finans- och börsoron. Hittills har turbulensen på världens aktiemarknader haft en relativt liten effekt på konsumtionen och investeringsverksamheten i Förenta staterna och Europa. Ett fortsatt börsfall kommer sannolikt att dämpa den inhemska efterfrågan, framförallt i Förenta staterna men även i viss mån i Europa. De amerikanska hushållens känslighet för aktiepriserna är större än de europeiska hushållens, eftersom de amerikanska hushållen har en högre andel av sparandet i aktier.
- Utvecklingen i Nordamerika. Depreciering av valutorna i Asien kommer att leda till en kraftig ökning av de asiatiska ländernas export. Nordamerika och då framför allt Förenta staterna väntas suga upp en stor del av denna ökning. Om avmattningen i den amerikanska ekonomin blir större än beräknat kommer det att försvåra återhämtningen i både Japan och övriga Asien.

1.1.7 Utvecklingen av svensk export

Asienkrisen har fått genomslag på den svenska exporten under 1998. Efter en uppgång under 1997 på drygt 11 % steg varuexporten under första halvåret i år med drygt 7,5 % jämfört med samma period i fjol. Exporten till Asien (exklusive Mellanöstern) föll med 25 % under första halvåret i år. Som framgår av tabell 2 innebär det att de s.k. dynamiska asiatiska ekonomiernas, dvs. Sydkoreas, Taiwans, Hongkongs, Singapores, Thailands och Malaysias andel av den svenska exporten föll markant, från 4,4 % under 1997 till 3,5 % under första halvåret 1998. Till enbart Japan minskade varuexporten under samma period med ca 40 %. Men Asien är inte bara mörker ur svensk exportsynpunkt. Exporten till både Kina och Hongkong steg relativt kraftigt under första halvåret i år.

Hittills i år har nedgången i Asien kompenserats av en kraftig ökning av exporten till bl.a. Europa med 12 %. EU-länderna och övriga länder i Europa är Sveriges absolut viktigaste avsättningsmarknader och tillsammans svarar de för ungefär 75 procent av den svenska varuexporten.

Tabell 2. BNP-tillväxt per region samt andel av svensk export

	Andel av svensk export	BNP-tillväxt Årlig procentuell förändring				
	1 hå 1998	1997	1998	1999	2000	2001
Världen	100,0	4,1	2,2	3,0	3,7	3,8
OECD	85,2	2,8	2,1	2,2	2,4	2,3
EU	58,3	2,6	2,8	2,7	2,7	2,4
Transitionsekonomier	5,4	2,0	0,2	2,6	-	-
därav						
Ryssland	1,1	0,9	-4,0	1,0	-	-
Baltikum	1,0	-	-	-	-	-
Övriga Öst- och Centraleuropa	3,3	2,8	3,3	3,8	4,5	5,0
Asien	9,8	6,6	2,0	4,0	5,5	6,0
därav						
Kina	1,6	8,8	5,5	7,6	8,0	8,0
Dynamiska asiatiska ekonomier [1]	3,5	4,4	-7,5	0,2	2,8	4,0
Övriga Asien	4,7					
Mellan- och Sydamerika	2,6	5,1	3,0	3,7	4,7	5,0
Världsmarknadstillväxt för svensk export	-	10,0	5,9	6,2	7,5	6,5

[1] Definieras som Sydkorea, Taiwan, Hongkong, Singapore, Thailand och Malaysia

Källa: Finansdepartementet

Asienkrisen, problemen i Ryssland och Latinamerika gör att det är svårt att bedöma den svenska exportens utvecklingen under de kommande åren. Regeringen räknar med att världsmarknadstillväxten för svensk export nära nog halveras under 1998, men att den stiger något nästa år i samband med att det sker en försiktig återhämtning av konjunkturen i Japan och övriga Asien. Eftersom den ekonomiska aktiviteten på Sveriges största marknad, Europa, väntas fortsätta stiga i en hygglig takt gör regeringen bedömningen att den svenska exporten under både 1998 och 1999 stiger med omkring 6 %.

Tabell 3. Svensk export fördelad på varugrupper

	Andel av exporten		
	1981	1990 1 hå	1998
Skogsprodukter	19,4	18,6	14,1
Mineralprodukter	12,2	10,6	9,1
Kemiska produkter	6,1	8,1	10,3
därav			
Läkemedel	1,0	2,3	4,2
Energiprodukter	4,6	3,0	2,1
Verkstadsprodukter	47,0	49,2	54,2
därav			
Elektroniska produkter	9,4	11,2	18,6
därav			
Teleprodukter	-	-	11,5
Bilar och andra motorprodukter	12,6	12,9	12,3
Andra produkter	10,7	10,5	10,3

Källa: Finansdepartementet

Under första halvåret i år tillhörde verkstadsprodukter i form av maskiner, elektroniska varor och fordon av olika slag de varugrupper som sålde bäst utomlands. Även exporten av läkemedel, papper och järn- och stål utvecklades väl. Som framgår av tabell 3 svarar verkstadsprodukterna för knappt 55 % av den totala varuexporten, vilket är en uppgång under 1990-talet med ungefär 5 procentenheter. I gruppen verkstad svarar teleprodukterna, t.ex. mobiltelefoner, för 11,5 % av svensk export. Det är en halv procentenhet lägre jämfört med i fjol, men en mycket kraftig uppgång jämfört med för några år sedan.

1.2 Den ekonomiska utvecklingen i Sverige

1.2.1 Den svenska konjunkturen åren 1998 och 1999 och utsikterna fram t.o.m. år 2001

Konjunkturen i den svenska ekonomin fortsatte att förbättras under första hälften av 1998. Sysselsättningen har hittills i år stigit mer än vad regeringen räknade med i vårpropositionen. Det är framför allt i den privata tjänstesektorn och inom kommunerna som sysselsättningen ökat. Det ökade antalet nyanmälda lediga platser till arbetsförmedlingen talar dessutom för att sysselsättningen fortsätter att stiga under resten av 1998 och under 1999.

Sveriges BNP steg under första halvåret 1998 med 3 % jämfört med samma period i fjol. Drivande i uppgången var den inhemska svenska efterfrågan. Den privata konsumtionen och investeringarna steg starkt samtidigt som den offentliga konsumtionen ökade för första gången på flera år. Effekter av Asienkrisen syns framförallt i utrikeshandeln, där nettoexporten gav ett negativt bidrag till den sammanlagda tillväxten.

Under förutsättning att den internationella konjunkturen inte försämras ytterligare och att förväntningarna om en försiktig återhämtning i Asien under 1999 infrias räknar regeringen med att ekonomin växer med 3 % per år under såväl 1998 som 1999. Om de totala löneökningarna i ekonomin under de kommande åren begränsar sig till omkring 3 % per år gör regeringen bedömningen att ekonomin fortsätter att växa med omkring 3 % även år 2000 och år 2001.

Tabell 4. Bidrag till BNP-tillväxten

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Privat konsumtion	0,7	1,0	1,4	1,5	1,3	1,0
Offentlig konsumtion	0,0	-0,5	0,5	0,2	0,1	0,2
Bruttoinvesteringar	0,6	-0,8	1,5	1,3	1,2	1,0
Lagerinvesteringar	-1,1	0,7	0,1	0,0	0,0	0,0
Netto utrikeshandel	1,2	1,3	-0,5	0,0	0,6	0,3
BNP	**1,3**	**1,8**	**3,0**	**3,0**	**3,2**	**2,6**

Källa: Finansdepartementet

Som framgår av tabell 4 kommer den inhemska efterfrågan att vara den främsta tillväxtmotorn i svensk ekonomi under de kommande åren. Exporten och utrikeshandelns bidrag till tillväxten sjunker. Uppgången i sysselsättningen, de låga räntorna och en stark förmögenhetsställning hos hushållen trots den senaste tidens sjunkande börskurser talar för att det senaste årets uppgång i den privata konsumtionen fortsätter. Utvecklingen förstärks av att hushållens inkomster stiger relativt kraftigt efter flera svaga år. Dessutom finns det ett behov av att ersätta gamla kapitalvaror. Det höga kapacitetsutnyttjandet i industrin, den kraftiga expansionen i tjänstesektorn, en hög lönsamhet och de låga räntorna innebär också att förutsättningarna är goda för en fortsatt hög investeringsverksamhet i näringslivet, enligt regeringens bedömning. Dessutom talar ett flertal faktorer för en tillväxt i bostadsbyggandet under de närmaste åren. En uppgång som dock sker från en mycket låg nivå efter de senaste sju årens mer eller mindre kontinuerliga nedgång i bostadsbyggandet.

Trots Asienkrisen och höstens turbulens på finansmarknaderna är hushållens optimism om den framtida ekonomiska utvecklingen fortsatt hög, vilket framgår av diagram 4. Företagens optimism har dock avtagit en del under de senaste månaderna, visar Konjunkturinstitutets barometer för industrin. Detta kan innebära att investeringarna i exportindustrin framöver kan bli lägre än väntat. Inom tjänstesektorerna är dock optimismen om framtiden mycket påtaglig, vilket gör att en starkare investeringstillväxt i dessa branscher inte kan uteslutas, enligt regeringens bedömning.

Diagram 4. Hushållens och företagens framtidstro

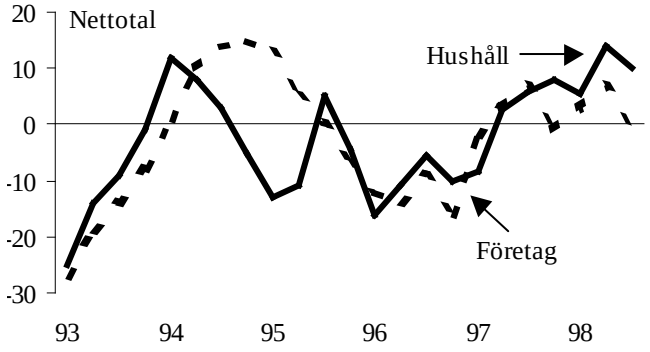

Källa: Statistiska centralbyrån

1.2.2 Prognosförutsättningar och nyckeltal

Regeringens prognos bygger på den information som fanns tillgänglig t.o.m. den 6 oktober 1998. Utskottet vill understryka att beräkningarna för åren 1999–2001 är en kalkyl av den ekonomiska utvecklingen under förutsättning att vissa antaganden är uppfyllda. De viktigaste förutsättningarna är att arbetsmarknaden fungerar väl och att de totala löneökningarna begränsas till ca 3 % per år. Antagandet om löneökningar på 3 % per år bygger på de avtal som arbetsmarknadens parter slutit hittills under 1998 och inkluderar en förväntad löneglidning på 0,5 % per år.

Tabell 5. Prognosförutsättningar 1998–2001

Årlig procentuell förändring

	1997	1998	1999	2000	2001
BNP OECD (16)	2,8	2,1 (2,3)	2,2 (2,4)	2,4 (2,6)	2,3 (2,3)
KPI OECD (16)	2,0	1,5 (1,7)	1,8 (2,0)	2,0 (2,0)	2,0 (2,0)
Timlön, kostnad	4,5	3,3 (3,1)	2,9 (3,0)	3,2 (3,0)	3,0 (3,0)
Dollarkurs (SEK)	7,6	7,9 (7,9)	7,7 (7,6)	7,5 (7,5)	7,5 (7,5)
TCW-index [1]	120,5	121,7 (120,2)	120,4 (119,5)	118,5 (118,5)	118,0 (118,0)
Tysk långränta [1,2]	5,7	4,7 (5,2)	4,6 (5,5)	4,9 (5,6)	5,1 (5,6)
Svensk långränta [1,2]	6,6	5,1 (5,7)	5,0 (5,8)	5,2 (5,8)	5,3 (5,8)
Svensk kortränta [1,2]	4,3	4,4 (4,6)	4,3 (4,6)	4,3 (4,6)	4,3 (4,6)

[1] Årsgenomsnitt

[2] 10-års statsobligation, 6 må statsskuldväxel

Siffrorna inom parentes anger regeringens bedömning i vårpropositionen.

Källa: Finansdepartementet

I tabell 5 och 6 redovisas förutsättningarna för och nyckeltalen i regeringens konjunkturprognos.

I punkterna nedan sammanfattas de viktigaste skillnaderna mot den bedömning som regeringen gjorde i vårpropositionen:

- På grund av Asienkrisen och höstens finanskris har regeringen skrivit ned tillväxten för OECD-länderna sammantagna med 0,2 procentenheter för varje år under perioden 1998–2000.
- Höstens försvagning av kronan gör att regeringen räknar med en något svagare krona under 1998 och 1999. Regeringen förväntar sig dock en gradvis förstärkning av kronkursen och att genomsnittsnivån år 2000 är densamma som förväntades i vårpropositionen.
- Till följd av den fortsatta nedgången i både de svenska och internationella räntorna under våren och sommaren 1998 väntas de långa räntorna vara ungefär 0,5 procentenheter lägre perioden 1998–2001. Räntorna bedöms bli som lägst i slutet av 1998 och början av 1999 för att sedan stiga svagt i takt med en starkare inhemsk efterfrågan i Europa.
- Asienkrisen och diverse engångseffekter innebär att inflationstrycket i ekonomin antas bli lägre. I vårpropositionen räknade regeringen med en inflation under 1998 och 1999 på 0,6 respektive 1,5 %. Nu har prognosen justerats ned till 0,1 och 1,1 % för respektive år. Från år 2000 och framåt väntas inflationen ligga i nivå med inflationsmålet.
- Prognosen för bytesbalansen har sänkts kraftigt. Anledningen är bl.a. en stor försämring av tjänstebalansen och en ändrad bedömning av export- och importprisernas utveckling. Trots nedjusteringarna väntas bytesbalansen ge ett överskott på drygt 2 % av BNP de närmaste åren.

Tabell 6. Nyckeltal för 1998–2001

Årlig procentuell förändring

	1997	1998	1999	2000	2001
KPI, dec-dec	1,9	0,1 (0,6)	1,1 (1,5)	2,0 (2,0)	2,0 (2,0)
Disponibel inkomst	-1,7	2,7 (2,5)	3,3 (2,9)	1,5 (3,7)	1,8 (3,1)
Sparkvot (nivå)	0,8	0,8 (0,9)	1,2 (1,3)	0,3 (2,9)	0,1 (4,0)
Industriproduktion	5,4	4,6 (5,5)	4,5 (4,9)	4,0 (4,6)	2,9 (2,8)
Relativ enhetsarbetskostnad	-5,3	-1,7 (-2,2))	-0,4 (0,4)	-	-
Sysselsättning, antal personer	-1,0	1,3 (1,0)	1,5 (1,5)	1,8 (2,0)	1,1 (1,1)
Öppen arbetslöshet [1]	8,0	6,6 (6,7)	5,7 (5,7)	4,4 (4,4)	4,0 (4,0)
Arbetsmarknadspolitiska åtgärder [1]	4,3	3,9 (4,2)	3,9 (4,0)	3,8 (3,9)	3,5 (3,5)
Handelsbalans (miljarder kronor)	139	144 (155)	147 (168)	160 (188)	170 (201)
Bytesbalans, % av BNP	2,8	2,3 (3,5)	2,,1 (3,9)	2,2 (4,0)	2,4 (4,3)

[1] Andel av arbetskraften

Siffror inom parentes anger regeringens bedömning i vårpropositionen.

Källa: Finansdepartementet

1.2.3 Försörjningsbalansen

Under förutsättning att den internationella konjunkturen inte allvarligt försämras blir tillväxten i den svenska ekonomin under åren 1998–2001 hög sett i ett historiskt perspektiv. Regeringen räknar med att BNP stiger med i genomsnitt 3 % per år. Sammantaget innebär detta att Sverige under de närmaste åren kommer att växa snabbare än det förväntade genomsnittet i både EU och OECD. Under åren 1999–2001 väntas Sveriges tillväxt ligga över den genomsnittliga tillväxten i våra grannländer i Norden.

Tabell 7. Försörjningsbalansen 1998–2001

	Mdkr	Årlig procentuell förändring				
	1997	1997	1998	1999	2000	2001
Privat konsumtion	923	2,0	2,7 (2,3)	2,9 (2,5)	2,5 (2,2)	2,0 (2,0)
Offentlig konsumtion	449	-2,1	1,9 (1,3)	0,8 (0,6)	0,6 (0,7)	0,8 (1,0)
Stat	134	-5,0	2,5 (2,5)	0,5 (0,5)	0,5 (0,5)	0,5 (0,5)
Kommuner	315	-0,7	1,7 (0,8)	0,9 (0,6)	0,6 (0,9)	1,0 (1,2)
Bruttoinvesteringar	238	-4,8	9,8 (7,2)	8,0 (7,6)	6,8 (7,0)	5,9 (5,7)
Näringsliv exkl. bost.	183	-0,1	10,7 (7,8)	7,1 (6,1)	4,8 (4,9)	3,2 (2,7)
Bostäder	24	-25,7	6,2 (8,8)	23,5 (23,5)	25,0 (25,0)	25,0 (25,0)
Myndigheter	31	-9,4	7,6 (2,8)	1,4 (4,0)	2,2 (2,2)	1,4 (2,3)
Lagerinvesteringar [1]	7	0,7	0,1 (0,0)	0,0 (0,0)	0,0 (0,0)	0,0 (0,0)
Export	761	12,8	5,9 (6,3)	5,8 (6,7)	6,6 (7,0)	5,5 (5,4)
Import	639	11,7	8,8 (6,9)	7,1 (7,0)	6,3 (6,2)	5,8 (5,8)
BNP	**1739**	**1,8 (2,3)**	**3,0 (3,0)**	**3,0 (3,1)**	**3,2 (3,4)**	**2,6 (2,6)**

[1] Bidrag till BNP-tillväxt

Siffrorna inom parentes anger regeringens bedömning i vårpropositionen.

Källa: Finansdepartementet

De olika delarna av försörjningsbalansen utvecklar sig enligt regeringen på följande sätt:

- Som redovisats ovan och som även framgår av tabell 4 blir den inhemska efterfrågan drivkraften i svensk ekonomi under de närmaste åren. Det är ett märkbart trendskifte mot de senaste årens tudelade utveckling, då exporten varit motorn och efterfrågan inom landet varit svag. Den privata konsumtionen väntas öka med 2,7 % i år och 2,9 % 1999. Det är en uppjustering jämfört med vårpropositionen med 0,4 procentenheter för respektive år. Bruttoinvesteringarna stiger med 9,8 % 1998 och 8 % nästa år, vilket innebär en uppjustering med 2,6 respektive 0,4 procentenheter jämfört med vårpropositionens bedömningar.
- Efter fyra år av minskning ökar återigen den offentliga konsumtionen. Den kommunala konsumtion, som är den största delen i den offentliga konsumtionen, stiger i år med 1,7 % för att nästa år öka med knappt 1 %. Uppgången förklaras bl.a. av genomförda och planerade höjningar av de allmänna statsbidragen till kommunerna.

- Asienkrisen och den internationella finanskrisen gör att exporten utvecklas sämre än väntat. Exporten väntas ändå stiga med ca 6 % per år fram till år 2001.

1.2.4 Arbetsmarknaden

Den svenska arbetsmarknaden har förbättrats sedan mitten av 1997. Från årsskiftet fram till september 1998 har antalet sysselsatta ökat med omkring 55 000 personer, rensat för säsongsvariationer. Sammantaget ligger sysselsättningen nu på ungefär samma nivå som i slutet av 1995 och i början av 1996. Framför allt är det inom den privata tjänstesektorn och i kommunerna som sysselsättningen stigit. Den öppna arbetslösheten sjönk fram till september i år till drygt 6 % av arbetskraften, på grund av den ökade sysselsättningen och en lägre tillväxt i arbetskraftsutbudet. Den senaste siffran visar att den öppna arbetslösheten fortsatt att sjunka, till 5,6 % i oktober.

Diagram 5. Sysselsättningen 1995–september 1998

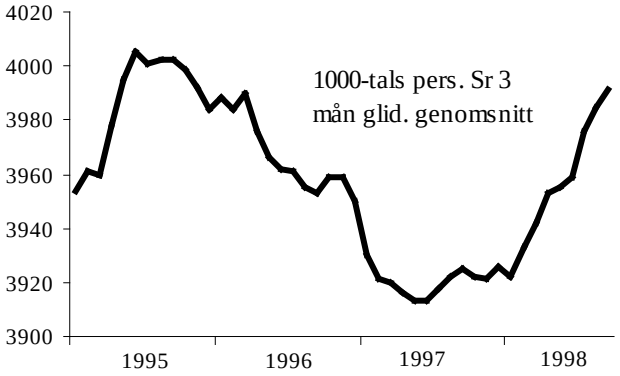

Källa: Statistiska centralbyrån

Flera faktorer talar för att sysselsättningen fortsätter att stiga framöver. Som redovisats ovan kommer motorn i tillväxten i allt högre grad att vara den inhemska efterfrågan. Det innebär sannolikt att uppgången i ekonomin blir mer sysselsättningsexpansiv jämfört med tidigare. Samtidigt har antalet nyanmälda lediga platser stigit relativt kraftigt det senaste året. Erfarenhetsmässigt brukar det betyda en stigande sysselsättning om sex–tolv månader.

Givet den bild av konjunkturen som regeringen skisserar kommer sysselsättningen att fortsätta att stiga. Regeringen bedömer att antalet sysselsatta stiger med i genomsnitt 1,4 % per år under de kommande fyra åren. Det i kombination med att arbetskraftsutbudet hålls tillbaka genom att antalet utbildningsplatser inom högskolan och inom ramen för Kunskapslyftet ökar ytterligare, gör att den öppna arbetslösheten faller till 4 % i slutet av år 2000. Den största risken för en sämre utveckling är, vid sidan av en sämre konjunktur,

att lönerna stiger mer än väntat. Vidare finns det risk för att sysselsättningen begränsas av brister i vissa typer av arbetskraft. Redan kan en ökning av bristtal spåras i AMS rapporter och i Konjunkturinstitutets barometrar. Dessutom finns en tendens att nyanmälda lediga platser i större utsträckning än tidigare inte besätts. Det tyder på att de s.k. matchningsproblemen på arbetsmarknaden har ökat.

Tabell 8. Nyckeltal för arbetsmarknaden

Årlig procentuell förändring

	1997	1998	1999	2000	2001
BNP, producentpris	2,0	3,1 (3,0)	3,1 (3,0)	3,0 (3,3)	2,4 (2,4)
Produktivitet	2,9	2,0 (2,0)	1,9 (1,6)	1,4 (1,4)	1,4 (1,4)
Antal arbetade timmar	-1,1	1,1 (1,0)	1,2 (1,4)	1,5 (1,9)	1,0 (1,0)
Medelarbetstid	-0,1	-0,2 (0,0)	-0,3 (-0,1)	-0,2 (-0,1)	-0,1 (-0,1)
Antal sysselsatta	-1,0	1,3 (1,0)	1,5 (1,5)	1,8 (2,0)	1,1 (1,1)
Arbetskraft	-1,1	-0,2 (-0,4)	0,5 (0,4)	0,4 (0,6)	0,6 (0,7)
Öppen arbetslöshet [1]	8,0	6,6 (6,7)	5,7 (5,7)	4,4 (4,4)	4,0 (4,0)
Arbetsmarknadsåtgärder [1]	4,3	3,9 (4,2)	3,9 (4,0)	3,8 (3,9)	3,5 (3,5)

[1] Antalet personer i procent av arbetskraften

Siffrorna inom parentes anger regeringens bedömning i vårpropositionen.

Källa: Konjunkturinstitutet, Statistiska centralbyrån, Arbetsmarknadsstyrelsen och Finansdepartementet

1.2.5 Alternativt scenario för den ekonomiska utvecklingen

Regeringen presenterar i budgetpropositionen ett s.k. sidoalternativ som försöker beskriva hur den svenska ekonomin utvecklas om den internationella konjunkturen under de kommande åren blir svagare jämfört med de bedömningar som görs i den s.k. huvudprognosen. Utskottet vill erinra om att sidoalternativet inte är en regelrätt prognos utan att den mer är att betrakta som en beskrivning av vad som kan hända om Asienkrisen fördjupas.

I huvudprognosen väntas en försiktig exportledd återhämtning i de asiatiska länderna under 1999. Asienkrisens effekter på övriga länder i OECD-området väntas bli måttliga.

Sämre utveckling i den internationella konjunkturen

I sidoalternativet görs följande antaganden om den internationella konjunkturutvecklingen:

- Lågkonjunkturen i Japan blir mer långvarig. Problemen i den japanska banksektorn förblir olösta och den finanspolitiska stimulans som beslutats och planerats får endast ett begränsat genomslag i ekonomin.
- De kvardröjande problemen i Japan gör att återhämtningen i Asien dröjer till år 2000.
- Fördjupningen av krisen i Asien innebär att de negativa återverkningarna på den övriga världen blir större, inte minst i de andra s.k. tillväxtekonomierna. I t.ex. Latinamerika försvagas efterfrågan ytterligare genom en stramare ekonomisk politik.

- En svagare utveckling i Latinamerika slår mot exporten och investeringarna i framför allt Förenta staterna, men även i Europa.
- Höstens finansiella oro tilltar. Aktiekurserna faller ytterligare i Nordamerika och Europa, vilket i förlängningen leder till svagare privat konsumtion och lägre investeringar.
- Penningpolitiken blir dock lättare och räntorna lägre. Detta dämpar, men förmår inte på kort sikt eliminera, de negativa effekter en djupare Asienkris ger.

Den djupare Asienkrisen kommer att dämpa den internationella tillväxten under framför allt 1999 och 2000.

Effekter på den svenska ekonomin

En tydlig effekt av den sämre internationella utvecklingen i sidoalternativet är att världsmarknadstillväxten för den svenska exporten försvagas ganska markant under framför allt 1999, vilket framgår av diagram 6.

Diagram 6. Världsmarknadstillväxten för svensk export

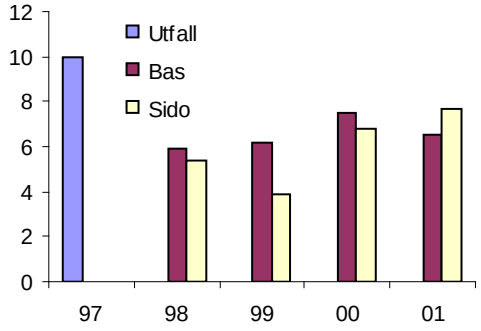

En svagare svensk export leder till en sämre industrikonjunktur och färre investeringar under 1999 och 2000. Den ökade finansiella oron och avmattningen i konjunkturen gör att sysselsättningen och den privata konsumtionen utvecklas svagare. Hushållens förmögenhet och inkomster utvecklas sämre, men regeringen gör bedömningen att risken för en betydande nedgång i konsumtionen är relativt liten. Anledningen är bl.a. att hushållen byggt upp sin ekonomi under 1990-talet och att deras förmögenhetsställning är mycket god.

Regeringen gör vidare bedömningen att den lägre sysselsättningen därvid innebär att målet om en öppen arbetslöshet år 2000 på 4 % inte nås. Vidare kommer inte det föreslagna budgetpolitiska målet om ett överskott i de offentliga finanserna år 2000 på 2,0 % av BNP att uppfyllas.

Som framgår av tabell 9 räknar regeringen med att de olika delarna i försörjningsbalansen får följande utveckling om den internationella konjunkturen framöver försämras enligt det mönster som beskrivs ovan:

- BNP växer med 2,8 % i år och 1,8 % under 1999. Det är 0,2 respektive 1,2 procentenheter sämre jämfört med huvudprognosen. Åren därefter blir dock effekterna betydligt mindre eftersom det sker en återhämtning i den internationella konjunkturen under 2000. Samtidigt får de lättnader i penningpolitiken som genomförs under 1999 en stimulerande effekt på både den internationella och den svenska ekonomin under 2000 och 2001. År 2001 förväntas BNP stiga med 0,6 procentenheter mer än i huvudprognosen. Dock antas nivån på BNP vara lägre 2001 i sidoalternativet än i huvudprognosen.

Tabell 9. Försörjningsbalans i sidoalternativet

	Mdkr	Årlig procentuell förändring				
	1997	1997	1998	1999	2000	2001
Privat konsumtion	923	2,0	2,6 (2,7)	2,2 (2,9)	2,4 (2,5)	2,4 (2,0)
Offentlig konsumtion	449	-2,1	1,9 (1,9)	0,4 (0,8)	0,0 (0,6)	1,1 (0,8)
Bruttoinvesteringar	238	-4,8	9,4 (9,8)	4,2 (8,0)	8,3 (6,8)	7,0 (5,9)
Lagerinvesteringar [1]	7	0,7	0,2 (0,1)	-0,1 (0,0)	0,0 (0,0)	0,0 (0,0)
Export	761	12,8	5,4 (5,9)	4,3 (5,8)	6,3 (6,6)	6,4 (5,5)
Import	639	11,7	8,6 (8,8)	5,2 (7,1)	6,4 (6,3)	6,4 (5,8)
BNP	**1739**	**1,8**	**2,8 (3,0)**	**1,8 (3,0)**	**3,1 (3,2)**	**3,2 (2,6)**

[1] Bidrag till BNP-tillväxt

Siffrorna inom parentes anger regeringens bedömning i huvudprognosen.

Källa: Finansdepartementet

- Den privata konsumtionen utvecklas i sidoalternativet svagare än i huvudprognosen. Skillnaden är dock relativt marginell och är störst under 1999. År 2001 väntas konsumtionen stiga mer än i huvudprognosen.
- Investeringsverksamheten under 1999 blir kraftigt lägre, till följd av den sämre industrikonjunkturen och en större osäkerhet i hushållssektorn.
- Exporten blir lägre, på grund av den svagare internationella tillväxten och den ökade prispressen som följer av att läget i Asien och andra tillväxtekonomier försämras. Mot bakgrund av det höga vinstläget i industrin och företagens relativt goda konkurrenskraft räknar regeringen med att exportindustrin i dagsläget klarar en internationell avmattning betydligt bättre jämfört med i början av 1990-talet. Exporten försämras framförallt under nästa år, medan den stiger jämfört med huvudprognosen under 2001 när återhämtningen i världsekonomin blir mer tydlig.

1.2.6 Ny information efter att prognosen slutförts

Sedan regeringen avslutade sitt prognosarbete har ny information om både den internationella och den svenska utvecklingen presenterats. Flera viktiga internationella konjunkturbedömare har under den senaste månaden justerat

ned sina bedömningar av tillväxten i OECD-området under nästa år. Det handlar framför allt om en förväntad lägre tillväxt i Förenta staterna, men även om en nedjustering av tillväxten i EU. T.ex. räknar EU-kommissionen i sin senaste prognos med att BNP i EU under 1999 stiger med 2,4 %. Det är en nedrevidering med 0,6 procentenheter jämfört med EU-kommissionens prognos från våren 1998. Tyskland tillhör de länder vars tillväxt reviderats mest. EU-kommissionen räknar nu med en BNP-tillväxt i Tyskland under 1999 på 2,2 %, från 2,7 % i våras. Även BNP-tillväxten i Storbritannien, Frankrike och Italien under nästa år har justerats ned. Vidare räknar OECD i sin senaste preliminära bedömning av världsekonomin med att BNP i OECD-området under 1999 växer med 1,7 %. Det är 0,7 procentenheter lägre jämfört med den prognos som OECD gjorde i våras. För EU räknar OECD med en tillväxttakt under 1999 på 2,2 %, vilket är 0,6 procentenheter lägre i förhållande till vårprognosen. När det gäller tillväxttakten i USA under nästa år har OECD justerat ned bedömningen med 0,6 procentenheter, från 2,1 % till 1,5 %. Enligt OECD växer BNP i Sverige med 2–2,5 % per år 1999–2000. Tillväxten hålls uppe av en stark inhemsk efterfrågan och riskerna för en lägre tillväxt beror på den osäkra internationella utvecklingen.

EU-kommissionens senaste barometrar visar att EU-företagens förtroende för den ekonomiska utvecklingen minskat något. Störst nedgång noteras i Tyskland och Storbritannien.

De första preliminära beräkningarna av tillväxten i Förenta staterna under det tredje kvartalet i år visar på en fortsatt hög tillväxt. BNP steg med 3 % uppräknat till årstakt. En del av uppgången förklaras dock av en kraftig lageruppbyggnad.

Statistiska centralbyråns (SCB:s) senaste uppgifter från slutet av oktober om orderingången i industrin visar att industrins orderingång sjönk under juli och augusti. Nedgången gäller framför allt orderingången till exportindustrin. Den bilden bekräftas av Konjunkturinstitutets (KI:s) senaste barometer för det tredje kvartalet i år. Orderingången har enligt KI-barometern mattats påtagligt under sensommaren och missnöjet med orderstockarna har ökat. Framför allt är det situationen för företagen i insatsvaruindustrin som försämrats, medan aktiviteten i konsumtionsvaruindustrin och tjänstesektorn ökat relativt markant. SCB:s senaste detaljhandelsstatistik visar också att tillväxten i detaljhandeln har fortsatt att vara hög under de senaste månaderna.

Inflationen (utvecklingen över de senaste tolv månaderna) föll under september och oktober, enligt SCB:s konsumentprisindex (KPI). I oktober låg inflationstakten på minus 0,4 %. Riksbanken sänkte i början av november den s.k. reporäntan med 0,25 procentenheter, från 4,1 % till 3,85 %. Efter det att regeringen avslutade sitt prognosarbete har också centralbankerna i Förenta staterna och i flera europeiska länder sänkt sina respektive styrräntor.

Arbetslösheten har fortsatt att gå ned under de senaste månaderna. I oktober låg den öppna arbetslösheten på 5,6 % av arbetskraften, enligt SCB:s arbetskraftsundersökning. Under samma månad var 3 996 000 sysselsatta, vilket är 102 000 fler jämfört med samma månad i fjol. Enligt Arbetsmarknadsstyrelsens (AMS) statistik steg dock antalet varsel om uppsägning kraf-

tigt under oktober. Antalet varsel hittills i år ligger dock kraftigt under nivån samma tid i fjol.

1.2.7 Finansutskottets syn på budgetpropositionens och partimotionernas konjunkturbedömningar

Samtliga partimotioner uttrycker osäkerhet om den framtida utvecklingen i världsekonomin. En sämre utveckling i Asien och oron på finansmarknaderna betyder sannolikt att den internationella tillväxten blir lägre. Det skulle i sin tur innebära att även den svenska BNP-tillväxten under de närmaste åren blir lägre än förväntat, enligt motionärerna.

Utskottet delar regeringens bedömning att förutsättningarna är goda för en hög tillväxt i den svenska ekonomin under de närmaste åren. De offentliga finanserna är sanerade. Den offentliga budgeten visar nu överskott. Inflationen är i det närmaste obefintlig och de svenska räntorna ligger på den lägsta nivån sedan 1950-talet. De samlade affärerna med utlandet, dvs. bytesbalansen, visar ett relativt stort överskott trots en stark uppgång i den inhemska efterfrågan under det senaste året.

Under första halvåret i år steg BNP med 3 % jämfört med första halvåret 1997, enligt SCB:s statistik. Investeringarna och den privata konsumtionen stiger snabbt. Det historiskt goda vinstläget i näringslivet, ett högt kapacitetsutnyttjande, en växande produktion och en ökande efterfrågan inom landet talar för att investeringsverksamheten totalt sett förblir hög. Stigande inkomster för hushållen, en stark förmögenhetsställning trots nedgången i börskurserna och ett uppdämt behov av att ersätta kapitalvaror pekar dessutom på en fortsatt hög privat konsumtion. Till detta kommer att hushållens framtidsförväntningar fortfarande är höga, även om den senaste tidens internationella oro dämpat förväntningarna något. Bilden av en fortsatt uppgång i den inhemska efterfrågan bekräftas också av Konjunkturinstitutets barometrar. De branscher som är nära knutna till utvecklingen av den privata konsumtionen och den totala inhemska efterfrågan redovisar ett gott orderläge och höga förväntningar om fortsatt stigande försäljning och produktion.

Vidare stiger sysselsättningen snabbare än vad som förväntades för bara några månader sedan och arbetslösheten sjunker. Det ökade antalet nyanmälda lediga platser pekar dessutom mot att sysselsättningen fortsätter att stiga framöver.

Från de utgångspunkter som redovisats ovan anser utskottet att regeringens bedömning om en tillväxt på omkring 3 % per år under de närmaste åren i allt väsentligt är en rimlig bedömning.

Utskottet noterar dock att utsikterna för den internationella utvecklingen försvagats sedan regeringen avslutade sin prognos. Osäkerheten om tillväxten i världsekonomin har ökat. Oron för en djupare nedgång i den ekonomiska aktiviteten i Japan och övriga länder i Asien har stigit jämfört med den situation som rådde sommaren 1998. Dessutom har krisen i Asien till vissa delar spridit sig till andra s.k. tillväxtekonomier som t.ex. Ryssland, Brasilien och Argentina. Den kraftiga turbulensen under september och oktober på världens ränte-, valuta- och aktiemarknader har vidare skapat tendenser till

en mer återhållsam långivning i det internationella kreditsystemet. Banker och investerare har blivit mer obenägna att ta risker. Detta kan i förlängningen leda till att investeringsverksamheten runt om i världen dämpas. Dessa tendenser förstärks också av att vinstutsikterna för företagen skrivits ned, vilket återspeglas i de sänkta aktiekurserna.

Utskottet konstaterar dessutom att flera viktiga prognosinstitut under den senaste månaden har skrivit ned sina prognoser över tillväxten i världsekonomin under framför allt 1999. Återhämtningen i Asien har skjutits fram något i tiden och tillväxttalen för Förenta staterna och Europa har sänkts. Som utskottet redovisat tidigare räknar EU-kommissionen i sin senaste prognos med att BNP-tillväxten i EU under 1999 blir 2,4 %. Det är 0,6 procentenheter lägre än den bedömning som kommissionen gjorde för ungefär ett halvår sedan. Regeringen räknar i budgetpropositionen med en tillväxt i EU under 1999 på 2,7 %. Vidare har OECD i sin senaste preliminära prognos av världsekonomin justerat ned sin bedömning av tillväxttakten i OECD-området under 1999 med 0,7 procentenheter, från 2,5 % till 1,5 %.

De senaste veckorna har flera centralbanker i bl.a. USA, Europa inklusive Sverige sänkt sina styrräntor för att mildra kreditåtstramningen. Centralbankernas agerande har bidragit till att oron på de internationella finansmarknaderna avtagit något under de senaste veckorna. Börskurserna har stigit och räntorna har fallit i de länder som drabbats. Räntesänkningar innebär också en stimulans av världsekonomin. Dessutom har den japanska yenens värde på valutamarknaden stigit. Enligt utskottets mening visar emellertid de stora dagliga upp- och nedgångarna på börs- och valutamarknaderna att finansmarknaderna fortfarande är instabila. Risken för ny oro är påtaglig.

För Sveriges del har den internationella osäkerheten inneburit att industrikonjunkturen försvagats. Barometrar, statistik och index av olika slag visar att industrins orderingång mattats av väsentligt under de senaste månaderna samtidigt som företagens framtidsförväntningar dämpats. Avmattningen berör framför allt den exportberoende delen av industrin. Konjunkturinstitutets senaste barometer för tredje kvartalet visar att försämringen är speciellt tydlig i basnäringarna, där minskningen i orderingången varit relativt stor. På arbetsmarknaden återspeglas detta bl.a. genom att antalet varsel om uppsägningar ökade kraftigt under oktober månad. Varslen är koncentrerade till tillverkningsindustrin och de utpräglade industrilänen.

Enligt utskottet tyder däremot det mesta på att de hemmamarknadsorienterade delarna av ekonomin fortfarande växer starkt. Detaljhandeln ökar och de tjänste- och industrisektorer som är beroende av en växande inhemsk efterfrågan redovisar ett gott orderläge och en stark optimism om framtiden. Dessutom är hushållens optimism om framtiden fortfarande relativt hög, även om de senaste månadernas internationella händelser dämpat optimismen något. Den lägre inflation som registrerats de senaste månaderna talar också för att räntorna fortsätter att sjunka, vilket verkar stimulerande på den inhemska efterfrågan.

Enligt utskottets mening talar de senaste månadernas utveckling för att den internationella tillväxten nästa år blir något lägre än den bedömning som regeringen gör i budgetpropositionen. Det innebär bl.a. att den svenska ex-

porten blir svagare under 1999 när världsmarknaden för svenska exportvaror växer långsammare jämfört med den utveckling som förväntas i budgetpropositionen. Därmed ökar även risken för en lägre svensk tillväxt under framför allt 1999. Grovt räknat kan, enligt utskottets mening, tillväxten för 1999 bli omkring en halv procentenhet lägre än de 3 % som regeringen kalkylerar med i budgetpropositionen. Om så blir fallet innebär det ändå att den svenska tillväxten under nästa år blir relativt god. Utskottet vill dock fästa uppmärksamheten på att osäkerheten fortfarande är betydande. Även om den internationella oron avtagit under de senaste veckorna är de finansiella marknaderna fortfarande instabila och risken för bakslag är stor.

Utskottet vill i detta sammanhanget erinra om att prognoser alltid innehåller ett mycket stort mått av osäkerhet. Prognoserna stämmer sällan överens med utfallet. Utskottet har undersökt skillnaden mellan prognos och utfall under perioden 1986–1996 för de viktigaste bedömarna av svensk ekonomi. Jämförelsen gäller den BNP-prognos som gjordes i oktober/november året före prognosåret jämfört med det BNP-utfall som KI publicerar i sin novemberrapport året efter prognosåret. Genomgången visar att prognosmakarna under den undersökta perioden i genomsnitt missat det verkliga utfallet med ungefär 0,9 procentenheter. I tider av stor ekonomisk osäkerhet, som t.ex. efter de internationella börsfallen i oktober 1987 och i samband med den djupa nedgången i svensk ekonomi i början av 1990-talet, blir prognosmissarna i allmänhet större. I slutet av 1987 räknade prognosmakarna med en mycket svag svensk och internationell utveckling under 1988. Resultatet blev det omvända, mycket tack vare den lättnad av penningpolitiken som då genomfördes runt om i världen för att öka likviditeten och stimulera efterfrågan. I början av 1990-talet väntades allmänt en svag svensk tillväxt under perioden 1991–1993. Utfallet blev ändå sämre med fallande BNP.

Utskottet gör mot denna bakgrund bedömningen att den bild av ekonomins utveckling som tecknas i budgetpropositionen är relevant som underlag för riksdagens beslut med anledning av budgetpropositionen. De förändringar som utvecklingen hittills kan föranleda är i prognossammanhang relativt marginella.

1.3 Finansutskottets förslag till inriktning av den allmänna ekonomiska politiken

Förutsatt att krisen i Asien och andra tillväxtekonomier inte förvärras ytterligare och att oron på de internationella finansmarknaderna inte tilltar kan tillväxten i den svenska ekonomin bli relativt stark under de närmaste åren. I enlighet med vad utskottet anfört ovan finns det däremot anledning att räkna med att tillväxten under framför allt 1999 kan bli något lägre än vad regeringen bedömer i budgetpropositionen. Orsaken är de allt tydligare signalerna om en svagare utveckling än väntat i världsekonomin under nästa år.

En sämre tillväxt innebär också en svagare utveckling av sysselsättningen och de offentliga finanserna. Det finns dock vissa motverkande faktorer som lägre inflation och lägre räntor. Utskottet förutsätter att regeringen noga följer utvecklingen och återkommer med förslag till åtgärder i vårproposit-

ionen om utvecklingen hotar de budgetpolitiska målen eller om utgifterna hotar att överstiga det fastställda utgiftstaket för 1999.

De senaste årens kraftiga sanering av de offentliga finanserna innebär att svensk ekonomi i dag står på en betydligt stabilare grund jämfört med situationen vid mitten av 1990-talet. Därför är det enligt utskottet mycket tillfredsställande att budgetpropositionen bygger på en överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Det ökar omvärldens förtroende för en fortsatt stabil svensk ekonomisk politik och minskar den osäkerhet som uppstod efter höstens riksdagsval. Samarbetet berör fem viktiga områden – ekonomi, sysselsättning, rättvisa, jämställdhet och miljö. Utgångspunkten för samarbetet är fortsatt sunda statsfinanser och stabila priser. De fastställda utgiftstaken och överskottsmålen i de offentliga finanserna ligger fast. Vidare skärps målet för år 2000 genom att överskottsmålet höjs från 1,5 % av BNP till 2,0 %. Ambitionen att öka sysselsättningen skärps genom att målet om en halvering av den öppna arbetslösheten till år 2000 kompletteras med ett nytt sysselsättningsmål. Andelen sysselsatta av befolkningen mellan 20 och 64 år skall öka från 74 % 1997 till 80 % 2004. Ytterligare resurser tillförs de prioriterade områdena skola, vård och omsorg. Ett förslag till hur kompetensutvecklingen i arbetslivet skall förbättras annonseras. För att öka rättvisan förstärks pensionärernas ekonomi samtidigt som låginkomsttagarna gynnas av en tillfällig skattereduktion under 1999. Fastighetsskatten för hyresbostäder sänks tillfälligt 1999 och en höjning av barnbidraget och studiebidraget föreslås fr.o.m. år 2000. Biståndet höjs ytterligare. Steg tas för att ytterligare öka jämställdheten i det svenska samhället och nya resurser avsätts för att göra Sverige ekologiskt hållbart.

Europapolitiken är en mycket central del av regeringens framtidspolitik. Sverige skall aktivt arbeta för en utvidgning och fördjupning av det europeiska samarbetet. Kampen mot arbetslösheten står i centrum. De politiska förutsättningarna för gemensamma insatser i Europa är nu bättre än någonsin.

Politiken skall inriktas på en hög och god tillväxt. Småföretagsperspektivet skall än mer sättas i fokus och reglerna förenklas. Företagsklimatet skall vara gott och skatterna utformas så att företagande och expansion gynnas. Av bl.a. denna anledning har regeringen nyligen inbjudit riksdagspartierna till överläggningar om den framtida skattepolitiken. Östersjösamarbetet skall utvecklas och Sveriges position som en ledande IT-nation förstärkas. Kvaliteten i skolan skall förbättras och utbyggnaden av högskolor och universitet fortsätta. För att Sverige skall kunna hävda sig i den internationella konkurrensen är det av yttersta vikt att Sverige är en ledande forskningsnation. Sverige skall fortsätta att vara en drivande kraft för en ekologiskt hållbar utveckling.

Finansutskottets ställningstagande till Moderata samlingspartiets förslag

I *Moderata samlingspartiets motion Fi208* framhålls att välfärdens och den offentliga sektorns förnyelse bl.a. handlar om att utsätta kommunal och landstingskommunal verksamhet för konkurrens samt att kraftigt koncentrera resurserna till de viktigaste kärnverksamheterna – vård och omsorg. Den kommunala sektorn levererar inte tillräckligt mycket för varje betalad skat-

tekrona. På kort sikt är det uppenbart att de resurser som finns i den offentliga sektorn är fullt tillräckliga för att utföra kärnuppgifterna. Vad som krävs är politiker som förmår prioritera och se till att de resurser som finns utnyttjas effektivt, skriver motionärerna. Vidare menar motionärerna att den svenska välfärden har urholkats. Trots de höga skatterna växer köerna inom sjukvården. Trots de höga skatterna finns stora brister inom äldreomsorgen, och skolan förmår inte leva upp till de krav som elever och föräldrar har rätt att ställa. Vad som behövs är en stor välfärdsreform som gör medborgarna mindre beroende av det offentliga, där medborgarna mer kan förlita sig på det egna arbetet, det egna sparandet och de egna sociala nätverken. Det höga bidragsberoendet måste brytas genom lägre skatter. Förslag av liknande innebörd framförs i *motion Fi203* av Sten Tolgfors (m) och *Fi204* av Ola Karlsson (m).

I motion Fi208 är motionärerna också kritiska till det långsiktiga målet om ett överskott i de offentliga finanserna på 2 % över en konjunkturcykel. I stället borde målet vara balans i de offentliga utgifterna över en konjunkturcykel. Det ökar utrymmet för privat sparande i ekonomin. Under de närmaste åren av god konjunktur bör dock de offentliga finanserna visa överskott för att kunna tillåta ett underskott i nästa lågkonjunktur. Målet för den offentliga skulden bör vara att skulden skall minska till 60 % av BNP senast 2002 och till 50 % av BNP under den därpå följande mandatperioden. Motionärerna kritiserar också regeringen för att den valt att förankra sin politik hos tillväxtfientliga partier som vill öka offentliga utgifter, höja skatter och som motsätter sig de strukturreformer Moderata samlingspartiet anser som nödvändiga för att öka tillväxten och sysselsättningen.

Utskottet vill först kommentera frågan om regeringsunderlaget. Efter höstens val fanns en utpräglad osäkerhet om den ekonomiska politikens fortsatta inriktning och möjligheterna att skapa politiska majoriteter. Oron tog sig bl.a. uttryck i en stigande räntemarginal mellan Sverige och omvärlden och en svagare krona. Rörelserna på marknaderna förstärktes av den internationella finansoron under september och oktober. För att bevara omvärldens förtroendet för den ekonomiska politiken var det av utomordentlig vikt att budgetpropositionen kunde bygga på en uppgörelse mellan flera partier som tillsammans formar en klar majoritet i den svenska riksdagen, mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Utskottet vill här upprepa att samarbetet berör fem viktiga områden – ekonomi, sysselsättning, rättvisa, jämställdhet och miljö. Europa- och säkerhetspolitiken ligger däremot utanför överenskommelsen. Dessutom utgår uppgörelsen från att överenskommelser som gjorts mellan andra partikonstellationer ligger fast. Hit hör t.ex. uppgörelserna om den nya budgetprocessen, pensionsreformen, energipolitiken, försvarspolitiken och Riksbankens ökade självständighet.

Vänsterpartiet och Miljöpartiet står bakom den ekonomiska politikens riktlinjer, budgetpolitiken, utgiftstaken, fördelningen av utgifter på utgiftsområden för 1999, tilläggsbudgeten för 1998 och de skatteförändringar som föreslås för 1999. Enligt utskottets mening visar överenskommelsen att det finns en politisk stabilitet för en ekonomisk politik som är inriktad på sunda statsfinanser med ett offentligt överskott om 2 % av BNP över en konjunkturcykel, prisstabilitet och full sysselsättning i den svenska ekonomin. Utskottet

vill också påminna om att de åtaganden som föreslås för perioden efter budgetåret 1999 slutligen skall avvägas mot den fortsatta ekonomiska och konjunkturella utvecklingen.

Utskottet konstaterar att sedan budgetpropositionen presenterades i mitten av oktober har räntemarginalen mellan Sverige och Tyskland sjunkit och marginalen tycks nu åter vara på väg mot den historiskt mycket låga nivå som noterades under våren 1998.

Som utskottet framfört tidigare (i t.ex. betänkande 1997/98:FiU20 med anledning av vårpropositionen) är det skolan, vården och omsorgen som skall sättas främst i kommunernas och landstingens verksamhet. Det är och har varit ledstjärnan i den ekonomiska politiken sedan den socialdemokratiska regeringen tillträdde hösten 1994. När regeringen då inledde arbetet med att sanera de offentliga finanserna var den grundläggande principen att verksamheter av olika slag skulle gå före transfereringar. Statsbidragen till kommuner och landsting undantogs från besparingar trots att nästan alla andra budgetområden fick omfattande besparingskrav. Trots detta har kommuner och landsting utsatts för svåra ekonomiska påfrestningar till följd av den tidigare svaga ekonomiska utvecklingen.

I det här sammanhanget måste man enligt utskottets uppfattning komma ihåg att alternativet till saneringen av de offentliga finanserna hade varit snabbt växande räntekostnader på statsskulden, kostnader som efter hand hade trängt undan både statliga och kommunala resurser till välfärden. De senaste årens omfattande sanering av den offentliga ekonomin har skapat utrymme för satsningar på att förbättra kvaliteten inom skolan, vården och omsorgen av barn och gamla. I förhållande till situationen 1996 har 4 miljarder kronor tillförts kommunsektorn under 1997 och 12 miljarder kronor 1998. Nästa år tillförs 16 miljarder kronor. Under år 2000 och 2001 tillförs 20 miljarder kronor respektive 22 miljarder kronor, varav 2 av dessa 22 miljarder föreslås i budgetpropositionen. Dessutom föreslår regeringen nu att kommuner och landsting tillförs ytterligare 1,3 miljarder kronor 1999 genom att de 200 kr som alla skattskyldiga betalar i inkomstskatt överförs till kommuner och landsting. Därmed behöver inte utrymmet för skola, vård och omsorg minska till följd av den s.k. Törlingdomen. Vid sidan av detta vidtas andra åtgärder för att öka kvaliteten inom t.ex. skolan.

Till följd av den demografiska utvecklingen med allt fler äldre i befolkningen fortsätter behoven av kommunal verksamhet att öka framöver. Det ställer stora krav på en hög tillväxt och en stark offentlig sektor med starka och sunda offentliga finanser. Men det är också viktigt att resurser som redan finns används mer effektivt. Den pågående omdaningen och effektiviseringen av den kommunala verksamheten måste fortsätta även om statsbidragen till kommunerna ökar.

Enligt utskottets mening skulle de mycket omfattande skattesänkningar som föreslås i motion Fi208 (m) leda till stora nedskärningar av viktig och angelägen offentlig verksamhet. Dessutom får skattesänkningar av detta format helt oacceptabla fördelningspolitiska konsekvenser, bl.a. eftersom Moderata samlingspartiet i sina förslag tycks sätta likhetstecken mellan den skatt den enskilde betalar och de bidrag någon annan uppbär. Skadorna på

den svenska generella välfärden skulle bli mycket stora. Utskottets uppfattning är också att omfattande skattesänkningar kan leda till instabila statsfinanser med negativa effekter på både företagsklimat och den ekonomiska tillväxten. Resultaten av den snabba försämringen av statsfinanserna i början av 1990-talet avskräcker.

Utskottet vill erinra om att regeringen nyligen bjöd in samtliga riksdagspartier till överläggningar om den framtida skattepolitiken. Den första överläggningen hålls den 9 december 1998 och syftet är att undersöka om det finns förutsättningar för en skattereform med brett stöd. Utgångspunkten är att den relativt höga tillväxten i ekonomin och de påbörjade amorteringarna av den offentliga skulden skapar utrymme för vissa förändringar av skattesystemet under de kommande åren. Överläggningarna bör särskilt undersöka om det via skattepolitiken finns möjlighet att förbättra villkoren för hög tillväxt och hög sysselsättning. Vidare bör internationaliseringens effekter på skatterna beaktas. Förutsättningarna är dock att eventuella skatteförändringar inte får äventyra de starka statsfinanserna eller resurserna till skolan, vården och omsorgen. Dessutom måste eventuella åtgärder utformas på ett fördelningspolitiskt rättvist sätt.

I motion Fi208 (m) framförs också kritik mot att regeringen saknar en politik som tar itu med de grundläggande strukturproblemen i svensk ekonomi. De strukturreformer som borde ha vidtagits för att ge Sverige en stark tillväxtkraft, ett bra företagsklimat och goda förutsättningar för nya jobb har lyst med sin frånvaro. Tvärtom har strukturproblemen ökat de senaste åren, skriver motionärerna. Budgetpropositionen saknar åtgärder i syfte att stärka företagandet. Därmed saknas också de långsiktiga förutsättningarna för tillväxt och nya jobb. Enligt motionen måste skatterna på arbete och företag sänkas, skattelättnader för s.k. hemnära tjänster införas, arbetsmarknaden och arbetsrättsreglerna förändras. Dessutom måste företagskrånglet tas bort.

Utskottet vill till att börja med konstatera att det grundläggande klimatet för företagande, expansion och högre sysselsättning nu är bättre än något år tidigare under 1990-talet.

De offentliga finanserna har sanerats, vilket gett en stabil och hållbar ekonomisk situation. Räntorna har sjunkit mycket kraftigt. Räntefallet innebär en mycket betydelsefull stimulans av företagens investeringsverksamhet och den inhemska efterfrågan. Räntemarginalen mot Tyskland är nu omkring 0,5 procentenheter, vilket betyder en nedgång med ungefär 4 procentenheter sedan sommaren 1994. Det ekonomiska utfallet för första halvåret 1998 visar också på en stark investeringsuppgång inom både industrin och den privata tjänstesektorn, trots den osäkerhet som Asienkrisen skapat. Speciellt kraftig är investeringsexpansionen i de sektorer som styrs av den privata konsumtionen och hushållens efterfrågan. De låga räntorna bidrar nu också till att öka aktiviteten på byggmarknaden.

Inflationen har fallit mycket kraftigt, till en nivå som nu understiger den i våra viktigaste konkurrentländer. Resultaten av 1998 års avtalsrörelse tyder också på att arbetsmarknadens parter börjar anpassa lönekraven till den låga inflationen. Det är en nödvändig utveckling om företagens konkurrenskraft

skall kunna bevaras och förstärkas. En låg och stabil inflation innebär samtidigt att företagens möjligheter att planera för framtiden förbättras.

Enligt utskottets mening är den svenska företagsbeskattningen som helhet konkurrenskraftig i ett internationellt perspektiv. Utbildnings- och kunskapsnivån hos den svenska arbetskraften är hög och stiger ytterligare genom de satsningar på kunskap och kompetens som regeringen gör i alla delar av utbildningssystemet. Regeringen aviserar också i budgetpropositionen att den i vårpropositionen 1999 avser att komma med förslag på hur kompetensutvecklingen i arbetslivet skall förbättras. En annan mycket viktig del i näringsklimatet är att den inhemska svenska efterfrågan nu stiger relativt starkt efter en svag utveckling under i stort sett hela 1990-talet. Det är speciellt gynnsamt för de mindre och hemmamarknadsinriktade företagen.

I den offensiv för uthållig tillväxt och ökad sysselsättning som regeringen presenterade i vårpropositionen 1998 och som nu upprepas i budgetpropositionen spelar företagsklimat, företagande och småföretagande en avgörande roll. Därför har riksdagen under de senaste åren beslutat om en rad förbättringar för företagen och då framför allt för de mindre företagen. T.ex. har enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag fått regler som är mer likvärdiga dem som gäller för aktiebolag. För nystartad enskild näringsverksamhet har möjlighet att kvitta underskott i aktiv näringsverksamhet mot tjänsteinkomster införts. Dessutom har en lättnad i ägarbeskattningen för ägare till onoterade aktiebolag genomförts. Lättnaden utvidgades nyligen ytterligare efter förslag i vårpropositionen. Arbetsgivaravgifterna har reducerats för att särskilt gynna de mindre företagen och den nybildade AP-fonden har fått möjligheter att investera i onoterade aktier för 10 miljarder kronor. Reglerna för s.k. F-skattesedel har mjukats upp och skattetillägg vid periodiseringsfel i momsredovisningen har lindrats. Vidare har reserveringsmöjligheterna för enskilda näringsidkare och handelsbolag förstärkts ytterligare. Den särskilda skatten på vattenkraft har avskaffats. Avdragsreglerna för pensionskostnader, beskattning av personaloptioner och avdraget för pensionssparande för enskilda näringsidkare har förenklats etc.

Utskottet vill också erinra om att regeringen i budgetpropositionen anger att småföretagsperspektivet än mer måste sättas i fokus. Enligt utskottets mening visar dessutom den organisatoriska sammanslagningen av Kommunikations-, Arbetsmarknads-, Närings- och Handelsdepartementen och vissa delar av Inrikesdepartementet till ett sammanhållet Näringsdepartement på den betydelse som tillväxt, expansions- och företagsfrågor har i regeringens politik.

Det som i motion Fi208 (m) anförs om tjänstebeskattning och beskattning av hushållsnära tjänster behandlas i samband med utskottets genomgång av motion Fi211 (fp) liksom i avsnittet 3.2 om skatter. För behandling av överskottsmålet för de offentliga finanserna hänvisas till utskottets text i samband med behandlingen av Fi209 (kd).

Men hänvisning till vad utskottet anfört ovan avstyrks motion Fi208 (m) yrkande 1, motion Fi203 (m) och motion Fi204 (m).

I *Kristdemokraternas motion Fi209* kritiseras regeringen för att budgetpropositionen saknar förslag som kan öka tillväxten och sysselsättningen och bryta Sveriges färd nedåt i OECD:s välfärdsliga. För att öka tillväxten krävs enligt motionen en mängd strukturella förändringar som förbättrar ekonomins funktionssätt och avlägsnar de bromsmekanismer som i 25 år undermin-erat den svenska ekonomins konkurrenskraft. I motionen föreslås stora skattesänkningar bl.a. genom en skattereduktion på 50 % för hushållens köp av tjänster i det egna hemmet, att grundavdraget i den kommunala beskattningen höjs och att arbetsgivaravgifterna sänks för bl.a. mindre företag. Företagsklimatet måste förbättras bl.a. genom att reglerna för företagande förenklas. Även Kristdemokraterna kallar regeringens samarbete med Vänsterpartiet och Miljöpartiet för tillväxtskeptiskt. Motionärerna anser vidare att budgetsaneringen varit okänslig och misslyckad ur ett fördelningsperspektiv. Dessutom kritiseras regeringen för att minska arbetslösheten och uppnå en halvering av arbetslösheten till år 2000 genom att sänka utbudet av arbetskraft. Motionärerna kritiserar också målet om 2 % överskott i de offentliga finanserna över en konjunkturcykel. Målet ses främst som ett ideologisk mål som handlar om att sparandet i samhället skall ske i den offentliga sektorn och inte i hushållen.

I motion Fi207 av Tuve Skånberg (kd) anförs att den ekonomiska etiken måste stärkas, bl.a. genom ett återupplivande av den klassiska kristna etiken och genom att ett vårdnadsbidrag införs så att föräldrarna skall kunna välja en barnomsorgsform som ger dem mer tid med barnen.

Utskottet vill angående budgetkonsolideringens effekter understryka att det inte fanns något alternativ till saneringen av de offentliga finanserna. Den var nödvändig för att återställa förtroendet för svensk ekonomi och få ned de höga räntor som allvarligt dämpade tillväxtkraften, inte minst i de mindre och medelstora företagen. Dessutom kan man konstatera att om inte budgetsaneringen varit framgångsrik hade effekterna på svensk ekonomi av Asienkrisen och höstens internationella finansoro varit betydligt större än vad de hittills varit. Sveriges motståndskraft mot oro i omvärlden har ökat betydligt jämfört med situation vid mitten av 1990-talet.

Analysen i budgetpropositionen visar dessutom att den svaga ekonomiska utvecklingen under 1990-talets första hälft inte har gett någon dramatisk ökning av klyftorna i samhället. Dock finns en viss tendens till ökad spridning under senare år. Sedan mitten av 1980-talet har andelen hushåll med låg ekonomisk standard (under halva medianinkomsten) ökat. Men det beror främst på att fler personer har lägre inkomster på grund av studier. Om de studerande räknas bort har inte andelen hushåll med svag ekonomi ökat speciellt mycket. Enligt utskottets mening är resultaten ett gott betyg för den svenska välfärden och det sociala trygghetssystemet.

Enligt utskottets mening innebär målet om ett överskott i de offentliga finanserna på 2 % av BNP över en konjunkturcykel ett ansvar för att omvärldens förtroende för svensk ekonomi bevaras. Dessutom innebär målet ett långsiktigt ansvarstagande för välfärden och sysselsättningen. Utskottet vill erinra

om att regeringen i budgetpropositionen föreslår en skärpning av budgetmålet år 2000, från 1,5 % av BNP till 2,0 % av BNP. Anledningen är bl.a. att Asienkrisen och höstens oro på de internationella finansmarknaderna visat att det fortfarande finns en viss misstro mot den svenska ekonomiska politiken.

När de offentliga finanserna nu visar överskott går saneringspolitiken in i en ny fas. Nu handlar det om att vårda framgången och hålla ett stadigt tag i de offentliga finanserna. Det finns flera orsaker till varför finanspolitiken måste vara fortsatt stram och de offentliga finanserna visa ett överskott. Mycket tyder på att den svenska ekonomin står inför en period av hög tillväxt, även om den internationella utvecklingen den senaste tiden har ökat den kortsiktiga osäkerheten. Finans- och budgetpolitiken bör därför inriktas på att skapa en säkerhetsmarginal. Den buffert som överskotten ger kan användas för att aktivt motverka nästa konjunkturnedgång utan att det offentliga underskottet växer så kraftigt att t.ex. räntorna stiger kraftigt. Överskottet gör att den höga offentliga skulden kan amorteras av, vilket minskar Sveriges känslighet för svängningar på den internationella finansmarknaden. En amortering minskar också bördorna på kommande generationer. Utan överskott minskar möjligheterna att i nästa lågkonjunktur upprätthålla det sociala skyddsnätet på dagens nivå. Som utskottet tidigare påpekat blir också kraven på en resursstark offentlig sektor större i framtiden, bl.a. genom att efterfrågan på vård och omsorg stiger när antalet äldre blir fler. Vidare har Sverige i stabilitets- och tillväxtpakten i EU åtagit sig att ha ett medelfristigt mål för de offentliga finanserna som ligger nära balans eller visar ett överskott.

Avslutningsvis vill utskottet passa på att kommentera OECD:s s.k. köpkraftskorrigerade BNP-statistik per capita, vanligen kallad OECD:s välfärdsliga. Sverige har i ligan halkat ned från en fjärdeplats 1970 till 15:e plats 1997, enligt Kristdemokraterna.

Enligt utskottets mening bör man vara mycket försiktig med att dra alltför långtgående slutsatser av OECD:s statistik. Den revideras ofta kraftigt och siffrorna över den köpkraftskorrigerade bruttonationalprodukten består av en omfattande mängd statistik från ett trettiotal länder. Värdena för de allra senaste åren erhålls genom en trendframskrivning av tidigare beräkningar. Den statistiska osäkerheten är mycket stor. Enligt OECD:s riktlinjer för statistiken bör uppgifterna endast användas som en indikation på den relativa utvecklingen mellan länderna. Kvaliteten på statistiken tillåter inte en strikt rangordning av de länder som ingår. De slutsatser som kan dras är att en viss grupp av länder ligger högre än en annan grupp länder som i sin tur ligger högre än en tredje grupp av länder etc.

Utskottet kan ändå konstatera att Sverige tappat i relativ position under de närmare 30 år, från 1970–1997, som OECD beräknat OECD-ländernas köpkraftskorrigerade tillväxt. Nedgången har dock inte varit jämn, utan nedgången var särskilt kraftig från mitten av 1975 och några år framåt och i början av 1990-talet. Den största nedgången kom i början av 1990-talet då Sveriges BNP föll samtidigt som flera andra länder fortsatte att ha en positiv tillväxt. Utskottet vill erinra om att en hög ekonomisk tillväxt är en viktig del

av regeringens ekonomiska politik. Det bör i sammanhanget också tilläggas att tillväxten skall vara ekologiskt hållbar.

Utskottet vill dessutom erinra om att det finns andra undersökningar som kan komplettera OECD:s mått. En sådan undersökning är den rapport om utvecklingsnivån i världen som FN:s utvecklings- och biståndsorgan, UNDP, publicerar varje år. Även om den statistiska osäkerheten också är hög i de mått UNDP tar fram, får Sverige i 1998 års rapport högsta betyg när det gäller bedömningen av i vilket land fattigdomen är lägst. Sverige hamnar även i topp när det handlar om jämställdheten i samhället. I UNDP:s generella mått över utvecklingsnivån i länderna placerar sig Sverige på en tionde plats, efter en tredjeplats i början av 1990-talet. Utvecklingsnivån mäts genom en sammanvägning av tre indikatorer – förväntad livslängd hos nyfödda, utbildningsnivå i form av läskunnighet hos vuxna och andelen inskrivna på grundskole-, gymnasie- och eftergymnasial nivå samt den köpkraftskorrigerade bruttonationalprodukten per capita.

När det gäller skattesänkningar för hushållstjänster hänvisas till utskottets ställningstagande i samband med behandlingen av motion Fi211 (fp) och till avsnittet 3.2 om skatter. I frågor om företagsklimat, strukturfrågor och småföretagsfrågor hänvisas till ställningstagandena i samband med behandlingen av motion Fi208 (m).

Med anledning av vad som anförts ovan avstyrker utskottet motion Fi209 (kd) yrkandena 1 och 10 och motion Fi207 (kd).

Finansutskottets ställningstagande till Centerpartiets förslag

I Centerpartiets motion Fi210 framhålls att utgångsläget för den svenska ekonomin är gott. Saneringen av statsfinanserna, i vilken Centerpartiet deltog, gör att budgeten nu visar överskott. Sverige har dock fortfarande strukturella brister. Trots att arbetslösheten är hög finns arbetskraftsbrist på flera områden. Lönebildningen fungerar dåligt. Skattetrycket är ett av världens högsta och statsskulden är fortfarande hög. Enligt motionen måste skatter och avgifter på arbete sänkas och företagsklimatet måste förbättras för att öka tillväxten i ekonomin. Dessutom måste arbetsmarknadspolitiken förbättras, bl.a. genom att kvalitet ersätter kvantitet och genom att resurserna inom arbetsmarknadspolitiken decentraliseras. Centerpartiet vill också att en utredning tillsätts om hur olika ersättningssystem till den arbetslöse samverkar. Utgångspunkten bör vara att arbete alltid måste löna sig och att incitamenten att ta arbete eller utbilda sig ut ur arbetslösheten måste bli starkare. Vidare bör lönebildningen förbättras genom att medlingsinstitutet förstärks. Motionärerna föreslår också sänkta inkomstskatter genom ett höjt grundavdrag. För att öka antalet arbetstillfällen i tjänstesektorn föreslås en skattesubvention på 50 % på hushållstjänster som utförs i hemmet, ett s.k. RUT-avdrag.

Enligt *utskottets* mening finns det anledning att i den stigande konjunkturen begränsa antalet arbetsmarknadspolitiska åtgärder för att minska vakanstiderna för lediga platser och minska riskerna för flaskhalsar på arbetsmarknaden genom att öka kvaliteten på t.ex. de utbildningsåtgärder som vidtas. Utskottet konstaterar också att antalet personer som deltar i konjunkturbero-

ende arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskar med ca 20 000 mellan 1997 och 1998, främst till följd av att antalet platser inom arbetslivsutveckling och arbetsplatsintroduktion minskat. I budgetpropositionen har regeringen reviderat ned volymen på antalet personer i åtgärder under 1998, från 179 000 i vårpropositionen till 165 000. Utskottet noterar att regeringen i sina prognoser räknar med att volymen ligger kvar på 165 000 under 1999 och 2000 för att sjunka till 150 000 år 2001. I budgetpropositionen anger regeringen vidare att den pågående omställningen från höga volymer av åtgärder till mer tillväxtbefrämjande åtgärder ytterligare bör påskyndas.

Enligt utskottets mening måste det alltid vara mer lönande att jobba än att vara arbetslös. Utskottet delar därför regeringens uppfattning i budgetpropositionen att de marginaleffekter som uppkommer när en person går från arbetslöshet till jobb bör reduceras.

När det gäller frågan om ökad decentralisering av resurserna inom arbetsmarknadspolitiken vill utskottet erinra om att det i fjol bedrevs försöksverksamhet med en friare användning av arbetsmarknadspolitiska medel i 29 kommuner och kommundelar. Viss utvidgning har beslutats för 1998. Erfarenheterna är hittills relativt goda, men utskottet anser att det behövs ytterligare kunskaper om effekterna innan en utvidgning av antalet försöksområden kan genomföras.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är av avgörande vikt ur tillväxt- och sysselsättningssynpunkt att lönebildningen fungerar väl och att den totala svenska lönekostnadsutvecklingen begränsas till vad som gäller i våra viktigaste konkurrentländer. Höga löneökningar leder framför allt till ökade rationaliseringar i företagen, vilket dämpar sysselsättningen. Klarar inte företagen av att rationalisera i samma takt som reallönerna stiger sjunker vinstmarginalerna, vilket också påverkar sysselsättningen negativt.

Enligt utskottets mening tyder de avtal som slutits under 1998 på att arbetsmarknadens parter börjat anpassa löneavtalen till omvärlden och det låga inflationstryck som råder i den svenska ekonomin. Dessutom har det på vissa avtalsområden skett relativt stora förändringar i förhandlingsordningen jämfört med förra avtalsrörelsen 1995. De samtal om tillväxtavtal som pågår mellan arbetsmarknadens parter måste i detta sammanhang betecknas som positiva.

Med utgångspunkt från årets avtalsrörelse räknar regeringen i budgetpropositionen med att de totala lönekostnaderna, inklusive löneglidning, stiger med 3,3 % 1998, 2,9 % 1999, 3,2 % 2000 och 3,0 % år 2001. Det kan jämföras med en lönekostnadsökning under förra avtalsperioden 1995–1997 på i genomsnitt 4,6 % per år. Den största osäkerheten ligger enligt utskottets mening i utvecklingen av löneglidningen. Regeringen anger den till 0,5 % per år, vilket är ett sammanvägt genomsnitt av de bedömningar som parterna eller de oberoende medlarna gjort. Utskottet konstaterar att detta historiskt sett är en mycket låg löneglidning.

Enligt utskottets mening är det ännu för tidigt att avgöra om de förändringar som skett är långsiktigt hållbara. En central fråga i sammanhanget är om de framsteg som gjorts även är giltiga i ett läge där arbetslösheten är betydligt lägre än vad den är i dagsläget. Vad gäller åtgärder inom lönebildningens

område vill utskottet avvakta resultatet av den utredning som har till uppgift att se över t.ex. medlingsfunktionen samt utvärdera andra förslag till förändringar. Utredningen presenterade ett delbetänkande i slutet av november 1997 och ett slutbetänkande skall presenteras den sista november 1998.

Med anledning av vad som i motion Fi210 (c) sägs om företagsklimat och strukturåtgärder hänvisas till utskottets behandling av motion Fi208 (m). När det gäller tjänstebeskattningen hänvisas till behandlingen av motion Fi211 (fp) och till avsnitt 3.2 om skatter.

Med anledning av vad som anförts ovan avstyrks motion Fi210 (c) yrkande 1.

Finansutskottets ställningstagande till Folkpartiet liberalernas förslag

I *motion Fi211 (fp)* framhålls att de grundläggande förutsättningarna för produktion, investeringar, företagande och arbete i Sverige inte är tillräckligt goda för att en uthållig hög svensk tillväxt skall vara säkrad. Det behövs enligt motionärerna en ny kurs för den ekonomiska politiken, ett tillväxtprogram som gör Sverige till ett attraktivt land att investera i. Skatter som är skadliga för företagandet måste sänkas och riskkapitalförsörjningen bli bättre. Regler och lagstiftning som omger företagandet måste förenklas. Arbetsmarknadslagarna måste moderniseras och lönebildningen förbättras genom bl.a. att avgifterna till a-kassorna tillåts variera inom olika områden med avseende på löneläge och arbetslöshet. Motionärerna föreslår inför skattesamtalen med regeringen en skattereform i fyra steg om totalt 65 miljarder kronor. Därutöver har Folkpartiet tillsammans med Moderata samlingspartiet och Kristdemokraterna föreslagit en modell för skattelättnader för hushållstjänster. Vidare kritiseras målet om en halvering av den öppna arbetslösheten, som enligt motionärerna enbart lett till att människor förts bort från arbetsmarknaden.

När det gäller målet om en halvering av den öppna arbetslösheten vill *utskottet* till att börja med konstatera att läget på den svenska arbetsmarknaden förbättrats avsevärt under det senaste året. Under de tre första kvartalen i år minskade arbetslösheten med i genomsnitt 71 000 personer jämfört med samma period i fjol, enligt statistiska centralbyråns arbetskraftsundersökningar per kvartal. Andelen arbetslösa sjönk med nästan 2 procentenheter från 8,5 % till 6,8 %. Antalet sysselsatta var under samma period i genomsnitt 45 000 högre jämfört med i fjol. Den stigande inhemska efterfrågan i den svenska ekonomin och det ökade antalet nyanmälda lediga platser indikerar också att sysselsättningen stiger ytterligare framöver, även om den svagare internationella konjunkturen ökat osäkerheten. Utskottet delar dock uppfattningen i arbetsmarknadsutskottets yttrande (bilaga 4 till protokoll 1998/99:4) att det kraftigt ökade antalet varsel om uppsägningar under oktober 1998 är ett oroande tecken. Men enligt finansutskottets mening går det inte att dra några slutsatser av en månads statistik. Dessutom ligger antalet varsel hittills i år, inklusive okotobersiffran, kraftigt under nivån samma tid i fjol.

Utskottet instämmer i att en del av nedgången i den öppna arbetslösheten beror på att arbetskraftsutbudet minskar genom t.ex. det höga deltagandet i Kunskapslyftet. Utskottet vill däremot bestämt avvisa att det handlar om en förvrängning av statistiken. Tvärtom är satsningarna på utbildning, kunskap och kompetens mycket viktiga för att långsiktigt höja den svenska sysselsättningen. Sveriges framtid ligger i mångt och mycket i att vi har en kvalificerad arbetskraft med god utbildning och hög kompetens. En hög utbildningsnivå är en förutsättning för att Sverige som land skall kunna tillverka konkurrenskraftiga varor och tjänster. Dessutom kan konstateras att det inom vissa branscher, typ IT-branschen, råder brist på kvalificerad arbetskraft. Det är utifrån detta perspektiv som regeringens stora satsningar på skola och utbildning under de senaste åren skall ses. De personer som deltar i t.ex. Kunskapslyftet blir bättre rustade för de krav som dagens arbetsmarknad och globaliserade värld ställer.

Utskottet vill i detta sammanhang också nämna att regeringen i budgetpropositionen kompletterar målet om en öppen arbetslöshet år 2000 på 4 % med ett sysselsättningsmål. Målet innebär att andelen reguljärt sysselsatta av befolkningen mellan 20 och 64 år skall öka från 74 % 1997 till 80 % år 2004. Detta motsvarar ungefär 375 000 nya arbetstillfällen under sju år, eller i genomsnitt 55 000 nya arbetstillfällen per år. Utskottet behandlar frågan om sysselsättningsmål mer utförligt i avsnitt 1.4.

När det gäller skattesänkningar och särskilda satsningar inom tjänstesektorn vill utskottet avvakta den beredning som pågår i Regeringskansliet av den s.k. Tjänstebeskattningsutredningens betänkande. Utskottet vill också avvakta med ställningstagande i frågan med anledning av de överläggningar om skattepolitikens framtida inriktning som regeringen inbjudit samtliga riksdagspartier till. När det gäller skattesamtalen vill utskottet på nytt upprepa att förutsättningarna är att eventuella skatteförändringar inte får äventyra de starka statsfinanserna eller resurserna till skolan, vården och omsorgen. Samt att eventuella åtgärder utformas på ett fördelningspolitiskt rättvist sätt.

I frågor om investeringsklimat och företagande hänvisar utskottet till behandlingen av motion Fi208 (m). Vad gäller lönebildningen hänvisas till utskottets ställningstagande i samband med behandlingen av motion Fi210 (c).

Med anledning av vad som anförts ovan avstyrker utskottet motion Fi211 (fp) yrkande 1.

1.4 Sysselsättningsmålet

Motionerna

I *motion Fi208 (m)* anser motionärerna att ett sysselsättningsmål är bättre än ett arbetslöshetsmål. Det mål som föreslås i budgetpropositionen är dock inte problemfritt. Benämningen antyder att människor till varje pris skall sättas i arbete. Dessutom sägs ingenting om var sysselsättningen skall ske och i vilken utsträckning. Enligt motionärerna kan man misstänka att regeringen

avser att uppfylla målet genom en massiv expansion av den offentliga sektorn.

I *motion Fi209 (kd)* framhålls att mål måste kunna följas upp och utvärderas. Motionärerna anser att det är beklagligt att regeringen återigen väljer att sätta slutåret för sitt mål till mitten av nästa mandatperiod. Därmed kan inte målet utvärderas i samband med ordinarie riksdagsval. Riksdagen borde i stället besluta om ett sysselsättningsmål i enlighet med det som jobballiansen förslagit – minst 300 000 nya arbetstillfällen netto under den innevarande mandatperioden, dvs. fram till år 2002. Det målet innebär omkring 60 000 nya arbetstillfällen per år och kan utvärderas i nästa ordinarie val. Resonemang av liknande innebörd förekommer i *motion A257* (kd). Motionärerna i motion A257 kritiserar också regeringen för målet om en halvering av den öppna arbetslösheten till år 2000, som fokuserar på arbetslösheten i stället för sysselsättningen. Dessutom är det ingen oberoende instans som tror att målet uppfylls.

I *motion Fi211 (fp)* anser motionärerna att det är hög tid att regeringen sätter fokus på sysselsättningen. Det långa tidsperspektivet i sysselsättningsmålet innebär emellertid att målet blir svårt att följa upp och utvärdera. I stället borde målet för sysselsättningen vara 300 000 nya jobb under mandatperioden.

Finansutskottets ställningstagande

I budgetpropositionen föreslår regeringen att ett sysselsättningsmål införs. Målet är formulerat som att andelen sysselsatta av befolkningen mellan 20 och 64 år skall öka från 74 % 1997 till 80 % 2004. Det betyder att omkring 375 000 nya arbetstillfällen behöver tillkomma netto under de närmaste sju åren, vilket motsvarar omkring 55 000 nya arbetstillfällen per år. Regeringen anger i finansplanen och i bilaga 4 att ökningen av sysselsättningen skall komma både kvinnor och män till del samt att huvuddelen av arbetstillfällena skall komma i den privata sektorn. Sysselsättningsmålet föreslås i överenskommelse med Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Utskottet välkomnar att arbetslöshetsmålet om en halverad öppen arbetslöshet till år 2000 nu kompletteras med ett konkret sysselsättningsmål. Enligt utskottets mening har Sverige under de senaste åren haft goda erfarenheter av att precisera och kvantifiera mål för den ekonomiska politiken. Målen har fått ett stort genomslag och har haft en stor betydelse vid utformningen av den ekonomiska politiken. Två mål som starkt bidragit till den snabba och framgångsrika saneringen av statsfinanserna och den positiva ränteutvecklingen är målen för inflationen och för de offentliga finanserna. Enligt utskottets bedömning kommer det sysselsättningsmål som föreslås i budgetpropositionen att få samma positiva betydelse för den ekonomiska politiken.

Det nya sysselsättningsmålet innebär en höjning av ambitionsnivån inom sysselsättningspolitiken och bidrar till att den ekonomiska politiken får en mer långsiktig inriktning. En hög sysselsättning är på många sätt avgörande för samhällets utveckling. Om en så stor del av befolkningen som möjligt är sysselsatt i reguljärt arbete ökar tillväxten, inkomstfördelningen blir jämnare

och samhället mer jämställt. En hög sysselsättning är också avgörande för välfärdens utveckling och finansieringen av de offentliga verksamheterna. En låg andel sysselsatta och en hög arbetslöshet medför stora kostnader för både samhället och enskilda personer. Arbetslöshet innebär att tillgängliga resurser är outnyttjade. Det är också en kostnad för den offentliga sektorn genom att skattebaserna utvecklas mindre gynnsamt än vid en hög sysselsättning, samtidigt som utgifterna för olika typer av arbetsmarknadsrelaterade bidrag och transfereringar blir högre.

När fler kan försörja sig genom reguljärt arbete minskar trycket på de offentliga försäkringssystemen och de offentliga finanserna stärks. Utskottet delar regeringens uppfattning i budgetpropositionen att en återgång till den sysselsättningsgrad som rådde före den ekonomiska överhettningen i slutet av 1980-talet är en viktig förutsättning för att garantera ett växande och stabilt välfärdssystem.

Utskottet vill därför erinra om att sysselsättningsmålet är intimt sammankopplat med ett mål för utvecklingen av sociala ersättningar och bidrag. Målet på denna punkt är att antalet personer vars försörjning utgörs av ersättning vid ohälsa, arbetslöshet, deltagande i arbetsmarknadsåtgärder och socialbidrag skall minska från drygt 1 miljon personer 1997 till 0,8 miljoner personer år 2004 till följd av en stigande sysselsättning. Siffrorna är uttryckta i helår. Helårsförsörjningen av bidrag och sociala ersättningar skall alltså minska med ca 240 000 personer under perioden 1997–2004, eller med ca 35 000 personer per år. För att garantera en uppföljning av utvecklingen på detta område kommer regeringen att ge Statistiska centralbyrån (SCB) i uppgift att löpande producera statistik över antalet personer som försörjs genom sociala ersättningar och bidrag.

De kriterier som används i budgetpropositionen för att definiera sysselsättningsmålet skiljer sig i två avseenden från de kriterier som normalt används i definitionen av sysselsatta i SCB:s arbetskraftsundersökning (AKU). För det första anges att sysselsättningsmålet skall omfatta personer mellan 20 och 64 år. I AKU omfattas statistiken normalt av personer mellan 16 och 64 år. För det andra anger arbetsmarknadsutskottet i sitt yttrande till finansutskottet (protokoll 1998/99:4) att Regeringskansliet under hand meddelat att avsikten är att sysselsättningsmålet skall vara antalet sysselsatta exklusive personer som deltar i konjunkturberoende åtgärder. Detta framgår också av bilaga 4 i budgetpropositionen. I AKU klassificeras personer som deltar i vissa typer av konjunkturberoende åtgärder som sysselsatta.

Enligt utskottets mening är det av stor vikt att mål inom den ekonomiska politiken formuleras på ett sådant sätt att de löpande kan granskas och följas upp. En sådan genomlysning bidrar i hög grad till uppfyllelsen av målet. Eftersom definitionen av sysselsättningsmålet i budgetpropositionen skiljer sig något från den normala AKU-statistiken utgår utskottet från att regeringen ger SCB i uppgift att ta fram och löpande publicera statistik över utvecklingen av antalet sysselsatta enligt den definition som gäller för sysselsättningsmålet. Förslagsvis bör en sådan statistik, om det är möjligt, publiceras med samma periodicitet som den nuvarande AKU-statistiken.

I motionerna framförs kritik mot att slutåret för sysselsättningsmålet är satt till år 2004, dvs. vid mitten av nästa mandatperiod. Det försvårar uppfölj-

ningen av målet och möjligheterna till utvärdering av målet i ordinarie riksdagsval, enligt motionärerna.

Enligt utskottets mening krävs en relativt lång tidshorisont för att åtgärder som vidtas under de närmaste åren skall hinna få genomslag i ekonomin och på arbetsmarknaden. Tidpunkten år 2004 är utifrån dessa synpunkter väl vald.

När det gäller kritik mot målet om en halvering av den öppna arbetslösheten till år 2000 hänvisar utskottet till utskottets ställningstagande i samband med behandlingen av motion Fi211 (fp) i avsnitt 1.3.

Med anledning av vad som sagts ovan avstyrker utskottet motion Fi208 (m) yrkande 2, motion Fi209 (kd) yrkande 9, motion Fi211 (fp) yrkande 2 och motion A257 (kd) yrkande 2.

1.5 Den ekonomiska och monetära unionen

1.5.1 Formerna för beslutsfattande om Sveriges framtida deltagande i valutaunionen

Motionerna

I *motion Fi216* av Gudrun Schyman m.fl. (v) framhålls att ett beslut om att Sverige skall vara med i EMU är så historiskt betydelsefullt att det måste bygga på en folkomröstning. Motionärerna ser helst att en folkomröstning äger rum i samband med valet till EU-parlamentet 1999.

I *motion U509* av Holger Gustafsson m.fl. (kd) framhålls att det krävs en strukturell reformering av den svenska ekonomin om Sverige utan skadeverkningar skall kunna ansluta sig till EMU. Motionärerna stöder riksdagens beslut att Sverige inte skall delta i EMU:s tredje fas den 1 januari 1999. Om riksdagsmajoriteten ändrar uppfattning i EMU-frågan skall svenska folket få möjlighet att säga sin mening. Det bör ske genom allmänt val eller folkomröstning. En eventuell folkomröstning bör utgå från klara alternativ som inte kan uppfattas som manipulativa.

I *motion Fi210 (c)* framhålls att Centerpartiet är tillfreds med riksdagens beslut att Sverige ”... inte bör införa Europeiska unionens gemensamma valuta euron då den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen (EMU) inleds”. Om en riksdagsmajoritet avser att ändra detta beslut skall frågan avgöras av medborgarna. En folkomröstning om svenskt deltagande bör avhållas först sedan konsekvenserna av EMU blivit möjliga att bedöma. Därmed framstår enligt motionärerna valdagen 2002 som första möjliga och lämpliga tidpunkt för en folkomröstning.

I *motion Fi215* av Karl-Göran Biörsmark m.fl. (fp*)* menar motionärerna att Sverige inför Sveriges ordförandeskap i EU 2001 bör bryta den passiva hållningen i EMU-frågan. Därför bör Sverige ansöka om medlemskap före den 1 januari 2001. En sådan ansökan kräver en folklig förankring. En folkomröstning bör därför hållas senast under sista halvåret år 2000. I *motion U507* av Lars Leijonborg m.fl. (fp) framförs förslag med ungefär samma innebörd som i motion Fi215.

I *motion Fi201* av Birger Schlaug m.fl. (mp) framhålls att EMU-frågan är av så stor betydelse att ett beslut om svenskt inträde i EMU:s tredje fas måste föregås av en folkomröstning.

Finansutskottets ställningstagande

I utskottets betänkande 1997/98:FiU9 om Sverige och den ekonomiska och monetära unionen fastslog utskottet att Sverige inte bör införa EU:s gemensamma valuta euron när den tredje etappen av EMU inleds den 1 januari 1999. Utskottet framhöll vidare att Sverige bör hålla största möjliga handlingsfrihet och handlingsberedskap inför ett eventuellt framtida deltagande i valutaunionen.

När det gäller frågan om folkomröstning anförde utskottet att om det efter den 1 januari 1999 bedöms lämpligt att Sverige deltar i valutaunionen skall frågan underställas svenska folket för prövning. Vidare menade utskottet att det är önskvärt att en sådan prövning sker i allmänt val, men att det inte kan uteslutas att det i stället kan ske genom ett extraval eller en folkomröstning. Därefter ankommer det på riksdagen att fatta slutligt beslut.

Utskottet har i avgivna yttranden under förra riksmötet (FiU1y och FiU3y) inte sett någon anledning att ändra uppfattning i frågan. Inte heller nu ser utskottet någon anledning till omprövning.

Med det ovan anförda avstyrker utskottet motionerna Fi201 (mp), Fi210 (c) yrkande 31, Fi215 (fp), Fi216 (v) yrkandena 1 och 2, U507 (fp) yrkande 3 och U509 (kd) yrkande 7.

1.5.2 Analyser av eurons effekter och information till allmänheten om konsekvenserna av ett deltagande i valutaunionen

Motionerna

I *motion Fi216* av Gudrun Schyman m.fl. (v) menar motionärerna att ett beslut om Sverige skall vara med i EMU bör föregås av en bred informationskampanj som opartiskt beskriver fakta. I kampanjen bör anhängare och motståndare till ett svenskt EMU-medlemskap ges lika förutsättningar att nå ut med sina värderingar.

I *motion Fi905* av Sven Bergström och Birgitta Sellén (c) framhåller motionärerna att det med tanke på den slagsida som tidigare EU-information haft är angeläget att säkra en mer objektiv informations- och studiekampanj om EMU. Därför bör riksdagen redan nu slå fast att anslagen till information även skall gälla information som tydligt lyfter fram riskerna med EMU-projektet.

I *motion N275* av Agne Hansson m.fl. (c) framhålls att konsekvensanalyserna av euron hittills mest handlat om effekterna på länder som helhet. Dessa ger inga besked om vilka nya krav som ställs på regionalpolitikens medel i en situation där euron införts i vårt närområde eller om den skulle införas i Sverige. Därför behövs det enligt motionärerna en analys av eurons regional-

politiska konsekvenser som kan användas i informationen och folkbildningen runt EMU och euron.

Finansutskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening är det mycket viktigt att informationskampanjen om den ekonomiska och monetära unionen och dess konsekvenser är bred samt att den information som distribueras är allsidig och att den sammantaget är opartisk. Folkbildningsorganisationerna bör få en stor roll i kampanjen. Regeringen anger också i budgetpropositionen att informations- och folkbildningsarbetet om den ekonomiska och monetära unionen skall vara vittomfattande och opartiskt.

Utskottet vill i anslutning till detta erinra om att regeringen i april 1998 beslutade om en ny förordning (1998:173) om projektbidrag för informations- och kunskapshöjande insatser om EU. Genom förordningen ges ideella organisationer och stiftelser möjlighet att söka projektbidrag. Projekt som kan komma i fråga för bidrag skall vara av folkbildningskaraktär och ha god spridning. Vilken inställning till EU den organisation som söker bidrag har är dock inte avgörande för utdelning av projektbidrag. Projektbidragen kan även ansökas för information om den ekonomiska och monetära unionen.

Valutaunionens konsekvenser på regioner inom ett land och vilka krav det kan ställa på regionalpolitiken och de regionalpolitiska resurserna i EU och inom respektive land är enligt utskottets mening en viktig fråga. Utskottet utgår därför i från att regeringen i sin fortsatta beredning av den ekonomiska politiken också beaktar eurons regionala konsekvenser.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion Fi216 (v) yrkande 3, motion Fi905 (c) och motion N275 (c) yrkande 3.

1.5.3 Mellanstatligt samarbete för ökad sysselsättning

Motionen

I *motion Fi216* av Gudrun Schyman m.fl. (v) framhålls att en uthållig tillväxt i ekonomin förutsätter en finanspolitisk beredskap för att möta konjunktursvängningar på både nationell och mellanstatlig nivå. Enligt motionärerna finns goda förutsättningar för ett mellanstatligt samarbete i Europa med syfte att skapa fler jobb och en socialt progressiv politik. Reglerna för den ekonomiska och monetära unionen utgör dock ett hinder för tillväxt och försvårar möjligheterna till samarbete för nya arbetstillfällen i Europa. En samordnad finanspolitisk expansion motsvarande 1 % av BNP skulle ge betydande tillväxt- och sysselsättningseffekter. Fördelen med ett mellanstatligt samarbete i Europa är att man undviker de stora läckage som annars drabbar mindre och utrikeshandelsberoende länder. Regeringen bör enligt motionärerna få i uppdrag att utarbeta förslag till hur ett mellanstatligt finanspolitiskt samarbete för att öka sysselsättningen och motverka arbetslösheten skulle kunna genomföras. Det behövs överenskommelser om att gemensamt driva en mer expansiv finanspolitik samt om att penningpolitiken skall underordnas den samlade ekonomiska politiken. I de olika staterna skall då budgetmål – av

den typ som präglar stabilitetspakten eller av den typ som finns i budgetpropositionen – vara underordnade sysselsättningsmålet. I *motion N336 av Gudrun Schyman m.fl. (v)* framhålls att det också måste etableras ett mellanstatligt samarbete i Europa med målet att upphöra med osund skattekonkurrens, undvika fientlig devalveringspolitik och i stället mobilisera för en finanspolitisk expansion i syfte att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten i hela Europa.

Finansutskottets ställningstagande

Europapolitiken är, enligt utskottets mening, ett mycket centralt avsnitt i regeringens framtidspolitik. Utgångspunkten för politiken är att i samarbete med övriga EU-länder verka för en inriktning av EU:s ekonomiska politik som gynnar sysselsättning och välfärd, ökar tillväxten och stärker EU-ländernas konkurrenskraft och utvecklar frihandeln. Enligt utskottets mening är också de politiska förutsättningarna för gemensamma insatser nu bättre än någonsin.

Utskottet vill samtidigt erinra om att EU:s samarbete på det ekonomiska området har varit ett viktigt stöd i de senaste årens sanering av den svenska ekonomin. Fokuseringen på stabila offentliga finanser och prisstabilitet har bidragit till Sveriges starka offentliga finanser, de låga räntorna och den låga inflationen. Därmed har en god grund lagts för uthållig tillväxt och ökad sysselsättning under de kommande åren.

För svensk del innebär också införandet av en särskild avdelning om sysselsättningen i Amsterdamfördraget en mycket välkommen utveckling. Den innebär att kampen mot arbetslösheten har förts upp som högsta politiska prioritet i EU-samarbetet. Vid Europeiska rådets möte i Luxemburg i november 1997 antogs riktlinjer för sysselsättningen 1998. Dessa fastställdes av rådet i december samma år och medlemsstaterna uppmanades att under 1998 lägga fram en första nationell handlingsplan för sysselsättningen i enlighet med riktlinjerna. Sveriges handlingsplan presenterades i vårpropositionen 1998, bilaga 4. Riktlinjerna är 19 till antalet och är indelade i fyra huvudområden: att förbättra anställbarheten, att förbättra företagande, att förbättra företagens och de anställdas anpassningsförmåga och att stärka jämställdhetspolitiken. Trots den mycket korta tidsfristen har samtliga medlemsstater under våren 1998 utarbetat, antagit och lämnat in sina nationella handlingsplaner för sysselsättningen. Enligt utskottets mening visar detta på att det finns en stark politisk vilja att göra framsteg när det gäller kampen att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten i Europa.

Enligt utskottets mening bör Sverige nu verka för att handlingsplanerna omsätts i politiskt handlande och att det införs en verksam uppföljning och övervakning. Regeringen anger också i budgetpropositionen att regeringen avser att arbeta för att riktlinjerna för sysselsättningspolitiken och dess övervakning ges samma vikt som motsvarande instrument på det ekonomiska och monetära området.

Utskottet delar bedömningen i motion N336 av Gudrun Schyman m.fl. att internationaliseringen ställer ökade krav på skattepolitiken. Med en ökad internationalisering blir det allt svårare att beskatta skattebaser som är lättrör-

liga. Sverige verkar därför inom EU för att få till stånd minimiregler vid beskattning av framför allt kapital och energi. Inget land tjänar på att alla länder försöker bjuda under varandra för att locka till sig skattebaser. En viktig utgångspunkt för svensk del är dock att direktiven fortfarande skall ge varje land möjlighet att besluta om sina egna ambitioner inom välfärdspolitiken och därmed vilka skatter som skall tas ut.

Med anledning av vad som anförts ovan avstyrker utskottet motionerna Fi216 (v) yrkande 4 och N336 (v) yrkande 1.

2 Budgetpolitikens inriktning och utgiftstak för staten

2.1 Utformningen av utskottets förslag till rambeslut

Enligt riksdagsordningen (5 kap. 12 §) skall riksdagen i ett och samma beslut fastställa ramarna för de olika utgiftsområdena och en beräkning av statsbudgetens inkomster. Av detta följer att i beslutet ingår också att ta ställning till hur stora förändringar som kommer att ske av anslagsbehållningarna under året. Vidare ingår att ta ställning till vilka förändringar som skall göras av olika skatte- och avgiftsregler och beräkna effekterna av dessa inkomstförslag. Utifrån de regler som kommer att gälla under nästa år görs en beräkning av hur stora inkomsterna på statsbudgeten blir. För att kunna beräkna upplåningsbehovet görs också en bedömning av hur nettot av myndigheternas m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret utvecklas under budgetåret. Genom att riksdagen tar ställning till dessa storheter framkommer budgetsaldot som en restpost, och detta saldo visar statens amorteringar/upplåningsbehov under året.

Beslutsordningen innebär alltså att riksdagen tar ställning till alla dessa poster genom *ett* beslut.

Mot denna bakgrund har utskottet i en beslutspunkt sammanfört alla förslag som avser utgiftsramar m.m. och beräkningen av statsbudgetens inkomster.

Följande yrkanden i propositionen behandlas i detta sammanhang:

- yrkande 3 om utgiftstak för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för åren 1999–2001,
- yrkande 5 om reviderad beräkning av de offentliga utgifterna för åren 1999–2001,
- yrkande 7 om beräkning av förändringarna av myndigheternas m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret samt beräkningen av överföring av medel från AP-fonden för 1999,
- yrkande 8 om beräkning av statsbudgetens inkomster 1999,
- yrkande 9 om fördelning av utgifterna på utgiftsområden 1999,
- yrkande 10 om beräkningen av förändringarna av anslagsbehållningarna 1999 och
- yrkandena 30–32 om lagförslag som avser skattefrågor med budgeteffekt 1999.

Partimotionernas yrkanden avseende motsvarande punkter behandlas också i detta sammanhang, och ställning tas således även till dessa samlat i ett beslut.

Motiven till utskottets ställningstagande redovisas på de efterföljande sidorna under rubriken 2.4 *Budgetpolitikens inriktning* efter det att utskottet först behandlat 2.2 *Budgetutvecklingen* och 2.3 *Mål för budgetpolitiken*. Utskottet tar i detta sammanhang ställning till motionernas olika budgetförslag parti för parti och bedömer därvid förslagens samlade effekter under rubriken 2.4.3 *Finansutskottets sammanfattande bedömning av budgetförslagen*.

I detta avsnitt behandlar utskottet den samlade nivån för statsutgifterna som den kommer till uttryck i utgiftstaket. Utskottet tar också ställning till vilka ramar som skall gälla för de olika utgiftsområdena när riksdagen i andra steget av budgetprocessen fördelar utgifterna på anslagen.

I två avsnitt behandlar utskottet de förslag som gäller 2.9 Anslagsbehållningar och 2.10 Myndigheternas in- och utlåning i Riksgäldskontoret.

Därefter redovisar utskottet sitt ställningstagande mer i detalj vad gäller olika inkomstförslag (avsnitt 3) och de olika utgiftsområdena (avsnitt 4.1).

I avsnitt 3 *Inkomster* behandlar utskottet olika inkomstförslag. Avsnittet är disponerat på följande sätt. Under rubriken 3.1 *Skattepolitikens inriktning* tar utskottet först ställning till de samlade förslagen i kommitté- och partimotionerna, vilka utgör oppositionspartiernas samlade alternativ till inkomstförslaget i budgetpropositionen. Därefter går utskottet över till att behandla de specifika förslagen i propositionen och de i det sammanhanget väckta motionerna. Förslag om inkomstförändringar som tagits upp i olika motionsyrkanden avseende inkomståret 1999 behandlas i huvudsak i den ordning respektive inkomsttitel redovisas i statsbudgeten.

I avsnitt 4 *Utgifter* behandlar finansutskottet de förslag i propositionen och motionerna som gäller utgiftsområden. Det görs under rubriken 4.1 *Fördelning av utgifter på utgiftsområden år 1999*. I detta sammanhang behandlas bl.a. yrkanden om att omfördela resurser från ett utgiftsområde till ett annat.

Finansutskottets förslag till beslut beträffande budgetförslagen för år 1999 återfinns i moment 7 i hemställan. De lagförslag som omfattas av beslutet behandlas i moment 23, men deras materiella innehåll har dessförinnan godkänts i moment 7. I moment 7 hänvisas dessutom till två appendix till hemställan.

Utskottets och reservanternas förslag till fördelning av utgifter på utgiftsområden m.m. redovisas i *appendix 1*.

I samma appendix redovisas på motsvarande sätt också utskottets och reservanternas förslag till beräkning av statsbudgetens inkomster fördelat på inkomsttitlar i tabellform.

I *appendix 2* redovisas samtliga motionsyrkanden, uppräknade ämnesområdesvis, som finansutskottet avstyrker i moment 7.

I *bilaga 1* återges de lagförslag i budgetpropositionen som utskottet behandlar i detta betänkande. En hänvisning görs i moment 23 till denna bilaga.

2.2 Budgetutvecklingen

Staten har i år åter börjat amortera statsskulden. Mätt som andel av BNP upphörde statsskulden att växa redan 1995, men nu minskar den också i nominella termer. Regeringen räknar med att kunna amortera statsskulden med 12 miljarder kronor under 1998. Senast statsskulden amorterades var budgetåret 1989/90.

Även andra tecken visar att de offentliga finanserna nu återhämtar sig snabbare än väntat. Målet om balans år 1998 kommer att uppnås med bred marginal i och med att den offentliga sektorns finansiella sparande nu väntas uppgå till 38,1 miljarder kronor. Det motsvarar 2,1 % av BNP. På fem år har

statens finansiella sparande därmed förbättrats med motsvarande 14,4 procentenheter av BNP.

Till en del är årets väntade överskott en rent bokföringsmässig effekt föranledd av att AP-fondens inhemska fastighetsinnehav bolagiserats under året. Men även denna effekt förutan beräknas sparandet uppgå till 23,1 miljarder kronor eller 1,3 % av BNP.

Enligt propositionen väntas för åren 2000 och 2001 överskotten i de offentliga finanserna uppgå till 2,3 respektive 3,3 % av BNP, vilket innebär att de budgetpolitiska målen överskrids även då. Regeringen framhåller dock att beräkningen är förhållandevis osäker och att den betingas av bl.a. att lönebildningen fungerar väl och att den internationella konjunkturen inte avtar alltför snabbt.

Ålderspensionsreformen kommer under de närmaste åren att bidra till att lånebehovet övergångsvis minskar kraftigt, och främst av denna anledning väntas staten kunna göra amorteringar på drygt 200 miljarder kronor under 2001. Även utan hänsyn till ålderspensionsreformen kommer emellertid lånebehovet att minska successivt under hela perioden, från 6 miljarder kronor 1997 till amorteringar på 12 miljarder kronor 1998 och 59 miljarder kronor 2001.

2.3 Mål för budgetpolitiken

Riksdagen har lagt fast ett långsiktigt mål för budgetpolitiken som innebär att de offentliga finanserna skall uppvisa ett överskott på i genomsnitt 2 % av BNP sett över en konjunkturcykel. Gradvis skall man uppnå detta långsiktiga saldomål. Överskottet skall sålunda – vid de prognosförutsättningar som angavs i 1997 års vårproposition – motsvara 0,5 % av BNP år 1999, 1,5 % av BNP år 2000 och 2 % av BNP år 2001.

De som mål angivna överskotten skall användas för att amortera av den offentliga nettoskulden.

Riksdagen lägger varje år också fast ett utgiftstak för de närmaste tre åren vilket sätter en gräns för hur stora utgifter som staten kan dra på sig. Utgiftstaket omfattar dels de egentliga utgifterna på statsbudgeten exklusive statsskuldsräntor, dels utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Dessutom ingår i utgiftstaket en ofinansierad budgeteringsmarginal.

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår att saldomålet för år 2000 skall höjas från 1,5 till 2,0 % av BNP. Även detta tillkommande överskott skall användas för att amortera statsskulden.

I propositionen sägs att justeringen av målet är föranledd av behovet att ytterligare stärka förtroendet för den svenska ekonomin. Den tilltagande oron på de finansiella marknaderna har medfört stigande räntor för länder som inte har marknadernas fulla förtroende. Trots att Sverige de senaste åren har genomfört en mycket omfattande sanering av de offentliga finanserna finns det, enligt regeringen, en viss misstro mot Sverige mot bakgrund av den

svaga ekonomiska utvecklingen i början av 1990-talet. Denna extra avbetalning på skulden skall också ses i ljuset av att vi därmed lyfter av en bit av den räntebörda som framtida generationer annars hade fått bära. Målen för dessa år gäller vid den tillväxt som kalkylerades i 1997 års ekonomiska vårproposition. Om tillväxten av konjunkturmässiga skäl väsentligt skulle avvika från denna skall motsvarande avvikelse från de angivna målen tolereras.

Som en konsekvens av regeringens målsatta överskott beräknas den offentliga nettoskulden minska med minst 90 miljarder kronor t.o.m. år 2001.

Målet om överskott i statsfinanserna är enligt regeringen också viktigt för att man skall uppnå en rättvis fördelning mellan generationerna. Barn och ungdomar hör till de grupper som drabbats hårdast av den ekonomiska krisen och av arbetslösheten. Om inte den stora statsskulden betalas av kommer kostnaderna att vältras över på framtida generationer. Till detta kommer att resurskraven kommer att växa ytterligare när antalet äldre ökar kraftigt under 2000-talet.

Utgiftstaket för 1998 och de tre närmast efterföljande åren ligger fast. Regeringen anser dock att det finns viss risk för att 1998 års utgiftstak kan komma att överskridas och avser därför att senarelägga och reducera vissa utgifter för att detta inte skall inträffa.

Redan i årets vårproposition aviserade regeringen att en teknisk justering skulle behöva göras av utgiftstaken för åren 1999–2001 till följd av det nya ålderspensionssystemet. Detta träder i kraft 1999 och innebär bl.a. att en rad statliga förmåner kommer att ge pensionsrätt och att staten skall betala ålderspensionsavgift för sådana förmåner. Statsbudgetens utgifter kommer således att öka till följd av det reformerade ålderspensionssystemet och denna ökning beräknas till ca 19 miljarder kronor. Regeringen föreslår med hänsyn härtill att utgiftstaket för perioden 1999-2001 revideras upp med 19 miljarder kronor per år. Med undantag för denna tekniska justering ligger de fastställda utgiftstaken fast.

Motionerna

Moderata samlingspartiet erinrar i *motion Fi208* om att partiet tidigare föreslagit att budgetarbetet bör inriktas på att uppnå balans i de offentliga finanserna sett över en konjunkturcykel. I nuvarande konjunkturläge innebär detta att man under några år bör ha överskott i budgeten för att därefter kunna tillåta sig underskott i nästa lågkonjunktur. Något formellt förslag om ett sådant balansmål framförs inte i motionen. Däremot föreslår motionärerna att målet för budgetpolitiken skall vara att minska bruttoskulden i den konsoliderade offentliga sektorn till högst 60 % av BNP senast 2002 och till högst 50 % senast 2006 på det sätt som anges i motionen (yrkande 4).

Moderata samlingspartiet anser dessutom att utgiftstaket för staten bör fastställas till nivåer som för de tre närmaste åren understiger regeringens förslag med 10, 19 respektive 25 miljarder kronor.

Kristdemokraterna föreslår i *motion Fi209* att riksdagen skall avslå regeringens förslag att höja budgetmålet för 2000 (yrkande 12). Målet bör detta år vara oförändrat 1,5 % av BNP.

Kristdemokraternas förslag till utgiftstak för åren 1999–2001 understiger regeringens med 17, 18 respektive 24 miljarder kronor.

Folkpartiet liberalerna ansluter sig i *motion Fi211* till regeringens förslag att höja överskottsmålet år 2000. Motionärerna accepterar också tanken på ett överskott i de offentliga finanserna motsvarande i genomsnitt 2 % av BNP över en konjunkturcykel, åtminstone så länge skuldkvoten överstiger 60 % av BNP.

Folkpartiet liberalernas förslag till utgiftstak understiger under de tre närmast efterföljande åren regeringens förslag med 9, 15 respektive 14 miljarder kronor.

Finansutskottets ställningstagande

Budgetpolitiken har under senare år inriktats mot ett antal mål, som har det gemensamt att de är tydliga och lätta att i efterhand avläsa. Hittills uppnådda mål har överträffats med bred marginal, och prognoserna för kommande år visar att de offentliga finanserna även då kommer att utvecklas mer gynnsamt än vad som förutsatts i de budgetpolitiska mål som lagts fast för perioden 1999–2001.

Målet om ett permanent överskott i de offentliga finanserna bör enligt utskottets mening ses mot bakgrund av att en stor offentlig sektor kräver i sig starka offentliga finanser. Som regeringen framhåller är det också en rättvisefråga att kostnaderna för statsskulden inte vältras över på framtida generationer. Till detta kommer att resurskraven kommer att växa ytterligare när antalet äldre ökar kraftigt under 2000-talet. Skall välfärden kunna värnas även i ett sådant läge måste den offentliga sektorn stå finansiellt stark. Politiken bör därför ges en sådan inriktning att den offentliga nettoskulden kan amorteras av. För detta krävs överskott i de offentliga finanserna.

Ett överskott i de offentliga finanserna under normalår gör det också lättare att i en konjunkturnedgång vidta motverkande åtgärder utan stora underskott som hotar att driva upp räntorna.

Mot bakgrund av den tilltagande oron på den finansiella marknaden föreslår regeringen nu att budgetmålet för år 2000 skall höjas till 2,0 % av BNP och att det tillkommande överskottet skall användas för att amortera statsskulden. Enligt finansutskottets mening ter det sig motiverat med en sådan skärpning. Finansutskottet biträder därmed regeringens förslag och avstyrker det kristdemokratiska avslagsyrkandet.

Med en budgetpolitik inriktad mot permanenta överskott på i genomsnitt 2 % i de offentliga finanserna kommer statsskulden att begränsas i snabbare takt än vad Moderata samlingspartiet förespråkar i sitt budgetalternativ. Mot bakgrund av vad utskottet nyss sagt finner utskottet därför ingen anledning att tillstyrka det moderata förslaget.

Till frågan om nivån på utgiftstaket återkommer utskottet längre fram i betänkandet.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till skärpt budgetpolitiskt mål för år 2000 (yrkande 4) och avstyrker motionerna Fi208 (m) yrkande 4 och Fi209 (kd) yrkande 12.

2.4.1 Trepartiöverenskommelse om budgetpolitiken

Av budgetpropositionen framgår att regeringen eftersträvar största möjliga uppslutning kring en politik för full sysselsättning. Inför avlämnandet av budgetpropositionen har Socialdemokraterna haft överläggningar med Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna. Överläggningarna har resulterat i att dessa båda partier står bakom riktlinjerna för den ekonomiska politiken, budgetpolitiken, utgiftstaken, fördelningen av utgifter på utgiftsområdena för 1999, tilläggsbudgeten för 1998 och de nu föreslagna skatteförändringarna för 1999.

Samarbetet mellan regeringspartiet och de båda andra partierna berör fem områden, nämligen ekonomi, sysselsättning, rättvisa, jämställdhet och miljö. Det innefattar både konkreta förslag och åtaganden inför framtiden. Andra områden – såsom Europapolitiken och säkerhetspolitiken – omfattas däremot inte av överenskommelsen.

I propositionen framhålls också att uppgörelsen mellan de tre partierna utgår från att respekt visas för tidigare överenskommelser inom andra partikonstellationer. Hit hör uppgörelserna om den nya budgetprocessen, pensionsreformen, Riksbankens ökade självständighet, energipolitiken och försvarspolitiken. Dessa uppgörelser ligger fast.

2.4.2 De politiska alternativen

Budgetpropositionen

Regeringens budgetförslag är utformat utifrån följande fyra förutsättningar.

- Utgiftstaken ligger fast.
- Överskottsmålet på 2 procent av BNP över en konjunkturcykel ligger fast.
- Den ökade budgetdisciplin som budgetprocessen skapat är värdefull och ligger fast.
- Politiken inriktad mot prisstabilitet ligger fast.
- De ytterligare åtaganden som föreslås för perioden efter budgetåret 1999 får slutligen avvägas mot den fortsatta ekonomiska utvecklingen.

I budgetpropositionen konkretiseras den satsning på uthållig tillväxt och ökad sysselsättning som aviserades i 1998 års ekonomiska vårproposition. Sex framtidsområden lyftes fram i denna proposition : Kunskap och kompetens, Delaktighet i informationssamhället, Hållbara Sverige – ett föregångsland, Företagande, Europeiskt samarbete och Ett Sverige för alla. Satsningen på de sex områdena uppgår i budgetpropositionen till följande belopp.

Tabell 10. Regeringens förslag till satsning på vissa framtidsområden 1999–2001
Belopp i miljarder kronor

Framtidsområde	1999	2000	2001
Kunskap och kompetens	1,0	1,1	1,5
Delaktighet i informationssamhället	0,4	0,6	0,8
Hållbara Sverige – ett föregångsland	0,2	0,4	2,5
Företagande[1]	1,8	2,1	1,8
Europeiskt samarbete	1,0	1,0	1,2
Ett Sverige för alla	0,1	0.3	0,8
Summa	**4,5**	**5,5**	**8,6**

[1] Av angivna belopp är 1,7, 2,0 respektive 1,7 mdkr skattelättnader

Budgetförslaget innefattar dessutom en rad andra satsningar. Redan i vårpropositionen anmäldes att skolan, vården och omsorgen skulle tillföras ytterligare 4 miljarder kronor för 1999. Nu föreslår regeringen att ytterligare 2 miljarder kronor skall tillföras kommuner och landsting 2001. Jämfört med 1996 kommer därmed nivån på statsbidragen till kommunsektorn att ha höjts med 16 miljarder kronor 1999, med 20 miljarder kronor 2000 och med 22 miljarder kronor 2001. Därutöver föreslår regeringen att kommuner och landsting tillförs ytterligare 1,3 miljarder kronor 1999 genom att det fasta belopp på 200 kr som alla skattskyldiga betalar i statlig inkomstskatt tillfälligt omvandlas till en kommunal skatt.

Pensionärernas ekonomi kommer att förbättras 1999 genom att bostadstillägget för de sämst ställda pensionärerna föreslås bli höjt och genom att återgången till ett oreducerat prisbasbelopp tidigareläggs ett år vilket höjer nivån på alla basbeloppsanknutna förmåner.

För att låg- och medelinkomsttagarna skall tillföras mer köpkraft redan 1999 föreslår regeringen en tillfällig skattereduktion. Reduktionen uppgår som mest till 1 320 kr och börjar trappas av vid inkomster över 135 000 kr för att helt upphöra vid en årsinkomst på 240 000 kr.

Riksdagen beslöt våren 1998 att sänka fastighetsskatten från 1,7 % till 1,5 % med verkan från den 1 januari 1998. Någon uppräkning av taxeringsvärdena skall inte heller göras varken 1999 eller 2000. Nu föreslår regeringen att fastighetsskatten för hyresbostäder tillfälligt sänks under 1999 med 0,2 procentenheter till 1,3 %.

Barn- och studiebidragen föreslås bli höjda i två etapper 2000 och 2001, vardera gången med 100 kr per barn och månad. Förslaget innefattar också en höjning av flerbarnstillägget. Av propositionen framgår att regeringen dessutom eftersträvar att införa en maxtaxa för barnomsorg när det parlamentariska läget så medger.

I enlighet med tidigare beslut kommer biståndet att höjas till 0,72 % av BNI år 2000 och 0,73 % av BNI år 2001. Regeringen föreslår nu att biståndet höjs med ytterligare 100 miljoner kronor 1999.

Insatser föreslås för att förbättra situationen för de hemlösa och 30 miljoner kronor anvisas för detta ändamål under treårsperioden 1999–2001.

Särskilda åtgärder vidtas för att förbättra jämställdheten. Bl.a. tillförs Jämställdhetsombudsmannen ökade resurser, och Statistiska centralbyrån får medel för att förbättra lönestatistik och metoder för jämställdhetsbokslut.

På miljöområdet föreslår regeringen satsningar för att bevara den biologiska mångfalden. Mera resurser tillförs för naturvårdsavtal och biotopskydd i skog, och särskilda medel anvisas för marksanering. I propositionen anmäler regeringen också att en arbetsgrupp skall följa det arbete som bedrivs med att utveckla miljöjusterade nationalräkenskaper samt att man kommer att redovisa ett antal gröna nyckeltal i 1999 års ekonomiska vårproposition.

Vidare kommer de lokala investeringsprogrammen att vidgas så att de även kan användas som stöd för allergisanering.

Satsningen på övriga åtgärder uppgår i regeringens budgetförslag till följande belopp.

Tabell 11. Regeringens förslag till övriga reformer 1999–2001
Belopp i miljarder kronor

	1999	2000	2001
Nytt skalsteg i inkomstskatten[1]	-2,0	-2,2	-2,2
Tillfällig skattereduktion	3,0	0,3	0,1
Generell sänkning av fastighetsskatten till 1,5 %	2,3	2,6	2,0
Tillfällig sänkning av fastighetsskatten för hyreshus till 1,3 %	–	0,6	1,1
Ingen uppräkning av taxeringsvärdena 1999 och 2000	0,8	1,1	1,8
Bostadspolitisk proposition och byggstimulanser (ROT)	0,7	0,9	0,1
Tandvårdsförsäkringen	0,5	0,5	0,5
Äldreproposition	0,5	0,3	0,3
Kommuner och landsting	4,0	4,0	6,0
Pensioner	3,0	3,1	3,2
Bostadstillägg för pensionärer (BTP)	0,7	0,7	0,7
Barnbidrag, flerbarnstillägg och studiebidrag	–	2,5	4,9
Rättsväsendet	0,4	0,3	0,3
Bistånd	0,1	–	0,2
Övriga åtgärder	0,6	0,4	1,1
Summa	**14,6**	**15,1**	**20,1**

[1] Inkomstökning som redovisas med negativt tecken

Sammantaget väntas således de utgiftsökningar och skatteförändringar som redovisas i budgetpropositionen leda till att nettobelastningen på den offentliga sektorn ökar med 19,1 miljarder kronor 1999, med 20,6 miljarder kronor 2000 och med 28,7 miljarder kronor 2001.

Trots dessa satsningar räknar regeringen med att den offentliga sektorns finansiella sparande kommer att utvecklas på ett sådant sätt att uppställda budgetpolitiska mål inte bara uppnås utan överträffas. Det betonas dock att beräkningarna är förhållandevis osäkra och att man i dem har förutsatt en väl fungerande lönebildning och en inte alltför stor nedgång i den internationella konjunkturen. Av den i propositionen lämnade redovisningen framgår att överskotten väntas bli av följande storlek.

Tabell 12. Den offentliga sektorns finansiella sparande 1999–2001 i regeringens budgetalternativ
Belopp i miljarder kronor

	1999	2000	2001
Inkomster	+1 163,8	+1 201,9	+1 241,4
Utgifter	-1 142,5	-1 155,5	-1 172,5
Finansiellt sparande	**+21,3**	**+46,4**	**+68,9**
Finansiellt sparande i % av BNP	+1,1	+2,3	+3,3
Målsatt överskott i % av BNP[1]	+0,5	+2,0	+2,0

[1] I budgetpropositionen föreslås att målet för 2000 skall höjas från 1,5 till 2,0 % av BNP.

Den gynnsamma utvecklingen inom den offentliga sektorn återspeglar sig också i statens finanser. Statsbudgetens inkomster väntas 1998 överstiga utgifterna med 12 miljarder kronor. Eftersom budgetsaldot definitionsmässigt är liktydigt med statens lånebehov innebär detta att staten inte längre behöver nettolåna för att finansiera sin löpande verksamhet.

Regeringens nu redovisade inriktning av budgetpolitiken väntas enligt propositionen få följande effekt på statsbudgeten under de närmaste tre åren.

Tabell 13. Lånebehov enligt regeringens budgetförslag 1998–2001
Belopp i miljarder kronor

	1998	**1999**	**2000**	**2001**
Inkomster	+697,3	+696,4	+714,2	+728,2
Utgifter exkl. statsskuldsräntor	-586,5	-613,8	-614,1	-619,1
Statsskuldsräntor m.m.	-107,8	-84,6	-77,0	-72,2
Netto	*+3,0*	*-2,0*	*+23,1*	*+36,9*
Riksgäldskontorets nettoutlåning	+9,0	-27,0	-4,9	-9,4
Överföring från AP-fonden	–	+45,0	+45,0	+175,6
Amortering av statsskulden	**12,0**	**16,0**	**63,1**	**203,1**

Regeringen har vid utformningen av sitt budgetförslag förutsatt att tidigare beslutade utgiftstak för 1998–2001 skall ligga fast. Det nya ålderspensionssystemets effekter på statsbudgeten har dock inte beaktats i de av riksdagen fastställda nivåerna, och regeringen föreslår därför att en sådan teknisk anpassning görs. Den innebär att utgiftstaket för staten höjs med 19 miljarder kronor under vart och ett av de tre närmast efterföljande åren. Efter denna anpassning har utgiftstaket för staten följande sammansättning i regeringens budgetförslag.

Tabell 14. Utgiftstak för åren 1999–2001 enligt regeringens budgetförslag
Belopp i miljarder kronor

	1999	**2000**	**2001**
Summa utgiftsområden exkl. statsskuldsräntor	608,8	610,1	616,1
Minskning av anslagsbehållningar	5,0	4,0	3,0
Ålderspensionssystemet utanför statsbudgeten	135,8	140,4	146,4
Summa takbegränsade utgifter	*749,7*	*754,6*	*765,6*
Budgeteringsmarginal	3,3	6,4	20,4
Utgiftstak	**753,0**	**761,0**	**786,0**

Motionerna

Moderata samlingspartiet redovisar i *motion Fi208* tre överordnade mål som styrt utformningen av partiets budgetalternativ.

- Att skapa förutsättningar för så många nya arbetstillfällen i företagen att arbetslösheten avskaffas som samhällsproblem.
- Att växla lägre skatter på arbetsinkomster mot mindre bidrag och subventioner så att det blir möjligt att kunna leva på sin lön.
- Att återskapa förtroendet för att stat och kommun klarar sina grundläggande åtaganden.

Motionärerna erinrar om att Sverige har högst offentliga utgifter och skatter i den industrialiserade delen av världen, men att stat och kommun trots det inte förmår att klara sina kärnuppgifter. Denna negativa utveckling beror framför allt på en felaktig föreställning om att välstånd kan skapas genom politiska

beslut. Detta synsätt har medfört att begreppet välfärd i Sverige har kommit att bli synonymt med offentlig verksamhet. Förnyelsen av Sverige måste i stället utgå från insikten att välstånd bygger på enskilda människors arbete, företagande, sparande och initiativkraft. Till detta kommer att den stora omslutningen i de svenska offentliga finanserna gör dem unikt känsliga för svängningar i konjunkturen. För motionärerna är det därför viktigt med sänkta skatter och sänkta utgifter för att man skall kunna främja tillväxten och skapa reda i de offentliga finanserna.

Partiets budgetstrategi syftar till att uppnå balans i de offentliga finanserna sett över en konjunkturcykel samt att skapa utrymme för skattesänkningar på arbete och företagande. Dessutom skall stat och kommun inrikta sin verksamhet på sina egentliga uppgifter vilka skall prioriteras och utföras väl.

Ett viktigt inslag i den moderata strategin är att sänka skatten på arbetsinkomster för främst låg- och medelinkomsttagare. En politik som syftar till att skapa förutsättningar för att de flesta skall kunna leva på sin egen lön måste enligt motionärerna stå på två ben. Det ena är en kraftfull skattesänkningspolitik som syftar till att växla lägre skatter mot minskat behov av bidrag och offentliga subventioner. Det andra benet är reformer på bl.a. skatteområdet som syftar till att stärka tillväxtkraften i ekonomin så att den höga arbetslösheten kan pressas tillbaka.

Skattesänkningarna som under de tre närmaste åren uppgår till 31, 61 respektive 86 miljarder kronor inriktas främst på inkomstbeskattningen. Med sina förslag eftersträvar motionärerna att återställa skattereformens riktlinjer om högst 30 % genomsnittlig kommunalskatt och högst 50 % marginalskatt. Kommunalskatten skall sålunda sänkas med en krona år 2000 och med ytterligare en krona år 2001 genom att staten övertar motsvarande kostnader från kommunerna. Den statliga skatten begränsas till 20 % och ett förvärvsavdrag införs vid beräkningen av kommunal inkomstskatt. År 1999 uppgår detta förvärvsavdrag till 7 % men höjs därefter successivt till 12 % 2001. Barnfamiljer skall fr.o.m. 1999 ges rätt till ett särskilt grundavdrag vid den kommunala beskattningen. Avdraget som uppgår till 10 000 kr per barn kompletterar barnbidraget på dagens nivå och skall för familjer som inte kan tillgodogöra sig det fullt ut kunna utgå i form av ett bidrag. Motionärerna vill fr.o.m. 1999 också höja det allmänna grundavdraget och det särskilda grundavdraget för pensionärer med 1 300 kr. Dessutom skall det särskilda grundavdraget för förtidspensionärer återställas. Avdraget för resor till och från arbetet skall förbättras samtidigt som bensinskatten sänks. Vidare skall avdrag för pensionssparande åter få göras med ett basbelopp.

Med början 1998 skall fastighetsskatten successivt trappas ner till 1,1 % 2001 och markvärdet skall tas upp med enbart halvt belopp vid beräkning av skatten.

Dubbelbeskattningen skall avvecklas samtidigt som förmögenhetsskatten stegvis slopas. Kapitalinkomstskatten skall år 2001 ha sänkts i två etapper till 25 %.

Regeringens förslag om en temporär skattereduktion avvisas av motionärerna med hänvisning till att den är tillfällig och för liten samt till att den höjer marginalskatten i inkomstskiktet under brytpunkten för statlig skatt.

De moderata skattesänkningarna finansieras genom besparingar som under de närmaste tre åren uppgår till 30, 57 respektive 67 miljarder kronor.

Till en del leder besparingarna till att kostnaderna för hushållen ökar. Det sker genom att en ny läkemedelsförsäkring införs, genom högre egenavgift till arbetslöshetsförsäkringen, genom att kostnaderna för trafikolycksfall förs över på den obligatoriska trafikförsäkringen, genom att ytterligare en karensdag införs i sjukförsäkringen samt genom att ersättningsnivån i sjuk- och föräldraförsäkringen samt arbetslöshetsförsäkringen åter sänks till 75 %.

Motionärerna föreslår också besparingar som inte direkt påverkar hushållens ekonomi. Det görs bl.a. i form av minskat företagsstöd, sänkt partistöd, slopat presstöd, minskade utgifter för energiåtgärder samt besparingar till följd av en effektivare arbetsmarknadspolitik. Biståndet bör enligt deras mening minskas liksom satsningen på åtgärder inom utsatta bostadsområden. Vidare motsätter de sig att statsbidraget till kommuner höjs med åtta respektive två miljarder kronor under 2000 och 2001.

Ökade utgifter föreslås bl.a. för ett återinfört vårdnadsbidrag, för ökat stöd till handikappade och för återställd änkepension.

De finansiella effekter som motionärernas förslag har på den konsoliderade offentliga sektorn kan för de kommande tre åren sammanfattas på följande sätt.

Tabell 15. Finansiella effekter av Moderata samlingspartiets budgetförslag 1999–2001
Belopp i miljarder kronor

	1999	2000	2001
Utgiftsminskningar, netto	+30,3	+56,7	+66,5
Skattesänkningar, netto	-30,5	-60,8	-86,0
Privatiseringar	+1,0	+2,0	+3,0
Effekt på finansiellt sparande enligt (m)	**+0,8**	**-2,1**	**-22,3**
Nivån på finansiellt sparande i offentlig sektor enligt (m)	22,1	44,3	52,4
Finansiellt sparande i % av BNP enligt (m)	+1,1	+2,2	+2,5

Moderata samlingspartiet avvisar användningen av en budgeteringsmarginal. Om man till de moderata besparingarna på statsbudgetens utgifter lägger effekten av detta ställningstagande får man fram nivån på det av motionärerna förordade utgiftstaket för staten.

Tabell 16. Moderata samlingspartiets förslag till utgiftstak för staten 1999–2001
Belopp i miljarder kronor

	1999	2000	2001
Regeringens förslag till utgiftstak	**753,0**	**761,0**	**786,0**
Föreslagna utgiftsminskningar	-6,5	-12,7	-4,3
Nej till budgeteringsmarginal	-3,3	-6,4	-20,4
Utgiftstak för staten enligt (m)	**743,0**	**742,0**	**761,0**

Moderata samlingspartiet föreslår att staten skall ta över kommunernas kostnader för skolan. Förslaget innebär att kommunerna fr.o.m. 2000 kommer att avlastas en utgift på 50 miljarder kronor samtidigt som belastningen på statsbudgeten ökar med ett lika stort belopp. Omfördelningen höjer nivån på det av Moderata samlingspartiets föreslagna utgiftstaket för staten men har ingen

effekt på utgiftstaket för hela den offentliga sektorn. Skillnaderna mellan Moderata samlingspartiets och regeringens budgetalternativ framkommer därför tydligare i utgiftstaket för den offentliga sektorn.

Tabell 17. Moderata samlingspartiets förslag till utgiftstak för den offentliga sektorn 1999–2001
Belopp i miljarder kronor

	1999	2000	2001
Regeringens förslag till utgiftstak	**1 050,0**	**1 075,0**	**1 113,0**
M:s lägre nivå på det statliga utgiftstaket	-10,0	-19,0	-25,0
M:s lägre nivå för kommunsektorn	±0,0	-50,0	-50,0
M:s justering av nivån för interna transaktioner	-21,4	+8,6	-9,4
Utgiftstak för offentlig sektor enligt (m)	**1 019,0**	**1 014,0**	**1 029,0**
Avvikelse från regeringen	-31,0	-61,0	-84,0

Kristdemokraterna pekar i *motion Fi209* ut sex områden som partiet vill prioritera, nämligen en långsiktigt god tillväxt, beskattningen av låg- och medelinkomsttagare, barnfamiljers respektive pensionärers ekonomiska situation, vård, omsorg och skola inom kommunsektorn samt rättssamhällets återupprättande.

För barnfamiljerna föreslås att ett beskattat vårdnadsbidrag införs samt att en del av barnbidraget används för att höja nivån på de inkomstprövade bostadsbidragen. Vidare föreslås avdragsrätt för styrkta barnomsorgskostnader.

För pensionärerna föreslås att inkomstprövningen av änkepensioner slopas, att pensionstillskottet höjs med 200 kr per månad samt att innehav av fritidsfastighet inte skall beaktas vid inkomstprövningen av bostadsbidrag. Regeringsförslaget om höjd kompensationsgrad i bostadstillägget för pensionärer avvisas av Kristdemokraterna.

Motionärerna motsätter sig dessutom den nya värnskatt som införs vid årsskiftet samt föreslår att inkomstskatten i stället sänks för alla genom att grundavdraget vid den kommunala inkomstbeskattningen höjs först med 8 400 kr 1999 och därefter med ytterligare 3 400 kr 2000.

I övrigt inriktar sig partiets förslag till skattesänkningar på sänkt uttag av statlig fastighetsskatt i kombination med att endast en mindre del av markvärdet skall tas upp till beskattning, sänkta arbetsgivaravgifter med 10 procentenheter, stegvis slopad dubbelbeskattning på utdelningar samt 50 % skattereduktion för hushållstjänster. Partiet vill också sänka fordonsskatten kraftigt, men detta förslag är direkt kopplat till en av partiet föreslagen obligatorisk trafikolycksfallsförsäkring som väntas bidra till att sjukförsäkringen kan avlastas 3,8 miljarder kronor. Vidare skall förmögenhetsskatten avskaffas i två steg, riskkapitalavdraget återinföras och den särskilda löneskatten på vinstandelar slopas. Motionärerna vill också återgå till tidigare tidpunkt för momsinbetalningar, höja avdragsrätten för pensionssparande samt sänka den nedre gränsen för rätt till reseavdrag från dagens 7 000 till 6 000 kr. I motionen förordas också ett lägre skatteuttag inom jordbruket.

De nya åtagandena samt skattesänkningarna avses bli finansierade genom att ytterligare en karensdag införs i sjukförsäkringen, genom att medlemmarnas egenfinansiering av arbetslöshetsförsäkringen höjs till 33 % samt genom att utgifterna för arbetslöshet begränsas med hänsyn till att motionärerna

räknar med att partiets samlade förslag kommer att leda till ökad sysselsättning. Minskat fusk och förbättrad skatteindrivning förutsätts också bidra till finansieringen, liksom en minskning av statsbidragen till kommunerna. Den senare besparingen görs bl.a. mot bakgrund av att motionärerna räknar med att kommunernas ekonomiska situation skall förbättras av de förslag som läggs fram i motionen, däribland det föreslagna vårdnadsbidraget.

Den finansiella effekten av Kristdemokraternas förslag kan med ledning av de uppgifter som lämnas i motionen sammanfattas på följande sätt.

Tabell 18. Finansiella effekter av Kristdemokraternas budgetförslag 1999–2001
Belopp i miljarder kronor

	1999	2000	2001
Utgiftsminskningar, netto	+17,6	+19,4	+26,2
Skattesänkningar, netto	-17,2	-29,4	-35,1
Försäljning av statliga företag	+10,0	+15,0	+20,0
Saldopåverkan på statsbudgeten enligt (kd)	**+10,4**	**+5,0**	**+11,1**
Effekt på finansiellt sparande för staten enligt (kd)[1]	**+0,4**	**-10,0**	**-8,9**

[1] Exklusive försäljning av statliga företag eftersom sådana transaktioner inte ingår i det finansiella sparandet

Kristdemokraternas förslag till utgiftstak för de tre åren avviker från regeringens på följande sätt.

Tabell 19. Kristdemokraternas förslag till utgiftstak för staten 1999–2001
Belopp i miljarder kronor

	1999	2000	2001
Regeringens förslag till utgiftstak	**753,0**	**761,0**	**786,0**
Föreslagna utgiftsminskningar[1]	-17,2	-18,5	-24,5
Ändrad budgeteringsmarginal	+0,2	+0,5	+0,5
Utgiftstak för staten enligt (kd)	**736,0**	**743,0**	**762,0**

[1] Exklusive förslag om minskad nivå på statsskuldsräntor

Centerpartiet redovisar i *motion Fi210* ett budgetalternativ som är inriktat på en grön skatteväxling och sänkta skatter för låg- och medelinkomsttagare. Arbetsgivaravgifterna har under den gångna mandatperioden sänkts för framför allt mindre företag. Motionärerna föreslår nu att man går vidare på den inslagna vägen och stegvis sänker arbetsgivaravgifterna ytterligare. Sänkningen finansieras genom höjda energi- och miljöskatter. Så t.ex. föreslås att produktionsskatten på el från kärnkraftverk höjs, liksom kväveoxidskatten. Av samma skäl bör enligt motionärerna miljöskatten på inrikes flyg återinföras liksom fastighetsskatten på vattenkraft.

För låg- och medelinkomsttagare bör beskattningen lindras genom att grundavdraget höjs. Denna höjning bör trappas av med stigande inkomster så att endast låg- och medelinkomsttagare omfattas av skattesänkningen. Övergångsvis godtar dock Centerpartiet regeringens förslag till skattereduktion för dessa grupper men anser att den föreslagna skattereduktionen bör uppgå till 1 800 kr.

På försök bör en skattereduktion på 50 % av arbetskostnaden införas för hushållsnära tjänster som utförs i hemmet. Vidare bör beskattningen av fåmansbolag lindras liksom den nuvarande dubbelbeskattningen för handelsbolag och kommanditbolag. Ett yrkesfiskeavdrag enligt dansk modell skall

också införas samtidigt som beskattningen av jordbruk lindras bl.a. genom slopad elskatt samt sänkt skatt på eldningsolja för jordbruksföretag.

Regeringens förslag om en temporär sänkning av fastighetsskatten på hyresfastigheter avvisas av motionärerna eftersom den är tillfällig och ger liten effekt på hyreskostnaderna. Däremot bör enligt deras mening fastighetsskatten lindras för bofasta i attraktiva kustområden. Centerpartiet motsätter sig också regeringens förslag att tillfälligt omvandla det fasta belopp på 200 kr som alla skattskyldiga betalar i statlig skatt till en kommunal skatt. I stället bör en lika stor överföring göras i form av ökat statsbidrag.

Förmögenhetsskatten bör avvecklas i tre steg fram till 2002 och beskattningen av avsättningar till anställdas vinstandelsstiftelser slopas.

I motionen föreslås också att egenavgiften till arbetslöshetsförsäkringen höjs i etapper upp till 80 kr per månad utöver dagens nivå.

Motionärerna vill fr.o.m. hösten 1999 införa ett nytt studiemedelssystem med lika delar bidrag och lån. Dessutom förordar de att en ny samordnad trygghetsförsäkring införs vilken är tänkt att ersätta nuvarande försäkring vid sjukdom, arbetsskada, arbetslöshet och förtidspension. I försäkringen skall en lägsta ersättningsnivå garanteras, och utöver denna grundpenning skall det finnas en inkomstrelaterad del vars storlek baseras på den inkomst man har som företagare eller anställd.

I motionen föreslås också att en vårdgaranti och en tillgänglighetsgaranti införs.

Centerpartiet avvisar regeringens förslag om höjt bostadstillägg för pensionärer (BTP) men vill förbättra de sämst ställda pensionärernas situation genom att höja pensionstillskottet med 2 500 kr per år. För alla pensionärshushåll föreslås också ett system med hemservicecheckar vilka skall gälla alla normalt förekommande tjänster i hemmet.

Vid beräkningen av den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) bör löneanpassningen slopas och kvalifikationsvillkoren ändras. Förslaget väntas enligt motionärerna leda till att utgifterna för sjukpenningförsäkringen och föräldraförsäkringen minskar.

De tillväxtskapande åtgärder som motionärerna för fram kommer enligt deras egen bedömning att leda till att arbetslösheten sjunker och till att behovet av arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskar. Anslaget för sådana insatser kan därför enligt motionärernas uppfattning begränsas.

Stödet till bostadsbyggande bör läggas om varvid nuvarande räntebidrag bör ersättas av investeringsbidrag.

För att förbättra kommunikationerna i landet bör anslagen till drift och underhåll höjas liksom stödet till enskilda vägar.

Utifrån de uppgifter som redovisas i motionen kan den finansiella effekt som Centerpartiets budgetförslag har på den offentliga sektorn sammanfattas på följande sätt.

Tabell 20. Finansiella effekter av Centerpartiets budgetförslag 1999–2001
Belopp i miljarder kronor

	1999	2000	2001
Utgiftsminskningar, netto	+0,6	+1,1	+2,0
Skattesänkningar	-5,0	-6,6	-8,7
Skattehöjningar m.m.	+5,6	+5,6	+7,3
Netto inkomster	*+0,6*	*-1,0*	*-1,4*
Effekt på finansiellt sparande enligt (c)	**+1,2**	**+0,1**	**+0,6**
Nivån på finansiellt sparande i offentlig sektor enligt (c)	22,5	46,5	69,5
Finansiellt sparande i % av BNP enligt (c)	+1,2	+2,3	+3,3

Nivån på det av motionärerna föreslagna utgiftstaket för staten under de tre närmast efterföljande åren sammanfaller med regeringens förslag. Centerpartiet föreslår dock en något högre budgeteringsmarginal vilket framgår av följande sammanställning.

Tabell 21. Centerpartiets förslag till utgiftstak för staten 1999–2001
Belopp i miljarder kronor

	1999	2000	2001
Regeringens förslag till utgiftstak	**753,0**	**761,0**	**786,0**
Föreslagna utgiftsminskningar	-0,6	-1,1	-2,0
Ändrad budgeteringsmarginal	+0,6	+1,1	+2,0
Utgiftstak för staten enligt (c)	**753,0**	**761,0**	**786,0**

Folkpartiet liberalerna redovisar i *motion Fi211* ett budgetalternativ i vilket man vill:

- sänka skatter som hindrar nya jobb,
- sänka utgiftskvoten och minska de offentliga finansernas konjunkturkänslighet,
- prioritera vård och skola,
- låta budgetprofilen präglas av rättvisa och miljöhänsyn och
- uppnå ett överskott om 2 % av BNP över en konjunkturcykel.

I motionen krävs skattesänkningar för att skapa nya jobb. Motionärerna uppger att deras budgetalternativ är så utformat att det ger utrymme för sådana skattesänkningar och samtidigt har en marginal för att kunna möta utgiftsökningar i en sämre konjunktur.

I motionen förespråkas en skattereform i fyra steg med skattesänkningar på sammanlagt ca 65 miljarder kronor. Reformen skall finansieras genom besparingar och ekonomisk tillväxt. Motionärerna avvisar regeringens förslag om en tillfällig skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare och föreslår i stället en bestående skattereduktion för alla på 3 000 kr. Skattelindringen skall kombineras med ett ökat stöd till barnfamiljer på 3 000 kr per barn och år, ett stöd som i en första etapp skall finansieras genom det utrymme som frigörs när regeringsförslaget inte fullföljs.

Partiets förslag till skattereform innefattar dessutom en sänkning av arbetsgivaravgifterna med fem procentenheter, ett återupprättande av principerna för 1991 års skattereform om högst 30 % skatt på inkomster under brytpunkten och högst 50 % marginalskatt för inkomster däröver. I konsekvens härmed avvisar motionärerna den värnskatt som skall börja tas ut nästa år och föreslår att brytpunkten höjs så att andelen skattebetalare som betalar statsskatt begränsas till vad som ursprungligen avsågs. I ett senare skede bör

staten dessutom överta kostnader från kommuner och landsting så att kommunalskatten kan sänkas ner mot 30 kr.

I övrigt vill Folkpartiet bl.a. slopa dubbelbeskattningen på aktier liksom förmögenhetsskatten, vidga avdragsrätten för privat pensionssparande, lindra beskattningen för fåmansbolag samt införa en skattereduktion på 50 % för hushållstjänster. Motionärerna anser också att inbetalningen av mervärdesskatt bör förskjutas så att företag inte behöver betala skatt innan betalningen från kunden influtit. I kustnära områden med snabbt stigande fastighetspriser skall fastighetsskatten lindras för den bofasta befolkningen.

I motionen beräknas de föreslagna skattesänkningarna uppgå till närmare 15 miljarder kronor 1999. Härav avser drygt 10 miljarder kronor sänkta egenavgifter och arbetsgivaravgifter i den privata tjänstesektorn och 2 miljarder kronor avskaffad värnskatt.

På utgiftssidan föreslår motionärerna ökade satsningar vars samlade värde uppskattas till 8,5 miljarder kronor. Utgiftsökningarna och skattesänkningarna föreslås bli finansierade genom besparingar som motionärerna beräknar till 23,3 miljarder kronor.

Med hjälp av personliga kompetenskonton vill Folkpartiet få till stånd en satsning på kompetensutveckling av arbetskraften. I motionen föreslås att barntillägget i Svux och Svuxa återinförs och att vuxna som studerar på gymnasienivå med särskilt vuxenstudiestöd bör till en del finansiera sina studier med studielån. På sikt bör den s.k. fribeloppsgränsen för egna inkomster i det vanliga studiestödet avskaffas, anser motionärerna som också vill anslå ytterligare medel till forskningsråden samt inrätta fler doktorandtjänster.

Vårdköerna skall kortas dels genom att en nationell vårdgaranti införs vilken skall omfatta alla diagnoser och behandlingar, dels genom finansiell samverkan mellan sjukförsäkringen samt hälso- och sjukvården (Finsam) varvid passiva sjukförsäkringsutbetalningar byts ut mot utgifter för vård, operationer och annan behandling. Genom Finsam räknar motionärerna med att på sikt kunna frigöra 3 miljarder kronor som de vill använda för att korta vårdköerna.

Folkpartiet vill även sälja ut statligt ägda bolag i sådan omfattning att försäljningen på några års sikt skall inbringa 100 miljarder kronor. Dessa försäljningsintäkter skall användas för att amortera statsskulden och bidrar på så sätt till att minska utgifterna för statsskuldsräntor.

I motionen tillförs skattemyndigheterna ytterligare resurser som i partiets budgetförslag väntas ge utdelning i form av minskat skattefusk. Dessa och andra insatser avsedda att motverka fusk och svartjobb uppgår till sammanlagt 200 miljoner kronor. Motionärerna räknar med att vinsterna för Statsverket av detta samlade program skall uppgå till 2 700 miljoner kronor.

I övrigt skall Folkpartiets satsningar finansieras genom att volymen på AMS-åtgärder begränsas med 4,9 miljarder kronor genom att olika typer av företagsstöd begränsas, genom långsammare utbyggnad av infrastrukturinvesteringar, genom lägre volym i Kunskapslyftet och genom besparingar i studiefinansieringen. I motionen avvisas också förslaget om en kommunal bolagsakut liksom planerna på en forcerad stängning av ett av kärnkraftsaggregaten i Barsebäck.

De ökade satsningarna skall också finansieras genom bättre rehabilitering varigenom utgifterna för förtidspension minskar. Partiet vill också avveckla stödet till de lokala investeringsprogrammen.

Folkpartiets budgetalternativ sammanfattas i motionen på följande sätt:

Tabell 22. Finansiella effekter av Folkpartiet liberalernas budgetförslag 1999
Belopp i miljarder kronor

	1999
Utgiftsminskningar	+23,3
Utgiftsökningar	-8,5
Skattesänkningar	-14,8
Effekt på finansiellt sparande för staten enligt (fp)	**±0,0**

Folkpartiet föreslår för de tre närmast efterföljande åren ett utgiftstak som för de båda senare åren är ca 15 miljarder kronor lägre än vad regeringen föreslagit. Utgiftstaket är därvid framräknat på följande sätt.

Tabell 23. Folkpartiet liberalernas förslag till utgiftstak 1999–2001
Belopp i miljarder kronor

	1999	**2000**	**2001**
Regeringens förslag till utgiftstak	**753,0**	**761,0**	**786,0**
Föreslagna utgiftsminskningar[1]	-8,6	-15,1	-14,3
Ändrad budgeteringsmarginal	±0,0	±0,0	±0,0
Utgiftstak för staten enligt (fp)	**744,5**	**745,9**	**771,7**

[1] Exklusive förslag om minskad nivå på statsskuldsräntor

2.4.3 Finansutskottets sammanfattande bedömning av budgetförslagen

På fyra år har ett stort underskott i statsfinanserna vänts till ett överskott. Snabbheten i återhämtningen har varit betydande, och uppnådda resultat överträffar med bred marginal tidigare uppställda mål.

I september 1994 beräknades statens lånebehov till 223 miljarder kronor (på 12-månadersbasis). Nu räknar regeringen med att under 1998 kunna börja amortera av statsskulden med 12 miljarder kronor.

Framgången har uppnåtts genom ett konsolideringsprogram med budgetförstärkningar på 126 miljarder kronor Det är självklart att budgetförstärkningar av denna omfattning inte kunnat passera obemärkta. För många medborgare har de vidtagna åtgärderna ställt krav på stora uppoffringar. Få områden har varit fredade från statliga besparingar, och undantag har egentligen bara gjorts för sådana verksamheter som kan karakteriseras som välfärdens kärna, dvs. vård, omsorg och utbildning.

Genomförda budgetförstärkningar har uppnåtts inte bara genom utgiftsminskningar utan också genom inkomstförstärkningar, och därigenom har alla medborgare fått vara med om att dela på bördorna efter förmåga. Av konsolideringsprogrammets drygt 125 miljarder kronor hade drygt 59 miljarder kronor formen av inkomstförstärkningar, medan drygt 66 miljarder kronor utgjordes av utgiftsminskningar. Kombinationen av ökade skatter och minskade utgifter har medfört att åtgärderna sammantaget fått en efter omständigheterna rimlig fördelningsprofil, vilket återspeglar sig i att den femtedel av hushållen som har den högsta ekonomiska standarden fått bidra med ca 43 % av budgetförstärkningen, medan den femtedel som har den lägsta

standarden bidragit med ca 11 %. Dessutom har den tiondel av hushållen med högst standard fått vidkännas den största minskningen i förhållande till inkomsten. Värt att notera är också att saneringsprogrammets genomsnittliga nettoeffekter är i stort sett lika för kvinnor och män, vilket innebär att även kraven på jämställdhet kunnat tillgodoses.

När tidigare underskott nu ersätts av överskott är det viktigt att budgetpolitiken utformas på ett sådant sätt att långsiktigt stabila statsfinanser kan upprätthållas. Statsskuldsräntorna har länge varit den största enskilda utgiftsposten på budgeten men väntas under de kommande tre åren snabbt minska i omfattning. I rådande situation med en minskande statsskuld och en gynnsam räntenivå kan dessa utgifter hållas under kontroll. Men med nuvarande storlek på statsskulden kan även små höjningar av räntenivån eller förändringar av kronkursen få långtgående återverkningar på ränteutgifterna. De offentliga finanserna är också starkt konjunkturkänsliga. Samhället måste stå rustat för att på ett bättre sätt än tidigare kunna möta sådana påfrestningar. Redan nu står det också klart att kraven på samhället kommer att växa ytterligare i början av 2000-talet då antalet äldre ökar kraftigt. Det är därför viktigt att statens finanser har sådan stadga att de kan klara påfrestningar av detta slag. Medborgarna har fått betala ett mycket högt pris för att Sverige skulle kunna tas ur den kris som med full kraft slog ut stora delar av vårt näringsliv i början av 1990-talet. De misstag som då begicks får inte upprepas.

Enligt utskottets mening bör synpunkter som dessa bilda utgångspunkt för utskottets prövning av de olika budgetalternativen.

Utgiftstaken för 1999–2001 uppgår enligt tidigare riksdagsbeslut till 734, 742 respektive 767 miljarder kronor. I utgiftstaket ingår utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten samt en ofinansierad budgeteringsmarginal. Däremot ingår inte utgifterna för statsskuldsräntor.

I propositionen föreslås att de tidigare beslutade utgiftstaken skall korrigeras för de statsbudgeteffekter som den nyligen beslutade ålderspensionsreformen ger upphov till men att de i övrigt skall ligga fast. En sådan korrigering innebär att utgiftstaket behöver räknas upp med 19 miljarder kronor under vart och ett av de tre åren. Bakom regeringens budgetförslag står även Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna. Med stöd av dessa båda partier föreslår således regeringen att utgiftstaken för 1999–2001 fastställs till 753, 761 respektive 786 miljarder kronor.

Centerpartiets förslag till utgiftstak för treårsperioden sammanfaller med de nivåer som regeringen och de båda samarbetspartnerna förordar.

Kristdemokraternas förslag till utgiftstak ligger enligt partiets egna beräkningar ca 20 miljarder kronor under propositionens förslag, medan det av Folkpartiet liberalerna föreslagna utgiftstaket understiger regeringens nivå med 10–15 miljarder kronor.

Moderata samlingspartiet förordar i sitt budgetalternativ att utgiftstaket fastställs till 743, 742 respektive 761 miljarder kronor, vilket är väsentligt högre än partiets motsvarande förslag i anslutning till årets vårproposition. Förändringen sammanhänger med att Moderata samlingspartiet har valt att på statsbudgetens utgiftssida nu tydligt redovisa den kompensation partiet vill ge kommunerna för budgeteffekten av de moderata skattesänkningsför-

slag
del
en
vill
stat
ige
går
par
kro
san
I

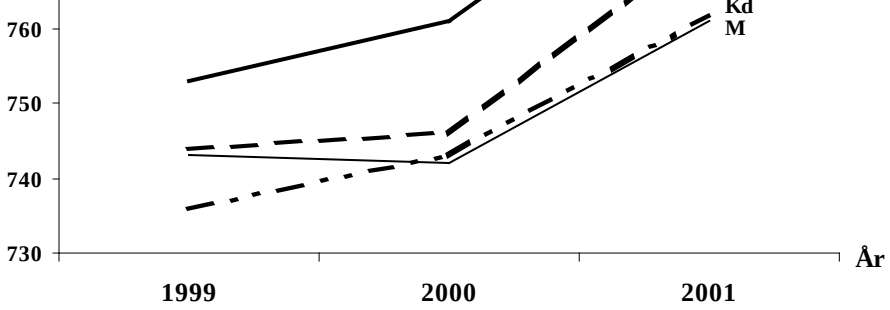

Diagram 7. Regeringens och oppositionspartiernas förslag till utgiftstak för staten 1999–2001

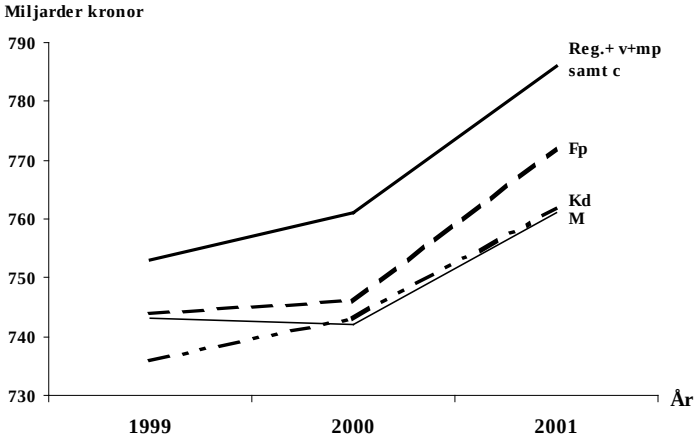

Källa: Finansutskottet.

Moderata samlingspartiet vill begränsa den offentliga sektorns storlek och lägger i detta syfte fram förslag till mycket omfattande skattesänkningar, vilka förutsätts bli finansierade med kraftiga utgiftsnedskärningar. I motionen beräknas skattesänkningarna under 1999 innebära ett inkomstbortfall på 30,5 miljarder kronor för den konsoliderade offentliga sektorn, medan utgiftsminskningarna anges till 31,3 miljarder kronor. Mot periodens slut får skattesänkningarna fullt genomslag och uppgår då till 86,0 miljarder kronor. Utgiftsminskningarna begränsas emellertid detta år till 69,5 miljarder kronor, och således tar Moderata samlingspartiet i anspråk en del av det befintliga överskottet på statsbudgeten för att finansiera sina skattesänkningar.

Moderata samlingspartiets budgetalternativ skiljer sig markant från övriga partiers förslag. Partiet förespråkar en kraftfull skattesänkningspolitik som syftar till att växla lägre skatter, mindre bidrag och subventioner för att, som det uttrycks, göra det möjligt att leva på sin lön. Men med detta synsätt blundar Moderata samlingspartiet helt för de omfördelande effekter som skatter och bidrag har. Med hjälp av skatter och bidrag sker en inkomstutjämning mellan individer till förmån för de sämst ställda i samhället. Skatter och

bidrag har för den enskilde också en inkomstutjämnande effekt över tiden, och genom denna omfördelning får medborgarna samhällets stöd i de skeden av livet då de inte aktivt förvärvsarbetar på grund av skolgång, sjukdom, arbetslöshet och åldringsvård osv. Enligt utskottets mening kan man alltså inte på det sätt moderaterna gör sätta likhetstecken mellan skatter och bidrag. Vad som statsfinansiellt kan te sig som ett nollsummespel i det moderata budgetalternativet får mycket långtgående återverkningar för de enskilda individerna. Särskilt påtagligt blir detta då skattesänkningarna i stor utsträckning förutsätts bli finansierade genom minskade transfereringar och besparingar i sådana trygghetssystem som a-kassa samt tandvårds-, sjukvårds- och läkemedelsförmåner. Av de moderata besparingsförslagen på drygt 32 miljarder kronor 1999 riktar sig merparten mot olika typer av transfereringssystem. Så t.ex. vill Moderata samlingspartiet inte bara riva upp beslutet om 80 % ersättningsnivå i sjukpenning- och föräldraförsäkringarna samt arbetslöshetsförsäkringen. Partiet vill också införa ytterligare en karensdag i sjukförsäkringen samt begränsa ersättningen även på så sätt att den sjukpenninggrundande inkomsten skall baseras på de senaste 24 månadernas genomsnittliga inkomst. Dessutom vill man försvaga arbetslöshetsförsäkringen genom sänkt lägsta dagpenning, skärpta arbetsvillkor och ett successivt införande av en bortre parentes för ersättningen. Besparingar skall också göras i sådana transfereringssystem som förtidspensioner, underhållsstöd, räntebidrag och bostadsbidrag.

Skattesänkningar finansierade på detta sätt ger enligt finansutskottets mening upphov till starkt negativa fördelningspolitiska effekter. De medborgare som är i störst behov av samhällets stöd är de som i första hand tvingas bidra till finansieringen genom uteblivna eller försämrade förmåner. Samtidigt får de själva litet eller inget utbyte av de sänkta skatterna på grund av låga inkomster.

Samma skeva fördelningspolitiska synsätt framkommer i Moderata samlingspartiets budgetalternativ när partiet å ena sidan avvisar regeringens förslag till skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare och å andra sidan motsätter sig den mer begränsade höjningen av den statliga skatten som vid årsskiftet träder i kraft för dem med inkomster överstigande 390 000 kr.

En politik med en sådan inriktning kan enligt utskottets mening inte vinna den breda uppslutning som krävs för att rekonstruktionen av statsfinanserna skall kunna fullföljas med bestående kraft.

Genom sänkta skatter och minskade utgifter skall den offentliga sektorns storlek minskas. Men några av de besparingar partiet tillgodoräknar sig uppnås till priset av att medborgarna tvingas betala obligatoriska försäkringspremier, som för den enskilde har stora likheter med en skatt. Så t.ex. räknar Moderata samlingspartiet med att kunna spara 4 miljarder kronor genom att från statsbudgeten lyfta ut kostnader för sjukskrivningar förorsakade av trafikolycksfall för att i stället bekosta dem via en obligatorisk trafikskadeförsäkring vid sidan av statsbudgeten. Detta leder självklart till en minskad belastning på statsbudgeten, men de skattesänkningar det ger utrymme för torde inte uppväga de ökade försäkringspremier den enskilde bilisten får betala. På snarlikt sätt vill Moderata samlingspartiet göra stora besparingar i läkemedelsförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen genom att i stället låta

dessa kostnader finansieras via försäkringspremier som den enskilde får betala. Likaså skall arbetsskadeförsäkringen avskaffas i sin nuvarande form för att i stället ersättas av en obligatorisk arbetsskadeförsäkring helt utanför statsbudgeten vilken skall anpassas till företagens skadeutfall.

Den offentliga sektorns omslutning skall också minskas genom att bidrag ersätts med skatteavdrag. Så t.ex. motsätter sig Moderata samlingspartiet regeringens förslag till barnbidragshöjning och föreslår i stället att man inför ett kommunalt grundavdrag på 10 000 kr per barn och år vid inkomstbeskattningen. För att kompensera kommunerna för det minskade skatteunderlaget föreslår moderaterna en motsvarande höjning av statsbidraget till kommunerna. Som det föreslagna skatteavdraget för barnfamiljer är konstruerat torde den mest påtagliga effekten av motionärernas förslag vara att samhällets generella stöd till barnfamiljerna kommunaliseras. Värdet härav utvecklar motionärerna dock inte närmare.

Utskottet noterar också att Moderata samlingspartiet i sitt budgetalternativ räknar med att även tämligen blygsamma satsningar på rehabilitering snabbt skall ge mycket riklig utdelning. För moderaterna skall finansiell samverkan vara huvudregel vid rehabilitering och utgöra en naturlig del av arbetet. För att möjliggöra detta tillförs Riksförsäkringsverket 200 miljoner kronor under såväl 1999 som 2000. Satsningen väntas leda till att antalet nybeviljade förtidspensioner sjunker så kraftigt att besparingseffekten redan 2001 skall uppgå till närmare 7 miljarder kronor utöver vad som är möjligt med dagens insatser. En så snabbt uppnådd besparingseffekt framstår enligt utskottets mening som föga trovärdig.

Av de skäl som här redovisats kan utskottet inte ställa sig bakom Moderata samlingspartiets förslag till inriktning av budgetpolitiken.

I *Kristdemokraternas* budgetalternativ föreslås skattesänkningar som under åren 2000 och 2001 är ca 10 miljarder kronor större än de besparingar motionärerna tillgodoräknar sig. Den budgetförsvagning detta ger upphov till täcks av Kristdemokraterna genom en kontinuerlig utförsäljning av statliga företag. Budgetalternativet utmärks även i övrigt av en svagt underbyggd finansiering. Regeländringar som syftar till att öka utgifter och minska skatter är sålunda tämligen väl specificerade medan regeländringar avsedda att minska utgifter eller öka inkomster är mer otydliga. Partiet har dessutom stor tilltro till dynamiska effekter som förutsätts kunna bidra till finansieringen av de nya utgifterna.

Kristdemokraterna anser t.ex. att statens bidrag till a-kassorna bör begränsas och att medlemmarnas egenavgifter till kassorna skall höjas i motsvarande utsträckning. I detta syfte föreslår partiet att en ny, allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring införs med en egenfinansiering motsvarande en tredjedel av kostnaderna. Försäkringen väntas redan 1999 ge staten en inkomstförstärkning på 7,6 miljarder kronor. Utgifterna för arbetslöshetsförsäkringen förutsätts också kunna minskas kraftigt med hänsyn till de gynnsamma effekter som Kristdemokraternas förslag till tillväxt- och företagsfrämjande åtgärder sägs ge upphov till. Sammantaget leder detta till att Kristdemokraterna räknar med att redan 1999 kunna minska utgifterna inom

utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet med drygt 10 miljarder kronor eller cirka en tredjedel. Av motionen framgår däremot inte hur ett vagt formulerat a-kasseförslag skall kunna omsättas i praktisk tillämpning redan nästa år, ej heller vilket eller vilka inslag i Kristdemokraternas politik som på så kort tid väntas ge upphov till dessa mycket betydande dynamiska effekter. Utskottet anser för egen del att det inte är möjligt att på detta sätt och redan nästa år begränsa utgifterna för arbetslöshetsersättningen i den omfattning som motionärerna föreslår. Däremot är det, räknat från samma tidpunkt, fullt möjligt att höja grundavdraget i enlighet med Kristdemokraternas förslag. I det kristdemokratiska budgetalternativet skall alltså en distinkt formulerad skattesänkning under nästa år åtminstone delvis finansieras med en ej genomförbar besparing.

Genomslagseffekten för några av förslagen framstår också som anmärkningsvärt hög. Så t.ex. kritiserar Kristdemokraterna regeringen för att ha minskat anslaget till rehabilitering och föreslår för egen del att ytterligare 200 miljoner kronor skall anvisas för detta ändamål. Denna satsning ger i Kristdemokraternas budgetalternativ upphov till inte bara kraftigt minskade kostnader för sjukpenning och förtidspensioner utan leder också till att statens utgifter för ålderspensionsavgiften kan begränsas med 290 miljoner kronor. Besparingen enbart på denna avgift förutsätts alltså bli större än själva satsningen. Till detta kommer de betydligt större besparingar i utgifterna för sjukpenning och förtidspension som motionärerna tillgodoräknar sig för enbart denna satsning. Samma kraftfulla och mycket snabba genomslag tillgodoräknar sig Kristdemokraterna för ett förslag om att avsätta 200 miljoner kronor för förstärkt skattekontroll. Detta tillskott till skatteförvaltningen förutsätts i partiets budgetalternativ ge 600 miljoner kronor i utdelning redan första året och 1 200 miljoner kronor året därpå. Utskottet frågar sig osökt varför Kristdemokraterna valt att begränsa sina satsningar på dessa båda områden till 200 miljoner kronor om utbytet nu är så gott.

Därtill kommer att några av de förslag som Kristdemokraterna för fram är av samma budgetavlastande karaktär som återfinns i det moderata budgetalternativet, dvs. verksamheter lyfts ut ur statsbudgeten för att i stället finansieras vid sidan av den. Det innebär att flera av de utlovade skattesänkningarna omedelbart kommer att ätas upp av ökade obligatoriska avgifter.

Liksom Moderata samlingspartiet föreslår Kristdemokraterna att kostnaderna för trafikolycksfall inte längre skall finansieras över sjukförsäkringen utan via den obligatoriska trafikförsäkringen vid sidan av statsbudgeten. Bilisterna skall kompenseras för merparten av premieökningen genom sänkt fordonsskatt. I det kristdemokratiska budgetalternativet är också detta förslag tänkt att kunna genomföras redan 1999 utan några egentliga förberedelser, och även i detta fall ställs alltså en osäker besparing mot en distinkt formulerad skattesänkning.

Sammanfattningsvis ligger Kristdemokraternas budgetalternativ långt ifrån vad som kan anses vara en ansvarsfull budgetpolitik. Utskottet avstyrker därför Kristdemokraternas förslag till inriktning av budgetpolitiken.

Centerpartiet föreslår för de kommande tre åren samma utgiftstak för staten som regeringen. Med några få undantag är partiets avvikelser från regeringens förslag till utgiftsramar också tämligen begränsade.

Den största ramavvikelsen under 1999 avser en minskning av utgifterna med 2,3 miljarder kronor på utgiftsområde UO14 Arbetsmarknad och arbetsliv och är främst föranledd av att partiet anser att dess förslag till tillväxtskapande åtgärder har så gynnsam effekt att arbetslösheten sjunker och att behovet av arbetsmarknadspolitiska åtgärder därför kan minskas detta år. Vilket eller vilka av motionärernas förslag som ger upphov till denna dynamiska effekt framgår inte av motionen, än mindre vilka närmare omständigheter som utgör grund för att minska anslaget i denna omfattning.

En annan större ramjustering gäller utgiftsområde 15 Studiestöd där Centerpartiet i sitt budgetalternativ ökar belastningen med 1 miljard kronor 1999 mot bakgrund av att partiet föreslår att ett nytt studiemedelssystem skall införas fr.o.m. höstterminen 1999. Förslagets direkta kostnader uppskattas av motionärerna till 3,8 miljarder kronor per år, men eftersom lånedelen i det nya systemet är tänkt att minska kommer enligt deras mening också nuvarande räntesubvention på lånedelen att begränsas vilket minskar statens kostnader med ca 1 miljard kronor. Kostnaderna för det nya systemet förutsätts också minskas genom att prövningen av studiemedel görs mer restriktiv för dem som studerat i mer än tio terminer. Motionärerna räknar därför med att utgifterna för reformen på årsbasis skall begränsas till 2 miljarder kronor. Enligt utskottets mening underskattar motionärerna därmed den kassamässiga effekten av sitt förslag. Riksdagens budgetkontor har beräknat den till ca 3,5 miljarder kronor, och mellanskillnaden förklaras framför allt av att den kostnad som staten har för räntesubventionerna faller ut successivt under ett studielåns hela återbetalningstid och inte har någon omedelbar kassamässig effekt på statsbudgeten. Motionärerna underskattar i och med det den belastning förslaget ger upphov till under 1999 med åtminstone 0,75 miljarder kronor.

I motionen motsätter sig Centerpartiet den förbättring av bostadstillägget till pensionärer (BTP) som regeringen föreslår och förordar i stället att pensionstillskottet höjs med 2 500 kr per år. Partiet föreslår också dels ett antal förändringar i BTP-systemet, dels att samboende pensionärer skall likställas med gifta vid beräkningen av folkpension. Enligt motionärernas egen bedömning kommer den sammantagna effekten av deras förslag att leda till att belastningen på utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom kan minskas med 0,53 miljarder kronor. Riksdagens budgetkontor har för utskottets räkning beräknat budgeteffekten av Centerpartiets förslag och därvid kommit fram till att förslagen inte ger någon besparing utan tvärtom ökar belastningen på statsbudgeten med 0,41 miljarder kronor. Avvikelsen från motionärernas egen bedömning är således närmare 1 miljard kronor.

Centerpartiet avvisar regeringens förslag att under 1999 tillfälligt omvandla den del av den statliga skatten som utgår med ett fast belopp på 200 kr till en kommunal skatt. Den temporära omvandlingen utgör kompensation till kommunerna enligt finansieringsprincipen för den s.k. Törlingdomen, men detta stöd bör enligt Centerpartiet i stället betalas ut över statsbudgetens utgiftssida som ett förhöjt statsbidrag. Av främst denna anledning föreslås i

motionen att utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommunerna räknas upp med 1 450 miljoner kronor under 1999. Däremot erhåller kommunerna i Centerpartiets budgetalternativ inte någon kompensation enligt finansieringsprincipen för det bortfall av skatteinkomster som partiets egna förslag ger upphov till. Detta bortfall har av riksdagens budgetkontor beräknats till ca 4,5 miljarder kronor under såväl 1999 som 2000 samt 1,5 miljarder kronor under 2001.

Centerpartiet föreslår att man skall genomföra vad som i motionen kallas en grön skatteväxling. Bl.a. vill man sänka arbetsgivaravgifterna för främst mindre företag liksom skatten för låg- och medelinkomsttagare medan däremot en höjning föreslås för olika typer av energiskatter. Stegvis vill partiet också höja a-kasseavgiften med 80 kr per månad men även fortkörningsböter och höjda ansökningsavgifter i tvistemål är tänkta att bidra till finansieringen av partiets förslag till varaktiga utgiftsåtaganden.

Utskottet noterar gillande att Centerpartiet anser att skattesystemets omfördelande funktion är mycket viktig, och att fördelningen av de offentliga resurserna skall vara rättvis och omfatta alla. Partiet ser det också som viktigt att staten använder sig av skatter för att styra produktion och konsumtion mot en kretsloppsanpassning. Denna inställning avviker markant från vad t.ex. Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna och Folkpartiet liberalerna ger uttryck för i sin respektive motioner.

Såsom skatteutskottet framhåller i sitt yttrande (SkU1y) pågår emellertid inom Regeringskansliet en översyn av energibeskattningens framtida utformning. Till grund för översynen ligger bl.a. tidigare riksdagsbeslut om energipolitikens inriktning och olika utredningsbetänkanden, däribland ett betänkande från Skatteväxlingskommittén (SOU 1997:11). Skatteutskottet anser för egen del att det pågående översynsarbetet bör avvaktas och avstyrker därför de centerpartistiska motionsyrkandena inom detta område.

Finansutskottet delar skatteutskottets uppfattning. Det finns enligt finansutskottets mening inte anledning att nu föregripa den samlade översyn av energibeskattningen som pågår inom Regeringskansliet.

Av de skäl som här redovisats kan utskottet inte ställa sig bakom Centerpartiets förslag till inriktning av budgetpolitiken.

Folkpartiet liberalerna vill genom skattesänkningar främja tillkomsten av nya arbeten. I fyra steg skall skatter sänkas och barnbidrag höjas med ca 65 miljarder kronor, och denna reform skall finansieras genom besparingar och tillväxt. Skattesänkningarna uppgår första året till 14,8 miljarder kronor, och tyngdpunkten i dessa förslag ligger i en sänkning av arbetsgivaravgifterna med 5 procentenheter inom den privata tjänstesektorn samt slopat extra uttag av statlig skatt för dem med årsinkomster över 390 000 kr. Till skattesänkningarna kan läggas vissa nya utgiftsåtaganden som i Folkpartiets budgetalternativ uppgår till 8,5 miljarder kronor under 1999. Skattesänkningarna och utgiftsökningarna föreslås bli finansierade genom utgiftsminskningar på 23,3 miljarder kronor, dvs. statsfinansiellt uppges partiets budgetalternativ för 1999 vara neutralt. Men enligt utskottets mening är den föreslagna finansieringen helt otillräcklig för att bära upp nya varaktiga budgetförsvagningar.

Dessutom är de skattesänkningar som partiet föreslår för efterföljande år inte fullt ut finansierade.

Ett viktigt tillskott till finansieringen av Folkpartiets skattesänkningar och utgiftsökningar kommer från åtgärder som begränsar fusk och påskyndar rehabilitering. Folkpartiet räknar sålunda med att snabbt kunna uppnå stora besparingar i form av minskat fusk genom ett tämligen begränsat tillskott till försäkringskassor och skattemyndigheter på tillsammans 200 miljoner kronor. Tillskottet förutsätts redan nästa år ge utdelning i form av minskade utgifter och ökade inkomster på sammanlagt 2 700 miljoner kronor, dvs. varje satsad krona ger en besparing på 13,50 kr. Liksom motionärerna anser utskottet att det är angeläget att komma till rätta med fusk och missbruk i alla dess former. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att riksdagen tidigare har avdelat 345 miljoner kronor för treårsperioden 1997–1999 till kontrollfunktionen i staten och att regeringen nu föreslår att 85 miljoner kronor skall anvisas för detta ändamål under 1999. För egen del finner utskottet det osannolikt att en satsning i enlighet med motionärernas förslag skall kunna ge ett så stort *budgetmässigt* utbyte redan samma år. För att det skall vara möjligt gäller nämligen inte bara att fusk skall avslöjas i stor skala utan också att dessa medel snabbt kan tillföras statskassan. Eftersom allmänna rättssäkerhetskrav måste upprätthållas kan det dröja både ett och flera år innan ett uppdagat skattefusk resulterar i en betalning till staten. Enligt utskottets mening är den uppgivna besparingseffekten under alla omständigheter så osäker att den inte kan ligga till grund för att finansiera varaktiga budgetförsvagningar i stor skala.

På motsvarande sätt vill Folkpartiet få till stånd en utvidgad finansiell samverkan mellan sjukförsäkringen samt hälso- och sjukvården (Finsam) för att effektivisera rehabiliteringen och på så sätt minska bl.a. utgifterna för förtidspension. Åtgärderna förväntas resultera i besparingar som redan nästa år minskar statsbudgetens utgifter med 1 miljard kronor. Enligt utskottets mening ter sig besparingar av denna omfattning som föga trovärdiga sett mot bakgrund av att rehabiliteringsinsatser länge haft hög prioritet bland försäkringskassornas insatser.

Folkpartiet föreslår att vuxna som läser på gymnasienivå med särskilt vuxenstudiestöd skall erhålla 20 % av stödet som lån. Partiet anser också att studerande på de prioriterade N/T-utbildningarna inte skall särbehandlas utan få finansiera sina studier med lån liksom andra studerande. Genom att på detta sätt låta bidrag ersättas av lån ökar den samlade lånedelen i studiemedelssystemet med 1,9 miljarder kronor, ett belopp som motionärerna utnyttjar för att finansiera nya åtaganden. Att lånedelen i studiefinansieringssystemet ökar ger emellertid ingen omedelbar kassamässig avlastning på statsbudgeten. Det är först när lånen börjar betalas tillbaka som denna effekt uppkommer och då fördelad på lånens hela återbetalningstid. Man kan därför inte som motionärerna gör likställa den föreslagna omvandlingen av bidrag till lån med en besparing.

Folkpartiets budgetalternativ sägs vara så utformat att det ger utrymme för skattesänkningar som leder till nya jobb och samtidigt har en marginal för att kunna möta utgiftsökningar i en sämre konjunktur. Utskottet delar inte denna uppfattning. Mot bakgrund av de nyss redovisade exemplen finns det enligt

utskottets mening anledning att ifrågasätta trovärdigheten i finansieringen av Folkpartiets förslag till skattesänkningar och nya utgiftsåtaganden. Några av besparingsförslagen har inte den styrka och varaktighet som krävs för en ansvarsfull budgetpolitik.

Därtill kommer att partiets förslag till flerårig skattereform inte är fullt ut finansierad ens i motionärernas egen redovisning. Av en bilaga till motionen framgår att Folkpartiet i jämförelse med regeringens förslag vill begränsa de egentliga statsutgifterna med 19,0 miljarder kronor 2001. Samma år räknar partiet med att ha genomfört de tre första stegen i sin skattereform vilka tillsammans ger en budgetförsvagning på 47 miljarder kronor. Den föreslagna skattereformen saknar således då 28 miljarder kronor i finansiering, och uppenbarligen saknar i detta läge budgetalternativet helt marginaler för att kunna möta en sämre konjunktur.

Med Folkpartiets budgetförslag skulle vi således snart vara tillbaka till det förhållande som rådde i början av 1990-talet då ofullständigt finansierade skattesänkningar bidrog till den snabba försvagningen av statsfinanserna. Finansutskottet tar mycket bestämt avstånd från en politik med en sådan inriktning och avvisar därför Folkpartiets budgetalternativ.

Sammanfattningsvis anser utskottet sålunda att de förslag till alternativ inriktning av budgetpolitiken som förs fram av Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet liberalerna inte kan läggas till grund för riksdagens beslut i frågan. Moderata samlingspartiet föreslår lösningar som innebär att utgifterna ligger under regeringens förslag till utgiftstak för 1999–2001, men partiets förslag är inte fördelningspolitiskt godtagbart. Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna redovisar visserligen i sina motioner att utgifterna skulle komma att ligga under regeringens förslag till utgiftstak, men som utskottet redovisat är dessa bedömningar alltför löst underbyggda för att kunna ligga till grund för en statsbudget. Förslagen bygger på en finansiering som är ofullständig eller så osäker att stabiliteten i statsfinanserna återigen skulle hotas. Centerpartiets förslag till utgiftstak överensstämmer med regeringens men innehåller lösningar som utskottet inte kan godta.

Under förra mandatperioden genomförde regeringen ett omfattande konsolideringsprogram och kunde med dess hjälp återställa balansen i den offentliga sektorn. I konsolideringsprogrammet var besparingar och skattehöjningar kombinerade på ett sådant sätt att åtgärderna sammantagna fick enligt utskottets mening en efter omständigheterna rimlig fördelningsprofil. Utan denna kombination av skattehöjningar och besparingar hade saneringen av statsfinanserna ensidigt kommit att drabba de sämst ställda i samhället. Ansträngningarna att komma till rätta med de stora budgetunderskotten hade då inte vunnit den respekt och fått den breda uppslutning som krävts för att driva arbetet vidare i den takt som nu skett. Saneringsarbetet påskyndades också av att man snabbt kunde besluta om skattehöjningar, och att dessa förändringar i allmänhet också fick ett snabbt genomslag. Vid utformningen av besparingarna försökte regeringen dessutom i möjligaste mån undanta välfärdens kärna

– vård, omsorg och utbildning – vilket enligt utskottets mening var angeläget.

Med sitt nu framlagda budgetförslag fullföljer regeringen denna politik. Budgetpropositionen stöds i allt väsentligt av Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna som träffat en överenskommelse med regeringen. Den innebär att tre riksdagspartier står bakom riktlinjerna för den ekonomiska politiken, budgetpolitiken, utgiftstaken, fördelningen av utgifter på utgiftsområdena för 1999, tilläggsbudgeten för 1998 och de nu föreslagna skatteförändringarna för 1999. Utskottet noterar med tillfredsställelse att det alltså finns en bred enighet i dessa frågor vilket ger stadga och utgör en god grund för en fortsatt stabil utveckling.

Under de närmast följande åren väntas de offentliga finanserna uppvisa så stora överskott att uppställda saldomål kommer att överträffas. Beräkningarna är visserligen osäkra, inte minst mot bakgrund av den svårbedömda ekonomiska utvecklingen i vår omvärld, men marginalerna är samtidigt så stora att utskottet inte finner anledning att tro att uppställda mål för budgetpolitiken inte skall kunna infrias.

Utskottet delar regeringens bedömning att det nu finns ett begränsat reformutrymme som kan tas i anspråk utan att man ger avkall på överskottskraven. Vi kan alltså nu börja skörda frukterna av de gångna årens ansträngningar. Alla har under dessa år fått göra stora uppoffringar, och det är nu viktigt att det tillgängliga utrymmet fördelas rättvist. Utskottet motsätter sig bestämt att man i detta läge använder överskotten till att finansiera skattesänkningar för mer välbeställda, något som föreslås av både Moderata samlingspartiet och Folkpartiet. I stället bör utrymmet i första hand avdelas till de grupper som drabbats hårdast av besparingarna. I budgetpropositionen föreslår regeringen med stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna just detta. Stödet till barnfamiljer och pensionärer skall förbättras, och nästa år skall såväl skatten för låg- och medelinkomsttagare som fastighetsskatten på hyreshus tillfälligt sänkas. Förslagen i budgetpropositionen har sammantagna en god fördelningsprofil, vilket framgår av en i propositionen redovisad analys. Den femtedel av hushållen som har lägst ekonomisk standard får en ökning av den disponibla inkomsten med över 1 %, medan ökningen för den femtedel av befolkningen som har högst standard begränsas till ungefär 0,2 %.

Sju utskott har yttrat sig över förslagen i budgetpropositionen och de motioner som väckts med anledning av den. Lika många utskott har avstått från att yttra sig. Av de utskott som yttrat sig i ärendet har samtliga utom arbetsmarknadsutskottet och försvarsutskottet tillstyrkt regeringens förslag till fördelning av utgifter på utgiftsområden under 1999. Arbetsmarknadsutskottet har valt att endast yttra sig över arbetsmarknadsläget och det nya sysselsättningsmål som föreslås i budgetpropositionen. Försvarsutskottet har i sitt yttrande begränsat sig till frågor som rör Försvarsmaktens ekonomiska situation och hur den avses bli hanterad under 1999.

Arbetsmarknadsutskottet konstaterar i en protokollsbilaga att situationen på arbetsmarknaden är svårtolkad. Arbetsmarknadsutskottet anser sig dock inte ha underlag för att i dag avgöra om det finns anledning att revidera de nyckeltal över sysselsättning och arbetslöshet som redovisas i budgetpropo-

sitionen. Läget är dock sådant att det måste finnas en beredskap för att situationen kan komma att utvecklas mer i överensstämmelse med propositionens s.k. sidoalternativ, vilket – påpekar arbetsmarknadsutskottet – i så fall skulle öka belastningen på arbetslöshetsförsäkringen och behovet av arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Arbetsmarknadsutskottet kan därför inte utesluta att de av regeringen föreslagna ramarna för utgiftsområdena 13 och 14 kan behöva justeras upp. Något förslag av denna innebörd framläggs dock inte av arbetsmarknadsutskottet.

Som finansutskottet tidigare berört (se avsnitt 1.2.7) talar de senaste månadernas utveckling för att den internationella tillväxten nästa år blir något lägre än den bedömning som gjordes i budgetpropositionen. Utskottet har dock funnit att budgetpropositionens bild av den ekonomiska utvecklingen är relevant för att användas som underlag för riksdagens beslut med anledning av denna proposition. De förändringar som utvecklingen hittills kan föranleda är i prognossammanhang relativt marginella.

Enligt finansutskottets mening finns det alltså inte anledning att nu ompröva medelsbehovet på vissa konjunkturkänsliga anslag. Behovet av eventuella anslagsrevideringar bör prövas samlat och grundas på en ny, allomfattande prognos. Utskottet utgår ifrån att regeringen kommer att göra en sådan prövning i anslutning till nästa års ekonomiska vårproposition och då även anpassa utgiftsområdenas ramar till erforderliga justeringar.

För att förhindra att 1998 års utgiftstak överskrids har regeringen beslutat att senarelägga eller begränsa utgifter på olika områden. Beslutet berör bl.a. Försvarsmakten som kommer att få senarelägga vissa betalningar till 1999. De senarelagda utgifterna kommer att föras över till 1999 som ett ökat anslagssparande och blir då tillgängliga tillsammans med de ordinarie anslag som kommer att beviljas för 1999. För att Försvarsmakten skall klara det utgiftstryck som väntas uppkomma under 1999 räknar man med att därutöver behöva ta i anspråk den anslagskredit som nästa år kommer att vara knuten till de båda ramanslagen *A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m.* samt *A 3 Utveckling och investeringar*. Av försvarsutskottets yttrande (FöU1y) framgår att regeringen har för avsikt att nästa år medge en förhöjd anslagskredit på det sistnämnda anslaget motsvarande 5 % av anslagets storlek. Den tillgängliga anslagskrediten på de båda anslagen kommer därigenom att uppgå till 1,6 miljarder kronor.

Försvarsutskottet vill med sitt yttrande uppmärksamma finansutskottet på nästa års medelssituation och på att Försvarsmakten utöver ordinarie anslag kan behöva ta i anspråk en omfattande anslagskredit för att finansiera sin verksamhet.

Finansutskottet vill i anslutning härtill framhålla följande. När riksdagen beslutar om utgifternas fördelning på utgiftsområden för 1999 fastställs också en ram för respektive utgiftsområde. I utgiftsramen inräknas de anslag som finns uppförda på utgiftsområdet, däremot inte de anslagskrediter som är knutna till anslagen, inte heller eventuellt anslagssparande på dessa anslag. Utan att anslag överskrids kan alltså ett eventuellt utnyttjande av anslagskrediter och anslagssparande leda till att belastningen på anslagen inom ett utgiftsområde blir så stor att utgiftsramen överskrids.

Regeringen är enligt 42 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten skyldig att ingripa om det finns risk för att ett beslutat utgiftstak för statens eller använda utgiftsramar kommer att överskridas. För att undvika detta skall regeringen vidta sådana åtgärder som den har befogenhet till eller föreslå riksdagen nödvändiga åtgärder. Finansutskottet har tidigare framhållit (yttr. 1995/96:FiU3y) att åtgärder inte skall behöva vidtas när ett utgiftsområde överskrids på grund av att anslagskrediter har tagits i anspråk. Samma synsätt bör också gälla i de fall överskridandet av ett utgiftsområde har sin grund i att anslagssparande utnyttjas. Enligt utskottets mening får däremot undantag av detta slag inte göras vid uppföljningen av utgiftstaket för staten, vars tillämpning alltid måste vara strikt. I utgiftstaket för staten ingår nämligen beräkningsposten *Minskning/ökning av anslagsbehållningar*, vilken är avsedd att fånga upp allt utnyttjande av anslagssparande och äldre anslag. Dessutom ingår i utgiftstaket en budgeteringsmarginal med vars hjälp eventuella variationer i användningen av anslagskrediter bör kunna fångas upp.

Eftersom tillämpningen av bestämmelserna i 42 § kan tolkas olika vill utskottet göra följande förtydligande. Ramen för ett utgiftsområde bör kunna överskridas så länge budgetlagens villkor för anslagsutnyttjandet är uppfyllda, däremot inte utgiftstaket för staten. Överskridanden av detta slag skall täckas av antingen beräkningsposten *Ökning/minskning av anslagsbehållningar* eller *Budgeteringsmarginalen.*

Om ramen för utgiftsområde 6 nästa år överskrids och detta överskridande har sin grund i att anslagssparande och anslagskrediter utnyttjats bör regeringen således inte anses vara skyldig att vidta åtgärder inom utgiftsområdet för att i enlighet med föreskrifterna i 42 § budgetlagen komma till rätta med överskridandet. Däremot åligger det regeringen att vidta åtgärder om det finns risk för att utgiftstaket för staten kommer att överskridas. Sådana åtgärder kan då riktas mot samtliga utgiftsområden, även utgiftsområde 6.

I avsnitt 4.1.6 behandlar finansutskottet de övriga synpunkter som försvarsutskottet framfört i sitt yttrande.

Finansutskottet anser att den av regeringen föreslagna uppläggningen ger budgetpolitiken en riktig inriktning. Regeringens förslag är även i övrigt väl avvägda och bör, enligt utskottets mening, därför ligga till grund för budgetpolitikens inriktning under såväl 1999 som de båda efterföljande åren.

I närmast efterföljande avsnitt återkommer utskottet till de formella förslag till beslut som detta ställningstagande föranleder i fråga om utgiftstak (2.5–2.6), fördelning av utgifter på utgiftsområden (2.7), beräkning av statsbudgetens inkomster m.m. (3.8), anslagsbehållningar (2.9) samt Myndigheternas in- och utlåning i Riksgäldskontoret (2.10).

2.5 Utgiftstak för staten

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår att riksdagen med anledning av ålderspensionsreformen fastställer utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för år 1999 till 753 miljarder kronor, för år 2000 till 761 miljarder kronor och för år 2001 till 786 miljarder kronor.

Motionerna

Av den tidigare redogörelsen framgår att Moderata samlingspartiet (mot. Fi208 yrkande 3), Kristdemokraterna (mot. Fi209 yrkande 2) och Folkpartiet liberalerna (mot. Fi211 yrkande 3) förordar andra nivåer för utgiftstaket. Centerpartiet och Miljöpartiet de gröna förordar omfördelningar mellan utgiftsområden. Dessa omfördelningar medför dock inte alternativa förslag till taknivåer. För Miljöpartiet de grönas del gäller dessa förslag till omfördelningar inte år 1999 utan endast åren 2000 och 2001.

Regeringens och oppositionspartiernas förslag framgår av följande sammanställning.

Tabell 24. Förslag till nytt utgiftstak för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Belopp i miljarder kronor

År	Regeringens förslag	Oppositionspartiernas förslag till alternativa nivåer			
		Moderata samlings-partiet	Kristdemo-kraterna	Centerpartiet	Folkpartiet liberalerna
1999	753,0	-10,0	-17,0	±0,0	-9,0
2000	761,0	-19,0	-18,0	±0,0	-15,0
2001	786,0	-25,0	-24,0	±0,0	-14,0

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har i föregående avsnitt ställt sig bakom regeringens förslag till inriktning av budgetpolitiken. Utskottet har därvid inte funnit anledning att ompröva det utgiftstak för staten som regeringen föreslår. Den förändring regeringen föreslår jämfört med de utgiftstak som riksdagen tidigare har lagt fast för åren 1999–2001 är en teknisk anpassning av utgiftsnivåerna till det nya pensionssystemet som träder i kraft år 1999. Denna anpassning, som aviserades i årets vårpropositionen, medför att utgiftstaken revideras upp med 19 miljarder kronor per år under perioden 1999–2001. Det statliga utgiftstaket omfattar utgifterna på statsbudgeten exklusive statsskuldsräntor samt utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten och en budgeteringsmarginal. Bakom förslaget till utgiftstak står Socialdemokraterna, Vänsterpartiet samt Miljöpartiet de gröna.

Utskottet tillstyrker med det ovan sagda regeringens förslag till utgiftstak för staten för åren 1999–2001 (yrkande 3) och avstyrker därmed motion Fi208 (m) yrkande 3, motion Fi209 (kd) yrkande 2 samt motion Fi211 (fp) yrkande 3.

2.6 Utgiftstak för den offentliga sektorn

Om man till utgiftstaket för staten lägger en beräkning av de samlade kommunala utgifterna exklusive interna transaktioner mellan stat och kommun får man fram utgiftstaket för den offentliga sektorn. Nivån på detta utgiftstak är således en funktion av det utgiftstak som gäller för staten.

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår i budgetpropositionen (avsnitt 4.1) att riksdagen skall godkänna en i propositionen redovisad reviderad beräkning av de offentliga utgifterna för åren 1999–2001 (yrkande 5). Beräkningen framgår av efterföljande tabell.

Tabell 25. Regeringens förslag till beräkning av utgiftstak för den offentliga sektorn

Belopp i miljarder kronor

	1999	2000	2001
Staten inklusive ålderpensionssystemet	753	761	786
Den kommunala sektorn	477	496	512
Interna transaktioner	-180	-182	-185
Summa offentlig sektor	**1 050**	**1 075**	**1 113**

Motionerna

Moderata samlingspartiet föreslår i *motion Fi208* att riksdagen i stället skall godkänna detta partis beräkning av de offentliga utgifterna (yrkande 5). Utgiftstaken för den offentliga sektorn bör därmed fastställas till 1 019, 1 014 respektive 1 029 miljarder kronor åren 1999, 2000 respektive 2001.

Kristdemokraterna föreslår i *motion Fi209* att riksdagen skall godkänna den kristdemokratiska beräkningen av de offentliga utgifterna (yrkande 3). Av en tabell i motionen framgår att partiet beräknar de offentliga utgifterna till 1 034, 1 057,8 respektive 1 089 miljarder kronor under treårsperioden 1999–2001.

Centerpartiet föreslår att riksdagen skall godkänna den beräkning av de offentliga utgifterna som partiet redovisar i *motion Fi210* (yrkande 2). Av motionen framgår dock varken vilka beräkningar som åsyftas eller vilken nivå på taket för de offentliga utgifterna som Centerpartiet förordar.

Finansutskottets ställningstagande

Med hänvisning till vad utskottet tidigare framhållit tillstyrker utskottet regeringens förslag till beräkning av de offentliga utgifterna (yrkande 5) samt avstyrker de förslag till alternativ beräkning av de offentliga utgifterna som framförs i motionerna Fi208 (m) yrkande 5, Fi209 (kd) yrkande 3 och Fi210 (c) yrkande 2.

2.7 Fördelning av utgifter på utgiftsområden 1999

Budgetpropositionen

I budgetpropositionen föreslår regeringen att statsbudgetens utgifter för 1999 skall fördelas på utgiftsområden på det sätt som framgår av efterföljande tabell (yrkande 9).

Motionerna

Oppositionspartierna, med undantag av Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna, avvisar däremot regeringsförslaget och förordar i stället sina respektive förslag till utgiftsfördelning. Sådana alternativa förslag till utgiftsfördelning för 1999 framförs av

– *Moderata samlingspartiet* i *motion Fi208* (yrkande 8),
– *Kristdemokraterna* i *motion Fi209* (yrkande 5),
– *Centerpartiet* i *motion Fi210* (yrkande 3) samt av
– *Folkpartiet liberalerna* i *motion Fi211* (yrkande 5).

Övriga utskotts yttranden

Fyra utskott har yttrat sig över förslaget till utgiftsramar för 1999. Det gäller justitieutskottet, socialförsäkringsutskottet, kulturutskottet samt bostadsutskottet. De har samtliga tillstyrkt regeringens förslag om fördelning av utgifter på utgiftsområden för år 1999 och därvid avstyrkt de motioner som går emot regeringens förslag. Socialförsäkringsutskottet gör även ett påpekande angående överföringen av medel från AP-fonden till Riksgäldskontoret.

Till yttrandena har oppositionspartiernas företrädare fogat avvikande meningar med alternativa förslag till ramnivåer eller reserverat sig till förmån för respektive partis motionsförslag. Efterföljande tabell återger regeringens samt oppositionspartiernas motionsvis framförda förslag.

Tabell 26. Regeringens och oppositionspartiernas förslag till utgiftsramar för 1999
Belopp i miljoner kronor

Utgiftsområde	Reg. förslag	Oppositionspartiernas förslag m	kd	c	fp
1 Rikets styrelse	4 180	-392	-250	-100	-380
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	1 705	-156	-100	-23	-80
3 Skatteförvaltning och uppbörd	5 811	±0	+300	±0	+150
4 Rättsväsendet	21 919	+260	+380	+65	+377
5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2 871	-105	±0	±0	±0
6 Totalförsvar	44 108	+1 757	+95	±0	±0
7 Internationellt bistånd	11 900	-533	+1 700	+102	+1 360
8 Invandrare och flyktingar	4 324	-142	±0	±0	+310
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	24 012	-2 241	+500	+420	+1 829
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	80 503	-11 181	-7 940	-685	-900
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	34 315	+1 233	+880	-525	+760
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	39 896	+460	+2 528	-345	+2 740
13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	33 789	+8 512	-10 580	±0	-706
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	48 274	-18 268	-3 325	-2 290	-3 950
15 Studiestöd	22 447	-1 462	-748	+1 000	-1 594
16 Utbildning och universitetsforskning	29 031	+80	-367	+100	-560
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	7 452	-609	+14	+50	+10
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	20 463	-2 586	-540	-500	-1 895
19 Regional utjämning och utveckling	2 743	-250	+100	+500	-500
20 Allmän miljö- och naturvård	1 549	-22	+130	+90	+76
21 Energi	1 681	-773	-60	±0	-790
22 Kommunikationer	25 501	-1 352	-40	-105	-2 900
23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	11 974	±0	+1 558	+30	-100
24 Näringsliv	2 898	-123	-222	+144	-209
25 Allmänna bidrag till kommuner	103 565	+21 364	-1 235	+1 450	-1614
26 Statsskuldsräntor m.m.	84 560	±0	-340	±0	-1 000
27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	21 908	±0	±0	±0	±0
SUMMA UTGIFTSOMRÅDEN	**693 379**	**-6 529**	**-17 562**	**-622**	**-9 566**

Anm. Folkpartiets representant i utskottet har anmält att partiet haft för avsikt att föreslå förändringar på ramarna som inte framgår av motion Fi211. I tabellen redovisas de korrigerade beloppen som gäller utgiftsområdena 8, 9, 16 och 25.

Finansutskottets ställningstagande

En konsekvens av utskottets tidigare ställningstagande till de olika budgetalternativen är att utskottet även biträder regeringens förslag till fördelning av utgifter på utgiftsområden. Utskottet tillstyrker således yrkande 9 i propositionen.

Övriga motionsyrkanden som är aktuella i detta sammanhang avstyrks. Det gäller Fi208 (m) yrkande 8, Fi209 (kd) yrkande 5, Fi210 (c) yrkande 3 och Fi211 (fp) yrkande 5.

2.8 Redovisning av statsbudgetens inkomster för 1999

Utskottet har tidigare ställt sig bakom regeringens förslag till inriktning av budgetpolitiken. Till grund för detta förslag ligger den inkomstberäkning som regeringen redovisar för 1999. Finansutskottet beskriver längre fram i betänkandet i avsnitt 3.8 regeringens och oppositionspartiernas olika förslag till beräkning av statsbudgetens inkomster år 1999 och tar där formell ställning till de olika yrkandena. Utskottet biträder där regeringens förslag till inkomstberäkning för 1999 vilken summerar till 696,4 miljarder kronor.

I efterföljande sammanställning redovisas regeringens och oppositionspartiernas förslag till beräkning av statsbudgetens inkomster för 1999.

Tabell 27. Regeringens och oppositionspartiernas förslag till totala inkomster för år 1999
Belopp i miljarder kronor

	Reg. förslag	m	kd	c	fp
Summa inkomster	696 701	-3 820	-17 370	-195	-11 950

Anm. Redovisningen av budgeteffekten av oppositionspartiernas skatte- och avgiftsförslag grundas på en sammanställning som utskottet gjort. Huvudprincipen har varit att redovisa förslagens rent statsfinansiella effekter men undantag från detta förekommer. Vissa av partiernas förslag till skatteförändringar påverkar främst kommunal inkomstskatt. På statsbudgeten syns dessa förändringar som anslagsförändringar på utgiftsområde 25.

2.9 Anslagsbehållningar

Medel som anvisats på ett reservationsanslag kan enligt vissa regler sparas till efterföljande budgetår. I den mån ett ramanslag inte förbrukats får på motsvarande sätt kvarstående behållning föras över till ett senare år. Förskjutningar i det samlade anslagssparandet påverkar statsbudgetens utgifter och redovisas på budgetens utgiftssida som en nettopost, benämnd *Förändring av anslagsbehållningar*.

Budgetpropositionen

I årets budgetproposition räknar regeringen med att de samlade anslagsbehållningarna skall minska med netto 5,0 miljarder kronor under nästa år, dvs. att utgifter av denna omfattning väntas bli finansierade av medel som finns tillgängliga på anslagen vid årets början. Jämfört med vårpropositionen har regeringen räknat upp förbrukningen av anslagsbehållningarna med 2,0 miljarder kronor. Detta bedöms kunna rymma den högre förbrukning av sparade medel som kan förväntas inom exempelvis utgiftsområde 23. Regeringen föreslår att riksdagen skall godkänna den gjorda beräkningen av förändringarna i anslagsbehållningarna (yrkande 10).

Motionen

Moderata samlingspartiet begär i *motion Fi208* att riksdagen skall godkänna beräkningen av förändringar i anslagsbehållningarna i enlighet med vad som redovisas i motionen (yrkande 9). Av den tabell som motionärerna hänvisar till framgår att partiets förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet finner för egen del inte anledning att göra någon annan bedömning av förbrukningen av anslagsbehållningarna än regeringen. Utskottet tillstyrker således yrkande 10 i propositionen. Då förslaget i motion Fi208 (m) överensstämmer med regeringens förslag skulle ett tillstyrkande inte tjäna något syfte. Yrkande 9 i motion Fi208 (m) avstyrks därmed.

2.10 Myndigheternas in- och utlåning i Riksgäldskontoret

I sitt förslag till statsbudget för 1999 räknar regeringen med att myndigheternas m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret skall uppgå till netto 27 miljarder kronor under året. Saldot under de närmast föregående åren har varit negativt, dvs. inlåningen har överstigit Riksgäldskontorets utlåning. Att nettot under år 1999 väntas bli positivt förklaras främst av en överföring av premiepensionsmedel under år 1999 från Riksgäldskontoret till Premiepensionsmyndigheten för placering i värdepappersfonder enligt den försäkrades val.

Ålderspensionsreformen medför en påtaglig belastning på statsbudgeten, dvs. ett ökat lånebehov, men även en motsvarande förstärkning av ålderspensionssystemets sparande. Enligt riksdagens beslut, med anledning av proposition 1997/98:151, skall en kompenserande överföring av medel från AP-fonden på 45 miljarder kronor ske vardera året 1999 och 2000.

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår i budgetpropositionen (avsnitt 4.6.3 och tabell 4.15) att riksdagen godkänner den gjorda beräkningen av förändringar av myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret budgetåret 1999 samt beräkningen av överföringen av medel från AP-fonden för budgetåret 1999 (yrkande 7).

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet biträder regeringens förslag och tillstyrker således yrkande 7 i propositionen.

2.11 Budgetens sammansättning i stort

Utskottet har i de närmast föregående avsnitten tagit ställning till utgifternas fördelning på utgiftsområden samt till förändringar av anslagsbehållningar och Riksgäldskontorets in- och utlåning till myndigheter m.fl. I avsnitt 3.8 nedan redovisar utskottet sitt ställningstagande till beräkningen av statsbudgetens inkomster. Utskottet har därmed övergripande behandlat de delposter som statsbudgeten är uppbyggd av.

Skillnaden mellan å ena sidan statsbudgetens inkomster och å andra sidan summan av samtliga utgifter på utgiftsområden inklusive förändringar av anslagsbehållningar, nettot av myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret och överföringen av medel från AP-fonden utgör budgetsaldot, vilket definitionsmässigt är liktydigt med statens lånebehov. Lånebehovet framkommer alltså som en restpost, vars nivå riksdagen inte tar ställning till. Utskottets ställningstaganden framgår schematiskt av följande förenklade budgetuppställning. Det innebär att statsbudgetens inkomster överstiger utgifterna och att amorteringen av statsskulden före skulddispositioner uppgår till 16 miljarder kronor.

Tabell 28. Utskottets förslag till statsbudget för budgetåret 1999
Belopp i miljarder kronor

Summa utgiftsområden	693,4	Summa inkomster	696,4
Minskning av anslagsbehållningar	5,0		
Överföring från AP-fonden	-45,0	*Beräknad amortering*	*-16,0*
Myndigheters in- och utlåning i RG	27,0		
Summa	**680,4**	**Summa**	**680,4**

Utskottet övergår därmed till att behandla sammansättningen av statsbudgetens inkomster på mer detaljerad nivå samt olika förslag och synpunkter med anknytning till de 27 utgiftsområdena inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.

3 Inkomster

Finansutskottet har ovan under rubriken 2.4.3 *Finansutskottets sammanfattande bedömning av budgetförslagen* behandlat förslag om budgetpolitikens övergripande delar, bl.a. utgiftstak och lånebehov. Här behandlar utskottet förslag om dels skattepolitikens inriktning, dels ändrade skatter och avgifter med betydelse för beräkningen av statsbudgetens inkomster för år 1999. Avsnittet mynnar ut i en beräkning av statsbudgetens inkomster för budgetåret. Ställningstagandena görs med beaktande av de överväganden och bedömningar som redovisats tidigare i betänkandet. Det innebär att utskottet redan tagit ställning till de övergripande frågorna vad avser statens budget år 1999.

Avsnittet inleds med att utskottet behandlar förslag om skattepolitikens allmänna inriktning. Därefter tar utskottet upp förslag till avgifts- och skatteändringar. Avsnittet avslutas med att utskottet behandlar och tar ställning till olika förslag om beräkningen av statsbudgetens inkomster.

Dispositionen följer i stort sett ordningen för inkomsttitlarna i statsbudgeten. Under respektive rubrik redovisas konsekvensberäkningar av de inkomstförslag som regeringen och oppositionspartierna har lagt fram. För regeringen redovisas beräknad effekt på statsbudgeten för år 1999. I de fall oppositionspartierna avvisar regeringens förslag redovisas motsvarande belopp som regeringen har beräknat. För övriga oppositionsförslag redovisas huvudsakligen de belopp som partierna redovisat i sina motioner. Oppositionspartierna har under sitt förberedelsearbete haft möjlighet att begära underlag för sina förslag från budgetkontoret vid riksdagens utredningstjänst. Budgetkontoret följer Finansdepartementets beräkningskonventioner. Det bör noteras att vissa beräkningar är behäftade med stor osäkerhet.

I motionerna har partierna valt olika redovisningsprinciper för beräkningarna av effekterna av inkomstförslagen. Ibland redovisas den varaktiga effekten av förslaget när den fått fullt genomslag och i andra fall effekten för budgetåret 1999 med hänsyn till uppbörd. Förslagens effekter för staten har redovisats i vissa fall, i andra fall har effekterna för den konsoliderade offentliga sektorn beräknats. Huvudprincipen för detta avsnitt är emellertid att redovisa förslagens kassamässiga statsbudgeteffekt. Det underlättar jämförelser mellan regeringens och oppositionens budgetalternativ för nästa år. Att föreslå riksdagen en beräkning av inkomsterna på statsbudget för år 1999 hör till utskottets uppgifter. I beslutsunderlaget har även ingått den varaktiga effekten när åtgärder fått fullt genomslag och effekten för hela den offentliga sektorn. För att rätt kunna bedöma olika förslags ekonomiska konsekvenser är det önskvärt att kunna beakta även dessa beräkningar. De redovisas emellertid inte alltid i betänkandet.

3.1 Skattepolitikens inriktning

Budgetpropositionen

Regeringen bedömer att ytterligare sänkningar av inkomstskatten för låg- och medelinkomsttagare bör genomföras. Utvärderingen av 1990–1991 års skattereform visade att det behövdes kompletterande åtgärder för att det åsyftade

fördelningspolitiska utfallet skulle uppnås. För år 1999 har därför värnskatten ersatts med en statlig skatt på 25 % på taxerade förvärvsinkomster överstigande 389 500 kr. Som en tillfällig åtgärd under inkomståret 1999 föreslår regeringen nu en särskild skattereduktion för personer med pensionsgrundande inkomster under 245 000 kr. För åren därefter bör enligt vad regeringen anför olika möjligheter till permanenta system med en likartad inriktning prövas. På sikt bör ambitionen vara att andelen skattskyldiga som erlägger statlig inkomstskatt nedbringas från dagens 18 % till 15 %. Befintliga s.k. skatteförmåner bör ses över för att utröna i vilken mån dessa kan minskas.

Hyresgästerna har inte på samma sätt som villaägarna fått del av räntefallet de senaste åren. Regeringen föreslår därför att fastighetsskatten för hyreshus temporärt sänks med 0,2 procentenheter från 1,5 till 1,3 % under 1999. Regeringen förväntar sig att den lägre skattenivån omsätts i lägre hyror och avgifter.

En parlamentarisk utredning har fått i uppdrag att se över fastighetsbeskattningen och föreslå en rättvisare utformning av fastighetsskatten. En särskilt viktig fråga är hur man skall åstadkomma en lättnad för permanent boende i attraktiva kust- och skärgårdsområden. I avvaktan på att utredningens analys blir klar avser regeringen att frysa taxeringsvärdena på 1997 års nivå även för år 2000.

Arbetet med förenklade skatteregler för företagen drivs vidare. Reglerna för enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag är sedan 1994 i princip likvärdiga med dem som gäller för aktiebolag. Egenföretagare som startar en ny verksamhet har fått möjlighet att kvitta underskott i näringsverksamhet mot tjänsteinkomster. För ägare till onoterade aktiebolag har en partiell lättnad i ägarbeskattningen införts. Socialavgifterna har reducerats på ett sätt som särskilt för de mindre företagen gett bättre förutsättningar för nyanställningar. Skattereglerna för de mindre företagen har enligt vad regeringen anför fått en struktur som i allt väsentligt bör bestå och tillåtas verka under en följd av år. Förenklingsutredningen har under våren 1998 fått tilläggsdirektiv om en förenkling av såväl redovisnings- som skatteregler med särskild inriktning på företag i tjänstesektorn, och ett förslag kommer att presenteras under hösten 1998. När det gäller stoppreglerna för fåmansföretag har ett utredningsförslag lämnats i dagarna. Regeringen avser att under det närmaste året föreslå att de s.k. stoppreglerna för fåmansföretag med några få undantag slopas och ersätts med allmänna regler.

Regeringen bedömer att frågan om kapitalinkomstskattesatsens nivå och förmögenhetsskatten bör övervägas under mandatperioden. Skattereformen innebar en effektivisering av beskattningen av kapitalinkomster. En kombination av basbreddningar och sänkt skatteuttag kunde genomföras inom ramen för ett ökat skatteuttag. Det bör enligt regeringen noteras att beskattningen av personliga kapitalinkomster i en liten öppen ekonomi i första hand kan ses som en beskattning av sparande med en begränsad inverkan på näringslivets realinvesteringar. Detta innebär bl.a. att det angelägna kravet på en likformig beskattning av sparandet kan upprätthållas utan nämnvärd inverkan på investeringarna. För nystartade företag och för mindre företag utan tillgång till de internationella kapitalmarknaderna kan dock beskattningen av sparande också vara betydelsefull för realinvesteringar och sysselsättning.

I budgetpropositionen anförs vidare att internationaliseringen ställer ökande krav på politikens utformning och att uppmärksamheten på potentiellt eroderande skattebaser behöver förstärkas och beredskapen höjas för korrigerande åtgärder. Vid beskattningen av privat konsumtion genom mervärdesskatt och olika punktskatter har Sverige högre skattesatser än sin omvärld. Den vanliga gränshandeln utgör i detta sammanhang ett mindre problem än den framväxande elektroniska handeln med dess lägre transaktionskostnader för konsumenterna. Överenskommelser mellan länderna är enligt regeringen helt nödvändiga för att effektivisera kontrollen, men även för att etablera skyddsnät i form av minimiskattesatser på olika områden. Det är därför enligt regeringens mening av stor vikt att den överenskommelse om ett skattepaket mot skadlig skattekonkurrens på företags- och kapitalskatteområdena som EU-ländernas finansministrar beslutat om den 1 december 1997 genomförs så snart som möjligt. Förhandlingar pågår också om ett direktiv om beskattning av ränteinkomster. Medlemsländerna skall kunna välja mellan att införa en källskatt på minst 20 % och att lämna uppgifter om inkomsterna till den skattskyldiges hemland så att beskattning i sin helhet kan ske där. Ett annat område där det enligt regeringen är angeläget med minimiskattesatser är energiområdet. Även här diskuterar EU:s medlemsländer ett direktivförslag från kommissionen med inriktningen att införa minimiskatter för samtliga energislag, dvs. även på el, kol och naturgas.

Med den starkare grund som lagts för Sveriges ekonomi genom budgetsaneringen och låginflationspolitiken skapas enligt vad regeringen anför ett större utrymme för framtidssatsningar på en rad områden. Det handlar om att verka för en uthålligt hög ekonomisk tillväxt, en stigande sysselsättning, en förstärkt generell välfärd, en bättre utbildning och en fortsatt utveckling mot ekologisk hållbarhet. Det är därför enligt regeringen viktigt att göra en översyn av skattesystemet, och regeringen aviserar i propositionen att den avser att bjuda in samtliga riksdagspartier till överläggningar om skattepolitikens framtida inriktning.

Motionerna

Moderata samlingspartiet anför i sina partimotioner att det övergripande målet för den ekonomiska politiken skall vara att skapa förutsättningar för snabb tillväxt, en kraftig höjning av antalet nya arbetstillfällen, en god reallöneutveckling och ett minskat bidragsberoende. Den politiska sektorns inflytande måste minska så att utrymme skapas för privat verksamhet och individuellt ansvar. Överflyttning av kommunal verksamhet till den privata sektorn, avregleringar och skattesänkningar är enligt motionärerna förutsättningar för fler och växande företag och nya arbetstillfällen.

En social skattepolitik som syftar till att alla skall kunna leva på sin lön måste enligt motionärerna stå på två ben. Det ena är en kraftfull skattesänkningspolitik som syftar till att växla lägre skatter mot minskat behov av bidrag och offentliga subventioner. På sikt bör målet vara att den som är i behov av bidrag och offentligt stöd inte skall betala skatt, och att den som betalar skatt inte skall behöva bidrag. Det andra benet är reformer på skatteområdet som syftar till att stärka tillväxtkraften i ekonomin så att den höga

arbetslösheten kan pressas tillbaka och antalet människor som av andra skäl blivit helt beroende av det offentliga för sin försörjning minskar. För de kommande tre åren lägger motionärerna fram förslag om en serie skattesänkningar på arbete, boende och familjer som bl.a. medför att skattereformens principer om högst 30 % marginalskatt för de flesta och en högsta marginalskatt på 50 % åter nås.

Moderata samlingspartiet föreslår att värnskatten slopas helt fr.o.m. 1999 och att ett särskilt avdrag på 7 % vid den kommunala beskattningen kompenserar för uttaget av pensionsavgift. År 2001 beräknas avdraget kunna uppgå till nästan 12 %. Grundavdraget höjs med 1 300 kr fr.o.m. år 1999 och det särskilda grundavdraget för förtidspensionärer återställs. Kommunalskatten sänks generellt med en krona år 2000 och med ytterligare en krona 2001 genom att staten övertar kostnader från kommunerna. Familjerna får ett grundavdrag på 10 000 kr per barn vid den kommunala beskattningen fr.o.m. 1999. Härtill kommer förslag om sänkt skatt på bensin, och förbättringar av bl.a. reglerna om avdrag för kostnad för resor till och från arbetet med egen bil och kollektiva transportmedel. Utrymmet för avdrag för eget pensionssparande återställs till ett basbelopp.

Fastighetsskatten på bostäder sänks till 1,3 % av taxeringsvärdet fr.o.m. 1999. Därefter sänks skatten år 2000 och 2001 med ytterligare 0,1 procentenheter vartdera året. De regionala skillnaderna lindras genom att markvärdet enbart tas upp till hälften vid beräkning av fastighetsskatt.

Vidare föreslår Moderata samlingspartiet en omläggning av skattepolitiken i syfte att göra Sverige mer utvecklingskraftigt och jobben fler. Förmögenhetsskatten och dubbelbeskattningen av riskkapital i företagen avvecklas i syfte att främja en sund riskkapitalförsörjning. I syfte att stimulera en kraftig ökning av jobben i den privata tjänstesektorn föreslås sänkta skatter på hemnära tjänster. Merparten av Småföretagsdelegationens 71 förslag genomförs. Det leder också till att krångel och uppgiftsskyldighet för företagen begränsas kraftigt och till att befintliga regler förenklas. Särskilda skattelättnader införs för fåmansföretagen, som enligt motionärerna drabbas av rigida spärr- och stoppregler i dagsläget. Den som vill skall kunna erhålla F-skattsedel. De nya bestämmelserna om skattekonto och momsuppbörd ändras. För att reglerna skall vara enkla och överskådliga, samt för att inte försämra likviditeten i näringslivet, skall alla företag betala skatter den 12:e i andra månaden efter uppbördsmånaden. För att öka rättssäkerheten skall det räcka att företaget har betalat skatterna på förfallodagen.

Skattesänkningarna finansieras genom besparingar i de offentliga utgifterna.

Yrkanden med angiven inriktning framställs bl.a. i motion Sk311 yrkande 1 av Carl Bildt m.fl. (m).

Kristdemokraterna anför att det är en viktig uppgift att skapa en skattestruktur som gör att fler kan klara sig på sin egen lön och inte tvingas vara beroende av bidrag för att få hushållsekonomin att gå ihop. Den nya värnskatten slopas och grundavdraget vid den kommunala beskattningen höjs till 17 100 kr år 1999 och till 20 300 kr år 2000. Kristdemokraterna föreslår också bättre villkor för hushållens sparande genom att avdragsrätten för

pensionssparande höjs till ett basbelopp. En avdragsrätt vid sparande på individuella utbildningskonton införs fr.o.m. den 1 juli 1999. Gränsen för avdragsgilla kostnader för resor till och från arbetet sänks från 7 000 kr till 6 000 kr. Den särskilda löneskatten på vinstandelar avskaffas.

Tjänstesektorn ges nya möjligheter att växa genom en halvering av kostnaden för vita hushållstjänster. Förslaget innebär att det nuvarande ROT-avdraget permanentas och utvidgas till att omfatta hushållens köp av tjänster i hemmet.

Kristdemokraternas tillväxtpolitik för nya företag bygger på stabila och goda villkor för fler och växande företag. Grundavdragshöjningen bidrar även på detta område liksom förslaget om en halvering av kostnaden för vita hushållstjänster. Företagandet gynnas genom att arbetsgivaravgifterna sänks med 10 procentenheter upp till 900 000 kr. För egenföretagare utökas lönesumman till 250 000 kr per år. Förslaget gäller alla företagare men gynnar främst småföretagen. Dubbelbeskattningen på utdelningsinkomster på risksparande slopas. Royaltyinkomster från patent skattebefrias under två år och beskattas därefter som inkomst av kapital.

Fastighetsskatten föreslås i ett första steg sänkt till 1,4 % och beräknas endast på en tredjedel av den del av markvärdet som överstiger 150 000 kr. De s.k. krisårgångarna bland hyresfastigheterna skall inte träda in i skattesystemet som planerat år 1999. Förmögenhetsskatten avvecklas i två steg. År 1999 minskar den till 0,5 % och år 2000 avvecklas den helt.

Det är enligt Kristdemokraterna ett starkt svenskt intresse att man inom EU går över till majoritetsbeslut när det gäller skatter och avgifter på miljöområdet. Härigenom skulle möjligheterna att få till stånd en gemensam minimiskattesats på koldioxid förbättras. Sverige bör fortsätta att hävda sitt undantag från EU:s regler om fri införsel av alkohol och tobak och punktskatterna på detta område bör värdesäkras. En skatteväxling bör genomföras där skatten på arbete sänks och skatten på energi, miljöfarliga utsläpp och ändliga naturresurser höjs.

Yrkanden med denna inriktning framställs av Alf Svensson m.fl. (kd) i motionerna Fi209 yrkande 11, Sk309 yrkandena 2, 3 och 15 samt N330 yrkande 14.

Centerpartiet anför att det är viktigt att skattepolitiken utformas för att gagna företagsamhet i hela landet.

Inkomstskatterna för låg- och medelinkomsttagare bör sänkas. En varaktig lösning med höjt grundavdrag för människor med små eller medelstora inkomster är här den bästa lösningen. Centerpartiet godtar regeringens förslag om en tillfällig skattereduktion men anser att den bör höjas till 1 800 kr.

Arbetsgivaravgifterna bör sänkas och det är enligt motionärerna angeläget att avgifterna i Norrlands inland fortsätter att vara reducerade. Förmögenhetsskatten bör fasas ut och den särskilda löneskatten på vinstandelar tas bort. Fåmansbolag och andra mindre företag bör få lättnader i beskattningen.

Centerpartiet har ihärdigt verkat för lägre skatt på boende och har genom en överenskommelse med regeringen fått till stånd en sänkning av fastighetsskatten från 1,7 % till 1,5 %. Regeringens förslag om en sänkning av fastighetsskatten på hyresfastigheter avslås av Centerpartiet. Sänkningen är tillfällig och ger liten effekt. Det är också osäkert om den kommer hyresgästerna till godo.

Centerpartiet förespråkar sänkt skatt på arbete för ökad sysselsättning. För att skapa utrymme för detta bör skatterna höjas på verksamheter som tar naturens resurser i anspråk. Fordonsskatten för dieseldrivna personbilar bör förändras så att större vikt läggs vid miljöegenskaperna. För personbilar bör skrotningspremien höjas till 8 000 kr som en engångsåtgärd för att skrota ut de äldsta och mest miljöförorenande bilarna.

Energibeskattningen skall ge goda förutsättningar för den svenska industrins internationella konkurrenskraft. Beskattningen skall utgöra drivkraft för hushållning och övergång till förnybara energislag. Vid utformningen av beskattningen skall den elintensiva industrins särskilda behov beaktas. Utsläpp av koldioxid vid förbränning av fossila bränslen påverkar klimatet. Det är därför angeläget att i största möjliga utsträckning undvika förbränning av fossila bränslen. Detta kan ske genom en aktiv energihushållning och genom att utnyttja förnybara energislag. En ökad användning av alternativa energislag inom trafiksektorn måste särskilt eftersträvas. Produktionen av biobränslebaserade drivmedel i Sverige måste öka. Detta bör ske genom en ökad miljörelatering av energiskatterna i kombination med en skattebefrielse för biobränslen.

Centerpartiet föreslår en stegvis höjning av produktionsskatten på kärnkraftsel som ett led i strävan mot avvecklad kärnkraft. Fastighetsskatten på vattenkraft bör återinföras liksom en miljöskatt på inrikes flyg.

I motion Sk306 yrkande 1 av Lennart Daléus m.fl. (c) begärs ett tillkännagivande om att skattepolitiken bör ges denna inriktning.

Folkpartiet liberalernas politik innebär att skatter som är skadliga för arbete, företagande, sparande och investeringar sänks, att tjänstesektorn släpps loss genom rejäla skattelättnader och förenklingar och att det blir lättare att starta och driva företag. Folkpartiet liberalerna föreslår skattesänkningar på 10–12 miljarder kronor redan 1999. En skattereform föreslås i fyra steg, ett steg för varje år i mandatperioden. Det är frågan om en radikal skattesänkning (65 miljarder kronor) som partiet kommer att driva som sitt förslag i de kommande överläggningarna med regeringen.

Folkpartiet liberalerna vill slopa värnskatten och höja brytpunkten så att de ursprungliga intentionerna uppfylls. En skattereduktion på 3 000 kr per år införs. Arbetsgivaravgifterna sänks med 5 procentenheter och en enkel och obyråkratisk modell för sänkt skatt på hushållstjänster ger en halvering av det vita priset och gör att den obalans mellan traditionellt manligt och traditionellt kvinnligt arbete som ROT-avdraget ger upphov till korrigeras.

I princip alla som vill ha F-skattsedel bör också få en sådan, såvida de inte har näringsförbud. Sverige bör också verka för att EU:s momsdirektiv ändras så att en sänkt tjänstemoms blir möjlig.

Tillgången till riskvilligt kapital är ett ständigt problem för många småföretagare. Den viktigaste åtgärden är att slopa dubbelbeskattningen på aktier. Vidare bör möjligheten att få uppskov med bolagsskatten så länge inga utdelningar lämnas nu utredas.

Förmögenhetsskatten bör avskaffas under mandatperioden. Som ett första steg bör sambeskattningen slopas och fribeloppet höjas till 1,2 miljoner kronor. Värderingen av aktier till 75 % bör återställas. Företagaren bör kunna lämna en förenklad företagardeklaration. Den snabba utvecklingen i arbetslivet gör det alltmer angeläget att finna former för finansiering av återkommande studier under yrkestiden. Folkpartiet liberalerna föreslår att det nuvarande pensionssparandet breddas till ett kompetenskonto som möjliggör för individer att göra skattebefriade avsättningar som sedan kan användas för kompetenshöjning. Avdragsrätten för pensions- och kompetenssparande bör höjas till ett och ett halvt basbelopp. Regeringens förslag om en skattereduktion för 1999 föreslås ersatt med en höjning av barnbidragen redan 1999.

Fastighetsskatten skall lindras i utsatta områden med snabb stegring av taxeringsvärdena t.ex. på grund av efterfrågan från köpstarka sommargäster. Betalningsfristerna för mervärdesskatt bör förskjutas så att företag inte riskerar att behöva betala skatt innan betalning influtit.

I motion Sk308 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) framställs yrkanden om riktlinjer för skattepolitiken i enlighet med det anförda (yrkande 1) och om en grön skatteväxling (yrkande 18).

Skatteutskottets yttrande

Skatteutskottet har i ett yttrande (SkU1y) till finansutskottet behandlat de motionsyrkanden som förväntas få budgeteffekter under budgetåret 1999. I avsnittet om skattepolitikens inriktning konstaterar skatteutskottet att genom att Sveriges finanser nu åter är i balans finns det en stabil grund för en offensiv och långsiktig politik som skapar rättvisa genom tillväxt, sysselsättning och utbildning. Till grund för denna politik ligger samarbetet mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Politiken är inriktad på en fortsatt stram budgetdisciplin för sunda statsfinanser. Arbetslösheten skall minskas genom att fler människor får arbete eller utbildning som ger arbete.

De förslag om skattelättnader för låg- och medelinkomsttagare och för hyresgäster som regeringen lägger fram utgör enligt skatteutskottets mening en del i en ansvarsfull politik för tillväxt, sysselsättning och rättvisa. Skatteutskottet ställer sig bakom en sådan inriktning av skattepolitiken. Motionerna avstyrks.

Regeringen har, efter att propositionen lagts, inbjudit riksdagspartierna till överläggningar om skattepolitikens framtida inriktning.

Överläggningarna skall särskilt gälla frågan om det är möjligt att förbättra betingelserna för hög tillväxt och hög sysselsättning genom att stimulera arbete, företagande, utbildning och sparande med skattepolitiska åtgärder. De ändrade förutsättningar för skattesystemet som bl.a. följer av den ökande internationaliseringen bör beaktas. Utgångspunkten för överläggningarna är att åtgärder inom skattepolitiken inte får äventyra starka offentliga finanser eller en sund samhällsekonomi, inte äventyra en god kvalitet inom skola, vård och omsorg och inte leda till ökade klyftor i samhället. Skattesystemet skall också vara enkelt, likformigt, ha låga skattesatser och breda skattebaser.

Enligt finansutskottets mening är det värdefullt när det går att finna breda överenskommelser mellan riksdagspartierna om viktiga delar av skattesystemet. Sådana överenskommelser leder till att stabiliteten i skattesystemet ökar, vilket förbättrar förutsättningarna för företagen, hushållen, kommunerna och landstingen att planera för sin ekonomi. Finansutskottet välkomnar därför regeringens initiativ till överläggningar.

Utskottet vill erinra om att de skatteförslag som presenteras i budgetpropositionen är tidsbegränsade vilket innebär att det under de kommande överläggningarna kommer att vara möjligt att diskutera i vad mån förändringarna bör permanentas eller om andra lösningar med motsvarande syfte i stället bör väljas för framtiden. Under överläggningarna kommer det också att vara möjligt för oppositionspartierna att presentera sina förslag inom skattepolitiken. Finansutskottet vill inte föregripa de förestående överläggningarna och avstår därför från att i detta sammanhang närmare kommentera oppositionspartiernas förslag till inriktning av skattepolitiken. Dock ser utskottet, i likhet med skatteutskottet, inga skäl att föreslå en ändrad inriktning med anledning av motionerna. Följande motioner avstyrks således: Sk311 (m) yrkande 1, Fi209 (kd) yrkande 11, Sk309 (kd) yrkandena 2, 3 och 15, N330 (kd) yrkande 14, Sk308 (fp) yrkandena 1 och 18 samt Sk306 (c) yrkande 1.

I det följande går utskottet närmare in på de skatteförslag som läggs fram i de olika budgetalternativen.

Tabell 29. Fysiska personers inkomstskatt
Belopp i 1 000-tal kronor

		Regeringen	(m)	(kd)	(c)	(fp)
1111	**Fysiska personers inkomstskatt, netto**	**39 943 146**	**+370 000**	**-9 490 000**	**-790 000**	**-470 000**
	Skattereduktion	-2 980 000	+2 980 000	+2 980 000	-1 080 000	+2 980 000
	Omvandling av 200-kronan	-1 330 000			+1 330 000	
	Sänkt gräns för reseavdrag till 6 000 kr		-50 000	-50 000		
	Höjt reseavdrag till 16 kr/mil		-40 000			
	Höjd avdragsrätt för pensionsförsäkringar		-100 000	-470 000		
	Höjt grundavdrag o särskilt grundavdrag för pensionärer med -1 300 kr		-330 000			
	Permanenta nuvarande ROT		+110 000			
	Lägre skatt på royaltyinkomster		-20 000	-20 000		
	Avdragsrätt för individuella utbildningskonton			-100 000		
	Höjt grundavdrag			-9 090 000		
	Inför ett riskkapitalavdrag			-600 000		
	Effektivare skatteindrivning			+600 000		
	Yrkesfiskeavdrag			-40 000	-40 000	
	Skattereduktion för hushållstjänster		-300 000	-700 000	-1 000 000	-600 000
	Avskaffa nya värnskatten		-2 000 000	-2 000 000		-2 000 000
	Höjd avdragsrätt för pensions- och kompetenssparandet					-500 000
	Fåmansbolag: beskatta viss del av vinst som kapitalinkomst		+120 000			-350 000

3.2.1 Skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare (BP)

Budgetpropositionen

I propositionen föreslår regeringen att en särskild skattereduktion införs för låg- och medelinkomsttagarna under inkomståret 1999. Skattereduktionen uppgår till 1 320 kr för personer med pensionsgrundande inkomst upp till 135 000 kr. Skattereduktionen skall dock inte uppgå till högre belopp än den kommunalskatt som beräknas för året. För personer med pensionsgrundande inkomst över 135 000 kr reduceras reduktionsbeloppet med 1,2 % av överskjutande inkomst. Regeringen anför att det redan för år 1999 finns ett utrymme för att sänka skatteuttaget på arbetsinkomster men att det är för tidigt att utforma permanenta lösningar. Eftersom det i första hand är angeläget att åstadkomma förbättringar för låg- och medelinkomsttagarna är förslaget utformat så att skattelättnaden i allt väsentligt tillfaller personer med inkoms-

ter under den lägre brytpunkten i inkomstskatteskalan. Denna beräknas ligga vid en taxerad förvärvsinkomst på 245 000 kr år 1999. Skattelättnaden knyts till storleken på den pensionsgrundande inkomsten.

Motionerna

Moderata samlingspartiet avvisar i *motion Sk311* yrkande 7 av Carl Bildt m.fl. (m) förslaget. Enligt motionärerna är skattesänkningen för liten, tillfällig och dessutom felkonstruerad genom att den bidrar till att ytterligare höja marginalskatten för stora inkomstgrupper. Moderata samlingspartiet har i sitt budgetalternativ i stället föreslagit en höjning av grundavdraget med 1 300 kr för såväl förvärvsarbetande som pensionärer.

Kristdemokraterna avvisar i *motion Fi209* yrkande 7 av Alf Svensson m.fl. (kd) förslaget och föreslår i stället en höjning av grundavdraget med 8 400 kr för alla.

Centerpartiet godtar i *motion Sk306* yrkande 13 av Lennart Daléus m.fl. (c) att en skattereduktion införs som en tillfällig lösning men föreslår att den bestäms till 1 800 kr i stället för 1 320 kr. När det gäller behovet av mer permanenta skattesänkningar för låg- och medelinkomsttagarna förespråkar Centerpartiet en höjning av grundavdraget för dessa grupper.

I *Folkpartiet liberalernas motion Fi211* av Lars Leijonborg m.fl. (fp) ersätts den av regeringen föreslagna skattereduktionen med en extra barnbidragshöjning år 1999. Motionärerna anför vidare att det finns starka skäl att sänka skatten för låg- och medelinkomsttagare. En generell höjning av grundavdraget av sådan storlek att den skulle innebära någon verklig lättnad för låg- och medelinkomsttagare kan dock enligt motionärernas bedömning inte rymmas inom en ansvarsfull finanspolitik. En riktad höjning av grundavdraget skulle ge oacceptabla marginaleffekter. Motionärerna förespråkar därför i sitt budgetalternativ för år 2000 och senare en generell skattereduktion om 3 000 kr per person.

Skatteutskottets yttrande

Regeringens förslag om en tillfällig skattereduktion för låg- och medelinkomsttagarna ingår som en del i det paket med åtgärder som regeringen lägger fram i budgetpropositionen. Förslagen innebär bl.a. förbättringar för pensionärer, barnfamiljer och låginkomsttagare. För barnfamiljerna föreslås höjda barnbidrag år 2000 och 2001 och för pensionärerna återställs pensionerna genom att fullt prisbasbelopp tillämpas redan fr.o.m. år 1999. För en ensamstående pensionär med minimipension innebär detta att pensionen höjs med ca 550 kr per år.

Enligt skatteutskottets mening (yttrande SkU1y) finns det skäl att prioritera en förbättrad köpkraft för låg- och medelinkomsttagarna under år 1999. Samtidigt står det klart att beskattningen av arbetsinkomster bör ses över. Det behövs en fördjupad och bred diskussion kring frågan hur den framtida beskattningen av arbetsinkomster skall utformas så att den på ett tillfredsställande sätt förenar önskemålen om ett fördelningspolitiskt rättvist utfall med

det angelägna i att skatterna ger goda villkor för arbetsmarknadsdeltagande, arbetsutbud, utbildning och kompetensutveckling.

I avvaktan på den fördjupade bedömning och diskussion som krävs för en mer omfattande förändring av arbetsinkomstbeskattningen är det rimligt att en tillfällig lösning väljs för inkomståret 1999. Enligt skatteutskottets mening är det förslag som regeringen lägger fram väl avpassat för sitt ändamål. Skattereduktionen ger maximal effekt vid löneinkomster upp till drygt 11 000 kr per månad och har utformats så att effekten på marginalskatten i de följande inkomstskikten blir minimal.

Motionsförslagen om mer genomgripande förändringar i form av generella höjningar av grundavdraget är inte inriktade på låg- och medelinkomsttagarna och har därför inte den fördelningsprofil som är önskvärd. De påverkar också kommunernas skatteunderlag och är därför mindre lämpliga som en tillfällig åtgärd.

Med hänsyn till kravet på finansiering bör skattereduktionen bestämmas till det belopp som regeringen föreslår.

Skatteutskottet tillstyrker med det anförda regeringens förslag och avstyrker övriga förslag.

Finansutskottets ställningstagande

I likhet med skatteutskottet tillstyrker finansutskottet propositionens förslag om skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare (yrkande 30) med den språkliga ändring Lagrådet föreslagit av lagförslagets 2 § och avstyrker motionerna Fi209 (kd) yrkande 7, Sk306 (c) yrkande 13 i denna del samt Sk311 (m) yrkande 7.

3.2.2 Det fasta beloppet vid beskattningen av förvärvsinkomster (BP)

Budgetpropositionen

I propositionen föreslår regeringen att kommuner och landsting tillförs 1,3 miljarder kronor genom att den statliga skatt om 200 kr som utgår på fysiska personers förvärvsinkomster skall utgöra kommunal inkomstskatt vid 2000 års taxering. Avsikten är att utrymmet för skola, vård och omsorg inte skall minskas som en följd av den s.k. Törlingdomen. 66,5 % av medlen skall enligt förslaget utgöra skatt till kommun och 33,5 % skall utgöra skatt till landsting.

Motionerna

Centerpartiet hemställer i *partimotion Sk306* yrkande 14 om avslag på regeringens förslag och föreslår i stället ökade anslag till kommunerna på samma belopp.

I *motion Fi610* av Nils Fredrik Aurelius (m) hemställs att 2,4 % av medlen fördelas till de kyrkliga församlingarna.

Skatteutskottets yttrande

Enligt skatteutskottets yttrande (SkU1y) kommer den tillfälliga omdirigeringen av skattemedel inte att ge upphov till några negativa effekter när det gäller de regler som styr de enskildas beskattning.

Skatteutskottet noterar att omdirigeringen medför att den av regeringen föreslagna skattereduktionen på förvärvsinkomster vid 2000 års taxering kan erhållas även mot de 200 kr som normalt utgör statlig inkomstskatt. I övrigt har skatteutskottet inte någon kommentar till förslaget eller de redovisade motionsyrkandena.

Finansutskottets ställningstagande

De senaste årens omfattande budgetsanering har skapat utrymme för satsningar för att förbättra kvaliteten inom skolan, vården och omsorgen om barn och gamla. Under år 2000 tillförs kommuner och landsting 20 miljarder kronor och under år 2001 tillförs de 22 miljarder kronor. Finansutskottet välkomnar att regeringen föreslår att kommuner och landsting tillförs ytterligare 1,3 miljarder kronor år 1999. Därmed behöver inte utrymmet för skola, vård och omsorg minska till följd av de retroaktiva pensionsutbetalningar kommuner och landsting måste göra med anledning av Arbetsdomstolens dom om det kommunala pensionsavtalet.

Med anledning av motionsförslaget att föra över medel även till de kyrkliga församlingarna vill utskottet anföra följande. Förutsättningarna för en positiv utveckling inom de av riksdagen och regeringen prioriterade verksamheterna skola, vård och omsorg har ökat i och med beslutade och föreslagna tillskott samt ökade inkomster till kommunerna och landstingen. Arbetsdomstolens dom innebar att kommunerna och landstingen fick kostnader som kunde leda till att tillskottet urholkades och att därmed det ekonomiska utrymmet för skola, vård och omsorg minskade. I detta sammanhang kan erinras om det lagstadgade balanskravet som innebär att kommuner och landsting skall uppnå en ekonomi i balans år 2000. Särskilt i kommuner och landsting som befinner sig i en kärv ekonomisk situation kan Arbetsdomstolens dom samt andra oförutsedda kostnader innebära ett hot mot den uttalade önskan att kvaliteten i de för välfärden så viktiga verksamheterna skola, vård och omsorg värnas. Dessa prioriterade områden bedrivs med kommuner och landsting som huvudmän. Regeringens förslag om den s.k. 200-kronan är avsett att kompensera för ökade kostnader och för övriga krav som ställts för år 1999 av kommuner och landsting. Utskottet delar inte uppfattningen som framförs i motion Sk306 (c) och vill i detta sammanhang hänvisa till de överläggningar som regeringen inbjudit till om skatternas framtida inriktning.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag om det fasta beloppet vid beskattningen av förvärvsinkomster (yrk. 31) och avstyrker motionerna Fi610 (m) och Sk306 (c) yrkande 14.

3.2.3 Inkomstskatteskalan

Motionerna

Moderata samlingspartiet framställer i *motion Sk311* av Carl Bildt m.fl. (m) yrkanden som tar sikte på inkomstbeskattningen av förvärvsinkomster. Det beslutade andra fasta steget i den statliga inkomstskatteskalan slopas 1999 (yrkande 10) och ett förvärvsavdrag på 7 %, 9 % respektive 11–12 % av den kommunalt beskattningsbara inkomsten upp till 7,5 prisbasbelopp införs 1999–2001 (yrkandena 2 och 3). Grundavdraget höjs med 1 300 kr för alla (yrkande 5) och barnfamiljerna får ett extra grundavdrag på 10 000 kr per barn vid den kommunala beskattningen fr.o.m. 1999 (yrkande 8). Avdrag medges för styrkta barnomsorgskostnader (yrkande 9).

Kristdemokraternas yrkanden i *motion Sk309* av Alf Svensson m.fl. (kd) innebär att det beslutade andra steget i den statliga inkomstskatteskalan slopas (yrkande 17) och att grundavdraget vid den kommunala beskattningen höjs kraftigt. År 1999 höjs grundavdraget med 8 400 kr till 17 100 kr och år 2000 höjs avdraget med ytterligare 3 200 kr till 20 300 kr. I inkomstlägen kring 110 000 kr taxerad inkomst kommer grundavdraget härefter att uppgå till 29 900 kr (yrkande 31).

Centerpartiet godtar den av regeringen föreslagna skattereduktionen men anser att den bör vara högre. I *motion Sk306* yrkande 13 av Lennart Daléus m.fl. (c) förordas en varaktig lösning för sänkta inkomstskatter genom höjt grundavdrag för människor med små eller medelstora inkomster. Höjningen bör enligt motionärerna utformas på samma sätt som dagens grundavdrag trappas upp till en viss nivå och därefter trappas ner så att just låg- och medelinkomsttagare omfattas av höjningen.

Även *Folkpartiet liberalernas* förslag i *motion Sk308* av Lars Leijonborg m.fl. (fp) innebär att det beslutade andra steget i den statliga inkomstskatteskalan slopas (yrkande 4). Motionärerna anför att det finns starka skäl att sänka skatten för låg- och medelinkomsttagare. En generell höjning av grundavdraget av sådan storlek att den skulle innebära någon verklig lättnad för låg- och medelinkomsttagare kan dock enligt motionärernas bedömning inte rymmas inom en ansvarsfull finanspolitik och en riktad höjning av grundavdraget skulle ge oacceptabla marginaleffekter. Motionärerna föreslår därför i stället att en generell skattereduktion om 3 000 kr per person och år införs fr.o.m. år 2000 (yrkande 15). Folkpartiet liberalerna står fast vid skattereformens intentioner att endast 15 % av löntagarna skall betala statsskatt, vilket innebär att brytpunkten måste höjas. Om möjligt bör detta enligt motionärerna genomföras under mandatperioden, i annat fall så snart som möjligt därefter (yrkande 16).

Skatteutskottets yttrande

Efter utvärderingen av 1990/91 års skattereform har kompletterande åtgärder bedömts som nödvändiga för att det fördelningspolitiska utfall som åsyftades i skattereformen skall uppnås. I anslutning till att den tillfälliga värnskatten upphör införs därför ett extra steg i skatteskalan fr.o.m. inkomståret 1999.

I sitt yttrande (SkU1y) bedömer skatteutskottet att utrymmet för skattesänkningar för närvarande är begränsat och bl.a. bör tas i anspråk för att tillföra låg- och medelinkomsttagarna en ökad köpkraft.

Utrymmet för förbättringar som trots allt finns är en följd av att saneringspolitiken har varit framgångsrik och lett till att Sverige nu har balans i de offentliga finanserna och en låg inflation. Regeringen bedömer att det med en fortsatt ansvarsfull politik och en gradvis amortering av statsskulden kommer att utvecklas ett stigande överskott som kan tas i anspråk för bl.a. skattesänkningar. Skatteutskottet instämmer i att det på sikt bör vara ett mål att andelen skattskyldiga som erlägger statlig inkomstskatt nedbringas från dagens 18 % till 15 %.

Skatteutskottet avstyrker samtliga aktuella motionsyrkanden.

Socialförsäkringsutskottets yttrande

Socialförsäkringsutskottet har i sitt yttrande (SfU1y) behandlat motionsförslagen om ett kommunalt grundavdrag på 10 000 kr per barn och år i stället för en senare höjning av barnbidraget liksom frågan om en rätt till avdrag för styrkta barnomsorgskostnader kombinerat med ett återinförande av vårdnadsbidraget. Socialförsäkringsutskottet anser att en höjning av barnbidragen med dess omfördelande effekter och stora träffsäkerhet är att föredra framför de i motionerna förordade alternativen. De aviserade höjningarna kommer enligt socialförsäkringsutskottets mening att innebära behövliga förbättringar av det ekonomiska stödet till barnfamiljerna.

Finansutskottets ställningstagande

I likhet med skatteutskottet och, i berörda delar, socialförsäkringsutskottet avstyrker finansutskottet förslagen om inkomstskatteskalan i motionerna Sk306 (c) yrkande 13 i denna del, Sk308 (fp) yrkandena 4, 15 och 16, Sk309 (kd) yrkandena 17 och 31 samt Sk311 (m) yrkandena 2, 3, 5 och 8–10.

3.2.4 Resor till och från arbetet m.m.

Bakgrund

Riksdagen har under hösten 1997 beslutat att det avdragsgilla beloppet för kostnad för resor med egen bil mellan bostad och arbetsplats och i tjänsten höjs från 13 kr till 15 kr fr.o.m. inkomståret 1998. Samtidigt höjdes gränsen för avdragsgilla kostnader för resor mellan bostaden och arbetsplatsen från 6 000 kr till 7 000 kr per år (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:FiU1).

Motionerna

Moderata samlingspartiet yrkar i *motion Sk311* av Carl Bildt m.fl. (m) att avdraget för kostnad för resor med egen bil höjs till 16 kr (yrkande 19) och att avdragsrätten utvidgas till resor till och från barnomsorg (yrkande 20).

Vidare föreslås att gränsen för avdragsgilla kostnader för resor mellan bostaden och arbetsplatsen sänks till 6 000 kr per år (yrkande 21).

Kristdemokraterna hemställer i *motion Sk309* av Alf Svensson m.fl. (kd) att avdragsgränsen återställs till 6 000 kr inkomståret 1999. Enligt motionärerna missgynnar den höga gränsen kollektivresenärer och dem som har relativt korta resor med egen bil till arbetet (yrkande 18).

Skatteutskottets yttrande

Skatteutskottet ser i sitt yttrande (SkU1y) inte någon anledning att nu överväga någon justering av de aktuella bestämmelserna om reseavdrag och avstyrker därför motionsyrkandena.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet avstyrker i likhet med skatteutskottet förslagen om reseavdrag i motionerna Sk309 (kd) yrkande 18 och Sk311 (m) yrkandena 19–21.

3.2.5 Pensionssparande

Bakgrund

Möjligheten att göra avdrag för premie för makes pensionsförsäkring slopades 1973 som ett led i 1970 års särbeskattningsreform. Härigenom hindrades ett utnyttjande av makars skilda marginalskattesatser.

Som ett led i finansieringen av EU-medlemskapet begränsades det allmänna avdragsutrymmet för privata pensionsförsäkringspremier och insättningar på pensionssparkonton till ett halvt basbelopp fr.o.m. den 8 april 1995. Avdragsutrymmet för den som har pensionsrätt i anställning minskades till 5 % av inkomsten mellan 10 och 20 basbelopp (prop. 1994/95:203, bet. 1994/95:SkU28).

Motionerna

Moderata samlingspartiet yrkar i *motion Sk311* av Carl Bildt m.fl. (m) att avdragsutrymmet för eget pensionssparande återställs till ett basbelopp och att avdrag medges för makes förmåner (yrkande 22).

Kristdemokraterna föreslår i *motion Sk309* av Alf Svensson m.fl. (kd) att sparandet till egen pension stimuleras genom att avdragsrätten för eget pensionssparande höjs till ett basbelopp (yrkande 11).

Folkpartiet liberalerna föreslår i *motion Sk308* yrkande 11 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) också en höjning av avdragsrätten för sparande i privata pensionsförsäkringar till 1,5 basbelopp. Folkpartiet liberalernas förslag innefattar också en utvidgning av ändamålet med sparandet till utbildningsinsatser. Även i *motion Sf283* yrkande 1 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) föreslås en höjning av avdragsrätten för eget pensionssparande till 1,5 basbelopp.

Skatteutskottets yttrande

Skatteutskottet anser i sitt yttrande (SkU1y) att principen om särbeskattning av makar bör upprätthållas även när det gäller möjligheten att göra avdrag för eget pensionssparande. Möjligheten att göra avdrag för makes kostnad för pensionering bör därför inte återinföras. De skatteregler som gäller för eget pensionssparande lämnar ett utrymme för att skapa ett efterlevandeskydd för make och barn genom förmånstagarförordnanden.

Intresset av att skapa ett pensionsskydd för bl.a. make bör kunna tillgodoses inom ramen för dessa regler.

Förslagen om en ytterligare höjning av avdraget för eget pensionssparande kräver finansiering och avstyrks därför av skatteutskottet.

Finansutskottets ställningstagande

I likhet med skatteutskottet avstyrker finansutskottet förslagen om höjning av avdraget för pensionssparande i motionerna Sk308 (fp) yrkande 11 i denna del, Sk309 (kd) yrkande 11, Sk311 (m) yrkande 22 samt Sf283 (fp) yrkande 1 i denna del.

3.2.6 Kompetenskonton m.m.

Motionerna

Kristdemokraterna anför i *motion Sk309* av Alf Svensson m.fl. (kd) att skattelagstiftningen bör ge möjlighet att med avdragsrätt sätta in medel på ett för arbetsgivaren och den enskilde gemensamt utbildningskonto. De belopp som genom förhandling förs upp på kontot skall enbart kunna användas för den enskildes egen kompetensutveckling. Med denna lösning skulle det gemensamma ansvaret och den individuella drivkraften gynna alla parter. Ett förslag skulle kunna träda i kraft den 1 juli 1999 (yrkande 14).

Folkpartiet liberalerna föreslår i *motionerna Sk308* och *Fi211* av Lars Leijonborg m.fl. (fp) att avdragsrätten för eget pensionssparande höjs till 1,5 basbelopp och utvidgas till ett pensions- och utvecklingssparande med skattefria avsättningar som senare kan användas för kompetenshöjning (Sk308 yrkande 11 delvis). Ett liknande yrkande framställs i motion Sf283 yrkande 1 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp).

Skatteutskottets yttrande

Enligt skatteutskottets mening (yttrande SkU1y) är det en fördel om skattesystemet kan bidra till och underlätta en förstärkning av kompetensen i näringslivet. De skattesamtal som regeringen inbjuder till gäller också särskilt möjligheterna att förbättra betingelserna för hög tillväxt och hög sysselsättning genom att stimulera arbete, företagande, utbildning och sparande med skattepolitiska åtgärder.

De förslag som motionärerna lägger fram bygger på ett kontosystem där uttagen beskattas och ger därför en skattestimulans som främst beror på att

beskattningen av avsättningarna till kontot skjuts upp en tid. För höginkomsttagarna tillkommer möjligheten att göra en skattevinst genom att beskattningen vid uttaget är lägre än när avsättningen gjordes. Tekniken är således inte invändningsfri ur fördelningssynpunkt.

Det kan anmärkas att regeringen har för avsikt att under våren 1999 lägga fram ett förslag om hur kompetenslinjen i näringslivet kan stärkas. Förslaget skall träda i kraft den 1 januari 2000. En förutsättning för att en statlig stimulans skall införas är enligt vad som anförs i propositionen att arbetsmarknadens parter bidrar med en ansvarsfull delfinansiering.

Med det anförda avstyrker skatteutskottet förslagen.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet avstyrker i likhet med skatteutskottet förslagen om kompetenskonton m.m. i motionerna Sk308 (fp) yrkande 11 i denna del, Sk309 (kd) yrkande 14 och Sf283 yrkande 1 i denna del.

3.2.7 Tjänstesektorn och F-skattsedel

Bakgrund

Frågor om särskilda skatteregler för tjänstesektorn har behandlats i Tjänsteutredningens betänkande Uppskattad sysselsättning (SOU 1994:43) och i Tjänstebeskattningsutredningens betänkande Skatter, tjänster och sysselsättning (SOU 1997:17).

Motionerna

I en gemensam motion från *Moderata samlingspartiet*, *Kristdemokraterna* och *Folkpartiet liberalerna* föreslås en permanent skattereduktion för ROT-arbeten och hushållstjänster. Skattereduktion skall medges med 50 % av kostnaden inklusive moms för arbete som utförs i hemmet eller på den egna tomten. Skattereduktionen begränsas till 25 000 kr per hushåll och år. För att skattereduktion skall kunna utgå direkt vid köp är det företaget som tillhandahåller tjänsten som medges reduktionen vid sin månatliga skattedeklaration. Om tjänsten tillhandahålls av en privatperson anmäls den överenskomna ersättningen till skattemyndigheten som beräknar totalkostnaden och drar av 50 % skattereduktion. Överskrider ett hushåll den maximala skattereduktionen debiteras mellanskillnaden som kvarskatt.

Enligt motionärerna är enmansföretagare i en modern tjänstebransch ofta i situationen att de nekas F-skattsedel. Regelverket kring näringsbegreppet måste enligt motionärerna ändras så att det blir möjligt för alla som så önskar att få en F-skattsedel.

Det gemensamma förslaget läggs fram i *motion Sk303* av Bo Lundgren m.fl. (m, kd, fp). Yrkanden till stöd för detta förslag framställs i *motionerna Sk310* yrkandena 5 och 6 av Carl Bildt m.fl. (m), *Sk302* yrkandena 1 och 2 av Bo Lundgren m.fl. (m), *Sk629* yrkande 11 av Bo Lundgren m.fl. (m), *Sk609* av Kent Olsson m.fl. (m, kd), *Sk309* yrkande 13 av Alf Svensson m.fl.

(kd), *Sk308* yrkande 2 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) och *motion A811* yrkande 4 av Lars Leijonborg m.fl. (fp).

Centerpartiet föreslår i *motion Sk306* (yrkande 8) av Lennart Daléus m.fl. (c) att ett RUT-avdrag införs. Enligt förslaget skall skattereduktion medges med 50 % av arbetskostnaden för hushållsnära tjänster som utförs i hemmet och med upp till 20 000 kr per hushåll och år. Begreppet hushållstjänster omfattar tjänster som utförs i hemmet som tvätt, städning, omsorg och trädgårdsskötsel. Avdraget bör införas den 1 juli 1999 och verksamheten fortgå under två år.

Skatteutskottets yttrande

Enligt skatteutskottets mening (yttrande SkU1y) skulle införandet av en särskild stimulans för tjänstesektorn i den form motionärerna föreslår innebära ett avsteg från de principer om en likformig och neutral beskattning som ligger till grund för skattereformen och som enligt utskottets mening bör gälla. Det är också kostsamt att genom stimulanser försöka skapa en tjänsteproduktion som kan konkurrera med hushållens egen tjänsteproduktion. Risken är att effekterna på sysselsättningen blir mycket små eller inga alls samtidigt som kostnaderna blir stora. De erfarenheter som man har gjort i Danmark talar för en sådan utgång.

När det gäller motionärernas förslag om F-skattsedel till alla har riksdagen under hösten 1997 fattat beslut om lättnader i bestämmelserna om F-skattsedel som innebär att de skattskyldiga efter den 1 januari 1998 inte längre behöver visa att de avser att bedriva näringsverksamhet. Det räcker med ett påstående. I en rapport under år 1998 har Riksskatteverket föreslagit att näringsbegreppet utvidgas i syfte att ytterligare underlätta för de skattskyldiga att få F-skattsedel. Remissinstanserna har dock haft invändningar mot detta förslag, bl.a. på den grunden att utredningen snarast visar att det inte är lagtexten utan tillämpningen som lägger hinder i vägen och att en intensifierad utbildning av handläggarna borde kunna lösa problemet med att vissa yrkeskategorier inte bedöms som näringsidkare. Remissinstanserna har också varnat för att utan mycket starka skäl göra ändringar i ett så centralt begrepp som det skatterättsliga näringsbegreppet. Regeringen har mot denna bakgrund beslutat att inte gå vidare med förslaget. Regeringen bedömer att de åtgärder som redan vidtagits och den utbildning som planeras kan väntas leda i avsedd riktning.

Skatteutskottet är mot den angivna bakgrunden inte berett att tillstyrka förslagen om en särskild skattereduktion för hushållstjänster och om ytterligare lättnader i reglerna om F-skattsedel.

Finansutskottets ställningstagande

I likhet med skatteutskottet avstyrker finansutskottet förslagen om tjänstesektorn och F-skattsedel i motionerna Sk302 (m) yrkandena 1 och 2, Sk303 (m, kd, fp), Sk306 (c) yrkande 8, Sk308 (fp) yrkande 2, Sk309 (kd) yrkande 13, Sk310 (m) yrkandena 5 och 6, Sk609 (m, kd), Sk629 (m) yrkande 11 samt A811 (fp) yrkande 4.

3.2.8 Yrkesfiskare

Motionerna

Kristdemokraterna tar i *motionerna Sk309* yrkande 26 av Alf Svensson m.fl. (kd) och *MJ224* yrkande 36 av Alf Svensson m.fl. (kd) upp frågan om ett särskilt avdrag för ökade levnadskostnader för yrkesfiskare. Motionärerna anför att det svenska fisket verkar på en internationell marknad, där fiskefartygen lägger till och säljer fisk i ett flertal länder med påföljd att konkurrensen blir hård och att det svenska fisket därför måste ha likvärdiga skattevillkor med sina konkurrentländer. Ett särskilt skatteavdrag för yrkesfiskare bör därför införas.

Även *Centerpartiet* tar i *motion Sk306* yrkande 12 av Lennart Daléus m.fl. (c) upp denna fråga och föreslår ett yrkesfiskeavdrag för de svenska fiskarna. Skatteavdraget bör vara utformat efter dansk modell, eftersom denna har godkänts av EU-kommissionen. Eftersom riksdagen tidigare enhälligt beställt ett förslag om yrkesfiskeavdrag bör regeringen nu uppmanas att återkomma till riksdagen med ett förslag om yrkesfiskeavdrag i likhet med det som finns i Danmark.

Skatteutskottets yttrande

I sitt yttrande (SkU1y) erinrar skatteutskottet att det vid behandlingen av motsvarande motionsyrkanden hösten 1996 förutsatte (bet. 1996/97:SkU13) att regeringen så snart som möjligt skulle slutföra en pågående beredning av frågan om yrkesfiskarnas konkurrenssituation i förhållande till grannländerna och därefter återkomma till riksdagen med förslag som tillgodoser motionärernas krav på konkurrensneutralitet. Skatteutskottet förordade ett tillkännagivande till regeringen med detta innehåll. Riksdagen följde utskottet.

Regeringen har därefter tillkallat en särskild utredare med uppgift att kartlägga och analysera det svenska yrkesfiskets långsiktiga konkurrensförutsättningar och konkurrensvillkor i den förändrade situation som medlemskapet i Europeiska unionen innebär. Utredningen skall jämföra konkurrensförutsättningarna gentemot våra främsta konkurrentländer, även i fråga om skattevillkoren. Den nuvarande politikens effekter på svensk fiskenäring och effekter på statsfinansiella utgifter samt sysselsättning skall belysas. Utredningen skulle ursprungligen vara klar under våren 1998, men har fått förlängd tid till den 4 december 1998.

Skatteutskottet förutsätter att regeringen, när den nu pågående utredningen har avslutat sitt arbete, påskyndar den fortsatta beredningen av frågan och därefter skyndsamt återkommer till riksdagen med ett förslag i enlighet med vad riksdagen tidigare har uttalat. Skatteutskottet anser att motionerna är tillgodosedda genom det tidigare tillkännagivandet och med vad utskottet nu anfört om den fortsatta beredningen av frågan och avstyrker dessa.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet avstyrker liksom skatteutskottet förslagen om yrkesfiskeavdrag i motionerna Sk306 (c) yrkande 12, Sk309 (kd) yrkande 26 samt MJ224 (kd) yrkande 36.

3.2.9 Beskattning av royalty

Motionerna

Moderata samlingspartiet yrkar i *motion Sk302* yrkande 3 av Bo Lundgren m.fl. (m) att riksdagen fattar beslut om att royalty som härrör från patent skall beskattas som kapitalinkomst fr.o.m. den 1 januari 1999.

Kristdemokraterna föreslår i *motion Sk309* yrkande 5 av Alf Svensson m.fl. (kd) två års skattefrihet för royalty på patenterade uppfinningar och därefter beskattning som inkomst av kapital.

Skatteutskottets yttrande

Enligt skatteutskottets mening (yttrande SkU1y) bör det undvikas att införa särskilda skattestimulanser för viss typ av verksamhet. Förslag om skattefrihet under begränsad tid för royaltyinkomster har tidigare föreslagits av Innovationsutredningen (SOU 1993:84), men har inte ansetts vara aktuella att genomföra. Motionsförslag om skattelättnader för royalty och patenterade uppfinningar har avslagits av riksdagen under våren 1998 i skatteutskottets betänkande om företagsskatter (bet. 1997/98:Sk16) och i anslutning till vårpropositionen (bet. 1997/98:FiU20).

Skatteutskottet avstyrker motionsyrkandena.

Finansutskottets ställningstagande

I likhet med skatteutskottet avstyrker finansutskottet förslagen om royalty i motionerna Sk302 (m) yrkande 3 och Sk309 (kd) yrkande 5.

3.2.10 Inkomst av kapital

Motionen

Moderata samlingspartiet föreslår i *motion Sk302* yrkande 4 av Bo Lundgren m.fl. (m) att kapitalinkomstskatten sänks till 28 % den 1 januari 2000 och till 25 % den 1 januari 2001.

Skatteutskottets yttrande

Kapitalinkomstbeskattningen utgör en av de punkter som tas upp i de överläggningar om skattesystemets framtida utformning som regeringen har inbjudit till. I sitt yttrande (SkU1y) anmärker skatteutskottet att åtgärder inom skattepolitiken inte får äventyra starka offentliga finanser eller en sund

samhällsekonomi och inte heller en god kvalitet inom skola, vård och omsorg. De får inte heller leda till ökade klyftor inom samhället.

Skatteutskottet avstyrker yrkandet om att nu besluta om kraftiga sänkningar i kapitalbeskattningen.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet avstyrker motion Sk302 (m) yrkande 4.

3.2.11 Pensionärernas särskilda grundavdrag

Bakgrund

Den som under ett beskattningsår uppburit folkpension med minst 6 000 kr kan vid taxeringen ha rätt till särskilt grundavdrag för pensionärer. Maximalt avdrag motsvarar summan av folkpension och ett pensionstillskott för ålderspensionär.

I budgetpropositionen 1997/98:1 anfördes att en person som uppbär både arbetsskadelivränta och förtidspension får hela inkomstbortfallet täckt genom livränta samtidigt som förtidspensionen kan ge en rätt till särskilt grundavdrag. Detta leder till en överkompensation där nettoinkomsten kan bli högre än vid förvärvsarbete. Regeringen anförde att ett sådant system är orimligt eftersom det skapar felaktiga incitament och motverkar arbetslinjen och föreslog i budgetpropositionen att arbetsskadelivränta som är samordnad med förtidspension skall reducera det särskilda grundavdraget. Förslaget bifölls av riksdagen (bet. 1997/98:FiU1 s. 131 f.).

Motionerna

Moderata samlingspartiet hemställer i *motion Sk311* yrkande 6 av Carl Bildt m.fl. (m) att riksdagen beslutar om en återgång till tidigare regler när det gäller förtidspensionärers särskilda grundavdrag. I *motion Sk301* av Göte Jonsson (m) framställs ett yrkande med samma inriktning.

Skatteutskottets yttrande

Enligt skatteutskottets mening (yttrande SkU1y) finns det inte anledning att ändra riksdagens beslut om att arbetsskadelivränta som är samordnad med förtidspension skall reducera det särskilda grundavdraget.

Finansutskottets ställningstagande

I likhet med skatteutskottet avstyrker finansutskottet motionerna Sk311 (m) yrkande 6 och Sk301 (m).

Tabell 30. Juridiska personers inkomstskatt
Belopp i 1 000-tal kronor

		Regeringen	(m)	(kd)	(c)	(fp)
1121	**Juridiska personers inkomstskatt, netto**	**72 868 100**		**-200 000**		
	Ram för sänkta skatter för åkeri- och transportnäringen			-200 000		

3.3.1 Ägarbeskattning

Motionerna

Moderata samlingspartiet hemställer i *motion Sk310* yrkande 1 av Carl Bildt m.fl. (m) att dubbelbeskattningen av utdelade och kvarhållna vinster slopas fr.o.m. 1999.

Även *Kristdemokraterna* framställer yrkanden av denna innebörd. I *motion Sk309* av Alf Svensson m.fl. (kd) yrkas att dubbelbeskattningen av avkastning på aktier avvecklas i två steg med en minskning av skattenivån till 15 % år 1999 och till 0 % år 2000 (yrkande 8). Personer som köper nyemitterade aktier i onoterade bolag skall dessutom ha möjlighet till en skattereduktion (riskkapitalavdrag). Avdrag skall få göras mot inkomst av kapital likaväl som mot inkomst av tjänst. Reduktionen skall även gälla köp av aktier i egna och närståendes fåmansföretag. Avdragsrätten skall gälla investeringar upp till en nivå av 100 000 kr. Skattereduktion skall medges även för indirekta riskkapitalinvesteringar via ett företag eller en fond som gör de direkta investeringarna. Denna form möjliggör enligt motionärerna en bättre riskspridning för enskilda investerare. Riskkapitalavdraget skall vara permanent. Avdragsrätten skall ses som en kompensation för den större risk det innebär att köpa aktier i små, onoterade företag (yrkande 4).

Centerpartiet föreslår i *motion Sk306* yrkande 9 av Lennart Daléus m.fl. (c) att kommanditbolag och handelsbolag ges en lindring i beskattningen genom att en större andel av det egna kapitalet får tas ut skattefritt. Enligt motionärerna bör kommanditbolag och handelsbolag få en motsvarighet till den lindring i dubbelbeskattningen som gäller för de onoterade aktiebolagen. Handels- och kommanditbolagen används alltmer som riskkapitalbolag och genererar därvid indirekt sysselsättning i de bolag som de satsar kapital i.

Folkpartiet liberalerna hemställer i *motion Sk308* yrkande 5 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) att dubbelbeskattningen av aktier slopas.

Skatteutskottets yttrande

Genom lagstiftning under hösten 1996 (prop. 1996/97:45, bet. 1996/97: SkU13), som kompletterades under våren 1997 (prop. 1996/97:150, bet. 1996/97:FiU20), har riksdagen genomfört omfattande lättnader i beskattningen av utdelning och reavinst på aktier i onoterade företag fr.o.m. 1998 års taxering. Lättnaderna ersatte det riskkapitalavdrag som hade införts

tidigare. Lagstiftningen skall främja investeringar i små och medelstora företag och skapa nya arbetstillfällen i dessa företag.

Ett problem med en mer generellt utformad lättnad är enligt skatteutskottets mening (yttrande SkU1y) att en sådan sannolikt skulle bidra till att höja avkastningskravet på investeringar i små företag och samtidigt få endast en mycket begränsad betydelse för de större företagens investeringar. Härtill kommer den mycket betydande statsfinansiella kostnad som en generell skattelättnad skulle innebära.

Enligt skatteutskottets mening bör ytterligare ändringar i ägarbeskattningen inte övervägas innan tillräckliga erfarenheter har vunnits av de lättnadsregler som gäller fr.o.m. 1998 års taxering. Skatteutskottet avstyrker följaktligen motionsyrkandena.

Finansutskottets ställningstagande

I likhet med skatteutskottet avstyrker finansutskottet motionerna Sk306 (c) yrkande 9, Sk308 (fp) yrkande 5, Sk309 (kd) yrkandena 4 och 8, samt Sk310 (m) yrkande 1.

3.3.2 Fåmansföretag

Motionerna

Moderata samlingspartiet hemställer i *motionerna Sk310* yrkande 2 av Carl Bildt m.fl. (m) och *Sk629* yrkandena 1–10 av Bo Lundgren m.fl. (m) om enklare och mer rättvisa regler för fåmansföretagen. Motionärerna hemställer att utdelning till en aktiv delägare i ett fåmansbolag beskattas som inkomst av kapital om ägaren har tagit ut en lön som minst motsvarar den lön som en anställd kollega i samma yrke har. Vidare hemställs att de s.k. stoppreglerna avskaffas.

Kristdemokraterna hemställer i *motion N330* yrkande 15 av Alf Svensson m.fl. (kd) att nya enkla regler som jämställer fåmansföretagen med andra företag snarast måste utarbetas. Bl.a. bör den utdelning som ägaren tar ut beskattas som inkomst av kapital så snart en rimlig lön har tagits ut.

I *Centerpartiets motion Sk306* av Lennart Daléus m.fl. (c) instämmer motionärerna i Stoppregelutredningens slutsats att fåmansbolagen i största möjliga utsträckning bör följa generella regler men vill avvakta regeringens förslag i denna del (yrkande 6). Däremot föreslår motionärerna en omedelbar förändring när det gäller beskattningen av utdelning. Enligt motionärerna bör det lönebaserade utrymmet för kapitalbeskattning utvidgas genom att den nuvarande tröskeln på tio basbelopp sänks till fem basbelopp (yrkande 7).

Folkpartiet liberalerna anför i *motion Sk308* yrkande 7 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) att det är positivt att regeringen överväger att slopa stoppreglerna men att även det förhållandet att fåmansbolagen träffas av strängare skatteregler när det gäller reavinster och skatt på utdelning bör åtgärdas. I avvaktan på ett förslag från regeringen föreslår motionärerna en temporär lösning som innebär att utdelning i fåmansbolag får beskattas som kapitalinkomst om

ägaren tagit ut en lön som ungefär motsvarar vad en anställd i branschen tjänar.

Skatteutskottets yttrande

Skatteutskottet erinrar i sitt yttrande (SkU1y) om att riksdagen har beslutat om lättnader i ägarbeskattningen i onoterade företag fr.o.m. 1998 års taxering. Beslutet innebär att utdelningar och reavinster på onoterade aktier delvis har undantagits från beskattning, men också att den del av inkomsterna som kapitalbeskattas hos aktiva delägare i företaget har utvidgats. Ägarbeskattningen i onoterade bolag har på detta sätt sänkts med 4 miljarder kronor. Vidare har en sänkning av socialavgifterna på 3 miljarder kronor med inriktning på små och medelstora företag genomförts.

Ett annat prioriterat område är att genomföra förenklingar för de mindre företagen. Stoppregelutredningen har i betänkandet Stoppreglerna (SOU 1998:116) föreslagit att merparten av de s.k. stoppreglerna avskaffas.
Av budgetpropositionen framgår också att regeringen avser att återkomma med ett förslag om att de särskilda stoppreglerna slopas och att vanliga principer för beskattningen skall gälla i dessa fall.

Förenklingsutredningen, vars arbete är inriktat på skatteförhållandena för enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag, fick våren 1998 tilläggsdirektiv som innebär att en översyn skall göras av såväl redovisnings- som skatteregler med särskild inriktning på företag i tjänstesektorn. Förslag från utredningen kommer att presenteras under hösten 1998.

Enligt skatteutskottets mening har reglerna för de mindre företagen nu fått en struktur som i allt väsentligt bör bestå och tillåtas verka under en följd av år. Skatteutskottet anser också att de möjligheter till ytterligare förenklingar och förbättringar av reglerna som kan framkomma skall tas till vara.

Med det anförda avstyrker utskottet de aktuella motionsyrkandena.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet avstyrker likaså förslagen om fåmansföretag i motionerna Sk306 (c) yrkandena 6 och 7, Sk308 (fp) yrkande 7, Sk310 (m) yrkande 2, Sk629 (m) yrkandena 1–10 samt N330 (kd) yrkande 15.

3.3.3 Redovisning av moms och annan skatt

Bakgrund

Riksdagen fattade hösten 1995 beslut om en förkortning av redovisningsperioderna för moms från två månader till en månad och en förkortning av betalningstiderna från 35 dagar till 20 dagar efter redovisningsperiodens slut. Omläggningen motiverades av statsfinansiella skäl och konkurrensskäl och utformades med särskilda undantag för de mindre företagen (prop. 1995/96:19, bet. 1995/96:SkU11 och prop. 1995/96:198, bet. 1995/96: SkU31). I samband med skattekontoreformen ändrades inbetalningsdagarna för skatt till den 12:e i andra månaden efter redovisningsperioden (i januari

och i vissa fall augusti den 17:e) respektive den 26:e i månaden efter redovisningsperioden beroende på om beskattningsunderlaget, exklusive gemenskapsinterna förvärv och import, understigit eller överstigit 40 miljoner kronor. Ändringen innebar att betalningstidpunkten för moms senarelades något samtidigt som ansvaret för betalningsöverföringen lades på den enskilde (prop. 1996/97:100, bet. 1996/97:SkU23).

Motionerna

Moderata samlingspartiet yrkar i *motion Sk310* yrkande 4 av Carl Bildt m.fl. (m) att alla företag skall betala in skatt den 12:e i andra månaden efter uppbördsmånaden. För att öka rättssäkerheten bör förfallodagsbegreppet ändras så att det räcker att företaget har betalat skatterna på förfallodagen.

Kristdemokraterna föreslår i *motion Sk309* yrkande 6 av Alf Svensson m.fl. (kd) att inbetalningstidpunkten för moms skjuts till den sista dagen i månaden efter redovisningsperiodens slut för alla företag.

Folkpartiet liberalerna hemställer i *motion Sk308* yrkande 9 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) att äldre bestämmelser om inbetalningstidpunkt återinförs.

Skatteutskottets yttrande

Skattekontoreformen innebar att enhetliga regler infördes för företagarnas skatteinbetalningar. Skatter redovisades tidigare var för sig, i många fall med skilda förfallodagar och med olika regler för ansvar för betalningsöverföringen. De nya redovisnings- och betalningstidpunkterna har valts med beaktande av ett flertal olika faktorer, bl.a. och i hög grad de statsfinansiella aspekterna men också den betalningsskyldiges behov av rimlig tid att åstadkomma en korrekt redovisning och få fram nödvändiga medel. Beträffande momsinbetalningarna har de nya tidpunkterna inneburit en viss senareläggning i förhållande till tidigare regler. Senareläggningen har kunnat genomföras utan negativa konsekvenser för statsinkomsterna bl.a. därför att innebörden av begreppet förfallodag ändrats.

Skatteutskottet (yttrande SkU1y) är mot angiven bakgrund inte berett att överväga förändringar i dessa regler och avstyrker därför motionsyrkandena.

Finansutskottets ställningstagande

Även finansutskottet avstyrker motionerna Sk308 (fp) yrkande 9, Sk309 (kd) yrkande 6 och Sk310 (m) yrkande 4.

3.3.4 Investeringar i kärnkraftverk

Bakgrund

Möjligheten att överföra inkomster mellan bolag genom koncernbidrag har införts därför att man inte vill att skattereglerna skall lägga hinder i vägen för den näringsidkare som av olika skäl vill bedriva sin verksamhet uppdelad på flera juridiska personer. Koncernbidragen ger en näringsidkare möjlighet att göra rena resultatöverföringar inom en grupp företag. En förutsättning för att koncernbidrag skall kunna lämnas är att det är fråga om ett kvalificerat koncernförhållande, dvs. moderföretaget skall äga mer än 90 % av aktierna i dotterföretaget. En ytterligare förutsättning i fråga om koncernbidrag som lämnas från dotterföretag till moderföretag är att en motsvarande utdelning hade varit skattefri.

Reglerna om koncernbidrag kompletteras med en möjlighet att få dispens från de krav som uppställts (Lex ASEA-Atom). För dispens fordras att bidraget lämnas för verksamhet som har väsentlig betydelse från samhällsekonomisk synpunkt. Syftet är i första hand att göra det möjligt för två eller flera företag att gå ihop om ett projekt som har väsentlig betydelse för t.ex. energiförsörjning, kommunikationer eller försvar.

Motionen

Centerpartiet föreslår i *motion Fi210* yrkande 36 av Lennart Daléus m.fl. (c) att möjligheten att få dispens från de krav som uppställs i koncernbidragsreglerna slopas när det gäller investeringar i kärnkraftverk.

Skatteutskottets yttrande

Enligt skatteutskottets mening (yttrande SkU1y) är den dispensmöjlighet som motionärerna syftar på generell och används för att underlätta olika typer av investeringar av samhällsekonomisk betydelse. Det ankommer på regeringen att fatta beslut om sådana dispenser.

Skatteutskottet ser inte någon anledning att ändra denna regel och avstyrker därför motionsyrkandet.

Finansutskottets ställningstagande

I likhet med skatteutskottet avstyrker finansutskottet motion Fi210 (c) yrkande 36.

Tabell 31. Social- och arbetsgivaravgifter
Belopp i 1 000-tal kronor

		Regeringen	(m)	(kd)	(c)	(fp)
1291	**Särskild löneskatt**	**13 007 922**	**-100 000**	**-100 000**	**-100 000**	**-100 000**
	Slopad särskild löneskatt på vinstandelar		-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
1299	**Avräkning av socialavgifter**	**0**		**-3 560 000**	**-1 470 000**	**-10 250 000**
	Sänkta arbetsgivaravgifter			-3 560 000	-1 470 000	
	Sänkt arbetsgivaravgift i privat tjänstesektor					-9 900 000
	Sänkt egenavgift för företagare i privat tjänstesektor					-350 000

3.4.1 Arbetsgivaravgifter

Nuvarande regler om socialavgifter

Socialavgifter betalas enligt lagen (1981:691) om socialavgifter (SAL) i form av arbetsgivaravgifter och egenavgifter.

Den totala avgiftssumman för innevarande år är för arbetsgivare 28,58 % av avgiftsunderlaget, varav sjukförsäkringsavgiften utgör 7,93 %, tilläggspensionsavgiften 6,40 % och folkpensionsavgiften 6,83 %.

Sedan den 1 januari 1997 gäller enligt 2 kap. 5 a § SAL att en arbetsgivare vid beräkning av arbetsgivaravgifter varje månad får göra avdrag med 5 % av avgiftsunderlaget, dock högst 2 500 kr. Den 1 januari 1998 höjdes det högsta belopp med vilket avdrag får göras till 3 550 kr.

En egenföretagare betalar för närvarande socialavgifter med 26,77 % av avgiftsunderlaget, varav sjukförsäkringsavgift 8,66 %, tilläggspensionsavgift 6,40 % och folkpensionsavgift 6,83 %. Avgifterna beräknas i princip på inkomsten av annat förvärvsarbete.

Vid beräkningen av egenavgifter enligt 3 kap. 5 a § SAL får avdrag göras med 5 % av avgiftsunderlaget, dock högst med 9 000 kr per år.

Enligt lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift skall den som har inkomst av anställning eller annat förvärvsarbete under år 1998 betala allmän pensionsavgift med 6,95 % av avgiftsunderlaget. Avgiften, som beräknas på inkomster som inte överstiger 7,5 förhöjda basbelopp, är avdragsgill vid taxeringen. Allmän pensionsavgift betalas inte av den som vid årets ingång fyllt 65 år och inte heller av en försäkrad vars inkomster för året understiger 24 % av basbeloppet.

Avgiftsförändringar med anledning av det nya ålderspensionssystemet

I samband med riksdagens behandling av förslaget till ett nytt ålderspensionssystem (prop. 1997/98:151 och 152, bet. 1997/98:SfU13, rskr. 1997/98: 315–316) gjordes vissa ändringar avseende såväl uttaget som storleken på socialavgifterna. Fr.o.m. år 1999 kommer vissa av avgifterna att slopas och nya att införas. Bl.a. slopas arbetsgivar- och egenavgifterna i form av tilläggspensionsavgift, folkpensionsavgift och delpensionsavgift. Samtidigt införs arbetsgivar- och egenavgifter i form av ålderspensionsavgift (6,40 %), efterlevandeavgift (1,70 %) och föräldraförsäkringsavgift (2,20 %). Vidare införs från samma tidpunkt en statlig ålderspensionsavgift om 6,40 % på socialförsäkringsersättningar m.m. som grundar rätt till ålderspension, t.ex. sjukpenning och föräldrapenning. Dessutom skall statlig ålderspensionsavgift betalas på pensionsgrundande belopp (fiktiv inkomst som grundar pensionsrätt bl.a. för föräldrar till små barn) med 18,5 %.

Eftersom det nya ålderspensionssystemet inte innehåller någon övre åldersgräns för intjänande av pensionsrätt skall fr.o.m. år 1999 arbetsgivar- och egenavgift i form av ålderspensionsavgift (6,40 %) betalas även på ersättning till personer som fyllt 65 år. Vad nu sagts gäller dock inte för den som är född år 1937 eller tidigare.

Motionerna

Kristdemokraterna anser i *motion Sk309* yrkande 7 bl.a. att arbetsgivaravgifterna skall sänkas med 10 procentenheter på lönesummor upp till 900 000 kr per år. För egenföretagare bör egenavgiften sänkas med 10 % på ett underlag som utökas till 250 000 kr per år. Enligt motionärerna innebär förslaget att statens inkomster minskar med 3,56 miljarder kronor.

Centerpartiet anser att en fortsatt sänkning av arbetsgivaravgifterna bör ske. I *motion Sk306* yrkande 3 av Lennart Daléus m.fl. (c) beskrivs förslaget närmare. Motionärerna anser att sänkningen bör ske stegvis och inledas med ett första steg år 1999 genom att lönesummegränsen höjs till 2 miljoner kronor. För egenföretagare höjs gränsen till 300 000 kr. År 2000 utökas nedsättningen, som för närvarande är 5 %, av arbetsgivaravgifterna med 1 procentenhet och året därefter med ytterligare 2 procentenheter. Nedsättningen blir därmed totalt 8 % år 2001. Enligt motionärerna minskar förslaget statens inkomster för år 1999 med 1 470 miljoner kronor.

Folkpartiet liberalerna anser i *motion Sk308* yrkande 3 att de lagstadgade arbetsgivaravgifterna skall sänkas med 5 procentenheter inom den privata tjänstesektorn fr.o.m. den 1 januari 1999. Förslaget minskar enligt motionärerna statens inkomster med 9,9 miljarder kronor. Motsvarande sänkning genomförs för egenföretagare och innebär en minskning med 350 miljoner kronor. Liknande yrkanden återfinns i Folkpartiets *motion A811* yrkande 9.

I *motion Fi206* av Inger Strömbom m.fl. (kd, m, fp) föreslås att regeringen bör ges i uppdrag att utreda möjligheterna att växla företagsstöd mot sänkta arbetsgivaravgifter.

Socialförsäkringsutskottets yttrande

Socialförsäkringsutskottet konstaterar i sitt yttrande (SfU1y) dels att riksdagen beslutat om en ny struktur för socialavgifterna fr.o.m. år 1999 (bet. 1997/98:FiU1, rskr. 1997/98:35), dels att införandet av det nya ålderspensionssystemet har inneburit väsentliga förändringar av avgifterna fr.o.m. samma tidpunkt. I den förevarande budgetpropositionen föreslår regeringen inga ändringar såvitt avser socialavgifterna.

Vad gäller kraven från Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet om sänkta arbetsgivaravgifter konstaterar socialförsäkringsutskottet att den nedsättning av socialavgifterna som redan gäller innebär en nedsättning med 5 procentenheter på lönesummor upp till 852 000 kr för arbetsgivare respektive 180 000 kr för egna företagare. Socialförsäkringsutskottet finner inte skäl att förorda ytterligare avgiftssänkning, vare sig genom en höjning av lönesumman eller genom en generell sänkning av avgifterna.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet avstyrker i likhet med socialförsäkringsutskottet förslagen om sänkta arbetsgivaravgifter i motionerna Sk306 (c) yrkande 3, Sk308 (fp) yrkande 3, Sk309 (kd) yrkande 7 och A811 (fp) yrkande 9. Samma argument som socialförsäkringsutskottet anför mot dessa motioner kan även anföras mot motion Fi206 (kd, m, fp) varför även denna avstyrks.

3.4.2 Särskild löneskatt på vinstandelsmedel

Bakgrund

Från och med den 1 januari 1997 tas särskild löneskatt ut på bidrag som en arbetsgivare lämnar till en vinstandelsstiftelse (prop. 1996/97:21, bet. 1996/97:FiU1, rskr. 1996/97:53). I propositionen framhölls att en av grundtankarna bakom skattereformen är att alla typer av förvärvsinkomster skall behandlas likformigt.

Vad beträffar utbetalning från en vinstandelsstiftelse gäller sedan den 1 januari 1993 som en förutsättning för befrielse från att betala socialavgifter (i vissa fall särskild löneskatt) att de bidrag som arbetsgivaren lämnat skall ha varit avsedda att vara bundna under minst tre kalenderår, tillkomma en betydande del av de anställda och lämnas till dem på likartade villkor. Om dessa villkor inte är uppfyllda eller om ersättning lämnas till bl.a. delägare eller företagsledare i ett fåmansbolag gäller i princip inte sådan avgiftsfrihet.

Riksdagen har under våren 1998 – med anledning av en v-motion – givit regeringen till känna att regeringen bör låta göra en kartläggning av förekomsten av vinstandelsstiftelser, sammansättningen av deras styrelser samt ekonomin i vinstandelsstiftelserna. Regeringen bör därefter återkomma till riksdagen med en redovisning av kartläggningen (bet. 1997/98:SfU10).

Motionerna

I motioner från Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet liberalerna framställs yrkanden om att den särskilda löneskatten på avsättningar till vinstandelsstiftelser slopas. Sådana yrkanden framställs i *motionerna Sk302* yrkande 6 av Bo Lundgren m.fl. (m), *Sk306* yrkande 5 av Lennart Daléus m.fl. (c), *Sk308* yrkande 10 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) och *Sk309* yrkande 12 av Alf Svensson m.fl. (kd).

Skatteutskottets yttrande

Enligt skatteutskottets yttrande (SkU1y) är uttaget av särskild löneskatt på avsättningar till vinstandelsstiftelser en följd av principerna om likformig beskattning. Riksdagen har vid ett antal tillfällen avslagit yrkanden om ett slopande av löneskatten på dessa avsättningar. Det kan finnas skäl att framhålla att en särskild stimulans för vinstandelsstiftelserna har införts genom att utbetalningarna under vissa villkor är undantagna från socialavgift.

Riksdagen har under våren som sin mening givit regeringen till känna att regeringen bör låta göra en kartläggning av förekomsten av vinstandelsstiftelser, sammansättningen av deras styrelser samt ekonomin i vinstandelsstiftelserna och därefter återkomma med en redovisning till riksdagen. En kartläggning av vinstandelsstiftelserna pågår således inom Regeringskansliet.

Med det anförda avstyrker skatteutskottet de aktuella motionsyrkandena.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet avstyrker i likhet med skatteutskottet förslagen i motionerna Fi309 (kd) yrkande 12, Sk302 (m) yrkande 6, Sk306 (c) yrkande 5 och Sk308 (fp) yrkande 10 om att avskaffa den särskilda löneskatten på vinstandelsmedel.

3.5 Skatt på egendom

Tabell 32. Skatt på egendom
Belopp i 1 000-tal kronor

		Regeringen	(m)	(kd)	(c)	(fp)
1312	**Fastighetsskatt**	**27 839 949**	**-940 000**	**-1 020 000**	**-30 000**	**-100 000**
	Sänkt fastighetsskatt till 1,4 % 1998		-940 000	-260 000		
	1/3 av markvärdet över 150 tkr			-120 000		
	Framskjutet inträde för kris-årgångarna			-640 000		
	Slopad belägenhetsfaktor				-30 000	
	Sänkt fastighetsskatt i särskilt utsatta områden					-100 000
1321	**Fysiska personers förmögenhetsskatt**	**5 616 308**	**-650 000**	**-1 080 000**		**-680 000**
	Successivt slopad förmögenhets-skatt		-650 000	-1 080 000		
	Reducerad förmögenhetsskatt inklusive slopad sambeskatt-ning					-680 000

3.5.1 Fastighetsskatten på bostadshyreshus (BP)

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår att fastighetsskatten på hyreshus (bostadsdelen) sänks från 1,5 % till 1,3 % under år 1999. Förslaget begränsas till att avse bostadshyreshus, vilket innebär att såväl hyresgäster som bostadsrättshavare kan komma att få reducerade boendekostnader. Till skillnad från vad som gäller för villaägarna har dessa grupper enligt vad som anförs i propositionen i mindre utsträckning tillgodogjort sig de senaste årens räntesänkningar. Regeringen förväntar sig att den lägre skattenivån omsätts i lägre hyror och avgifter. Regeringen avser att i 1999 års ekonomiska vårproposition – efter förnyade bedömningar av den ekonomiska utvecklingen – överväga att sänkningen förlängs till att avse även år 2000.

Motionerna

Moderata samlingspartiet hemställer i *motion Sk311* yrkandena 11 och 13 av Carl Bildt m.fl. (m) att fastighetsskatten på bostäder sänks till 1,4 % den 1 januari 1998, till 1,3 % den 1 januari 1999, till 1,2 % den 1 januari 2000 och till 1,1 % den 1 januari 2001. Ett motsvarande yrkande framställs också i *motion Bo209* yrkande 4 av Knut Billing m.fl. (m).

Kristdemokraterna hemställer i *motionerna Fi209* yrkande 8 och *Sk309* yrkande 19 av Alf Svensson m.fl. (kd) att regeringens förslag avslås och att fastighetsskatten sänks till 1,4 % den 1 januari 1999. I *motionerna Sk307* yrkande 2 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) och *Bo237* yrkande 13 av Ulla-Britt Hagström m.fl. (kd) framställs liknande yrkanden.

Även *Centerpartiet* hemställer i *motion Sk306* yrkande 16 av Lennart Daléus m.fl. (c) om avslag på regeringens förslag.

I *motion Sk305* av Sören Lekberg och Ingemar Josefsson (båda s) yrkas att den av regeringen föreslagna skattesänkningen utvidgas så att den även omfattar småhus som är upplåtna med hyres- och bostadsrätt.

Skatteutskottets yttrande

Regeringen har under våren 1998 tillkallat en parlamentariskt sammansatt kommitté, Fastighetsbeskattningskommittén, som bl.a. har till uppgift att göra en allmän översyn av fastighetsskatten. Uppdraget skall vara avslutat före utgången av år 1999.

Saneringsprogrammet har slutförts med gott resultat och Sveriges ekonomi befinner sig åter i balans och med goda förutsättningar för en fortsatt tillväxt. För bl.a. villaägare har övergången från en inflationsekonomi med höga räntor till en stabil ekonomi med låga inflationsförväntningar och låg ränta i många fall medfört dramatiska förbättringar. Boende i hyreshus har i mindre utsträckning kunnat tillgodogöra sig de senaste åren räntesänkningar, och det finns mot denna bakgrund anledning att som regeringen föreslår söka bidra till en sänkning av boendekostnaderna för dessa grupper. Regeringens förslag är inriktat på en sådan effekt.

Eftersom det pågår en allmän översyn av fastighetsbeskattningen har regeringen valt att föreslå en tillfällig sänkning av fastighetsskatten. En förlängning till år 2000 kan dock bli aktuell om utrymme finns för en sådan åtgärd.

Skatteutskottet har i sitt yttrande (SkU1y) ingen invändning mot regeringens förslag och förutsätter i likhet med regeringen att skattesänkningen får ett genomslag på hyror och avgifter. När det gäller frågan om en utvidgning till hyresvillor bör dessa med hänsyn till bakgrunden till förslaget inte omfattas av nedsättningen.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet tillstyrker i likhet med skatteutskottet propositionens förslag om sänkning av fastighetsskatten på hyreshus (bostadsdelen) (yrkande 32) och avstyrker motionerna Fi209 (kd) yrkande 8, Sk305 (s), Sk306 (c) yrkande 16, Sk307 (kd) yrkande 2, Sk309 (kd) yrkande 19, Sk311 (m) yrkandena 11 och 13, Bo209 (m) yrkande 4 och Bo237 (kd) yrkande 13.

3.5.2 Fastighetsbeskattningen i övrigt

Motionerna

I motioner från *Moderata samlingspartiet* framställs yrkanden om en övergång till schablonbeskattning för småhus och om att fastighetsskatt skall utgå på halva markvärdet. Sådana yrkanden framställs i *motionerna Sk311* yrkandena 12 och 14 av Carl Bildt m.fl. (m) och *Bo209* yrkande 6 av Knut Billing m.fl. (m). Vidare begärs i flera motioner tillkännagivanden om de problem som fastighetsskatten ger upphov till i bl.a. skärgården och om behovet av att

taxeringsförfarandet förenklas. Sådana yrkanden finns i *motionerna MJ406* yrkande 2 av Carl G Nilsson (m), *Sk647* yrkandena 1, 2 och 4 av Inga Berggren och Ingvar Eriksson (båda m) och *Sk731* yrkande 2 av Jeppe Johnsson och Ingvar Eriksson (båda m). I *motion Sk311* yrkande 15 av Carl Bildt m.fl. (m) begärs också ett tillkännagivande om att de s.k. krisårgångarna inte bör föras in i fastighetsskattesystemet 1999.

Kristdemokraterna hemställer i *motion Sk309* yrkandena 20 och 32 av Alf Svensson m.fl. (kd) att fastighetsskatten beräknas på en tredjedel av markvärdet till den del det överstiger 150 000 kr och att krisårgångarnas inträde i fastighetsskattesystemet skjuts upp ett år. I *motion Sk307* yrkandena 1, 3, 4 och 8 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) hemställs att den statliga fastighetsskatten avvecklas på sikt och att kommunerna i stället får rätt att ta ut en avgift för gatuunderhåll och liknande. Vidare skall fastighetsskatten fr.o.m. den 1 januari 1999 beräknas på en tredjedel av den del av markvärdet som överstiger 150 000 kr. Lägesfaktorns genomslag på byggnadsvärdet skall begränsas genom att tabellnivåvärdet begränsas till 5. Krisårgångarnas inträde i fastighetsskattesystemet bör enligt motionärerna skjutas upp ett år. I *motion N231* yrkande 4 av Dan Ericsson m.fl. (kd) anförs att fastighetsskatten snarast måste sänkas och särskilda regler för taxering och beskattning av skärgårdsfastigheter införas. I *motion N274* yrkande 22 av Göran Hägglund m.fl. (kd) anförs att de orimliga effekterna för skärgårdsboende bör undanröjas. I *motion Sk304* yrkandena 1 och 2 av Tuve Skånberg och Rolf Åbjörnsson (båda kd) hemställs att fastighetsskatteuttaget begränsas till en tredjedel av markvärdet över 150 000 kr och att tabellnivåvärdet för byggnader begränsas till 5.

Centerpartiet begär i *motion Sk306* yrkande 15 av Lennart Daléus m.fl. (c) att regeringens förslag om belägenhetsfaktorn nu bereds ytterligare och med därav följande kompletteringar föreläggs riksdagen i en proposition. Det är enligt motionärerna viktigt att berörda människor i skärgården får ett besked i form av ett riksdagsbeslut. Riksdagen bör hos regeringen begära ett skyndsamt förslag härom. I *motion N230* yrkande 3 av Rigmor Ahlstedt (c) begärs ett tillkännagivande om att regeringens förslag om belägenhetsfaktorn är oacceptabelt och om att fastighetsskatten för den bofasta befolkningen bör vara likvärdig i hela landet.

Folkpartiet liberalerna begär i *motion Sk308* yrkande 17 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) ett tillkännagivande om att fastighetsskatten snabbt måste sänkas för dem som drabbats hårdast av de senaste årens höjningar.

Skatteutskottets yttrande

Fastighetsbeskattningen ses för närvarande över av två utredningar.

Fastighetstaxeringsutredningen (Fi 1997:06) undersöker om de regler som tillämpas vid allmän och särskild fastighetstaxering samt vid den årliga omräkningen på ett tillfredsställande sätt leder fram till att taxeringsvärdena återspeglar marknadsvärdena.

Fastighetsbeskattningsutredningen gör en översyn som syftar till att finna en rättvisare utformning av fastighetsskatten. Översynen gäller neutraliteten mellan olika upplåtelseformer, fastighetsskattens roll som en del av kapital-

inkomstbeskattningen och möjligheten att använda andra underlag för beskattningen än ett marknadsvärdebaserat taxeringsvärde. Kommittén skall också ta upp frågan om hur fastighetsskatten slår i skärgårdsområdena och i andra attraktiva områden.

Under våren 1998 har regeringen och Centerpartiet träffat en överenskommelse om en sänkning av fastighetsskatten från 1,7 till 1,5 % och om särskilda lättnader med sikte på fastboende i attraktiva kust- och skärgårdsområden. Sänkningen av fastighetsskatten har genomförts (bet. 1997/98:FiU20). Regeringen har under sommaren beslutat om en lagrådsremiss med förslag om tillfällig (i avvaktan på Fastighetsbeskattningsutredningens förslag) lättnad för fastboende i attraktiva kustområden. Lagrådet avstyrkte förslaget eftersom det på föreliggande underlag inte var möjligt att bedöma om urvalet av områden hade gjorts på ett sätt som stod i överensstämmelse med reglernas syfte.

Enligt skatteutskottets mening (SkU1y) bör det arbete med en översyn av fastighetsbeskattningen som nu pågår avvaktas innan det kan bli aktuellt med den typ av långtgående förändringar som föreslås i flertalet motioner. En grundläggande förutsättning för förändringar är även på detta område att finansieringsfrågan kan lösas.

När det gäller de s.k. krisårgångarna har riksdagen nyligen fattat beslut om en långsammare avveckling av räntebidragen för just dessa årgångar. Skatteutskottet är inte berett att nu tillstyrka den ändring som motionärerna begär.

När det gäller frågan om lättnader för de fastboende i attraktiva kustområden framgår det av vad som anförts att regeringen arbetar med frågan om en tillfällig lösning för dessa grupper och att frågan om en permanent lösning ligger hos Fastighetsbeskattningsutredningen. Enligt skatteutskottets mening bör regeringens fortsatta beredning av denna fråga nu avvaktas.

Finansutskottets ställningstagande

Liksom skatteutskottet avstyrker finansutskottet motionerna Sk304 (kd) yrkandena 1 och 2, Sk306 (c) yrkande 15, Sk307 (kd) yrkandena 1, 3, 4 och 8, Sk308 (fp) yrkande 17, Sk309 (kd) yrkandena 20 och 32, Sk311 (m) yrkandena 12, 14 och 15, Sk647 (m) yrkanderna 1, 2 och 4, Sk731 (m) yrkande 2, MJ406 (m) yrkande 2, N230 (c) yrkande 3, N231 (kd) yrkande 4, N274 (kd) yrkande 22 och Bo209 (m) yrkande 6.

3.5.3 Förmögenhetsskatten

Motionerna

Moderata samlingspartiet yrkar i *motion Sk311* av Carl Bildt m.fl. (m) att sambeskattningen avskaffas och att fribeloppet höjs till 1,2 miljoner kronor fr.o.m. 1999 (yrkande 16) samt att förmögenhetsskatten slopas fr.o.m. år 2000 (yrkande 17). Ett motsvarande yrkande framställs i *motion Sk310* yrkande 3 av Carl Bildt m.fl. (m).

Kristdemokraterna hemställer i *motion Sk309* yrkande 10 av Alf Svensson m.fl. (kd) om en sänkning av förmögenhetsskatten till 0,5 % år 1999 och om

att den sedan avskaffas helt. Åtgärden finansieras genom en höjning av bolagsskatten till 30 %. I *motion Sk307* av Holger Gustafsson m.fl. (kd) hemställs att sambeskattningen avskaffas och att skattenivån sänks till 0,5 % den 1 januari 1999 (yrkande 5). Vidare bör den av motionärerna föreslagna begränsningen av underlaget för fastighetsskatt när det gäller markvärde gälla även vid permanentboendes förmögenhetsbeskattning 1999 (yrkande 6). I *motion Sk304* yrkande 3 av Tuve Skånberg och Rolf Åbjörnsson (båda kd) hemställs att förmögenhetsskatten på permanentboende avskaffas.

Centerpartiet hemställer i *motion Sk306* yrkande 4 av Lennart Daléus m.fl. (c) att förmögenhetsskatten fasas ut ur det svenska skattesystemet i tre steg. I ett första steg år 2000 avskaffas sambeskattningen. Därefter bör enligt motionärerna en utfasning ske i två steg under de följande åren.

Folkpartiet liberalerna hemställer i *motion Sk308* yrkande 6 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) att förmögenhetsskatten avskaffas under mandatperioden. Som ett första steg föreslås att sambeskattningen slopas och fribeloppet höjs till 1,2 miljoner kronor.

Skatteutskottets yttrande

Enligt skatteutskottets mening (yttrande SkU1y) finns det inte utrymme för den typ av långtgående förändringar som föreslås i flertalet motioner. Regeringen har i propositionen gjort bedömningen att det kan finnas skäl att göra överväganden beträffande såväl kapitalskattesatsen som förmögenhetsskatten under mandatperioden. Bakgrunden är den tilltagande internationella rörligheten på kapitalområdet och de effekter som detta ger upphov till vad gäller kontrollmöjligheter etc. En diskussion om dessa frågor bör enligt utskottets mening kunna föras inom ramen för de skatteöverläggningar som regeringen inbjudit till.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet anser i likhet med skatteutskottet att förslagen om förmögenhetsskatten i följande motioner bör avslås av riksdagen: Sk304 (kd) yrkande 3, Sk306 (c) yrkande 4, Sk307 (kd) yrkandena 5 och 6, Sk308 (fp) yrkande 6, Sk309 (kd) yrkande 10, Sk310 (m) yrkande 3 samt Sk311 (m) yrkandena 16 och 17.

Tabell 33. Skatt på varor och tjänster
Belopp i 1 000-tal kronor

		Regeringen	(m)	(kd)	(c)	(fp)
1411	**Mervärdesskatt, netto**	**162 624 781**	**-560 000**	**-110 000**		**-350 000**
	Förlängd skatteinbetalningsperiod		-560 000			
	Slopad moms på barnböcker			-60 000		
	Reducerad kulturmoms			-50 000		
	Ändrade regler för momsbetalning					-350 000
1428	**Energiskatt**	**50 218 998**	**-1 940 000**	**-480 000**	**-1 250 000**	
	Sänkt besinskatt med 20 öre		-1 100 000			
	Sänkt skatt för eldningsolja för jordbruket (0,53 kr/l)			-60 000	-60 000	
	Slopad elskatt för jordbruket		-340 000	-280 000	-280 000	
	Sänkt dieselskatt inom jord- och skogsbruket *		-500 000	-130 000	-900 000	
	Sänkt koldioxidskatt för växthusnäringen			-10 000	-10 000	
1431	**Särskild skatt på elektrisk kraft från kärnkraftverk**	**1 500 968**			**+610 000**	
	Höjd produktionsskatt med 1 öre 1999				+610 000	
1434	**Skatt på viss elektrisk kraft**				**+1 030 000**	
	Återinförd fastighetsskatt på vattenkraft				+1 030 000	
1436	**Skatt på avfall**	**325 000**		**+650 000**		
	Inför avfallsskatt enl. Deponiskatteutr.			+650 000		
1438	**Miljöskatt på inrikes flyg**				**+190 000**	
	Inför miljöskatt på inrikes flyg				+190 000	
1439	**Kväveoxidskatt**				**+100 000**	
	Inför kväveoxidskatt				+100 000	
1461	**Fordonsskatt**	**6 134 567**		**-3 300 000**		
	Sänkt fordonsskatt			-3 300 000		

Anm. * Beräkningen av effekterna varierar beroende på vilka avgränsningar man gör, t.ex. vilka arbetsredskap som skall innefattas av sänkningen, och beroende på vilka antaganden man gör. Centerpartiet har i sitt förslag inberäknat en kompensation för att svenska jordbrukare betalar högre dieselpriser än i konkurrentländer. Om sänkningen görs enligt förslaget av Utredningen om livsmedelssektorns omställning och expansion (SOU 1997:167) visar aktuella beräkningar från Finansdepartementet att kostnaden på statsbudget 1999 skulle uppgå till 340 miljoner kronor.

3.6.1 Mervärdesskatt

Motionerna

Kristdemokraterna hemställer i *motion Sk309* av Alf Svensson m.fl. (kd) om slopad moms på barnböcker (yrkande 24) och om reducerad moms på entréavgifter till djurparker och slopad moms för cirkus-, teater-, balett- och operaföreställningar (yrkande 25).

Skatteutskottets yttrande

Skatteutskottet (yttrande SkU1y) anser inte att finns något statsfinansiellt utrymme för dessa skattesänkningar och avstyrker därför motionsyrkandena.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet avstyrker motion Sk309 (kd) yrkandena 24 och 25.

3.6.2 Energiskatt

Motionerna

Centerpartiet föreslår i *motion Sk306* yrkandena 17 och 19 av Lennart Daléus m.fl. (c) att omställningen till ett energisystem som bygger på ekologiskt hållbara energikällor påskyndas genom en stegvis höjning av produktionsskatten på el från kärnkraft med 1 öre per kWh från år 1999 till 3 öre år 2001. Vidare yrkar motionärerna att fastighetsskatten på markvärdet av vattenkraftverk återinförs.

Skatteutskottets yttrande

Inom Regeringskansliet pågår en översyn av energibeskattningens framtida utformning. Till grund för översynen ligger riksdagens beslut i juni 1997 om energipolitikens inriktning (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12), de betänkanden som avlämnats av Skatteväxlingskommittén (SOU 1997:11) och Alternativbränsleutredningen (SOU 1996:184) samt EU-kommissionens förslag om ett nytt energibeskattningsdirektiv med bl.a. en utvidgning av skatteplikten till alla fossila bränslen, biobränslen och el, KOM/97/30.

När det gäller produktionsbeskattningen av el har det anförts att denna ger upphov till problem för den elintensiva industrin så länge förhållandena på elmarknaden är sådana att beskattningen leder till ökade kostnader för elanvändarna. Detta är också bakgrunden till beslutet att slopa den del av fastighetsskatten på vattenkraftverk som svarar mot den tidigare produktionsskatten (prop. 1997/98:150 s. 175). Frågan prövas nu inom ramen för den översyn av energibeskattningen som pågår inom Regeringskansliet.

Enligt skatteutskottets mening (yttrande SkU1y) bör resultatet av den pågående översynen av den framtida energibeskattningen avvaktas. Skatteutskottet avstyrker motionsyrkandena.

Finansutskottets ställningstagande

Även finansutskottet avstyrker yrkandena 17 och 19 i motion Sk306 (c).

3.6.3 Jordbrukets energiskatter

Motionerna

Från *Moderata samlingspartiet* framställs i *motion MJ256* yrkande 3 av Göte Jonsson m.fl. (m) ett yrkande om slopad elskatt för jordbruket.

Kristdemokraterna hemställer i *motion MJ224* yrkandena 4–7 och 30 av Alf Svensson m.fl. (kd) om sänkta skatter för jordbruket. Motionärerna yrkar att skatten på eldningsolja sänks, att elskatten slopas, att dieselskatten sänks, att miljöavgifterna i jordbruket får återgå till näringen och att den svenska trädgårdsnäringens koldioxidskatt sätts ned med 10 miljoner kronor.

Centerpartiet föreslår i *motion Sk306* yrkande 11 av Lennart Daléus m.fl. (c) slopad elskatt, sänkt skatt på eldningsolja för jordbruksföretag i likhet med vad som gäller inom båda områdena för tillverkningsindustri och en kompensation till jordbrukarna för att de betalar ett högre dieselpris än kollegerna i konkurrentländerna.

Skatteutskottets yttrande

Jordbrukets beskattning utgör en viktig del i den översyn av energibeskattningens framtida utformning som nu pågår inom Finansdepartementet.

Utredningen om livsmedelssektorns omställning och expansion har i december 1997 lagt fram betänkandet En livsmedelsstrategi för Sverige (SOU 1997:167). Utredningen föreslår bl.a. att jordbruket i beskattningshänseende får samma villkor som tillverkningsindustrin vad gäller el och eldningsolja. Detta medför enligt utredningen kostnadsminskningar med sammanlagt ca 360 miljoner kronor per år. Om övriga EU-länder inom två år inte höjer eller förändrar sina produktionsskatter eller avgifter, såsom t.ex. beskattningen av dieselolja och handelsgödsel, bör enligt utredningen de totala svenska produktionsskatterna för jordbruket anpassas till de beskattningsnivåer som gäller i Sveriges konkurrentländer.

De energiskatteförslag som lagts fram av utredningen kommer att behandlas inom ramen för den pågående översynen av energibeskattningens framtida utformning.

Enligt skatteutskottets mening (yttrande SkU1y) bör resultatet av den pågående översynen av den framtida energibeskattningen nu avvaktas.

Finansutskottets ställningstagande

Även finansutskottet anser att motionerna MJ256 (m) yrkande 3, MJ224 (kd) yrkandena 4–7 och 30 samt Sk306 (c) yrkande 11 bör avslås.

3.6.4 Trafikområdet

Propositionen

I budgetpropositionen anmäler regeringen att den höjning av fordonsskatten på bussar som riksdagen fattat principbeslut om (prop. 1997/98:56, bet. 1997/98:TU10) fördröjs något eftersom reglernas utformning bör utredas av Trafikbeskattningsutredningen.

Motionerna

Moderata samlingspartiet yrkar i *motion Sk311* yrkande 18 av Carl Bildt m.fl. (m) att bensinskatten sänks med 20 öre plus moms fr.o.m. den 1 januari 1999. I *motion Sk302* yrkande 5 av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkas att arbetsredskap befrias från den förhöjda bränslebeskattning som gäller för vägtrafiken.

Kristdemokraterna hemställer i *motion Sk309* yrkande 28 av Alf Svensson m.fl. (kd) om att riksdagen fattar beslut om en ny trafikförsäkring och sänkt fordonsskatt ner till EU:s miniminivå.

Centerpartiet föreslår i *motion Sk306* yrkande 20 av Lennart Daléus m.fl. (c) att riksdagen hos regeringen begär ett förslag om miljöskatt på flyg som utgår med ett belopp per passagerare och resa.

Skatteutskottets yttrande

Skatteutskottet är i sitt yttrande (SkU1y) inte berett att tillstyrka den av motionärerna föreslagna bensinskattesänkningen.

De ökade miljökraven på motordrivna fordon gör att det blir allt viktigare att inte vissa kategorier lämnas utanför. Arbetsfordonen hade tidigare av olika skäl inte kommit att omfattas av kravet på användning av miljöklassat drivmedel, och tillfälliga lösningar måste tillgripas för att komma till rätta med detta förhållande. Beslutet att även arbetsfordon skall omfattas av kravet på användning av högbeskattad miljöklassad dieselolja löste dessa problem (prop. 1994/95:203, bet. 1994/95:SkU28). Skatteutskottet ser inte någon anledning att nu göra ett särskilt undantag för denna fordonskategori och avstyrker därför motionsyrkandena.

När det gäller åkerinäringens fordonsskatt är frågor kring beskattningen av trafiken för närvarande föremål för utredning i Trafikbeskattningsutredningen. Skatteutskottet anser att utredningens arbete bör avvaktas och avstyrker därför yrkandet om ändrad fordonsbeskattning.

Förslaget om en skatt på flygresor avstyrks av skatteutskottet.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet avstyrker liksom skatteutskottet motionerna Sk302 (m) yrkande 5, Sk306 (c) yrkande 20, Sk309 (kd) yrkande 28 och Sk311 (m) yrkande 18.

3.6.5 Övriga punktskatter

Motionerna

Kristdemokraterna hemställer i *motion Sk309* av Alf Svensson m.fl. (kd) att Deponiskatteutredningens förslag om avfallsskatt införs redan den 1 januari 1999. Motionärerna beräknar inkomsten till 1 300 miljoner kronor per år (yrkande 16). Motionärerna räknar vidare med att skatten på maltdrycker justeras med inflationen (yrkande 22).

Centerpartiet föreslår i *motion Sk306* yrkande 18 av Lennart Daléus m.fl. (c) att en kväveoxidskatt införs i syfte att få till stånd en minskning av kväveoxidutsläppen. Skatten bör enligt motionärerna tas ut med 10 kr per kg NO_x för pannor med en större effekt än 5 MW och med en nyttiggjord energiproduktion större än 20 GWh.

Skatteutskottets yttrande

I regeringens budgetalternativ beräknas inkomster från avfallsskatt fr.o.m. den 1 juli 1999. Regeringen har i april 1998 anmält ett förslag till lag om avfallsskatt till kommissionen i avsikt att få kommissionens beslut i frågan om förslaget är förenligt med EU:s statsstödsregler. Regeringen beräknar att ett svar kan erhållas i sådan tid att lagen kan träda i kraft den 1 juli 1999. Enligt skatteutskottets mening (yttrande SkU1y) är det tveksamt om en avfallsskatt kan införas tidigare än enligt regeringens planer.

När det gäller inflationsuppräkningen av punktskatter har denna nyligen upphävts när det gäller tobak och alkohol. Bakgrunden är att inflationen i Sverige nu har kommit ner på en så låg nivå att motiven för att bibehålla en indexering försvagats och att förändrade skatter inom det aktuella området bör föregås av en politisk prövning. Skatteutskottet är därför inte berett att nu återinföra en indexering på detta område.

Skatteutskottet är inte heller berett att tillstyrka att en kväveoxidskatt införs.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet noterar att Kristdemokraterna i sitt budgetalternativ tillgodoräknar sig inkomster från avfallsskatten för hela nästa år. Det innebär att de dels inte menar att Sverige bör invänta ett svar från EU, dels dubbelräknar inkomster för andra halvåret eftersom avfallsskatten finns uppförd i budgetpropositionen för andra halvåret. Det är av praktiska skäl inte möjligt att införa avfallsskatten redan från januari 1999.

Utskottet avstyrker i likhet med skatteutskottet motionerna Sk306 (c) yrkande 18 samt Sk309 (kd) yrkandena 16 och 22.

Tabell 34. Övriga inkomstförslag
Belopp i 1 000-tal kronor

		Reg.	(m)	(kd)	(c)	(fp)
2511	**Expeditions- och ansöknings-avgifter**	**646 205**			**+15 000**	
	Höjd ansökningsavgift tvistemål				+15 000	
2525	**Finansieringsavgift från - arbetslöshetskassor**	**2 596 000**			**+1 450 000**	
	Höjd finansieringsavgift med 40 kr				+1 450 000	
2555	**Kartavgifter för jordbrukets blockdatabas**	**28 000**		**-20 000**		
	Slopad avgift			-20 000		
2556	**Djurregisteravgifter**	**24 100**		**-10 000**		
	Slopad avgift			-10 000		
2712	**Bötesmedel**	**332 100**			**+50 000**	
	Höjda fortkörningsböter				+50 000	
6111	**Arealbidrag**	**3 800 000**		**+1 350 000**		
	Större ersättning från EU			+1 350 000		

Motionerna

Kristdemokraterna föreslår i sin *motion Sk309* att avgifterna till jordbrukets blockdatabas och djurregisteravgifter slopas i syfte att förbättra jordbrukets konkurrensvillkor och belastar sig för dessa förslag 20 respektive 10 miljoner kronor i sin inkomstberäkning (yrkande 1 i denna del). I inkomstberäkningen beaktas också att Kristdemokraterna i sitt budgetalternativ avsätter större resurser än regeringen på utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar för svenska tillskott till medfinansierade EU-bidrag till jordbruket. De ökade ersättningarna beräknas kunna uppgå till knappt 1,4 miljarder kronor.

I *Centerpartiets motion Fi210* föreslås att ansökningsavgiften i tvistemål höjs med 210 kr till 660 kr (yrkande 28), att fortkörningsböterna höjs (yrkande 29), att finansieringsavgiften till a-kassorna höjs (yrkande 30) samt att skrotningspremien höjs (yrkande 35).

Finansutskottets ställningstagande

Kristdemokraterna föreslår att avgifterna för blockdatabasen och djurregistret avskaffas. Bakgrunden till att avgifterna tas ut är i båda fallen EU-medlemskapet. Anledningen till att Sverige valt att införa jordbruksblock i stället för som tidigare fastigheter är att man enligt förordningen (EEG) nr 3508/92 om ett integrerat system för administration och kontroll av vissa stödsystem inom gemenskapen är skyldig att ha ett nytt system för arealidentifikation. Systemet för arealidentifikation finansieras fr.o.m. år 1998 genom att avgifter tas ut för de kartor som framställs ur ett digitalt kartsystem och som erfordras vid ansökan om EU-stöd och nationellt stöd. Avgif-

ten är 10 kr per hektar som enligt ansökan kan komma att ligga till grund för stöd. En lägsta avgift att betala är 200 kr och en högsta är 3 000 kr. Vad beträffar inkomsterna från avgifter för djurregistret är detta en avgift som Statens jordbruksverk tar ut för att täcka kostnader för registerhållning. Avgiftsuttaget ligger mellan 4 och 9 kr per rapporterad händelse. Utskottet anser att avgifterna är rimliga, inte minst mot bakgrund av det stöd som jordbruket får från EU-bidragen.

Kristdemokraternas beräkning av ökade intäkter från EU för arealbidrag är inte särskilt tillförlitlig och bygger på att Sverige ändrar jordbrukspolitiken i riktning mot högre subventioneringsgrad, vilket enligt utskottets mening inte är rätt väg. I stället bör Sverige arbeta för en reformerad jordbrukspolitik inom EU. Regeringen driver en reformlinje inom ramen för de diskussioner som för närvarande förs i EU inom ramen för Agenda 2000.

Centerpartiet vill tillföra 65 miljoner kronor ytterligare till polisen för åren 1999–2001 i jämförelse med regeringens förslag (utgiftsområde 4, A 1). Detta föreslås finansieras genom höjda tvistemålsavgifter (15 miljoner kronor) och genom höjda böter för fortkörning (50 miljoner kronor). Storleken på ansökningsavgiften i tvistemål bör emellertid i likhet med storleken på fortkörningsböterna i första hand bedömas inom ramen för rättssystemet och trafiksäkerheten. Denna typ av ökade inkomster kan, enligt utskottets mening, inte läggas till grund för att varaktigt öka utgifterna.

Centerpartiet föreslår vidare en höjd skrotningspremie till 8 000 kr som en engångsåtgärd för att skrota de äldsta och mest miljöförorenande bilarna. Skrotningspremien utgår enligt bilskrotningslagen (1975:343) för vissa fordon när fordonet avregistreras på grund av skrotning. Kostnaderna för skrotningspremierna bestrids ur bilskrotningsfonden som finansieras av en skrotningsavgift. Skrotningspremien utgår för närvarande med 500 kr. Det är med andra ord en kraftig höjning som föreslås. Skrotningsavgiften uppgår till 700 kr, men den föreslås inte höjas i motionen. Inte heller föreslås bilskrotningsfonden tillföras medel på annat sätt som ersättning för sina ökade kostnader.

Centerpartiets förslag innebär således en åderlåtning på ett system som är avsett att vara självfinansierat. Hur stor denna bedöms bli redovisas inte i motionen. Enligt uppgifter som utskottet inhämtat skrotas ca 200 000 bilar per år. Med en merkostnad för fonden på 7 500 kr per bil skulle de årliga kostnaderna stiga med 1,5 miljarder kronor. Behållningen i fonden uppgick den 31 december 1997 till knappt 560 miljoner kronor. Utskottet noterar att motionärerna i sitt budgetförslag inte beaktat att fonden bör tillföras ett belopp på minst 1 miljard kronor redan år 1999. Utskottet kan inte ställa sig bakom ett sådant förslag.

Enligt lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor skall en arbetslöshetskassa för varje medlem till staten betala en avgift för finansiering av statens kostnad för utbetalda arbetslöshetsersättningar. Avgiftens storlek är beroende av genomsnittligt utbetald dagpenning i kassan. I samband med att riksdagen beslutade om en allmän och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring (prop. 1996/97:107, 150, bet. 1996/97:AU13) beslutade riksdagen också om en höjning av finansieringsavgiften fr.o.m. den 1 juli 1997. Syftet med höjningen var bl.a. att finansiera de höjda ersättningsnivåerna i arbetslöshetsförsäkringen. Avgiften utgör i dag 131 % av den genomsnittligt utbetalda dagpen-

ningen. Finansutskottet ser inte skäl att ytterligare höja avgiften, vilket föreslås i motion Fi210 (c) yrkande 30.

Utskottet avstyrker motionerna Sk309 (kd) yrkande 1 i denna del och Fi210 (c) yrkandena 28–30 och 35.

3.8 Beräkning av statsbudgetens inkomster

Budgetpropositionen

Regeringen redovisar i propositionen sin beräkning av statsbudgetens inkomster budgetåret 1999 och hemställer att inkomstberäkningen på statsbudgeten godkänns.

I propositionen finns dels en periodiserad redovisning av den offentliga sektorns skatteinkomster, dels en kassamässig redovisning av statsbudgetens inkomster. Redovisningarna innehåller såväl resultat från år 1997 som beräknade inkomster år 1998 och prognoser för åren 1999–2001. Den offentliga sektorns skatteintäkter beräknas för innevarande år komma att uppgå till 963,3 miljarder kronor och för år 1999 till 998,9 miljarder. Av dessa utgör kommunalskatten omkring 30 %, avgifter till pensionssystemet m.m. 11 % samt statens periodiserade skatteintäkter 63 %.

Som framgår av tabell 35 förväntas de totala kassamässiga inkomsterna på statsbudget för 1999 vara i stort sett oförändrade jämfört med 1998. Den kraftiga ökningen av skatte- och avgiftsinkomsterna 1998 förklaras framför allt av stora fyllnadsinbetalningar avseende skatt på inkomst.

Tabell 35. Statsbudgetens inkomster
Miljarder kronor

	1997	1998	1999	2000	2001
Skatter m.m.	575,3	617,7	630,6	650,8	676,9
Övriga inkomster	73,6	79,6	65,8	63,4	51,3
Totala inkomster	648,9	697,3	696,4	714,2	728,2

Källa: Prop. 1998/99:1, Finansplanen, tabell 5.1.

För innevarande år beräknas skatteinkomsterna bli högre än vad som beräknades i vårpropositionen när de bedömdes komma att uppgå till 607 miljarder kronor. Ökningen förklaras till största delen av högre inkomster från fysiska personers inkomstskatt och mervärdesskatt. Även inkomster från juridiska personers inkomstskatt och från socialavgifter ökar, medan egendomsskatter och övriga skatter bedöms bli lägre än tidigare beräknat.

År 1999 beräknas skatteinkomsterna uppgå till 631 miljarder kronor, vilket är oförändrat jämfört med beräkningen i vårpropositionen. Inkomster från juridiska personers inkomstskatt samt inkomster från socialavgifter och egendomsskatter ökar mellan åren 1998 och 1999. Inkomster från mervär-

desskatt och övriga skatter minskar under motsvarande period. Det senare förklaras främst av lägre inkomster från skatt på energi.

I beräkningarna har hänsyn även tagits till budgeteffekter av föreslagna åtgärder på skatteområdet. Dessa effekter redovisas i tabell 36.

Tabell 36. Budgeteffekter av åtgärder på skatteområdet i anslutning till Budgetproposition för 1999

Bruttoeffekter, kassamässiga effekter för staten och offentliga sektorn år 1999–2001 samt varaktiga effekter för offentlig sektor

Miljarder kronor

	Ikraft	Inkomst-titel	Brutto-effekt	Staten			Offentlig sektor			Varaktig nettoeffekt off. sektor
				1999	2000	2001	1999	2000	2001	
1. Förslag i budgetpropositionen										
Skattereduktion	1/1 1999	1111	-3,26	-2,98	-0,28	-0,14	-2,98	-0,28	-0,14	-0,17
Omvandling av 200-kronan	1/1 1999	1111	0	-1,33	0	0	0	0	0	0
Sänkt fastighetsskatt	1/1 1999	1310	-0,87	0	-0,73	-1	0	-0,64	-1,1	-0,02
Delsumma			*-4,13*	*-4,31*	*-1,01*	*-1,14*	*-2,98*	*-0,92*	*-1,24*	*-0,19*
2. Förslag i propositioner i anslutning till BP99										
Omstrukturering och beskattning	1/1 1999	1121	-0,15	-0,05	-0,15	-0,15	-0,05	-0,15	-0,15	-0,15
Beskattning utländsk valuta	1/1 1999	1121	0,54	0,00	0,12	0,23	0,00	0,12	0,23	0,03
Delsumma			*0,39*	*-0,05*	*-0,03*	*0,08*	*-0,05*	*-0,03*	*0,08*	*-0,12*
Summa			**-3,74**	**-4,36**	**-1,04**	**-1,06**	**-3,03**	**-0,95**	**-1,16**	**-0,31**

[1]. I tabellen redovisas enbart de förslag som bedöms ha budgeteffekter överstigande 5 miljoner kronor.

Källa: Prop. 1998/99:1, Finansplanen, tabell 8.1.

Motionerna

Moderata samlingspartiet, *Kristdemokraterna*, *Centerpartiet* och *Folkpartiet liberalerna* begär i sina ekonomiska *motioner Fi208* yrkande 7 av Carl Bildt m.fl. (m), *Fi209* yrkande 4 och *Sk309* yrkande 1 i denna del av Alf Svensson m.fl. (kd), Fi210 yrkande 27 av Lennart Daléus m.fl. (c) och Fi211 yrkande 4 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) godkännande av de egna inkomstberäkningarna.

I *motion Sk309* yrkande 27 av Alf Svensson m.fl. (kd) begärs ett tillkännagivande till regeringen om att Kristdemokraternas förslag om ytterligare 200 miljoner kronor för förstärkt skattekontroll medför att skatteintäkterna kan beräknas öka med 600 miljoner kronor 1999 och med 1 200 miljoner kronor därefter.

Skatteutskottets och socialförsäkringsutskottets yttranden

Skatteutskottet har i sitt yttrande (SkU1y) inte funnit någon anledning till erinran mot den inkomstberäkning som regeringen redovisar och tillstyrker att den godkänns såvitt avser skatter.

Socialförsäkringsutskottet tillstyrker i sitt yttrande (SfU1y) på motsvarande sätt propositionens inkomstberäkning på de områden som berör socialförsäkringsutskottets beredningsområde.

Finansutskottets ställningstagande

I tabell 37 redovisas partiernas inkomstberäkningar i deras respektive budgetalternativ. Utskottet vill inledningsvis göra några kommentarer med anledning av den.

Tabell 37. Inkomstberäkningar enligt respektive partis budgetförslag
Belopp i 1 000-tal kronor

Inkomsttyp		Reg.	Oppositionspartiernas inkomstförslag			
		förslag	m	kd	c	fp
1000	Skatter m.m.	630 560	-3 820	-18 690	-1 710	-11 950
varav						
1100	*Skatt på inkomst*	*118 057*	*+370*	*-9 490*	*-790*	*-470*
1200	*Socialavgifter och allmänna egenavgifter*	*227 183*	*-100*	*-3 660*	*-1 570*	*-10 350*
1300	*Skatt på egendom*	*39 451*	*-1 590*	*-2 100*	*-30*	*-780*
1400	*Skatt på varor och tjänster*	*242 123*	*-2 500*	*-3 240*	*+680*	*-350*
2000	Inkomster av statens verksamhet	32 131	±0	-30	1 515	±0
3000	Inkomster av försåld egendom	15 001	±0	±0	±0	±0
4000	Återbetalning av lån	3 135	±0	±0	±0	±0
5000	Kalkylmässiga inkomster	5 300	±0	±0	±0	±0
6000	Bidrag m.m. från EU	10 241	±0	+1 350	±0	±0
7000	Extraordinära medel från EU	0	±0	±0	±0	±0
Summa inkomster		**696 368**	**-3 820**	**-17 370**	**-195**	**-11 950**

Moderata samlingspartiets drastiska skattesänkningar avser, som redovisats ovan, i första hand kommunalskatten. Skillnaden mellan regeringens och moderaternas skattepolitik är således större än vad tabellen ger sken av eftersom tabellen huvudsakligen utgör en kassamässig redovisning av partiernas förslag för statsbudgetens inkomster. Utöver kommunalskattesänkningar föreslår Moderaterna skattesänkningar på egendom och på vissa varor och tjänster på sammantaget omkring 4 miljarder kronor nästa år.

Störst reducering av statsbudgetens inkomster 1999 föreslås av Kristdemokraterna som i sitt budgetalternativ räknar med lägre inkomster på drygt 17 miljarder kronor. Partiet föreslår kraftiga skattesänkningar men räknar med ökade inkomster som bidrag från EU om knappt 1,4 miljarder kronor.

Centerpartiets budgetalternativ avviker minst från propositionens beräkning.

Folkpartiet liberalerna föreslår en kraftig sänkning av arbetsgivaravgifterna 1999. På fyra års sikt föreslår partiet skattesänkningar om 65 miljarder kronor.

Finansutskottet har ovan behandlat skattepolitikens inriktning och olika skatte- och avgiftsförslag. I konsekvens härmed tillstyrker utskottet budgetpropositionens förslag till inkomstberäkning (yrkande 8) och avstyrker motionerna Fi208 (m) yrkande 7, Fi209 (kd) yrkande 4, Fi210 (c) yrkande 27, Fi211 (fp) yrkande 4 och Sk309 (kd) yrkandena 1 i denna del och 27.

Vad avser det kristdemokratiska förslaget att öka inkomsterna till staten genom att satsa ytterligare på skattekontroll vill utskottet erinra om att det råder stor osäkerhet om hur mycket inkomsterna påverkas av en sådan åtgärd.

4 Utgifter

4.1 Fördelning av utgifter på utgiftsområden år 1999

4.1.1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Utgiftsområdet omfattar utgifter för verksamheterna riksdagen och dess ombudsmän (JO), regeringen samt statschefen. Vidare ingår vissa centrala myndigheter och mediefrågor.

För år 1998 beräknas utgifterna uppgå till 4 380 miljoner kronor.

Budgetpropositionen

I budgetpropositionen (avsnitt 6.2) anges att utgiftsområdet har tillförts medel i syfte att stärka regeringens ledning och styrning av statsförvaltningen, öka kvaliteten i Regeringskansliets beredning av regeringsärenden samt för att förbereda och genomföra det svenska ordförandeskapet i EU år 2001.

Förslag till ram för utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Belopp i miljoner kronor

År	Propositionen	Oppositionspartiernas avvikelser från propositionens ram					
		Moderata samlingspartiet	Vänsterpartiet	Kristdemokraterna	Centerpartiet	Folkpartiet liberalerna	Miljöpartiet de gröna
1999	4 180	-392	±0	-250	-100	-380	±0
2000	4 263	-634	±0	-340	-150	-430	-130
2001	4 554	-634	±0	-440	-150	-430	-130

Motionerna

Moderata samlingspartiet föreslår i *motion Fi208* att partistödet minskas och stegvis avvecklas. Vidare bör presstödet avvecklas successivt. När Presstödsnämndens huvuduppgift bortfaller år 2000 kan även nämnden avvecklas.

I *motion Fi209* framhåller *Kristdemokraterna* att den av regeringen föreslagna ökningen av anslaget till Regeringskansliet är för stor och att den är svår att motivera med det som regeringen redovisar. Det går vidare att göra vissa besparingar på presstödet, men först måste ett nytt system för hur presstödet fördelas utredas.

Centerpartiet anser i *motion Fi210* att ökningen av Regeringskansliets resurser är omotiverat hög. Centerpartiets besparing skall inte drabba de resurser som behöver avsättas för Sveriges ordförandeskap i EU.

I *motion Fi211* föreslår *Folkpartiet liberalerna* att partistödet och presstödet minskas.

Miljöpartiet de gröna föreslår i *motion Fi212* att anslaget för Regeringskansliet inte räknas upp så snabbt som i regeringens förslag.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har tidigare i betänkandet under avsnitten 2.4.3 och 2.7 redovisat sin bedömning av fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåret 1999 och därvid tillstyrkt regeringens förslag till ramar för utgiftsområdena. Utskottet tillstyrker således budgetpropositionens förslag till ramnivå för utgiftsområde 1 och föreslår att utgiftsramen fastställs till 4 180 miljoner kronor. Motionerna avstyrks i berörda delar.

4.1.2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Utgiftsområdet omfattar ett antal myndigheter, bl.a. Riksrevisionsverket, Ekonomistyrningsverket, Statskontoret, Statistiska cenralbyrån, Konjunkturinstitutet, Riksgäldskontoret, Kammarkollegiet, Statens fastighetsverk, Finansinspektionen och Premiepensionsmyndigheten. Vidare ingår kostnader för statsskuldens upplåning och låneförvaltning, vissa särskilda finansierings- och garantiåtaganden samt Riksdagens revisorer.

De totala utgifterna för utgiftsområdet år 1998 beräknas uppgå till 2 069 miljoner kronor.

Budgetpropositionen

I budgetpropositionen (avsnitt 6.2) anförs att minskningen av ramen för åren 1999–2001 i huvudsak beror på att regeringen i denna proposition föreslår ett minskat anslag för Riksgäldskontorets kostnader för upplåning och låneförvaltning, ett minskat anslag för åtgärder för att stärka det finansiella systemet samt ett minskat anslag för avgiften för Stadshypotekskassans grundfond. Utgiftsområdet har tillförts resurser för en kapitalökning i Nordiska investeringsbanken. Som en följd av det nya pensionssystemet har Premiepensionsmyndigheten inrättats under 1998. Fr.o.m. den 1 januari 1999 skall det inrättas en ny myndighet för kvalitetsutveckling och kompetensförsörjning.

I en tablå redovisas föreslagna utgiftsramar enligt budgetpropositionen och motionerna.

Förslag till ram för utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Belopp i miljoner kronor

År	Proposition	Oppositionspartiernas avvikelser från propositionens ram					
		Moderata samlingspartiet	Vänsterpartiet	Kristdemokraterna	Centerpartiet	Folkpartiet liberalerna	Miljöpartiet de gröna
1999	1 705	-156	±0	-100	-23	-80	±0
2000	1 484	-87	±0	-89	±0	-23	+9
2001	1 581	-87	±0	-95	±0	-10	+9

Motionerna

Moderata samlingspartiet föreslår i motion *Fi208* en minskning av ramen. Besparingar görs bl.a. genom att Riksrevisionsverket slås ihop med Riksdagens revisorer och ett nytt revisionsorgan bildas som skall vara underställt riksdagen. Vidare föreslås att delar av Statskontoret läggs ned och att övriga

delar flyttas till Ekonomistyrningsverket. Statistiska centralbyrån bör använda sitt stora anslagssparande för att täcka förberedelsekostnaderna för nästa folk- och bostadsräkning. Vidare bör Nämnden för offentlig upphandling avvecklas och den nya myndigheten för kvalitetsutveckling och kompetensförsörjning bör inte inrättas. Riksgäldskontorets förvaltningskostnader bör också minskas.

Kristdemokraterna förespråkar i motion *Fi209* en generell besparing på myndigheterna med 6 % vilket gör att ramen kan minskas.

Centerpartiet anför i motion *Fi210* att utgifterna för statsförvaltningen kan minskas genom en ökad decentralisering till regionala och lokala nivåer. Motionärerna motsätter sig inrättandet av en ny myndighet för kvalitetsutveckling och kompetensförsörjning.

Folkpartiet liberalerna motsätter sig i motion *Fi211* att förberedelser för folk- och bostadsräkningen påbörjas under 1999. De motsätter sig också inrättandet av en ny myndighet för kvalitetsutveckling och kompetensförsörjning.

Miljöpartiet de gröna föreslår i motion *Fi212* för åren 2000 och 2001 att Konjunkturinstitutet skall tilldelas ökade anslag för miljöräkenskaper och att Riksdagens revisorer skall få ökade resurser.

I *motion Fi507* av Lars Tobisson m.fl. (m) yrkande 11 hemställer motionärerna att ramen för år 1999 skall bestämmas till 1 548 906 kr.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har tidigare i betänkandet under avsnitten 2.4.3 och 2.7 redovisat sin bedömning av fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåret 1999 och därvid tillstyrkt regeringens förslag till ramar för utgiftsområdena. Finansutskottet tillstyrker således propositionens förslag till ramnivå för utgiftsområde 2 och föreslår att utgiftsramen fastställs till 1 705 miljoner kronor. Partimotionerna avstyrks i berörda delar. Även motion *Fi507* (m) yrkande 11 avstyrks.

4.1.3 Utgiftsområde 3 Skatteförvaltning och uppbörd

Utgiftsområdet omfattar Riksskatteverket och skattemyndigheterna samt Tullverket.

För 1998 beräknas de totala utgifterna uppgå till 5 979 miljoner kronor.

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår i propositionen att en prioriterad uppgift för skatteförvaltningen skall vara att effektivisera verksamheten genom bl.a. förbättring av IT-stödet, ändrat arbetssätt och kompetensutveckling. Träffsäkerheten i urvalet och kvaliteten i kontrollen skall utvecklas. Helhetssynen på kontroll och service genom hela beskattningsförfarandet, inklusive indrivningsarbetet, skall stärkas. Arbetet med att inrätta skattebrottsenheter skall slutföras så att de är i drift vid utgången av år 1999. Vad gäller Tullverket skall narkotikakontrollen ges fortsatt högsta prioritet. Vidare skall kontrollinsatserna mot illegal införsel av sprit och tobak ges hög prioritet.

Regeringen föreslår att Tullverket tillförs 34 miljoner kronor för punktskattekontroll från år 1999.

Förslag till ram för utgiftsområde 3 Skatteförvaltning och uppbörd
Belopp i miljoner kronor

År	Propositionen	Oppositionspartiernas avvikelser från propositionens ram					
		Moderata samlingspartiet	Vänsterpartiet	Kristdemokraterna	Centerpartiet	Folkpartiet liberalerna	Miljöpartiet de gröna
1999	5 811	±0	±0	+ 300	±0	+ 150	±0
2000	5 838	±0	±0	+ 300	±0	+150	±0
2001	5 925	±0	±0	+ 300	±0	+ 105	±0

Motionerna

Kristdemokraterna anser att den svarta marknaden har en skadlig omfattning i Sverige. De föreslår i *motion Fi209* att ramen för utgiftsområdet bör ökas med 300 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag för respektive år. Av denna höjning föreslås att 200 miljoner anslås för ökad skattekontroll i syfte att hålla tillbaka den svarta sektorn och 100 miljoner till Tullverket för att förstärka kontroll och spaning av illegal införsel av bl.a. narkotika.

Folkpartiet liberalerna anser att ökade insatser bör göras för att hindra skatte- och bidragsfusk. I *motion Fi211* föreslås att ramen för utgiftsområde 3 ökas med 150 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag för att förstärka skattemyndigheternas verksamhet.

Skatteutskottets yttrande

Skatteutskottet tillstyrker i sitt yttrande (SkU1y) propositionens förslag och avstyrker motionerna.

Till yttrandet har Kristdemokraternas respektive Folkpartiet liberalernas företrädare fogat avvikande meningar till förmån för sina partiers budgetalternativ på utgiftsområdet.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har tidigare i betänkandet under avsnitten 2.4.3 och 2.7 redovisat sin bedömning av fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåret 1999 och därvid tillstyrkt regeringens förslag till ramar för utgiftsområdena. Utskottet tillstyrker således budgetpropositionens förslag till ramnivå för utgiftsområde 3 och föreslår att utgiftsramen fastställs till 5 811 miljoner kronor. Motionerna avstyrks i berörda delar.

4.1.4 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Utgiftsområdet omfattar i huvudsak polisen, åklagarväsendet, domstolsväsendet, rättshjälpen, de allmänna advokatbyråerna, kriminalvården, exekutionsväsendet, Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Rättsmedicinalverket och Gentekniknämnden.

De totala utgifterna för utgiftsområdet år 1998 beräknas uppgå till 21 493 miljoner kronor.

Budgetpropositionen

I budgetpropositionen (avsnitt 6.2) anförs att moderniseringen av rättsväsendet skall fortsätta och att brottsoffrens ställning skall stärkas. Kampen mot våldsbrott, narkotikabrott och ekonomisk brottslighet skall prioriteras. Särskild uppmärksamhet skall ägnas den grova gränsöverskridande brottsligheten, den s.k. mc-relaterade brottsligheten, brott med rasistiska inslag, våld mot kvinnor och övergrepp mot barn. Regeringen föreslår att utgiftsområdet tillförs 200 miljoner kronor för år 1999, 250 miljoner kronor år 2000 och 300 miljoner kronor år 2001. Därutöver föreslås att polisorganisationen tillförs ett engångsbelopp på 200 miljoner kronor för år 1999 för att möta särskilda behov i storstäderna.

I en tablå redovisas föreslagna utgiftsramar enligt budgetpropositionen och motionerna.

Förslag till ram för utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Belopp i miljoner kronor

År	Propositionen	Oppositionspartiernas avvikelser från propositionens ram					
		Moderata samlingspartiet	Vänsterpartiet	Kristdemokraterna	Centerpartiet	Folkpartiet liberalerna	Miljöpartiet de gröna
1999	21 919	+260	±0	+380	+65	+377	±0
2000	22 175	+449	±0	+350	+65	+347	±0
2001	22 567	+409	±0	+260	+65	+407	±0

Motionerna

Moderata samlingspartiet välkomnar i motion *Fi208* regeringens satsning på polisen men konstaterar samtidigt att övriga led i rättskedjan blir utan förstärkning. Motionärerna föreslår i stället en permanent förstärkning av rättsväsendet varför de föreslår en höjning av ramen. Parallellt härmed skärper motionärerna kraven på effektivt resursutnyttjande, resultatuppföljning och tydligt ledarskap inom rättsväsendet.

Kristdemokraterna förordar i motion *Fi209* en höjning av ramen. De föreslår att ytterligare medel bör tillföras polisen, åklagarväsendet, domstolsväsendet, kriminalvården och det brottsförebyggande arbetet.

Centerpartiet förespråkar i motion *Fi210* att polisen skall tillföras ytterligare 65 miljoner kronor för vart och ett av åren 1999–2001. Detta finansieras genom höjda tvistemålsavgifter och höjda böter för fortkörning.

Folkpartiet liberalerna föreslår i motion *Fi211* en ökning av ramen. Polisen bör tillföras ytterligare medel och stödet till åklagarväsendet och Brottsoffermyndigheten bör öka. Vidare bör rättshjälpen återställas.

Miljöpartiet de gröna anser i motion *Fi212* att den förstärkning som regeringen tillför området för år 1999 för att bl.a. säkerställa närpolisreformen bör finnas kvar även för åren 2000 och 2001. Medel kan omfördelas från Säkerhetspolisen.

Justitieutskottets yttrande

Justitieutskottet, som har yttrat sig i form av ett protokollsutdrag, tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motionerna i berörda delar.

Företrädarna för Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Miljöpartiet de gröna har reserverat sig mot beslutet och biträder sina partiers respektive förslag till ram för utgiftsområdet.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har tidigare i betänkandet under avsnitten 2.4.3 och 2.7 redovisat sin bedömning av fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåret 1999 och därvid tillstyrkt regeringens förslag till ramar för utgiftsområdena. Justitieutskottet har för sin del inte haft något att erinra mot den föreslagna ramen för utgiftsområde 4. Finansutskottet tillstyrker således propositionens förslag till ramnivå för utgiftsområde 4 och föreslår att utgiftsramen fastställs till 21 919 miljoner kronor. Motionerna avstyrks i berörda delar.

4.1.5 Utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan

Utgiftsområdet omfattar förvaltningskostnader för utrikesförvaltningen, bidrag till vissa internationella organisationer, information om Sverige i utlandet, nedrustnings- och säkerhetspolitiska frågor samt vissa övriga utrikespolitiska frågor. Inom utgiftsområdet finns ett anslag för Europainformation.

För år 1998 beräknas utgifterna uppgå till 2 767 miljoner kronor.

Budgetpropositionen

I budgetpropositionen anges att bland de prioriterade verksamheterna för år 1999 finns ett utvidgat regionalt samarbete kring Östersjön liksom ett utvidgat EU-samarbete och inom FN.

Belopp i miljoner kronor

År	Proposi-tionen	Oppositionspartiernas avvikelser från propositionens ram					
		Moderata samlings-partiet	Vänster-partiet	Kristdemo-kraterna	Center-partiet	Folkpartiet liberalerna	Miljö-partiet de gröna
1999	2 871	-105	±0	±0	±0	±0	±0
2000	2 895	-107	±0	±0	±0	±0	±0
2001	2 931	-109	±0	±0	±0	±0	±0

Motionerna

Moderata samlingspartiet förordar i *motion Fi208* en förstärkning av de medel som ställs till ambassadernas förfogande för främjande av svenskt näringsliv utomlands. Den snabba globaliseringen fordrar svensk diplomatisk närvaro också i de utomeuropeiska industriländerna. Ett kraftfullt och framgångsrikt agerande inom ramen för EU fordrar en gedigen kompetens samt svensk diplomatisk närvaro i princip i hela Europa och Medelhavsområdet. Moderata samlingspartiet föreslår dock en lägre ramnivå än regeringen eftersom partiet önskar föra anslaget B 4 Fredsfrämjande verksamhet till utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.

Kristdemokraterna föreslår i *motion Fi209* inte någon annan ram än regeringen. Partiet förordar dock vissa omprioriteringar inom ramen.

I *motion Fi210* föreslår inte heller *Centerpartiet* någon ändring av ramen, men partiet framhåller att regeringen bör finna former att stödja det civila samhällets europeiska nätverk. Vidare förutsätts i motionen att Arena Norden ges ett ekonomiskt stöd som tryggar den framtida verksamheten.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har tidigare i betänkandet under avsnitten 2.4.3 och 2.7 redovisat sin bedömning av fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåret 1999 och därvid tillstyrkt regeringens förslag till ramar för utgiftsområdena. Utskottet tillstyrker således budgetpropositionens förslag till ramnivå för utgiftsområde 5 och föreslår att utgiftsramen fastställs till 2 871 miljoner kronor. Motionerna avstyrks i berörda delar.

4.1.6 Utgiftsområde 6 Totalförsvar

Utgiftsområdet omfattar totalförsvarsverksamhet, militärt försvar och civilt försvar. I utgiftsområdet ingår även den verksamhet som bedrivs av Kustbevakningen och av Statens räddningsverk.

För år 1998 beräknas utgifterna uppgå till 43 019 miljoner kronor.

Budgetpropositionen

I budgetpropositionen framhålls att till grund för den verksamhet som skall bedrivas inom totalförsvaret under perioden 1997–2001 ligger 1996 års totalförsvarsbeslut (prop. 1996/97:4, bet. 1996/97:FöU1, rskr. 1996/97:36). För militärt försvar gäller även de åtgärder som riksdagen beslutat för att bringa Försvarsmaktens ekonomi och verksamhet i balans (prop. 1997/98:84, bet. 1997/98:FöU11, rskr. 1997/98:268). Den fortsatta inriktningen av verksamheten inom utgiftsområdet påverkas av riksdagens ställningstaganden i samband med den säkerhetspolitiska kontrollstationen år 1999.

Med anledning av ålderspensionsreformen föreslås att ramen för utgiftsområdet ökas med 3,2 miljoner kronor år 1999, 3,3 miljoner kronor år 2000 och 3,4 miljoner kronor år 2001.

Förslag till ram för utgiftsområde 6 Totalförsvar

Belopp i miljoner kronor

År	Propositionen	Oppositionspartiernas avvikelser från propositionens ram					
		Moderata samlingspartiet	Vänsterpartiet	Kristdemokraterna	Centerpartiet	Folkpartiet liberalerna	Miljöpartiet de gröna
1999	44 108	+1 757	±0	+95	±0	±0	±0
2000	45 441	+1	±0	+95	±0	±0	-2 785
2001	45 227	+244	±0	+95	±0	±0	-5 285

Motionerna

Enligt *Moderata samlingspartiets motion Fi208* bör ett nytt genomgripande försvarsbeslut fattas så snart som möjligt. För 1999 bör nuvarande inriktning gälla i väntan på ett nytt beslut. För att säkerställa detta krävs emellertid, i enlighet med tidigare riksdagsbeslut, att Försvarsmakten till fullo kompenseras för effekterna av tillämpningen av anslagsförordningens tillämpning. I utgiftsramarna för 2000 och 2001 förutsätts dessutom materielanslagen uppräknas med en s.k. teknikfaktor på 1,5 %. Anslaget A 2 Fredsfrämjande truppinsatser överförs till utgiftsområde 7 Internationellt bistånd. För åren 2000 och 2001 finns i Moderata samlingspartiets budgetalternativ reserverade under rubriken tillkommande utgiftsbehov på 2,8 respektive 3,5 miljarder kronor. Dessa medel är avsedda för tillkommande behov med anledning av ett nytt långsiktigt försvarsbeslut och kan sålunda komma att tas i anspråk för verksamhet på utgiftsområdet.

Kristdemokraterna anför i *motion Fi209* att den säkerhetspolitiska kontrollstationen 1999 bör lägga fast ett nytt försvarsbeslut utifrån ett folkförsvar med största möjliga handlingsfrihet inför framtida hot. Dagersättningen för de totalförsvarspliktiga bör höjas samt kustbevakningens resurser förstärkas.

Centerpartiet erinrar i *motion Fi210* om att partiet tillsammans med Socialdemokraterna står bakom 1996 års försvarsbeslut. I samband med kontrollstationen 1999 har riksdagen möjlighet att göra de justeringar som är nöd-

vändiga för att göra de besparingar som krävs för att än bättre anpassa totalförsvaret för dess uppgifter.

I *motion Fi212* anser *Miljöpartiet de gröna* att ett nytt försvarsbeslut i anslutning till kontrollstationen bör utgå från inriktningen i Överbefälhavarens förslag om en kraftig bantning inom armén och övergång till ett system med frivillig värnplikt. Vidare bör besparingar göras inom flygvapnet.

Försvarsutskottets yttrande

Försvarsutskottet påpekar i sitt yttrande (FöU1y) att regeringen den 8 oktober 1998 har uppdragit åt Försvarsmakten och Försvarets materielverk att senarelägga betalningar, främst genom förskjutningar av materielleveranser inom anslaget *A 1 Försvarsmakten* från att betalas år 1998 till år 1999. Regeringen beslutar att begränsa utgifterna under anslaget till att uppgå till högst 38,5 miljarder kronor under 1998. Skälet är att undvika att utgiftstaket för statsbudgeten överskrids. Försvarsutskottet förutsätter att regeringens beslut i detta avseende ligger helt i linje med riksdagens tidigare försvarspolitiska beslut.

Försvarsmakten har för försvarsutskottet redovisat de betydande osäkerheter som – enligt Försvarsmaktens mening – uppkommer genom den beslutade övergången till en full tillämpning av anslagsförordningen. Försvarsmakten har för försvarsutskottet redovisat en brist om ca 7,1 miljarder kronor under åren 1999 – 2001 om den nu akuella försvarsplaneringen skall fullföljas. Regeringskansliet har till försvarsutskottet redovisat en bedömning att det berörda anslaget kommer att behöva överskridas år 1999 med ca 750 miljoner kronor *till följd av redan gjorda beställningar*. För att klara det utgiftstryck som bedöms föreligga år 1999 och skapa säkerhet i Försvarsmaktens planering inom ramanslaget *A 3 Utveckling och investeringar* avser regeringen – enligt en föredragning av Regeringskansliet för försvarsutskottet – att medge en utökad anslagskredit för anslaget till 5 %, dvs. till 1 002 600 000 kr för år 1999. Det innebär enligt Regeringskansliet att det inte finns kvar något utrymme för ytterligare beställningar med leverans under 1999.

För ramanslaget *A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m.* – som föreslås uppgå till drygt 19 miljarder kronor för år 1999 – disponeras för närvarande en anslagskredit om 3 %, dvs. 581 543 490 kr.

Försvarsutskottet vill med stöd av det anförda uppmärksamma finansutskottet – inför dess överväganden om statsbudgetens utgiftstak, krediter m.m. – på att Försvarsmakten sålunda kommer att disponera en total anslagskredit för dessa två ramanslag om drygt 1 584 miljoner kronor.

Om regeringen även under år 1999 behöver begränsa myndigheternas anslagsutnyttjande för att förhindra att statens utgiftstak överskrids, bör förskjutningar av Försvarsmaktens betalningar till år 2000 inte tillgripas på det sätt som nyligen beslutats om för innevarande år. Försvarsutskottet är vidare *principiellt* avvisande till att hantera de upplevda ekonomiska osäkerheterna i försvarsplaneringen för år 2000 och år 2001 med ökande anslagskrediter. Försvarsutskottet vill som sin uppfattning framhålla att anslagskrediter är till

för att motverka variationer mellan budgetåren och bör inte användas för att stadigvarande finansiera utgifter.

Slutligen vill försvarsutskottet framhålla vikten av att 1996 års försvarsbeslut – med de ändringar som följer av riksdagens beslut våren 1998 (bet. 1997/98:FöU11, rskr. 287) – fullföljs. Försvarsmaktens och andra myndigheters möjlighet att medverka i genomförandet av försvarsbeslutet får inte undergrävas av budgettekniska oklarheter. Beslut om eventuellt ytterligare besparingar på totalförsvarets område måste fattas av riksdagen.

Företrädarna för Moderata samlingspartiet respektive Kristdemokraterna har avgivit avvikande meningar.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet delar försvarsutskottets uppfattning att anslagskrediter är till för att hantera variationer i anslagsbelastningen mellan olika budgetår. Anslagskrediter skall inte användas för att stadigvarande finansiera utgifter. Finansutskottet vill erinra om bestämmelsen i budgetlagen (6 §) att tillgängliga medel på ett anslag reduceras med ett belopp motsvarande ianspråktagen anslagskredit, vilket innebär att en utnyttjad anslagskredit i praktiken belastar anslaget kommande år. Utskottet har tidigare framhållit att prövningen av anslagskrediter inte får bli mindre sträng än vad den är för annan medelstilldelning (yttr. 1995/96:FiU3y s. 22).

Finansutskottet vill dessutom anföra följande. Utgiftstaket är ett allvarligt menat budgetåtagande. Om det finns risk för att taket kommer att överskridas skall regeringen, enligt 42 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten, för att undvika detta vidta sådana åtgärder som den har befogenhet till eller föreslå riksdagen nödvändiga åtgärder. Det står sedan riksdagen fritt att göra sin prövning av regeringens förslag. Utskottet vill emellertid inte på förhand utesluta vissa delar av statens verksamhet från åtgärder om det visar sig att det finns risk för att utgiftstaket överskrids.

Utskottet konstaterar vidare att anslagsförordningen (1996:1189) i sin helhet tillämpas på all statlig verksamhet utan undantag. Utskottet förutsätter att denna ordning gäller också fortsättningsvis.

Utskottet har också tagit upp försvarsutskottets yttrande i betänkandets avsnitt 2.4.3 *Finansutskottets sammanfattande bedömning av budgetförslagen*. I avsnitt 2.7 *Fördelning av utgifter på utgiftsområden 1999* har finansutskottet redovisat sin bedömning av fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåret 1999 och därvid tillstyrkt regeringens förslag till ramar för utgiftsområdena. Utskottet tillstyrker således budgetpropositionens förslag till ramnivå för utgiftsområde 6 och föreslår att utgiftsramen fastställs till 44 108 miljoner kronor. Motionernas förslag om alternativa ramnivåer avstyrks.

4.1.7 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Utgiftsområdet omfattar utvecklingssamarbete med u-länder och samarbete med länder i Central- och Östeuropa.

För år 1998 beräknas utgifterna uppgå till 11 521 miljoner kronor.

Budgetpropositionen

I budgetpropositionen erinras om att målen för samarbetet med Central- och Östeuropa är att främja en säkerhetsgemenskap, fördjupa demokratins kultur, stödja en socialt hållbar ekonomisk omvandling samt att stödja en miljömässigt hållbar utveckling. Allt samarbete skall genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv. För samarbetet med Central- och Östeuropa har riksdagen beslutat om ett nytt treårigt samarbetsprogram för perioden 1999–2001 omfattande 800 miljoner kronor per år. Regeringen föreslår nu en något ändrad tidsprofil för anslagstilldelningen för programmet.

Regeringen föreslår också en ökning av biståndsramen med 100 miljoner kronor för år 1999 vilket innebär att biståndsramen motsvarar 0,705 % av bruttonationalinkomsten (BNI). I enlighet med regeringens vårproposition ökas biståndsramen år 2000 till 0,72 % av BNI och år 2001 ökas den ytterligare till att motsvara 0,73 % av BNI.

Förslag till ram för utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Belopp i miljoner kronor

År	Propositionen	Oppositionspartiernas avvikelser från propositionens ram					
		Moderata samlingspartiet	Vänsterpartiet	Kristdemokraterna	Centerpartiet	Folkpartiet liberalerna	Miljöpartiet de gröna
1999	11 900	-533	±0	+1 700	+102	+1 360	±0
2000	12 889	-1 855	±0	+2 400	+192	+1 690	+1 000
2001	13 869	-2 580	±0	+2 600	+402	+2 200	+1 600

Motionerna

Enligt *Moderata samlingspartiets motion Fi208* visar regeringens budgetförslag att ett utbetalningsmål för det svenska biståndet är irrelevant som målbeskrivning. Trots att andelen som avsätts för bistånd i termer av BNI är högre än i regeringens vårproposition blir det i reala termer mindre. Insatser i tredje världen bör inriktas på att utrota fattigdomen. Frihandel och fri företagsamhet är förutsättningar för fattigdomsutrotningen i världen. I motionen anförs vidare att militära och civila insatser inom FN:s och OSSE:s ram eller i NATO:s styrka SFOR i Bosnien-Herzegovina är Sveriges bidrag till internationell frihet och säkerhet. Inom utgiftsområde 7 bör det skapas en samlad post för Sveriges fredsbevarande verksamhet. Enligt *kommittémotion U213* av Göran Lennmarker m.fl. (m) komplicerar uppsplittringen av kostnaderna på två utgiftsområden (5 och 6) det fredsfrämjande arbetet. Också i *kommittémotion U304* (m) av samma motionärer anförs att en samlad post bör skapas under utgiftsområde 7 för all fredsfrämjande och konfliktförebyggande

verksamhet. Enligt Moderata samlingspartiets partimotion försvårar den s. k. Östersjömiljarden en samordnad strategi för stödinsatserna till Central- och Östeuropa. Den bör därför upplösas och medlen tillföras det ordinarie Central- och Östeuropastödet. I *kommittémotion U806* av Göran Lennmarker m.fl. (m) framförs samma ståndpunkt.

Enligt *Kristdemokraternas motion Fi209* har frysta biståndsmedel (reservationer) tillsammans med övergivandet av enprocentsnivån minskat biståndsvolymen med ett antal miljarder kronor. Reservationsmedlen bör skyndsamt kanaliseras till behövande och fattiga medmänniskor i den fattiga delen av världen. Delar av reservationerna bör omfördelas till katastrofanslag och andra akuta insatser samt till stöd till enskilda organisationers biståndsarbete. Samtidigt föreslår Kristdemokraterna att 6,7 miljarder kronor utöver regeringens förslag anslås under treårsperioden med målsättningen att åter nå enprocentsnivån.

Centerpartiet anser i *motion Fi210* att biståndsmålet på en procent stegvis skall upprättas. Biståndsramen för 1999 bör uppgå till 0,71 % av BNI.

Folkpartiet liberalerna föreslår i *motion Fi211* att biståndet höjs med 1 360 miljoner kronor år 1999.

I *motion Fi212* föreslår *Miljöpartiet de gröna* höjningar för åren 2000 och 2001 så att biståndet det senare året uppgår till ca 0,79 % av BNI.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har tidigare i betänkandet under avsnitten 2.4.3 och 2.7 redovisat sin bedömning av fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåret 1999 och därvid tillstyrkt regeringens förslag till ramar för utgiftsområdena. Utskottet tillstyrker således budgetpropositionens förslag till ramnivå för utgiftsområde 7 och föreslår att utgiftsramen fastställs till 11 900 miljoner kronor. Motionernas förslag om alternativa ramnivåer avstyrks.

Utskottet finner ingen anledning till att förorda en omflyttning av anslag mellan utgiftsområdena 5, 6 och 7. Utskottet ser inte heller något skäl till att upplösa den s.k. Östersjömiljarden.

Således avstyrks även motionerna U304 (m) yrkande 5, U213 (m) yrkande 5 samt U806 (m) yrkande 4.

4.1.8 Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Utgiftsområdet omfattar frågor med anknytning till statlig migrations- och integrationspolitik.

För 1998 beräknas de totala utgifterna uppgå till 4 315 miljoner kronor.

Budgetpropositionen

Regeringen har i storstadspropositionen (prop. 1997/98:165) föreslagit att merparten av det treåriga resurstillskott som avdelades i 1998 års ekonomiska vårproposition för satsningar på Ett Sverige för alla skall användas för insatser i utsatta bostadsområden i storstadsregionerna.

Förslag till ram för utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Belopp i miljoner kronor

År	Proposi-tionen	Oppositionspartiernas avvikelser från propositionens ram					
		Moderata samlings-partiet	Vänster-partiet	Kristdemo-kraterna	Center-partiet	Folkpartiet liberalerna	Miljö-partiet de gröna
1999	4 324	-142	±0	±0	±0	+310	±0
2000	4 234	-260	±0	±0	±0	+427	±0
2001	4 454	-565	±0	-305	±0	+433	±0

Anm. Folkpartiets representant i utskottet har anmält att under anslaget B 2 Särskilda insatser i utsatta bostadsområden föra samman anslagen A 5 på UO 16 och A 2 på UO 25. Angivna nivåer avser partiets förslag efter en sådan omfördelning.

Motionerna

Moderata samlingspartiet avvisar i *motion Fi208* regeringens förslag om särskilda medel för utsatta bostadsområden.

Kristdemokraterna godtar i *motion Fi209* regeringens förslag till beräkning av särskilda medel för utsatta bostadsområden för 1999 och 2000, men avvisar den höjning på 305 miljoner kronor som föreslås för 2001.

Socialförsäkringsutskottets yttrande

Socialförsäkringsutskottet tillstyrker i sitt yttrande (SfU1y) regeringens förslag till ramnivåer för budgetåren 1999–2001 samt avstyrker motsvarande förslag i motionerna.

Moderata samlingspartiet och Kristdemokraterna biträder i var sin avvikande mening sina partiers respektive förslag till ramnivå för utgiftsområdet.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har tidigare i betänkandet i avsnitten 2.4.3 och 2.7 redovisat sin bedömning av fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåret 1999 och därvid tillstyrkt regeringens förslag till ramar för utgiftsområdena. Socialförsäkringsutskottet har för sin del inte haft något att erinra mot den föreslagna ramen för utgiftsområde 8.

Finansutskottet tillstyrker således propositionens förslag till ramnivå för utgiftsområde 8 och föreslår att utgiftsramen fastställs till 4 324 miljoner kronor. Motionerna avstyrks i berörda delar.

4.1.9 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Utgiftsområdet omfattar merparten av statens utgifter för hälso- och sjukvård och social omsorg. De största utgiftsposterna inom utgiftsområdet utgörs av bidrag för läkemedelsförmånen, kostnader för statlig assistansersättning samt tandvårdsstödet. Vidare ingår utgifter för flertalet myndigheter under Socialdepartementet, bidrag till organisationer samt olika slag av stimulans- och utvecklingsbidrag inom det sociala området.

För år 1998 beräknas utgifterna uppgå till 23 087 miljoner kronor.

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår att utgiftsområdet tillförs medel i enlighet med riksdagens beslut om ett reformerat tandvårdsstöd (prop. 1997/98:112, bet. 1997/98:SoU25, rskr. 1997/98:289) samt för satsningar på äldrepolitikområdet. Enligt propositionen bör ett tillfälligt bidrag inrättas för äldrebostäder m.m. uppgående till totalt 400 miljoner kronor, varav 250 miljoner kronor avser år 1998 samt en för år 1999 tillfällig förstärkning av anslaget Bilstöd till handikappade genomföras. Regeringen föreslår vidare att riksdagen bemyndigar regeringen att träffa avtal med Apotek AB om bolagets fortsatta verksamhet i enlighet med de riktlinjer som riksdagen tidigare ställt sig bakom.

Med anledning av ålderspensionsreformen föreslås att ramen för utgiftsområdet ökas med 0,5 miljoner kronor år 1999, 0,5 miljoner kronor år 2000 och 0,5 miljoner kronor år 2001.

Förslag till ram för utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg
Belopp i miljoner kronor

År	Proposi-tionen	Oppositionspartiernas avvikelser från propositionens ram					
		Moderata samlings-partiet	Vänster-partiet	Kristdemo-kraterna	Center-partiet	Folkpartiet liberalerna	Miljö-partiet de gröna
1999	24 012	-2 241	±0	+500	+420	+1 829	±0
2000	24 471	-2 873	±0	+500	+250	+1 815	+362
2001	24 765	-3 093	±0	+500	+200	+1 815	+362

Anm. Folkpartiets representant i utskottet har anmält att partiet haft för avsikt att föreslå en 400 mkr högre ram än vad som framgår av motion Fi211. Det högre beloppet är angivet i tabellen.

Motionerna

Moderata samlingspartiet föreslår i *motion Fi208* en minskad ram för utgiftsområdet jämfört med regeringens förslag. Kostnadsansvaret för läkemedelsförmånen skall enligt motionärerna föras över på staten och en frivillig läkemedelsförsäkring införas. Vidare föreslås bl.a. förändringar vad gäller insatser mot aids, statlig assistansersättning och stöd till funktionshindrade. Receptregistret föreslås avskaffas.

Kristdemokraterna föreslår i m*otion Fi209* en något vidgad ram för utgiftsområdet jämfört med regeringen. Enligt motionärerna bör satsningar göras på assistansersättningen och tandvårdsförsäkringen under de tre nästkommande åren. Vidare föreslås att en utredning tillsätts som skall utreda möjligheterna till en samordning av sjuk- och tandvårdsförsäkringen.

Centerpartiet föreslår i *motion Fi210* att ett system med hemservicecheckar för pensionärshushåll införs. Motionärerna motsätter sig att riksdagen ger regeringen ett bemyndigande att träffa avtal med Apotek AB. I stället bör regeringen återkomma till riksdagen med ett förslag om konkurrensutsättning och utförsäljning av enskilda apotek. Genom att avveckla Apoteksbolagets monopolställning kan rationaliseringsvinster göras enligt motionärerna.

I *motion Fi211* föreslår *Folkpartiet liberalerna* att en nationell vårdgaranti för alla diagnoser införs samt att finansiell samverkan mellan sjukförsäkringen och hälso- och sjukvården (Finsam) genomförs. Vidare föreslås ökade medel till assistansersättningen samt till insatser mot aids.

Miljöpartiet de gröna ställer sig i *motion Fi212* bakom förslaget till ram för utgiftsområdet år 1999. För åren 2000 och 2001 föreslår motionärerna ytterligare medel för förbättrat högkostnadsskydd i tandvårdsförsäkringen. I motionen föreslås att en utredning tillsätts för att lägga förslag om hur en integrering av tandvården inom ramen för högkostnadsskyddet för övrig sjukvård kan gå till.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har tidigare i betänkandet under avsnitten 2.4.3 och 2.7 redovisat sin bedömning av fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåret 1999 och därvid tillstyrkt regeringens förslag till ramar för utgiftsområdena. Finansutskottet tillstyrker således propositionens förslag till ramnivå för utgiftsområde 9 och föreslår att utgiftsramen fastställs till 24 012 miljoner kronor. Motionerna avstyrks i berörda delar.

4.1.10 Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Utgiftsområdet omfattar dels transfereringar med anknytning till sjukdom och handikapp, dels kostnaderna för socialförsäkringsadministrationen, dvs. Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna. Förmåner ges i form av dagersättningar såsom sjukpenning, rehabiliteringsersättning och närståendepenning. Därutöver ingår i utgiftsområdet vissa yrkesskadeersättningar, handikappersättning samt folkpension och pensionstillskott i form av förtidspension.

Den nyligen genomförda ålderspensionsreformen har resulterat i att även utgifterna för ATP i form av förtidspension, arbetsskadeersättningar m.m. numera belastar statsbudgeten och redovisas på detta utgiftsområde. För utbetalade förtidspensioner och arbetsskadeersättningar m.m. skall staten i fortsättningen svara för ålderspensionsavgiften, och på utgiftsområdet finns särskilda anslag för detta ändamål.

För 1998 beräknas de totala utgifterna uppgå till 38 686 miljoner kronor.

Budgetpropositionen

Regeringens medelsberäkning grundas bl.a. på förslaget att det reducerade basbeloppet skall räkna upp till 100 % vilket får genomslag på utgifterna för förtidspensioner. Socialförsäkringens administration bör enligt propositionen förstärkas med 225 miljoner kronor genom att anslaget Sjukpenning och rehabilitering m.m. tillfälligt får disponeras för administrationskostnader. Socialförsäkringens administration tillförs också medel från AP-fonden för att genomförandet av det reformerade ålderspensionssystemet skall underlättas.

Som en följd av ålderspensionsreformen föreslår regeringen att ramen för utgiftsområdet ökas med 35 618 miljoner kronor 1999, 35 354 miljoner kronor 2000 och 37 849 miljoner kronor 2001.

Förslag till ram för utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Belopp i miljoner kronor

År	Proposi-tionen	Oppositionspartiernas avvikelser från propositionens ram					
		Moderata samlings-partiet	Vänster-partiet	Kristdemo-kraterna	Center-partiet	Folkpartiet liberalerna	Miljö-partiet de gröna
1999	80 503	-11 181	±0	-7 940	-685	-900	±0
2000	81 096	-14 495	±0	-8 715	-685	-1 100	-950
2001	83 300	-17 750	±0	-9 935	-685	-1 200	-755

Motionerna

Moderata samlingspartiet föreslår i *motion Fi208* flera förändringar i sjukpenningförsäkringen. Kompensationsnivån skall återställas till 75 % och ytterligare en karensdag skall införas. Kostnader för sjukskrivningar föranledda av trafikolyckor skall lyftas ut ur sjukpenningförsäkringen och i stället finansieras via den obligatoriska trafikskadeförsäkringen. Premien skall därvid vara densamma oavsett hur många fordon man äger. Motionärerna bedömer att dessa förändringar skall ge besparingar på ca 6 miljarder kronor.

I motionen föreslås också att arbetsskadeförsäkringen avskaffas och ersätts med en obligatorisk arbetsskadeförsäkring helt utanför statsbudgeten. Denna försäkring skall i större utsträckning ta hänsyn till företagens skadeutfall.

Motionärerna anser att finansiell samverkan skall vara huvudregel vid rehabilitering. För att möjliggöra sådan samverkan anslår de 200 miljoner kronor extra till Riksförsäkringsverket och räknar med att detta skall minska antalet nybeviljade förtidspensioner i sådan omfattning att man gör en besparing på närmare 7 miljarder kronor 2001.

Enligt motionärernas mening bör också kontrollen av utnyttjandet av sjukpenningförsäkring och förtidspension intensifieras.

Kristdemokraterna föreslår i *motion Fi209* att man skall införa en andra karensdag i sjukpenningförsäkringen med ett högriskskydd på 10 dagar per år. Vidare skall den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) beräknas på snittinkomsten under de två senaste åren varvid skattepliktiga förmåner samt semesterersättning skall vara sjukpenninggrundande.

Samtliga personskadekostnader som har samband med trafikolyckor bör enligt motionärerna lyftas ut ur statsbudgeten och i stället finansieras över den obligatoriska trafikförsäkringen. Det minskar det offentligas kostnader med ca 3,8 miljarder kronor, och denna besparing föreslås bli återförd till trafikanterna genom sänkt fordonsskatt.

Motionärerna vill avdela ytterligare 200 miljoner kronor till rehabilitering och räknar med att detta skall leda till minskade utgifter för sjukpenning och förtidspensioner. De tillför dessutom socialförsäkringens administration 300

miljoner kronor, vilket höjer kvaliteten i besluten och ger bättre kontroll, något som i sin tur resulterar i besparingar för bl.a. sjukpenningen.

Centerpartiet anser i *motion Fi210* att den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) bör beräknas i enlighet med ett utredningsförslag som innebär att löneanpassningen slopas och att kvalifikationsvillkoren förändras.

Folkpartiet liberalerna förespråkar i *motion Fi211* en finansiell samverkan mellan sjukförsäkringen samt hälso- och sjukvården (Finsam). Genom denna samverkan skall pengar som i dag går till passiv sjukskrivning i sjukförsäkringen aktiveras och i stället användas för att korta vårdköerna. Partiet vill också intensifiera insatserna för rehabilitering och tillgodoräknar sig en besparing på detta område.

Miljöpartiet de gröna föreslår i *motion Fi212* att man år 2000 inför ett nytt ersättningssystem med s.k. brutet tak inom alla kortvariga (upp till två år) socialförsäkringar.

Socialförsäkringsutskottets yttrande

Socialförsäkringsutskottet tillstyrker i sitt yttrande (SfU1y) regeringens förslag till ramnivåer för budgetåren 1999–2001 samt avstyrker motsvarande förslag i motionerna.

Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Miljöpartiet de gröna biträder i var sin avvikande mening sina partiers respektive förslag till ramnivå för utgiftsområdet.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har tidigare i betänkandet i avsnitten 2.4.3 och 2.7 redovisat sin bedömning av fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåret 1999 och därvid tillstyrkt regeringens förslag till ramar för utgiftsområdena. Socialförsäkringsutskottet har för sin del inte haft något att erinra mot den föreslagna ramen för utgiftsområde 10.

Finansutskottet tillstyrker således propositionens förslag till ramnivå för utgiftsområde 10 och föreslår att utgiftsramen fastställs till 80 503 miljoner kronor. Motionerna avstyrks i berörda delar.

4.1.11 Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Den omgruppering av utgifter som föranleds av ålderspensionsreformen medför att utgifterna på utgiftsområdet kommer att i det närmaste halveras fr.o.m. 1999. Utgifterna på utgiftsområdet begränsas då till folkpension till ålderspensionärer som inte har rätt till tilläggspension, folkpension och tilläggspension i form av efterlevandepension till vuxna, pensionstillskott till såväl ålderspension som efterlevandepension, bostadstillägg till pensionärer samt delpension.

För 1998 beräknas de totala utgifterna uppgå till 62 658 miljoner kronor.

Budgetpropositionen

Medelsberäkningen för utgiftsområdet påverkas inte bara av ålderspensionsreformen utan också av att regeringen i budgetpropositionen föreslår att pensionsförmånerna för 1999 skall beräknas utifrån ett helt oreducerat prisbasbelopp, dvs. denna höjning tidigareläggs ett år. Regeringen föreslår vidare att bostadstillägget till pensionärer höjs från 85 % till 90 %. Dessutom skall kommunerna även under åren 1999–2000 få möjlighet att betala ut kommunalt kompletteringsbelopp till det statliga bostadstillägget.

Med anledning av ålderspensionsreformen föreslås att ramen för utgiftsområdet minskas med 29 420 miljoner kronor 1999, 29 833 miljoner kronor 2000 och 30 593 miljoner kronor 2001.

Förslag till ram för utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom
Belopp i miljoner kronor

År	Propositionen	Oppositionspartiernas avvikelser från propositionens ram					
		Moderata samlingspartiet	Vänsterpartiet	Kristdemokraterna	Centerpartiet	Folkpartiet liberalerna	Miljöpartiet de gröna
1999	34 315	+1 233	±0	+880	-525	+760	±0
2000	33 753	+1 162	±0	+1 330	-515	+710	+50
2001	33 477	+1 109	±0	+1 330	-515	+660	+100

Motionerna

Moderata samlingspartiet föreslår i *motion Fi208* att änkepensionerna skall återställas till den nivå som gällde före den 1 april 1997. Omställningspensionen skall förlängas från nuvarande sex till tolv månader, och dessutom skall varken fritidsfastighet eller privat pensionssparande räknas in vid beräkningen av pensionärernas bostadstillägg.

Kristdemokraterna anser i *motion Fi209* att omställningspensionen skall återställas till ett år från dagens sex månader. Inkomstprövningen av änkepensioner skall tas bort och eventuellt innehav av fritidsfastighet skall inte påverka pensionärernas bostadstillägg. Regeringens förslag om höjd kompensationsgrad i bostadstillägget avvisas av motionärerna som i stället vill höja pensionstillskottet i två steg med sammanlagt 310 kr per månad.

Även *Centerpartiet* avvisar i *motion Fi210* regeringens förslag om höjd kompensationsnivå för pensionärernas bostadstillägg och förordar i stället att pensionstillskottet höjs med 2 500 kr per år. Motionärerna anser också att man vid beräkningen av pensionärernas bostadstillägg bör behandla kapitalinkomster på samma sätt som i bostadsbidragssystemet. Vidare bör nuvarande schabloniserade beräkning av avkastningen på mindre förmögenheter slopas. Centerpartiet föreslår också att folkpensionssystemet skall ändras så att samboende pensionärer likställs med gifta. Även änkepensionsreformen bör modifieras så att kvinnor med barn under 18 år inte omfattas av inkomstprövningen.

Folkpartiet liberalerna föreslår i *motion Fi211* att innehav av fritidshus inte skall påverka nivån på pensionärernas utgående bostadstillägg. Dessutom skall änkepensionen återställas till tidigare nivåer.

Miljöpartiet de gröna har i sin *motion Fi212* reserverat medel för att år 2000 kunna ändra reglerna för inkomstprövningen av änkepensionerna.

Socialförsäkringsutskottets yttrande

Socialförsäkringsutskottet tillstyrker i sitt yttrande (SfU1y) regeringens förslag till ramnivåer för budgetåren 1999–2001 samt avstyrker motsvarande förslag i motionerna.

Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet liberalerna biträder i var sin avvikande mening sina partiers respektive förslag till ramnivå för utgiftsområdet.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har tidigare i betänkandet i avsnitten 2.4.3 och 2.7 redovisat sin bedömning av fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåret 1999 och därvid tillstyrkt regeringens förslag till ramar för utgiftsområdena. Socialförsäkringsutskottet har för sin del inte haft något att erinra mot den föreslagna ramen för utgiftsområde 11.

Finansutskottet tillstyrker således propositionens förslag till ramnivå för utgiftsområde 11 och föreslår att utgiftsramen fastställs till 34 315 miljoner kronor. Motionerna avstyrks i berörda delar.

4.1.12 Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utgiftsområdet omfattar ekonomiskt stöd till barnfamiljer (förutom studiehjälp för gymnasiestuderande som återfinns under utgiftsområde 15 och bostadsbidragen som återfinns under utgiftsområde 18). Stöden utgörs av allmänna barnbidrag inklusive flerbarnstillägg och förlängt barnbidrag, föräldraförsäkring inklusive havandeskapspenning, underhållsstöd, bidrag till kostnader för internationella adoptioner, folkpension i form av barnpension och vårdbidrag till funktionshindrade barn.

För 1998 beräknas de totala utgifterna uppgå till 35 888 miljoner kronor.

Budgetpropositionen

Regeringen aviserar att barnbidraget kommer att höjas i två steg om vardera 100 kr per barn och månad med början år 2000 förutsatt att de offentliga finanserna ger utrymme för en sådan åtgärd. Flerbarnstilläggen skall därvid räknas upp i motsvarande mån.

En särskild arbetsgrupp inom Regeringskansliet har analyserat regler och ekonomiskt utfall för underhållsstödet. Regeringen anmäler att den avser att fortsätta detta analysarbete och noga följa underhållsstödets kostnadsutveckling. I avvaktan på den slutliga utvärderingen av systemet föreslår regeringen att anslaget för underhållsstöd tillförs 427 miljoner kronor för 1999.

Med anledning av ålderspensionsreformen föreslås att ramen för utgiftsområdet ökas med 4 754 miljoner kronor under år 1999, 4 752 miljoner kronor under 2000 och 4 821 miljoner kronor under 2001. Vidare föreslås att man skall föra upp ett nytt anslag för att finansiera statliga ålderspensionsavgifter avseende pensionsrätt för barnår.

År	Proposi-tionen	Oppositionspartiernas avvikelser från propositionens ram					
		Moderata samlings-partiet	Vänster-partiet	Kristdemo-kraterna	Center-partiet	Folkpartiet liberalerna	Miljö-partiet de gröna
1999	39 896	+460	±0	+2 528	-345	+2 740	±0
2000	42 581	-1 740	±0	+434	-345	-260	-170
2001	45 622	-3 710	±0	-1 669	+2 000	-260	-170

Motionerna

Moderata samlingspartiet förordar i *motion Fi208* att kompensationen i föräldraförsäkringen skall vara 75 % och att havandeskapspenningen skall samordnas med sjukpenningförsäkringen. Detta påverkar anslaget för sjukpenning. Motionärerna motsätter sig regeringens förslag till höjning av barnbidraget och föreslår i stället att man inför ett kommunalt avdrag på 10 000 kr per barn och år redan 1999. De accepterar dock höjningen av flerbarnstilläggen. Såsom tidigare nämnts vill motionärerna också införa en ny beräkningsgrund för sjukpenninggrundande inkomst (SGI), vilket får effekt på utgifterna för föräldraförsäkringen.

Motionärerna vill återinföra vårdnadsbidraget och ge barnfamiljerna rätt till avdrag för styrkta barnomsorgskostnader.

I motionen föreslås att regeringen snarast skall tillsätta en utredning med uppgift att presentera förslag till ett reformerat underhållsstöd. Målet skall vara att stärka föräldrarnas ansvar för de egna barnen, samtidigt som kostnaderna för underhållsstödet skall minska.

Kristdemokraterna föreslår i *motion F209* att vårdnadsbidraget skall återinföras och att kostnaderna för detta stöd skall finansieras bl.a. genom slopade garantidagar i föräldraförsäkringen samt genom en reglering enligt finansieringsprincipen till följd av att kommunerna avlastas vissa kostnader samt erhåller ökade skatte- och avgiftsintäkter. Kontaktdagarna i föräldraförsäkringen skall återinföras och en mindre del av barnbidraget skall omvandlas till ett inkomstprövat bostadsbidrag. Kristdemokraterna vill också höja förbehållsbeloppet i underhållsbidragen, förbättra adoptionsbidraget för internationella adoptioner samt införa en ny beräkningsgrund för sjukpenninggrundande inkomst (SGI).

Centerpartiet förespråkar i *motion Fi210* att en ny typ av familjestöd med barnkonto införs 2001 för att ge barnfamiljerna ökad valfrihet. Partiet vill också ändra beräkningsgrunden för sjukpenninggrundande inkomst (SGI).

Folkpartiet liberalerna avvisar i *motion Fi211* regeringens förslag om en tillfällig skattereduktion för 1999 och föreslår i stället att första steget i den av regeringen aviserade barnbidragshöjningen tidigareläggs. Vidare skall ersättningsnivån under mamma/pappamånaden inom föräldraförsäkringen höjas, vilket delvis finansieras genom att de s.k. garantidagarna i försäkringen slopas.

Miljöpartiet de gröna föreslår i *motion Fi212* att ett nytt ersättningssystem med s.k. brutet tak och enhetligt övre inkomsttak införs för föräldraförsäk-

ringen 2000. Samtidigt bör garantinivån i föräldraförsäkringen höjas till 180 kronor per dag.

Socialförsäkringsutskottets yttrande

Socialförsäkringsutskottet tillstyrker i sitt yttrande (SfU1y) regeringens förslag till ramnivåer för budgetåren 1999–2001 samt avstyrker motsvarande förslag i motionerna.

Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Miljöpartiet de gröna biträder i var sin avvikande mening sina partiers respektive förslag till ramnivå för utgiftsområdet.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har tidigare i betänkandet i avsnitten 2.4.3 och 2.7 redovisat sin bedömning av fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåret 1999 och därvid tillstyrkt regeringens förslag till ramar för utgiftsområdena. Socialförsäkringsutskottet har för sin del inte haft något att erinra mot den föreslagna ramen för utgiftsområde 12.

Finansutskottet tillstyrker således propositionens förslag till ramnivå för utgiftsområde 12 och föreslår att utgiftsramen fastställs till 39 896 miljoner kronor. Motionerna avstyrks i berörda delar.

4.1.13 Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna bidrag till arbetslöshetsersättning och bidrag till lönegarantiersättning. Från anslaget Bidrag till arbetslöshetsersättning täcks utgifter även för åtgärderna tillfällig avgångsersättning, offentliga tillfälliga arbeten för äldre arbetslösa (OTA), resursarbete (t.o.m. juni 1998), den s.k. aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen samt generationsväxling.

De totala utgifterna för utgiftsområdet år 1998 beräknas uppgå till 37 842 miljoner kronor.

Budgetpropositionen

I budgetpropositionen (avsnitt 6.2) anförs att prioriterade frågor under år 1999 är aktivitet och omställning under arbetslöshet. En arbetsgrupp har tillsatts inom Regeringskansliet för att tillse att kontrollfunktionen inom arbetslöshetsförsäkringen effektiviseras. Vidare föreslås ett system för utfasning av den tillfälliga åtgärden OTA. Från och med år 1999 täcks utgifterna för åtgärden under utgiftsområde 14. Pågående projekt vid årets slut inom den s.k. aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen föreslås få fortsätta som längst t.o.m. den 30 september 1999. Utgiftsnivån påverkas primärt av den öppna arbetslösheten vad gäller utgifterna för arbetslöshetsersättningen och av antalet konkurser vad gäller utgifterna för lönegarantiersättningen.

Med anledning av ålderspensionsreformen föreslås att ramen för utgiftsområdet ökas med 1 931 miljoner kronor år 1999, 1 507 miljoner kronor år 2000 och 1 362 miljoner kronor år 2001.

I en tablå redovisas föreslagna utgiftsramar enligt budgetpropositionen och motionerna.

Förslag till ram för utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

Belopp i miljoner kronor

År	Proposi-tionen	Oppositionspartiernas avvikelser från propositionens ram					
		Moderata samlings-partiet	Vänster-partiet	Kristdemo-kraterna	Center-partiet	Folkpartiet liberalerna	Miljö-partiet de gröna
1999	33 789	+8 512	±0	-10 580	±0	-706	±0
2000	26 484	+1 509	±0	-8 800	±0	-1 206	+1 230
2001	24 063	+15	±0	-8 500	±0	-1 206	+1 330

Motionerna

Moderata samlingspartiet föreslår i motion *Fi208* att en allmän arbetslöshetsförsäkring införs fr.o.m. den 1 januari 1999 med en högre grad av egenfinansiering som balanseras av skattesänkningar. Vidare föreslås förändringar i syfte att också i realiteten göra arbetslöshetsförsäkringen till en omställningsförsäkring. Åtgärderna innefattar förändring av arbetsvillkoret, justerad dagpenning, avindexering, en kompensationsnivå på 75 % och successivt införande av den s.k. bortre parentesen. Motionärerna avvisar den tillfälliga avgångsersättningen. Medel under utgiftsområde 14 som är hänförliga till direkta transfereringar till enskilda överförs till utgiftsområde 13.

Kristdemokraterna bedömer i motion *Fi209* att med partiets samlade förslag för tillväxt- och företagsfrämjande åtgärder samt personalförstärkningar inom offentliga verksamheter kommer trycket på arbetslöshetsersättningen att minska. Vidare föreslås vissa strukturella förändringar av arbetsvillkoret för a-kassan vilket leder till minskade utgifter för statskassan. Ytterligare en strukturreform som föreslås är ökad finansieringsgrad i en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring som för den enskilde vägs upp av sänkt inkomstskatt och gör att ramen för utgiftsområdet kan minskas.

Centerpartiet anser i motion *Fi210* att det bör införas en ny arbetslivs- och ohälsoförsäkring som bygger på att alla garanteras en miniminivå och en inkomstrelaterad del. För dem som önskar skall det finnas möjlighet att teckna egna försäkringar. Motionärerna anser vidare att egenavgiften till arbetslöshetsförsäkringen skall höjas stegvis, med 40 kr per månad år 1999, med 60 kr per månad år 2000 och med 80 kr per månad år 2001. Ingen förändring av regeringens ramar föreslås.

Folkpartiet liberalerna förordar i motion *Fi211* en minskning av ramen. Partiets politik skapar fler riktiga jobb varför kostnaden för arbetslöshetsersättningen kan minska.

Miljöpartiet de gröna föreslår i motion *Fi212* att arbetslöshetsersättningen fr.o.m. år 2000 skall ha ett s.k. brutet tak med ersättning på 85 % upp till 4,2 basbelopp och 40 % upp till 6,5 basbelopp. Arbetslösheten måste sänkas ytterligare bl.a. genom förkortad arbetstid. Regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna kommer att i gemensamma arbetsgrupper utarbeta dels

förslag till ytterligare sysselsättningsåtgärder som skall presenteras i vårbudgeten år 1999, dels förslag till åtgärder som rör arbetstiden.

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

Arbetsmarknadsutskottet har i ett protokollsutdrag yttrat sig över arbetsmarknadsläget och det föreslagna sysselsättningsmålet. Vad gäller arbetsmarknadsläget anförs att utskottet inte anser sig ha underlag för en bedömning av om de nyckeltal i fråga om sysselsättning och arbetslöshet som redovisas i budgetpropositionen behöver revideras. Läget är dock sådant att det måste finnas en beredskap för en utveckling mer i överensstämmelse med det s.k. sidoalternativet (volym 1, bil. 2), vilket skulle kunna innebära en ökad belastning på arbetslöshetsförsäkringen och de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Det kan således inte uteslutas att den av regeringen föreslagna ramen för utgiftsområde 13 behöver justeras uppåt.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har tidigare i betänkandet under avsnitten 2.4.3 och 2.7 redovisat sin bedömning av fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåret 1999 och därvid tillstyrkt regeringens förslag till ramar för utgiftsområdena. Som finansutskottet där framhållit anser inte utskottet att det nu finns anledning att ompröva medelsbehovet på vissa konjunkturkänsliga anslag. Finansutskottet tillstyrker således propositionens förslag till ramnivå för utgiftsområde 13 och föreslår att utgiftsramen fastställs till 33 789 miljoner kronor. Motionerna avstyrks i berörda delar.

4.1.14 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Utgiftsområdet omfattar arbetsmarknadspolitiska åtgärder, Arbetsmarknadsverket, Arbetarskyddsstyrelsen och ytterligare ett antal myndigheters förvaltning samt forskning och utveckling på arbetsmarknads- och arbetslivsområdet. Området omfattar även merkostnadsersättning till Samhall AB:s verksamhet, vissa utgifter för jämställdhetspolitiska frågor samt statliga arbetsgivarfrågor.

De totala utgifterna för utgiftsområdet år 1998 beräknas uppgå till 47 826 miljoner kronor.

Budgetpropositionen

I budgetpropositionen (avsnitt 6.2) anförs att inom utgiftsområdet under år 1999 prioriteras dels åtgärder för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt och på så sätt bidra till en ökad sysselsättning, dels åtgärder för att förbättra effektiviteten och träffsäkerheten i stödformer som riktas till arbetshandikappade. Regeringen har tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att se över styrning, uppföljning och utvärdering av arbetsmarknadspolitiken. Regeringen avser även att se över volymkravet för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna och återkomma med förslag i den ekonomiska vårpropositionen våren 1999.

Budgetförslaget för utgiftsområdet bygger på de förslag regeringen aviserade i årets ekonomiska vårproposition. Regeringen föreslår att medel även för år 1999 tillförs Arbetsmarknadsstyrelsen för tillfälliga personalförstärkningar vid arbetsförmedlingar och arbetsmarknadsinstitut. Vidare föreslår regeringen, som ett led i sin strävan att förenkla reglerna för de arbetsmarknadspolitiska åtgärdena, ett införande av ett förstärkt försäkringsskydd för deltagarna i dessa åtgärder. I detta sammanhang föreslås även att arbetsplatsintroduktion och arbetslivsutveckling ersätts med ett enhetligt regelverk. Regeringen föreslår dessutom, som led i en satsning på insatser för arbetshandikappade, åtgärder för att förbättra deras situation på arbetsmarknaden. Regeringen föreslår också att det skall införas ett flyttningsbidrag inom Norden.

Med anledning av ålderspensionsreformen föreslås att ramen för utgiftsområdet ökas med 761 miljoner kronor år 1999, 837 miljoner kronor år 2000 och 767 miljoner kronor år 2001.

I en tablå redovisas föreslagna utgiftsramar enligt budgetpropositionen och motionerna.

Förslag till ram för utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Belopp i miljoner kronor

År	Proposi-tionen	Oppositionspartiernas avvikelser från propositionens ram					
		Moderata samlings-partiet	Vänster-partiet	Kristdemo-kraterna	Center-partiet	Folkpartiet liberalerna	Miljö-partiet de gröna
1999	48 274	-18 268	±0	-3 325	-2 290	-3 950	±0
2000	48 881	-19 240	±0	-3 240	-2 090	-4 950	+250
2001	47 407	-18 034	±0	-3 725	-4 090	-4 950	+250

Motionerna

Moderata samlingspartiet anser i motion *Fi208* att dagens oöverskådliga system av arbetsmarknadspolitiska stödinsatser bör renodlas. Motionärerna föreslår därför ett avskaffande av bl.a. arbetslivsutveckling (ALU), offentliga tillfälliga arbeten för äldre arbetslösa (OTA), arbetsplatsintroduktion (API), rekryteringsstöd och resursarbete. I stället anvisas medel för ett modernt lärlingsprogram i företagen för unga arbetslösa samt en arbetsmarknadsutbildning fokuserad på tydliga arbetsmarknadsbehov. Direkta transfereringar till enskilda bör överföras till utgiftsområde 13.

Kristdemokraterna förespråkar i motion *Fi209* en minskning av ramen. Motionärerna avvisar en del av regeringens arbetsmarknadspolitiska åtgärder och lämnar i stället förslag om aktiva insatser för minskad arbetslöshet och ökad sysselsättning. Även ett antal strukturförändringar föreslås vad gäller de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna, bl.a. skall åtgärden OTA avskaffas. Genom förslagen väntas trycket på de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna minska.

Centerpartiet förordar i motion *Fi210* en minskning av ramen. Motionärerna anser att den av regeringen föreslagna utökningen av anslaget till arbetsförmedlingarna för år 1999 bör minskas med 400 miljoner kronor. Vidare föreslås att flyttningsbidraget bör tas bort i sin helhet, vilket även

inkluderar regeringens förslag om införande av ett flyttbidrag för dem som söker arbete i övriga nordiska länder. I stället bör medlen användas för kompetensutveckling, och ett kompetenskonto bör införas. Vidare bör det införas ett kvalitetskrav på de individuella handlingsplanerna. Ytterligare 500 miljoner kronor bör överföras till utgiftsområde 19 för småföretagssatsningar. Vidare föreslås att 50 miljoner kronor bör överföras till utgiftsområde 17 för insatser på kulturområdet.

Folkpartiet liberalerna anför i motion *Fi211* att de vill åstadkomma ett modellskifte i sysselsättningspolitiken, från åtgärder och bidrag till lägre skatter och riktiga jobb. En betydande neddragning av arbetsmarknadspolitiken föreslås. Motionärerna föreslår en minskad åtgärdsvolym inom AMS.

Miljöpartiet de gröna förespråkar i motion *Fi212* att anslagen till lönebidrag hos framför allt allmännyttiga organisationer förstärks för åren 2000 och 2001.

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

Arbetsmarknadsutskottet har i ett protokollsutdrag yttrat sig över arbetsmarknadsläget och det föreslagna sysselsättningsmålet. Vad gäller arbetsmarknadsläget anförs att utskottet inte anser sig ha underlag för en bedömning av om de nyckeltal i fråga om sysselsättning och arbetslöshet som redovisas i budgetpropositionen behöver revideras. Läget är dock sådant att det måste finnas en beredskap för en utveckling mer i överensstämmelse med det s.k. sidoalternativet (volym 1, bil. 2), vilket skulle kunna innebära en ökad belastning på arbetslöshetsförsäkringen och de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Det kan således inte uteslutas att den av regeringen föreslagna ramen för utgiftsområde 14 behöver justeras uppåt.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har tidigare i betänkandet under avsnitten 2.4.3 och 2.7 redovisat sin bedömning av fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåret 1999 och därvid tillstyrkt regeringens förslag till ramar för utgiftsområdena. Som finansutskottet där framhållit anser inte utskottet att det nu finns anledning att ompröva medelsbehovet på vissa konjunkturkänsliga anslag. Finansutskottet tillstyrker således propositionens förslag till ramnivå för utgiftsområde 14 och föreslår att utgiftsramen fastställs till 48 274 miljoner kronor. Motionerna avstyrks i berörda delar.

4.1.15 Utgiftsområde 15 Studiestöd

Utgiftsområdet omfattar utgifter för studiehjälp till gymnasiestuderande i form av studiebidrag, inackorderingstillägg m.m. och studiemedel samt olika former av vuxenstudiestöd.

För år 1998 beräknas utgifterna uppgå till 21 610 miljoner kronor.

Budgetpropositionen

I budgetpropositionen anges att under perioden 1999–2001 är en höjning av studiehjälpen med 100 kr per månad från år 2000 och ytterligare 100 kr från år 2001 prioriterad. Höjningen av studiehjälpen är en följd av att regeringen avser att föreslå en höjning av barnbidraget under förutsättning att de offentliga finanserna ger utrymme för en sådan åtgärd. Regeringens förslag för år 1999 utgår vidare från utbildningssatsningen inom vuxenutbildningen och den utbyggnad av högskolan som regeringen presenterade i budgetpropositionen för år 1998.

Med anledning av ålderspensionsreformen föreslås att ramen för utgiftsområdet ökas med 600 miljoner kronor år 1999, 642 miljoner kronor år 2000 och 660 miljoner kronor år 2001.

Förslag till ram för utgiftsområde 15 Studiestöd

Belopp i miljoner kronor

År	Propositionen	Oppositionspartiernas avvikelser från propositionens ram					
		Moderata samlingspartiet	Vänsterpartiet	Kristdemokraterna	Centerpartiet	Folkpartiet liberalerna	Miljöpartiet de gröna
1999	22 447	-1 462	±0	-748	+1 000	-1 594	±0
2000	23 741	-2 835	±0	-1 132	+2 000	-1 500	±0
2001	25 354	-3 333	±0	-1 213	+2 000	-1 547	±0

Motionerna

I *motion Fi208* räknar *Moderata samlingspartiet* med färre platser inom Kunskapslyftet, vilket ger en besparing på vuxenstudiestödet. I motionen anförs också att de som påbörjat sina studier i kunskapslyftet måste få rimliga förutsättningar att fullfölja sina studier. Teckenspråksutbildningen för föräldrar och närstående familjemedlemmar bör förstärkas. Motionärerna påpekar att antalet läshandikappade högskolestuderande ökade kraftigt under 1997. Fler handikappade studenter kommer att behöva litteratur.

För att värna utbildningskvaliteten vill *Kristdemokraterna* i *motion Fi209* se en något lägre utbyggnadstakt än regeringen. Kraven på en viss studietakt för att få fullt studiemedel bör förändras. I motionen avvisas att en mindre grupp vuxenstuderande får ett särskilt N/T-stöd.

I *Centerpartiets motion Fi210* förordas att ett nytt studiemedelssystem genomförs från och med hösten 1999.

Folkpartiet liberalerna föreslår i *motion Fi211* att vuxna som läser på gymnasienivå med särskilt vuxenstudiestöd skall finansiera 20 % med studielån. I motionen anförs också att det är orättvist att studerande på de prioriterade N/T-utbildningarna inte skall behöva ta studielån. Vidare anslås ytterligare 275 miljoner kronor för studiemedel.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har tidigare i betänkandet under avsnitten 2.4.3 och 2.7 redovisat sin bedömning av fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåret 1999 och därvid tillstyrkt regeringens förslag till ramar för utgiftsområdena. Utskottet tillstyrker således budgetpropositionens förslag till ramnivå för utgiftsområde 15 och föreslår att utgiftsramen fastställs till 22 447 miljoner kronor. Motionerna avstyrks i berörda delar.

4.1.16 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Utgiftsområdet omfattar skola och barnomsorg, vuxenutbildning, kvalificerad yrkesutbildning, högskoleutbildning och forskning samt centrala myndigheter inom Utbildningsdepartementets ansvarsområde.

För år 1998 beräknas utgifterna uppgå till 27 669 miljoner kronor.

Budgetpropositionen

I budgetpropositionen anger regeringen att den fortsätter prioriteringen av arbetet med att stärka utbildningens kvalitet och att säkra likvärdigheten i skolan. Ett tiopunktsprogram med detta syfte föreslås genomföras. Ett program för IT i skolan genomförs och medel för förstärkning av utbildningen för barn och ungdomar samt vuxna i storstadsregionerna avsätts. Den särskilda utbildningssatsningen Kunskapslyftet fortsätter med ytterligare 10 000 platser. En ytterligare satsning görs också på försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning.

Högskolan skall fortsatt byggas ut. Utbyggnaden sker i hela landet. År 1999 tillförs 15 000 nya platser. Universitetsdatanätet Sunet föreslås förstärkas. Satsningen på forskning och utveckling fortsätter för att bidra till en hög kunskaps- och kompetensnivå i samhället.

Med anledning av ålderspensionsreformen föreslås att ramen för utgiftsområdet ökas med 28,2 miljoner kronor år 1999, 30,6 miljoner kronor år 2000 och 33,1 miljoner kronor år 2001.

Förslag till ram för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Belopp i miljoner kronor

År	Propositionen	Oppositionspartiernas avvikelser från propositionens ram					
		Moderata samlingspartiet	Vänsterpartiet	Kristdemokraterna	Centerpartiet	Folkpartiet liberalerna	Miljöpartiet de gröna
1999	29 031	+80	±0	-367	+100	-560	±0
2000	30 405	+49 259	±0	-814	+122	-747	+50
2001	31 869	+48 651	±0	-447	+128	-833	±0

Anm. Folkpartiets representant i utskottet har anmält att partiet haft för avsikt att föreslå en större minskning av utgiftsområdets ram än vad som framgår av motionen Fi211. I tabellen anges den större minskningen.

Enligt *Moderata samlingspartiets motion Fi208* är en fortsatt offensiv satsning på kvalificerad forskning nödvändig. Jämfört med regeringens förslag förordas en resursförstärkning till universiteten i Karlstad, Växjö och Örebro. Ett fristående institut för utvärdering av skolornas kvalitet bör inrättas och en särskild satsning på kvalitetsutvecklingen av grund- och gymnasieskolan göras. Vidare bör 3,5 miljarder satsas under åren 1999–2001 för att ge alla skolor tillgång till den moderna tekniken och höja lärarnas IT-kompetens. Den kvalificerade eftergymnasiala yrkesutbildningen bör byggas ut. Moderata samlingspartiet föreslår att nationell skolpeng införs från år 2000. Anslaget har därför räknats upp med ett belopp som motsvarar kostnaden för grundskolan.

Kristdemokraterna avsätter i *motion Fi209* ytterligare 10 miljoner kronor för bidrag till svenska skolor i utlandet. En något lägre utbyggnadstakt av antalet platser för vuxenutbildningen och i högskolan förordas. Kristdemokraterna kommer även i fortsättningen att avvisa regeringens negativa särbehandling av icke statliga högskolor när det gäller fördelningen av nya högskoleplatser. 50 miljoner kronor avsätts för att öka antalet disputerade lärare inom främst humaniora. 50 miljoner kronor avsätts också till högskolelärares pedagogiska utveckling. För att undvika höjningen av expeditionsavgiften anslås 20 miljoner kronor ytterligare till Centrala studiestödsnämnden (CSN).

Centerpartiet anser i *motion Fi210* att forskningen kring läs- och skrivsvårigheter bör förstärkas. En internationell högskola för transport och kommunikation vid Högskolan i Dalarna bör inrättas. Till vart och ett av de nya universiteten bör anvisas 25 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit.

Folkpartiet liberalerna förordar i *motion Fi211* en mindre omfattning av Kunskapslyftet, även om man stöder grundtanken. Vidare föreslås en ökning av anslagen till Forskningsrådsnämnden och CSN.

Miljöpartiet de gröna anför i *motion Fi212* att en särskild satsning bör göras för elever med specifika läs- och skrivsvårigheter från och med 1999. Vidare föreslås medel för fortbildning av lärare och skolledare och för information till allmänheten om bland annat genteknikforskning. Satsningarna finansieras genom en mindre besparing på särskilda utbildningsinsatser för vuxna. Ytterligare medel tillförs CSN år 2000.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har tidigare i betänkandet under avsnitten 2.4.3 och 2.7 redovisat sin bedömning av fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåret 1999 och därvid tillstyrkt regeringens förslag till ramar för utgiftsområdena. Utskottet tillstyrker således budgetpropositionens förslag till ramnivå för utgiftsområde 16 och föreslår att utgiftsramen fastställs till 29 031 miljoner kronor. Motionerna avstyrks i berörda delar.

4.1.17 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Utgiftsområdet omfattar kultur och medier, stöd till folkbildning, ungdomsfrågor samt folkrörelse- och idrottsfrågor.

För år 1998 beräknas utgifterna uppgå till 7 451 miljoner kronor.

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår att under år 1999 skall bl.a. fortsatta insatser för att stärka litteraturen och läsandet prioriteras samt konstnärers villkor förbättras. Vidare föreslås en satsning på ett Sverige för alla samt på arkitektur, formgivning och design. Kulturen som utvecklingsfaktor samt film- och mediefrågorna föreslås lyftas fram. Besparingsåtgärder genomförs under år 1999 inom området för de centrala museerna och bidraget till allmänna samlingslokaler föreslås slopas.

Med anledning av ålderspensionsreformen föreslås att ramen för utgiftsområdet ökas med 4,9 miljoner kronor per år under perioden 1999–2001.

Förslag till ram för utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid
Belopp i miljoner kronor

År	Propositionen	Oppositionspartiernas avvikelser från propositionens ram					
		Moderata samlingspartiet	Vänsterpartiet	Kristdemokraterna	Centerpartiet	Folkpartiet liberalerna	Miljöpartiet de gröna
1999	7 452	-609	±0	+14	+50	+10	±0
2000	7 597	-609	±0	+13	+50	+10	+75
2001	7 722	-609	±0	+13	+50	+10	+75

Motionerna

Moderata samlingspartiet förespråkar i *motion Fi208* att statens uppgifter på kulturområdet renodlas. Detta skall ske bl.a. genom att Kulturrådet minskas, en ny fond för att mobilisera resurser till den nydanande kulturen inrättas samt att, efter utbyggnaden av de regionala kulturinstitutionerna, anslagen för Riksteatern och Rikskonserter minskas. Vidare avvisar motionärerna de särskilda medel för bokinköp och läsfrämjande åtgärder som inrättades förra året. I motionen sägs slutligen att kulturmiljövården skall vara en prioriterad statlig uppgift.

Kristdemokraterna föreslår i *motion Fi209* bl.a. att anslaget till trossamfundens lokalbidrag ökas samt att Länsmusiken får 10 miljoner kronor per år utöver regeringens förslag. Motionärerna föreslår vidare att ideell verksamhet tas till vara och uppmuntras genom att 30 miljoner kronor anslås under treårsperioden för utveckling av den ideella sektorn. Partiet motsätter sig att anslaget för stöd till allmänna samlingslokaler m.m. avskaffas.

Även *Centerpartiet* motsätter sig, i *motion Fi210*, att stödet till allmänna samlingslokaler avskaffas. Motionärerna föreslår också att ett nytt anslag för

stöd till ungdomars kultur inrättas samt att anslaget till ersättningar och bidrag till konstnärer ökas.

Folkpartiet liberalerna föreslår i *motion Fi211* bl.a. satsningar på regional musikverksamhet och ökat stöd till idrotten. Bidraget till folkbildning bör minskas.

Miljöpartiet de gröna föreslår i *motion Fi212* att en filmfond inrättas från och med år 2000 för att göra det ekonomiskt möjligt för fria filmare att öka svensk lokal TV-produktion, även i icke public servicekanaler. Motionärerna föreslår även omfördelningar för satsningar på bl a regional musikverksamhet och samlingslokaler.

I *motion U504* av Margareta Andersson och Kenneth Johansson (c) anser motionärerna att de medel som regeringen föreslår skall anvisas för Europainformation på anslaget E 2 Europainformation m.m.under utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan bör överföras till utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid och där anvisas som ett särskilt anslag.

Kulturutskottets yttrande

I ett protokollsutdrag från kulturutskottet tillstyrker representanterna för Socialdemokraterna och Vänsterpartiet regeringens förslag till ram för utgiftsområdet. Representanterna för Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet Folkpartiet liberalerna och Miljöpartiet de gröna reserverar sig till förmån för respektive partis förslag.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har tidigare i betänkandet under avsnitten 2.4.3 och 2.7 redovisat sin bedömning av fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåret 1999 och därvid tillstyrkt regeringens förslag till ramar för utgiftsområdena. Kulturutskottet har för sin del inte haft något att erinra mot den föreslagna ramen för utgiftsområde 17. Finansutskottet tillstyrker således propositionens förslag till ramnivå för utgiftsområde 17 och föreslår att utgiftsramen fastställs till 7 452 miljoner kronor. Utskottet finner alltså ingen anledning att förorda en omflyttning av anslag mellan utgiftsområdena 5 och 17. Motionernas förslag om alternativa ramnivåer avstyrks. Även *motion U504* (c) yrkande 3 avstyrks.

4.1.18 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna plan-, bygg- och bostadsväsendet, geotekniska frågor, länsstyrelserna och regionala självstyrelseorgan, lantmäteriverksamhet samt stöd till ekologisk omställning och utveckling.

De totala utgifterna för utgiftsområdet år 1998 beräknas uppgå till 22 637 miljoner kronor.

Budgetpropositionen

I budgetpropositionen (avsnitt 6.2) anförs att prioriteringarna inom utgiftsområdet under år 1999 är att Lantmäteriverket skall säkerställa ekonomisk, verksamhetsmässig och organisatorisk balans och en rationell fastighetsbildning. Vidare skall ett kunskapscentrum för ekologisk hållbarhet bildas och lokaliseras till Umeå. En uppföljning av utvecklingen på det bostadssociala området skall ske. Utgifterna för räntebidrag fortsätter att minska, främst beroende på att räntenivån varit lägre än tidigare antaganden. Utgifterna för kreditgarantier har däremot ökat dramatiskt under år 1998. Denna utveckling förväntas även under perioden 1999–2001 och beror bl.a. på att de ekonomiska problemen har underskattats i de bostadsrättsföreningar som inte ingått i Statens bostadskreditnämnds tidigare prognosunderlag. Ramen är justerad med anledning av detta. En omprioritering av resurser görs som innebär att vissa medel överförs från de lokala investeringsprogrammen till utgiftsområde 20 Allmän miljö och naturvård.

I en tablå redovisas föreslagna utgiftsramar enligt budgetpropositionen och motionerna.

Förslag till ram för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Belopp i miljoner kronor

År	Proposition	Oppositionspartiernas avvikelser från propositionens ram					
		Moderata samlingspartiet	Vänsterpartiet	Kristdemokraterna	Centerpartiet	Folkpartiet liberalerna	Miljöpartiet de gröna
1999	20 463	-2 586	±0	-540	-500	-1 895	±0
2000	17 300	-3 976	±0	-490	-740	-3 390	+70
2001	13 702	-3 616	±0	-2 045	-2 000	-2 460	+60

Motionerna

Moderata samlingspartiet förespråkar i motion *Fi208* att ramen för utgiftsområdet sänks. Kostnaderna för Boverket kan skäras ned. Räntebidragen bör minskas och bidrag till nyproduktion skall inte utgå. I gengäld skall dessa fastigheter befrias från skatt. Bostadsbidraget skall renodlas för att enbart gå till barnfamiljer. Ökad kontroll väntas också ge besparingar. Motionärerna avvisar regeringens stöd till lokala investeringsprogram och de avvisar också regeringens kraftiga neddragning av byggforskningen.

Kristdemokraterna anser i motion *Fi209* att fastighetsskatten bör sänkas. Beträffande de s.k. krisårgångarna föreslår motionärerna att infasningen i fastighetsbeskattningen skjuts upp för de fastigheter som normalt infasas år 1999. Vidare föreslås vissa förbättringar i bostadsbidraget som skall finansieras genom en minskning av det generella barnbidraget med 50 kr per månad. Det föreslås också en omfördelning av medel från vissa delar av de lokala investeringsprogrammen till offensiva satsningar på byggande av studentbostäder, allergisanering, byggforskning och arkitektutbildning. Motionärerna avvisar den av regeringen föreslagna extra utökningen på de lokala investeringsprogrammen år 2001.

Centerpartiet föreslår i motion *Fi210* en övergång från räntebidrag till investeringsbidrag genom en avveckling av det s.k. Danellsystemet. Stödet till åtgärder mot radon i bostäder och fukt och mögel i hus bör öka. Motionärerna avvisar regeringens förslag om en neddragning av byggforskningsanslaget och förslaget om en minskning av investeringsstödet för studentbostäder. Beträffande lokala investeringsprogram anser motionärerna att regeringen i för hög grad avsatt medel för utdelning till projekt. Medlen bör i stället omfördelas inom utgiftsområdet.

Folkpartiet liberalerna är i motion *Fi211* kritiska till de lokala investeringsprogrammen och de anser att satsningarna bör avbrytas. Motionärerna förespråkar en snabbare takt för avvecklingen av byggsubventioner enligt det s.k. Danellsystemet.

Miljöpartiet de gröna anför i motion *Fi212* att miljötillsynen vid länsstyrelserna i regeringens förslag har tillförts ytterligare medel som ett resultat av budgetöverenskommelsen mellan regeringen, Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Bostadsutskottets yttrande

Bostadsutskottet, som har yttrat sig i form av ett protokollsutdrag, tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motionerna i berörda delar.

Företrädarna för Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Miljöpartiet de gröna har reserverat sig mot beslutet och biträder sina partiers respektive förslag till ram för utgiftsområdet.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har tidigare i betänkandet under avsnitten 2.4.3 och 2.7 redovisat sin bedömning av fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåret 1999 och därvid tillstyrkt regeringens förslag till ramar för utgiftsområdena. Bostadsutskottet har för sin del inte haft något att erinra mot den föreslagna ramen för utgiftsområde 18. Finansutskottet tillstyrker således propositionens förslag till ramnivå för utgiftsområde 18 och föreslår att utgiftsramen fastställs till 20 463 miljoner kronor. Motionerna avstyrks i berörda delar.

4.1.19 Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling

Utgiftsområdet omfattar bl.a. olika former av regionalpolitiska företagsstöd och medel som länsstyrelserna, självstyrelseorganen och Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) förfogar över för regional projektverksamhet samt en del av medfinansieringen av EG:s strukturfondsprogram. Vidare ingår även medel för utbetalningar från EG:s regionalfond samt medel för Glesbygdsverket (GBV) och Statens institut för regionalforskning (SIR).

De totala utgifterna för utgiftsområdet år 1998 beräknas uppgå till 3 528 miljoner kronor.

Budgetpropositionen

I budgetpropositionen (avsnitt 6.2) anförs att inom utgiftsområdet prioriteras under år 1999 arbetet med att öka samordningen av och effektiviteten i åtgärderna för utjämning och tillväxt i de regionalpolitiskt utsatta regionerna samt att förstärka de regionalpolitiska insatserna inom den ”stora” regionalpolitiken (åtgärder med regionalpolitisk betydelse inom andra politikområden). Vidare prioriteras arbetet med en översyn av de nationella regionalpolitiska stödområdena, en parlamentarisk kommitté som skall lämna förslag om den framtida inriktningen och utformningen av den svenska regionalpolitiken samt inriktningen av EG:s strukturfondspolitik inför den nya programperioden år 2000–2006. Inom den regionala näringspolitiken prioriteras under år 1999 arbetet med de regionala tillväxtavtalen. Regeringens program på 500 miljoner kronor för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder skall fullföljas. Regeringen föreslår också att nya anslag förs upp på statsbudgeten för år 1999 för att täcka dels ett kapitaltillskott till Norrlandsfonden på 200 miljoner kronor, dels en del av driften av ett kommunalt flygplatsbolag i Ljungbyhed på 3 miljoner kronor och slutligen åtaganden som ingåtts före år 1999 för vissa regionalpolitiska infrastrukturprojekt m.m. på 70 miljoner kronor.

I en tablå redovisas föreslagna utgiftsramar enligt budgetpropositionen och motionerna.

Förslag till ram för utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling

Belopp i miljoner kronor

År	Proposition	Oppositionspartiernas avvikelser från propositionens ram					
		Moderata samlingspartiet	Vänsterpartiet	Kristdemokraterna	Centerpartiet	Folkpartiet liberalerna	Miljöpartiet de gröna
1999	2 743	-250	±0	+100	+500	-500	±0
2000	2 675	-500	±0	+100	+590	-650	+100
2001	3 337	-900	±0	+100	+590	-800	+100

Motionerna

Moderata samlingspartiet förespråkar i motion *Fi208* en övergång från kostsamma och ineffektiva bidrag som snedvrider konkurrensen till generella förbättringar av de allmänna villkoren för arbete och företagande. Företagsstöd och andra bidrag i form av regionala utvecklingsbidrag, sysselsättningsbidrag m.m. bör trappas ner de närmaste åren.

Kristdemokraterna motsätter sig i motion *Fi209* regeringens förslag om att slopa nedsättningen av sociala avgifter för jord- och skogsbruk, trädgårdsskötsel, jakt och fiske i stödområdet. Motionärerna anser att regionalpolitiska konsekvensanalyser måste upprättas innan beslut tas som påtagligt kan komma att förändra förutsättningarna i områden som är beroende av en aktiv regionalpolitik. Vidare föreslås en översyn av stödområdesindelningen.

Centerpartiet föreslår i motion *Fi210* att ramen höjs med 500 miljoner kronor genom en överflyttning från utgiftsområde 14. Dessa medel skall

huvudsakligen fördelas till länsstyrelserna för näringslivsutveckling. Motionärerna är tveksamma till det bemyndigande som regeringen föreslår. I stället borde medlen anvisas på vanligt sätt. Motionärerna anser att systemet med reducerade arbetsgivaravgifter i Norrlands inland för jord- och skogsbruk skall återställas.

Folkpartiet liberalerna är i motion *Fi211* kritiska till den inriktning som den s.k. lilla regionalpolitiken fått. Systemet med lokaliseringsbidrag till företagsetableringar har ofta misslyckats. Motionärerna förordar därför en neddragning av det anslaget.

Miljöpartiet de gröna avvisar i motion *Fi212* regeringens förslag att för år 1999 anvisa medel för en förlängning av landningsbanan m.m. vid Kallax flygplats. Dessa medel bör i stället tillföras det allmänna regionalpolitiska anslaget, vilket även bör utökas för åren 2000 och 2001.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har tidigare i betänkandet under avsnitten 2.4.3 och 2.7 redovisat sin bedömning av fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåret 1999 och därvid tillstyrkt regeringens förslag till ramar för utgiftsområdena. Finansutskottet tillstyrker således propositionens förslag till ramnivå för utgiftsområde 19 och föreslår att utgiftsramen fastställs till 2 743 miljoner kronor. Motionerna avstyrks i berörda delar.

4.1.20 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Utgiftsområdet omfattar frågor rörande biologisk mångfald och naturvård, vatten- och luftvård, avfallsfrågor, bilavgasfrågor, miljöskydd, miljö- och kretsloppsforskning, kemikaliekontroll, strålskydd och säkerhetsfrågor kopplade till kärnkraften samt internationellt miljösamarbete.

För år 1998 beräknas utgifterna uppgå till 1 546 miljoner kronor.

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår en förstärkning av resurserna för skydd av naturområden, främst skogsområden. Vidare föreslår regeringen ett nytt anslag för sanering och återställning av förorenade områden. I enlighet med den ekonomiska vårpropositionen föreslås att en förstärkning för utgiftsområdet görs avseende dels miljöövervakning, dels den med näringslivet och staten samfinansierade forskningen som bedrivs via Stiftelsen Institutet för vatten- och luftvårdsforskning för år 1999. Vidare föreslås engångsvis för år 1999 två nya anslag: Åtgärder för att rena Dalälven och Miljöinsatser i Östersjöregionen.

Förslag till ram för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Belopp i miljoner kronor

År	Proposi-tionen	Oppositionspartiernas avvikelser från propositionens ram					
		Moderata samlings-partiet	Vänster-partiet	Kristdemo-kraterna	Center-partiet	Folkpartiet liberalerna	Miljö-partiet de gröna
1999	1 549	-22	±0	+130	+90	+76	±0
2000	1 464	+100	±0	+80	+90	+70	±0
2001	1 592	+100	±0	+70	+90	+70	±0

Motionerna

Moderata samlingspartiet föreslår i *motion Fi208* att Naturvårdsverket tillförs 80 miljoner kronor utöver regeringens förslag. Motionärerna anser att även kalkningsverksamheten bör tillföras ytterligare medel. I motionen föreslås också att 122 miljoner kronor för år 1999 förs från utgiftsområdet till utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.

Kristdemokraterna anser enligt *motion Fi209* att det är angeläget att det statliga stödet till miljöforskningen återupprättas och föreslår därför att ett nytt anslag för miljö- och kretsloppsforskning införs. Motionärerna föreslår att ytterligare medel anslås till Naturvårdsverket, miljöövervakningen och till länsstyrelserna för att dessa skall klara arbetet med att få fram underlag för beslut om skyddsvärd skog. Motionärerna föreslår även att medel öronmärks för kalkning inom det sammanslagna anslaget för skyddsvärd skog och kalkningsinsatser.

Centerpartiet föreslår i *motion Fi210* att miljöforskningen tillförs ytterligare medel redan åren 1999–2001 genom att anslaget till Naturvårdsverket höjs. Motionärerna anser, vidare, att anslaget till kalkningsinsatser bör ökas i jämförelse med regeringens förslag.

Folkpartiet liberalerna föreslår i *motion Fi211* att anslaget Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden ges ytterligare resurser i jämförelse med regeringens förslag.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har tidigare i betänkandet under avsnitten 2.4.3 och 2.7 redovisat sin bedömning av fördelningen av utgifter på utgiftsområden för budgetåret 1999 och därvid tillstyrkt regeringens förslag till ramar för utgiftsområdena. Finansutskottet tillstyrker således propositionens förslag till ramnivå för utgiftsområde 20 och föreslår att utgiftsramen fastställs till 1 549 miljoner kronor. Motionerna avstyrks i berörda delar.

4.1.21 Utgiftsområde 21 Energi

Utgiftsområdet omfattar insatser för omställning och utveckling av energisystemet samt insatser för att främja utvecklingen av effektiva energimarknader och en god försörjningsberedskap.

De totala utgifterna för utgiftsområdet år 1998 beräknas uppgå till 1 232 miljoner kronor.

Budgetpropositionen

I budgetpropositionen (avsnitt 6.2) anförs att inom utgiftsområdet prioriteras under år 1999 uppföljningen av det energipolitiska program som beslutats av riksdagen (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272). Satsningen uppgår till totalt drygt 9 miljarder kronor och löper fram t.o.m. år 2004. Merparten av åtgärderna avser insatser för att genom forskning, utveckling och demonstration kraftigt sänka kostnaderna för ny och effektivare teknik. Målet är att under de närmaste tio till femton åren öka el- och värmeproduktionen från förnybara energikällor och utveckla kommersiellt lönsam teknik för energieffektivisering. Riksdagens energipolitiska beslut innebär att de två kärnkraftsreaktorerna i Barsebäcksverket skall ställas av. Bortfallet av el skall kompenseras genom effektivare energianvändning, elhushållning, konvertering från el samt tillförsel av el från andra energikällor. Under en femårsperiod lämnas investeringsbidrag till utbyggnad av el- och värmeproduktion samt till effektivisering och minskad användning av el i bostadssektorn. Energipolitiska insatser på klimatområdet genomförs.

I en tablå redovisas föreslagna utgiftsramar enligt budgetpropositionen och motionerna.

Förslag till ram för utgiftsområde 21 Energi

Belopp i miljoner kronor

År	Propositionen	Oppositionspartiernas avvikelser från propositionens ram					
		Moderata samlingspartiet	Vänsterpartiet	Kristdemokraterna	Centerpartiet	Folkpartiet liberalerna	Miljöpartiet de gröna
1999	1 681	-773	±0	-60	±0	-790	±0
2000	1 440	-523	±0	±0	±0	-540	+470
2001	1 715	-788	±0	±0	±0	-760	+455

Motionerna

Moderata samlingspartiet motsätter sig i motion *Fi208* den förtida avvecklingen av kärnkraften och de kostsamma subventioner till olika energiåtgärder som är förknippade med avvecklingen. Resurserna bör koncentreras till energiforskning och utvecklande av ny energiteknik. I övrigt bör stödåtgärderna minskas till att omfatta informationsinsatser, utbildning och stöd till insatser som minskar risken för klimatförändringar.

Kristdemokraterna föreslår i motion *Fi209* en minskning av ramen för 1999 genom minskade kostnader för den särskilda delegationen för energiförsörjningen i Sydsverige.

Centerpartiet konstaterar i motion *Fi210* att ramarna är en konsekvens av energiöverenskommelsen varför motionärerna ställer sig bakom regeringens förslag.

Folkpartiet liberalerna är i motion *Fi211* kritiska till snabbstängningen av Barsebäck och partiet motsätter sig de investeringar som är direkt föranledda av snabbstängningen, bl.a. en elledning från Mellansverige till Skåne. Motionärerna förespråkar också en neddragning för investeringsprogrammet på energisidan. Motionärerna stöder dock energiomställningsprogrammet. Vidare föreslås bidrag till insatser för ökad kärnkraftssäkerhet i Östeuropa.

Miljöpartiet de gröna anför i motion *Fi212* att för att målet om en snabb omställning av vårt energisystem skall nås krävs såväl en omläggning av skattesystemet som ett övergångsvis ökat stöd till forskning och installation av ny energiteknik. Insatserna bör riktas till såväl åtgärder för en minskad och effektivare energianvändning som utveckling och introduktion av förnyelsebara energikällor t.ex. biobränsle, vindkraft och solvärme.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har tidigare i betänkandet under avsnitten 2.4.3 och 2.7 redovisat sin bedömning av fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåret 1999 och därvid tillstyrkt regeringens förslag till ramar för utgiftsområdena. Finansutskottet tillstyrker således propositionens förslag till ramnivå för utgiftsområde 21 och föreslår att utgiftsramen fastställs till 1 681 miljoner kronor. Motionerna avstyrks i berörda delar.

4.1.22 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Utgiftsområdet omfattar väghållning och banhållning, vägtrafik, järnvägstrafik, sjöfart, luftfart, postbefordran, telekommunikationer och övergripande informationsteknikfrågor. I utgiftsområdet ingår också sektorsforskning och miljöfrågor.

För år 1998 beräknas utgifterna uppgå till 25 705 miljoner kronor.

Budgetpropositionen

Under 1998 antogs som ett nytt mål för transportpolitiken att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Det övergripande målet består av delmålen: ett tillgängligt transportsystem, en hög transportkvalitet, en säker trafik, en god miljö och en positiv regional utveckling. Därutöver är målet att enskilda och myndigheter i landets olika delar skall ha tillgång till effektiva telekommunikationer samt att det skall finnas en posttjänst av god kvalitet i hela landet så att alla kan ta emot brev och paket. Åtgärder för att skapa en god tillgänglighet till en stabil och säker IT-infrastruktur, en säker omställning inför millennieskiftet och det fortsatta arbetet med en kraftfull och långsiktig IT-strategi prioriteras. Infrastrukturåtgärder genomförs enligt

riktlinjerna i riksdagens beslut om infrastrukturpolitiken (prop. 1996/97:53, bet. 1996/97:TU7, rskr. 1996/97:174).

Regeringen avser att höja bidraget till sjöfarten om sjöarbetsmarknadens parter kommer överens om åtgärder som påtagligt förbättrar den svenska handelssjöfartens konkurrenskraft.

Ramen för utgiftsområdet föreslås år 1999 uppgå till 25 501 miljoner kronor.

Förslag till ram för utgiftsområde 22 Kommunikationer

Belopp i miljoner kronor

År	Proposi-tionen	Oppositionspartiernas avvikelser från propositionens ram					
		Moderata samlings-partiet	Vänster-partiet	Kristdemo-kraterna	Center-partiet	Folkpartiet liberalerna	Miljö-partiet de gröna
1999	25 501	-1 352	± 0	-40	-105	-2 900	± 0
2000	25 599	-1 517	± 0	-40	-105	-3 450	+493
2001	25 589	-1 722	± 0	-40	-245	-3 450	+1 419

Motionerna

Moderata samlingspartiet föreslår i *motion Fi208* att resurser satsas på att höja bärigheten på det enskilda vägnätet samt på att genomföra insatser för att höja den passiva säkerheten i vägnätet. Banverket bör klara sig inom befintlig ram och besparingar kan genomföras på banhållningen främst genom ökad konkurrensutsättning av produktion och underhåll av banorna. Vidare föreslås en återgång till det tidigare banavgiftssystemet för att uppnå en bättre konkurrenssituation på området. Det är, enligt motionärerna, inte längre nödvändigt att finansiera olönsam järnvägstrafik och genom att inte förverkliga myndigheten Rikstrafiken sparas 10 miljoner kronor per år.

Motionärerna vill minska stödet till Gotlandstrafiken och avveckla sjöfartsstödet. Ersättningen till Posten AB för rikstäckande betalningsservice skall avskaffas och SMHI bör i högre grad än i dag avgiftsfinansiera sin verksamhet.

Kristdemokraterna anser i *motion F209* att vissa besparingar kan göras genom ytterligare rationaliseringar av Ban- och Vägverken. Ökade satsningar om 20 miljoner kronor görs på ökad trafiksäkerhet.

Centerpartiet anför i *motion Fi210* att åtgärder för drift och underhåll samt för bärighetshöjande åtgärder bör ökas med 500 miljoner kronor för år 1999. Vidare bör nivån för bidrag till de enskilda vägarna bör höjas till 670 miljoner kronor för år 1999. Centerpartiet anser att Södra länken inte skall byggas. Den statliga medfinansieringen om 827 miljoner kronor för byggande av Södra länken bör användas för finansiering av ett tredje spår. Luftfartsverket måste ha ett regionalpolitiskt ansvar. De medel, 105 miljoner kronor, som är för drift av de kommunala flygplatserna bör tas ut inom sektorn. Detta gör att Centerpartiet föreslår att ramen för utgiftsområde 22 skall minskas med 105 miljoner kronor.

Av statsfinansiella skäl förordar *Folkpartiet liberalerna* i *motion F i211* att takten i infrastrukturprogrammet dras ner. En neddragning som gör att det angivna tioårsprogrammet kan förverkligas på cirka tolv år.

Miljöpartiet redovisar i *motion Fi212* att man i annat sammanhang har föreslagit en om- och utbyggnad av stomjärnvägsnätet för 78 miljarder kronor under åren 1998–2007. Därför föreslås kraftigt ökade anslag för åren 2000 och 2001, vilka delvis finansieras genom neddragningar på byggandet av nya vägar och på Vägverkets administration, samtidigt som ramen för utgiftsområdet höjs. Anslagen för köp av regional persontrafik på järnväg och för transportstöd till Gotland föreslås höjda 2000 och 2001.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har tidigare i betänkandet under avsnitten 2.4.3 och 2.7 redovisat sin bedömning av fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåret 1999 och därvid tillstyrkt regeringens förslag till ramar för utgiftsområdena. Finansutskottet tillstyrker således propositionens förslag till ramnivå för utgiftsområde 22 och föreslår att utgiftsramen fastställs till 25 501 miljoner kronor. Motionerna avstyrks i berörda delar.

4.1.23 Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Utgiftsområdet omfattar jordbruk och trädgårdsnäring, fiske, rennäring, djurskydd och djurhälsovård, livsmedelskontroll, viss utbildning och forskning samt skogsnäring.

För år 1998 beräknas utgifterna uppgå till 12 702 miljoner kronor.

Huvuddelen av anvisade medel finansieras från EG-budgeten. Merparten av EG-stödet avser obligatoriska åtgärder såsom arealersättning, djurbidrag, intervention och exportbidrag. Därtill kommer delfinansierade frivilliga stöd och ersättningar som förutsätter nationell medfinansiering. Till dessa hör miljöersättningar, stöd till mindre gynnade områden och strukturstöd.

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår att en ny myndighet för ekonomiska analyser av jordbrukspolitiken samt exportfrämjande åtgärder inrättas år 1999. Vidare anser regeringen att en kompletterande utbildning för utländska veterinärer samt ny djurskyddsprofessur skall inrättas. Därutöver bör en resursförstärkning för Sveriges lantbruksuniversitet genomföras. Regeringen anser att även ersättning för viltskador, arbetet med att förhindra antibiotikaresistens och EHEC-smitta, produktions- och miljörådgivning till skogsägarna, samt biotopskyddet inom skogsbruket bör prioriteras.

Minskningen av ramen jämfört med år 1998 föranleds av de stora anslagsbehållningar som finns inom utgiftsområdet och återspeglar således inte några besparingsåtgärder.

Förslag till ram för utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Belopp i miljoner kronor

År	Propositionen	Oppositionspartiernas avvikelser från propositionens ram					
		Moderata samlingspartiet	Vänsterpartiet	Kristdemokraterna	Centerpartiet	Folkpartiet liberalerna	Miljöpartiet de gröna
1999	11 974	±0	±0	+1 558	+30	-100	±0
2000	13 154	±0	±0	+1 558	+30	-100	+5
2001	13 168	±0	±0	+1 558	+30	-100	+10

Motionerna

Moderata samlingspartiet föreslår i *motion Fi208* ett införande av fri handel med mjölkkvoter samt enklare regler för EU:s miljöstöd, vilket enligt motionärerna minskar Jordbruksverkets administrationskostnader. Därutöver föreslås att skogsvårdsorganisationen tillförs ytterligare 5 miljoner kronor för rådgivnings- och informationsinsatser syftande till ett mer miljöanpassat skogsbruk.

I den ökning av ramen för utgiftsområdet som *Kristdemokraterna* föreslår i *motion Fi209* ingår bl.a. arealersättningar och djurbidrag som helt finansieras av EU. Vidare vill motionärerna satsa på avbytarverksamheten, exportfrämjande åtgärder samt särskilda exportkreditgarantier för att möjliggöra export till Ryssland. I motionen föreslås besparingar genom minskade anslag till Jordbruksverket och genom avvisande av förslaget om ett nytt statistikinstitut.

I *motion Fi210* föreslår *Centerpartiet* att 30 miljoner kronor utöver regeringens förslag satsas på exportfrämjande åtgärder.

Folkpartiet liberalerna vill enligt *motion Fi211* minska anslaget till Jordbruksverket med 111 miljoner kronor. Motionärerna föreslår anslagsökningar i jämförelse med regeringens förslag för satsningar på djurskyddstillsyn.

Miljöpartiet de gröna föreslår i *motion Fi212* att ytterligare medel satsas på miljöförbättrande åtgärder i jordbruket och för ekologisk forskning fr.o.m 1999. Detta finansieras bl.a. genom omfördelning från anslaget för exportfrämjande åtgärder.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har tidigare i betänkandet under avsnitten 2.4.3 och 2.7 redovisat sin bedömning av fördelningen av utgifter på utgiftsområden för budgetåret 1999 och därvid tillstyrkt regeringens förslag till ramar för utgiftsområdena. Finansutskottet tillstyrker således propositionens förslag till ramnivå för utgiftsområde 23 och föreslår att utgiftsramen fastställs till 11 974 miljoner kronor. Motionerna avstyrks i berörda delar.

4.1.24 Utgiftsområde 24 Näringsliv

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna näringspolitik, teknologisk infrastruktur, konkurrensfrågor, teknisk forskning och utveckling, utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande konsumentfrågor samt övriga åtaganden.

De totala utgifterna för utgiftsområdet år 1998 beräknas uppgå till 2 921 miljoner kronor.

Budgetpropositionen

I budgetpropositionen (avsnitt 6.2) anförs att inom utgiftsområdet prioriteras under år 1999 bl.a. utökade instatser för att stimulera entreprenörskap och företagande, främst för ökad tillgång på s.k. såddkapital (50 miljoner kronor) och nya insatser för att stimulera den elektroniska handelns utveckling i Norden och för insatser för att underlätta för små och medelstora företag att nyttja IT-tekniken i sina exportverksamheter (10 miljoner kronor). Dessutom görs nya näringslivsinriktade satsningar i Östersjöregionen (150 miljoner kronor) och nya insatser för att öka de små och medelstora företagens handel med Europa (27 miljoner kronor). Regeringens satsningar för de kommande tre åren kommer även att prioritera arbetet med att skapa förutsättningar för nyetablering av företag och möjligheter för främst små och medelstora företag att växa samt att främja handeln i Östersjöregionen.

I en tablå redovisas föreslagna utgiftsramar enligt budgetpropositionen och motionerna.

Förslag till ram för utgiftsområde 24 Näringsliv

Belopp i miljoner kronor

År	Proposition	Oppositionspartiernas avvikelser från propositionens ram					
		Moderata samlingspartiet	Vänsterpartiet	Kristdemokraterna	Centerpartiet	Folkpartiet liberalerna	Miljöpartiet de gröna
1999	2 898	-123	±0	-222	+144	-209	±0
2000	2 837	-92	±0	-222	+143	-179	-129
2001	2 966	-192	±0	-322	+143	-279	-130

Motionerna

Moderata samlingspartiet anser i motion *Fi208* att de tidigare genomförda besparingarna på anslaget för teknisk forskning och utveckling bör avvisas. Konkurrensverket och Stiftelsen Sveriges tekniska attachéer bör få resursförstärkningar. Även verksamheten med såddfinansiering bör få ett tillskott. Motionärerna anser att 150 miljoner kronor bör tas från detta utgiftsområde åren 1999 och 2000 att användas för motsvarande satsningar under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd. År 2001 bör 250 miljoner kronor föras till utgiftsområde 7. Besparingar bör genomföras på anslagen för kooperativ utveckling, omstrukturering av statliga företag och Konsumentverket.

Kristdemokraterna motsätter sig i motion *Fi209* regeringens satsning på Östersjöregionen. Motionärerna ställer sig bakom regeringens satsning på småföretagsutveckling, främst förslaget om ökad tillgång på såddkapital.

Centerpartiet hävdar i motion *Fi210* att den svenska jordbruks- och livsmedelsindustrin är i stort behov av konkurrenshöjande insatser. Motionärerna anser att medel bör tillföras forskning och utveckling i enlighet med det förslag som presenteras i utredningen SOU 1997:67 En livsmedelsstrategi för Sverige. Vidare föreslås en satsning på trädgårdsnäringen, ökade resurser till exportfrämjande åtgärder för miljöanpassad teknik samt att satsningen på kvinnliga resurscentrum på länsnivå skall permanentas och vidareutvecklas.

Folkpartiet liberalerna förespråkar i motion *Fi211* en minskning av ramen. Partiets politik leder till en kraftig förbättring av företagspolitiken, vilket medför att de selektiva företagsstöden kan dras ned. Konkurrensverket och konkurrensforskningen bör tillföras ytterligare medel.

Miljöpartiet de gröna föreslår i motion *Fi212* att stöden till kooperativ utveckling, konsumentorganisationer och konsumentforskning skall höjas fr.o.m. år 1999 medan bl.a. stödet till investeringsfrämjande minskas.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har tidigare i betänkandet under avsnitten 2.4.3 och 2.7 redovisat sin bedömning av fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåret 1999 och därvid tillstyrkt regeringens förslag till ramar för utgiftsområdena. Finansutskottet tillstyrker således propositionens förslag till ramnivå för utgiftsområde 24 och föreslår att utgiftsramen fastställs till 2 898 miljoner kronor. Motionerna avstyrks i berörda delar.

4.1.25 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Utgiftsområdet omfattar merparten av statens utgifter för bidrag till kommuner och landsting. Bidragen lämnas främst i form av ett allmänt finansiellt stöd till kommuner och landsting, men även för att, i kombination med avgifter från kommuner och landsting, åstadkomma likvärdiga ekonomiska förutsättningar mellan kommuner respektive landsting. Utgiftsområdet omfattar också ett bidrag för särskilda insatser i vissa kommuner och landsting.

För år 1998 beräknas de totala utgifterna uppgå till 96 829 miljoner kronor.

Budgetpropositionen

I budgetpropositionen föreslås att ramen för utgiftsområdet ökas för år 1999 till 103 565 miljoner kronor. Därutöver aviserar regeringen ett ytterligare tillskott för år 2001 med 2 miljarder kronor. Beslutade och aviserade tillskott innebär en höjning av statsbidragen i förhållande till 1996 års nivå med 22 miljarder kronor år 2001.

Förutom det aviserade tillskottet påverkas ramen för utgiftsområdet för år 1999 av vissa regleringar av statliga åtgärder som har kommunalekonomiska effekter. Ramen påverkas också av en engångsvis ersättning till kommuner och landsting som uppgår till 2,6 miljarder kronor med anledning av den slutliga regleringen av 1997 års skatteinkomster.

Belopp i miljoner kronor

År	Proposi-tionen	Oppositionspartiernas avvikelser från propositionens ram					
		Moderata samlings-partiet	Vänster-partiet	Kristdemo-kraterna	Center-partiet	Folkpartiet liberalerna	Miljö-partiet de gröna
1999	103 565	+ 21 364	±0	- 1 235	+ 1 450	- 1 614	±0
2000	105 087	- 16 636	±0	- 1 820	±0	- 1 800	±0
2001	107 267	- 614	±0	- 2 620	±0	- 1 800	±0

Anm. Folkpartiets representant i utskottet har anmält att partiet haft för avsikt att föreslå en större minskning av utgiftsområdets ram än vad som framgår av motion Fi211. I tabellen anges den högre minskningen.

Motionerna

Moderata samlingspartiet hävdar i *motion Fi208* att ett genomförande av den politik som partiet förordar bl.a. skulle innebära ett ökat skatteunderlag och bättre produktivitetsutveckling. Detta i kombination med minskade kostnader skulle enligt motionärerna förbättra den kommunala ekonomin med 2,7 miljarder kronor år 1999, 11,9 miljarder kronor år 2000 och 21,6 miljarder kronor år 2001. För att möjliggöra sänkt kommunalskatt i hela landet föreslås vidare att staten övertar kostnader som i dag åvilar kommunerna, i första hand genom att en nationell skolpeng införs. Enligt motionen innebär detta att staten övertar finansieringsansvaret för grundskolan år 2000, då motsvarande 10 miljarder kronor tillförs kommunsektorn. År 2001 tillförs på motsvarande sätt 20 miljarder kronor. Kommunerna svarar för mellanskillnaden intill det att staten genom fortsatta besparingar kan finansiera grundskolan helt. Kommunerna avlastas därmed kostnader för grundskolan som år 2000 motsvarar en sänkning av den kommunala debiteringen med 1 krona och år 2001 med ytterligare 1 krona.

I motionen understryks att Moderata samlingspartiet står bakom finansieringsprincipen. Det innebär enligt motionen att kommunernas ekonomiska ställning inte skall förändras genom statliga beslut. Skattesänkningar som påverkar det kommunala skatteunderlaget och ökade kostnader genom statliga beslut skall således kompenseras fullt ut. Enligt motionen lämnas därför full kompensation för förslagen om grundavdrag för barn vid den kommunala beskattningen, för den särskilda skattesänkningen för arbetsinkomster vid den kommunala beskattningen och för andra skatteförslag.

På motsvarande sätt får kommunerna överföra de minskade kostnaderna till följd av ytterligare en karensdag i sjukförsäkringen till staten. De sammantagna effekterna på ramen för utgiftsområde 25 av de moderata förslagen om en förändrad ekonomisk politik, renodling och effektivisering av den kommunala verksamheten, ändrade ansvarsförhållanden mellan stat och kommun samt regleringar enligt finansieringsprincipen innebär en ökning av ramen för år 1999 med 21,4 miljarder kronor och en minskning på respektive 16,6 och 0,6 miljarder kronor för åren 2000 och 2001.

I sin skattepolitiska *motion Sk311* (yrkande 4) begär Moderata samlingspartiet förslag om en växling av sänkt kommunal utdebitering mot ett statligt

övertagande av kommunala kostnader fr.o.m år 2000 för att garantera att det utrymme som skapas verkligen utnyttjas för skattesänkningar. Det skall enligt motionen ske genom att ett kommunalt skattestopp införs liksom krav på skattesänkningar som motsvarar den bortfallande kostnaden.

Kristdemokraternas budgetalternativ redovisas i *motion Fi209*. Motionärerna framhåller att kommunsektorns samlade resurser under senare år har skurits ned kraftigt bl.a. till följd av successivt ökade allmänna egenavgifter. Under år 1999 dras därigenom drygt 18 miljarder kronor undan de kommunala skatteintäkterna, heter det i motionen. Motionärerna pekar också på att kommunernas kostnader för socialbidragen ökade under i stort sett hela den föregående mandatperioden. Mot denna bakgrund är det enligt Kristdemokraterna bra att regeringen genom höjda statsbidrag återställer en del av den reala resursindragning som hittills skett.

Det är därför motiverat med ökade resurser för den närmaste perioden så att de människor som nu behöver och har rätt till en fungerande service kan få det. På längre sikt är det emellertid endast en stark sysselsättningsutveckling som i kombination med fortsatta strukturreformer kan trygga verksamheterna inom kommunsektorn. Kristdemokraterna anser mot denna bakgrund att ett tillskott på 1 miljard kronor år 1999 och 800 miljoner kronor år 2000 utöver regeringens nivå är motiverat för att återställa tidigare indragningar. För år 2001 är det tillskott på 2 miljarder kronor som regeringen beräknat enligt motionärernas bedömning tillräckligt.

Kommunsektorn påverkas samtidigt indirekt av en rad förändringar som Kristdemokraterna vill göra på olika områden. Införandet av en andra karensdag i sjukförsäkringen skulle enligt motionen t.ex. minska de kommunala kostnaderna med 300 miljoner kronor. Ett återinförande av vårdnadsbidraget skulle vidare innebära positiva kommunalekonomiska konsekvenser liksom det höjda pensionstillskottet. De sammantagna förbättringarna för kommuner och landsting av de kristdemokratiska förslagen beräknas i motionen till 2 235 miljoner kronor för år 1999 och 2 620 miljoner kronor för vardera åren 2000 och 2001. I motionen förordas att dessa effekter neutraliseras genom att motsvarande avdrag görs från de generella statsbidragen.

Centerpartiet understryker i *motion Fi210* att kommunerna bör tillföras ytterligare medel enligt gällande generella regler för att möjliggöra ökade satsningar på vård, skola och omsorg. Det bör dock inte ske i enlighet med regeringens förslag. Centern avvisar därför förslaget att det fasta beloppet vid beskattning av förvärvsinkomster skall tillfalla kommunerna. Enligt partiet skall kommunerna i stället kompenseras med 1 300 miljoner kronor i ökade anslag för utgiftsområde 25. Centerpartiet föreslår vidare att de av regeringen föreslagna 150 miljoner kronorna för ombyggnad av äldrebostäder bör ingå i det generella bidraget till kommunerna. Anslaget bör därför höjas med ytterligare 150 miljoner kronor till en total ökning med 1 450 miljoner kronor för år 1999.

Folkpartiet liberalerna redovisar sitt budgetalternativ i *motion Fi211*. Enligt motionen bör utgiftsramen för år 1999 minskas med 1 miljard kronor för år 1999 och med 1,2 miljarder kronor för vardera åren 2000 och 2001. För år 1999 sker detta genom att Folkpartiet minskar det generella statsbidraget med 400 miljoner kronor och bidraget till Särskilda insatser i vissa kommu-

ner med 600 miljoner kronor. Minskningarna i det generella statsbidraget görs för att finansiera ett bättre högkostnadsskydd inom sjukvården, vilket framgår av *motion Sf283* av Kerstin Heineman m.fl. (fp) yrkande 9.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet noterar att den allmänna ekonomiska utvecklingen och saneringen av de offentliga finanserna under de senaste åren har skapat förutsättningar för betydande ökningar av statsbidragen till kommuner och landsting. Beslutade och aviserade höjningar innebär således att statsbidragsnivån successivt kan höjas med 22 000 miljoner kronor mellan åren 1996 och 2001. Genom dessa resurstillskott skapas en bra grund för en god utveckling av kvaliteten inom skolan, vården och omsorgen. Utskottet ställer sig mot denna bakgrund bakom propositionens förslag till ramar för åren 1999–2001, vilket innebär ett ytterligare tillskott på 2 000 miljoner kronor fr.o.m. år 2001 i förhållande till de beslut som fattades av vårriksdagen med anledning av förslagen i den ekonomiska vårpropositionen.

I motionerna har partierna framfört alternativa förslag till ramar för utgiftsområdet. Utskottet kan konstatera att det finns en hög grad av samstämmighet i synen på betydelsen av de centrala verksamheter som kommuner och landsting bedriver liksom till behovet att ge kommunsektorn goda utvecklingsbetingelser. Utskottet återkommer inom kort i sitt betänkande om anslagen inom utgiftsområde 25 (bet. 1998/99:FiU3) till partiernas kommunalekonomiska alternativ.

Utskottet vill i samband med behandlingen av ramförslagen endast peka på att Moderata samlingspartiet i sitt senaste budgetalternativ gjort väsentliga jämkningar i sitt sätt att redovisa konsekvenserna på statsbudgeten av sina förslag för kommunsektorn. Enligt det nu aktuella förslaget förutsätts kommuner och landsting kompenseras för skattesänkningar som påverkar det kommunala skatteunderlaget. För år 1999 handlar det om i storleksordningen 24 miljarder kronor, vilket i sin tur får genomslag i form av en utvidgning av ramen för utgiftsområde 25 med över 21 miljarder kronor. Detta skall jämföras med det moderata förslaget från våren 1998 då partiets ramnivå med drygt 8 miljarder kronor underskred motsvarande nivå i regeringsförslaget. Fr.o.m. år 2000 redovisas nu en minskning av ramen till följd av att staten förutsätts ta över kostnadsansvaret för grundskolan från kommunerna genom införande av en s.k. nationell skolpeng. Även på denna punkt har Moderaterna ändrat sin redovisningsmetod. Utskottet har flera gånger tidigare tagit avstånd från den kraftiga försvagning av det kommunala självbestämmandet som ett sådant systemskifte på skolområdet skulle innebära. Utskottet vidhåller givetvis denna uppfattning.

Finansutskottet har tidigare i betänkandet under avsnitten 2.4.3 och 2.7. redovisat sin bedömning av fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåret 1999 och därvid tillstyrkt regeringens förslag till ramar för utgiftsområdena. Finansutskottet tillstyrker således propositionens förslag till ramnivå för utgiftsområde 25 och föreslår att utgiftsramen fastställs till 103 565 miljoner kronor. Motionerna om alternativa ramnivåer avstyrks liksom motionerna *Sk311(m)* yrkande 4 och *Sf283 (fp)* yrkande 9.

4.1.26 Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m.

Utgiftsområdet omfattar utgifter för räntorna på statsskulden, oförutsedda utgifter samt Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning. De på utgiftsområdet uppförda anslagen omfattas inte av utgiftstaket.

För 1998 beräknas de totala utgifterna uppgå till 107 847 miljoner kronor.

Med anledning av ålderspensionsreformen föreslås att ramen för utgiftsområdet minskas med 3 010 miljoner kronor 1999 och 1 680 miljoner kronor år 2000 samt att den höjs med 1 050 miljoner kronor år 2001.

Förslag till ram för utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m.
Belopp i miljoner kronor

År	Propositionen	Oppositionspartiernas avvikelser från propositionens ram					
		Moderata samlingspartiet	Vänsterpartiet	Kristdemokraterna	Centerpartiet	Folkpartiet liberalerna	Miljöpartiet de gröna
1999	84 560	±0	±0	-340	±0	-1 000	±0
2000	77 000	±0	±0	-840	±0	-3 700	±0
2001	72 180	±0	±0	-1 640	±0	-4 700	±0

Motionerna

Kristdemokraterna förespråkar i *motion Fi209* att statliga företag skall säljas ut i större omfattning än vad regeringen räknar med. Statsskulden kan därigenom minskas ytterligare vilket ger lägre räntekostnader. Motionärerna föreslår också en förlängd momsinbetalningsperiod även för företag med omsättning över 40 miljoner kronor, vilket innebär en varaktig räntemässig försämring för statsbudgeten jämfört med den nu gällande ordningen.

Även *Folkpartiet liberalerna* vill sälja ut företag i stor omfattning. I *motion Fi211* framhåller partiet att en sådan försäljning bör kunna inbringa ca 100 miljarder kronor över ett par års tid. Intäkterna skall användas till att amortera statsskulden och därigenom kommer statens räntekostnad att kunna begränsas.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har tidigare i betänkandet i avsnitten 2.4.3 och 2.7 redovisat sin bedömning av fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåret 1999 och därvid tillstyrkt regeringens förslag till ramar för utgiftsområdena. Finansutskottet tillstyrker således propositionens förslag till ramnivå för utgiftsområde 26 och föreslår att utgiftsramen fastställs till 84 560 miljoner kronor. Motionerna avstyrks i berörda delar.

4.1.27 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen

Utgiftsområdet avser Sveriges avgift till EG-budgeten.

För år 1998 beräknas utgifterna uppgå till 21 155 miljoner kronor.

Budgetpropositionen

I budgetpropositionen anges att utgifterna för år 1999 beräknas enligt kommissionens budgetförslag. Förhandlingar om ett nytt finansiellt perspektiv, som skall gälla åren 2000–2006, sker inom ramen för Agenda 2000. Beslut om det nya finansiella perspektivet förväntas fattas senast i mars år 1999.

Förslag till ram för utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen

Belopp i miljoner kronor

År	Proposition	Oppositionspartiernas avvikelser från propositionens ram					
		Moderata samlingspartiet	Vänsterpartiet	Kristdemokraterna	Centerpartiet	Folkpartiet liberalerna	Miljöpartiet de gröna
1999	21 908	±0	±0	±0	±0	±0	±0
2000	21 356	±0	±0	±0	±0	±0	±0
2001	22 101	±0	±0	±0	±0	±0	±0

Som framgår av tabellen har inget av oppositionspartierna föreslagit någon annan ram än vad regeringen har föreslagit.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har tidigare i betänkandet under avsnitten 2.4.3 och 2.7 redovisat sin bedömning av fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåret 1999 och därvid tillstyrkt regeringens förslag till ramar för utgiftsområdena. Utskottet tillstyrker således budgetpropositionens förslag till ramnivå för utgiftsområde 27 och föreslår att utgiftsramen fastställs till 21 908 miljoner kronor.

4.1.28 Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Till följd av ålderspensionsreformen kommer en rad utgifter att omfördelas mellan utgiftsområden samt mellan statsbudgeten och socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten. Den senare sektorn omfattar fr.o.m. 1999 endast utgifter för ålderspensionssystemet och har i budgetpropositionen därför givits denna nya benämning. De utgifter som redovisas i detta sammanhang är utgifter för dels ålderspension i form av ATP, dels ålderspension i form av folkpension till pensionärer som uppbär ATP.

För 1998 beräknas de totala utgifterna för förmåner redovisade vid sidan av statsbudgeten uppgå till 132 425 miljoner kronor.

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår i budgetpropositionen att pensionerna för år 1999 skall beräknas utifrån ett helt oreducerat prisbasbelopp. Det innebär att man återgår till att beräkna pensionerna utifrån ett oreducerat basbelopp ett år tidigare än aviserat.

Utgifterna på området kommer med anledning av ålderspensionsreformen att öka med 4 554 miljoner kronor 1999, 4 443 miljoner kronor 2000 och 4 137 miljoner kronor 2001.

Förslag till ram för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten
Belopp i miljoner kronor

År	Proposi-tionen	Oppositionspartiernas avvikelser från propositionens ram					
		Moderata samlings-partiet	Vänster-partiet	Kristdemo-kraterna	Center-partiet	Folkpartiet liberalerna	Miljö-partiet de gröna
1999	135 849	±0	±0	±0	±0	±0	±0
2000	140 414	±0	±0	±0	±0	±0	±0
2001	146 433	±0	±0	±0	±0	±0	+700

Socialförsäkringsutskottet

Socialförsäkringsutskottet tillstyrker i sitt yttrande (SfU1y) regeringens förslag till ramnivåer för budgetåren 1999–2001 samt avstyrker motsvarande förslag i Miljöpartiet de grönas motion.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har tidigare i betänkandet i avsnitten 2.4.3 och 2.6 redovisat sin bedömning av fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåret 1999 och därvid tillstyrkt regeringens förslag till ramar för utgiftsområdena. Socialförsäkringsutskottet har för sin del inte haft något att erinra mot den föreslagna ramen för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.

Finansutskottet tillstyrker således propositionens förslag till ramnivå för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten och föreslår att utgiftsramen fastställs till 135 849 miljoner kronor.

4.2 Preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 och 2001

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår att riksdagen skall godkänna den preliminära fördelning av utgifterna på utgiftsområden för 2000 och 2001 som finns återgiven i propositionen (yrkande 11). Fördelningen framgår av efterföljande tabell.

Regeringens förslag till preliminär fördelning av utgifter på utgiftsområden för åren 2000 och 2001

Belopp i miljoner kronor

Utgiftsområde	2000	2001
1 Rikets styrelse	4 263	4 554
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	1 484	1 581
3 Skatteförvaltning och uppbörd	5 838	5 925
4 Rättsväsendet	22 175	22 567
5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2 895	2 931
6 Totalförsvar	45 441	45 227
7 Internationellt bistånd	12 889	13 869
8 Invandrare och flyktingar	4 234	4 454
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	24 471	24 765
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	81 096	83 300
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	33 753	33 477
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	42 581	45 622
13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	26 484	24 063
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	48 881	47 407
15 Studiestöd	23 741	25 354
16 Utbildning och universitetsforskning	30 405	31 869
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	7 597	7 722
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	17 300	13 702
19 Regional utjämning och utveckling	2 675	3 337
20 Allmän miljö- och naturvård	1 464	1 592
21 Energi	1 440	1 715
22 Kommunikationer	26 599	25 589
23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	13 154	13 168
24 Näringsliv	2 837	2 966
25 Allmänna bidrag till kommuner	105 087	107 267
26 Statsskuldsräntor m.m.	77 000	72 180
27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	21 356	22 101
SUMMA UTGIFTSOMRÅDEN	**687 140**	**688 304**

Motionerna

Förslag till alternativ fördelning på utgiftsområdena för åren 2000 och 2001 framförs enligt följande:
– *Moderata samlingspartiet* i *motion Fi208* (yrkande 10),
– *Kristdemokraterna* i *motion Fi209* (yrkande 6),
– *Centerpartiet* i *motion Fi210* (yrkande 26),
– *Folkpartiet liberalerna* i *motion Fi211* (yrkande 6) samt
– *Miljöpartiet de gröna* i *motion Fi212.*

Partiernas alternativ för åren 2000 och 2001 har redovisats i tabellerna under respektive utgiftsområde i föregående avsnitt.

Finansutskottets ställningstagande

De i detta sammanhang aktuella alternativen avseende 2000 och 2001 utgår från 1999 års fördelning. Utskottet har tidigare ställt sig bakom regeringens förslag till fördelning av utgifterna på utgiftsområden för 1999. Med hänsyn härtill biträder utskottet regeringens förslag till preliminär fördelning för åren 2000 och 2001 och tillstyrker yrkande 11 i propositionen.

Samtidigt avstyrker utskottet motionerna Fi208 (m) yrkande 10, Fi209 (kd) yrkande 6, Fi210 (c) yrkande 26, Fi211 (fp) yrkande 6 samt Fi212 (mp).

4.3 Bemyndigande om upplåning

Lånebehovet är skillnaden mellan statens utgifter inklusive Riksgäldskontorets nettoutlåning och statens inkomster. För åren 1999–2001 påverkas lånebehovet även av överföringar av medel från AP-fonden till Riksgäldskontoret. För budgetåret 1998 beräknas upplåningsbehovet enligt propositionen bli –12,0 miljarder kronor. Negativt lånebehov innebär ett överskott, dvs. amorteringar på statsskulden kan göras. Budgetåret 1999 väntas amorteringen på statsskulden uppgå till 16,0 miljarder kronor.

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår att den i likhet med tidigare år skall bemyndigas att under budgetåret 1999 ta upp ett lån enligt lagen (1988:1387) om statens upplåning (yrkande 6).

Motionen

Moderata samlingspartiet begär i *motion Fi208* att regeringen skall bemyndigas att ta upp lån med högst det belopp som motsvarar det beräknade lånebehovet enligt motionen (yrkande 6).

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet vill framhålla att upplåningsbehovet bestäms av riksdagens beslut om inkomster och utgifter. Det innebär att den verkliga prövningen av upplåningsbehovet görs i samband med riksdagens budgetarbete. Till utgifterna räknas i detta sammanhang även statens upplåning genom Riksgäldskontoret som skall täcka bl.a. myndigheternas lån för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet.

Finansutskottet anser bl.a. mot bakgrund av detta att det inte föreligger något behov för riksdagen att årligen fastställa en beloppsgräns för den statliga upplåningen. Finansutskottet tillstyrker det i finansplanen begärda upplåningsbemyndigandet (yrkande 6) och avstyrker motion Fi208 (m) yrkande 6.

4.4 Finansiering av investeringar och rörelsekapital

4.4.1 Lån för myndigheters investeringar i anläggningstillgångar för förvaltningsändamål

Regeringen får besluta att anskaffning av anläggningstillgångar som används i statens verksamhet skall finansieras med lån i Riksgäldskontoret. Beslut om sådan finansiering får dock endast göras inom låneramar som riksdagen fastställt. Enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten skall riksdagen årligen fastställa en total låneram i Riksgäldskontoret för myndigheternas investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet (20 §).

Systemet med finansiering av myndigheternas anläggningstillgångar med lån i Riksgäldskontoret har nu tillämpats i några år. Det är investeringar för förvaltningsändamål, såsom t.ex. maskiner, inventarier och ADB-system, som finansierats på detta sätt. Myndigheternas kostnader för amorteringar och räntor finansieras under avskrivningstiden med anslagsmedel, avgiftsinkomster eller andra medel som får disponeras i verksamheten. Även större objekt med långa avskrivningstider, t.ex. fastigheter, som utgör produktionsfaktorer i myndighetens verksamhet kan finansieras på detta sätt.

Budgetpropositionen

I budgetpropositionen (avsnitt 6.4) föreslås att för 1999 skall låneramen för myndigheternas investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet uppgå till 16,7 miljarder kronor (yrkande 12).

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har tidigare påpekat (senast bet. 1996/97:FiU1 s. 232–234, bet. 1997/98:FiU1 s. 215) att skillnaden mellan beviljade låneramar för myndigheternas investeringar och faktiskt utnyttjade belopp är så stor att det kan skapa problem för den finansiella styrningen av myndigheterna. Utskottet kunde med tillfredsställelse notera i förra årets behandling av låneramarna (bet. 1997/98:FiU1 s. 215) att regeringen skulle göra en översyn av beräkningsmetoden för låneramarna för att därigenom få ett bättre underlag för bedömning av den totala låneramen. Utskottet kan nu konstatera att regeringen uppger att propositionens förslag bygger på en jämfört med tidigare år noggrannare prövning av myndigheternas låneramar.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag (yrkande 12) beträffande lån för myndigheternas investeringar i anläggningstillgångar.

4.4.2 Myndigheters räntekontokrediter

Regeringen kan besluta att rörelsekapital i statens verksamhet skall finansieras med krediter i Riksgäldskontoret inom en kreditram som riksdagen årligen fastställer. Detta regleras i lagen (1996:1059) om statsbudgeten (21 §).

Myndigheterna placerar överskottslikviditet och finansierar tillfälliga likviditetsunderskott i Riksgäldskontoret. Myndigheternas räntekontokredit ligger normalt i intervallet 5–10 % av myndighetens omslutning.

Budgetpropositionen

I budgetpropositionen (avsnitt 6.4) föreslås att för 1999 skall regeringen bemyndigas att fatta beslut om krediter för myndigheters räntekonton i Riksgäldskontoret på högst 14,5 miljarder kronor (yrkande 13). Regeringen anger att propositionens förslag bygger på en noggrannare prövning av myndigheternas kreditbehov.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om myndigheters räntekontokrediter i Riksgäldskontoret (yrkande 13).

4.4.3 Sjunde AP-fondstyrelsens lån och räntekontokredit

I det reformerade systemet för inkomstgrundad ålderspension finns en nyinrättad sjunde fondstyrelse inom Allmänna pensionsfonden. Denna skall förvalta en särskild fond, Premiesparfonden. I fonden skall ingå premiepensionsmedel för de försäkrade inom premiepensionssystemet som inte gör ett aktivt val av fondförvaltare. Kostnaderna för förvaltningen av Premiesparfonden skall tas ur de förvaltade medlen.

Budgetpropositionen

Med anledning av att sjunde AP-fondstyrelsen kommer att få medel till verksamheten tidigast under senare delen av 1999 föreslår regeringen att fondstyrelsen skall ges möjlighet att erhålla lån och kredit i Riksgäldskontoret (avsnitt 6.4). Regeringen begär därför att den bemyndigas att dels besluta om lån i Riksgäldskontoret på högst 19 miljoner kronor för investeringar i anläggningstillgångar som används i fondstyrelsens verksamhet, dels besluta om kredit på räntekonto i Riksgäldskontoret för fondstyrelsen på högst 24,5 miljoner kronor (yrkande 14).

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag (yrkande 14).

4.5 Ekonomiska åtaganden

Enligt regeringsformen 9 kap. 10 § får regeringen inte utan riksdagens bemyndigande ta upp lån eller i övrigt ikläda staten ekonomiska förpliktelser. I budgetlagen (12–14 §§) finns bestämmelser om befogenheter för regeringen att ikläda staten ekonomiska förpliktelser. I budgetpropositionen finns redogörelser för garantiverksamheten och för beställningsbemyndiganden.

4.5.1 Garantier

Ett nytt sätt att hantera garantier i staten infördes 1997. Det nya förfarandet innebär att risken i varje garantiengagemang eller grupp av engagemang beräknas och utifrån detta bestäms en årlig avgift för garantin. Till den del avgifter inte erhålls från garantitagaren är det fråga om en statlig subvention. En sådan subvention skall belasta ett anslag.

För att kunna tillämpa samma förfarande på äldre garantier har Riksgäldskontoret inlett ett arbete med att beräkna subventionsvärden för de äldre garantierna. Under 1999 kommer detta arbete att fortsätta. När beräkningen av subventionsvärden och den förlustrisk som finns i den gamla stocken av garantier har slutförts, bör detta värde sedan föras upp på anslag inom re-

spektive utgiftsområde om inte avgiften för garantin kan höjas i motsvarande grad. Riksgäldskontoret utreder också hanteringen av statens lån till näringslivet för att möjliggöra en ordning där lånen behandlas på samma sätt som garantier, dvs. risken värderas och prissätts.

I regeringens skrivelse 1997/98:187 Uppföljning av budgetåret 1997 (kapitel 5) finns en redovisning av garantiverksamhetens omfattning under 1997. Utskottet behandlar denna skrivelse i betänkandets avsnitt 5.2 och kommenterar där garantiverksamheten närmare.

4.5.2 Beställningsbemyndiganden

Ett beställningsbemyndigande innebär att riksdagen bemyndigar regeringen att intill ett visst belopp och för ett visst ändamål beställa varor eller tjänster samt besluta om bidrag, ersättning, lån eller liknande som medför utgifter även under senare budgetår än det år statsbudgeten avser.

Vid de anslag och verksamheter där beställningsbemyndiganden begärs finns i årets budgetproposition tabeller med information om bl.a. nya och infriade förpliktelser under år 1999. I tabell 6.7 i avsnitt 6.6 i budgetpropositionen ges en sammanfattning per utgiftsområde av de åtaganden och utfästelser som kräver beställningsbemyndiganden.

Utskottet välkomnar propositionens redovisning av bemyndigandena. Sammanställningen ger en god överblick över förpliktelser och begärda bemyndiganden. Av redovisningen framgår att regeringen begär bemyndiganden för åtaganden om totalt 151 miljarder kronor. Ett beställningsbemyndigande är liktydigt med att anslag så småningom måste anvisas. Utskottet vill framhålla att beslut om omfattningen av och ändamålet med ett bemyndigande således bör prövas lika noga som ett anslagsbeslut.

Av redovisningen framgår vidare att de begärda bemyndigandena inom de flesta utgiftsområden överensstämmer med omfattningen av de vid 1999 års utgång beräknade utestående förpliktelserna. I några fall begär dock regeringen bemyndiganden på belopp som överstiger den förväntade summan av förpliktelser. Eftersom ett beställningsbemyndigande innebär att riksdagen åtar sig att anvisa anslag vid en senare tidpunkt kan ett bemyndigande som överstiger de beräknade åtagandena jämföras med att mer medel än vad som beräknas bli förbrukade anvisas. Utskottet noterar därför med tillfredsställelse att regeringen i budgetpropositionen anger att det pågår en dialog med berörda myndigheter i syfte att uppnå en ökad överensstämmelse mellan beräknade utestående förpliktelser och begärda bemyndiganden. Utskottet förutsätter att regeringen i detta arbete tillämpar principen att begärda bemyndiganden skall överensstämma med beräknade utestående förpliktelser.

4.6 Bemyndigande för ramanslag

Budgetpropositionen

Enligt 6 § andra stycket lagen (1996:1059) om statsbudgeten får regeringen med riksdagens bemyndigande besluta att ett ramanslag får överskridas, om

detta är nödvändigt för att i en verksamhet täcka särskilda utgifter som inte var kända då anslaget anvisades eller för att ett av riksdagen beslutat ändamål med anslaget skall kunna uppfyllas.

Regeringen begär i budgetpropositionen (avsnitt 6.7) att den bemyndigas att under budgetåret 1999 få besluta att ett ramanslag får överskridas om:

1. ett riksdagsbeslut om anslag på tilläggsbudget inte hinner inväntas, samt
2. överskridandet ryms inom det fastställda utgiftstaket för staten.

Enligt regeringens bedömning bör oundvikliga utgiftsökningar i förhållande till anvisat anslag i de flesta fall kunna rymmas inom ramen för den högsta tillåtna anslagskrediten på 10 %. I avvaktan på riksdagsbeslut om ytterligare medel kan likviditetsbehovet undantagsvis behöva klaras genom att regeringen tillfälligt utökar myndighetens kredit på räntekontot inom ramen för den av riksdagen beslutade samlade kreditramen. I fråga om ramanslag som används för förvaltningsändamål är det nästan aldrig aktuellt med överskridanden som överstiger den högsta tillåtna krediten. Något bemyndigande i detta avseende anser sig regeringen därför inte behöva inhämta.

När det gäller ramanslag som anvisats för regelstyrd verksamhet, icke påverkbara EU-relaterade utgifter, infriande av garantier samt oförutsedda utgifter kan så stora förändringar inträffa att utgifterna inte ryms inom den högsta tillåtna anslagskrediten. Regeringen avser i sådana fall att i första hand återkomma till riksdagen med förslag om anslag på tilläggsbudget. Förändringarna kan dock inträffa snabbt och betalningarna kan behöva göras utan dröjsmål. Om anslag på tilläggsbudget inte hinner anvisas bör regeringen bemyndigas att besluta om överskridande när de förutsättningar som anges i 6 § andra stycket budgetlagen är uppfyllda, dvs. om det är nödvändigt för att i en verksamhet täcka särskilda utgifter som inte var kända då anslaget anvisades eller för att ett av riksdagen beslutat ändamål med anslaget skall kunna uppfyllas. Överskridandet får inte vara större än att det ryms inom det fastställda utgiftstaket för staten.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att det av propositionen framgår att rätten att medge överskridanden utnyttjades tre gånger under 1997. Under 1998 har regeringen enligt redovisningen i det avsnitt där bemyndigandet för 1999 begärs använt bemyndigandet två gånger. Därutöver måste regeringen, vilket framgår av propositionens avsnitt om tilläggsbudgeten (avsnitt 7.3), medge överskridanden för två anslag för vilka regeringen inte hinner avvakta riksdagens beslut på tilläggsbudget. De berörda anslagen är A 2 *Mottagande av asylsökande* och B 4 *Kommunersättningar vid flyktingmottagande* under utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar.

Utskottet förutsätter att bemyndigandet, i enlighet med vad regeringen anför, utnyttjas endast i begränsad omfattning och att regeringen även fortsättningsvis för riksdagen redovisar hur bemyndigandet har utnyttjats samt hur detta har finansierats.

Utskottet tillstyrker med det anförda regeringens förslag (yrkande 15).

5 Ekonomisk styrning och statlig redovisning

5.1 Utvecklingen av resultatstyrningen

Budgetpropositionen

Finansutskottet har vid ett antal tillfällen redovisat sin syn på olika generella frågor som rör utvecklingen av styrningen och uppföljningen av statlig verksamhet sett ur riksdagens synvinkel. Senast vid sin behandling av 1998 års ekonomiska vårproposition angav utskottet vissa krav på återrapporteringen av resultatinformation i budgetförslaget för år 1999. I budgetpropositionen redogör regeringen nu för de åtgärder den vidtagit med anledning av riksdagens begäran om en förbättrad redovisning av mål och resultat.

I det föreliggande budgetförslaget har ambitionen – helt i enlighet med utskottets önskemål – främst varit en generell förbättring av resultatredovisningarna, i synnerhet för utgifts- och verksamhetsområden där resursförbrukningen är betydande eller där förväntade effekter är särskilt betydelsefulla. I syfte att åstadkomma detta har arbetet inriktats på att göra målstrukturen tydligare, att i ökad utsträckning använda tidsserier för redovisning av prestationer och effekter samt att beräkna anslagen för år 2000 och 2001 i såväl löpande som fasta priser. Ambitionen har även varit att göra regeringens egna analyser och bedömningar av uppnådda resultat tydligare.

Regeringen pekar på att den i propositionen Statlig förvaltning i medborgarnas tjänst (prop. 1997/98:136) har angett vissa riktlinjer för den fortsatta utvecklingen av resultatstyrningen. I budgetpropositionen anmäler regeringen att den under den närmaste tvåårsperioden avser att göra en översyn av mål och målstrukturer samt vid behov föreslå riksdagen reviderade mål. I propositionen understryks att målen i första hand bör avse effekter i form av den påverkan som kan uppnås genom statliga insatser och att målen skall var uppföljningsbara och – så lång möjligt – kunna ligga fast för att underlätta resultatjämförelser över tiden. Regeringen understryker vidare att resultatstyrningen förutsätter att relevant resultatinformation lämnas till den som skall utöva styrningen. Andra viktiga förutsättningar är en utarbetad strategi för uppföljning och utvärdering av den statliga verksamheten samt en aktiv dialog från regeringens sida med myndigheterna och med riksdagen.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet ställer sig för sin del positiv till det regeringen redovisar om det pågående arbetet inom området resultatstyrning. Utskottet delar det som anförs om att arbetet med att utveckla styrformen kräver ett fortlöpande och långsiktigt utvecklingsarbete. Det är mot denna bakgrund viktigt att den dialog som inletts på såväl politisk nivå som på tjänstemannaplanet mellan riksdagen och regeringen om mål- och resultatfrågor kan fortsätta. Utskottet kan rent generellt konstatera att kvaliteten på den resultatinformation som regeringen levererat till riksdagen successivt har förbättrats under senare år.

Inte minst betydelsefullt är det att arbetet med att utveckla den områdesspecifika resultatredovisningen intensifieras i nära kontakt mellan berörda utskott och departement. Finansutskottet pekade i sitt yttrande

(1997/98:FiU2y) över ett förslag från Riksdagens revisorer (förs. 1997/98:RR7) på möjligheterna för utskotten att i en dialog med regeringen komma fram till att resultatinformation kan överlämnas till riksdagen tidigare än i budgetpropositionen. Med de åtgärder som regeringen nu aviserar kan – som också påpekas i propositionen – möjligheterna att i separata skrivelser till riksdagen lämna fördjupad resultatinformation inom respektive utgiftsområde komma att förbättras.

I bilaga 6 till finansplanen lämnas information om utvecklingen inom statsförvaltningen. Utskottet anser att formen och tidpunkten för denna information bör övervägas av regeringen. Utskottet välkomnar vidare att arbetet med att förbättra uppföljningen och utvärderingen av verksamheten och ekonomin i kommuner och landsting kommer att drivas vidare med ökad kraft.

5.2 Uppföljning av budgetåret 1997 (regeringens skrivelse 1997/98:187)

Skrivelsen

Enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten (38 §) skall regeringen så snart som möjligt, dock senast nio månader efter budgetåret, se till att en årsredovisning för staten lämnas till riksdagen. Årsredovisningen skall innehålla resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys. Den skall även innehålla det slutliga utfallet på statsbudgetens inkomsttitlar och anslag. Regeringen är också redovisningsskyldig inför riksdagen för statens medel och de övriga tillgångar som står till regeringens disposition (44 §).

I fyra olika avsnitt i skrivelse 1997/98:187 behandlas ett antal aspekter på det ekonomiska utfallet under året i ett försök att ge en sammanfattande bedömning av resultatet under den aktuella perioden liksom den ekonomiska ställningen vid utgången av året. Förutom årsredovisningen för staten (avsnitt 2) och statsbudgetens utfall (avsnitt 3) lämnas en beskrivning av avgiftsfinansierad statlig verksamhet (avsnitt 4) och av den statliga garantiverksamheten m.m. (avsnitt 5).

Slutligen presenteras (i avsnitt 6) de generella iakttagelser och slutsatser som RRV gjort i samband med revisionen under det gångna året. De verksamhetsspecifika påpekanden och förslag som RRV redovisat i sin årliga rapport till regeringen, liksom regeringens bedömningar och åtgärder i dessa fall, behandlas i budgetpropositionen för år 1999 under respektive utgiftsområde.

För att bl.a. uppfylla budgetlagens krav på redovisningstidpunkt har återrapporteringen till riksdagen denna gång skett i en separat skrivelse. Motsvarande redogörelse lämnades föregående år i budgetpropositionen (prop. 1997/98:1 volym 1 kap. 7).

Motionen

I *motion Fi6* av Lars Tobisson m.fl. (m) välkomnas utvecklingen mot en separat skrivelse med uppföljning av föregående års resultat. Motionärerna anser dock att skrivelsen bör lämnas betydligt tidigare på året så att vårriksdagen ges möjlighet att behandla den. En lämplig tidpunkt är i nära anslutning till vårpropositionen. Motionärerna avråder dock från att inarbeta skrivelsen i den ekonomiska vårpropositionen, eftersom denna i allt väsentligt handlar om framåtsyftande riktlinjer för budgetarbetet. Med en behandling av skrivelsen på våren förstärks riksdagsårets delning i en vår med uppföljning och kontroll blandat med långsiktig planering och en höst koncentrerad på nästkommande års budget.

Finansutskottets ställningstagande

Enligt utskottets uppfattning har regeringens redovisning till riksdagen av den ekonomiska uppföljningen gradvis utvecklas under den tid som budgetlagen varit i kraft. Den inledande sammanfattningen i skrivelsen av statens ekonomiska situation anser utskottet dock behöver utvecklas ytterligare. Med tanke på den statliga budgetens omfattning och betydelse för såväl samhällsekonomin som de enskilda medborgarna vore det värdefullt om regeringens övergripande bedömning av det ekonomiska utfallet kunde bli mer utförlig till kommande år. Utskottet vill i övrigt kommentera regeringens redovisning på ett antal punkter.

Utskottet konstaterar att *årsredovisningen för staten* baseras på den information som myndigheterna presenterar i sina årsredovisningar och som skall avlämnas senast den 1 mars varje år. Affärsverken skall lämna sina årsredovisningar senast den 1 april. Årsredovisningen för staten sammanställs av redovisningsmaterial som blivit föremål för revision. Revisionsutlåtande skall lämnas senast en månad efter det att myndigheten lämnat sin årsredovisning. I normalfallet lämnas revisionsberättelsen den 1 april. Underlag till årsredovisning för staten inklusive slutligt utfall på statsbudgeten kan enligt uppgift från Finansdepartementet med nu gällande bestämmelser och rutiner lämnas i slutet av april. För beredningen i Regeringskansliet åtgår enligt departementet cirka en månad, vilket innebär att uppföljningsskrivelsen till riksdagen kan lämnas först i början av juni.

Enligt utskottets mening är det i och för sig önskvärt att skrivelsen lämnas i slutet av maj så att motionstid kan löpa och gå ut före sommaruppehållet. Det skulle möjliggöra att utskottet kunde avsätta tid under perioden fram till den 20 september för att behandla denna typ av frågor. Därigenom skulle uppföljningsfrågor kunna behandlas skilt från förslagen i vår- och budgetpropositionerna. Samtidigt vill utskottet understryka att en tidigareläggning inte får gå ut över kvaliteten i skrivelsen. Utskottet noterar härvid att ett utvecklingsarbete pågår inom ramen för det s.k. VESTA-projektet (Verktyg för Ekonomisk styrning av STAten) som bl.a. syftar till att underlätta och påskynda processen för årsredovisningen för staten. Utskottet vill peka på att en parlamentarisk referensgrupp knyts till arbetet i enlighet med riksdagens beslut våren 1998 med anledning av ett förslag från Riksdagens revisorer

(bet. 1997/98:FiU13). I detta sammanhang är det naturligt att diskutera såväl skrivelsens omfattning och struktur som tidpunkt för avlämnande.

När det gäller *statsbudgetens utfall* bör regeringen generellt överväga behovet av en ytterligare bearbetning och analys av de inkomsttitlar och anslag där de största absoluta och relativa avvikelserna förelåg. Ett bra exempel på en sådan redovisning är vad som i skrivelsen (s. 29) sägs om utvecklingen och förändringen av tobaksskatten.

Av uppföljningsskrivelsen framgår att anslagsbehållningarna ökade från 42 miljarder till nära 54 miljarder kronor under 1997 eller med nära 12 miljarder kronor. För budgetåret 1997 godkände riksdagen en beräknad förbrukning av anslagsbehållningarna om 6 miljarder kronor (skrivelsen s. 40). Således avvek utfallet med nära 18 miljarder kronor från den av riksdagen godkända beräkningen. Ökningen av anslagsbehållningarna förklaras främst av att utgifterna minskade oväntat mycket under slutet av 1997. Eftersom den prognosticerade minskningen av anslagsbehållningarna ingår bland de takbegränsade utgifterna innebär den ovan nämnda avvikelsen att de takbegränsade utgifterna blev lika mycket lägre och att budgeteringsmarginalen inte behövde tas i anspråk lika mycket för detta som förutsattes i statsbudgeten. Budgeteringsmarginalen, dvs. skillnaden mellan de takbegränsade utgifterna och utgiftstaket, blev 24 miljarder kronor eller nära 14 miljarder kronor större än prognosticerat.

Utskottet vill understryka att de stora anslagsbehållningarna ökar sannolikheten för att riksdagens beslut om nivåer på anslag och utgiftsområdesramar inte kommer att överensstämma med förbrukade medel. Det är därför ur riksdagens perspektiv önskvärt att prognoserna rörande förbrukningen av anslagsbehållningar blir bättre. Utskottet anser därutöver att information om hur mycket av anslagsbehållningarna som är intecknade kan vara värdefull.

Utskottet har uppmärksammat att det av avsnittet om *garantier* (s. 47–50) framgår att den garanterade kapitalskulden vid utgången av år 1997 var 669 miljarder kronor. Därav svarade Insättningsgarantinämnden för 407 miljarder, vilket motsvarar ca 60% av stocken. Sammantaget beräknas subventionerna motsvara en framtida budgetutgift över tiden på drygt 15 miljarder kronor i dagens penningvärde.

Utskottet kan notera att återrapporteringen till riksdagen av gjorda utfästelser genom den nya budgetlagen klart har förbättrats under senare år. Eftersom den statliga insättningsgarantin till enskilda har helt andra syften än övrig garantiverksamhet är det inte självklart att de statliga garantierna skall summeras på det sätt som gjorts på s. 50 i skrivelsen. Om man i stället gör en uppdelning på olika typer av garantier framkommer också underskottet i den statliga kreditgarantiverksamheten på ett tydligare sätt. Det finns vidare anledning att se verksamhetens resultat över en längre tidsperiod eftersom variationerna kan vara stora mellan åren.

I skrivelsen nämns också att staten har åtaganden i form av kreditgarantier och pensioner m.m. som redovisas inom linjen i balansräkningen. Dessa uppges uppgå till 805 miljarder kronor vid utgången av år 1997. Utskottet anser i sammanhanget att det finns anledning att understryka att det är fråga om väsentligt skilda typer av åtaganden. Pensionsåtagandena kommer i hu-

vudsak att infrias, medan kreditgarantierna i de flesta fall inte skall behöva leda till utbetalningar. Detta återspeglas också i hur dessa åtaganden finansieras.

Med det anförda föreslår utskottet att regeringens skrivelse med uppföljning av budgetåret 1997 läggs till handlingarna. Till den del motionen inte är tillgodosedd med det anförda avstyrker utskottet motion Fi6 (m).

5.3 Socialt bokslut

Motionen

I *motion Fi904* av Göran Norlander m.fl. (s) redogörs för att det numera är vanligt att aktiebolag och enskilda bolag kompletterar sina årsberättelser och ekonomiska bokslutsrapporter med ett socialt bokslut. Ett socialt bokslut är en rapport som i sammandrag redovisar företagets personalpolitiska mål och riktlinjer och hur dessa överensstämmer med det gångna årets verksamhet. Vidare framgår hur ledningen följt upp övertidsuttag, sjukskrivningar m.m. Motionärerna anser att detta är viktig information till bolagens ägare och till de fackliga organisationerna. Enligt motionärerna bör det på samma sätt ligga i statens intresse att som ägarrepresentanter eller uppdragsgivare få veta hur statligt, landstings- respektive kommunalt ägda bolag, stiftelser och nämnder hanterar de personalsociala frågorna.

Finansutskottets ställningstagande

Vad gäller de statliga myndigheterna har regeringen nyligen (prop. 1997/98:1, utg. omr. 14, s 78 f.) introducerat ett centralt uppföljningssystem för att fortlöpande följa upp myndigheternas arbetsgivarpolitik. Myndigheterna skall årligen i samband med att de lämnar årsredovisningar redovisa sin kompetensförsörjning och de mål som gäller för denna. Redovisningen baseras på tre övergripande kompetensnivåer, ledningskompetens, kärnkompetens och stödkompetens. Inom dessa nivåer skall åldersstruktur, könsfördelning, rörlighet samt lönenivå och löneutveckling redovisas. De uppgifter som myndigheterna skall redovisa ligger till grund för departementens löpande uppföljning av de enskilda myndigheterna och för regeringens övergripande bedömningar av utvecklingen av den statliga arbetsgivarpolitiken. Uppföljningssystemet kommer att byggas ut steg för steg. Regeringen meddelade också att den i kommande budgetpropositioner avsåg att redovisa en samlad bild av den statliga arbetsgivarpolitiken och ett utfall till riksdagen. En första sådan redovisning ges i den nu aktuella budgetpropositionen.

Som framgår ovan har uppföljningssystemet för att fortlöpande följa upp myndigheternas arbetsgivarpolitik nyligen introducerats. Vidare framgår att systemet kommer att byggas ut.

Vad ett bolag tar upp i sin årsredovisning styrs i första hand av bestämmelserna i redovisningslagstiftningen, och det är en sak för varje bolags styrelse att avgöra om årsredovisningen skall innehålla mer än vad som krävs enligt redovisningslagstiftningen. I sammanhanget kan nämnas att Redovisningskommittén, som haft i uppdrag att göra en översyn av redovisningslagstift-

ningen, har avlämnat sitt slutbetänkande Översyn av redovisningslagstiftningen (SOU 1996:157), där de nu aktuella frågorna behandlas. Betänkandet är föremål för beredning inom Regeringskansliet.

Enligt utskottets mening är det naturligt att de statliga bolagens redovisningar byggs ut i enlighet med den information som berörs i motionen.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att det inte finns anledning att vidta några ytterligare åtgärder och avstyrker därmed motion Fi904 (s).

5.4 Miljöhänsyn vid statlig styrning

Motionen

I *motion Fi908* av Ulla Wester (s) anförs att byggandet av det Hållbara Sverige nu har påbörjats. För att det nya ekologiska tänkandet skall få bättre genomslagkraft anser motionären att de politiska intentionerna måste vara mycket tydliga. Regeringen bör i sin styrning av myndigheter och statliga bolag ytterligare betona att miljöhänsyn måste vägas in i beslutsprocessen.

Finansutskottets ställningstagande

Beträffande de statliga myndigheterna gäller att myndighetens chef, enligt 7 § Verksförordningen (1995:1322), skall beakta de krav som ställs på verksamheten när det gäller en ekologiskt hållbar utveckling. Vissa myndigheter är dessutom redan i dag ålagda att lämna en miljöredovisning. Inom Miljödepartementet pågår för närvarande ett arbete med att se över vilka myndigheter som har en skyldighet att lämna miljöredovisning, vilka myndigheter som bör ha en sådan skyldighet och vilken form miljöredovisningen skall ha. Arbetet beräknas vara avslutat i juni 1999 och en rapportering planeras att lämnas i budgetpropositionen för år 2000.

Vad gäller de statliga bolagen är huvudprincipen att det är varje bolags styrelse som bestämmer vilka miljöhänsyn som bolaget skall ta. Näringsutskottet har dock, vid sin behandling av regeringens skrivelse Redogörelse för företag med statligt ägande (skr. 1998/99:20), uttalat att utskottet utgår från att redogörelserna fr.o.m. år 2000 bör omfatta uppgifter om de statliga företagen med avseende bl.a. på miljöanpassning (bet. 1998/99:NU5). Betänkandet kommer enligt nuvarande plan att behandlas av riksdagen den 25 november 1998.

Av den ovan lämnade redogörelsen framgår att regeringen på olika sätt lyfter fram och betonar miljöfrågan i sin styrning av myndigheter och statliga bolag. Utskottet anser det angeläget att denna utveckling fortsätter och finner därför inte anledning att föreslå någon riksdagens åtgärd.

Med hänvisning härtill anser utskottet att motion Fi908 (s) bör avslås av riksdagen.

6 Övriga frågor

6.1 Försäljning av statliga tillgångar

Motionen

I *motion Fi708* av Siv Holma m.fl. (v) om den ekonomiska makten framhålls att det statliga ägarengagemanget historiskt sett har haft en avgörande betydelse för det svenska näringslivets styrka. Motionärerna pekar på att dagens största svenska börsbolag såsom Ericsson, Astra, ABB, Volvo och SAAB alla är nära kopplade till den offentliga sektorn och den statliga näringspolitiken.

Under 1980-talet lyckades emellertid den nya högern få genomslag för tanken att staten eller kommunerna inte dög som ägare i näringslivet. Enligt motionärerna finns det visst fog för kritiken. Samtidigt understryks att det främsta felet var att de offentligt ägda företagen ibland imiterade det sämsta hos de privata genom kortsiktiga satsningar och att de inte vågade formulera en egen långsiktig ägarstrategi. Den utförsäljning som inleddes på allvar under den borgerliga regeringsperioden har fortsatt under den socialdemokratiska regeringen. Motionärerna ställer mot denna bakgrund krav på ett tillkännagivande till regeringen om att utförsäljning av statlig egendom inte får ske utan riksdagens godkännande.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet vill understryka att i lagen (1996:1059) om statsbudgeten anges de grundläggande bestämmelserna under vilka regeringen får sälja statens egendom. Där framgår att regeringen får besluta om försäljning av fast egendom vars värde inte överstiger 50 miljoner kronor. När det gäller aktier får regeringen besluta att sälja statens aktier i bolag där staten har mindre än hälften av rösterna om inte riksdagen för det bolaget beslutat om annat. Regeringen får inte utan riksdagens bemyndigande genom försäljning eller på annat sätt minska statens ägarandel i bolag där staten har minst hälften av rösterna. Av bestämmelserna framgår också att försäljningen skall genomföras affärsmässigt om inte särskilda skäl talar mot detta.

Utskottet vill också erinra om att riksdagen våren 1996 beslöt om vilka huvudprinciper som skall gälla för förvaltningen av statens företagsägande och om en minskning av statens ägande – med vissa restriktioner – skulle kunna ske beträffande några särskilt angivna företag (prop. 1995/96:141, bet. 1995/96:NU26). Detta bemyndigande ersatte det bemyndigande som riksdagen lämnade år 1991 på förslag av den dåvarande borgerliga regeringen. Sedan början av 1980-talet lämnar vidare regeringen årligen till riksdagen en redogörelse för företag med statligt ägande. Ett aktivt arbete har under senare år pågått med att successivt utveckla och förbättra den årliga redogörelsen för statliga företag.

Utskottet kan således konstatera att frågor om förfogandet över statens egendom genom budgetlagens tillkomst numera är lagreglerade, att av riksdagen lämnade bemyndiganden om försäljning är klart preciserade och att

regeringen årligen till riksdagen lämnar en redogörelse för företag med statligt ägande. Med det anförda avstyrker utskottet motion Fi708 (v) yrkande 8.

6.2 Utbetalningsdagar för statliga ersättningar

Motionen

I *motion Fi902* av Birgitta Carlsson och Eskil Erlandsson (c) framhålls att många företag i dag har problem på grund av att statliga utbetalningar i form av bidrag och pensioner ofta sammanfaller med löneutbetalningarna i slutet av månaden. Det innebär bl.a. att arbetsbelastningen är mycket intensiv i sista veckan i varje månad. Effekterna av att senarelägga alla utbetalningar av barnbidrag, bidragsförskott och pensioner med en dag har varit mycket negativa för detaljhandeln men även för andra näringsidkare.

Motionärerna pekar på att det kan uppstå problem med personalplanering, trängsel i butikerna, ojämn varuhantering och svårigheter med parkeringsplatser. För att få en jämnare fördelning av inköpen över månaden bör därför regeringen utreda möjligheten och kostnaden för att åter förändra utbetalningsdagarna för statliga ersättningar så att dessa inte sammanfaller med de vanliga löneutbetalningsdagarna i slutet av månaden.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet vill erinra om att utbetalningsdagarna för ett antal statliga ersättningar under den föregående valperioden senarelades som en del av saneringen av de offentliga finanserna. Genom denna åtgärd kunde staten tillgodogöra sig en betydande och bestående räntevinst. Mot bakgrund av att de offentliga finanserna därefter utvecklats mer positivt beslutade riksdagen hösten 1997 efter förslag i budgetpropositionen för år 1998 att ändra utbetalningstidpunkterna för pension. Fr.o.m. den 1 januari 1998 utbetalas således folkpension, tilläggspension och bostadstillägg den 18 respektive den 19 varje månad. I propositionen bedömdes de varaktigt ökade ränteutgifterna uppgå till ca 150 miljoner kronor per år. Det bör också noteras att utbetalningarna av barnbidrag från mars 1996 har tidigarelagts till den 20:e i månaden.

Utskottet är givetvis medvetet om att ansamlingen av utbetalningar till slutet av månaden kan innebära problem för bl.a. detaljhandel och betalningssystem. En eventuell ytterligare spridning av utbetalningsdagarna får emellertid vägas mot andra angelägna behov inom ramen för en ansvarsfull finanspolitik. Utskottet utgår från att regeringen överväger frågan inom ramen för det ordinarie budgetarbetet med beaktande bl.a. av effekterna för affärslivet. Utskottet är för närvarande inte berett att ompröva tidigare beslut. Med vad utskottet här anfört avstyrks motion Fi902 (c).

6.3 Statliga projektbidrag

Motionen

I *motion Fi202* av Bertil Persson (m) hävdas att ordinarie verksamheter på såväl riksplanet som på det kommunala planet skurits ned ordentligt trots att kraftiga skattehöjningar har genomförts. Däremot tycks det enligt motionären inte ha skett några begränsningar på alla de många statliga bidragen till projekt av olika slag – s.k. funny-money. Mycket av tidigare ordinarie (eller närbesläktad) verksamhet bedrivs nu enligt motionären med sådana medel. Genom att hitta rätt nyckelord i ansökningarna om bidrag kan den kreative verksamhetschefen ha goda möjligheter att kringgå besparingarna. Det finns därför all anledning till en översyn av och en ökad sparsamhet med de statliga projektbidragen.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet vill understryka att grundregeln bör vara att statliga medel till olika offentliga verksamheter skall fördelas i generella former, efter förutbestämda kriterier och kanaliseras till den ordinarie verksamheten. Den helt dominerande delen av statens bidrag till kommunsektorn utgår t.ex. som ett generellt bidrag till kommuner och landsting. På detta sätt underlättas i hög grad såväl styrning som planering av verksamheterna liksom uppföljningsverksamhet och kontroll. Även förutsebarheten för enskilda och företag som är berörda blir god med en sådan ordning.

Samtidigt bör enligt utskottets uppfattning inte uteslutas att det i vissa fall kan vara befogat med särskilt statligt stöd i projektform. Det kan t.ex. vara fallet när det är angeläget att påskynda och stimulera en viss verksamhetsinriktning eller att bidra till att sektorsövergripande lösningar kommer till stånd. Utskottet anser att det i sådana fall är särskilt angeläget att målen och kriterierna för bidragsgivningen är väl definierade, att en kontinuerlig uppföljning sker och att en ordentlig utvärdering görs efteråt. Utskottet anser att en viss restriktivitet bör iakttas i användningen av stöd i projektform men anser det inte befogat med en generell översyn av det slag som motionären förespråkar. Med vad utskottet här anfört avstyrks motion F202 (m).

6.4 Ekonomiska konsekvensanalyser

Motionen

I *motion Fi501* av Maud Ekendahl (m) anförs att de statliga myndigheterna under 1990-talet har varit utsatta för stora besparingskrav vilket tillsammans med mål- och ramstyrningen har lett till tämligen stora omorganisationer. Konsekvenserna av omorganisationerna har i många fall blivit att en besparing för en myndighet har lett till kostnader för en annan myndighet. Detta har bl.a. belysts i en rapport angående rättsväsendet i nordvästra Skåne som gjorts av Kriminalvårdens internrevisor (L2-9808-0223). I rapporten pekas bl.a. på bristen på samordning mellan berörda myndigheter och avsaknaden

av konsekvensanalyser innan beslut fattas om en omorganisation. Motionären anser att statliga myndigheter bör åläggas att göra en grundlig analys och redovisning av konsekvenser innan en myndighet fattar beslut som påverkar en annan statlig myndighet.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat motioner angående ekonomiska konsekvensanalyser, senast i betänkande 1997/98:FiU1. I betänkandet redovisade finansutskottet att utskottet i ett yttrande till justitieutskottet (1996/97:FiU2y) gjort en bred genomgång av de frågeställningar som aktualiseras i sammanhanget och att finansutskottet där även redogjort för riksdagens tidigare ställningstaganden. Yttrandet till justitieutskottet avgavs med anledning av Riksdagens revisorers förslag 1996/97:RR7 angående ekonomiska konsekvensanalyser.

I yttrandet redovisade finansutskottet att man delade revisorernas uppfattning att ekonomiska konsekvensanalyser kan vara ett värdefullt hjälpmedel inför beslut där olika handlingsalternativ övervägs. Samtidigt underströk utskottet att den betydelse som sådana analyser skall tillmätas i ett ärende avgörs av beslutsfattarna. Denna typ av analyser kan inte heller ersätta annan slags information som beslutsunderlag men utgör ett värdefullt komplement. Utskottet uttalade även att kravet på beslutsunderlagets innehåll och omfattning måste ställas i relation till de effekter ett beslut kan väntas få. Det innebär, framhöll utskottet, att den som fattar beslutet – riksdagen, regeringen eller någon myndighet – från fall till fall måste pröva om ekonomiska konsekvensanalyser skall läggas till grund för ett beslut. Med anledning av revisorernas förslag beslutade riksdagen om ett tillkännagivande till regeringen om vissa krav på konsekvensanalyser i enlighet med förslaget samt en begäran om en redovisning av erfarenheterna av den av revisorerna föreslagna ordningen med konsekvensanalyser (bet. 1996/97:JuU14, rskr. 1996/97:196). Enligt uppgift från Finansdepartementet avser departementet att presentera en redovisning i 1999 års ekonomiska vårproposition.

I yttrandet betonade utskottet också att det inte är meningsfullt att ställa generella krav på ekonomiska konsekvensanalyser. Med anledning av vad som sägs i motion Fi501 (m) om behovet av konsekvensanalyser före större organisationsförändringar utgår finansutskottet från att berörda myndigheter, i enlighet med vad som ovan anförts, prövar detta från fall till fall. Något särskilt uttalande från riksdagen sida är således inte påkallat. Med det anförda avstyrks motion Fi501 (m).

6.5 Beräkning av kapitaltäckningskrav (budgetpropositionen, utgiftsområde 2)

Bakgrund

Genom EG-direktivet 93/6/EEG av den 15 mars 1993 om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut (kapitalkravsdirektivet) infördes regler för kapitaltäckning av marknadsrisker i EG-rätten. Enligt kapitalkravs-

direktivet skall värdepappersföretag och kreditinstitut ha en kapitalbas som vid varje tidpunkt täcker bl.a. marknadsrisker i handelslagret och valutakursrisker i hela verksamheten. Syftet med kapitaltäckningskravet är att säkerställa att instituten har tillräckligt med kapital för att klara förluster som kan uppstå till följd av kursförändringar på de finansiella marknaderna. De metoder för beräkning av positionsrisker och valutakursrisk som föreskrivs i kapitalkravsdirektivet kallas allmänt för de standardiserade metoderna.

Baselkommittén för banktillsyn – ett samarbetsorgan på bankområdet för centralbanker och andra tillsynsmyndigheter från G 10-länderna – har parallellt med EG arbetat fram rekommendationer om kapitalkrav för marknadsrisker. Enligt Baselkommitténs rekommendationer kan bankerna, som ett alternativ till de standardiserade metoderna, använda s.k. egna riskberäkningsmodeller för att beräkna kapitalkrav för positionsrisker och valutakursrisk.

I avvaktan på att kapitalkravsdirektivet anpassades till Baselkommitténs rekommendationer uttalade kommissionens rättsenhet efter en tolkning av direktivet att tillsynsmyndigheterna i medlemsländerna kunde tillåta institut att använda andra metoder – dvs. egna riskberäkningsmodeller – än de som anvisats i direktivet för att beräkna kapitalkraven för positions- och valutakursrisker. En förutsättning var emellertid att institutets kapitalbas alltid motsvarade eller översteg kapitalkraven beräknade enligt de standardiserade metoderna.

Budgetpropositionen

Kapitalkravsdirektivets bestämmelser genomfördes huvudsakligen genom lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersföretag (kapitaltäckningslagen). Kapitaltäckningslagens bestämmelser om beräkning av kapitalkrav för marknadsrisker är generellt hållna. Bestämmelserna kompletteras av mer detaljerade regler i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd.

Efter kommissionens tolkningsuttalande om tillåtligheten av egna modeller, infördes i kapitaltäckningslagen en möjlighet att använda sådana modeller för beräkning av marknadsrisker. Instituten måste dock vid varje tidpunkt uppfylla kapitalkraven beräknade enligt de standardiserade metoderna.

Den 22 juni 1998 antogs direktivet 98/31/EG om ändring av kapitalkravsdirektivet. Det nya direktivet innehåller bl.a. en möjlighet för EU:s medlemsländer att tillåta värdepappersföretag och kreditinstitut att beräkna kapitalkrav för positionsrisker och valutakursrisker med användning av s.k. egna riskberäkningsmodeller, utan att samtidigt behöva uppfylla kraven beräknade enligt de metoder som 1993 års direktiv föreskriver.

Regeringen föreslår i propositionen att kreditinstitut och värdepappersbolag, efter medgivande av Finansinspektionen, skall få använda andra metoder för att beräkna kapitalkravet för positionsrisker och valutakursrisker i stället för dem som anges i 4 kap. 2–4 och 8 §§ kapitaltäckningslagen. Förslaget innebär att instituten bör kunna använda egna riskberäkningsmodeller för beräkning av kapitalkrav utan att samtidigt tvingas att använda de standardi-

serade metoderna. För användande av egen riskberäkningsmodell krävs dock tillsynsmyndighetens godkännande.

Ändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 1999. Regeringen avser att återkomma med förslag om hur övriga bestämmelser i ändringsdirektivet skall genomföras. Vad gäller förslagets ekonomiska konsekvenser avser regeringen att återkomma till behovet av ytterligare medel för Finansinspektionen när underlag finns för att bedöma verksamhetens framtida omfattning.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i budgetpropositionen om beräkning av kapitaltäckningskrav (utg. omr. 2, yrkande 1).

6.6 Ett operativt skrattmål

Motionen

Enligt *motion Fi912* av Per Rosengren och Berit Jóhannesson (v) skrattade svenska folket i genomsnitt 18 minuter per dag under 1960-talet. Denna siffra har nu fallit till 6 minuter per dag. Detta är, påpekar motionärerna, mycket allvarligt. Ett operativt mål för ökat skrattande måste ställas upp i vårbudgeten 1999. Motionärernas preliminära förslag är ett ökat dagligt skrattande med en minut per år så att man i slutet av år 2010 återställt 1960-talsnivån.

Vad som anförts om ett operativt skrattmål i 1999 års vårbudget bör riksdagen enligt motionärerna som sin mening ge regeringen till känna.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att målformuleringar i politiken är viktiga. Också inom andra verksamheter kan mål vara viktiga. Inom talekonsten finns olika mål, t.ex. dalmål. Inom juridiken kan målet vara att avgöra mål, medan det inom idrottsvärlden i själva verket ofta är ett mål att göra just mål. Vidare kan ett mål mat vara nödvändigt för att orka med en arbetsdag i pressande tempo.

Motionärerna påstår att mängden skratt minskar. Utskottet är för sin del inte berett att utan vidare överväganden instämma i motionärernas verklighetsbeskrivning. Utskottet kan konstatera att motionärerna saknar erfarenhet från finansutskottets sammanträden. Dessa kännetecknas av god stämning och alls icke avsaknad av skratt. Det är utskottets förhoppning att denna goda stämning skall kunna smitta av sig på andra delar av riksdagen och övriga samhället.

Utskottet kan inte svara för hur mycket det skrattas i de sammanhang motionärerna verkar, men utskottet finner inte att ett operativt skrattmål är påkallat. Att i oträngt mål biträda motionärernas krav vore mindre lämpligt.

Utskottet, som således inte står mållöst inför motionen, avstyrker, inte utan antydan till ett leende, motion Fi912 (v).

Den ekonomiska politiken

1. beträffande *allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken*
att riksdagen med bifall till proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 1 samt med avslag på motionerna 1998/99:Fi203, 1998/99:Fi204, 1998/99:Fi207, 1998/99:Fi208 yrkande 1, 1998/99:Fi209 yrkandena 1 och 10, 1998/99:Fi210 yrkande 1 och 1998/99:Fi211 yrkande 1 godkänner vad utskottet anfört och som sin mening ger regeringen detta till känna,

res. 1 (m, kd, fp)
res. 2 (c)

2. beträffande *sysselsättningsmålet*
att riksdagen med bifall till proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 2 samt med avslag på motionerna 1998/99:Fi208 yrkande 2, 1998/99:Fi209 yrkande 9, 1998/99:Fi211 yrkande 2 och 1998/99:A257 yrkande 2 fastställer målet för sysselsättningen till att andelen sysselsatta av befolkningen mellan 20 och 64 år skall öka från 74 % år 1997 till 80 % år 2004,

res. 3 (m, kd, c, fp)

3. beträffande *formerna för beslutsfattande om Sveriges framtida deltagande i valutaunionen*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Fi201, 1998/99:Fi210 yrkande 31, 1998/99:Fi215, 1998/99:Fi216 yrkandena 1 och 2, 1998/99:U507 yrkande 3 och 1998/99:U509 yrkande 7,

res. 4 (v)
res. 5 (c)
res. 6 (fp)
res. 7 (mp)
res. 8 (m) – motiv.

4. beträffande *analyser av eurons effekter och information till allmänheten om konsekvenserna av deltagande i valutaunionen*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Fi216 yrkande 3, 1998/99:Fi905 och 1998/99:N275 yrkande 3,

res. 9 (m) – motiv.

5. beträffande *mellanstatligt samarbete för ökad sysselsättning*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Fi216 yrkande 4 och 1998/99:N336 yrkande 1,

res. 10 (v)
res. 11 (m) – motiv.
res. 12 (c) – motiv.
res. 13 (fp) – motiv.

Budgetpolitikens inriktning

6. beträffande *mål för budgetpolitiken*
att riksdagen med bifall till proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget och finansplan m.m. yrkande 4 samt med avslag på motionerna 1998/99:Fi208 yrkande 4 och 1998/99:Fi209 yrkande 12 fastställer målet för budgetpolitiken om ett överskott i de offentliga finanserna till 2 % av bruttonationalprodukten för år 2000,

res. 14 (m)
res. 15 (kd)

Inkomster och utgifter

7. beträffande *budgetförslagen för år 1999*
att riksdagen

a) med bifall till proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 3 med anledning av ålderspensionsreformen fastställer *utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för år 1999* till 753 miljarder kronor, *för år 2000* till 761 miljarder kronor och *för år 2001* till 786 miljarder kronor,

b) med bifall till proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 5 godkänner den reviderade *beräkningen av de offentliga utgifterna för åren 1999–2001,*

c) med bifall till proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 9 beslutar om *fördelning av utgifterna för budgetåret 1999 på utgiftsområden* enligt utskottets förslag i *appendix 1 till hemställan,*

d) med bifall till proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 10 godkänner beräkningen av *förändringar av anslagsbehållningarna för budgetåret 1999,*

e) med bifall till proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 7 godkänner beräkningen av förändringar av *myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret för budgetåret 1999 samt beräkningen av överföring av medel från AP-fonden för budgetåret 1999,*

f) med bifall till proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 30 i denna del godkänner vad utskottet anfört om *skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare,*

g) med bifall till proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 31 i denna del godkänner vad utskottet anfört om *det fasta beloppet vid beskattningen av förvärvsinkomster*,

h) med bifall till proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 32 i denna del godkänner vad utskottet anfört om *fastighetsskatten på bostadshyreshus*,

i) med bifall till proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 8 godkänner *beräkningen av statsbudgetens inkomster för budgetåret 1999* enligt utskottets förslag i *appendix 1 till hemställan*,

j) avslår de i *appendix 2 till hemställan upptagna motionsyrkandena*,

res. 16 (m)
res. 17 (kd)
res. 18 (c)
res. 19 (fp)

8. beträffande *preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 och 2001*
att riksdagen med bifall till proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 11 samt med avslag på motionerna 1998/99:Fi208 yrkande 10, 1998/99:Fi209 yrkande 6, 1998/99:Fi210 yrkande 26, 1998/99:Fi211 yrkande 6 och1998/99:Fi212 godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåren 2000 och 2001 som riktlinje för regeringens budgetarbete,

res. 20 (m)
res. 21 (kd)
res. 22 (c)
res. 23 (fp)
res. 24 (mp)

9. beträffande *bemyndigande om upplåning*
att riksdagen med bifall till proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 6 samt med avslag på motion 1998/99:Fi208 yrkande 6 bemyndigar regeringen att under budgetåret 1999 ta upp lån enligt lagen (1988:1387) om statens upplåning,

res. 25 (m)

10. beträffande *lån för myndigheters investeringar i anläggningstillgångar för förvaltningsändamål*
att riksdagen med bifall till proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 12 bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 besluta om lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet intill ett sammanlagt belopp av 16 700 000 000 kr,

11. beträffande *myndigheters räntekontokrediter*
att riksdagen med bifall till proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 13 bemyndigar regeringen att för

budgetåret 1999 besluta om krediter för myndigheters räntekonton i Riksgäldskontoret intill ett sammanlagt belopp av 14 500 000 000 kr,

12. beträffande *sjunde AP-fondstyrelsens lån och kredit på räntekonto*
att riksdagen med bifall till proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 14 bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 vad avser sjunde AP-fondstyrelsens verksamhet dels besluta om lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i verksamheten på högst 19 000 000 kr, dels besluta om kredit på räntekonto i Riksgäldskontoret på högst 24 500 000 kr,

13. beträffande *bemyndigande för ramanslag*
att riksdagen med bifall till proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 15 bemyndigar regeringen att under budgetåret 1999, med de begränsningar som följer av 6 § andra stycket lagen (1996:1059) om statsbudgeten, besluta att ett ramanslag, med undantag för anslag anvisade för förvaltningsändamål, får överskridas om ett riksdagsbeslut om anslag på tilläggsbudget inte hinner inväntas och om överskridandet ryms inom utgiftstaket för staten,

Ekonomisk styrning och statlig redovisning

14. beträffande *uppföljning av budgetåret 1997*
att riksdagen med avslag på motion 1998/99:Fi6 lägger regeringens skrivelse 1997/98:187 till handlingarna,

15. beträffande *socialt bokslut*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Fi904,

16. beträffande *miljöhänsyn vid statlig styrning*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Fi908,

Övriga frågor

17. beträffande *försäljning av statliga tillgångar*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Fi708 yrkande 8,
res. 26 (m, fp) – motiv.

18. beträffande *utbetalningsdagar för statliga ersättningar*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Fi902,

19. beträffande *statliga projektbidrag*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Fi202,
res. 27 (m)

20. beträffande *ekonomiska konsekvensanalyser*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Fi501,
res. 28 (m)

21. beträffande *beräkning av kapitaltäckningskrav*
att riksdagen med bifall till proposition 1998/99:1 i vad avser utgiftsområde 2 yrkande 1 antar det av regeringen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag,

22. beträffande *operativt skrattmål*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Fi912,

Lagförslag i proposition 1998/99:1 (se bilaga 1 till betänkandet)

23. beträffande *lagförslagen i övrigt*
att riksdagen till följd av vad utskotten ovan anfört och hemställt (mom. 7) antar de i proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkandena 30–32, alla i denna del, framlagda förslagen till

(1) lag om skattereduktion på förvärvsinkomster vid 2000 års taxering med den ändringen att 2 § erhåller följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag	*Utskottets förslag*
2 §	
Skattereduktionen uppgår till 1 320 kronor när förvärvsinkomsten enligt 1 § uppgår till högst 135 000 kronor. Om inkomsten överstiger 135 000 kronor minskas skattereduktionen med 1,2 procent av den överskjutande inkomsten. Skattereduktionen får *varken* överstiga ett belopp motsvarande förvärvsinkomsten enligt 1 § multiplicerad med den kommunala skattesatsen eller den debiterade kommunala inkomstskatten.	Skattereduktionen uppgår till 1 320 kronor när förvärvsinkomsten enligt 1 § uppgår till högst 135 000 kronor. Om inkomsten överstiger 135 000 kronor minskas skattereduktionen med 1,2 procent av den överskjutande inkomsten. Skattereduktionen får *inte* överstiga ett belopp motsvarande *vare sig* förvärvsinkomsten enligt 1 § multiplicerad med den kommunala skattesatsen eller den debiterade kommunala inkomstskatten.

(2) lag om beräkning av viss inkomstskatt på förvärvsinkomster vid 2000 års taxering, m.m.,
(3) lag om ändring i lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt.

Stockholm den 19 november 1998

På finansutskottets vägnar

Jan Bergqvist

I beslutet har deltagit: Jan Bergqvist (s), Mats Odell (kd), Bengt Silfverstrand (s), Lisbet Calner (s), Johan Lönnroth (v), Lennart Hedquist (m), Sonia Karlsson (s), Fredrik Reinfeldt (m), Carin Lundberg (s), Siv Holma (v), Per Landgren (kd), Anna Åkerhielm (m), Peter Eriksson (mp), Lena Ek (c), Kjell Nordström (s), Lars Leijonborg (fp) och Bo Lundgren (m).

Sammandrag av de olika förslagen till statsbudget för 1999

Belopp i miljoner kronor

Statsbudgetens utgifter och inkomster **Beräknat lånebehov**		**Av reservanterna föreslagna nivåer**			
	Utskottets förslag	**Res. 16 m**	**Res. 17 kd**	**Res. 18 c**	**Res. 19 fp**
Summa anslag på de 27 utgiftsområdena	693 380	686 851	675 818	692 758	683 814
Minskning av anslagsbehållningarna	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret, netto	26 988	26 988	26 988	26 988	26 988
Överföring från AP-fonden	-45 000	-45 000	-45 000	-45 000	-45 000
Budgetomslutning	**680 368**	**673 839**	**662 806**	**679 746**	**670 802**
Skatter m.m.	630 560	626 740	611 870	628 850	618 610
Övriga inkomster på statsbudgeten	65 808	65 808	67 128	67 323	65 808
Summa inkomster	**696 368**	**692 548**	**678 998**	**696 173**	**684 418**
Statsbudgetens saldo (=amortering före skulddispositioner)	*-16 000*	*-18 709*	*-16 192*	*-16 427*	*-13 616*
Budgetomslutning	**680 368**	**673 839**	**662 806**	**679 746**	**670 802**

Förslag till fördelning av statsbudgetens utgifter på utgiftsområden för 1999

Belopp i 1 000-tal kronor

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till ramar m.m.

			Reservanternas förslag i förhållande till utskottets förslag			
	Utgiftsområde, m.m.	**Utskottets förslag**	**Res 16 m**	**Res 17 kd**	**Res 18 c**	**Res 19 fp**
1	Rikets styrelse	4 179 704	-391 500	-250 000	-100 000	-380 000
2	Samhällsekonomi och finansförvaltning	1 705 333	-156 427	-100 000	-23 000	-80 000
3	Skatteförvaltning och uppbörd	5 810 859	±0	+300 000	±0	+150 000
4	Rättsväsendet	21 919 269	+260 000	+380 000	+65 000	+377 000
5	Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2 871 318	-105 333	±0	±0	±0
6	Totalförsvar	44 107 565	+1 757 624	+95 000	±0	±0
7	Internationellt bistånd	11 899 604	-532 191	+1 700 000	+102 000	+1 360 000
8	Invandrare och flyktingar	4 324 184	-142 000	±0	±0	+310 000
9	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	24 012 459	-2 241 013	+500 000	+420 000	+1 829 000
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	80 503 205	-11 181 000	-7 940 000	-685 000	-900 000
11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	34 315 009	+1 233 000	+880 000	-525 000	+760 000
12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	39 896 045	+460 000	+2 528 000	-345 000	+2 740 000
13	Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	33 789 000	+8 511 578	-10 580 000	±0	-706 000
14	Arbetsmarknad och arbetsliv	48 274 400	-18 268 382	-3 325 000	-2 290 000	-3 950 000
15	Studiestöd	22 447 075	-1 462 103	-748 000	+1 000 000	-1 594 000
16	Utbildning och universitetsforskning	29 030 747	+80 086	-367 000	+100 000	-560 000
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	7 452 147	-609 400	+14 000	+50 000	+10 000
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	20 463 080	-2 586 000	-540 000	-500 000	-1 895 000

	Utgiftsområde, m.m.	Utskottets förslag	Reservanternas förslag i förhållande till utskottets förslag			
			Res 16 m	Res 17 kd	Res 18 c	Res 19 fp
19	Regional utjämning och utveckling	2 742 897	-250 000	+100 000	+500 000	-500 000
20	Allmän miljö- och naturvård	1 548 899	-22 100	+130 000	+90 000	+76 000
21	Energi	1 681 490	-773 000	-60 000	±0	-790 000
22	Kommunikationer	25 501 314	-1 352 016	-40 000	-105 000	-2 900 000
23	Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	11 973 865	±0	+1 558 000	+30 000	-100 000
24	Näringsliv	2 897 947	-122 500	-222 000	+144 000	-209 000
25	Allmänna bidrag till kommuner	103 564 700	+21 364 037	-1 235 000	+1 450 000	-1 614 000
26	Statsskuldsräntor m.m.	84 560 000	±0	-340 000	±0	-1 000 000
27	Avgiften till Europeiska gemenskapen	21 908 000	±0	±0	±0	±0
	Summa utgiftsområden	**693 380 115**	**-6 528 640**	**-17 562 000**	**-622 000**	**-9 566 000**
	Minskning av anslagsbehållningar	5 000 000	±0	±0	±0	±0
	Myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgälds-kontoret, netto	26 987 621	±0	±0	±0	±0
	Överföring från AP-fonden	-45 000 000	±0	±0	±0	±0
Summa statsbudgetens utgifter		**680 367 736**	**-6 528 640**	**-17 562 000**	**-622 000**	**-9 566 000**
Ålderspensionssystemet vid sidan om statsbudgetn		135 849 000	±0	±0	±0	±0

Förslag till beräkning av statsbudgetens inkomster per inkomsttitel för år 1999

Belopp i 1 000-tal kronor

Utskottets förslag till beräkning av inkomster överensstämmer med regeringens förslag.

			Reservanternas förslag i förhållande till utskottets förslag			
		Utskottets	Res 16	Res 17	Res 18	Res 19
	Inkomsttitel	förslag	m	kd	c	fp
1000	***Skatter m.m.:***	*630 559 617*				
1111	Fysiska personers inkomstskatt, netto	39 943 146	+370 000	-9 490 000	-790 000	-470 000
1121	Juridiska personers inkomstskatt, netto	72 868 100		-200 000		
1123	Beskattning av tjänstegruppliv	900 000				
1131	Ofördelbara inkomstskatter	1 300 000				
1141	Kupongskatt	1 900 000				
1144	Lotteriskatt	1 146 000				
1211	Folkpensionsavgift	5 829 800				
1212	Efterlevandepensionsavgift	12 301 748				
1221	Sjukförsäkringsavgift	60 266 203				
1222	Föräldraförsäkringsavgift	15 919 909				
1251	Ålderspensionsavgift, netto	3 730 526				
1252	Delpensionsavgift, netto	100				
1253	Arbetsskadeavgift	11 205 705				
1254	Arbetsmarknadsavgift	42 903 155				
1255	Arbetarskyddsavgift	114 390				
1256	Lönegarantiavgift	168 221				
1257	Sjömanspensionsavgift, netto	0				

			Reservanternas förslag i förhållande till utskottets förslag			
		Utskottets	Res 16	Res 17	Res 18	Res 19
	Inkomsttitel	förslag	m	kd	c	fp
1261	Allmän sjukförsäkringsavgift	0				
1262	Allmän pensionsavgift, netto	0				
1281	Allmän löneavgift	61 735 553				
1291	Särskild löneskatt	13 007 922	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
1299	Avräkning av socialavgifter	0		-3 560 000	-1 470 000	-10 250 000
1312	Fastighetsskatt	27 839 949	-940 000	-1 020 000	-30 000	-100 000
1321	Fysiska personers förmögenhetsskatt	5 616 308	-650 000	-1 080 000		-680 000
1322	Juridiska personers förmögenhetsskatt	125 000				
1331	Arvsskatt	1 450 000				
1332	Gåvoskatt	220 000				
1341	Stämpelskatt	4 200 000				
1411	Mervärdesskatt, netto	162 624 781	-560 000	-110 000		-350 000
1423	Försäljningsskatt på motorfordon	125 739				
1424	Tobaksskatt	6 450 000				
1425	Alkoholskatt	9 826 944				
1428	Energiskatt	50 218 998	-1 940 000	-480 000	-1 250 000	
1431	Särskild skatt på elektrisk kraft från kärnkraftverk	1 500 968			+610 000	
1434	Skatt på viss elektrisk kraft	-			+1 030 000	
1435	Särskild skatt mot försurning	58 000				
1436	Skatt på avfall	325 000		+650 000		
1438	Miljöskatt på inrikes flyg	-			+190 000	
1439	Kväveoxidskatt	-			+100 000	
1442	Systembolaget AB:s inlevererade överskott	100 000				

			Reservanternas förslag i förhållande till utskottets förslag			
		Utskottets	Res 16	Res 17	Res 18	Res 19
	Inkomsttitel	förslag	m	kd	c	fp
1452	Skatt på annonser och reklam	1 063 883				
1454	Skatt på spel	72 500				
1461	Fordonsskatt	6 134 567		-3 300 000		
1471	Tullmedel	3 040 424				
1472	Övriga skatter m.m. på import	6 400				
1473	Särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter	470 000				
1481	Övriga skatter på varor och tjänster	104 880				
1511	Utjämningsavgift för kommuner och landsting	21 265 151				
1611	Betalningsdifferenser, anstånd, netto	0				
1621	Uppbördsförluster, netto, fysiska personers inkomstskatt	- 749 798				
1622	Uppbördsförluster, netto, juridiska personers inkomstskatt	0				
1623	Uppbördsförluster, netto, arbetsgivaravgifter	- 212 163				
1624	Uppbördsförluster, netto, mervärdesskatt	- 633 022				
1625	Uppbördsförluster, netto, räntor m.m.	0				
1631	Betalningsdifferenser, övriga	-15 925 370				
1691	Betalningsdifferenser, skattemyndigheterna, netto	0				
1692	Indrivna medel, kronofogdemyndigheten, netto	0				
2000	***Inkomster av statens verksamhet:***	*32 131 058*				
2113	Statens järnvägars inlevererade överskott	0				
2114	Luftfartsverkets inlevererade överskott	130 000				

			Reservanternas förslag i förhållande till utskottets förslag			
		Utskottets	Res 16	Res 17	Res 18	Res 19
	Inkomsttitel	förslag	m	kd	c	fp
2116	Affärsverket svenska kraftnäts inleverans av utdelning och av motsvarighet till statlig skatt	297 000				
2118	Sjöfartsverkets inlevererade överskott	166 500				
2124	Inlevererat överskott av Riksgäldskontorets garantiverksamhet	0				
2126	Inlevererat överskott av statsstödd exportkredit	100 000				
2131	Riksbankens inlevererade överskott	7 300 000				
2153	Inlevererat överskott från AB Svenska Spel	3 600 000				
2215	Överskott av Statens fastighetsverks verksamhet	163 276				
2314	Ränteinkomster på lån till fiskerinäringen	3 561				
2316	Ränteinkomster på vattenkraftslån	19				
2321	Ränteinkomster på skogsväglån	4				
2322	Räntor på övriga näringslån, Kammarkollegiet	39 691				
2323	Räntor på övriga näringslån, Statens jordbruksverk	1 426				
2324	Ränteinkomster på lokaliseringslån	30 000				
2341	Ränteinkomster på statens lån för universitetsstudier och garantilån för studerande	36				
2342	Ränteinkomster på allmänna studielån	43 500				
2343	Ränteinkomster på studielån upptagna efter 1989	1 336 000				
2361	Räntor på medel avsatta till folkpensionering	1 500				
2371	Räntor på beredskapslagring och förrådsanläggningar	0				
2383	Ränteinkomster på statens bosättningslån	25				

			Reservanternas förslag i förhållande till utskottets förslag			
		Utskottets	Res 16	Res 17	Res 18	Res 19
	Inkomsttitel	förslag	m	kd	c	fp
2385	Ränteinkomster på lån för studentkårslokaler	0				
2391	Ränteinkomster på markförvärv för jordbrukets rationalisering	2 020				
2392	Räntor på intressemedel	1 620				
2394	Övriga ränteinkomster	34 180				
2395	Räntor på särskilda räkningar i Riksbanken	0				
2397	Räntor på skattekonton m.m., netto	62 000				
2411	Inkomster av statens aktier	6 620 000				
2511	Expeditions- och ansökningsavgifter	646 205			+15 000	
2519	Koncessionsavgift på televisionens område	349 442				
2521	Avgifter till granskningsnämnden	4 500				
2522	Avgifter för granskning av filmer och videogram	7 200				
2523	Avgift generationsväxling	22 000				
2524	Bidrag för arbetsplatsintroduktion	742 000				
2525	Finansieringsavgift från arbetslöshetskassor	2 596 000			+1 450 000	
2526	Utjämningsavgift från arbetslöshetskassor	66 012				
2527	Avgifter för statskontroll av krigsmaterieltillverkningen	17 200				
2528	Avgifter vid bergsstaten	12 000				
2529	Avgifter vid patent- och registreringsväsendet	35 783				
2531	Avgifter för registrering i förenings- m.fl. register	2 000				
2532	Avgifter vid kronofogdemyndigheterna	785 000				
2533	Vägavgifter	541 669				

			Reservanternas förslag i förhållande till utskottets förslag			
		Utskottets	Res 16	Res 17	Res 18	Res 19
	Inkomsttitel	förslag	m	kd	c	fp
2534	Avgifter för körkort och motorfordon	552 143				
2535	Avgifter för statliga garantier	8 830				
2536	Lotteriavgifter	21 646				
2537	Miljöskyddsavgift	62 225				
2538	Miljöavgift på bekämpningsmedel och handelsgödsel	447 492				
2539	Täktavgift	23 300				
2541	Avgifter vid Tullverket	69 000				
2542	Patientavgifter vid tandläkarutbildningen	6 200				
2543	Avgifter för Kemikalieinspektionen	56 734				
2544	Avgifter för Alkoholinspektionens verksamhet	25 000				
2545	Närradioavgifter	0				
2546	Lokalradioavgifter	121 264				
2547	Avgifter för Post- och telestyrelsens verksamhet	113 300				
2548	Avgifter för Finansinspektionens verksamhet	115 000				
2549	Avgifter för provning vid riksprovplats	376				
2551	Avgifter från kärnkraftverken	200 134				
2552	Övriga offentligrättsliga avgifter	396 055				
2553	Registreringsavgift till fastighetsmäklarnämnden	6 510				
2554	Avgifter för telekommunikation	100 000				
2555	Kartavgifter för jordbrukets blockdatabas	28 000		-20 000		
2556	Djurregisteravgifter	24 100		-10 000		
2624	Inkomster av uppbörd av felparkeringsavgifter	57 295				

			Reservanternas förslag i förhållande till utskottets förslag			
		Utskottets	Res 16	Res 17	Res 18	Res 19
	Inkomsttitel	förslag	m	kd	c	fp
2625	Utförsäljning av beredskapslager	175 100				
2626	Inkomster vid Banverket	0				
2627	Offentlig lagring, försäljningsintäkter	100 000				
2711	Restavgifter och dröjsmålsavgifter	600 110				
2712	Bötesmedel	332 100			+50 000	
2713	Vattenföroreningsavgift m.m.	2 055				
2714	Sanktionsavgifter m.m.	7 720				
2715	Skattetillägg	858 000				
2716	Förseningsavgifter	320 000				
2811	Övriga inkomster av statens verksamhet	1 322 000				
2812	Återbetalning av lönegarantimedel	220 000				
3000	***Inkomster av försåld egendom:***	*15 001 000*				
3125	Fortifikationsverkets försäljning av fastigheter	0				
3211	Övriga inkomster av markförsäljning	1 000				
3311	Inkomster av statens gruvegendom	0				
3312	Övriga inkomster av försåld egendom	15 000 000				
4000	***Återbetalning av lån:***	*3 134 945*				
4123	Återbetalning av lån till fiskerinäringen	20 662				
4131	Återbetalning av vattenkraftslån	51				
4132	Återbetalning av lån avseende såddfinansiering	25 000				
4135	Återbetalning av skogsväglån	10				

			Reservanternas förslag i förhållande till utskottets förslag			
		Utskottets	Res 16	Res 17	Res 18	Res 19
	Inkomsttitel	förslag	m	kd	c	fp
4136	Återbetalning av övriga näringslån, Kammarkollegiet	462 362				
4137	Återbetalning av övriga näringslån, Statens jordbruksverk	3 627				
4138	Återbetalning av tidigare infriade statliga garantier	2 000				
4139	Återbetalning av lokaliseringslån	60 000				
4311	Återbetalning av statens lån för universitetsstudier	40				
4312	Återbetalning av allmänna studielån	1 000				
4313	Återbetalning av studiemedel	2 492 000				
4514	Återbetalning av lån för studentkårslokaler	130				
4516	Återbetalning av utgivna startlån och bidrag	500				
4517	Återbetalning från Portugalfonden	0				
4519	Återbetalning av statens bosättningslån	45				
4525	Återbetalning av lån för svenska FN-styrkor	50 000				
4526	Återbetalning av övriga lån	17 518				
5000	***Kalkylmässiga inkomster:***	*5 300 000*				
5113	Statens järnvägars avskrivningar	0				
5121	Avskrivningar på fastigheter	450 000				
5131	Uppdragsmyndigheters m.fl. komplementkostnader	730 000				
5144	Avskrivningar på förrådsanläggningar för civilt totalförsvar	0				
5211	Statliga pensionsavgifter	4 120 000				

			Reservanternas förslag i förhållande till utskottets förslag			
		Utskottets	Res 16	Res 17	Res 18	Res 19
	Inkomsttitel	förslag	m	kd	c	fp
6000	***Bidrag m.m. från EU:***	*10 241 116*				
6111	Arealbidrag	3 800 000		+1 350 000		
6112	Kompletterande åtgärder	1 350 000				
6113	Övriga interventioner	500 000				
6114	Exportbidrag	650 000				
6115	Djurbidrag	700 000				
6116	Offentlig lagring	100 000				
6119	Övriga bidrag från EG:s jordbruksfonds garanti sektion	3 000				
6121	EG-finansierade struktur- och regionalstöd till jordbrukssektorn m.m.	320 350				
6211	Bidrag från EG:s fiskefond	9 400				
6311	Bidrag från EG:s regionalfond	580 000				
6411	Bidrag från EG:s socialfond	2 090 000				
6511	Bidrag till transeuropeiska nätverk	85 366				
6911	Övriga bidrag från EG	53 000				
7000	***Extraordinära medel från EU:***					
7111	Återbetalning avseende avgiften till gemenskaps-budgeten	0				
Summa statsbudgetens inkomster		**696 367 736**	**-3 820 000**	**-17 370 000**	**-195 000**	**-11 950 000**

Motion	Motionärer	Yrkanden

Budgetförslagen för år 1999

Utgifter, inkomster och saldo

Utgiftstaket för staten inkl. ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för åren 1999–2001 (prop. 1998/99:1 yrk. 3) (mom. 7 a)

1998/99:Fi208	Carl Bildt m.fl. (m)	3
1998/99:Fi209	Alf Svensson m.fl. (kd)	2
1998/99:Fi211	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	3

Beräkningen av de offentliga utgifterna för åren 1999–2001 (prop. 1998/99:1 yrk. 5) (mom. 7 b)

1998/99:Fi208	Carl Bildt m.fl. (m)	5
1998/99:Fi209	Alf Svensson m.fl. (kd)	3
1998/99:Fi210	Lennart Daléus m.fl. (c)	2

Fördelning av utgifterna på utgiftsområden för budgetåret 1999 (prop. 1998/99: yrk. 9) (mom. 7 c)

1998/99:Fi208	Carl Bildt m.fl. (m)	8
1998/99:Fi209	Alf Svensson m.fl. (kd)	5
1998/99:Fi210	Lennart Daléus m.fl. (c)	3
1998/99:Fi211	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	5

Förändringar av anslagsbehållningarna för budgetåret 1999 (prop. 1998/99:1 yrk. 10) (mom. 7 d)

1998/99:Fi208	Carl Bildt m.fl. (m)	9

Motion	Motionärer	Yrkanden

Inkomster

Skattepolitikens inriktning

1998/99:Fi209	Alf Svensson m.fl. (kd)	11
1998/99:Sk306	Lennart Daléus m.fl. (c)	1
1998/99:Sk308	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	1, 18
1998/99:Sk309	Alf Svensson m.fl. (kd)	2, 3, 15
1998/99:Sk311	Carl Bildt m.fl. (m)	1
1998/99:N330	Alf Svensson m.fl. (kd)	14

Skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare
(prop. 1998/99:1 yrk. 30 delvis) (mom. 7 f)

1998/99:Fi209	Alf Svensson m.fl. (kd)	7
1998/99:Sk306	Lennart Daléus m.fl. (c)	13 delvis
1998/99:Sk311	Carl Bildt m.fl. (m)	7

Det fasta beloppet vid beskattningen av förvärvsinkomster
(prop. 1998/99:1 yrk. 31 delvis) (mom. 7 g)

1998/99:Fi610	Nils Fredrik Aurelius (m)	
1998/99:Sk306	Lennart Daléus m.fl. (c)	14

Inkomstskatteskalan

1998/99:Sk306	Lennart Daléus m.fl. (c)	13 delvis
1998/99:Sk308	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	4, 15, 16
1998/99:Sk309	Alf Svensson m.fl. (kd)	17, 31
1998/99:Sk311	Carl Bildt m.fl. (m)	2, 3, 5, 8–10

Resor till och från arbetet

1998/99:Sk309	Alf Svensson m.fl. (kd)	18
1998/99:Sk311	Carl Bildt m.fl. (m)	19–21

Motion	Motionärer	Yrkanden
Pensionssparande		
1998/99:Sk308	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	11 delvis
1998/99:Sk309	Alf Svensson m.fl. (kd)	11
1998/99:Sk311	Carl Bildt m.fl. (m)	22
1998/99:Sf283	Kerstin Heinemann m.fl. (fp)	1 delvis
Kompetenskonton m.m.		
1998/99:Sk308	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	11 delvis
1998/99:Sk309	Alf Svensson m.fl. (kd)	14
1998/99:Sf283	Kerstin Heinemann m.fl. (fp)	1 delvis
Tjänstesektorn och F-skattsedel		
1998/99:Sk302	Bo Lundgren m.fl. (m)	1, 2
1998/99:Sk303	Bo Lundgren m.fl. (m, kd, fp)	
1998/99:Sk306	Lennart Daléus m.fl. (c)	8
1998/99:Sk308	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	2
1998/99:Sk309	Alf Svensson m.fl. (kd)	13
1998/99:Sk310	Carl Bildt m.fl. (m)	5, 6
1998/99:Sk609	Kent Olsson m.fl. (m, kd)	
1998/99:Sk629	Bo Lundgren m.fl. (m)	11
1998/99:A811	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	4
Yrkesfiskare		
1998/99:Sk306	Lennart Daléus m.fl. (c)	12
1998/99:Sk309	Alf Svensson m.fl. (kd)	26
1998/99:MJ224	Alf Svensson m.fl. (kd)	36
Beskattning av royalty		
1998/99:Sk302	Bo Lundgren m.fl. (m)	3
1998/99:Sk309	Alf Svensson m.fl. (kd)	5

Motion	Motionärer	Yrkanden
Inkomst av kapital		
1998/99:Sk302	Bo Lundgren m.fl. (m)	4
Pensionärernas särskilda grundavdrag		
1998/99:Sk301	Göte Jonsson (m)	
1998/99:Sk311	Carl Bildt m.fl. (m)	6
Ägarbeskattning		
1998/99:Sk306	Lennart Daléus m.fl. (c)	9
1998/99:Sk308	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	5
1998/99:Sk309	Alf Svensson m.fl. (kd)	4, 8
1998/99:Sk310	Carl Bildt m.fl. (m)	1
Fåmansföretag		
1998/99:Sk306	Lennart Daléus m.fl. (c)	6, 7
1998/99:Sk308	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	7
1998/99:Sk310	Carl Bildt m.fl. (m)	2
1998/99:Sk629	Bo Lundgren m.fl. (m)	1–10
1998/99:N330	Alf Svensson m.fl. (kd)	15
Redovisning av moms och annan skatt		
1998/99:Sk308	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	9
1998/99:Sk309	Alf Svensson m.fl. (kd)	6
1998/99:Sk310	Carl Bildt m.fl. (m)	4
Investeringar i kärnkraftverk		
1998/99:Fi210	Lennart Daléus m.fl. (c)	36
Arbetsgivaravgifter		
1998/99:Fi206	Inger Strömbom m.fl. (kd, m, fp)	
1998/99:Sk306	Lennart Daléus m.fl. (c)	3
1998/99:Sk308	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	3
1998/99:Sk309	Alf Svensson m.fl. (kd)	7
1998/99:A811	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	9

Motion	Motionärer	Yrkanden
Särskild löneskatt på vinstandelsmedel		
1998/99:Sk302	Bo Lundgren m.fl. (m)	6
1998/99:Sk306	Lennart Daléus m.fl. (c)	5
1998/99:Sk308	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	10
1998/99:Sk309	Alf Svensson m.fl. (kd)	12
Fastighetsskatten på bostadshyreshus (prop. 1998/99:1 yrk. 32 delvis) (mom. 7 h)		
1998/99:Fi209	Alf Svensson m.fl. (kd)	8
1998/99:Sk305	Sören Lekberg och Ingemar Josefsson (s)	
1998/99:Sk306	Lennart Daléus m.fl. (c)	16
1998/99:Sk307	Holger Gustafsson m.fl. (kd)	2
1998/99:Sk309	Alf Svensson m.fl. (kd)	19
1998/99:Sk311	Carl Bildt m.fl. (m)	11, 13
1998/99:Bo209	Knut Billing m.fl. (m)	4
1998/99:Bo237	Ulla-Britt Hagström m.fl. (kd)	13
Fastighetsbeskattningen i övrigt		
1998/99:Sk304	Tuve Skånberg och Rolf Åbjörnsson (kd)	1, 2
1998/99:Sk306	Lennart Daléus m.fl. (c)	15
1998/99:Sk307	Holger Gustafsson m.fl. (kd)	1, 3, 4, 8
1998/99:Sk308	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	17
1998/99:Sk309	Alf Svensson m.fl. (kd)	20, 32
1998/99:Sk311	Carl Bildt m.fl. (m)	12, 14, 15
1998/99:Sk647	Inga Berggren och Ingvar Eriksson (m)	1, 2, 4
1998/99:Sk731	Jeppe Johnsson och Ingvar Eriksson (m)	2
1998/99:MJ406	Carl G Nilsson (m)	2
1998/99:N230	Rigmor Ahlstedt (c)	3
1998/99:N231	Dan Ericsson m.fl. (kd)	4
1998/99:N274	Göran Hägglund m.fl. (kd)	22
1998/99:Bo209	Knut Billing m.fl. (m)	6

Motion	Motionärer	Yrkanden
Förmögenhetsskatten		
1998/99:Sk304	Tuve Skånberg och Rolf Åbjörnsson (kd)	3
1998/99:Sk306	Lennart Daléus m.fl. (c)	4
1998/99:Sk307	Holger Gustafsson m.fl. (kd)	5, 6
1998/99:Sk308	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	6
1998/99:Sk309	Alf Svensson m.fl. (kd)	10
1998/99:Sk310	Carl Bildt m.fl. (m)	3
1998/99:Sk311	Carl Bildt m.fl. (m)	16, 17
Mervärdesskatt		
1998/99:Sk309	Alf Svensson m.fl. (kd)	24, 25
Energiskatt		
1998/99:Sk306	Lennart Daléus m.fl. (c)	17, 19
Jordbrukets energiskatter		
1998/99:Sk306	Lennart Daléus m.fl. (c)	11
1998/99:MJ224	Alf Svensson m.fl. (kd)	4–7, 30
1998/99:MJ256	Göte Jonsson m.fl. (m)	3
Trafikområdet		
1998/99:Sk302	Bo Lundgren m.fl. (m)	5
1998/99:Sk306	Lennart Daléus m.fl. (c)	20
1998/99:Sk309	Alf Svensson m.fl. (kd)	28
1998/99:Sk311	Carl Bildt m.fl. (m)	18
Övriga punktskatter		
1998/99:Sk306	Lennart Daléus m.fl. (c)	18
1998/99:Sk309	Alf Svensson m.fl. (kd)	16, 22
Övriga inkomstförslag		
1998/99:Fi210	Lennart Daléus m.fl. (c)	28–30, 35
1998/99:Sk309	Alf Svensson m.fl. (kd)	1 delvis

Motion	Motionärer	Yrkanden
Beräkningen av statsbudgetens inkomster för budgetåret 1999 (prop. 1998/99:1 yrk. 8) (mom. 7 i)		
1998/99:Fi208	Carl Bildt m.fl. (m)	7
1998/99:Fi209	Alf Svensson m.fl. (kd)	4
1998/99:Sk309	Alf Svensson m.fl. (kd)	1 delvis, 27
1998/99:Fi210	Lennart Daléus m.fl. (c)	27
1998/99:Fi211	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	4

Utgifter

Enskilda utgiftsområden		
1998/99:Fi507	Lars Tobisson m.fl. (m)	11
1998/99:Sk311	Carl Bildt m.fl. (m)	4
1998/99:U213	Göran Lennmarker m.fl. (m)	5
1998/99:U304	Göran Lennmarker m.fl. (m)	5
1998/99:U504	Margareta Andersson och Kenneth Johansson (c)	3
1998/99:U806	Göran Lennmarker m.fl. (m)	4
1998/99:Sf283	Kerstin Heinemann m.fl. (fp)	9

Reservationer

1. Allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken (mom. 1) (m, kd, fp)

Mats Odell (kd), Lennart Hedquist (m), Fredrik Reinfeldt (m), Per Landgren (kd), Anna Åkerhielm (m), Lars Leijonborg (fp) och Bo Lundgren (m) anser

dels att finansutskottets yttrande i avsnitt 1.2.7 *Finansutskottets syn på budgetpropositionens och partimotionernas konjunkturbedömningar* bort utgå,

dels att finansutskottets yttrande i avsnitt *1.3 Finansutskottets förslag till inriktning av den allmänna ekonomiska politiken* bort ha följande lydelse:

Jobballiansen

Arbetslösheten, den öppna och den dolda, är vårt lands största ekonomiska och sociala problem. Att skapa radikalt bättre förutsättningar för nya jobb och tillväxt måste därför vara det avgörande politiska uppdraget under de år då Sverige tar steget in i 2000-talet.

Det skrev ledarna för Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna och Folkpartiet i en gemensam debattartikel i våras och enligt utskottet gäller det i högsta grad fortfarande.

I denna artikel lanserades ett sjupunktsprogram för att vända utvecklingen. Det innefattade 1) sänkta skatter på arbete och företagande, 2) särskilda skattelättnader för hemnära tjänster, 3) minskat krångel för företagen, 4) en modernisering av arbetsmarknadsreglerna, 5) möjlighet för företagen att använda euron även vid ett utanförskap från valutaunionen, 6) en förnuftig energipolitik samt 7) åtgärder för att göra Sverige till spjutspetsland inom IT.

Efter riksdagsvalet bygger enligt utskottets mening den socialdemokratiska regeringen på ett parlamentariskt underlag som leder till en i ännu högre grad mer tillväxt- och jobbfientlig politik än tidigare.

I den budgetproposition som regeringen överlämnade till riksdagen i oktober finns knappt en enda åtgärd på de sju områdena. Men enligt utskottet finns det överensstämmande förslag på dessa områden i de respektive budgetalternativ som Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna och Folkpartiet liberalerna presenterar med anledning av budgetpropositionen:

- Sänkt inkomstskatt, slopad skatt på aktieutdelning och successivt slopad förmögenhetsskatt.
- 50 % skattereduktion för hemnära tjänster.
- Genomförande av flertalet av Småföretagsdelegationens förenklingsförslag och införande av en förenklad deklaration för småföretag.
- Reformerade arbetsmarknadslagar.
- Tillåtelse för företagen att ange aktiekapital och redovisa i euro.
- Stoppad snabbstängning av Barsebäck.
- Spridande av ägandet av Telia och förutsättningar för en snabb utbyggnad av infrastrukturen för datakommunikation med hög kapacitet.

Regeringens felbedömning

Enligt utskottets mening är det fullständigt unikt att en svensk regering ett par veckor efter det att den lagt fram sitt viktigaste ekonomisk-politiska dokument under året – budgeten – måste medge att de förutsättningar som den är grundad på inte håller, trots att varningssignalerna varit många och tydliga. De betydligt sämre konjunkturutsikter som kunde förutses redan i somras borde ha fått sätta större spår i budgeten och den ekonomiska politik den är grundad på. Regeringen har dock valt att blunda för detta.

Den internationella finansiella oron har varit fullt märkbar under drygt ett års tid. Under sommaren och hösten 1997 blommade krisen i Sydostasien upp som starkast. Efter hand har dess återverkningar på västvärlden framstått som allt allvarligare. En del av dessa återverkningar visar sig via en lägre tillväxttakt i världshandeln. Både IMF och EU-kommissionen räknar med en halvering av världshandelns tillväxt mellan 1997 och 1998. Detta får direkta återverkningar på europeiska, och därmed svenska, företag. De direkta utrikeshandelseffekterna är dock förmodligen inte de allvarligaste. Allvarligare är de återverkningar som kan komma via de finansiella marknaderna.

En finansiell oro med sämre kreditmöjligheter som följd medför att både hushåll och företag, i Sverige och andra delar av världen, kommer att bli försiktigare med sina utgifter. Då blir konsumtion och investeringar lägre, efterfrågan faller eller ökar bara långsamt. Tillväxt och sysselsättning blir sämre.

De nedrevideringar av de internationella prognoserna som hittills förekommit har mestadels tagit fast på de direkta, handelsrelaterade riskerna. Det är mycket svårbedömt vilka de vidare riskerna är. I sin nya prognos för 1999 har OECD reviderat ner sin prognos för tillväxten i OECD-området från 2,5 % i somras till 1,7 %. OECD-sekretariatet menar att sannolikheten för en ren recession har minskat men riskerna för en sämre utveckling än prognoserna anger är betydande. Hur djup den nuvarande krisen blir är också beroende av vilken politik som förs, både av regeringar och centralbanker.

Medvetenheten om riskerna är tydligen låg inom regeringen eller också väljer den att medvetet bortse från dem. Prognoserna präglas av rosighet och hurtfrisk optimism. I sitt sidoalternativ gör regeringen ett halvhjärtat försök att lägga in konsekvenserna av lägre tillväxt i omvärlden. Följderna av detta sidoalternativ, som alltmera riskerar att bli huvudalternativet, är ofullständigt redovisade i regeringens budgetproposition. I sin nya prognos räknar OECD med 2,2 % tillväxt i Sverige år 1999, dvs. betydligt sämre än regeringens huvudalternativ på 3 %.

År 1998 riskerar därmed att bli den svenska konjunkturens höjdpunkt. Perioden med ”de sju feta åren” som regeringen talat om tycks försvinna alltmer i fjärran. Samtidigt är regeringens budget baserad på en förutsättning om en genomsnittlig årlig BNP-tillväxt om 3 % eller mer tre år i rad. Detta har inte förekommit i Sverige sedan 1960-talet.

Enligt utskottets mening blir tecknen på en avmattning allt fler. Industriproduktionen hade redan i augusti fallit med 9 % sedan kulmen under vårenförsommaren. Orderingången till industrin har sedan i våras fallit med nästan

6 %. Minskningen gäller främst order från exportmarknaden men sedan i somras har även orderingången från hemmamarknaden sjunkit. Enbart i september var minskningen 2,2 %. Totalt sett låg orderingången drygt 7 % under nivån vid samma tid för ett år sedan. Även Konjunkturinstitutets barometer för det tredje kvartalet visar på en avmattning vad gäller industrins orderingång, produktion och sysselsättning. Industrin är av intresse bl.a. därför att den brukar påverkas först av förändringar i konjunkturen. Avmattningen inom industrin kommer sannolikt att följas av avmattning också inom andra delar av ekonomin. Statistiska centralbyråns sammanfattande aktivitetsindex försämrades i september.

Regeringens förhoppning har varit att hemmamarknaden skulle hålla uppe den ekonomiska utvecklingen när exporten till omvärlden saktade av. Som framgick ovan har orderingången även från hemmamarknaden börjat sjunka. Detaljhandelns försäljning sjönk i september med inte mindre än 2,3 %. Ett ytterligare tecken på ökad försiktighet hos hushållen är att takten i registreringen av nya bilar har avtagit. Registreringarna i september var 11 % lägre än i augusti.

Nedgången i aktiekurserna under hösten tenderar i sig att dämpa konsumtionsviljan. Även om aktiesparande för de flesta är av långsiktig karaktär medför ändå det faktum att nästan 5 miljoner svenskar direkt eller indirekt är aktieägare att aktiekursernas utveckling påverkar hushållens bedömning av det framtida konsumtionsutrymmet.

En mera direkt påverkan på konsumtionsbenägenheten anses huspriserna ha. Stigande husvärden kan relativt lätt via upplåning transformeras till konsumtionsutrymme. Huspriserna har stigit under ett par års tid. Sedan i somras har de dock stagnerat och låg i oktober på samma nivå som i juli. Därmed uteblir det stöd för konsumtionen som stadigt stigande huspriser utgör.

Hushållens egna bedömningar av det ekonomiska läget som de återspeglar sig i de månatliga undersökningarna av inköpsplanerna har blivit allt dystrare. Som framgår av diagram 1 har bedömningen av Sveriges ekonomiska läge vänts i alltmer negativ riktning. Detta kommer efter hand att också påverka hushållens konsumtionsbenägenhet.

Enligt utskottets mening är det inte bara den privata konsumtionen som troligen blir lägre än regeringen räknar med. Den kommunala konsumtionen som regeringen antar skall öka med nästan 1 % 1999 väntas enligt Kommunförbundet bara öka med 0,2 % i primärkommunerna som utgör den övervägande delen av den kommunala sektorn. Det betyder också färre jobb i kommunernas kärnverksamheter.

Diagram 1. Hushållens bedömning av det ekonomiska läget i Sverige

Andel fler hushåll som tror att det skall bli bättre än de som tror att det skall bli sämre de kommande 12 månaderna.

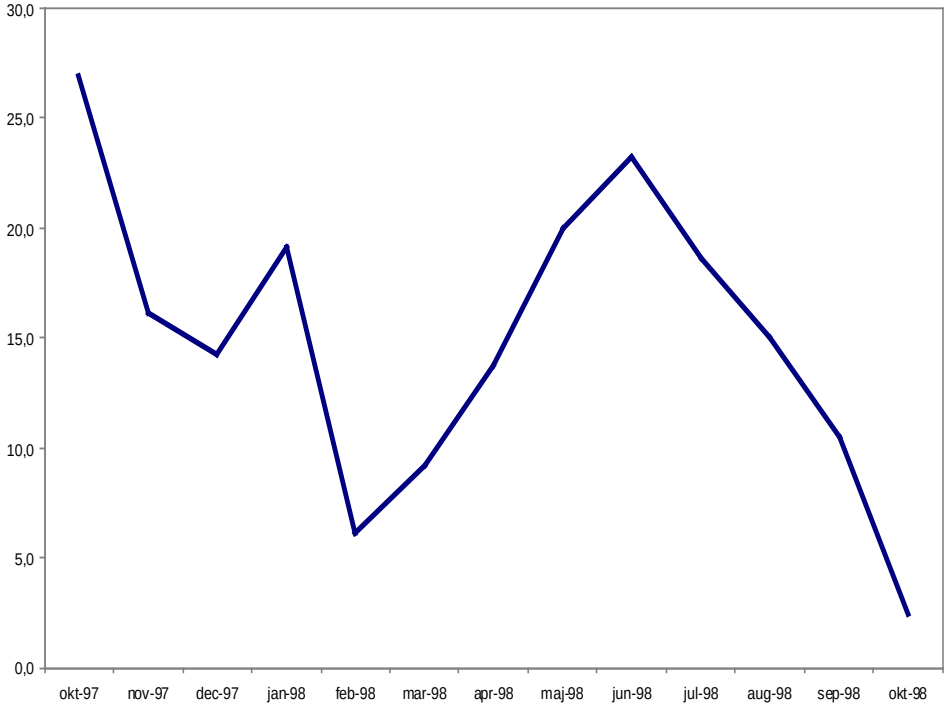

Källa: SCB

När konjunkturen här hemma och i omvärlden ser ut att bli sämre påverkar det också företagens investeringsbenägenhet. Enligt den senaste investeringsenkäten, från oktober månad, väntas industriinvesteringarna öka med 5 % i år och vara oförändrade nästa år mot regeringens prognos som innebar +8 % 1999 och +5 % 1999. Efter hand som även hemmamarknaden visar tendenser att stagnera kommer rimligen även investeringsbenägenheten bland tjänsteföretagen att bli mattare. Enligt investeringsenkäten kommer minskningen av investeringarna att bli kraftig i tjänstesektorn nästa år.

För bostadsbyggandet räknade regeringen med en ökning i år om 5–6 % upp till över 12 000 nya lägenheter. Hittills i år har nybyggandet under de tre första kvartalen legat 6 % lägre än i fjol. Bara 6 600 lägenheter har börjat byggas. Även på detta område förefaller regeringens prognoser alltför optimistiska.

Svag ekonomi – sämre sysselsättning

Följden av en svagare ekonomisk utveckling blir lägre sysselsättning och högre arbetslöshet. Arbetsmarknaden brukar följa produktionen med en viss tidseftersläpning men det förefaller nu som om sysselsättningsförsämringen

skulle komma relativt snabbt. Det första tecknet är att varslen om avskedanden inom industrin nu ökar mycket snabbt.

Tabell 1. Varsel inom industrin

	Oktober 1998	Oktober 1997	Proc. förändring
Varsel om uppsägning	5 510	3 496	57,6

Källa: AMS

Sysselsättningen var i snabb tillväxt när fyrpartiregeringen avgick hösten 1994. Denna ökning fortsatte en tid in på 1995. Därefter stagnerade sysselsättningen och denna stagnation höll i sig tills en viss ökning började under 1998. Ökningstakten har dock mattats av sedan våren – sommaren 1998. Facit för regeringens mandatperiod är att sedan hösten 1994 har bara ca 37 000 nya jobb tillkommit. Antalet kvinnor med jobb är drygt 20 000 lägre än när den socialdemokratiska regeringen tillträdde.

Hade vi haft samma sysselsättningsutveckling som i de övriga nordiska länderna hade vi i dag haft över 300 000 fler jobb. Finland som drabbades hårdare än Sverige i början av 90-talet har sedan 1994 återhämtat hälften av denna sysselsättningsförlust medan återhämtningen i Sverige bara är marginell.

Som en följd av de sämre utsikterna har t.ex. AMS skrivit ner sin tidigare optimistiska sysselsättningsprognos för 1999 från en sysselsättningsökning på över 60 000 personer till ungefär 30 000. Detta kan jämföras med regeringens sysselsättningsprognos i budgeten om 59 000 jobb för 1999.

Detta är inte den första missbedömningen av sysselsättningsutvecklingen som regeringen gjort. Successivt lovade regeringen ca 250 000 nya jobb under den förra mandatperioden, resultatet blir ca 35 000 personer inklusive årets ökning. Även om regeringen i första hand valt, inte ett sysselsättningsmål utan ett mål för den öppna arbetslösheten för år 2000, tycks det mesta tala för att inte heller detta kan uppnås trots de betydande ansträngningar som regeringen gör för att föra bort arbetslösa ur statistiken. Praktiskt taget ingen av dem som gör prognoser för svensk ekonomi tror att regeringen kommer att nå målet om 4 % öppen arbetslöshet år 2000. OECD räknar t.ex. med en arbetslöshet på 6 %.

Den svaga sysselsättningsutvecklingen som nu kan förutses för 1999 innebär att regeringens andrahandsmål om en sysselsättningsökning om ca 55 000 personer i genomsnitt per år under de närmaste åren knappast heller kommer att infrias. Det första året i mandatperioden kommer att inledas med en svag sysselsättning.

Krisens bakgrund och orsaker

Enligt utskottets mening har Sveriges ekonomiska utveckling sedan början av 1970-talet varit svagare än i flertalet jämförbara länder. I början av 1970-talet var Sverige en av världens tre fyra rikaste nationer. Sedan dess har vi halkat efter andra länder. När världsekonomin har vuxit har svensk ekonomi vuxit långsammare. När den internationella konjunkturen har fallit, har kon-

junkturen i Sverige fallit djupare. Inget av de länder som i början av 1970-talet tillsammans med Sverige låg bland de tre fyra främsta har fallit tillbaka på samma sätt som Sverige. Svensk ekonomi har inte lyckats hålla jämna steg med tillväxten i övriga världen som lyfts upp av en snabbt växande världshandel och integrerade finansiella marknader. Följaktligen har även reallöneutvecklingen i Sverige varit svag jämfört med många andra länder.

Den grundläggande orsaken till att Sverige fallit i välståndsligan är kombinationen av strukturella problem och ekonomiska störningar. Efter varje störning har svensk ekonomi haft allt svårare att komma igen; den har sackat efter allt mer. Under andra hälften av 1980-talet fick vi en överhettad spekulationsekonomi med dramatiskt negativa följder. Sedan kreditmarknaderna avreglerats 1985 ökade utlåningen våldsamt till följd av hög inflation och skatteregler som gynnade låntagande. Till stor del placerades lånen i fastigheter och ledde till en ohållbar prisuppgång. När bubblan brast uppstod ansenliga kreditförluster. De som kunde amorterade ned sina lån från 1980-talet, vilket i sin tur minskade den inhemska efterfrågan. Arbetslösheten ökade och budgetunderskottet växte.

Dessa problem startade under den dåvarande socialdemokratiska regeringen. Fyrpartiregeringen lyckades successivt vända den ekonomiska utvecklingen rätt. Budgetunderskottet minskade och arbetslösheten sjönk hösten 1994.

Växande risk för permanent massarbetslöshet

Även om sysselsättningen enligt den senaste arbetskraftsundersökningen ökade jämfört med förra hösten fruktar utskottet som redovisats ovan att detta är en kortfristig lättnad som snart kommer att förflyktigas. Sverige kommer då sannolikt att ha haft en konjunkturuppgång med en mycket måttlig sysselsättningsökning. Då kommer inte heller arbetslösheten att minska permanent. Hittills har den kunnat minska främst genom att människor förts bort ur statistiken.

Enligt utskottets mening är detta allvarligt eftersom all internationell erfarenhet visar att hög arbetslöshet efter ett tag tenderar att permanentas. Även i dagsläget är den totala arbetslösheten nästan 10 %. Då har inte beaktats att en del av Kunskapslyftet inte i tillräcklig utsträckning utgör en förberedelse för ett riktigt jobb. Det är inte fel att ge människor kunskaper men det vilar ett tungt ansvar på den som generellt utlovar att utbildning i sig ger jobb utan att beakta de förutsättningar i form av företagande m.m. som måste föreligga för att det skall bli några nya jobb att gå till.

Att en stor grupp människor som egentligen skulle vilja ha jobb eller jobba mera inte har tillräcklig anknytning till arbetsmarknaden framgår av tabell 2.

Tabell 2. Personer helt eller delvis utanför arbetsmarknaden, oktober 1998

	Antal personer	Procent av arbetskraften
Öppet arbetslösa	239 000	5,6
Undersysselsatta[1]	311 000	7,4
Latent arbetssökande[2]	170 000	4,0
Summa	**720 000**	**17,0**

[1]Personer som av arbetsmarknadsskäl arbetar mindre än de skulle vilja.
[2]Personer som velat och kunnat ta arbete vid mättillfället. Här ingår personer som inte räknas som öppet arbetslösa, t.ex. vissa studerande som söker arbete.
Källa: SCB

Enligt utskottets mening är det anmärkningsvärt att över 700 000 personer, eller 17 % av arbetskraften helt eller delvis står utanför arbetsmarknaden vid konjunkturtoppen när det samtidigt finns överhettningsproblem. Antalet som står utanför arbetsmarknaden är med stor sannolikhet ännu större. Statistiken medger inte klara avgränsningar, men till de grupper som angivits i tabellen kan läggas huvuddelen av dem som ingår i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärder, dvs. ytterligare 150 000–180 000 personer.

Att den öppna arbetslösheten gått ned under det senaste året beror till en del på att utbudet av arbetskraft hållits tillbaka genom att antalet heltidsstuderande ökat och förtidspensioneringarna tilltagit. Regeringens politik mot arbetslösheten har fått karaktär av en kamp mot arbetskraften. Arbetslinjen är på väg att överges, arbetslösa förtidspensioneras av arbetsmarknadsskäl och andra lyfts ut ur arbetskraften på andra sätt. Enligt utskottets mening verkar arbetsmarknadspolitiken i långa stycken gå ut på att statistiskt manipulera talen för den öppna arbetslösheten genom att flytta bort människor ur arbetskraften. Av de åtgärder som regeringen föreslagit under senare år gäller merparten ökade offentliga insatser, medan viktiga åtgärder för att förbättra företagsklimatet och företagandets villkor nästan helt lyser med sin frånvaro.

Bara den rent ekonomiska kostnaden för samhället av dagens arbetslöshet har av forskare vid Högskolan i Växjö uppskattats till ca 150 miljarder kronor, eller 35 000–40 000 kr per hushåll årligen. Till denna kostnad skall läggas förlorad självrespekt hos individen, ökade sociala problem, förlorad arbetslivserfarenhet och ökad otrygghet hos enskilda och familjer inför risken att förlora jobbet.

Den socialdemokratiska regeringen övertog 1994 en positiv utveckling på arbetsmarknaden. Tvåtusen nya riktiga jobb skapades varje vecka hösten 1994. Svensk ekonomi var inne i en tillväxtfas som, om den hade fullföljts, skulle ha inneburit att avsevärt flera människor hade haft riktiga jobb i dag. Denna positiva trend bröts dessvärre under första delen av 1995. Även denna gång tycks den sysselsättningsökning som en konjunkturåterhämtning skulle kunna ge vara på väg att kastas bort.

Unikt konjunkturkänsliga offentliga finanser

Effekterna av en alldeles för optimistisk prognos för den svenska ekonomin kommer, förutom vad gäller sysselsättningen, att visa sig i de offentliga finanserna. Både svenska och internationella organ som OECD, EU-kommissionen och IMF har länge konstaterat att Sverige har de mest konjunkturkänsliga offentliga finanserna bland industriländerna. Denna känslighet har i och för sig minskat något under senare år genom t.ex. skattereformen och sänkningen av vissa ersättningsnivåer i socialförsäkringarna. OECD anser dock att Sverige fortfarande har de mest konjunkturkänsliga offentliga finanserna bland medlemsländerna. Vid en förändring av BNP med 1 % förändras upplåningsbehovet med drygt 70 % av BNP-förändringen, enligt OECD. Regeringen menar för sin del att de offentliga finanserna är betydligt mindre konjunkturkänsliga – vid en BNP-förändring med 1 % skulle de offentliga finanserna påverkas motsvarande ca 50 % därav – men den beräkningen förefaller grundad på orealistiska antaganden om kommuners och landstings ekonomiska handlingsfrihet. Först när Sverige befinner sig i nästa konjunkturbotten kommer man att ha vunnit den nödvändiga kunskapen om hur känsliga de offentliga finanserna faktiskt är. Tills dess måste finanspolitiken drivas med stor vaksamhet och försiktighet.

Den bild som regeringen försöker ge av att de statsfinansiella problemen nu är lösta är inte sann. Skulle konjunkturen försvagas, vilket är sannolikt, kan statsfinanserna på nytt bli av stor ekonomisk-politisk vikt. Även om åtgärder vidtagits dels under fyrpartiregeringen, dels under den socialdemokratiska regeringen är känsligheten för tillväxten hög. Av vikt i sammanhanget är att en betydande del av förbättringen av statsfinanserna är av engångskaraktär. Inte mindre än 200 miljarder kronor är enligt RRV/Ekonomistyrningsverket engångsposter under åren 1995–1998.

Regeringens kalkyl i sidoalternativet med lägre BNP-tillväxt anger bara förhållandevis små följder på de offentliga finanserna. Detta är en följd av antagandet om relativt låg känslighet för variationer i tillväxten. Skulle man i stället tillämpa den känslighet för tillväxten som Konjunkturinstitutet angivit inför finansutskottet – de offentliga finanserna förändras motsvarande ca 75 % av BNP-förändringen – blir i stället resultatet följande:

De offentliga finansernas känslighet är beroende av tillväxtens sammansättning. Förändringar i den privata konsumtionen påverkar det offentliga saldot mera än förändringar i exporten. Med den försvagning av den privata konsumtionen som nu kan skönjas är den i tabellen angivna alternativa beräkningen inte osannolik. Det är således fullt tänkbart att det planerade överskottet i de offentliga finanserna redan nästa år kommer att raderas ut som en följd av en svag ekonomi.

Tabell 3. Det konjunkturkänsliga offentliga finansiella sparandet – en alternativ kalkyl för 1999

	Mdr kr	% av BNP
Regeringens huvudalternativ	21	1,1
Regeringens sidoalternativ med lägre tillväxt	10	0,5
Regeringens sidoalternativ med KI:s antagande om känslighet för de offentliga finanserna (75 %)	0	0

Brister i lönebildningen

Enligt utskottets mening har lönebildningen under lång tid varit den svenska ekonomins sorgebarn. Löneökningarna har nästan genomgående legat ett par procentenheter över löneökningarna i våra viktigaste konkurrentländer. Men detta har inte givit de svenska löntagarna en motsvarande högre standard. Det mesta har ätits upp av skattehöjningar och inflation. Medan lönekostnaden i löpande priser nästan tiofaldigats för en industriarbetare sedan 1970 har det reala innehållet efter skatt stannat vid någon procent per år.

Regeringen gör bedömningen att löneökningarna skall ligga på ca 3 % de närmaste åren trots att inga åtgärder föreslås för att få lönebildningen att fungera bättre, t.ex. lägre skatt på arbete och rimligare arbetsmarknadsregler. Utskottet vill i sammanhanget peka på att t.ex. företrädare för Riksbanken och professor Lars Calmfors, hävdat att Sverige kanske som t.ex. Nederländerna måste ha löneökningar under det europeiska genomsnittet under flera år för att få en sysselsättningsökning. Det är nu inte bara nivån på löneökningarna som måste vara sådan att konkurrenskraften värnas. Minst lika viktigt är att de relativa lönerna successivt anpassas till förändringar på arbetsmarknaden. Som påpekades i vårpropositionen kommer en felaktig lönebildning inte som förr att leda till högre inflation. Genom det inflationsmål som nu styr penningpolitiken kommer en felaktig löneutveckling att leda till högre räntor och ökad arbetslöshet.

Det är glädjande att parterna nu på olika sätt vill ta ett ökat ansvar för lönebildningen och dess konsekvenser. Men regeringen kan inte komma undan sitt ansvar att se till att de spelregler som arbetsmarknadslagarna utgör inte ensidigt gynnar den ena parten.

Ett avgörande tecken på att regeringen försummat den långsiktiga omvandlingen av ekonomi och arbetsmarknad är att tendenser till flaskhalsar börjar visa sig redan nu. Att flaskhalsar på arbetsmarknaden börjat uppträda vid en total arbetslöshet på ca 10 % trots den på papperet stora lediga kapaciteten och tillgången på arbetskraft är ett tydligt och illavarslande tecken på att arbetsmarknaden fungerar dåligt.

Enligt senast tillgängliga uppgifter var sålunda inte mindre än drygt 60 % av de nyanmälda lediga platserna obesatta. Detta kan jämföras med läget under 1994 då arbetsmarknaden också förbättrades, men då andelen obesatta lediga platser stannade vid 40 %. Andelen obesatta platser är nu uppe i närheten av de nivåer som rådde under överhettningsperioden i slutet av 1980-

talet. Då var den totala arbetslösheten 2,5–3 %, i dag är den ca 10 %. Och ändå blir inte platserna besatta.

Regeringen saknar politik för nya företag

Enligt utskottets mening handlar misslyckandet med jobben ytterst om ett misslyckande med företagsamheten i Sverige. Utan ett vitalt nyföretagande kommer vi inte att klara av att få en god sysselsättning. På 45 år har det inte tillkommit ett enda nytt jobb netto i de privata företagen. Antalet nya företag har legat ungefär stilla under de senaste åren men än mer anmärkningsvärt är att antalet egenföretagare har minskat sedan 1995. Bara i år har antalet företagare minskat med ca 2 000. Var femte företagsledare bedömer att huvudkontoret kommer att ha flyttat från Sverige inom fem år. Redan nu sker en tämligen obemärkt utflyttning av viktiga delar av verksamheten som kan få förödande konsekvenser för vår förmåga att klara välfärden framöver. Regeringen har uppenbarligen förlorat förtroendet också hos de stora företagen; just den typ av företag som Socialdemokraterna traditionellt helt fokuserar sin politik på.

Diagram 2. Antalet egenföretagare 1994 –1998

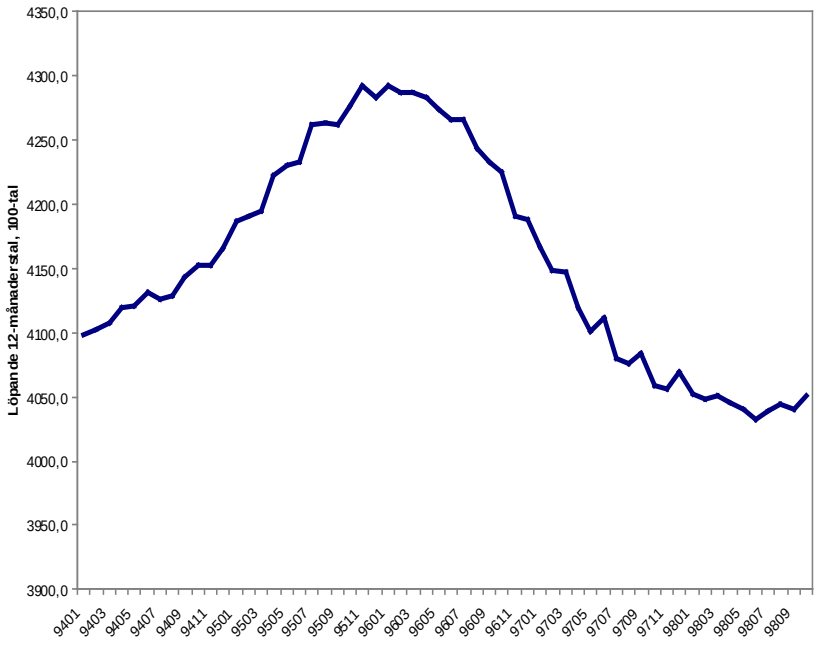

Källa: SCB

Bristen på förtroende för den socialdemokratiska regeringen bland storföretagarna leder till att expansion och nya jobb uteblir. Inte minst skatterna och den ekonomiskt oförnuftiga energipolitiken har sannolikt medverkat till det låga förtroendet.

En central uppgift för varje regering borde vara att förbättra företagsklimatet. En regering som misslyckas med att få många företag att blomstra kommer också att misslyckas med jobben. Och en regering som inte klarar jobben klarar inte heller ekonomins stabilitet och välfärden.

Diagram 3. Antalet företagare 1994–1998

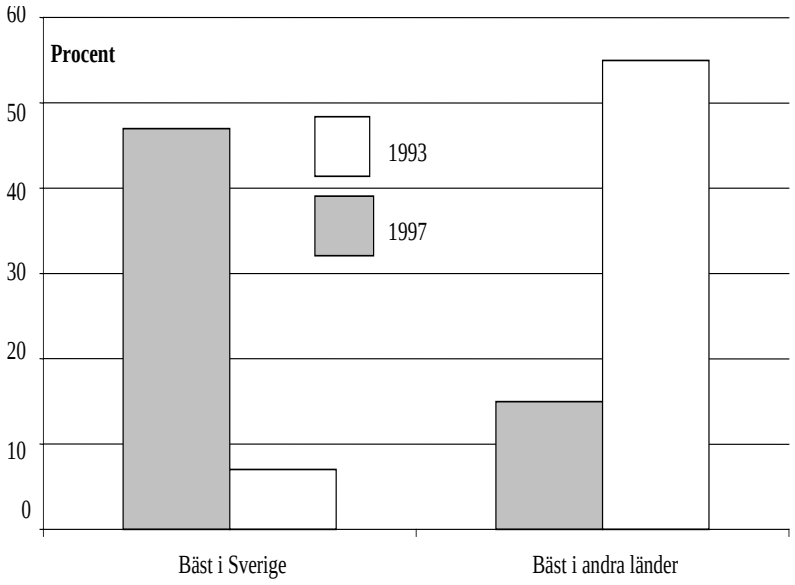

Källa: NUTEK

Den svarta ekonomin

Ytterligare ett allvarligt strukturproblem är den svarta ekonomins utbredning och omfattning. Den svarta sektorn omsätter enligt Riksrevisionsverket (RRV) mellan 50 och 60 miljarder kronor om året i Sverige. Effekterna av den svarta ekonomin innebär ett årligt skattebortfall på mellan 20 och 40 miljarder kronor. RRV:s undersökning visar också att uppemot 800 000 personer någon gång under år 1997 jobbade svart.

Det finns enligt utskottets uppfattning två huvudförklaringar: För det första har det moraliska medvetandet och viljan att handla rätt urholkats. För det andra medför dagens skatteuttag och skattestruktur starka incitament att inte följa de regler som finns, dels därför att skatteuttaget upplevs som orimligt högt, dels därför att reglerna är orimligt krångliga.

En ytterligare grogrund för svartjobb kan vara den misslyckade sysselsättningspolitiken.

Den svarta sektorn innebär även betydande problem för de seriösa företag som redan finns och verkar på den vita marknaden. Vart femte företag drabbas av konkurrens från den svarta sektorn. I en del branscher är det betydligt mer. Det leder till att seriösa företagare inte har en chans att konkurrera om de inte också fuskar med vissa regler. I några branscher har detta blivit en

ond cirkel, där företag upplever att de ”tvingas” fuska för att överleva på marknaden.

.

Tabell 4. Uppfattningar om skattefusk

”Vårt företag är i stor utsträckning utsatt för konkurrens från företag inom branschen som skattefuskar”	
	Instämmer helt
Frisör	70 %
Städning	57 %
Taxi	54 %
Åkeri	46 %
Restaurang	46 %
Bygg	39 %
Alla	**18 %**

Källa: RSV

Dagens skatte- och regeltryck riskerar att leda till en än mer urholkad skattemoral. Detta är ett mycket allvarligt problem. Ett fungerande rättssamhälle bygger på att lagstiftningen är förankrad i människors rättsuppfattning så att man av egen kraft och vilja lyder lagarna.

Det är därför en viktig politisk uppgift att snabbt minska skadliga skattekilar och allmänt förbättra incitamenten att köpa och sälja varor och tjänster vitt och lagligt. Det är också av största vikt att företrädare för såväl näringsliv som offentlig sektor deltar i opinionsbildningen och i praktisk handling visar vikten av att de regler som beslutas verkligen efterföljs.

Allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken

Inledning

Genomgången ovan visar enligt utskottets mening att den svenska ekonomin lider av allvarliga strukturproblem. Det är tydligt att den närmaste tidens konjunktur inte leder till den kraftiga sysselsättningsökning och lägre arbetslöshet som Sverige behöver och regeringen hoppas på. Jobbpolitiken måste läggas om. Den svenska ekonomin måste göras mer dynamisk och mer flexibel så att tillväxten blir högre och betydligt mer uthållig än den varit under de senaste 30 åren.

Sverige lider av ett för dåligt företagarklimat, en för hårt reglerad och rigid arbetsmarknad, en illa fungerande lönebildning och ett för högt skattetryck. En ny ekonomisk politik måste inriktas på att skapa förutsättningar för fler riktiga jobb och växande företag och på att sänka skadliga skatter. Sverige måste bli företagsammare och den privata sektorn måste bli större och mer livskraftig. Det är genom arbete, företagande, tillväxt och fler skattebetalare som välstånd skapas, inte genom högre skatter och högre offentliga utgifter.

Det senaste årens ”fram och tillbaka-politik” måste brytas till förmån för goda, stabila och långsiktigt verkande regler och åtgärder som gynnar inte minst de mindre företagen.

Enligt utskottets mening visar det som skedde under främst 1980-talet på vikten av moral och hög etik. Bl.a. forskningsresultat av 1993 års nobelpristagare i ekonomi, Douglass C. North, tyder på att utformningen av juridiska ramvillkor och normer är ytterst viktiga för ett lands ekonomiska utveckling. Att upprätthålla allmänt accepterade sociala normer och spelregler är alltså en billig metod för samhällsekonomisk effektivitet jämfört med en växande rättslig reglering av det ekonomiska livet. Därför är samhällets förankring i en god etik mycket viktig också för en väl fungerande ekonomi.

Långsiktigt hållbar balans i de offentliga finanserna

En grundläggande förutsättning för en tillväxtpolitik är låg inflation och stabila offentliga finanser. Det möjliggör bl.a. låga räntor och förutsebara ekonomiska villkor för hushåll, företag, investerare och arbetsmarknadens parter. Förutsägbarhet är av central betydelse för att parterna skall kunna medverka till en lönebildning som främjar fler riktiga jobb, både i privat och offentlig sektor.

Insikten om de svenska offentliga finansernas sårbarhet för konjunktursvängningar ställer krav på stor vaksamhet och försiktighet i finans- och budgetpolitiken inför en kommande lågkonjunktur. EU:s stabilitetspakt, med sina regler för budgetpolitiken, och EU:s nationella sysselsättningsplan bör vara centrala måldokument för regeringen, och ange en lägsta ambitionsnivå. De offentliga finanserna skall inte uppvisa underskott över konjunkturcykeln. Först när lågkonjunkturen passeras vet vi med empirisk visshet hur känsliga för konjunkturändringar som Sveriges offentliga finanser är och om t.ex. OECD, EU-kommissionens och andras beräkningar stämmer med verkligheten.

Sårbarheten i de offentliga finanserna bör dock minskas omgående genom att riksdagen beslutar om ett batteri av åtgärder för fler riktiga jobb, bättre villkor för företagande och därmed stimulerar stabil tillväxt. Besparingar och försäljning av statliga företag ökar också stabiliteten genom att minska den offentliga skuldens storlek och räntekänslighet. Ett första mål är att minska den offentliga bruttoskulden så att den exklusive överföring från AP-fonden motsvarar högst 60 % av BNP år 2002.

För stabiliteten i svensk ekonomi – särskilt på ränte- och valutamarknaderna – innebär införandet av euron i elva angränsande EU-länder en delvis ny miljö för politiken. Det medför enligt utskottets mening krav på att Sverige driver en minst lika förtroendeskapande ekonomisk politik som den inom det nya euroområdet. Det gäller särskilt om den nya centralbanken, ECB, väljer att styra sin politik efter ett inflationsmål som ligger under Sveriges riksbanks inflationsmål, och om valutamarknaderna i eurons periferi skulle komma att karakteriseras av återkommande svängningar och oro. Den nya lagstiftningen om Riksbankens oberoende stärker trovärdigheten för penningpolitiken i den nya situationen.

Jobben

Enligt utskottets mening skapas välstånd och välfärd genom arbete. I en situation med ca 10 % arbetslöshet och ökande antal varsel är därför den viktigaste uppgiften för den ekonomiska politiken att snabbt skapa förutsättningar för fler riktiga jobb:

- Ett jobb ger ökad självkänsla och ett meningsfullt innehåll i livet.
- Ett jobb innebär en högre och mer stadigvarande inkomst än exempelvis a-kasseersättning, arbetsmarknadsmedel eller socialbidrag.
- Fler jobb minskar påfrestningarna på familjelivet och olika typer av sociala problem.
- Fler jobb är en förutsättning för stabila offentliga finanser i Sverige.
- Fler jobb ökar Sveriges produktion, minskar behovet av bidrag och ökar resurserna för t.ex. vård och skola.

Utgångspunkten för en politik som syftar till att eliminera massarbetslösheten måste vara att det är i företagen de nya arbetstillfällena kan växa fram. De som avgör om en sådan utveckling kan realiseras är de människor som driver dagens företag och överväger att starta morgondagens. Den politiska uppgiften är därför att skapa ett så gott närings- och företagarklimat att beslut tas om att expandera, om att starta nya företag och om att anställa. Då erhålls en dynamisk arbetsmarknad där den arbetssökande har marknadsmakt och där ständig efterfrågan på nya anställda utgör den avgörande tryggheten för människor i arbetsför ålder.

De nya jobben måste enligt utskottets mening främst komma i den privata sektorn, i små företag som växer och nya företag som startar. Det är genom företagande och arbete som välstånd skapas, inte genom färre företagare, fler bidragstagare och magrare skattebaser. Målet bör enligt utskottet vara att under denna mandatperiod skapa sådana förutsättningar att det kan tillkomma åtminstone 300 000 nya riktiga arbetstillfällen.

Reformera arbetsmarknaden

En reform av lagar och regler på arbetsmarknaden som förbättrar möjligheten att få och ta jobb och ökar rörligheten på arbetsmarknaden bör genomföras utan dröjsmål. Det är särskilt viktigt för de mindre företagens utveckling.

Ett led i arbetet med att skapa förutsättningar för fler jobb är att modernisera arbetslöshetsförsäkringen. A-kassan skall vara en allmän och obligatorisk omställningsförsäkring. Parterna på arbetsmarknaden bör i större utsträckning ha ansvaret för lönebildningen och dess konsekvenser. Det är rimligt att de som har jobb bär en större del av ansvaret för resultatet av sina handlingar. Fackets makt över lönebildningen bör motsvaras av ett ökat ansvar för arbetslöshetsförsäkringens finansiering.

För att lönebildningen ska kunna fungera så att den både ger skälig ersättning för arbete och flera jobb måste det råda balans mellan arbetsmarknadens parter. Staten skall stå neutral mellan parterna.

Skatter

Skattepolitiken måste enligt utskottets mening inriktas på att sänka det totala skattetrycket. De skattebelastningar på arbete, sparande och kapitalbildning som försämrar förutsättningarna för jobb, företagande och investeringar måste avskaffas. Utskottet anser det vara synnerligen riskabelt att låta skattetrycket överskrida 50 % av BNP, vilket emellertid är vad som skett sedan regimskiftet hösten 1994.

Utskottet återkommer nedan till specifika skattesänkningar för att förbättra företagsklimatet, särskilt inom tjänstesektorn, men vill också betona det önskvärda i sänkt skatt på arbete med inriktning på låg- och medelinkomsttagare. Den exakta tidpunkten för genomförandet och omfattningen får bl.a. bestämmas av den ekonomiska tillväxten och stabiliteten i de offentliga finanserna. Det är viktigt att de skattelättnader som genomförs har en klar inriktning mot att skapa förutsättningar för nya jobb. Utskottet prioriterar därför skattesänkningar på arbete. Utskottet anser, till skillnad från regeringen, att hög skatt på arbete leder till mindre arbete precis som hög skatt anses leda till lägre konsumtion av alkohol.

Välfärdspolitiken

Den svenska välfärdspolitiken förutsätter en hög tillväxt och hög sysselsättning. Den nuvarande utvecklingen urholkar därmed basen för den offentliga välfärdspolitiken. Viktiga kärnområden inom vård och utbildning måste ges goda utvecklingsförutsättningar. Det sker bl.a. vid en god tillväxt som ökar kommuners och landstings skattebas. Det är av största vikt att man i kommuner och landsting prioriterar kärnområdena vård, skola och omsorg. Detta innebär att verksamhet som inte behöver ske i kommunal eller landstingskommunal regi prioriteras ned. Utskottet vill dessutom betona vikten av att stat, kommun och landsting i högre grad än för närvarande använder sig av enskilda entreprenörer för att skapa en effektivitetsfrämjande konkurrens och för att ge medborgare valfrihet. Den valfrihetsrevolution som inleddes under den borgerliga regeringsperioden, men som därefter förbytts i sin motsats, måste fullföljas. Utskottet vill också betona vikten av allmän avreglering, slopande av offentliga monopol samt färre kommunala bolag. De inskränkningar i handikappreformen som Socialdemokraterna genomfört bör, liksom försämringarna av änkepensionerna, rivas upp.

Dagens socialförsäkringssystem har brister i flera avseenden. Avgifterna saknar i stor utsträckning direkt koppling till de förmåner som utgår, vilket gör att de i realiteten får samma verkan som en skatt. Därmed blir såväl genomsnitts- som marginalskatten på arbete högre. Till detta kommer bl.a. en allmän misstro mot systemens långsiktiga hållfasthet. Mot denna bakgrund bör en socialförsäkringsreform genomföras med syfte att dels göra en starkare koppling mellan avgifter och förmåner och därmed minska skattekilarna, dels göra systemen stabila. Det kan övervägas att frigöra systemen från statsbudgeten.

Privat äganderätt och ökat hushållssparande

En viktig princip i en tillväxtfrämjande politik är att värna privat ägande och privat sparande. Utskottet välkomnar därför pensionsreformen, vars huvudinriktning är beslutad med bred parlamentarisk majoritet, och särskilt utökningen av den privata premiereserven. Det är en viktig strukturell förbättring av den svenska ekonomin. Utskottet vill betona att premiereserverna är de blivande pensionärernas tillgångar. Möjligheten att i nationalräkenskaperna bokföra premiereserven som offentligt sparande, som Eurostat medgivit, ger varken större eller mindre utrymme för lägre skatter eller ökade offentliga utgifter.

Utskottets förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken

Lägre skatt på arbete och företagande

Utskottet anser, i likhet med vad som sedan flera år förordats av bland annat OECD och Internationella valutafonden och i enlighet med de rekommendationer som givits av EU, att beskattningen av arbete måste lindras. Ett viktigt motiv är att hög skatt på arbete leder till mindre arbete och färre arbetstillfällen på samma sätt som hög skatt på alkohol och tobak leder till lägre konsumtion. Ett annat skäl för sänkt skatt på arbete är att göra det möjligt för fler att leva på sin lön.

Återställd marginalskattereform

Att höga marginaleffekter har negativa effekter på arbetsmarknadens funktionssätt var en allmän insikt som låg bakom skattereformen. Det är viktigt att gå tillbaka till de slutsatser som då drogs. Det måste vara en strävan att återvända till skattereformens inriktning: 30, respektive 50 % i marginalskatt. Det förutsätter att inkomstskatten sänks och att värnskatten avskaffas. Värnskatten var ett brott mot skattereformen när den infördes, och dess nya permanenta version är också ett brott mot skattereformens intentioner.

Sänkt skatt på hushållstjänster

Det höga svenska skattetrycket drabbar särskilt de verksamheter där det finns ”gråa” eller ”svarta” alternativ. Tjänster riktade mot hushållen utgör ett sådant exempel. Många sådana arbetsuppgifter utförs i dag i form av ”gör-det-själv” eller svart. Att köpa sådana tjänster med full skattebörda är förbehållet de rika, eller de som kan få någon annan att betala. Den tredje utvägen är att köpa dessa tjänster svart.

En aktuell undersökning från Arbetarskyddsstyrelsen visar att många är stressade i dagens arbetsliv. Ändå har svensken en av industrivärldens kortaste årsarbetstider. En del av förklaringen är att skattetrycket gör det omöjligt att köpa tjänster som skulle kunna lätta bördan, t.ex. för småbarnsföräldrar.

Utskottet konstaterar att Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna och Folkpartiet liberalerna har ett gemensamt förslag som ändrar på detta. För tjänster utförda i hemmet ska en skattelättnad utgå som halverar det vita

priset direkt vid betalningen. Skattereduktionen på 50 % för hushållstjänster utförda i det egna hemmet utgår ända upp till 25 000 kr per år och hushåll. Det är ett väsentligt utvidgat s.k. ROT-avdrag. Förslaget leder till att svarta jobb blir vita, till att valfriheten för hushållen ökar, jämställdheten ökar: det är inte som hittills bara ”manliga” ROT-jobb som får en skattelättnad utan även traditionellt ”kvinnliga”. Effektiviteten ökar genom att valet mellan arbete och fritid inte på samma sätt som nu snedvrids av skattekilar. Olika undersökningar visar att en sådan åtgärd har en stor jobbpotential. Lågt räknat borde 50 000–100 000 nya arbetstillfällen kunna tillkomma på sikt.

Sänkt skatt på privat pensionssparande

Nedgången under 1990-talet berodde till en del på att när det blev nödvändigt att minska de offentliga utgifterna hade hushållen ett alltför litet eget sparande att falla tillbaka på. Det egna privata sparandet är en viktig trygghetsskapande faktor för hushållen. Därför bör det privata hushållssparandet uppmuntras. Utskottets förslag till lägre skattebelastning innebär i sig att eget sparande gynnas jämfört med i dag. Utskottet föreslår därutöver att avdragsrätten för pensionssparande höjs till minst ett basbelopp.

Sänkt skatt på riskkapital

Dubbelbeskattningen av utdelning på aktier har två nackdelar. Dels hindrar den anskaffande av riskkapital, dels hindrar den expansion av de mindre företagen. Utan dubbelskatten skulle utbudet av riskvilligt kapital vara större, till glädje inte minst för småföretagen. Dubbelbeskattningen gynnar utländskt ägande på bekostnad av svenskt.

Skattebelastningen på att växa med eget kapital är högre än att växa med lånat kapital. Det naturliga för en företagare är att i första hand expandera med eget kapital. Detta motverkas nu av dubbelbeskattningen. Dubbelbeskattningen är inget som bara drabbar en handfull rika personer. Närmare 5 miljoner sparar i dag i aktier, direkt eller via fonder. Det finns i dag en kritisk granskning av avgifterna i fondsparande. Regeringen föreslår lagstiftning i frågan. Men minst lika viktigt är att den belastning på aktiesparande som dubbelbeskattningen utgör försvinner. Avgifters höjd påverkas av konkurrensen, men skatter kan bara regering och riksdag avskaffa. Utskottet föreslår bland annat att skatten på aktieutdelning avskaffas.

Successivt avskaffad förmögenhetsskatt

Sveriges välstånd är byggt på att Sverige tidigt accepterade och utnyttjade internationaliseringens fördelar. Sveriges stora svenska multinationella företag var en viktig byggsten när ett välfärdssamhälle tog form. Detta hade inte varit möjligt utan att acceptera och delta i internationaliseringsprocessen.

I dag gör internationaliseringen det svårt för ett enskilt land att driva skattepolitik utan hänsyn till utvecklingen i omvärlden. Det gäller inte minst kapitalskatterna t.ex. förmögenhetsskatten. Den bör stegvis avskaffas under den kommande mandatperioden. Att förmögenhetsskatten inte är rättvis är

uppenbart när vissa miljardärer får kraftiga skattesänkningar medan vanliga familjer som kanske bott länge i och amorterat ner lånen på sina hus kan drabbas av förmögenhetsskatt fullt ut. Utskottet föreslår att förmögenhetsskatten successivt avskaffas.

Enklare och mildare beskattning av fåmansbolag

De små fåmansbolagens situation måste underlättas genom en bättre skattesituation. Dagens skatteregler är särskilt ogynnsamma för växande mindre företag. Utskottet föreslår att nuvarande diskriminerande regler ändras så att avkastning utöver en rimlig arbetsinkomst beskattas som kapitalinkomst.

Rimliga regler för momsinbetalning

Regeringen införde orimliga momsinbetalningsregler så att företagen riskerar att tvingas betala in skatt innan de fått betalning för sitt arbete. Detta måste enligt utskottets mening ändras genom att förfallodagen för momsinbetalningarna senareläggs.

Lägre skatt på inkomst av patent

Utskottet föreslår att royaltyinkomster från patent beskattas som kapitalinkomst. En tidsbegränsad skattebefrielse för royaltyinkomster från nya patent bör övervägas.

Arbetsmarknaden

Moderna regler

Den rättsliga regleringen av arbetsmarknaden har en stor betydelse för företagens möjligheter till smidig anpassning till ändrade förutsättningar vad gäller t.ex. teknologi, utländsk konkurrens och skiftande efterfrågan. Det påverkar i sin tur förutsättningarna för företagen att behålla och skapa arbetstillfällen. Detta förhållande förstärks i takt med att arbetets organisation blir mera varierad och individanpassad på arbetsmarknaden. Den lagstiftning som i dag reglerar villkoren på arbetsmarknaden är i stora delar skapad för förhållanden och synsätt som inte längre är för handen; stora företag med en schabloniserad bild av medarbetarna i företaget. Lagstiftningen måste enligt utskottets mening följaktligen moderniseras.

Arbetsmarknaden måste bli mer dynamisk och flexibel. En reform av lagar och regler på arbetsmarknaden som tar sikte på att öka möjligheterna att få och ta nya jobb, och att öka rörligheten på arbetsmarknaden måste genomföras så snabbt som möjligt. Det är av avgörande betydelse för främst de små- och medelstora företagens vilja och möjlighet att ge nya jobb. Om inte sådana förändringar genomförs kommer antalet nya jobb att bli färre och en stor del av dem bli tillfälliga.

En allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring

En andra åtgärd i arbetet med att skapa förutsättningar för flera jobb är att modernisera arbetslöshetsförsäkringen. Utskottet föreslår att en allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring som till större del än i dag finansieras med egenavgifter införs. Därigenom får den enskilde ett verkligt val när det gäller hur han eller hon vill ordna sin fackliga tillhörighet och arbetslöshetsförsäkring. Försäkringen skall också motverka att löneavtal som leder till ökad arbetslöshet träffas. Karaktären av omställningsförsäkring måste understrykas.

Lönebildningen reformeras

En reformering av lönebildningen är inte enbart en fråga för arbetsmarknadens parter. Utskottet anser att de institutionella ramar som satts genom lagstiftning måste ses över så att balans vad gäller bland annat konfliktregler uppnås. Förutsättningarna för en väl fungerande lönebildning kan också stärkas genom en ökad egenfinansiering av arbetslöshetsförsäkringen.

Kunskap, kompetens och högre tillväxt

Utbildning med högre kvalitet

Det är av avgörande betydelse att utbildning på alla nivåer från grundskola till högskola präglas av hög kvalitet för att vidmakthålla och utveckla den kompetens som är ett viktigt fundament för hög framtida tillväxt.

Utgångspunkten för en fortsatt utbyggnad av den högre utbildningen och fördelningen av platser mellan lärosäten måste vara utbildningens kvalitet. Betydelsen av kvalitetssäkring innebär att själva takten i utbyggnaden aldrig får bli det viktigaste. Det bör mot denna bakgrund övervägas särskilda insatser för att ge företräde åt kvalitetsinvesteringar i form av bl.a. lärarkompetens och utrustning.

Personliga utbildningskonton

Genom ett system med personliga utbildningskonton kan bättre ekonomiska förutsättningar skapas för alla vuxna att påbörja fort- och vidareutbildning. Det kan ske genom att den enskilde medges skatteavdrag för de medel som avsätts på samma sätt som nu sker för avsättning till pensionsförsäkringar. Beskattningen sker i stället när den enskilde använder pengarna för utbildningen. Även arbetsgivaren kan ges rätt att avsätta lika mycket som den enskilde. En form av utfyllnad på kontot kan övervägas för låginkomsttagare.

Ett utbyggt lärlingsprogram

Lärlingssystem bör enligt utskottets mening ingå som en naturlig del i såväl ungdoms- som vuxenutbildning. Genom att yrkesinriktad utbildning integreras mer målmedvetet i företagen förbättras effektiviteten. Lärlingsutbildning-

en bör expandera och ersättningarna fastställas till en nivå som gör lärlingsprogrammen attraktiva också för företagen.

Tryggad energiförsörjning

Utskottet avvisar den kapitalförstöring som följer av en snabbavveckling av Barsebäck. Utskottet vill värna om den globala miljön och motarbeta nya miljöförstörande utsläpp över Sydsverige. Utskottet värnar om konkurrenskraftiga elpriser. Utskottet värnar om äganderätten och rättsstatens principer. Alltså motsätter sig utskottet att Barsebäcksverket snabbavvecklas.

En stor underbudgetering i budgetpropositionen gäller nedläggningen av Barsebäcksverket. Hur än regeringen har tänkt att notan skall betalas – direkt ur statskassan, via lägre vinster och inleveranser från Vattenfall, eller på annat sätt – blir följden att medborgarna får bära bördan i form av högre skatt, högre elpriser, ökad miljöförstöring och färre jobb.

Minskat krångel

Ett långsiktigt avregleringsprogram

Ett tydligt tecken på att regeringen inte förstår företagens villkor är att antalet regler vuxit under de senaste åren. Trots allt tal om att det är i näringslivet som sysselsättningsökningen skall komma talar de faktiska handlingarna ett helt annat språk. Antalet nya regler, ”regelinflationen”, växer med drygt 5 % per år.

Ett antal krångelregler som hindrar tillväxt och nya jobb bör tas bort. Företagen kan inte fungera bra om onödiga regler hindrar deras expansion. Det gäller särskilt de mindre företagen. Utskottet delar den uppfattning som Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna och Folkpartiet liberalerna ger uttryck för i sin gemensamma reservation i näringsutskottet. Reservationen är ett långsiktigt program för avreglering med följande punkter:

- *Mål för avregleringen.* Målet är att alla regler som berör företagare skall ha granskats i syfte att förenkla och minska regelmassan under mandatperioden.
- *Genomför Småföretagsdelegationens förslag.* Allt i Småföretagsdelegationens förslag i betänkandet Bättre och enklare regler (SOU 1997:186) bör övervägas och i allt väsentligt genomföras.
- *Hög politisk prioritet.* Arbetet med regelförenklingar bör ges en hög politisk prioritet. Arbetet skall ledas av statsministern och finansministern. Företagare och forskare skall ingå i en referensgrupp.
- *Obligatorisk konsekvensanalys.* Alla förslag från regeringen som kan anses påverka företagens villkor skall föregås av en noggrann analys av verkningarna. Även myndigheter och föreskrifter skall omfattas av kravet att göra konsekvensanalyser.

- *Solnedgångsparagraf.* En s.k. solnedgångsparagraf bör införas, dvs. regler skall automatiskt omprövas efter fem år. Om de skall bestå behövs ett aktivt beslut.

Lättare att starta och driva företag

Utskottet presenterar ett antal konkreta förslag för att göra det lättare att starta och driva företag som bygger på Småföretagsdelegationens betänkande.

Ett första hinder för en blivande företagare är att det är svårt att starta företag. Småföretagsdelegationens enklare modell för registrering av företag, där bara en myndighet behöver kontaktas, bör genomföras. Det är i dag för svårt att få F-skattsedel. För att få F-skattsedel krävs att man har ett visst antal kunder, och för att få kunder krävs att man har F-skattsedel. Alla som vill starta företag och inte är belagda med näringsförbud skall ha rätt att få F-skattsedel.

Utskottet anser att det måste bli enklare även att driva befintliga företag. Nästan ingen av landets ca halva miljon egenföretagare klarar av att deklarera på egen hand, reglerna är för komplicerade. Målet bör vara att en egenföretagare skall kunna ha en förenklad självdeklaration precis som löntagaren.

Uppgiftslämnandet måste också bli enklare. En del av uppgiftslämnandet till försäkringskassan kan exempelvis slopas och SCB bör bli noggrannare i urvalet av företag i sina undersökningar så att företagen inte störs onödigt mycket. Den obligatoriska platsanmälan till arbetsförmedlingen bör också slopas. Tullprocedurerna bör vidare göras så enkla att företagen klarar dem utan konsulthjälp.

Ett enklare patent för uppfinningar bör även införas så att företagen enklare kan skydda de nya produkter de utvecklar.

Bättre hushållning och större konkurrens

Förutsättningarna för konkurrens måste stärkas ytterligare. De marknader som ännu präglas av nationella och internationella regleringar måste så snart som möjligt avregleras.

Åtgärder för att skapa bättre förutsättningar för konkurrens måste inriktas på att införa neutralitet mellan privata och offentliga producenter på områden som domineras av offentlig verksamhet.

Valuta för skattepengarna

Enligt utskottets mening bör en kommission snarast tillsättas med uppgift att förbättra hushållningen i den offentliga sektorn. Kommissionen skall bland annat studera effektiviteten i de offentliga verksamheterna och systemen för offentliga transfereringar och föreslå förändringar som innebär att hushållen får bättre valuta för skatterna.

Neutralitet mellan privat och offentligt

Trots åtgärder för att åstadkomma neutralitet mellan offentliga och privata producenter inom vård, utbildning och omsorg – inte minst under den borgerliga regeringsperioden – kvarstår flera problem. Arbetet med att åstadkomma lika förutsättningar måste få hög prioritet särskilt på skatteområdet.

Avveckla kommunal affärsverksamhet

Kommunerna bör inte bedriva affärsverksamhet. Det snedvrider konkurrensen och försvagar förmågan att utföra kärnuppgifterna inom vård och utbildning väl. Staten bör därför vidta åtgärder som definierar den kommunala kompetensen klarare och leder till att konkurrensutsatt verksamhet på olika områden – inte minst på bostadsmarknaden – avvecklas.

Privatisera statens företag

Erfarenheterna av staten som ägare av företag är negativa – inte bara inom banksektorn. De statliga företagen bör därför privatiseras så snabbt marknadsförhållandena medger det. För vissa företag som exempelvis Telia och Vattenfall är det dessutom en förutsättning för att deras utvecklingsmöjligheter skall tas till vara.

Under mandatperioden bör privatiseringar om minst 100 miljarder kronor genomföras. Det är viktigt att möjliggöra ett spritt svenskt ägande av företagen. De företag som bör privatiseras de närmaste åren är bl.a.

- Telia
- Vasakronan
- Assi Domän
- SBAB
- Pharmacia & Upjohn
- Nordbanken Merita AB
- SAS Sverige AB
- Celsius
- Vattenfall

Vad utskottet här anfört om riktlinjerna för den ekonomiska politiken med anledning av motionerna Fi203 (m), Fi204 (m), Fi207 (kd), Fi208 (m) yrkande 1, Fi209 (kd) yrkandena 1 och 10 och Fi211 (m) yrkande 1, bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

De förslag till inriktning av den ekonomiska politiken som framförs i propositionen och i motion Fi210 (c) yrkande 1 avvisas av utskottet.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken*

att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99:Fi203, 1998/99:Fi204, 1998/99:Fi207, 1998/99:Fi208 yrkande 1, 1998/99:Fi209 yrkandena 1 och 10 samt 1998/99:Fi211 yrkande 1 och med avslag på proposition 1998/99:1 yrkande 1 samt motion 1998/99:Fi210 yrkande 1 godkänner vad utskottet anfört och som sin mening ger regeringen detta till känna,

Lena Ek (c) anser

dels att finansutskottets yttrande i avsnitt 1.3 *Finansutskottets förslag till inriktning av den allmänna ekonomiska politiken* bort ha följande lydelse:

Utgångsläget för den svenska ekonomin är gott. Budgeten har genom den viktiga saneringen av statsfinanserna, i vilken Centerpartiet tog ansvar, kommit i balans. Budgetunderskottet har vänts till ett överskott.

Enligt utskottets mening har dock Sverige fortfarande strukturella svagheter. Arbetslösheten är hög, samtidigt som det råder brist på arbetskraft på flera områden. Lönebildningen har fungerat dåligt under senare år. Dessutom är det svenska skattetrycket ett av världens högsta och statsskulden är fortfarande stor. Utskottet konstaterar dessutom att många konjunkturbedömningar under senare tid har visat på oroande tecken vad gäller flera faktorer av stor betydelse för ekonomins utveckling. I OECD:s konjunkturbedömning från november skrivs förväntningarna om tillväxten ned samtidigt som OECD påpekar att arbetsmarknaden behöver reformeras och skatterna sänkas. Utskottet delar åsikten att det krävs åtgärder inom dessa områden om Sverige inte skall drabbas av sjunkande tillväxt och en alltför långsamt stigande sysselsättning. Detta är särskilt viktigt mot bakgrund av det osäkra internationella ekonomiska läget.

Arbetslösheten kommer enligt regeringens prognos att minska framöver, om än i rätt blygsam takt. Därför är det enligt utskottets mening viktigt att riksdagen kraftfullare än vad regeringen visat i budgetpropositionen tar tag i de strukturella problemen som behöver lösas för att tillväxten och sysselsättningen skall öka. De konkreta åtgärder för tillväxt som regeringen föreslår är för få.

Enligt utskottets mening skall en stark svensk ekonomi med sunda statsfinanser, rörlig växelkurs och tillväxt vara grunden i den ekonomiska politiken. Det långsiktiga målet bör vara en miljömässigt hållbar ekonomi. Detta innebär bl.a. att det måste ske en reformering av den svenska arbetsmarknaden.

Tillsammans ger detta en grund att driva en trovärdig ekonomisk politik utanför EMU. Enligt utskottets mening bör Sverige inte gå in i EU:s valutaunion. Nackdelarna med ett inträde överväger de fördelar som kan finnas med unionen. Unionen är ett gigantiskt experiment. Betänkligheter mot EMU-projektet är enligt utskottets mening huvudsakligen av ekonomisk och demokratisk karaktär. Dessutom riskerar EMU att ytterligare bromsa tempot i östutvidgningen av EU. För utskottet är utvidgning av EU österut mycket viktig. Den kan bilda stomme i ett alleuropeiskt samarbete. Att Sverige står utanför EMU minskar emellertid inte behovet av att regeringen driver en offensiv politik i EU på andra områden. Enligt utskottets mening är det viktigt att Sverige kommande ordförandeperiod används aktivt för att påverka EU:s inre och yttre arbete i den riktning som är väsentlig för Sverige. Detta kan enbart ske genom att ordförandeperioden förbereds genom en ordentlig offentlig svensk debatt i Europafrågorna.

Enligt utskottets mening bör en folkomröstning föregå ett beslut om svenskt inträde i valutaunionen. Den bör dock avhållas först sedan konsekvenserna av den gemensamma valutan blivit möjliga att bedöma. Därmed framstår valdagen år 2002 som den första möjliga och lämpliga tidpunkten för en folkomröstning.

Enligt utskottet behöver Sverige en tillväxt för nya jobb. En viktig del av politiken bör vara att riva hindren genom bättre förutsättningar för de mindre och medelstora företagen. De förslag som bör genomföras är bl.a:

- **Sänkta skatter på företagande**. Sverige har jämförelsevis mycket höga skatter på arbete. Skatter och avgifter på arbete måste enligt utskottets mening sänkas för att ge människor chansen att utveckla sina idéer i företag, vilket skapar fler jobb. De senaste åren har arbetsgivaravgifterna sänkts tack vare samarbetet mellan Centerpartiet och Socialdemokraterna, och enligt utskottet bör avgifterna fortsatt sänkas enligt den använda modellen. För 1999 bör gränsen för lönesumman höjas till 2 miljoner kronor och 300 000 kr för egenföretagare, mot dagens 850 000 respektive 180 000 kr. År 2000 bör reduktionen utökas med 2 procentenheter från dagens 5 procentenheter. År 2001 bör den höjas med ytterligare 1 procentenhet, till totalt 8 procentenheter. Dessutom bör förmögenhetsskatten fasas ut ur skattesystemet. Vidare bör den särskilda beskattningen av avsättningar till anställdas vinstandelsstiftelser avskaffas. Enligt utskottets mening är avsättningar av detta slag positiva och de bidrar till ett ökat engagemang hos de anställda. Fåmansbolagen samt handelsbolag och kommanditbolag bör ges bättre villkor och lättnader i beskattningen. I avvaktan på utredning bör generationsskiften underlättas genom ett förlängt undantag vid beräkningen av underlaget för reavinstskatten. Jordbrukets konkurrenskraft bör stärkas. Dessutom bör jordbruksföretagen stimuleras med slopad elskatt och sänkt skatt på eldningsolja i likhet med de regler som gäller för tillverkningsindustrin. Jordbrukarna bör också kompenseras för att de betalar ett högre pris på diesel än i andra länder. För att öka antalet arbetstillfällen i tjänstesektorn bör en skattesubvention införas på 50 % på hushållstjänster som utförs i hemmet, ett s.k. RUT-avdrag.
- **Förbättrat företagsklimat.** Den stora chansen att åstadkomma välstånd och ökad sysselsättning ligger i fler och växande företag. Enligt utskottets mening bör särskilt kvinnors företagande främjas genom ökat stöd och rådgivning. I varje kommun bör det etableras en kvinnlig affärsrådgivare. Enligt utskottet är det också hög tid för Sverige att forma en stark grön näringspolitik med tydliga mål och visioner. Det kräver ett grundläggande samförstånd mellan stat, näringsliv, forskarsamhälle, kommuner, intresseorganisationer och medborgare. För att utveckla den svenska exporten av miljöanpassad teknik bör vidare 90 miljoner kronor anslås under en treårsperiod.
- **Arbetsliv**. Den viktiga arbetsmarknadspolitiken måste förbättras. I dag råder den paradoxala situationen att arbetslösheten är hög samtidigt som det råder brist på arbetskraft inom några sektorer. Dagens kvantitativa mål i arbetsmarknadspolitiken bör ersättas av mer kvalitativa mål. Ar-

betsmarknadsutbildningen måste öka. Dessutom bör arbetsmarknadspolitiken decentraliseras bl.a. genom att större befogenheter läggs på länsarbetsnämnderna. Den regionala och lokala nivån kan bättre avgöra var resurserna används effektivast. Arbetslöshetsförsäkringen skall vara en omställningsförsäkring, inte en permanent försörjning. Enligt utskottets mening bör ersättningen i försäkringen byggas på en avtrappning av ersättningen, i stället för den s.k. bortre parentes som diskuterats. Vidare bör en utredning tillsättas om hur olika ersättningssystem till den arbetslöse samverkar. Utgångspunkten bör vara att arbete alltid måste löna sig samtidigt som incitamenten att ta arbete eller utbilda sig ut ur arbetslösheten måste bli starkare.

- **Arbetsrätt och lönebildning.** Arbetsrätten bör decentraliseras och möjligheten att lokalt förhandla och göra undantag från centrala avtal bör öka. När det gäller de mindre företagen bör undantag för turordningsreglerna kunna göras för två nyckelpersoner. För att förbättra lönebildningen bör bl.a. medlingsinstitutet förstärkas genom möjlighet att förbjuda varsel om stridsåtgärder under medling. Dessutom bör det införas ett förbud mot sympati- och stridsåtgärder riktade mot enmans- och familjeföretag. En proportionalitetsregel bör införas.

Förutom lägre företagsskatter bör enligt utskottets meningen inkomstskatterna för små- och medelinkomsttagare sänkas genom höjt grundavdrag. Förändringen bör utformas så att grundavdraget successivt höjs upp till en viss inkomstnivå för att sedan trappas ned. Det gör att låg och medelinkomsttagare gynnas. Utskottet godtar den tillfälliga sänkning av skatterna som föreslås i budgetpropositionen, men nivån på sänkningen bör höjas. Skattereduktionen bör uppgå till 1 800 kr för en inkomsttagare med pensionsgrundande inkomst upp till 135 000 kr. Vidare bör skatten på boende sänkas på lite längre sikt och den s.k. belägenhetsfaktorn slopas. Enligt utskottets mening bör skattetrycket i Sverige sänkas i den takt ekonomin tillåter.

För att skapa utrymme för skattesänkningarna på arbete bör enligt utskottet en skatteväxling genomföras genom att skatterna höjs på verksamheter som tar i anspråk naturens resurser utan att automatiskt ersätta de skador och det slitage som uppstår. Miljö- och energiskatterna bör höjas bl.a. genom att produktionsskatten på kärnkraftsel höjs stegvis och att en miljöskatt på inrikes flyg införs. Dessutom bör fastighetsskatten på vattenkraft återinföras.

Utbildning är enligt utskottet en annan viktig del i tillväxtpolitiken. En rad åtgärder för att förbättra kvaliteten i skolan och den högre utbildningen bör genomföras. Dessutom bör ett nytt studiemedelssystem med lika delar lån och bidrag presenteras. Det nya systemet bör genomföras i två steg och beräknas fullt utbyggt kosta staten 2 miljarder kronor. Reformen bör införas 1999.

Trots att välfärden är väl utbyggd i Sverige finns stora orättvisor i fördelningen av välfärden. Enligt utskottets mening bör det införas en ny samordnad trygghetsförsäkring som ska ersätta nuvarande försäkringar vid sjukdom, arbetsskada, arbetslöshet och förtidspension. Den nya försäkringen bör garantera en lägsta ersättningsnivå – en grundpenning – och därutöver en in-

komstrelaterad del vars storlek är baserad på den inkomst man har som företagare eller anställd.

Vidare bör enligt utskottet ett system med hemservicecheckar för pensionärshushåll införas för att tillgodose pensionärernas behov och för att utveckla hemservicesektorn för äldre. Vidare bör inte kvinnor med barn under 18 år beröras av inkomstprövningen i änkepensionen. Dessutom bör enligt utskottet familjestödet förnyas genom skapandet av ett s.k. barnkonto. Barnkontot skall fördelas under barnets förskoleperiod och finansieras genom en sammanslagning av bl.a. barnbidraget i den aktuella åldersgruppen, föräldrapenningen och flerbarnstillägget. Barnkontot kan användas för att betala ett vårdnadsbidrag i familjen men också till avgifter för olika sorters barnomsorg, vilket innebär att barnfamiljernas ekonomiska och tidsmässiga valfrihet ökar. Systemet bör införas fr.o.m. år 2001.

Den statliga fördelningspolitiken till kommuner och landsting bör förändras. De parametrar som ligger till grund för skatteutjämningen bör justeras för ökad rättvisa. Regeringens förslag om att det fasta belopp om 200 kr som utgår vid beskattning av förvärvsinkomster skall tillfalla kommunerna bör enligt utskottet avslås. Förslaget är en engångsåtgärd. I stället bör anslaget till kommunerna höjas med 1,3 miljarder kronor.

Vad utskottet här anfört om riktlinjerna för den ekonomiska politiken med anledning av motion Fi210 (c) yrkande 1 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

De förslag till inriktning av den ekonomiska politiken som framförs i propositionen och i motionerna Fi203 (m), Fi204 (m), Fi207 (kd), Fi208 (m) yrkande 1, Fi209 (kd) yrkandena 1 och 10, och Fi211 (fp) yrkande 1 avstyrks av utskottet.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

> 1. beträffande *allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken*
>
> att riksdagen med anledning av motion 1998/99:Fi210 yrkande 1 samt med avslag på proposition 1998/99:1 yrkande 1 och motionerna 1998/99:Fi203, 1998/99:Fi204, 1998/99:Fi207, 1998/99:Fi208 yrkande 1, 1998/99:Fi209 yrkandena 1 och 10 samt 1998/99:Fi211 yrkande 1 godkänner vad utskottet anfört och som sin mening ger regeringen detta till känna,

3. Sysselsättningsmålet (mom. 2) (m, kd, c, fp)

Mats Odell (kd), Lennart Hedquist (m), Fredrik Reinfeldt (m), Per Landgren (kd), Anna Åkerhielm (m), Lena Ek (c), Lars Leijonborg (fp) och Bo Lundgren (m) anser

dels att finansutskottets yttrande i avsnitt 1.4 *Sysselsättningsmålet* bort ha följande lydelse:

Som en följd av långsiktiga strukturproblem och av spekulationsekonomin och den successivt försämrade konkurrenskraften under 1980-talet förlorades hundratusentals arbetstillfällen. Den nuvarande utvecklingen inger oro. Sve-

riges ekonomi är inte tillräckligt dynamisk och flexibel för att tillräckligt många nya arbeten skall växa fram.

De grundläggande villkoren för företagande måste förbättras så att Sverige får ett långsiktigt bra företagsklimat. Lägre skatt på arbete, slopad överbeskattning av företagande, investeringar och kapitalbildning, en flexiblare arbetsmarknad och bättre ramar för lönebildningen är några viktiga inslag i en sådan politik. Endast på så sätt skapas förutsättningar för en kraftig sysselsättningsökning.

Det är i och för sig positivt att regeringen nu föreslår ett politiskt mål som avser sysselsättningen. Enligt förslaget skall riksdagen fastställa ”målet för sysselsättningen till att andelen sysselsatta av befolkningen mellan 20 och 64 år skall öka från 74 % år 1997 till 80 % år 2004”. Det finns emellertid ett antal problem med den utformning av målet som regeringen valt.

Det är ännu mera beklagligt att förslaget inte följs upp av konkreta åtgärder för att uppnå målet. Regeringen förefaller tro att allt nu är gjort. Tvärtom krävs att den inriktning utskottet ovan angivit snarast tillåts prägla utvecklingen.

Regeringen har valt att ange ett sysselsättningsmål som skall vara uppfyllt i mitten av en mandatperiod. Detta försvårar givetvis den utvärdering av regeringens politik på området som naturligen sker just i samband med en valrörelse. Man tar heller inte upp vikten av att det nu främst gäller att skapa förutsättningar för nya arbetstillfällen i näringslivet, som i sin tur är basen för gemensamma insatser i den offentliga sektorn.

Ett nationellt sysselsättningsmål som antas av riksdagen bör ges en entydig utformning och innebörd. Det är naturligt att främst använda den statistik som Statistiska centralbyråns arbetskraftsundersökningar (AKU) utgör för att utvärdera i vad mån målet uppnås eller är på väg att uppnås. Man kan i sammanhanget acceptera att åldersgruppen 16–19-åringar exkluderas från sysselsättningsmålet och att sysselsatta i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärder exkluderas.

Utskottet vill dock peka på att AKU-undersökningarnas (internationellt använda) kriterier innebär att den som har arbetat en timme under mätveckan uppfyller kravet på att vara sysselsatt. I teorin skulle det därmed vara möjligt att nå regeringens mål genom att skapa 375 000 nya entimmesjobb i stället för 375 000 nya jobb med mera normal arbetstid och det ter sig inte alldeles lätt att få en bred folklig förståelse för en sådan definition. Regeringen bör ta fram sådan statistik att ett sysselsättningsmål kan utvärderas på ett rimligt sätt.

Vad ovan anförts om nödvändigheten av konkreta åtgärder för att få en god sysselsättningsutveckling genom lägre skatt på arbete och företagande och åtgärder för en flexiblare arbetsmarknad och bättre fungerande lönebildning bör riksdagen med anledning av motionerna Fi208 (m) yrkande 2, Fi209 (kd) yrkande 9, Fi211 (fp) yrkande 2 och A257 (kd) yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *sysselsättningsmålet*
att riksdagen med anledning av proposition 1998/99:1 yrkande 2 samt motionerna 1998/99:Fi208 yrkande 2, 1998/99:Fi209 yrkande 9, 1998/99:Fi211 yrkande 2 och 1998/99:A257 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om nödvändigheten av konkreta åtgärder för att få en god sysselsättningsutveckling,

4. Formerna för beslutsfattande om Sveriges framtida deltagande i valutaunionen (mom. 3) (v)

Johan Lönnroth och Siv Holma (båda v) anser

dels att finansutskottets ställningstagande i avsnitt *1.5.1 Formerna för beslutsfattande om Sveriges deltagande i valutaunionen* bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är ett eventuellt beslut om att Sverige skall delta i EU:s valutaunion så historiskt betydelsefullt att beslutet måste bygga på en folkomröstning. Enligt utskottets mening bör folkomröstningen helst äga rum i samband med valet till EU-parlamentet 1999.

Vad utskottet anfört med anledning av motionen Fi216 (v) yrkandena 1 och 2 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna Fi201 (mp), Fi210 (c), Fi215 (fp), U507 (fp) yrkande 3 och motion U509 (kd) yrkande 7 avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *formerna för beslutsfattande om Sveriges framtida deltagande i valutaunionen*
att riksdagen med anledning av motion 1998/99:Fi216 yrkandena 1 och 2 samt med avslag på motionerna 1998/99:Fi201, 1998/99:Fi210 yrkande 31, 1998/99:Fi215, 1998/99:U507 yrkande 3 och 1998/99:U509 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Formerna för beslutsfattande om Sveriges framtida deltagande i valutaunionen (mom. 3) (c)

Lena Ek (c) anser

dels att finansutskottets ställningstagande i avsnitt *1.5.1 Formerna för beslutsfattande om Sveriges deltagande i valutaunionen* bort ha följande lydelse:

Utskottet avvisar ett svenskt medlemskap i EU:s valutaunion. Nackdelarna med ett svenskt inträde överväger de fördelar som kan finnas med valutaunionen.

Utskottet stöder därför riksdagens beslut att Sverige ”... inte bör införa Europeiska unionens gemensamma valuta euron då den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen inleds”. I det fall en riksdagsmajoritet avser att ändra detta beslut och förespråka ett svenskt inträde, skall frågan avgöras av medborgarna. Enligt utskottets mening bör en folkomröstning om svenskt deltagande avhållas först sedan konsekvenserna av den gemensamma valutan blivit möjliga att bedöma. Därmed framstår valdagen år 2002 som den första möjliga och lämpliga tidpunkten för den folkomröstning som utskottet menar måste föregå ett svenskt inträde i valutaunionen.

Vad utskottet ovan anfört med anledning av motion Fi210 (c) yrkande 31 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna Fi201 (mp), Fi215 (fp), Fi216 (v) yrkandena 1 och 2, U507 (fp) yrkande 3 och U509 (kd) yrkande 7 avstyrks av utskottet.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

> 3. beträffande *formerna för beslutsfattande om Sveriges framtida deltagande i valutaunionen*
> att riksdagen med anledning av motion 1998/99:Fi210 yrkande 31 samt med avslag på motionerna 1998/99:Fi201, 1998/99:Fi215, 1998/99:Fi216 yrkandena 1 och 2, 1998/99:U507 yrkande 3 och 1998/99:U509 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Formerna för beslutsfattande om Sveriges framtida deltagande i valutaunionen (mom. 3) (fp)

Lars Leijonborg (fp) anser

dels att finansutskottets ställningstagande i avsnitt *1.5.1 Formerna för beslutsfattande om Sveriges deltagande i valutaunionen* bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening ligger det i Sveriges intresse att delta i eurosamarbetet så snart det är möjligt. Enligt utskottet är fördelarna med ett medlemskap uppenbara:

EU:s djupaste syfte är att garantera freden, demokratin och välfärden i vår världsdel. Eurosamarbetet är ett stort steg i arbetet med att riva murar mellan Europas folk och tvinna dem samman i ett ömsesidigt beroende. Sveriges inflytande över viktiga framtidsfrågor inom EU, som också i hög grad berör oss själva, ökar avsevärt om Sverige deltar i EU-samarbetets kärna – den gemensamma valutan. Sverige behöver också en lång period av hög tillväxt och sysselsättning. Det råder bred enighet om att ett stabilt penningvärde, varaktigt låga räntor och goda offentliga finanser är viktiga förutsättningar för att uppnå detta. Därför är även de ekonomiska argumenten för ett medlemskap starka.

År 2001 övertar Sverige ordförandeskapet i EU. Enligt utskottets mening är ett konstruktivt och framgångsrikt ordförandeskap svårt att förena med regeringens nuvarande passiva hållning till eurosamarbetet. Enligt utskottets

mening bör därför Sverige ansöka om medlemskap före den 1 januari 2001. Enligt utskottet behövs en folklig förankring av en sådan ansökan. En folkomröstning bör därför hållas senast under sista halvåret år 2000.

Vad utskottet ovan anfört med anledning av motion Fi215 (fp) och U507 (fp) yrkande 3 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna Fi201 (mp), Fi210 (c) yrkande 31, Fi216 (v) yrkandena 1 och 2 och U509 (kd) yrkande 7 avstyrks av utskottet.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

> 3. beträffande *formerna för beslutsfattande om Sveriges framtida deltagande i valutaunionen*
> att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99:Fi215 och 1998/99:U507 yrkande 3 samt med avslag på motionerna 1998/99:Fi201, 1998/99:Fi210 yrkande 31, 1998/99:Fi216 yrkandena 1 och 2 och 1998/99:U509 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Formerna för beslutsfattande om Sveriges framtida deltagande i valutaunionen (mom. 3) (mp)

Peter Eriksson (mp) anser

dels att finansutskottets ställningstagande i avsnitt *1.5.1 Formerna för beslutsfattande om Sveriges deltagande i valutaunionen* bort ha följande lydelse:

Ett svenskt deltagande i EU:s valutaunion är ett stort steg som kommer att ha stor påverkan på folkstyret, den ekonomiska politiken och Sveriges framtid. Enligt utskottet blev riksdagsvalet en missad chans för svenska folket att ta ställning till EMU, eftersom Socialdemokraternas inställning att ”vänta och se” avförde EMU-frågan från valdebatten. De närmaste åren kommer trycket att öka för att Sverige skall ha en mer långsiktig hållning i EMU-frågan. Elva av EU:s medlemsländer skall redan den 1 januari 1999 förenas med gemensam valuta och centralbank. Första halvåret 2001 kommer Sverige att ta över ordförandeskapet i ministerrådet. Att då inte ha en uttalad åsikt i EMU-frågan är kanske inte möjligt.

Den nuvarande riksdagen kan inte sägas ha ett folkligt mandat från riksdagsvalet 1998 för att fatta beslut om svenskt deltagande i valutaunionen. Eftersom beslutet dessutom är av exceptionell betydelse bör enligt utskottet ett eventuellt beslut om svenskt deltagande i EMU:s tredje fas fattas genom folkomröstning.

Vad utskottet ovan anfört med anledning av motion Fi201 (mp) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna Fi210 (c) yrkande 31, Fi215 (fp), Fi216 (v) yrkandena 1 och 2, U507 (fp) yrkande 3 och U509 (kd) yrkande 7, avstyrks av utskottet.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *formerna för beslutsfattande om Sveriges framtida deltagande i valutaunionen*
att riksdagen med anledning av motion 1998/99:Fi201 samt med avslag på motionerna 1998/99:Fi210 yrkande 31, 1998/99:Fi215, 1998/99:Fi216 yrkandena 1 och 2, 1998/99:U507 yrkande 3 och 1998/99:U509 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Formerna för beslutsfattande om Sveriges framtida deltagande i valutaunionen (mom. 3, motiveringen) (m)

Lennart Hedquist, Fredrik Reinfeldt, Anna Åkerhielm och Bo Lundgren (alla m) anser att finansutskottets ställningstagande i avsnitt 1.5.1 *Formerna för beslutsfattande om Sveriges deltagande i valutaunionen* bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör regeringen så snabbt som möjligt ta ställning till ett svenskt deltagande i valutaunionen. Ett ställningstagande måste göras innan Sverige blir ordförande i EU första halvåret 2001. Detta är absolut nödvändigt om Sverige då skall ha möjlighet att kunna agera med trovärdighet.

Med det ovan anförda avstyrker utskottet motionerna Fi201 (mp), Fi210 (c) yrkande 31, Fi215 (fp), Fi216 (v) yrkandena 1 och 2, U507 (fp) yrkande 3 och U509 (kd) yrkande 7.

9. Analyser av eurons effekter och information till allmänheten om konsekvenserna av deltagande i valutaunionen (mom. 4, motiveringen) (m)

Lennart Hedquist, Fredrik Reinfeldt, Anna Åkerhielm och Bo Lundgren (alla m) anser att den del av finansutskottets ställningstagande i avsnitt 1.5.2 *Analyser av eurons effekter och information till allmänheten om konsekvenserna av deltagande i valutaunionen* som börjar med ”Enligt utskottets mening” och slutar med ”och monetära unionen” bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det viktigt att informationen om den ekonomiska och monetära unionen är allsidig och sammantaget opartisk.

Johan Lönnroth och Siv Holma (båda v) anser

dels att finansutskottets ställningstagande i avsnitt 1.5.3 *Mellanstatligt samarbete för ökad sysselsättning* bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening förutsätter en uthållig tillväxt i ekonomin att det finns beredskap för att finanspolitiskt möta kommande konjunktursvängningar, både på nationell och mellanstatlig nivå.

Utskottet bedömer att det finns goda förutsättningar för ett mellanstatligt samarbete i Europa i syfte att skapa fler jobb och en socialt progressiv politik. En samordnad finanspolitisk expansion motsvarande 1 % av BNP i Europa skulle enligt utskottets mening ge betydande tillväxt- och sysselsättningseffekter. Fördelen med ett mellanstatligt samarbete är att man undviker de stora läckage som annars drabbar mindre och utrikeshandelsberoende länder som strävar efter att minska arbetslösheten med en mer expansiv finanspolitik. Inom EU:s 15 medlemsländer motsvarar utrikeshandeln mindre än 15 % av BNP. En finanspolitisk expansion skulle alltså enligt utskottets mening uppnå en mycket hög effektivitetsgrad.

Enligt beräkningar gjorda av Arbejderbevægelsens Erhvervsråd i Köpenhamn skulle en relativt begränsad finanspolitisk expansion motsvarande 1 % av BNP i EU:s tio största medlemsländer kunna skapa närmare 5 miljoner arbetstillfällen i Europa under en treårsperiod. Genom att resursutnyttjandet förbättras ökar det ekonomiska utrymmet för insatser mot fattigdom och social utslagning. Politiken skulle kunna leda till en ny och positiv anda i ekonomin med fördelaktiga återverkningar på såväl investeringar som konsumtion.

Enligt utskottets mening bör riksdagen ge regeringen i uppdrag att snarast möjligt utarbeta förslag till hur ett mellanstatligt finanspolitiskt samarbete för att öka sysselsättningen och motverka arbetslöshet skulle kunna genomföras. Den politiska tyngdpunktsförskjutningen från höger till vänster som skett i flera EU-länder under senare tid innebär enligt utskottet att det finns goda utsikter till att ett sådant förslag kan komma att bemötas positivt. Det finns enligt utskottets mening inte heller någon brist på angelägna investeringsområden.

Enligt utskottets mening utgör dock reglerna för den monetära unionen ett hinder för tillväxt och försvårar möjligheterna till ett samarbete för nya arbetstillfällen i Europa. Konvergenspolitiken har tvingat fram en ensidig inflationsbekämpning och en omotiverat stark finanspolitisk åtstramning i EU:s medlemsländer. Låg inflation och stabila offentliga finanser är enligt utskottet viktiga ingredienser i en stark ekonomi. Men inflationsbekämpning som skapas genom nedmonterade offentliga trygghetssystem är ingen garanti för makroekonomisk stabilitet. Konvergenskraven har under senare år i stor utsträckning även präglat den svenska ekonomiska politiken. Prisstabilitet och stram budgetpolitik har i praktiken överordnats en politik för full sysselsättning. Finanspolitiken har inriktats på att generera stora budgetöverskott som i sin tur skall användas för att snabbt amortera statsskulden. I själva

verket har den svenska finanspolitiken till och med varit stramare än vad som motiveras av EMU:s konvergenskrav. Sverige uppfyller redan i dag i praktiken kraven för medlemskap i EMU. Enligt utskottets mening finns det nu ett finanspolitiskt utrymme som bör utnyttjas till att stimulera sysselsättning och tillväxt. Detta bör ske i samarbete med övriga europeiska länder.

Sett på lite längre sikt förutsätter ett utvecklat mellanstatligt samarbete för att bekämpa arbetslösheten att den s.k. stabilitetspakten och EMU:s principer revideras. Enligt utskottets mening bör nya principer etableras som ökar möjligheterna att komma överens om att gemensamt driva en mer expansiv nationell finanspolitik. Penningpolitiken bör i detta perspektiv utformas så att den understödjer en politik för uthållig tillväxt och ökad sysselsättning. I de olika staterna bör budgetmål – av den typ som präglar stabilitetspakten eller av den typ som redovisas i budgetpropositionen – likaledes utformas så att de stödjer en uthållig tillväxt och ökad sysselsättning. En politik där det övergripande målet är att bekämpa arbetslöshet, samhälleliga obalanser och miljöproblem genom en ekologiskt uthållig tillväxt och ökad sysselsättning.

Enligt utskottets mening bör ett mellanstatligt samarbete i Europa också ha som mål att få stopp för osund skattekonkurrens och undvika fientlig devalveringspolitik.

Vad utskottet ovan anfört med anledning av motionerna Fi216 (v) yrkande 4 och N336 (v) yrkande 1 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

> 5. beträffande *mellanstatligt samarbete för ökad sysselsättning*
> att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99:Fi216 yrkande 4 och 1998/99:N336 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. Mellanstatligt samarbete för ökad sysselsättning (mom. 5, motiveringen) (m)

Lennart Hedquist, Fredrik Reinfeldt, Anna Åkerhielm och Bo Lundgren (alla m) anser att den del av finansutskottets ställningstagande i avsnitt 1.5.3 *Mellanstatligt samarbete för ökad sysselsättning* som börjar med ”För svensk del” och slutar med ”skall ta ut” bort ha följande lydelse:

När det gäller EU-samarbetet om sysselsättningspolitiken konstaterar utskottet att Sverige inte följer flera av de riktlinjer för sysselsättningen 1998 som antogs vid Europeiska rådets möte i Luxemburg i november 1997. T.ex. har regeringen inte formulerat några kvantitativa mål för utvecklingen av det totala skattetrycket eller för skattetrycket på arbete. Detta trots att man ställer sig bakom rekommendationen att varje land skall fastställa ett mål för en gradvis minskning av den totala skattebördan och skattetrycket på arbete och lönebikostnader för särskilt okvalificerat och lågavlönat arbete. Vidare har regeringen inte vidtagit några åtgärder för att uppfylla de riktlinjer och rekommendationer som talar om en större flexibilitet på arbetsmarknaden.

Utskottet delar bedömningen att internationaliseringen ställer ökade krav på skattepolitiken. Med en ökad internationalisering blir det allt svårare att beskatta skattebaser som är lättrörliga. Denna insikt innebär enligt utskottet att regeringen måste arbeta för att minska det höga totala skatteuttaget i samhället. När det gäller EU bör skatteharmonisering endast eftersträvas i de fall en sådan är nödvändig för att EU:s inre marknad skall fungera och i de fall utlandet skattemässigt gynnas eller missgynnas.

12. Mellanstatligt samarbete för ökad sysselsättning (mom. 5, motiveringen) (c)

Lena Ek (c) anser att den del av finansutskottets ställningstagande i avsnitt 1.5.3 *Mellanstatligt samarbete för ökad sysselsättning* som börjar med ”Enligt utskottets mening” och slutar med ”och monetära området” bort ha följande lydelse:

Med anledning av EU-kommissionens rapport rörande uppföljning av riktlinjer om sysselsättning från Amsterdam och Luxemburg anser utskottet att en utvärdering av hur Sverige har följt riktlinjerna skall ske.

13. Mellanstatligt samarbete för ökad sysselsättning (mom. 5, motiveringen) (fp)

Lars Leijonborg (fp) anser att den del av finansutskottets ställningstagande i avsnitt 1.5.3 *Mellanstatligt samarbete för ökad sysselsättning* som börjar med ”För svensk del” och slutar med ”som skall tas ut” bort ha följande lydelse:

Utskottet delar bedömningen att internationaliseringen ställer ökade krav på skattepolitiken. Med en ökad internationalisering blir det svårare att beskatta skattebaser som är lättrörliga. Sverige verkar därför inom EU för att få till stånd minimiregler vid beskattning av framför allt kapital och energi. Utskottet vill i sammanhanget framhålla vikten av gemensamma skattesatser inom EU på miljöområdet, inte minst på koldioxidutsläpp. Det skulle skapa förutsättningar för en växling mot lägre skatt på arbete. Inget annat land tjänar i längden på att alla länder försöker bjuda under varandra för att locka till sig skattebaser, t.ex. miljöstörande verksamheter.

Utskottet vill vidare i frågan om mellanstatligt samarbete för ökad sysselsättning understryka vikten av att Sverige tar intryck av de rekommendationer som såväl EU-kommissionen som det europeiska Rådet utfärdat beträffande sänkt skatt på arbete. Uppbromsningen av världsekonomin kommer av allt att döma att leda till att såväl penningpolitiken som finanspolitiken i Europa blir mer expansiv, så viktigare än ytterligare steg i den riktningen – som motionärerna förordar – är att åtgärda kvarstående strukturella brister i ländernas ekonomier. En sådan brist är den höga beskattningen av arbete i Sverige.

14. Mål för budgetpolitiken (mom. 6) (m)

Lennart Hedquist, Fredrik Reinfeldt, Anna Åkerhielm och Bo Lundgren (alla m) anser

dels att finansutskottets ställningstagande i avsnitt 2.3 *Mål för budgetpolitiken* bort ha följande lydelse:

I likhet med Moderata samlingspartiet anser utskottet att budgetarbetet bör inriktas på att uppnå balans i de offentliga finanserna sett över en konjunkturcykel. I nuvarande konjunkturläge innebär detta att man under några år bör ha överskott i budgeten för att därefter kunna tillåta sig underskott i nästa lågkonjunktur.

Riksdagen har som långsiktigt mål för budgetpolitiken lagt fast ett krav på överskott i de offentliga finanserna på i genomsnitt 2 % av BNP över en konjunkturcykel. Enligt utskottets mening ger ett sådant mål sämre förutsättningar för stabil och hög tillväxt. Målet är därigenom kontraproduktivt, eftersom stark tillväxt leder till att statsskulden minskar snabbare i förhållande till BNP.

Balans i de offentliga finanserna leder till att bruttoskulden i den konsoliderade offentliga sektorn successivt minskar mätt som andel av BNP. Målet för budgetpolitiken bör vara att denna skuld skall ha minskat till högst 60 % av BNP senast år 2002 och till högst 50 % senast år 2006 på det sätt som Moderata samlingspartiet anger.

Med det anförda tillstyrker utskottet motion Fi208 (m) yrkande 4 och avstyrker propositionens förslag samt motion Fi209 (kd) yrkande 12.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

> 6. beträffande *mål för budgetpolitiken*
>
> att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Fi208 yrkande 4 samt med avslag på proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget och finansplan m.m. yrkande 4 och motion 1998/99:Fi209 yrkande 12 fastställer som mål för budgetpolitiken att den konsoliderade offentliga sektorns bruttoskuld skall ha begränsats till 60 % av BNP senast år 2002 och till högst 50 % senast år 2006,

15. Mål för budgetpolitiken (mom. 6) (kd)

Mats Odell och Per Landgren (båda kd) anser

dels att finansutskottets ställningstagande i avsnitt 2.3 *Mål för budgetpolitiken* bort ha följande lydelse:

Riksdagen har som långsiktigt mål för budgetpolitiken lagt fast ett krav på överskott i de offentliga finanserna på i genomsnitt 2 % av BNP över en konjunkturcykel. Enligt utskottets mening leder ett sådant mål till att det offentliga i orimlig utsträckning försvårar möjligheterna till hushållssparande och personligt ansvarstagande samt försämrar effektiviteten i den svenska ekonomin.

I ett medelfristigt perspektiv bör man därför i stället inrikta sig på ett överskott på i genomsnitt 1 % av BNP.

För år 2000 har riksdagen tidigare preciserat överskottsmålet till 1,5 % och nu föreslås att detta mål höjs till 2,0 %.

Mot bakgrund av vad utskottet här sagt bör detta förslag avstyrkas. Målet bör detta år vara oförändrat 1,5 % av BNP.

Vad utskottet här har sagt bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Med det anförda tillstyrker utskottet motion Fi209 (kd) yrkande 12. Samtidigt avstyrker utskottet propositionens förslag (yrkande 4) och motion Fi208 (m) yrkande 4.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *mål för budgetpolitiken*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Fi209 yrkande 12 samt med avslag på proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget och finansplan m.m. yrkande 4 och motion 1998/99:Fi208 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om oförändrat mål på 1,5 % av BNP för år 2000,

16. Budgetförslagen för år 1999 (mom. 7) (m)

Lennart Hedquist, Fredrik Reinfeldt, Anna Åkerhielm och Bo Lundgren (alla m) anser

dels att finansutskottets yttrande som i avsnitt 2.4.3 *Finansutskottets sammanfattande bedömning av budgetförslagen* börjar med ”På fyra år” och som längre fram i avsnitt 4.1.28 *Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten* slutar med ”135 849 miljoner kronor” bort ha följande lydelse:

Trots världens högsta skatter och en gynnsam ekonomisk utveckling förmår inte det politiska systemet leva upp till sina löften när det gäller grundläggande gemensamma uppgifter som vård, skola och rättstrygghet. För många familjer har dessutom marginalerna snävats in så kraftigt att arbetsinkomsterna inte längre räcker till för försörjningen.

Huvudorsaken till denna utveckling är den felaktiga föreställningen att välstånd kan skapas genom politiska beslut och att begreppet välfärd i Sverige har kommit att bli synonymt med offentlig verksamhet. Välstånd skapas emellertid inte genom politiska beslut utan genom enskilda människors arbete, företagande och initiativkraft. Skall vi åter kunna bygga upp vårt välstånd måste dessa krafter frigöras. Det kan bara ske om den privata sektorn tillåts växa.

Medborgarna måste ges valfrihet och rätt att själva bestämma om sin trygghet. Lägre skatter och lägre utgifter i stat och kommun betyder större frihet för enskilda och familjer att själva välja. Det ger dem större möjlighet att prioritera och forma sin framtid, vilket i sig är en utveckling värd att sträva efter.

I likhet med Moderata samlingspartiet anser utskottet att budgetpolitiken bör ges en sådan inriktning att man på sikt når jämvikt mellan privat och offentlig sektor. De offentliga utgifterna bör därför tas ned mot 50 % av

BNP, vilket samtidigt medför att skattetrycket kan sänkas till genomsnittlig europeisk nivå.

De offentliga finanserna är starkt konjunkturkänsliga, framför allt beroende på den offentliga sektorns storlek. Minskas omfattningen på denna sektor begränsas också risken för framtida obalanser.

Ett första steg i denna riktning tar Moderata samlingspartiet i motion Fi208, där partiet redovisar ett budgetalternativ som innebär att utgifts- och skattekvoten begränsas med 3 respektive 4 procentenheter fram till år 2000 och 2001.

De överordnade målen för Moderata samlingspartiets budgetalternativ är:

* .....att skapa förutsättningar för så många nya arbetstillfällen i företagen att arbetslösheten avskaffas som samhällsproblem,

* .....att växla lägre skatter på arbetsinkomster mot bidrag och subventioner så att det blir möjligt att leva på sin lön och bygga upp ett eget sparande,

* .....att återskapa förtroendet för att stat och kommun klarar sina grund-läggande åtaganden.

I överensstämmelse med dessa mål föreslår Moderata samlingspartiet besparingar som för 1999 uppgår till 30,3 miljarder kronor och för 2000 och 2001 till 56,7 respektive 66,5 miljarder kronor.

I det moderata budgetalternativet ger besparingarna utrymme för sänkta skatter med 30,5 miljarder kronor 1999, 60,8 miljarder kronor 2000 och 86,0 miljarder kronor 2001.

Moderata samlingspartiet föreslår en långtgående växling från subventioner och bidrag till skattesänkningar som särskilt inriktas på de breda grupperna av låg- och medelinkomsttagare.

Det är framför allt vanliga familjer med låga och medelstora inkomster som har drabbats av de senaste årens skattechocker. Enligt finansutskottets mening är det därför naturligt att man – såsom Moderata samlingspartiet förordar – i första hand sänker skatten på arbetsinkomster för dessa grupper, men även andra skatter vilka begränsar vanliga hushålls marginaler, såsom fastighetsskatt samt skatt på bensin och resor med kollektivtrafik. Med de konkreta förslag som Moderata samlingspartiet lägger fram sänks skatten på arbetsinkomster i sådan omfattning att de mål som låg till grund för 1991 års skattereform uppnås, dvs. högst 30 % genomsnittlig kommunalskatt och högst 50 % marginalskatt. I det moderata budgetalternativet fördelas skattesänkningarna så att närmare 14 miljarder kronor används för att minska skatten på företagande och kapitalbildning, medan hela 68 miljarder kronor, eller fyra femtedelar, avser lägre skatt på arbete, familj och boende. Skattesänkningar utformade på detta sätt skapar enligt utskottets mening större trygghet för enskilda och familjer.

De skattesänkningar Moderata samlingspartiet föreslår framgår av efterföljande tabell där angivna värden avser förslagens effekt på den konsoliderade offentliga sektorn. Utskottet ansluter sig till Moderata samlingspartiets för-

slag och förordar att de moderata skattesänkningsförslagen genomförs och får ligga till grund för beräkningen av statsbudgetens inkomster för 1999.

Tabell. Moderata samlingspartiets förslag till skattesänkningar 1999–2001

Finansiell effekt för konsoliderad offentlig sektor

Belopp i miljoner kronor

	1999	2000	2001
Sänkt inkomstskatt	25,10	44,80	61,60
därav: Förvärvsavdrag vid kommunal beskattning på inkomster understigande 273 000 kr	*17,29*	*24,29*	*30,30*
Höjt grundavdrag (inkl. särskilt grundavdrag för pensionärer) med 1 300 kr	*2,83*	*2,84*	*2,85*
Grundavdrag på 10 000 kr/barn vid kommunal inkomstbeskattning	*4,97*	*5,39*	*5,38*
Statligt finansierade kommunalskattesänkningar med 1 kr år 2000 och 2 kr år 2001	*-*	*10,20*	*21,00*
Nej till nytt skikt på 25 % vid statlig inkomstbeskattning	*2,00*	*2,30*	*2,40*
Sänkt fastighetsbeskattning	0,94	3,49	4,76
Sänkt skatt på hushållstjänster	0,65	1,03	1,60
Sänkt skatt på företagande och kapitalbildning	2,60	9,29	13,81
Sänkt bensinskatt med 20 öre per liter (effekt inkl. moms)	1,17	1,12	1,10
Uppräkning för inflation	-	1,04	3,12
Summa skattesänkningar, effekt på de samlade offentliga finanserna	**30,48**	**60,77**	**85,99**
därav: effekt på statens finanser	6,76	16,77	23,76
effekt på kommunernas finanser	23,72	44,00	62,23

Skattesänkningarna uppgår 2001 till totalt 86 miljarder kronor. Tyngdpunkten ligger i tre förslag som ensamma svarar för två tredjedelar av skattesänkningarna och som har det gemensamt att de är inriktade på att sänka den kommunala inkomstskatten, dvs. den skatt som omfattar praktiskt taget samtliga inkomsttagare.

Det viktigaste inslaget är ett successivt ökat förvärvsavdrag som får göras endast mot den kommunalt taxerade inkomsten och endast på inkomster understigande 7,5 basbelopp, dvs. 273 000 kr. Avdraget, som är en kompensation för egenavgifterna till pensionsförsäkringen, omfattar alla typer av pensionsgrundande inkomster, således även sjukpenning- och a-kasseersättning. Det införs stegvis och trappas under de närmaste tre åren upp från 7 till närmare 12 % av inkomsten. I och med att inkomstunderlaget är maximerat och avdraget görs mot en proportionell skatt står avdragets värde i direkt proportion till den kommunalskatt en inkomsttagare betalar, men bara för den del av inkomsten som understiger 273 000 kr. Störst utbyte ger avdraget för dem som bor i högskattekommuner.

Moderata samlingspartiet föreslår också att kommunalskatten skall sänkas med en krona år 2000 och med ytterligare en krona 2001 genom att staten övertar kostnader motsvarande skattebortfallet för kommunerna.

Dessutom vill man införa ett grundavdrag på 10 000 kr per barn vid den kommunala beskattningen från och med 1999. Avdraget skall fungera som ett komplement till dagens barnbidrag. För familjer vars inkomst inte är tillräckligt stor för att man skall kunna tillgodogöra sig avdraget fullt ut skall ett bidrag utgå.

I övrigt föreslår Moderata samlingspartiet bl.a. att uttaget av statlig inkomstskatt begränsas till 20 % från 1999, att en permanent skattereduktion införs för hushållstjänster samt att fastighetsskatten på bostäder sänks till 1,3 % av taxeringsvärdet från och med 1999 och därefter med ytterligare 0,1

procentenheter såväl 2000 som 2001. Vid beräkningen av fastighetsskatt skall markvärdet dessutom tas upp med endast halvt belopp för att lindra de orimliga regionala skillnaderna.

De besparingsförslag Moderata samlingspartiet för fram är enligt finansutskottets mening väl avvägda. Utskottet noterar särskilt att de grupper som har svårt att tillgodogöra sig skattesänkningarna är undantagna från partiets besparingar. Tvärtom föreslår man betydande förbättringar i förhållande till regeringen för exempelvis handikappade och pensionärer. Till detta kommer det nyss nämnda bidraget som skall utgå till de barnfamiljer som inte kan tillgodogöra sig det särskilda grundavdraget för barn.

Moderata samlingspartiet föreslår inte heller några besparingar som berör sjukvård, äldreomsorg eller undervisningen i grundskola och gymnasium.

I stället innebär besparingarna att man skall återgå till den 75-procentiga ersättningsnivå som användes fram till och med 1997 inom socialförsäkringssystemen och arbetslöshetsförsäkringen samt införa ytterligare en karensdag i sjukförsäkringen. Arbetslöshetsförsäkringen bör dessutom omvandlas till en omställningsförsäkring med ökad egenfinansiering för medlemmarna.

Utgiftsminskningar bör också åstadkommas genom minskat företagsstöd, minskade bidrag till organisationer och politiska partier, en snabbare avveckling av bostadssubventionerna, slopat stöd till lokala investeringsprogram, effektivare rehabilitering och besparingar inom den statliga administrationen.

I likhet med Moderata samlingspartiet anser utskottet att sådana grundläggande samhällsfunktioner som rättsväsendet bör tillföras ökade resurser i förhållande till vad regeringen föreslagit. Partiet vill också anslå 1,9 miljarder kronor mer än regeringen för handikappade. Likaså bör medel avdelas för att stärka IT-kompetensen i skolan. Ytterligare medel bör också tillföras forskningen samt universiteten i Karlstad, Växjö och Örebro.

Enligt utskottets mening kan man inte på det sätt regeringen föreslår åstadkomma en nödvändig förnyelse av kommunsektorn genom utfästelser om ytterligare statsbidrag. Erfarenheterna av vad som skett efter tidigare tillskott bekräftar detta.

Statens viktigaste uppgift i detta sammanhang bör i stället vara att främja sysselsättningen och på så sätt bredda kommunernas skatteunderlag. Staten bör också genomföra omfattande avregleringar och konkurrensutsätta kommunala verksamhet, som även i övrigt bör effektiviseras och rationaliseras för att medborgarna skall få valuta för sina skattepengar. I likhet med Moderata samlingspartiet föreslår utskottet en omfattande avreglering och konkurrensutsättning. Utskottet biträder också det moderata förslaget om en översyn av vilka uppgifter en kommun bör få ägna sig åt.

Den kommunala verksamheten bör sålunda renodlas och effektiviseras. Dessutom bör tidigare tillskott av statsbidrag utnyttjas. Om man därtill beaktar att ekonomin torde utvecklas starkare med den av utskottet här förordade politiken uppkommer ett utrymme för att sänka den kommunala utdebiteringen. I vissa kommuner kan skattesänkningar genomföras redan på kort sikt.

Kommunalskatten bör därutöver sänkas genom att staten övertar kostnader som åvilar kommunerna. Utskottet föreslår att man inför en nationell skolpeng av det slag Moderata samlingspartiet förordar för att lyfta över finansieringsansvaret för skolan (men inte ansvaret för undervisningen som sådan) till staten. För 2000 skapas därmed ett utrymme som motsvarar en sänkning av den kommunala utdebiteringen med 1 kr och för 2001 med ytterligare 1 kr.

Utskottet avvisar regeringens förslag att tillfälligt omvandla den statliga skatt på 200 kr som alla skattskyldiga betalar till kommunal skatt vid 2000 års taxering eftersom förfarandet strider mot bruttoredovisningsprincipen och dessutom endast är ett sätt att motverka att man på grund av ökade utgifter bryter igenom utgiftstaket. Ett lika stort belopp bör i stället överföras till kommunerna i form av ett ökat statsbidrag.

Finansutskottet har tidigare ställt sig bakom Moderata samlingspartiets förslag till besparingar. De utgiftsminskningar som följer av dessa förslag innebär att utgiftstaket för staten under de kommande tre budgetåren bör bestämmas till 743 miljarder kronor 1999, 742 miljarder kronor 2000 och 761 miljarder kronor 2001. Det är en minskning med 10 respektive 19 och 25 miljarder kronor jämfört med regeringens förslag.

Vid beräkningen av utgiftstaket har utskottet i likhet med Moderata samlingspartiet inte inkluderat någon budgeteringsmarginal eftersom den påverkar budgetdisciplinen negativt. Om de föreslagna taken för statens utgifter under de närmaste tre åren behöver överskridas, får regeringen återkomma till riksdagen med en förklaring och ett förslag till de besparingar som krävs för att det ursprungligen fastställda taket skall kunna upprätthållas.

Utgiftstaket för den offentliga sektorn bör på motsvarande sätt beräknas till 1 019 miljarder kronor 1999, 1 014 miljarder kronor 2000 och 1 029 miljarder kronor 2001. Det är en minskning med 31 respektive 61 och 84 miljarder kronor jämfört med regeringens förslag för samma period. Att avvikelsen från regeringens förslag blir större i detta fall än för utgiftstaket för staten förklaras främst av att merparten av de moderata skattesänkningarna leder till minskade skatteinkomster för kommunerna, och att dessa kompenseras fullt ut för detta bortfall genom ökade statsbidrag.

Den finansiella effekten av Moderata samlingspartiets budgetalternativ kan sammanfattas på det sätt som framgår av nedanstående tabell. Den visar att med det moderata budgetalternativet kommer sparandet att ligga på en nivå som med bred marginal överstiger även de av regeringen använda budgetmålen de kommande tre åren. Budgetarbetet bör ha en sådan inriktning att man uppnår balans i de offentliga finanserna sett över en konjunkturcykel. I nuvarande konjunkturläge innebär detta att man under några år bör ha överskott i budgeten för att därefter kunna tillåta sig underskott i nästa lågkonjunktur. Det moderata alternativet är utformat i enlighet med detta synsätt.

Tabell. Finansiellt sparande i den konsoliderade offentliga sektorn med utskottets och Moderata samlingspartiets budgetalternativ

Belopp i miljarder kronor

	1999	2000	2001
Finansiellt sparande enligt budgetpropositionen	21,3	46,4	68,9
Moderata besparingsförslag	30,3	56,7	66,5
Ränteeffekt av moderata privatiseringar m.m.	1,0	2,0	3,0
Moderata skattesänkningsförslag	-30,5	-60,8	-86,0
Finansiellt sparande med moderaternas budgetalternativ	**22,1**	**44,3**	**52,4**
— i förhållande till regeringens budgetmål	12,7	4,7	11,1

Sammanfattningsvis anser utskottet således att Moderata samlingspartiets budgetförslag för 1999 bör ligga till grund för budgetpolitiken. Det innebär att utskottet tillstyrker de av detta parti i motion Fi208 föreslagna nivåerna för utgiftstaket under 1999–2001 (yrkande 3), liksom partiets förslag till beräkning av de offentliga utgifterna för 1999–2001 (yrkande 5) och beräkning av statsbudgetens inkomster och förändrade skatte- och avgiftsregler (yrkande 7) vilket finns intaget i appendix 1 till utskottets betänkande som reservation 16 (m). Vidare tillstyrker utskottet Moderata samlingspartiets förslag till fördelning av utgifter på utgiftsområden (yrkande 8) som återfinns dels i efterföljande tabell, dels i reservation 16 (m) i det till utskottets betänkande fogade appendix 1. Slutligen biträder utskottet även övriga av Moderata samlingspartiet i detta sammanhang framförda förslag.

Tabell. Utskottets och Moderata samlingspartiets förslag till utgiftstak och utgiftsramar m.m. för 1999

Belopp i miljoner kronor

Förändring i förhållande till regeringens förslag

		Regeringens förslag	Utskottets förslag	Avvikelse
1	Rikets styrelse	4 180	3 788	-392
2	Samhällsekonomi och finansförvaltning	1 705	1 549	-156
3	Skatteförvaltning och uppbörd	5 811	5 811	±0
4	Rättsväsendet	21 919	22 179	+260
5	Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2 871	2 766	-105
6	Totalförsvar	44 108	45 865	+1 758
7	Internationellt bistånd	11 900	11 367	-532
8	Invandrare och flyktingar	4 324	4 182	-142
9	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	24 012	21 771	-2 241
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	80 503	69 322	-11 181
11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	34 315	35 548	+1 233
12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	39 896	40 356	+460
13	Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	33 789	42 301	+8 512
14	Arbetsmarknad och arbetsliv	48 274	30 006	-18 268
15	Studiestöd	22 447	20 985	-1 462
16	Utbildning och universitetsforskning	29 031	29 111	+80
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	7 452	6 843	-609
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	20 463	17 877	-2 586
19	Regional utjämning och utveckling	2 743	2 493	-250
20	Allmän miljö- och naturvård	1 549	1 527	-22
21	Energi	1 681	908	-773
22	Kommunikationer	25 501	24 149	-1 352
23	Jord- och skogsbruk, fiske med ansl. näringar	11 974	11 974	±0
24	Näringsliv	2 898	2 775	-123
25	Allmänna bidrag till kommuner	103 565	124 929	+21 364
26	Statsskuldsräntor m.m.	84 560	84 560	±0
27	Avgiften till Europeiska gemenskapen	21 908	21 908	±0
	Summa utgiftsområden	**693 379**	**686 850**	**-6 529**
	Summa utgiftsområden exkl. Statsskuldsräntor	**608 819**	**602 290**	**-6 529**
	Minskning av anslagsbehållningar	5 000	5 000	±0
	Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	135 849	135 849	±0
	Summa takbegränsade utgifter	749 668	743 139	-6 529
	Budgeteringsmarginal	3 331	0	-3 331
	Utgiftstak	**753 000**	**743 000**	**-10 000**

Med hänvisning till det anförda biträder utskottet således motionerna
– Fi208 (m) yrkandena 3 och 5 samt 7–9,
– Fi507 (m) yrkande 11,
– Sk301 (m),
– Sk302 (m) yrkandena 1–6,
– Sk303 (m, kd, fp),
– Sk306 (c) yrkande 14,

– Sk310 (m) yrkandena 1–6,
– Sk311 (m),
– Sk629 (m),
– Sk647 (m) yrkandena 1, 2 och 4,
– U213 (m) yrkande 5,
– U304 (m) yrkande 5,
– U806 (m) yrkande 4,
– MJ256 (m) yrkande 3 samt
– Bo209 (m) yrkandena 4 och 6.

Regeringens förslag i berörda delar avstyrks. Vidare avstyrks övriga motioner som är aktuella i detta sammanhang.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *budgetförslagen för år 1999*
att riksdagen

a) med bifall till motion 1998/99:Fi208 yrkande 3 och med avslag på proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 3 med anledning av ålderspensionsreformen fastställer *utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för år 1999* till 743 miljarder kronor, *för år 2000* till 742 miljarder kronor och *för år 2001* till 761 miljarder kronor,

b) med bifall till motion 1998/99:Fi208 yrkande 5 och med avslag på proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 5 godkänner den reviderade beräkningen av *de offentliga utgifterna för åren 1999–2001*,

c) med bifall till motion 1998/99:Fi208 yrkande 8 och med avslag på proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 9 beslutar om *fördelning av utgifterna för budgetåret 1999 på utgiftsområden* enligt det med reservation 16 (m) betecknade förslaget i *appendix 1 till hemställan*,

d) med bifall till motion 1998/99:Fi208 yrkande 9 och proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 10 godkänner beräkningen av *förändringar av anslagsbehållningarna för budgetåret 1999*,

e) om godkännande av beräkningen av förändringar av *myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret för budgetåret 1999 samt beräkningen av överföring av medel från AP-fonden för budgetåret 1999*
= utskottet,

f) med bifall till motion 1998/99:Sk311 yrkande 7 avslår proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 30 i denna del om *skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare*,
g) med bifall till motion 1998/99:Sk306 yrkande 14 avslår proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 31 i denna del om *det fasta beloppet vid beskattningen av förvärvsinkomster*,

h) med bifall till motionerna 1998/99:Sk311 yrkandena 11–15, 1998/99:Sk647 yrkandena 1, 2 och 4 samt 1998/99:Bo209 yrkandena 4 och 6 och med avslag på proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 32 i denna del godkänner vad utskottet anfört om *fastighetsbeskattningen*,

i) med bifall till motion 1998/99:Fi208 yrkande 7 och med avslag på proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 8 godkänner beräkningen av *statsbudgetens inkomster för budgetåret 1999* enligt det med reservation 16 (m) betecknade förslaget i *appendix 1 till hemställan*,

j) *dels* med bifall till motion 1998/99:Sk311 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om *skattepolitikens inriktning*,
dels med bifall till motion 1998/99:Sk311 yrkandena 2, 3, 5 samt 8–10 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs i motionen om *inkomstskatteskalan*,
dels med bifall till motion 1998/99:Sk311 yrkandena 19–21 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs i motionen om *resor till och från arbetet*,
dels med bifall till motion 1998/99:Sk311 yrkande 22 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs i motionen om *pensionssparande*,
dels med bifall till motionerna 1998/99:Sk302 yrkandena 1 och 2, 1998/99:Sk303, 1998/99:Sk310 yrkandena 5 och 6 samt 1998/99:Sk629 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs i motionerna om *tjänstesektorn och F-skattsedel*,
dels med bifall till motion 1998/99:Sk302 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs i motionen om *beskattning av royalty*,
dels med bifall till motion 1998/99:Sk302 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs i motionen om *inkomst av kapital*,
dels med bifall till motionerna 1998/99:Sk301 och 1998/99:Sk311 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs i motionerna om *pensionärernas särskilda grundavdrag*,
dels med bifall till motion 1998/99:Sk310 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs i motionen om *ägarbeskattning*,
dels med bifall till motionerna 1998/99:Sk310 yrkande 2 samt 1998/99:Sk629 yrkandena 1–10 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs i motionerna om *fåmansföretag*,
dels med bifall till motion 1998/99:Sk310 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs i motionen om *redovisning av moms och annan skatt*,
dels med bifall till motion 1998/99:Sk302 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs i motionen om *särskild löneskatt på vinstandelar*,

dels med bifall till motionerna 1998/99:Sk310 yrkande 3 samt 1998/99:Sk311 yrkandena 16 och 17 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs i motionerna om *förmögenhetsskatten*,
dels med bifall till motion 1998/99:MJ256 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs i motionen om *jordbrukets energiskatter*,
dels med bifall till motionerna 1998/99:Sk302 yrkande 5 samt 1998/99:Sk311 yrkande 18 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs i motionerna om *trafikområdet*,
dels med bifall till motionerna 1998/99:Fi507 yrkande 11, 1998/99:Sk311 yrkande 4, 1998/99:U213 yrkande 5, 1998/99:U304 yrkande 5 samt 1998/99: U806 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs i motionerna om *enskilda utgiftsområden*,
dels avslår övriga i *appendix 2 till hemställan upptagna motionsyrkandena*,

17. Budgetförslagen för år 1999 (mom. 7) (kd)

Mats Odell och Per Landgren (båda kd) anser

dels att utskottets yttrande som i avsnitt *2.4.3 Finansutskottets sammanfattande bedömning av budgetförslagen* börjar med orden ”På fyra år” och ca 113 sidor längre fram i avsnitt 4.1.28 *Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten* slutar med orden ”till 135 849 miljoner kronor ” bort ha följande lydelse:

Finansutskottet anser, i likhet med vad som sägs i Kristdemokraternas motion Fi209, att sex områden bör styra inriktningen av budgetpolitiken under de närmaste åren. Det gäller skapande av långsiktigt goda tillväxtförutsättningar som kan bidra till att minska arbetslösheten och öka välfärden. För att göra det möjligt att flera skall kunna leva på sin lön samt öka rättvisan bör skatterna sänkas för låg- och medelinkomsttagare samt barnfamiljers och pensionärers ekonomiska situation förbättras. Vidare bör vården, omsorgen och skolan inom kommunsektorn ges bättre förutsättningar. Slutligen bör ett återupprättande av rättssamhället prioriteras.

För barnfamiljer föreslås ett nytt beskattat vårdnadsbidrag samt att en del av medlen för barnbidraget i stället används för att höja nivån på de inkomstprövade bostadsbidragen. Barnomsorgskostnader upp till 10 % av basbeloppet föreslås bli avdragsgilla för barn mellan 1 och 3 år. Vidare bör föräldraförsäkringen förändras genom att kontaktdagarna återinförs samt att garantibeloppet höjs från 60 kr till 120 kr per dag. Slutligen anser utskottet, i likhet med Kristdemokraterna, att fribeloppet för underhållsskyldiga bör höjas till 48 000 kr.

De sämst ställda pensionärernas situation bör förbättras genom att pensionstillskottet höjs. Detta bör i enlighet med Kristdemokraternas förslag ske i två steg med en total höjning efter andra steget år 2000 på 310 kr per månad. Vidare anser utskottet att inkomstprövningen av änkepensionen bör slopas

samt att omställningspensionen för efterlevande skall förlängas till 12 månader.

För att återupprätta rättsväsendet föreslår utskottet att Kristdemokraternas förslag genomförs. Det innebär ökade anslag till polis- , åklagar- och domstolsväsendet. Även kriminalvården bör tillföras ytterligare medel. Slutligen bör skattemyndigheternas möjligheter till uppföljning och bekämpning av skattefusk förbättras samtidigt som tullen och kustbevakningen får utökade resurser.

Satsningar på vården, skolan och omsorgen bör ges hög prioritet. Det kristdemokratiska förslaget att höja statsbidragen till kommunerna med 1 miljard år 1999 och 800 miljoner kronor år 2000 utöver regeringens förslag välkomnas därför av utskottet. I likhet med vad som sägs i den kristdemokratiska motionen anser utskottet att utrymme även kan skapas genom strukturförändringar inom kommunsektorn. Det kan gälla ett väsentligt utvecklande av den offentliga upphandlingen, minskad administration genom ökad användning av informationsteknik, lokal samordning av arbetsmarknadsmedel samt utförsäljningar av kommunala bostadsbestånd.

Utskottet kan lika litet som Kristdemokraterna acceptera nedskärningar på handikappområdet. Därför bör 300 miljoner utöver regeringens förslag tillföras assistansersättningen. Det kristdemokratiska förslaget om en utredning som skall se över möjligheterna att samordna tandvårds- och sjukförsäkringen tillstyrks av utskottet. I avvaktan på denna utredning bör dock tandvårdsförsäkringen tillföras ytterligare 200 miljoner kronor.

Enligt utskottets mening är det angeläget att resurser satsas på rehabilitering. På så sätt kan kostnaderna för långtidssjukskrivning och förtidspensionering minskas. Förbättrad administration inom sjuförsäkringen och en förändrad beräkning av den sjukpenninggrundande inkomsten kan tillsammans med en andra karensdag i sjukförsäkring ge betydande besparingar inom sjukförsäkringen. Därutöver föreslår utskottet i likhet med kristdemokraterna att ersättning för personskadekostnader i samband med trafikolyckor skall föras över till trafikförsäkringen.

De förslag till strukturella förändringar av arbetsvillkoret samt en ökad finansieringsgrad i en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring som Kristdemokraterna för fram leder till markant sänkta kostnader inom utgiftsområde 13. De samlade förslagen, som utskottet ställer sig bakom, för tillväxt- och företagsfrämjande åtgärder samt personalförstärkningar inom offentliga verksamheter, bedöms också leda till att utgifterna för arbetslöshetsförsäkringen kommer att minska i viss mån. Kostnaderna för arbetsmarknadspolitiska åtgärder bedöms minska med Kristdemokraternas förslag. Anslagen för lönebidrag och utbildningsbidrag föreslås utökas, samtidigt som flyttningsbidragen slopas och åtgärden offentliga tillfälliga arbeten (OTA) med tillhörande stimulansersättning avskaffas.

Det finns enligt utskottets mening anledning att införa striktare krav på en viss studietakt samt en strängare kontroll av att studietakten hålls för att studerande skall beviljas studiemedel. Fribeloppet bör höjas rejält samtidigt som möjligheten att återbetala studiemedlen i förtid mot en viss rabatt återinförs. Vidare anser utskottet att den planerade utbyggnadstakten av antalet

platser för vuxenstudier och i högskolan bör vara något lägre för att undvika negativa konsekvenser för utbildningskvaliteten.

Utskottet instämmer i Kristdemokraternas uppfattning att Sverige fullt ut skall utnyttja de möjligheter till bidrag som EU-medlemskapet erbjuder, något som inte minst påverkar medelsbehovet för stödet till jordbruket.

Genom den ökade utförsäljning av statligt ägda företag som Kristdemokraterna föreslår kan enligt utskottets mening räntekostnaderna för statsskulden minskas.

I nedanstående tabell framgår utskottets förslag till fördelning av utgifter på utgiftsområden samt utgiftstaket för staten budgetåret 1999. Av det ovan sagda följer att utskottet ställer sig bakom Kristdemokraternas förslag till utgiftstak för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten på 736 miljarder kronor år 1999, 743 miljarder kronor år 2000 samt 762 miljarder kronor år 2001. Vidare följer att utskottet förordar att beräkningen av de offentliga utgifterna som presenteras i motion Fi209 (kd) godkänns av riksdagen.

Utskottet biträder Kristdemokraternas förslag till skatteförändringar och förordar att riksdagen godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster som redovisas i motionerna Fi209 (kd) och Sk309 (kd). Förslaget är väl sammansatt med syftet att öka tillväxten och därmed sysselsättningen. Den föreslagna skattepolitiken är även ämnad att bryta många låg- och medelinkomsttagares bidragsberoende.

Genom en grundavdragshöjning, som enligt förslaget skall genomföras i två steg, får fler möjlighet att klara sig på sin egen lön. Dessutom leder detta även till att lönebildningen underlättas. Inkomstbeskattningen bör dessutom förändras genom att gränsen för reseavdrag sänks till 6 000 kr samt genom att barnomsorgskostnader till viss del görs avdragsgilla mot inkomst av tjänst. Utskottet avvisar regeringens förslag till tillfällig skattereduktion samt anser att den nya värnskatten bör avskaffas.

Vidare förespråkar utskottet Kristdemokraternas förslag om ökat utrymme för pensionssparande samt en avdragsrätt för insättningar på individuella utbildningskonton.

När det gäller beskattningen av egendom förespråkar utskottet Kristdemokraternas förslag om ändringar i fastighetskatten och förmögenhetsbeskattningen. Fastighetskatten bör sänkas för bostadshus till 1,4 % av taxeringsvärdet, och endast en tredjedel av markvärdet som överstiger 150 000 kr bör inkluderas i taxeringsvärdet. Dessutom bör de s.k. krisårgångarnas infasning i fastighetsskatten skjutas fram. Regeringens förslag om fastighetsskattesänkning för hyreshus avvisas av utskottet. Förmögenhetsskatten bör fasas ut. Detta kan ske i enlighet med Kristdemokraternas förslag att sänka skattesatsen till 0,5 % inkomståret 1999 och till 0 % år 2000.

Tabell. Utskottets och Kristdemokraternas förslag till utgiftsramar m.m. för budgetåret 1999
Belopp i miljoner kronor

Utgiftsområde	Regeringens förslag	Utskottets förslag	Avvikelse
1 Rikets styrelse	4 180	3 930	-250
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	1 705	1 605	-100
3 Skatteförvaltning och uppbörd	5 811	6 111	+300
4 Rättsväsendet	21 919	22 299	+380
5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2 871	2 871	±0
6 Totalförsvar	44 108	44 203	+95
7 Internationellt bistånd	11 900	13 600	+1 700
8 Invandrare och flyktingar	4 324	4 324	±0
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	24 012	24 512	+500
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	80 503	72 563	-7 940
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	34 315	35 195	+880
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	39 896	42 424	+2 528
13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	33 789	23 209	-10 580
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	48 274	44 949	-3 325
15 Studiestöd	22 447	21 699	-748
16 Utbildning och universitetsforskning	29 031	28 664	-367
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	7 452	7 466	+14
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	20 463	19 923	-540
19 Regional utjämning och utveckling	2 743	2 843	+100
20 Allmän miljö- och naturvård	1 549	1 679	+130
21 Energi	1 681	1 621	-60
22 Kommunikationer	25 501	25 461	-40
23 Jord- och skogsbruk, fiske med ansl. näringar	11 974	13 532	+1 558
24 Näringsliv	2 898	2 676	-222
25 Allmänna bidrag till kommuner	103 565	102 330	-1 235
26 Statsskuldsräntor m.m.	84 560	84 220	-340
27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	21 908	21 908	±0
Summa utgiftsområden	**693 379**	**675 817**	**-17 562**
Summa utgiftsområden exkl. Statsskuldsräntor	**608 819**	**591 597**	**-17 222**
Minskning av anslagsbehållningar	5 000	5 000	±0
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	135 849	135 849	±0
Summa takbegränsade utgifter	749 668	732 446	-17 222
Budgeteringsmarginal	3 331	3 543	+212
Utgiftstak	**753 000**	**736 000**	**-17 000**

I den offensiva tillväxtpolitik som Kristdemokraterna föreslår, och som finansutskottet ställer sig bakom, ingår förutom de ovan nämnda skatteförslagen även åtgärder direkt riktade mot kostnader för arbetskraften, mot tillgången på kapital samt mot tjänstesektorn.

Genom att sänka arbetsgivaravgifterna med 10 procentenheter på lönesummor upp till 900 000 kr per år får de mindre företag som i dag tvekar om de skall våga nyanställa klart förbättrade möjligheter att våga satsa på utveckling och nyanställningar.

Vad gäller kapitaltillgången föreslår utskottet att riskkapitalavdraget återinförs samt att dubbelbeskattningen avskaffas.

Tjänstesektorn ges helt nya möjligheter att växa genom att en femtioprocentig skattereduktion för hushållens köp av tjänster i det egna hemmet införs. Förslaget som utskottet ställer sig bakom kan liknas vid ett permanentande och en utvidgning av det nuvarande ROT-systemet.

Regeringens förslag om överföring av det fasta beloppet vid inkomstbeskattningen till kommunerna avvisas av utskottet. Motsvarande medel bör i stället föras över till kommunerna på annat sätt. Det är därvid angeläget att även de kyrkliga kommunerna får del av dessa medel.

De förändringar som utskottet föreslår framgår av nedanstående tabell.

Budgeteffekter av föreslagna skatte- och avgiftsförändringar

Åtgärd	1999	2000	2001
Sänkt skatt inom tjänstesektorn (ROT) netto	-0,7	-1,12	-1,6
Royaltyinkomster från pat. uppfinningar befrias från skatt	-0,02	-0,02	-0,02
Yrkesfiskeavdrag för konkurrensneutralitet	-0,04	-0,04	-0,04
Inför ett riskkapitalavdrag (Tak 100 tkr)	-0,6	-0,7	-0,7
Slopad dubbelbeskattning på utdelning (15 % 1999, 0% år 2001)	0	-2,48	-4,95
Slopad förmögenhetsskatt, 0,5% 1999 sedan 0%	-1,08	-1,83	-6,34
Höjd bolagsskatt till 30%	0	3,7	7,4
Sänkta arbetsgivaravgifter	-3,56	-3,08	-2,69
Ingen särskild löneskatt på vinstandelar	0	-0,1	-0,1
Ändrad mervärdesskatt	-0,11	-0,11	-0,11
Sänkt fordonsskatt	-3,3	-2,8	-2,8
Sänkt skatt inom åkeri- och transportsektorn	-0,2	-0,4	-0,4
Avfallsskatt enligt deponiskatteutredningen från 1/1 1999	0,65	0	0
Effektivare skatteindrivning	0,6	1,2	1,2
Åtgärder på jordbruksområdet	-0,5	-0,53	-0,53
Summa företagar- och tillväxtpaketet	**-8,86**	**-8,31**	**-11,68**
Höjt grundavdrag	-9,09	-18,6	-20,3
Nej till regeringens tillfälliga skattereduktion	2,98	0,28	0,14
Avdragsrätt för individuella utbildningskonton	-0,1	-0,2	-0,3
Nej till nya värnskatten	-2	-2,2	-2,2
Sänkt gräns för reseavdrag fr. 7 000 till 6 000	0	-0,33	-0,32
Höjd avdragsrätt för pensionssparande (1 basbelopp)	-0,47	-0,93	-1,17
Sänkt fastighetsskatt till 1,4% (bostadshus)	-0,26	-0,99	-1,42
Fastighetsskatten tas bara ut på 1/3 av markvärdet över 150 tkr	-0,12	-0,16	-0,16
Framskjutet inträde i fastigh.skatten för krisårgångarna (lägre hyra)	-0,64	0	0
Nej till regeringens tillfälliga fastighetsskattesänkning för hyreshus	0	0,73	1
Summa skattepolitik där alla får behålla mer av sin egen lön	**-9,7**	**-22,4**	**-24,73**
Summa skattesänkningar	**-18,56**	**-30,71**	**-36,41**

Miljarder kronor

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet således motionerna Fi209 (kd) yrkandena 2–5, 7, 8 och 11, Sk303 (m, kd, fp), Sk304 (kd) yrkandena 1–3, Sk306 (c) yrkande 14, Sk307 (kd) yrkande 1–6 och 8, Sk309 (kd) yrkandena 1–8, 10–20, 22, 24–28, 31 och 32, Sk609 (m, kd), N231 (kd) yrkande 4, N330 (kd) yrkandena 14 och 15, N274 (kd) yrkande 22, MJ224 (kd) yrkandena 4–7, 30, och 36 samt Bo237 (kd) yrkande 13.

Av det sagda följer att utskottet avstyrker regeringens förslag om utgiftstak för staten åren 1999–2001, beräkningen av de offentliga utgifterna, utgifternas fördelning på utgiftsområden budgetåret 1999, skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare, det fasta beloppet vid beskattning av förvärvsinkomster, fastighetsskatten på bostadshyreshus samt beräkningen av statsbudgetens inkomster för budgetåret 1999.

Vidare avstyrks de motioner i betänkandets appendix 2 som ej tillstyrkts i detta avsnitt.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *budgetförslagen för år 1999*

att riksdagen

a) med bifall till motion 1998/99:Fi209 yrkande 2 och med avslag på proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 3 med anledning av ålderspensionsreformen fastställer *utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för år 1999* till 736 miljarder kronor, *för år 2000* till 743 miljarder kronor och *för år 2001* till 762 miljarder kronor,

b) med bifall till motion 1998/99:Fi209 yrkande 3 och med avslag på proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 5 godkänner den reviderade beräkningen av *de offentliga utgifterna för åren 1999–2001*,

c) med bifall till motion 1998/99:Fi209 yrkande 5 och med avslag på proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 9 beslutar om *fördelning av utgifterna för budgetåret 1999 på utgiftsområden* enligt det med reservation 17 (kd) betecknade förslaget i *appendix 1 till hemställan*,

d) om *förändringar av anslagsbehållningarna för budgetåret 1999*,
= utskottet;

e) om *myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret för budgetåret 1999 samt beräkningen av överföring av medel från AP-fonden för budgetåret 1999*,
= utskottet;

f) med bifall till motion 1998/99:Fi209 yrkande 7 avslår proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 30 i denna del och godkänner vad i motionen anförts om *skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare*,

g) med bifall till motion 1998/99:Sk306 yrkande 14 avslår proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 31 i denna del och godkänner vad i motionen anförts om *det fasta beloppet vid beskattningen av förvärvsinkomster*,

h) med bifall till motionerna 1998/99:Fi209 yrkande 8, 1998/99:Sk307 yrkande 2, 1998/99:Sk309 yrkande 19 samt 1998/99:Bo237 yrkande 13 avslår proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan

m.m. yrkande 32 i denna del och godkänner vad i motionerna anförts om *fastighetsskatten på bostadshyreshus,*

i) med bifall till motion 1998/99:Fi209 yrkande 4 och 1998/99:Sk309 yrkandena 1 i denna del och 27 och med avslag på proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 8 godkänner beräkningen av *statsbudgetens inkomster för budgetåret 1999* i enlighet med det med reservation 17 (kd) betecknade förslaget i *appendix 1 till hemställan,*

j) *dels* med bifall till motionerna 1998/99:Fi209 yrkande 11, 1998/99:Sk309 yrkandena 2, 3 och 15 samt 1998/99:N330 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionerna anförs om *skattepolitikens inriktning,*
dels med bifall till motion 1998/99:Sk309 yrkandena 17 och 31 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *inkomstskatteskalan,*
dels med bifall till motion 1998/99:Sk309 yrkande 18 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *resor till och från arbetet,*
dels med bifall till motion 1998/99:Sk309 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *pensionssparande,*
dels med bifall till motion 1998/99:Sk309 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *kompetenskonton m.m.,*
dels med bifall till motionerna 1998/99:Sk303, 1998/99:Sk309 yrkande 13 samt 1998/99:Sk609 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionerna anförs om *tjänstesektorn och F-skattsedel,*
dels med bifall till motionerna 1998/99:Sk309 yrkande 26 samt 1998/99:MJ224 yrkande 36 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionerna anförs om *yrkesfiskare,*
dels med bifall till motion 1998/99:Sk309 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *beskattning av royalty,*
dels med bifall till motion 1998/99:Sk309 yrkandena 4 och 8 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *ägarbeskattning,*
dels med bifall till motion 1998/99:N330 yrkande 15 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *fåmansföretag,*
dels med bifall till motion 1998/99:Sk309 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *redovisning av moms och annan skatt,*
dels med bifall till motion 1998/99:Sk309 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *arbetsgivaravgifter,*
dels med bifall till motion 1998/99:Sk309 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *särskild löneskatt på vinstandelar,*

dels med bifall till motionerna 1998/99:Sk304 yrkandena 1 och 2, 1998/99:Sk307 yrkandena 1, 3, 4 och 8, 1998/99:Sk309 yrkandena 20 och 32, 1998/99:N231 yrkande 4 samt 1998/99:N274 yrkande 22 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionerna anförs om *fastighetsskatten i övrigt,*
dels med bifall till motionerna 1998/99:Sk304 yrkande 3, 1998/99:Sk307 yrkandena 5 och 6 samt 1998/99:Sk309 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionerna anförs om *förmögenhetsskatten,*
dels med bifall till motion 1998/99:Sk309 yrkandena 24 och 25 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *mervärdesskatt,*
dels med bifall till motion 1998/99:MJ224 yrkandena 4–7 och 30 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *jordbrukets energiskatter,*
dels med bifall till motion 1998/99:Sk309 yrkande 28 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *trafikområdet,*
dels med bifall till motion 1998/99:Sk309 yrkandena 16 och 22 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *övriga punktskatter,*
dels med bifall till motion 1998/99:Sk309 yrkande 1 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *övriga inkomstförslag,*
dels avslår övriga i *appendix 2 till hemställan upptagna motionsyrkanden,*

18. Budgetförslagen för år 1999 (mom. 7) (c)

Lena Ek (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnitt 2.4.3 *Finansutskottets sammanfattande bedömning av budgetförslagen* börjar med ”På fyra år” och som längre fram i avsnitt 4.1.28 *Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten* slutar med ”135 849 miljoner kronor” bort ha följande lydelse:

Utskottet delar Centerpartiets syn på budgetpolitiken. Beträffande inkomstsidan vill utskottet framhålla att det är viktigt att skattepolitiken utformas för att gagna företagsamhet i hela landet. Inkomstskatterna för låg- och medelinkomsttagare bör sänkas. En varaktig lösning med höjt grundavdrag för människor med små eller medelstora inkomster är här den bästa lösningen. Utskottet godtar regeringens förslag om en tillfällig skattereduktion men anser, i likhet med Centerpartiet, att den bör höjas till 1 800 kr.

Arbetsgivaravgifterna bör sänkas. Förmögenhetsskatten bör fasas ut och den särskilda löneskatten på vinstandelar tas bort. Fåmansbolag och andra mindre företag bör få lättnader i beskattningen. Skatten på hushållsnära tjänster bör sänkas och ett s.k. RUT-avdrag införas. RUT-avdraget bör innebära en skattereduktion på 50 % av arbetskostnaden på hushållsnära tjänster som utförs i hemmet med ett belopp upp till 20 000 kr och år.

Utskottet vill erinra om att Centerpartiet ihärdigt har verkat för lägre skatt på boende och genom en överenskommelse med regeringen har fått till stånd en sänkning av fastighetsskatten från 1,7 % till 1,5 %. Regeringens förslag om en sänkning av fastighetsskatten på hyresfastigheter avstyrks av utskottet. Sänkningen är tillfällig och ger liten effekt. Det är också osäkert om den kommer hyresgästerna till godo. Regeringens förslag om belägenhetsfaktorn bör beredas ytterligare och med därav följande kompletteringar föreläggas riksdagen i en proposition. Det är viktigt att berörda människor i skärgården får ett besked i form av ett riksdagsbeslut.

Utskottet förespråkar sänkt skatt på arbete för ökad sysselsättning. För att skapa utrymme för detta bör skatterna höjas på verksamheter som tar naturens resurser i anspråk. Fordonsskatten för dieseldrivna personbilar bör förändras så att större vikt läggs vid miljöegenskaperna. För äldre dieseldrivna personbilar bör skrotningspremien höjas till 8 000 kr som en engångsåtgärd för att skrota ut de äldsta och mest miljöförorenande bilarna.

Energibeskattningen skall ge goda förutsättningar för den svenska industrins internationella konkurrenskraft. Beskattningen skall utgöra drivkraft för hushållning och övergång till förnybara energislag. Vid utformningen av beskattningen skall den elintensiva industrins särskilda behov beaktas. Utsläpp av koldioxid vid förbränning av fossila bränslen påverkar klimatet. Det är därför angeläget att i största möjliga utsträckning undvika förbränning av fossila bränslen. Detta kan ske genom en aktiv energihushållning och genom att utnyttja förnybara energislag. En ökad användning av alternativa energislag inom trafiksektorn måste särskilt eftersträvas. Produktionen av biobränslebaserade drivmedel i Sverige måste öka. Detta bör ske genom en ökad miljörelatering av energiskatterna i kombination med en skattebefrielse för biobränslen.

Som ett led i strävan mot avvecklad kärnkraft bör produktionsskatten på kärnkraftsel stegvis höjas. Kärnkraften skall inte ytterligare subventioneras genom särskilt gynnsamma avdragsmöjligheter. Fastighetsskatten på vattenkraft bör återinföras liksom en miljöskatt på inrikes flyg. Ett yrkesfiskaravdrag bör införas.

Utskottet ställer sig också bakom Centerpartiets förslag till fördelning av utgifterna på utgiftsområden för 1999. Förslaget återfinns i följande tabell.

De viktigaste förändringarna jämfört med regeringens förslag är följande.

Inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse bör 100 miljoner kronor av tillskottet för 1999 till Regeringskansliet avslås. Besparingen skall inte drabba de resurser som behöver avsättas för Sveriges ordförandeskap i EU.

En ökad decentralisering till regionala och lokala nivåer leder till minskade utgifter för statsförvaltningen. Någon ny myndighet för kvalitetsutveckling och kompetenshöjning inom förvaltningarna bör inte inrättas.

Utskottet välkomnar den ökning av polisens resurser som sker de kommande åren. Utskottet vill, i likhet med Centerpartiet, tillföra 65 miljoner kronor ytterligare till polisen. Detta finansieras genom höjda tvistemålsavgifter och genom höjda böter för fortkörning. En effektivisering av polisens resurser måste till parallellt med att nya resurser tillförs. Polisens ledningsorganisation kan förbättras ytterligare.

Tabell. Utskottets och Centerpartiets förslag till utgiftsramar m.m. för budgetåret 1999
Belopp i miljoner kronor

Utgiftsområde		Regeringens förslag	Utskottets förslag	Avvikelse
1	Rikets styrelse	4 180	4 080	-100
2	Samhällsekonomi och finansförvaltning	1 705	1 682	-23
3	Skatteförvaltning och uppbörd	5 811	5 811	±0
4	Rättsväsendet	21 919	21 984	+65
5	Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2 871	2 871	±0
6	Totalförsvar	44 108	44 108	±0
7	Internationellt bistånd	11 900	12 002	+102
8	Invandrare och flyktingar	4 324	4 324	±0
9	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	24 012	24 432	+420
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	80 503	79 818	-685
11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	34 315	33 790	-525
12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	39 896	39 551	-345
13	Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	33 789	33 789	±0
14	Arbetsmarknad och arbetsliv	48 274	45 984	-2 290
15	Studiestöd	22 447	23 447	+1 000
16	Utbildning och universitetsforskning	29 031	29 131	+100
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	7 452	7 502	+50
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	20 463	19 963	-500
19	Regional utjämning och utveckling	2 743	3 243	+500
20	Allmän miljö- och naturvård	1 549	1 639	+90
21	Energi	1 681	1 681	±0
22	Kommunikationer	25 501	25 396	-105
23	Jord- och skogsbruk, fiske med ansl. näringar	11 974	12 004	+30
24	Näringsliv	2 898	3 042	+144
25	Allmänna bidrag till kommuner	103 565	105 015	+1 450
26	Statsskuldsräntor m.m.	84 560	84 560	±0
27	Avgiften till Europeiska gemenskapen	21 908	21 908	±0
	Summa utgiftsområden	**693 379**	**692 757**	**-622**
	Summa utgiftsområden exkl. Statsskuldsräntor	**608 819**	**608 197**	**-622**
	Minskning av anslagsbehållningar	5 000	5 000	±0
	Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	135 849	135 849	±0
	Summa takbegränsade utgifter	749 668	749 046	-622
	Budgeteringsmarginal	3 331	3 953	+622
	Utgiftstak	**753 000**	**753 000**	**±0**

Beträffande utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan vill utskottet framhålla att det är nödvändigt att ge den svenska administrationen goda förutsättningar att kunna axla de förpliktelser som ordförandeskapet för EU våren 2001 medför. Det svenska föreningslivet, frivilligorganisationerna, folkrörelserna och de idéburna organisationerna bör uppmunt-

ras att fungera som kraftkällor i det medborgerliga Europasamarbetet. Regeringen bör finna former att stödja det civila samhällets europeiska nätverk. Utskottet förutsätter vidare att Arena Norden ges ett ekonomiskt stöd som tryggar den framtida verksamheten i enlighet med anslagsframställan från Föreningen Norden.

Utskottet anser att biståndsmålet på 1 % av BNI stegvis skall återupprättas och är kritiskt till att regeringen och dess samarbetspartier har så låga ambitioner för det svenska biståndet. Biståndsramen för 1999 bör uppgå till 12 942 miljoner kronor, eller till 0,71 % av BNI.

Utskottet ser med stort allvar på den ökade segregationen som märks mest i storstadsområdena. Nyckeln till att bryta den negativa spiralen är att ge makt, inflytande och ansvar till de boende i området.

För ett system med hemservicecheckar för pensionärshushåll bör 700 miljoner kronor per år avsättas. Anslaget till Barnombudsmannen bör öka med 5 miljoner kronor. Det finns stora rationaliseringsvinster att göra genom att avveckla Apoteksbolagets monopolställning.

Utskottet vill erinra om att Centerpartiet tidigare har avvisat regeringens investeringsbidrag för byggande av äldrebostäder. Behoven varierar i landet. Utskottet delar Centerpartiets uppfattning att kommunerna själva, med stöd av de nationella målen, klarar av att bedöma hur resurserna skall användas. De av regeringen för år 1999 föreslagna 150 miljoner kronorna för ombyggnation av äldrebostäder bör ingå i det generella bidraget till kommunerna under utgiftsområde 25.

Företagare bör så långt som möjligt jämställas med arbetstagare vid prövning av arbetsförmåga och rehabiliteringsbehov. I utredningen Företagare med restarbetsförmåga föreslås en ändring inom socialförsäkringen vad gäller arbetsfrågebedömningen för företagare. Utredningens förslag bör göras till föremål för lagstiftning. Förändringar bör göras i beräkningar av den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI), i enligt med de förslag som presenterats i utredningen Förmån efter inkomst (SOU 1997:85). Förslaget innebär att löneanpassningen slopas och kvalifikationsvillkoren förändras.

Pensionstillskottet bör höjas med 2 500 kr per år vilket gynnar pensionärer med låg pension. Samtidigt avvisas regeringens förslag om en höjning av kompensationsgraden i BTP från 85 till 90 %. Endast pensionärens bidragsberättigade del av bostadskostnaden bör ligga till grund för rätt till BTP. En modernisering av folkpensionen bör göras så att samboende pensionärer likställs med gifta.

Vid utvärderingar av änkepensionsreformen har framkommit att kvinnor med låg egen inkomst skyddas och att kvinnor med egen hög inkomst drabbas. För unga familjer kan minskningen av folkpensionen leda till ekonomiska svårigheter. Utskottet anser att kvinnor med barn under 18 år ej skall beröras av inkomstprövningen.

Utskottet delar Centerpartiets uppfattning att ett förnyat familjestöd med barnkonto bör införas från den 1 januari 2001.

I likhet med Centerpartiet anser utskottet att det bör införas en ny arbetslivs- och ohälsoförsäkring som bygger på att alla garanteras en miniminivå och en inkomstrelaterad del. För dem som önskar skall det finnas möjlighet att utöver detta teckna egna försäkringar. Modellen innebär en radikal om-

fördelning. De som står utanför dagens ersättningssystem får med förslaget en ordentlig förbättring.

Egenavgiften till arbetslöshetsförsäkringen bör stegvis höjas med 40 kr per månad år 1999, 60 kr år 2000 och 80 kr år 2001. Det finns skäl som talar för att en större del av kostnaden för arbetslösheten bör internaliseras i avgiften för försäkringen.

Med tanke på att sysselsättningen ökar förefaller det märkligt att regeringen beräknar så höga utgiftsramar för åren 1999–2001. Med Centerpartiets förslag på tillväxtskapande åtgärder, som utskottet ställer sig bakom, räknar utskottet med att arbetslösheten sjunker och behovet av arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskar.

Ett nytt studiemedelssystem i enlighet med vad Centerpartiet föreslagit bör införas. Utskottet anser vidare att kommunikationsforskning är angelägen i en tid då transporter och kommunikation förändras hastigt. Riksdagen bör nu besluta att inrätta en internationell högskola för transport och kommunikation vid Högskolan i Dalarna. Utskottet kan konstatera att tre högskolor från årsskiftet blir universitet och att en fjärde beräknas få universitetsstatus år 2000. Det är dock med ett beklagande utskottet konstaterar att regeringens satsningar på de nya universiteten stannat vid statusen och inte omfattar resursförstärkningar för de nya universiteten. Utskottet föreslår resursförstärkningar och anser att regeringen i ljuset av *Forskning 2000* i samband med vårbudgeten bör återkomma med en strategi för utveckling av forskningsresurserna vid de nya och blivande universiteten och vid de mindre och medelstora högskolorna.

Under utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid föreslår utskottet att ett nytt anslag för stöd till ungdomars kultur inrättas. Stödet till samlingslokaler bör bibehållas.

Utskottet föreslår en övergång från räntebidrag till investeringsbidrag genom en avveckling av det s.k. Danellsystemet. Utskottet vill framhålla att väl genomtänkt samhällsplanering och bostadsförsörjning är viktigt för skapande av ett hållbart boende. Beträffande de lokala investeringsprogrammen anser utskottet att regeringen i för hög utsträckning avsatt särskilda medel för utdelning till projekt. Det är en godtycklig behandling av medel, och medlen kan göra bättre nytta på andra sätt. Regeringens minskning av anslagen till byggforskning, åtgärder mot mögel och radon samt investeringsstöd till studentbostäder bör avslås.

Utskottet delar Centerpartiets uppfattning att ramen för utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling bör höjas med 500 miljoner genom en överflyttning från utgiftsområde 14. Medlen skall huvudsakligen fördelas till länsstyrelserna för näringslivsutveckling.

Utskottet välkomnar en översyn av miljöforskningen men anser att det redan nu står klart att miljöforskningen behöver tillföras ytterligare resurser. En ökning av anslaget till kalkning bör ske.

Under utgiftsområde 22 Kommunikationer bör anslagen för åtgärder för drift och underhåll samt för bärighetshöjande åtgärder ökas med 500 miljoner kronor för år 1999. Nivån för bidrag till de enskilda vägarna bör höjas till 670 miljoner kronor. Enskilda vägar bör återfå möjligheten att få del av

medel avsatta för bärighetshöjande åtgärder. Södra länken bör inte byggas. Den statliga medfinansieringen om 827 miljoner kronor för byggande av Södra länken bör användas för finansiering av ett tredje spår. Luftfartsverket måste ta ett regionalpolitiskt ansvar. Medel för drift av de kommunala flygplatserna bör tas ut inom sektorn.

Utskottet tvingas tyvärr konstatera att regeringen i budgetförslaget för 1999 inte vidtagit några åtgärder med anledning av förslagen i landshövding Gunnar Björks utredning En livsmedelsstrategi för Sverige (SOU 1997:167). Utredningen visar bland annat att den svenska bonden tvingas arbeta med betydligt högre kostnader i form av skatter och avgifter än den danske och finske bonden. Svenska jordbruksföretagare skall kunna kompenseras för att de betalar ett högre dieselpris än kollegerna i konkurrentländerna. Den svenska jordbruks- och livsmedelsindustrin är i stort behov av konkurrenshöjande insatser.

Utskottet anser att 90 miljoner kronor per år under fyra år bör satsas på forskning och utveckling inom livsmedelssektorn i enlighet med Björks utredning. Under 1999 bör 2 miljoner kronor anslås till ett program för gårdsbaserad livsmedelsförädling. Vidare bör satsningar på trädgårdsnäringen göras.

Utskottet anser att regionala kvinnliga resurscenter har en viktig roll för att utveckla kvinnors företagande. De hittillsvarande satsningarna på kvinnliga resurscenter på länsnivå måste nu permanentas och vidareutvecklas. Ett nytt anslag om 60 miljoner kronor för år 1999 för stöd till kvinnors företagande bör anvisas.

Utskottet avvisar, i likhet med Centerpartiet, regeringens förslag att det fasta beloppet vid beskattning av förvärvsinkomster skall tillfalla kommunerna. Detta är en åtgärd av engångskaraktär och en eftergift på krav från den politiska vänstern. Utskottet anser att kommunerna bör tillföras ytterligare medel enligt generella regler för möjlighet till ökade satsningar på vård, skola och omsorg. Det bör dock inte ske i enlighet med regeringens förslag. Utskottet väljer att kompensera kommunerna med 1 300 miljoner kronor i ökat anslag för utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner. Utskottet anser vidare att de av regeringen föreslagna 150 miljoner kronorna år 1999 för ombyggnation av äldrebostäder bör ingå i det generella bidraget till kommunerna.

Beträffande utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen vill utskottet framhålla att det är angeläget att Sverige kan minska sin avgift till EU. I dagsläget betalar Sverige en mycket hög avgift per invånare. Det är inte hållbart och försvarbart i längden. Regeringen bör med kraft verka i EU med att driva detta krav på minskad avgift för Sverige.

Utskottet föreslår en något högre budgeteringsmarginal än regeringen. Nivån på utgiftstaket överensstämmer dock med regeringens förslag.

Utskottet ställer sig således bakom de förslag som framförs i Centerpartiets partimotioner Fi210 yrkandena 2, 3, 27–30 och 35 samt Sk306 yrkandena 1, 3–9 och 11–20.

Motion N230 (c) yrkande 3 får anses tillgodosedd. Vidare avstyrks de motioner i betänkandets appendix 2 som ej tillstyrks i detta avsnitt.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *budgetförslagen för år 1999*

att riksdagen

a) om *utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för åren 1999–2001*
= utskottet,

b) med bifall till motion 1998/99:Fi210 yrkande 2 och med anledning av proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 5 godkänner den reviderade beräkningen av *de offentliga utgifterna för åren 1999–2001*,

c) med bifall till motion 1998/99:Fi210 yrkande 3 och med avslag på proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 9 beslutar om *fördelning av utgifterna för budgetåret 1999 på utgiftsområden* enligt det med reservation 18 (c) betecknade förslaget i *appendix 1 till hemställan*,

d) om *förändringar av anslagsbehållningarna för budgetåret 1999*,
= utskottet,

e) om *myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret för budgetåret 1999 samt beräkningar av överföring av medel från AP-fonden för budgetåret 1999*,
= utskottet,

f) med bifall till motion 1998/99:Sk306 yrkande 13 i denna del och med anledning av till proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 30 i denna del godkänner vad utskottet anfört om *skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare*,

g) med bifall till motion 1998/99:Sk306 yrkande 14 avslår proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 31 i denna del om *det fasta beloppet vid beskattningen av förvärvsinkomster*,

h) med bifall till motion 1998/99:Sk306 yrkande 16 avslår proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 32 i denna del om *fastighetsskatten på bostadshyreshus*,

i) med bifall till motion 1998/99:Fi210 yrkande 27 och med anledning av proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 8 godkänner beräkningen av *statsbudgetens inkomster för budgetåret 1999* enligt det med reservation 18 (c) betecknade förslaget i *appendix 1 till hemställan*,

j) *dels* med bifall till motion 1998/99:Sk306 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *skattepolitikens inriktning*,
dels med bifall till motion 1998/99:Sk306 yrkande 13 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *inkomstskatteskalan*,

dels med bifall till motion 1998/99:Sk306 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *tjänstesektorn och F-skattsedel*,
dels med bifall till motion 1998/99:Sk306 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *yrkesfiskare*,
dels med bifall till motion 1998/99:Sk306 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *ägarbeskattning*,
dels med bifall till motion 1998/99:Sk306 yrkandena 6 och 7 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *fåmansföretag*,
dels med bifall till motion 1998/99:Fi210 yrkande 36 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *investeringar i kärnkraftverk*,
dels med bifall till motion 1998/99:Sk306 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *arbetsgivaravgifter*,
dels med bifall till motion 1998/99:Sk306 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *särskild löneskatt på vinstandelsmedel*,
dels med bifall till motion 1998/99:Sk306 yrkande 15 och med anledning av motion 1998/99:N230 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionerna anförs om *fastighetsbeskattningen i övrigt*,
dels med bifall till motion 1998/99:Sk306 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *förmögenhetsskatten*,
dels med bifall till motion 1998/99:Sk306 yrkandena 17 och 19 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *energiskatt*,
dels med bifall till motion 1998/99:Sk306 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *jordbrukets energiskatter*,

dels med bifall till motion 1998/99:Sk306 yrkande 20 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *trafikområdet*,
dels med bifall till motion 1998/99:Sk306 yrkande 18 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *övriga punktskatter*,
dels med bifall till motion 1998/99:Fi210 yrkandena 28–30 och 35 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om *övriga inkomstförslag*,
dels avslår övriga *i appendix 2 till hemställan upptagna motionsyrkanden*,

Lars Leijonborg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnitt 2.4.3 *Finansutskottets sammanfattande bedömning av budgetförslagen* börjar med ”På fyra år” och som i avsnitt 4.1.28 *Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten* slutar med ”135 849 miljoner kronor” bort ha följande lydelse:

Budgetpolitikens inriktning – inkomsternas och utgifternas omfattning

Enligt utskottets mening måste budgetpolitiken inriktas mot insatser för ökad sysselsättning och högre tillväxt. Folkpartiet liberalerna redovisar i motionerna Fi211 och Sk308 ett budgetalternativ som skapar förutsättningar för en tillväxt som är både större och uthålligare än regeringens. Ansatsen i motionen skiljer sig från propositionen eftersom den inriktas på förslag till strukturreformer som kan undanröja Sveriges långsiktiga tillväxt- och sysselsättningsproblem. Det gäller bl.a. lägre skatt på arbete och riskkapital, förenklingar för framför allt mindre företag, m.fl. förslag. Motionärernas förslag gör att Sverige blir bättre rustat för global konkurrens, mera företagsamt och mindre segregerat. Samtidigt prioriterar motionärerna utbildningen och vården. Folkpartiet liberalerna föreslår således vissa utgiftsökningar, framför allt vad gäller vård och omsorg men även för bistånd och miljö. Utskottet anser att detta är riktiga prioriteringar och tillstyrker därför Folkpartiet liberalernas budgetalternativ som sammanfattas i tabellen Utskottets och Folkpartiet liberalernas förslag till utgiftsramar m.m. för budgetåret 1999.

De föreslagna skattesänkningarna beräknas uppgå till närmare 15 miljarder kronor 1999. Härav avser drygt 10 miljarder kronor sänkta egenavgifter och arbetsgivaravgifter i den privata tjänstesektorn och 2 miljarder kronor avskaffad värnskatt.

På utgiftssidan görs ökade satsningar vars samlade värde uppskattas till 8,5 miljarder kronor. Utgiftsökningarna och skattesänkningarna föreslås bli finansierade genom besparingar som beräknas till 23,3 miljarder kronor.

Folkpartiets budgetalternativ sammanfattas i motionen på följande sätt:

Tabell. Finansiella effekter av utskottets budgetförslag 1999
Belopp i miljarder kronor

	1999
Utgiftsminskningar	+23,3
Utgiftsökningar	-8,5
Skattesänkningar	-14,8
Effekt på finansiellt sparande för staten	**±0,0**

En konsekvens härav är att utgiftstaket kan sänkas något för år 1999 och de två följande åren därefter vara ca 15 miljarder kronor lägre än vad regeringen föreslagit. Utgiftstaket är därvid framräknat på följande sätt:

Tabell. Utskottets förslag till utgiftstak 1999–2001
Belopp i miljarder kronor

	1999	2000	2001
Regeringens förslag till utgiftstak	**753,0**	**761,0**	**786,0**
Föreslagna utgiftsminskningar[1]	-8,6	-15,1	-14,3
Ändrad budgeteringsmarginal	±0,0	±0,0	±0,0
Utgiftstak för staten	**744,5**	**745,9**	**771,7**

[1] Exklusive förslag om minskad nivå på statsskuldsräntor

Skattepolitikens inriktning och inkomstförslagen

Sverige har världens högsta skattetryck och världens högsta skatteuttag på arbete. Ändå får svenskarna inte ”valuta” för skattepengarna. Bristerna i skattesystemet är ett av de allvarligaste strukturproblemen i svensk ekonomi. Skatternas utformning bidrar till att dämpa den ekonomiska tillväxten och hindra uppkomsten av jobb i synnerhet i tjänstesektorn. Massarbetslösheten och den svaga utvecklingskraften i ekonomin urholkar basen för välfärden. Sverige behöver inte högre skatter utan fler skattebetalare. Skattepolitiken måste läggas om och inriktas på att skapa förutsättningar för ett växande och dynamiskt näringsliv. Bara så kan skattebaserna växa.

Utskottet tillstyrker mot denna bakgrund den av Folkpartiet liberalerna föreslagna inriktningen av skattepolitiken som innehåller en skattereform i fyra steg med skattesänkningar på sammanlagt ca 65 miljarder kronor. Reformen skall finansieras genom besparingar och ekonomisk tillväxt. Utskottet vill poängtera att detta innebär att den föreslagna skattereformen skall finansieras på ett sådant sätt att den inte äventyrar statsfinanserna. Utskottet avvisar vidare regeringens förslag om en tillfällig skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare och föreslår i stället en bestående skattereduktion för alla på 3 000 kr. Skattelindringen skall kombineras med ett ökat stöd till barnfamiljer på 3 000 kr per barn och år, ett stöd som i en första etapp skall finansieras genom det utrymme som frigörs när regeringsförslaget inte fullföljs. Propositionsförslagen om att omvandla den s.k. 200-kronan och att sänka fastighetsskatten på hyresfastigheter tillstyrks däremot. Dock bör 2,4 % av 200-kronan tillfalla kyrkokommunerna som föreslås i motion Fi610 (m). Regeringen bör skyndsamt återkomma till riksdagen med förslag till ändrad lagstiftning.

Därutöver är följande förändringar som Folkpartiet liberalerna föreslår angelägna:

- Sänkta arbetsgivaravgifter. Det måste bli billigare att anställa. Eftersom den största potentialen för nyföretagande och jobb finns i den privata tjänstesektorn skall hela sänkningen riktas mot denna del av ekonomin. Arbetsgivaravgifterna sänks från ca 33 % till ca 28 % redan den 1 januari 1999.
- Den nya värnskatten på inkomster över 360 000 kr slopas. Alla bör få behålla minst hälften av en inkomstökning. De inkomster den högsta marginalskatten inbringar står inte i rimlig proportion till de skador den åsamkar samhällsekonomin.

- Avdragsrätten för pensions- och kompetenssparande bör höjas till ett och ett halvt basbelopp.
- En skattereduktion för hushållstjänster införs för privatpersoners betalning av arbetskostnaden för hushållstjänster som utförs i det egna hemmet. Skattereduktionen uppgår till 50 % av arbetskostnaden upp till 25 000 kr per år och hushåll. Förutom att priset behöver sänkas för att efterfrågan skall ta fart behöver det bli enklare att bjuda ut tjänsterna, vare sig man gör det i företagsform eller som privatperson.
- Fastighetsskatten lindras i utsatta områden med snabb stegring av taxeringsvärdena. De förslag som den parlamentariska utredningen om fastighetsskatten kommer att lämna bör avvaktas innan permanenta förändringar genomförs. Det är emellertid nödvändigt att snabbt lindra fastighetsskatten för dem som drabbats hårdast av de senaste årens höjningar. För detta ändamål avsätts ett belopp som är fem gånger större än det regeringen föreslagit, vilket skapar utrymme för de mer rejäla skattelättnader som behövs.
- Skattevillkoren för fåmansbolagen förbättras. De har i decennier diskriminerats jämfört med de börsnoterade företagen. Reglerna upplevs på goda grunder som orättvisa och snåriga. Fåmansbolagens strängare skatteregler när det gäller reavinster och skatt på utdelning bör åtgärdas omedelbart. I avvaktan på regeringens konkreta förslag föreslås en temporär lösning, nämligen att utdelning i fåmansbolaget beskattas som kapitalinkomst efter det att ägaren tagit ut en lön motsvarande ungefär vad en anställd i branschen tjänar. Regeringen aviserar i finansplanen att de s.k. stoppreglerna i de flesta fall skall slopas och ersättas med allmänna regler. Utskottet är positivt till detta, men avvaktar det konkreta förslag som skall presenteras ”inom det närmaste året”.
- Kravet på förtida momsbetalningar upplevs av många småföretagare som helt orimligt. Utskottet delar denna uppfattning. Det är orimligt att många företagare tvingas betala in momsen innan de fått betalt från sina kunder. De gamla reglerna bör i princip återinföras.
- Dubbelskatten på aktier i form av skatt på utdelning slopas. Svårigheter att erhålla riskvilligt kapital är en ständig källa till bekymmer för många småföretagare. Dubbelskatten gör det inte bara svårare för småföretagen att anskaffa riskkapital, den hindrar dessutom de små företagen att växa med eget kapital. Skattebelastningen på att växa med eget kapital är högre än att växa med lånat kapital. Dessutom är det en myt att skatten bara drabbar ett fåtal ”rika” personer. Nästan fem miljoner fondsparande svenskar betalar denna straffskatt på riskvilligt kapital.
- Brytpunkten höjs. Utskottet anser att skattereformens intentioner, dvs. att endast 15 % av löntagarna ska betala statsskatt, måste återupprättas. Om möjligt bör brytpunkten höjas under mandatperioden.
- Förmögenhetsskatten slopas. I ett första steg bör sambeskattningen av makar slopas och fribeloppet höjas till 1,2 miljoner kronor. Att förmögenhetsskatten inte är rättvis är uppenbart när vissa miljardärer får kraftiga skattesänkningar medan vanliga familjer som kanske bott länge i

och amorterat ner lånen på sina hus kan drabbas av förmögenhetsskatt fullt ut.

- Löneskatten på vinstandelar slopas. Utskottet ser positivt på de system med andel i vinst för de anställda som många företag tillämpar. Det ökar arbetsgläjden och motivationen på arbetsplatserna. Dessutom kan det bidra till att öka förståelsen för företagandets villkor och möjligheter. Särskild löneskatt bör därför inte utgå på vinstandelar som erbjuds anställda i ett företag.

Utskottet ställer sig positivt till s.k. grön skatteväxling. Ett viktigt inslag i den stora skattereformen 1990/91 var just höjd skatt på energi och miljöförstörelse samt sänkt skatt på arbetsinkomster. För att en skatteväxling skall vara lyckosam krävs förstås dels att skatten på arbete verkligen sänks, dels att viktiga konkurrentländer går fram i ungefär samma takt med höjda avgifter på miljöfarlig verksamhet. I annat fall finns en risk att miljöfarliga verksamheter flyttar till det land som har lägst miljöskatter.

Utskottet vill vidare peka på att genom förändringar av skattesystemet av angivet slag i riktning mot ökad rättvisa finns det anledning vänta sig att skattemoralen och därmed också skatteintäkterna ökar. De insatser för ökad skattekontroll för vilka resurser avsatts i motion Fi211 (fp)bör därmed kunna ge bättre utdelning än med nuvarande skattesystem.

Utgiftsramarna

Utskottet anser att väl fungerande utbildning och kompetensutveckling utgör framtidsinriktade förutsättningar för såväl tillväxt som minskad arbetslöshet.

Till de åtgärder som behöver vidtas hör en satsning på kompetensutveckling av arbetskraften. Det bör, som Folkpartiet liberalerna föreslår i sitt budgetalternativ, ske genom personliga kompetenskonton. Den snabba sociala, tekniska och ekonomiska utvecklingen gör det alltmer angeläget att finna former för finansiering av återkommande studier under yrkestiden. En bra vidareutbildning har stora fördelar både för den enskilde och för samhället i stort. Det är därför rimligt att finna former för den återkommande utbildningen där såväl det offentliga som den enskilde bidrar.

Utskottet erinrar om att i de riktlinjer som antogs vid sysselsättningstoppmötet i Luxemburg i november förra året uppmanas medlemsländerna och arbetsmarknadens parter i dessa länder att öka insatserna för livslångt lärande. I den delrapport som Arbetsgruppen för kompetensutveckling i arbetslivet lämnade till dåvarande arbetsmarknadsministern den 22 april i år framgick att de svenska parterna är eniga om behovet av ytterligare insatser för kompetensutvecklingen och också redo att ta ett eget ansvar.

Folkpartiet liberalerna föreslår i sin motion att det nuvarande privata pensionssparandet och de avtalsbestämda pensionerna får breddas till ett ”pensions- och utvecklingssparande” där individer (men också deras arbetsgivare) får göra skattebefriade avsättningar, som senare kan användas till kompetenshöjning. Vidare föreslås att det för samma ändamål blir tillåtet att ”ta ut ett pensionsår i förväg”, dvs. att få ut kapital motsvarande ungefär en årslön (maxbeloppet från ATP-systemet blir 60 % av en genomsnittsinkomst de

senaste åren men det kan kompletteras med medel från andra pensionsformer, t.ex. avtalsförsäkringar eller privata pensionsförsäkringar). Pensionsrätten minskas därmed med motsvarande belopp, vilket antingen kan betalas genom tio elva månader senare pensionering eller genom lägre årliga pensioner. Detta innebär att människor, som så önskar, vid sidan av eller i stället för sitt pensionssparkonto kan upprätta ett kompetenskonto.

Förslaget syftar till att öka kompetensen och utbildningsnivån i Sverige, öka möjligheterna för människor mellan 30 och 55 år att vidareutbilda sig jämfört med de stödsystem som redan finns till studier, öka individens eget engagemang, ansvar och beslutanderätt samt ge incitament till arbetsgivaren att bidra till den enskildes kompetensutveckling.

Vidare bör utbildningsväsendet stärkas. Den svenska skolan har tillåtits förfalla. Den liberala bildningstraditionen har förfuskats. Socialdemokratisk skolpolitik har sedan 1960-talet handlat mer om utjämning än om utbildning och har genom denna inriktning motverkat sitt eget syfte. Utskottet tillstyrker därför den av Folkpartiet föreslagna satsningen på lärarna, att gymnasiet görs om, att ett lärlingssystem införs och att krafttag tas mot de växande ordningsproblemen. Utskottet menar att möjligheterna att finansiera ökade insatser i skolan ökar avsevärt om de extra statsanslag som tillförts kommunerna specialdestineras till kärnområdena vård och skola.

Vidare föreslås att barntillägget i Svux och Svuxa återinförs och att vuxna som studerar på gymnasienivå med särskilt vuxenstudiestöd bör till en del finansiera sina studier med studielån vilket har positiva effekter på det offentliga sparandet. På sikt bör den s.k. fribeloppsgränsen för egna inkomster i det vanliga studiestödet avskaffas, anser motionärerna som också vill anslå ytterligare medel till forskningsråden samt inrätta fler doktorandtjänster.

Vårdköerna skall kortas dels genom att en nationell vårdgaranti införs vilken skall omfatta alla diagnoser och behandlingar, dels genom finansiell samverkan mellan sjukförsäkringen samt hälso- och sjukvården (Finsam) varvid passiva sjukförsäkringsutbetalningar byts ut mot utgifter för vård, operationer och annan behandling. Genom Finsam kommer på sikt 3 miljarder kronor att frigöras som kan användas för att korta vårdköerna.

Om den svarta sektorn i ekonomin trängs tillbaka innebär det, förutom andra vinster, att statsfinanserna förbättras. I motion Fi211 (fp) anges flera vägar att nå det målet. Förutom något ökade resurser för kontroll handlar det om systemförändringar av olika slag, t.ex. bättre koppling mellan avgifter och förmåner i socialförsäkringarna, större ansvar genom ökad egenfinansiering i a-kassorna, lägre skatt på arbete vilket ökar chansen för fler att få jobb. Det sistnämnda gäller inte minst den hushållsnära tjänstesektorn där mycket svartarbete utförs.

Vidare bör statligt ägda bolag säljas ut vilket på relativt kort sikt bör inbringa 100 miljarder kronor. Dessa försäljningsintäkter skall användas för att amortera statsskulden och bidrar på så sätt till att minska utgifterna för statsskuldsräntor.

Skattemyndigheterna bör tillföras ytterligare resurser. Det ger utdelning i form av minskat skattefusk. Dessa och andra insatser avsedda att motverka fusk och svartjobb uppgår till sammanlagt 200 miljoner kronor.

I övrigt skall prioriterade satsningar finansieras genom att volymen på AMS åtgärder begränsas med 4,9 miljarder kronor, genom att olika typer av företagsstöd begränsas, genom långsammare utbyggnad av infrastrukturinvesteringar, genom lägre volym i Kunskapslyftet och genom besparingar i studiefinansieringen. Förslaget om en kommunal bolagsakut avvisas liksom planerna på en forcerad stängning av kärnkraftsaggregaten i Barsebäck.

De ökade satsningarna skall också finansieras genom bättre rehabilitering varigenom utgifterna för förtidspension minskar. Dessutom avvecklas stödet till de lokala investeringsprogrammen.

Sammantaget innebär det att utskottet förordar följande fördelning av utgifterna på utgiftsområden.

Tabell. Folkpartiets och utskottets förslag till utgiftsramar m.m. för budgetåret 1999

Belopp i miljoner kronor

	Utgiftsområde	Regeringens förslag	Utskottets förslag	Avvikels
1	Rikets styrelse	4 180	3 800	-380
2	Samhällsekonomi och finansförvaltning	1 705	1 625	-80
3	Skatteförvaltning och uppbörd	5 811	5 961	+150
4	Rättsväsendet	21 919	22 296	+377
5	Utrikesförvaltning och internationell samver	2 871	2 871	±0
6	Totalförsvar	44 108	44 108	±0
7	Internationellt bistånd	11 900	13 260	+1 360
8	Invandrare och flyktingar	4 324	4 634	+310
9	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	24 012	25 841	+1 829
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handik	80 503	79 603	-900
11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	34 315	35 075	+760
12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	39 896	42 636	+2 740
13	Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	33 789	33 083	-706
14	Arbetsmarknad och arbetsliv	48 274	44 324	-3 950
15	Studiestöd	22 447	20 853	-1 594
16	Utbildning och universitetsforskning	29 031	28 471	-560
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	7 452	7 462	+10
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning o bygg	20 463	18 568	-1 895
19	Regional utjämning och utveckling	2 743	2 243	-500
20	Allmän miljö- och naturvård	1 549	1 625	+76
21	Energi	1 681	891	-790
22	Kommunikationer	25 501	22 601	-2 900
23	Jord- och skogsbruk, fiske med ansl. näringar	11 974	11 874	-100
24	Näringsliv	2 898	2 689	-209
25	Allmänna bidrag till kommuner	103 565	101 951	-1 614
26	Statsskuldsräntor m.m.	84 560	83 560	-1 000
27	Avgiften till Europeiska gemenskapen	21 908	21 908	±0
	Summa utgiftsområden	**693 379**	**683 813**	**-9 566**
	Summa utgiftsområden exkl. Statsskuld	**608 819**	**600 253**	**-8 566**
	Minskning av anslagsbehållningar	5 000	5 000	±0
	Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbud	135 849	135 849	±0
	Summa takbegränsade utgifter	749 668	741 102	-8 566
	Budgeteringsmarginal	3 331	3 331	±0
	Utgiftstak	**753 000**	**744 433**	**-8 567**

I övrigt hänvisar utskottet till tabellen över förslag till utgiftsramar för budgetåret 1999 samt tabellen över skatteförändringar. De förslag som utskottet ställt sig bakom återfinns i Folkpartiet liberalernas partimotioner samt i de avvikande meningar av Folkpartiet liberalernas företrädare som fogats till utskottens yttranden till finansutskottet.

Sammantaget innebär detta att utskottet ställt sig bakom Folkpartiet liberalernas budgetförslag för 1999. Utskottet tillstyrker den beräkning av inkomster som i appendix 1 till utskottets hemställan har beteckningen ”Res. 19 (fp)”.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet motionerna Fi211 (fp) yrkandena 3–5, Fi610 (m), Sk303 (m), Sk308 (fp) yrkandena 1–7, 9–11 och 15–18, Sf283 (fp) yrkande 1 samt A811 (fp) yrkandena 4 och 9.

Vidare avstyrks de motioner i betänkandets appendix 2 som ej tillstyrks i detta avsnitt.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *budgetförslagen för år 1999*
att riksdagen

a) med bifall till motion 1998/99:Fi211 yrkande 3 och med anledning av proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 3 fastställer *utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för år 1999* till 744 miljarder kronor, *för år 2000* till 746 miljarder kronor och *för år 2001* till 772 miljarder kronor,

b) med anledning av proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 5 fastställer den reviderade beräkningen av *de offentliga utgifterna för år 1999* till 1 041 miljarder kronor, *för år 2000* till 1 060 miljarder kronor och *för år 2001* till 1 099 miljarder kronor,

c) med bifall till motion 1998/99:Fi211 yrkande 5 och med avslag på proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 9 beslutar om *fördelning av utgifterna för budgetåret 1999 på utgiftsområden* enligt det med reservation 19 (fp) betecknade förslaget i *appendix 1 till hemställan*,

d) om *förändringar av anslagsbehållningarna för budgetåret 1999*,
=utskottet

e) om *myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret för budgetåret 1999 samt beräkningen av överföring av medel från AP-fonden för budgetåret 1999*,
= utskottet

f) avslår förslaget i proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 30 i denna del om *skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare*,

g) *dels* med anledning av proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 31 i denna del godkänner vad utskottet anfört om *det fasta beloppet vid beskattningen av förvärvsinkomster*,

dels med anledning av motion 1998/99:Fi610 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om att kyrkokommunerna bör få 2,4 % av det fasta beloppet vid beskattningen av förvärvsinkomster,

h) om *fastighetsskatten på bostadshyreshus,*
= utskottet

i) med bifall till motion 1998/99:Fi211 yrkande 4 och med avslag på proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 8 godkänner beräkningen av *statsbudgetens inkomster för budgetåret 1999* enligt det med reservation 19 (fp) betecknade förslaget i *appendix 1 till hemställan,*

j) *dels* med bifall till motion 1998/99:Sk308 yrkandena 1 och 18 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om *skattepolitikens inriktning,*
dels med bifall till motion 1998/99:Sk308 yrkandena 4, 15 och 16 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om *inkomstskatteskalan,*
dels med bifall till motionerna 1998/99:Sk308 yrkande 11 i denna del och 1998/99:Sf283 yrkande 1 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om *pensionssparande,*
dels med bifall till motion 1998/99:Sk308 yrkande 11 i denna del och 1998/99:Sf283 yrkande 1 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om *kompetenskonton m.m.,*
dels med bifall till motionerna 1998/99:Sk303, 1998/99:Sk308 yrkande 2 och 1998/99:A811 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om *tjänstesektorn och F-skattsedel,*
dels med bifall till motion 1998/99:Sk308 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om *ägarbeskattning,*
dels med bifall till motion 1998/99:Sk308 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om *fåmansföretag,*
dels med bifall till motion 1998/99:Sk308 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om *redovisning av moms och annan skatt,*
dels med bifall till motion 1998/99:Sk308 yrkande 3 och 1998/99:A811 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om *arbetsgivaravgifter,*
dels med bifall till motion 1998/99:Sk308 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om *särskild skatt på vinstandelsmedel,*
dels med bifall till motion 1998/99:Sk308 yrkande 17 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om *fastighetsbeskattningen i övrigt,*
dels med bifall till motion 1998/99:Sk308 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om *förmögenhetsskatten,*
dels avslår övriga i *appendix 2 till hemställan upptagna motionsyrkandena,*

20. Preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 och 2001 (mom. 8) (m)

Lennart Hedquist, Fredrik Reinfeldt, Anna Åkerhielm och Bo Lundgren (alla m) anser

dels att finansutskottets ställningstagande i avsnitt 4.2 *Preliminär fördelning av utgifter på utgiftsområden för åren 2000 och 2001* bort ha följande lydelse:

Finansutskottet delar Moderata samlingspartiets uppfattning om den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 och 2001. Budgeten syftar till att uppnå de politiska mål som utskottet tidigare angett. Krav bör ställas på balans såväl i statens finanser som mellan privat och offentlig sektor. Därför inriktas åtgärderna på utgiftsminskningar och skattesänkningar. Utgiftstaket för staten bör minskas med netto 19 miljarder kronor för år 2000 och med 25 miljarder för år 2001 jämfört med regeringens förslag. Till detta kommer omfattande skattesänkningar på i första hand arbete och företagande som netto under 2000 uppgår till 61 miljarder kronor och under 2001 till 86 miljarder kronor för den konsoliderade offentliga sektorn. Av dessa skattesänkningar hänför sig 17 respektive 24 miljarder kronor till den statliga sektorn.

Med det anförda tillstyrker utskottet förslaget i motion Fi208 (m) yrkande 10 och hänvisar till de närmare preciseringar som görs där. Regeringens förslag i denna del avstyrks (yrkande 11) liksom motionerna Fi209 (kd) yrkande 6, Fi210 (c) yrkande 26, Fi211 (fp) yrkande 6 och Fi212 (mp).

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

> 8. beträffande *preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 och 2001*
>
> att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Fi208 yrkande 10 samt med avslag på proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 11 samt motionerna 1998/99:Fi209 yrkande 6, 1998/99:Fi210 yrkande 26, 1998/99:Fi211 yrkande 6 och 1998/99:Fi212 godkänner den i motionen föreslagna preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåren 2000 och 2001 som riktlinje för regeringens budgetarbete,

21. Preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 och 2001 (mom. 8) (kd)

Mats Odell och Per Landgren (båda kd) anser

dels att finansutskottets ställningstagande i avsnitt 4.2 *Preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 och 2001* bort ha följande lydelse:

Finansutskottet delar Kristdemokraternas uppfattning i motion Fi209 (kd) om den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 och 2001. Utgiftsminskningar bör ske för vissa utgiftsområden med netto

drygt 19 miljarder kronor år 2000 och med drygt 26 miljarder kronor år 2001. De beloppsmässigt viktigaste anslagsminskningarna sker på utgiftsområdena 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet och 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. Inom utgiftsområde 10 sker besparingarna bl.a. genom att ytterligare en karensdag införs i sjukförsäkringen, att den sjukpenninggrundande inkomsten beräknas på ett nytt sätt samt att personskadekostnader i samband med trafikolyckor förs över till trafikförsäkringen. De förslag till strukturella förändringar av arbetsvillkoret samt en ökad finansieringsgrad i en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring som Kristdemokraterna för fram leder till markant sänkta kostnader inom utgiftsområde 13.

Satsningar bör under de kommande åren göras med inriktningen mot en rättvis fördelning. Ett nytt vårdnadsbidrag bör införas, pensionstillskottet bör öka för de sämst ställda pensionärerna och en viss del av barnbidraget bör föras över till det inkomstprövade bostadsbidraget. Vidare bör u-landsbiståndet öka. Slutligen bör statsbidragen till kommunerna öka år 2000 för att möjliggöra satsningar på vården, omsorgen och skolan.

Med det anförda tillstyrker utskottet förslaget i motion Fi209 (kd) yrkande 6 och hänvisar till de närmare preciseringar som görs i motionen. Regeringens förslag i denna del avstyrks (yrkande 11) liksom motionerna Fi208 (m) yrkande 10, Fi210 (c) yrkande 26, Fi211 (fp) yrkande 6 och Fi212 (mp).

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

> 8. beträffande *preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 och 2001*
> att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Fi209 yrkande 6 samt med avslag på proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 11 och motionerna 1998/99:Fi208 yrkande 10, 1998/99:Fi210 yrkande 26, 1998/99:Fi211 yrkande 6 och 1998/99:Fi212 godkänner den i motionen föreslagna preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåren 2000 och 2001 som riktlinje för regeringens budgetarbete,

22. Preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 och 2001 (mom. 8) (c)

Lena Ek (c) anser

dels att finansutskottets ställningstagande i avsnitt 4.2 *Preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 och 2001* bort ha följande lydelse:

Finansutskottet delar Centerpartiets uppfattning om den preliminära fördelningen av utgifter på utgiftsområden för åren 2000 och 2001. Det innebär att anslagen på statsbudgeten bör vara drygt en miljard lägre under år 2000 och nära två miljarder lägre under år 2001. Med en politik i enlighet med vad Centerpartiet föreslår räknar utskottet med att arbetslösheten sjunker och att behovet av arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskar. Utskottet förordar en

skatteväxling med sänkt skatt på arbete för ökad sysselsätttning och tillväxt och en höjning av miljö- och energiskatter.

Med det anförda tillstyrker utskottet förslaget i motion Fi210 (c) yrkande 26 och hänvisar till de närmare preciseringar som görs i motionen. Regeringens förslag i denna del avstyrks (yrkande 11) liksom motionerna Fi208 (m) yrkande 10, Fi209 (kd) yrkande 6, Fi211 (fp) yrkande 6 och Fi212 (mp).

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

> 8. beträffande *preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 och 2001*
>
> att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Fi210 yrkande 26 samt med avslag på proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 11 och motionerna 1998/99:Fi208 yrkande 10, 1998/99:Fi209 yrkande 6, 1998/99:Fi211 yrkande 6 och 1998/99:Fi212 godkänner den i motionen föreslagna preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåren 2000 och 2001 som riktlinje för regeringens budgetarbete,

23. Preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 och 2001 (mom. 8) (fp)

Lars Leijonborg (fp) anser

dels att finansutskottets ställningstagande i avsnitt 4.2 *Preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 och 2001* bort ha följande lydelse:

Finansutskottet delar Folkpartiet liberalernas uppfattning om den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden åren 1999 och 2000. Anslagen på statsbudgeten inklusive socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten bör minskas med netto ca 15 miljarder kronor år 2000 och 2001. Viktiga delar av besparingarna är minskat företagsstöd och minskade statsbidrag till a-kassan. Prioriterade områden under åren 2000 och 2001 är framför allt vård och omsorg, utbildning, bistånd och miljö.

Med det anförda tillstyrker utskottet förslaget i motion Fi211 (fp) yrkande 6 och hänvisar till de närmare preciseringar som görs i motionen. Regeringens förslag i denna del avstyrks (yrkande 11) liksom motionerna Fi208 (m) yrkande 10, Fi209 (kd) yrkande 6, Fi210 (c) yrkande 26 och Fi212 (mp).

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

> 8. beträffande *preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 och 2001*
>
> att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Fi211 yrkande 6 samt med avslag på proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 11 och motionerna 1998/99:Fi208 yrkande 10, 1998/99:Fi209 yrkande 6, 1998/99:Fi210 yrkande 26 och 1998/99:Fi212 godkänner den i motionen föreslagna preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåren 2000 och 2001 som riktlinje för regeringens budgetarbete,

Peter Eriksson (mp) anser

dels att finansutskottets ställningstagande i avsnitt 4.2 *Preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 och 2001* bort ha följande lydelse:

Finansutskottet förordar att förslagen i motion Fi212 (mp) till fördelning av utgifterna på utgiftsområden för budgetåren 2000 och 2001 skall ligga till grund för regeringens fortsatta budgetarbete. Enligt utskottets uppfattning kommer de kommande budgetförslagen därigenom att kunna ges en miljömässigt och fördelningsmässigt rimligare profil inom ramen för en fortsatt ansvarsfull finanspolitik än förslaget i budgetpropositionen.

Utskottet vill särskilt peka på att denna ändrade inriktning bl.a. innebär

– att anslagen till miljöräkenskaper och miljöstatistik ökar

– att närpolisreformen säkerställs och att kampen mot ekobrottslighet får ökade resurser

– att stora besparingar görs i det militära försvaret och att en omställning av försvaret till ett starkt civilt försvar med beredskap för internationella insatser inleds

– att kraftiga höjningar görs av biståndet så att det år 2001 uppgår till ca 0,79 % av BNI

– att ytterligare 250 miljoner kronor reserveras vardera året till ett förbättrat högkostnadsskydd i tandvårdförsäkringen

– att medel reserveras för en eventuell behövlig justering av reglerna för inkomstprövning av änkepensionerna

– att garantinivån i föräldraförsäkringen höjs till 180 kr per dag

– att en särskild satsning görs för elever med specifika läs- och skrivsvårigheter samt att ytterligare medel tillförs CSN

– att miljötillsynen vid länsstyrelserna ges ytterligare medel

– att en översyn av miljöforskningen skall göras i syfte att förstärka denna

– att stödet till forskning och installation av ny energiteknik ökar

– att en ekologisk omställning av transportsystemen stimuleras genom bl.a. ett stöd över statsbudgeten till utveckling och investeringar i miljövänliga kommunikationssystem

– att ytterligare medel tas upp för miljöförbättrande åtgärder i jordbruket och för ekologisk forskning samt

– att stödet till kooperativ utveckling, komsumentorganisationer och konsumentforskning höjs.

Finansutskottet tillstyrker med det anförda motion Fi212 (mp) och avstyrker motionerna Fi208 (m) yrkande 10, Fi209 (kd) yrkande 6, Fi210 (c) yrkande 26 samt Fi211 (fp) yrkande 6.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 och 2001*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Fi212 samt med avslag på proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 11 samt motionerna 1998/99:Fi208 yrkande 10, 1998/99:Fi209 yrkande 6, 1998/99:Fi210 yrkande 26 och 1998/99:Fi211 yrkande 6 godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåren 2000 och 2001 som riktlinje för regeringens budgetarbete,

25. Bemyndigande om upplåning (mom. 9) (m)

Lennart Hedquist, Fredrik Reinfeldt, Anna Åkerhielm och Bo Lundgren (alla m) anser

dels att finansutskottets ställningstagande i avsnitt 4.3 *Bemyndigande om upplåning* bort ha följande lydelse:

Statens upplåningsbehov bestäms av riksdagens beslut om inkomster och utgifter. Eftersom regeringen inte får ta upp lån utan riksdagens bemyndigande måste regeringen varje år inhämta ett sådant. Regeringen delegerar i sin tur till Riksgäldskontoret att ombesörja upplåningen. Denna ordning tillkom i samband med att Riksgäldskontoret i slutet av 1980-talet blev en myndighet under regeringen. Då beslöts att lånebemyndigandet skulle vara årligt och beloppsmässigt opreciserat. De ändamål för vilka upplåning får göras har angivits i en lag om statens upplåning.

Moderata samlingspartiet ifrågasätter i motion Fi208 denna ordning och föreslår att lånbemyndigandet skall begränsas till högst det belopp som motsvarar det beräknade lånebehovet. Utskottet delar denna uppfattning.

Den nya budgetprocessen ställer ökade krav på uppföljning och kontroll. Ett system med utgiftstak ger inte några garantier för att upplåningsbehovet blir det förväntade, eftersom statens inkomster kan bli mindre än förutsett. Ett lånebemyndigande skulle utöka riksdagens kontrollmöjligheter, eftersom en inkomstminskning skulle leda till ett högre upplåningsbehov trots att utgiftstaket inte överstigits. Om detta skulle inträffa skulle regeringen behöva gå till riksdagen för ett nytt beslut. Detta skulle kunna innebära att riksdagen ger regeringen ett utökat lånebemyndigande, men det skulle också väcka frågan om inte det ökade upplåningsbehovet skulle kunna mötas med utgiftsminskningar med motsvarande belopp.

Enligt utskottets mening skulle de folkvaldas kontrollmöjlighet väsentligt öka om det givna lånebemyndigandet var förenat med en beloppsgräns, eftersom ett förslag från regeringen om ett nytt bemyndigande om att höja det beslutade lånebehovet skulle föranleda en debatt i riksdagen.

Mot bakgrund härav anser utskottet att regeringen bör bemyndigas att för budgetåret 1999 ta upp ett lån med högst det belopp som motsvarar det beräknade lånebehovet. Utskottet tillstyrker med det anförda motion Fi208 (m) yrkande 6.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *bemyndigande om upplåning*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Fi208 yrkande 6 samt med avslag på proposition 1998/99:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. yrkande 6 bemyndigar regeringen att under budgetåret 1999 ta upp lån enligt lagen (1988:1387) om statens upplåning intill ett belopp motsvarande högst det belopp som motsvarar det i motionen beräknade lånebehovet,

26. Försäljning av statliga tillgångar (mom. 17, motiveringen) (m, fp)

Lennart Hedquist (m), Fredrik Reinfeldt (m), Anna Åkerhielm (m), Lars Leijonborg (fp) och Bo Lundgren (m) anser att finansutskottets ställningstagande i avsnitt 6.1 *Försäljning av statliga tillgångar* bort ha följande lydelse:

Utskottets syn är att statens främsta näringspolitiska uppgift är att ange ramar och regelsystem för näringslivets verksamhet och bidra till att skapa betingelser för långsiktig tillväxt. Om staten samtidigt uppträder som ägare och som utformare av de regler som gäller för näringslivets verksamhet finns betydande risker för bl.a. konkurrenssnedvridning och inoptimala investeringsbeslut. Grundprincipen måste enligt utskottets mening vara att konkurrensutsatt verksamhet skall bedrivas i privat regi.

Utskottet anser därför att det är av stor vikt att det arbete som påbörjades under fyrpartiregeringen med att minska statens företagsägande kan fortsätta. Med en privatisering av statliga företag uppnås en tydligare ägarroll, kommersiellt mer kompetenta företag och en ökad aktiespridning. Sammanlagt inbringade de försäljningar som gjordes under den borgerliga regeringen ca 23 miljarder kronor (exkl. försäljning av aktier i Nordbanken) till statskassan, vilket minskade statens lånebehov med motsvarande belopp. Försäljningen ledde också till en spridning av aktieägandet till grupper som inte tidigare innehaft aktier och därmed till en breddning av riskkapitalmarknaden. Av vad utskottet framfört framgår att utskottet inte delar det synsätt om att begränsa försäljningarna av statliga företag som kommer till uttryck i motion Fi708 (v) yrkande 8, varför motionen avstyrks.

27. Statliga projektbidrag (mom. 19) (m)

Lennart Hedquist, Fredrik Reinfeldt, Anna Åkerhielm och Bo Lundgren (alla m) anser

dels att finansutskottets ställningstagande i avsnitt 6.3 *Statliga projektbidrag* bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning skall statliga medel till offentliga verksamheter i princip fördelas i generella former, efter förutbestämda kriterier och kanaliseras till den ordinarie verksamheten. Därigenom underlättas såväl styrning som planering av de aktuella verksamheterna liksom uppföljningsverksamhet

och kontroll. Även förutsebarheten för enskilda och företag som är berörda blir god med en sådan ordning.

Som utskottet ser det skall statligt stöd i projektform i möjligaste mån undvikas. Som framhålls i motion Fi202 (m) har emellertid under senare år denna stödform blivit allt vanligare. Ett exempel som utskottet vill peka på är det statliga stödet till lokala investeringsprogram för en ekologiskt hållbar utveckling.

Stödet omfattar inte mindre än 5,4 miljarder kronor under perioden 1998–2000. Beslut om stödet fattas av regeringen efter beredning av Miljödepartementet. Fördelningen av medel regleras i en särskild förordning (1998:23). Utskottet kan konstatera att kriterierna för fördelning av dessa medel är allmänt hållna och ger regeringen stor frihet till skönsmässiga bedömningar. Beredningsprocessen är vidare relativt informell, och de berörda statliga sektorsmyndigheternas roll delvis oklar.

Stödet ges till kommuner efter ansökan och ökar det statliga inflytandet över kommunernas egna prioriteringar. Det kan därmed anses i viss mån bryta mot principerna om decentralisering och ökat kommunalt självbestämmande. Utskottet vill slutligen peka på att investeringsprogrammet bl.a. finansierats genom neddragningar av de ordinarie miljöanslagen. Enligt utskottets mening finns det mot bakgrund av det anförda stor anledning att ställa sig bakom motionärens krav på en allmän översyn av användningen av statligt stöd i projektform.

Utskottet tillstyrker därmed motion Fi202 (m).

dels att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *statliga projektbidrag*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Fi202 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

28. Ekonomiska konsekvensanalyser (mom. 20) (m)

Lennart Hedquist, Fredrik Reinfeldt, Anna Åkerhielm och Bo Lundgren (alla m) anser

dels att finansutskottets ställningstagande i avsnitt 6.4 *Ekonomiska konsekvensanalyser* bort ha följande lydelse:

Liksom motionärerna anser utskottet att besparingskraven som de statliga myndigheterna har varit utsatta för tillsammans med mål- och ramstyrningen har lett till tämligen stora omorganisationer. Konsekvenserna av omorganisationerna har i många fall blivit att en besparing för en myndighet har lett till ökade kostnader för en annan myndighet. Utskottet delar därför motionärernas bedömning att statliga myndigheter bör åläggas att göra en grundlig analys och redovisning av konsekvenserna innan en myndighet fattar beslut som påverkar en annan statlig myndighet. Vad utskottet anfört med bifall till motion Fi501 (m) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 20 bort ha följande lydelse:

20. beträffande *ekonomiska konsekvensanalyser*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Fi501 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Särskilda yttranden

1. Formerna för beslutsfattande om Sveriges framtida deltagande i valutaunionen (mom. 3, såvitt avser utskottets behandling) (v, mp)

Johan Lönnroth (v), Siv Holma (v) och Peter Eriksson (mp) anför:

Vi anser att betänkandets tredje moment om formerna för beslutsfattande om Sveriges framtida deltagande i valutaunionen borde ha delats upp i två delar. Frågan om huruvida folkomröstning bör hållas borde ha behandlats för sig. Därefter borde frågan om tidpunkten för en eventuell folkomröstning ha behandlats separat.

2. Budgetförslagen för är 1999 (mom. 7, såvitt avser skatt på hushållsnära tjänster) (m, kd, c, fp)

Mats Odell (kd), Lennart Hedquist (m), Fredrik Reinfeldt (m), Per Landgren (kd), Anna Åkerhielm (m), Lena Ek (c), Lars Leijonborg (fp) och Bo Lundgren (m) anför:

Den höga beskattningen av arbete i Sverige har i stort sett gjort det omöjligt att efterfråga hushållstjänster på den öppna marknaden. Detta kan i princip sägas vara förbehållet den som har mycket stora inkomster eller i övrigt mycket goda ekonomiska förhållanden. Denna situation har många negativa effekter.

En ökad jämställdhet motverkas genom att hemarbete i stor utsträckning utförs av kvinnor. När de inte har möjlighet att få avlastning genom att familjen köper vissa tjänster blir naturligtvis möjligheterna till egen utveckling sämre. Ett stort antal möjliga jobb förnekas personer som i dag är arbetslösa. Undersökningar visar att det kan röra sig om tiotusentals nya arbetstillfällen. En omfattande svart sektor har växt fram vilket bl.a. har lett till att många unga riskerar att få den första kontakten med arbetsmarknaden genom ett svartjobb.

Frågan om särskilda åtgärder för att öppna marknaden för hushållstjänster och skapa förutsättning för ett stort antal nya arbeten har diskuterats under lång tid. Den borgerliga regeringen tillsatte en utredning som våren 1994 (SOU 1994:43) lade fram förslag om vissa åtgärder på skatteområdet. Den allmänna debatten tvingade fram ytterligare en utredning som lämnade sitt förslag om åtgärder 1997 (SOU 1997:17).

Kunskaper och erfarenheter finns dessutom att hämta i en rad andra EU-länder som öppnat marknaden för privata hushållstjänster liksom från försöksverksamheter som bedrivits i Sverige med mycket gott resultat. Ett sådant är EU-projektet ”Humlan” i Kungälv. I samband med detta projekt genomfördes en marknadsundersökning som visade att drygt en tredjedel av hushållen var intresserade av att köpa servicetjänster till hemmet.

Denna fråga har enligt vår mening nu blivit tillräckligt debatterad och belyst för att kunna resultera i konkreta åtgärder. Även om det är svårt att veta exakt hur många arbeten som kommer att kunna bli följden rör det sig ändå

om tiotusentals nya arbetstillfällen som kommer att öka sysselsättningen i den privata sektorn. Den statsfinansiella kostnaden för skattelättnader är mycket begränsad eftersom den vita sektorn knappast existerar inom detta område i dag. En viktig utgångspunkt är att regler som införs är enkla att tillämpa såväl för den som utför tjänsten som för den som köper tjänsten.

I Centerpartiets partimotion om skattepolitiken föreslås ett så kallat RUT-avdrag som innebär en skattereduktion på 50 % av arbetskostnaden på hushållsnära tjänster som utförs i hemmet med ett belopp upp till 20 000 kr per hushåll och år. I partimotionerna från Moderaterna, Kristdemokraterna och Folkpartiet redovisas det gemensamma förslag som de tre partierna lade fram våren 1998. Det innebär att en skattereduktion på 50 % införs för betalning av arbetskostnaden för hushållstjänster i det egna hemmet upp till 25 000 kr per år.

Den exakta nivån på hur stor skattereduktion som kan medges för vart år kan diskuteras, men bör som föreslås i de nämnda motionerna ligga på i vart fall 20 000–25 000 kr. Det är vidare viktigt att definitionen av hushållstjänster i hemmet blir så tydliga och avgränsade att existerande företag inte utsätts för en oacceptabel konkurrens.

Regeringen bör enligt vår mening så skyndsamt som möjligt återkomma till riksdagen med förslag till skattereduktion för hushållstjänster i enlighet med vad som föreslagits i motionerna från Moderaterna, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet.

3. Budgetförslagen för år 1999 (mom. 7, såvitt avser skattepolitiken m.m.) (v)

Johan Lönnroth och Siv Holma (båda v) anför:

Vi instämmer i Per Rosengrens och Marie Engströms (v) särskilda yttrande i skatteutskottet (SkU1y).

4. Preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 och 2001 (mom. 8) (v)

Johan Lönnroth och Siv Holma (båda v) anför:

Vi utgår ifrån att utgiftsramarna för år 2000 och 2001 övervägs på nytt i samband med arbetet med vårbudgeten 1999. I likhet med arbetsmarknadsutskottet anser vi exempelvis att det inte kan uteslutas att de av regeringen föreslagna ramarna för utgiftsområdena 13 och 14 behöver justeras uppåt. För oss är uppfyllandet av sysselsättningsmålet överordnat när ramarna skall fastställas.

5. Operativt skrattmål (mom. 22) (v)

Johan Lönnroth och Siv Holma (båda v) anför:

Vi kan i sak dela uppfattningen i motion Fi912 (v) att det är mycket allvarligt att skrattandet minskar. Detta är inte något att skratta åt. Vi kan notera att

motionärerna har uppdrag i lagutskottet, skatteutskottet, försvarsutskottet, Riksdagens revisorer och Vänsterpartiets förtroenderåd. Detta kan möjligen antas leda till att motionärerna mer än andra lider av brist på skratt. Vi vill dock erinra om att den egna erfarenheten kan vara en viktig inspirationskälla till motioner.

En ökning av skrattandet i samhället bör eftersträvas och skrattandet måste vara jämnt fördelat mellan kvinnor och män. Skrattet får inte fastna i halsen utan måste vara överordnat utgiftstak, budgetmål och inflationsmål. Vid konflikt med sysselsättningsmålet bör dock skrattet begränsas till ett leende.

Vi tror dock inte att motionärernas förslag är helt ändamålsenligt. Vi delar således utskottets uppfattning att det i oträngt mål vore mindre lämpligt att biträda motionärernas krav. Motionen har dock fått en förhållandevis välvillig behandling och motionärerna bör kunna kosta på sig ett skratt.

Regeringens lagförslag

1. Förslag till lag om skattereduktion på förvärvsinkomster vid 2000 års taxering

Skatteutskottets yttrande 1998/99:SkU1y

Budgetpropositionen för 1999

Till finansutskottet

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om en skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare och om sänkt fastighetsskatt på hyreshus. Utskottet har inte heller någon invändning mot att det fasta beloppet på 200 kr skall utgöra kommunal inkomstskatt under år 1999. Regeringens beräkning av statsbudgetens inkomster biträds av utskottet.

I yttrandet tar utskottet även upp utgiftsramen för Skatteförvaltning och uppbörd (Utgiftsområde 3). Utskottet tillstyrker regeringens förslag till utgiftsramar för området för åren 1999–2001.

Utskottet avstyrker samtliga motioner.

Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet har i avvikande meningar ställt sig bakom de egna budgetalternativen. Kristdemokraterna och Folkpartiet har härvid begärt en högre utgiftsram för Skatteförvaltning och uppbörd.

Vänsterpartiet och Miljöpartiet har i särskilda yttranden redovisat den skattepolitiska inriktning som partierna verkar för.

Inledning

Finansutskottet har berett skatteutskottet och socialförsäkringsutskottet tillfälle att avge yttrande över budgetpropositionens beräkning av statsbudgetens inkomster (yrkandena 8 och 30–32) jämte motioner i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

Budgetpropositionen bygger på en överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Samarbetet berör fem områden – ekonomi, sysselsättning, rättvisa, jämställdhet och miljö – och innefattar både konkreta förslag och åtaganden inför framtiden. Andra områden – såsom Europapolitiken och säkerhetspolitiken – omfattas däremot inte. En utgångspunkt är att respekt visas för tidigare överenskommelser inom andra partikonstellationer. Hit hör uppgörelserna om den nya budgetprocessen, pensionsreformen, Riksbankens ställning, energipolitiken och försvarspolitiken.

Utskottet tar i det följande upp dels de förslag på skatteområdet som ingår i budgetförslagen från regeringen, Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet (rubriken Statsbudgetens inkomster), dels förslagen om utgiftsramar för Skatteförvaltning och uppbörd 1999–2001 (rubriken Utgiftsområden).

Skattepolitikens inriktning

Budgetpropositionen

Regeringen bedömer att ytterligare sänkningar av inkomstskatten för låg- och medelinkomsttagare bör genomföras. Utvärderingen av 1990–1991 års skattereform visade att det behövdes kompletterande åtgärder för att det åsyftade fördelningspolitiska utfallet skulle uppnås. För år 1999 har därför värnskatten ersatts med en statlig skatt på 25 % på taxerade förvärvsinkomster överstigande 389 500 kr. Som en tillfällig åtgärd under inkomståret 1999 föreslår regeringen nu en särskild skattereduktion för personer med pensionsgrundande inkomster under 245 000 kr. För åren därefter bör enligt vad regeringen anför olika möjligheter till permanenta system med en likartad inriktning prövas. På sikt bör ambitionen vara att andelen skattskyldiga som erlägger statlig inkomstskatt nedbringas från dagens 18 % till 15 %. Befintliga s.k. skatteförmåner bör ses över för att utröna i vilken mån dessa kan minskas.

Hyresgästerna har inte på samma sätt som villaägarna fått del av räntefallet de senaste åren. Regeringen föreslår därför att fastighetsskatten för hyreshus temporärt sänks med 0,2 procentenheter från 1,5 till 1,3 % under 1999. Regeringen förväntar sig att den lägre skattenivån omsätts i lägre hyror och avgifter.

En parlamentarisk utredning har fått i uppdrag att se över fastighetsbeskattningen och föreslå en rättvisare utformning av fastighetsskatten. En särskilt viktig fråga är hur man skall åstadkomma en lättnad för permanent boende i attraktiva kust- och skärgårdsområden. I avvaktan på att utredningens analys blir klar avser regeringen att frysa taxeringsvärdena på 1997 års nivå även för år 2000.

Arbetet med förenklade skatteregler för företagen drivs vidare. Reglerna för enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag är sedan 1994 i princip likvärdiga med dem som gäller för aktiebolag. Egenföretagare som startar en ny verksamhet har fått möjlighet att kvitta underskott i näringsverksamhet mot tjänsteinkomster. För ägare till onoterade aktiebolag har en partiell lättnad i ägarbeskattningen införts. Socialavgifterna har reducerats på ett sätt som särskilt för de mindre företagen gett bättre förutsättningar för nyanställningar. Skattereglerna för de mindre företagen har enligt vad regeringen anför fått en struktur som i allt väsentligt bör bestå och tillåtas verka under en följd av år. Förenklingsutredningen har under våren 1998 fått tilläggsdirektiv om en förenkling av såväl redovisnings- som skatteregler med särskild inriktning på företag i tjänstesektorn, och ett förslag kommer att presenteras under hösten 1998. När det gäller stoppreglerna för fåmansföretag har ett utredningsförslag lämnats i dagarna. Regeringen avser att under det närmaste året föreslå att stoppreglerna med några få undantag slopas och ersätts med allmänna regler.

Regeringen bedömer att frågan om kapitalinkomstskattesatsens nivå och förmögenhetsskatten bör övervägas under mandatperioden. Skattereformen innebar en effektivisering av beskattningen av kapitalinkomster. En kombi-

nation av basbreddningar och sänkt skatteuttag kunde genomföras inom ramen för ett ökat skatteuttag. Det bör enligt regeringen noteras att beskattningen av personliga kapitalinkomster i en liten öppen ekonomi i första hand kan ses som en beskattning av sparande med en begränsad inverkan på näringslivets realinvesteringar. Detta innebär bl.a. att det angelägna kravet på en likformig beskattning av sparandet kan upprätthållas utan nämnvärd inverkan på investeringarna. För nystartade företag och för mindre företag utan tillgång till de internationella kapitalmarknaderna kan dock beskattningen av sparande också vara betydelsefull för realinvesteringar och sysselsättning.

I budgetpropositionen anförs vidare att internationaliseringen ställer ökande krav på politikens utformning och att uppmärksamheten på potentiellt eroderande skattebaser behöver förstärkas och beredskapen höjas för korrigerande åtgärder. Vid beskattningen av privat konsumtion genom mervärdesskatt och olika punktskatter har Sverige högre skattesatser än sin omvärld. Den vanliga gränshandeln utgör i detta sammanhang ett mindre problem än den framväxande elektroniska handeln med dess lägre transaktionskostnader för konsumenterna. Överenskommelser mellan länderna är enligt regeringen helt nödvändiga för att effektivisera kontrollen, men även för att etablera skyddsnät i form av minimiskattesatser på olika områden. Det är därför enligt regeringens mening av stor vikt att den överenskommelse om ett skattepaket mot skadlig skattekonkurrens på företags- och kapitalskatteområdena som EU-ländernas finansministrar beslutat om den 1 december 1997 genomförs så snart som möjligt. Förhandlingar pågår också om ett direktiv om beskattning av ränteinkomster. Medlemsländerna skall kunna välja mellan att införa en källskatt på minst 20 % och att lämna uppgifter om inkomsterna till den skattskyldiges hemland så att beskattning i sin helhet kan ske där. Ett annat område där det enligt regeringen är angeläget med minimiskattesatser är energiområdet. Även här diskuterar EU:s medlemsländer ett direktivförslag från kommissionen med inriktningen att införa minimiskatter för samtliga energislag, dvs. även på el, kol och naturgas.

Med den starkare grund som lagts för Sveriges ekonomi genom budgetsaneringen och låginflationspolitiken skapas enligt vad regeringen anför ett större utrymme för framtidssatsningar på en rad områden. Det handlar om att verka för en uthålligt hög ekonomisk tillväxt, en stigande sysselsättning, en förstärkt generell välfärd, en bättre utbildning och en fortsatt utveckling mot ekologisk hållbarhet. Det är därför enligt regeringen viktigt att göra en översyn av skattesystemet, och regeringen har bjudit in samtliga riksdagspartier till överläggningar om skattepolitikens framtida inriktning. Överläggningarna skall särskilt gälla frågan om det är möjligt att förbättra betingelserna för hög tillväxt och hög sysselsättning genom att stimulera arbete, företagande, utbildning och sparande med skattepolitiska åtgärder. De ändrade förutsättningar för skattesystemet som bl.a. följer av den ökande internationaliseringen bör beaktas. Vidare sägs att åtgärder inom skattepolitiken inte får äventyra starka offentliga finanser eller en sund samhällsekonomi, inte äventyra en god kvalitet inom skola, vård och omsorg och inte leda till ökade klyftor i samhället. Skattesystemet skall också vara enkelt, likformigt, ha låga skattesatser och breda skattebaser.

Moderata samlingspartiet anför i sina partimotioner att det övergripande målet för den ekonomiska politiken skall vara att skapa förutsättningar för snabb tillväxt, en kraftig höjning av antalet nya arbetstillfällen, en god reallöneutveckling och ett minskat bidragsberoende. Den politiska sektorns inflytande måste minska så att utrymme skapas för privat verksamhet och individuellt ansvar. Överflyttning av kommunal verksamhet till den privata sektorn, avregleringar och skattesänkningar är enligt motionärerna förutsättningar för fler och växande företag och nya arbetstillfällen.

En social skattepolitik som syftar till att alla skall kunna leva på sin lön måste enligt motionärerna stå på två ben. Det ena är en kraftfull skattesänkningspolitik som syftar till att växla lägre skatter mot minskat behov av bidrag och offentliga subventioner. På sikt bör målet vara att den som är i behov av bidrag och offentligt stöd inte skall betala skatt och att den som betalar skatt inte skall behöva bidrag. Det andra benet är reformer på skatteområdet som syftar till att stärka tillväxtkraften i ekonomin så att den höga arbetslösheten kan pressas tillbaka och antalet människor som av andra skäl blivit helt beroende av det offentliga för sin försörjning minskar. För de kommande tre åren lägger motionärerna fram förslag om en serie skattesänkningar på arbete, boende och familjer som bl.a. medför att skattereformens principer om högst 30 % marginalskatt för de flesta och en högsta marginalskatt på 50 % åter nås.

Värnskatten slopas helt fr.o.m. 1999 och ett särskilt avdrag på 7 % vid den kommunala beskattningen kompenserar för uttaget av pensionsavgift. 2001 beräknas avdraget kunna uppgå till nästan 12 %. Grundavdraget höjs med 1 300 kr fr.o.m. år 1999 och det särskilda grundavdraget för förtidspensionärer återställs. Kommunalskatten sänks generellt med en krona år 2000 och med ytterligare en krona 2001 genom att staten övertar kostnader från kommunerna. Familjerna får ett grundavdrag på 10 000 kr per barn vid den kommunala beskattningen fr.o.m. 1999. Härtill kommer förslag om sänkt skatt på bensin och förbättringar av bl.a. reglerna om avdrag för kostnad för resor till och från arbetet med egen bil och kollektiva transportmedel. Utrymmet för avdrag för eget pensionssparande återställs till ett basbelopp.

Fastighetsskatten på bostäder sänks till 1,3 % av taxeringsvärdet fr.o.m. 1999. Därefter sänks skatten år 2000 och 2001 med ytterligare 0,1 procentenheter vartdera året. De regionala skillnaderna lindras genom att markvärdet enbart tas upp till hälften vid beräkning av fastighetsskatt.

Vidare föreslår Moderaterna en omläggning av skattepolitiken i syfte att göra Sverige mer utvecklingskraftigt och jobben fler. Förmögenhetsskatten och dubbelbeskattningen av riskkapital i företagen avvecklas i syfte att främja en sund riskkapitalförsörjning. I syfte att stimulera en kraftig ökning av jobben i den privata tjänstesektorn föreslås sänkta skatter på hemnära tjänster. Merparten av Småföretagsdelegationens 71 förslag genomförs. Det leder också till att krångel och uppgiftsskyldighet för företagen begränsas kraftigt och till att befintliga regler förenklas. Särskilda skattelättnader införs för fåmansföretagen, som enligt motionärerna drabbas av rigida spärr- och stoppregler i dagsläget. Den som vill skall kunna erhålla F-skattsedel. De nya

bestämmelserna om skattekonto och momsuppbörd ändras. För att reglerna skall vara enkla och överskådliga, samt för att inte försämra likviditeten i näringslivet, skall alla företag betala skatter den 12:e i andra månaden efter uppbördsmånaden. För att öka rättssäkerheten skall det räcka att företaget har betalat skatterna på förfallodagen.

Skattesänkningarna finansieras genom besparingar i de offentliga utgifterna. Besparingarna gäller transfereringar till hushållen, förtidspensioner, ny arbetsskadeförsäkring, egenavgift till a-kassan etc. Besparingarna uppgår till drygt 30 miljarder kronor 1999, närmare 57 miljarder kronor 2000 och drygt 66 miljarder kronor 2001, vilket ger utrymme för skattesänkningar som uppgår till drygt 30 miljarder kronor 1999, närmare 61 miljarder kronor 2000 och 86 miljarder kronor 2001.

Yrkanden med angiven inriktning framställs bl.a. i motion Sk311 yrkandena 1 och 4 av Carl Bildt m.fl. (m).

Kristdemokraterna anför att det är en viktig uppgift att skapa en skattestruktur som gör att fler kan klara sig på sin egen lön och inte tvingas vara beroende av bidrag för att få hushållsekonomin att gå ihop. Den nya värnskatten slopas och grundavdraget vid den kommunala beskattningen höjs till 17 100 kr år 1999 och till 20 300 kr år 2000. Kristdemokraterna föreslår också bättre villkor för hushållens sparande genom att avdragsrätten för pensionssparande höjs till ett basbelopp. En avdragsrätt vid sparande på individuella utbildningskonton införs fr.o.m. den 1 juli 1999. Gränsen för avdragsgilla kostnader för resor till och från arbetet sänks från 7 000 kr till 6 000 kr. Den särskilda löneskatten på vinstandelar avskaffas.

Tjänstesektorn ges nya möjligheter att växa genom en halvering av kostnaden för vita hushållstjänster. Förslaget innebär att det nuvarande rotavdraget permanentas och utvidgas till att omfatta hushållens köp av tjänster i hemmet.

Kristdemokraternas tillväxtpolitik för nya företag bygger på stabila och goda villkor för fler och växande företag. Grundavdragshöjningen bidrar även på detta område liksom förslaget om en halvering av kostnaden för vita hushållstjänster. Företagandet gynnas genom att arbetsgivaravgifterna sänks med 10 procentenheter upp till 900 000 kr. För egenföretagare utökas lönesumman till 250 000 kr per år. Förslaget gäller alla företagare men gynnar främst småföretagen. Dubbelbeskattningen på utdelningsinkomster på risksparande slopas. Royaltyinkomster från patent skattebefrias under två år och beskattas därefter som inkomst av kapital.

Fastighetsskatten föreslås i ett första steg sänkt till 1,4 % och beräknas endast på en tredjedel av den del av markvärdet som överstiger 150 000 kr. De s.k. krisårgångarna bland hyresfastigheterna skall inte träda in i skattesystemet som planerat år 1999. Förmögenhetsskatten avvecklas i två steg. 1999 minskar den till 0,5 % och 2000 avvecklas den helt.

Det är enligt Kristdemokraterna ett starkt svenskt intresse att man inom EU går över till majoritetsbeslut när det gäller skatter och avgifter på miljöområdet. Härigenom skulle möjligheterna att få till stånd en gemensam minimiskattesats på koldioxid förbättras. Sverige bör fortsätta att hävda sitt undantag från EU:s regler om fri införsel av alkohol och tobak och punktskatterna

på detta område bör värdesäkras. En skatteväxling bör genomföras där skatten på arbete sänks och skatten på energi, miljöfarliga utsläpp och ändliga naturresurser höjs.

Yrkanden med i huvudsak denna inriktning framställs av Alf Svensson m.fl. (kd) i motionerna Fi209 yrkande 11, Sk309 yrkandena 2, 3 och 15 samt N330 yrkande 14.

Centerpartiet anför att det är viktigt att skattepolitiken utformas för att gagna företagsamhet i hela landet.

Inkomstskatterna för låg- och medelinkomsttagare bör sänkas. En varaktig lösning med höjt grundavdrag för människor med små eller medelstora inkomster är här den bästa lösningen. Centerpartiet godtar regeringens förslag om en tillfällig skattereduktion men anser att den bör höjas till 1 800 kr, vilket finansieras i Centerpartiets budgetalternativ.

Arbetsgivaravgifterna bör sänkas och det är enligt motionärerna angeläget att avgifterna i Norrlands inland fortsätter att vara reducerade. Förmögenhetsskatten bör fasas ut och den särskilda löneskatten på vinstandelar tas bort. Fåmansbolag och andra mindre företag bör få lättnader i beskattningen.

Centerpartiet har ihärdigt verkat för lägre skatt på boende och har genom en överenskommelse med regeringen fått till stånd en sänkning av fastighetsskatten från 1,7 % till 1,5 %. Regeringens förslag om en sänkning av fastighetsskatten på hyresfastigheter avslås av Centerpartiet. Sänkningen är tillfällig och ger liten effekt. Det är också osäkert om den kommer hyresgästerna till godo.

Centerpartiet förespråkar sänkt skatt på arbete för ökad sysselsättning. För att skapa utrymme för detta bör skatterna höjas på verksamheter som tar naturens resurser i anspråk. Fordonsskatten för dieseldrivna personbilar bör förändras så att större vikt läggs vid miljöegenskaperna. För äldre dieseldrivna personbilar bör skrotningspremien höjas till 8 000 kr som en engångsåtgärd för att skrota ut de äldsta och mest miljöförorenande bilarna.

Energibeskattningen skall ge goda förutsättningar för den svenska industrins internationella konkurrenskraft. Beskattningen ger drivkrafter för hushållning och övergång till förnybara energislag. Vid utformningen av beskattningen skall den elintensiva industrins särskilda behov beaktas. Utsläpp av koldioxid vid förbränning av fossila bränslen påverkar klimatet. Det är därför angeläget att i största möjliga utsträckning undvika förbränning av fossila bränslen. Detta kan ske genom en aktiv energihushållning och genom att utnyttja förnybara energislag. En ökad användning av alternativa energislag inom trafiksektorn måste särskilt eftersträvas. Produktionen av biobränslebaserade drivmedel i Sverige måste öka. Detta bör ske genom en ökad miljörelatering av energiskatterna i kombination med en skattebefrielse för biobränslen.

Centerpartiet föreslår en stegvis höjning av produktionsskatten på kärnkraftsel som ett led i strävan mot avvecklad kärnkraft. Fastighetsskatten på vattenkraft bör återinföras liksom en miljöskatt på inrikes flyg.

I motion Sk306 yrkande 1 av Lennart Daléus m.fl. (c) begärs ett tillkännagivande om att skattepolitiken bör ges denna inriktning.

Folkpartiets politik innebär att skatter som är skadliga för arbete, företagande, sparande och investeringar sänks, att tjänstesektorn släpps loss genom rejäla skattelättnader och förenklingar och att det blir lättare att starta och driva företag. Folkpartiet föreslår skattesänkningar på 10–12 miljarder redan 1999.

Folkpartiet vill slopa värnskatten och höja brytpunkten så att de ursprungliga intentionerna uppfylls. En skattereduktion på 3 000 kr per år införs. Arbetsgivaravgifterna sänks med 5 procentenheter och en enkel och obyråkratisk modell för sänkt skatt på hushållstjänster ger en halvering av det vita priset och gör att den obalans mellan traditionellt manligt och traditionellt kvinnligt arbete om rotavdraget ger upphov till korrigeras. I princip alla som vill ha F-skattsedel bör också få en sådan, såvida de inte har näringsförbud. Sverige bör också verka för att EU:s momsdirektiv ändras så att en sänkt tjänstemoms blir möjlig.

Tillgången till riskvilligt kapital är ett ständigt problem för många småföretagare. Den viktigast åtgärden är att slopa dubbelbeskattningen på aktier. Vidare bör möjligheten att få uppskov med bolagsskatten så länge inga utdelningar lämnas nu utredas.

Förmögenhetsskatten bör avskaffas under mandatperioden. Som ett första steg bör sambeskattningen slopas och fribeloppet höjas till 1,2 miljoner kronor. Värderingen av aktier till 75 % bör återställas. Företagaren bör kunna lämna en förenklad företagardeklaration. Den snabba utvecklingen i arbetslivet gör det alltmer angeläget att finna former för finansiering av återkommande studier under yrkestiden. Folkpartiet föreslår att det nuvarande pensionssparandet breddas till ett kompetenskonto som möjliggör för individer att göra skattebefriade avsättningar som sedan kan användas för kompetenshöjning. Avdragsrätten för pensions- och kompetenssparande bör höjas till ett och ett halvt basbelopp. Regeringens förslag om en skattereduktion för 1999 föreslås ersatt med en höjning av barnbidragen redan 1999.

Fastighetsskatten skall lindras i utsatta områden med snabb stegring av taxeringsvärdena t.ex. på grund av efterfrågan från köpstarka sommargäster. Betalningsfristerna för mervärdesskatt bör förskjutas så att företag inte riskerar att behöva betala skatt innan betalning influtit.

I motion Sk308 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) framställs yrkanden om riktlinjer för skattepolitiken i enlighet med det anförda (yrkande 1) och om en grön skatteväxling (yrkande 18).

Utskottet

Genom att Sveriges finanser nu åter är i balans finns det en stabil grund för en offensiv och långsiktig politik som skapar rättvisa genom tillväxt, sysselsättning och utbildning. Till grund för denna politik ligger ett samarbete mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Politiken är inriktad på en fortsatt stram budgetdisciplin för sunda statsfinanser. Arbetslösheten skall minskas genom att fler människor får arbete eller utbildning som ger arbete. Alla skall ha möjlighet att öka sin kompetens och regeringen avser att till våren lägga ett förslag om hur kompetensutvecklingen i arbetslivet kan stärkas. Skolan, vården och omsorgen tillförs ytterligare resurser och

kommuner och landsting får extra medel med anledning av Törlingdomen. Pensionärernas ekonomi förstärks genom att det fulla prisbasbeloppet återställs redan 1999 och genom en höjning av bostadstillägget. Barnbidraget och studiebidraget höjs med 100 kr år 2000 och med ytterligare 100 kr år 2001. Resurser satsas för att förbättra situationen för de hemlösa. Jämställdhetsarbetet intensifieras. Inom miljöområdet sker en kraftig förstärkning på flera punkter med bl.a. ökade resurser för skydd av naturområden samt en ökad användning av gröna nyckeltal.

De förslag om skattelättnader för låg- och medelinkomsttagare och för hyresgäster som regeringen lägger fram utgör enligt utskottets mening en del i en ansvarsfull politik för tillväxt, sysselsättning och rättvisa. Utskottet ställer sig bakom dessa förslag.

I det följande går utskottet närmare in på de skatteförslag som läggs fram i de olika budgetalternativen.

Fysiska personers inkomstskatt

Skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare

Budgetpropositionen

I propositionen föreslår regeringen att en särskild skattereduktion införs för låg- och medelinkomsttagarna under inkomståret 1999. Skattereduktionen uppgår till 1 320 kr för personer med pensionsgrundande inkomst upp till 135 000 kr. Skattereduktionen skall dock inte uppgå till högre belopp än den kommunalskatt som beräknas för året. För personer med pensionsgrundande inkomst över 135 000 kr reduceras reduktionsbeloppet med 1,2 % av överskjutande inkomst. Regeringen anför att det redan för år 1999 finns ett utrymme för att sänka skatteuttaget på arbetsinkomster men att det är för tidigt att utforma permanenta lösningar. Eftersom det i första hand är angeläget att åstadkomma förbättringar för låg- och medelinkomsttagarna är förslaget utformat så att skattelättnaden i allt väsentligt tillfaller personer med inkomster under den lägre brytpunkten i inkomstskatteskalan. Denna beräknas ligga vid en taxerad förvärvsinkomst på 245 000 kr år 1999. Skattelättnaden knyts till storleken på den pensionsgrundande inkomsten.

Motionerna

Moderaterna avvisar i motion Sk311 yrkande 7 av Carl Bildt m.fl. (m) förslaget. Enligt motionärerna är skattesänkningen för liten, tillfällig och dessutom felkonstruerad genom att den bidrar till att ytterligare höja marginalskatten för stora inkomstgrupper. Moderaterna har i sitt budgetalternativ i stället föreslagit en höjning av grundavdraget med 1 300 kr för såväl förvärvsarbetande som pensionärer.

Kristdemokraterna avvisar i motion Fi209 yrkande 7 av Alf Svensson m.fl. (kd) förslaget och föreslår i stället en höjning av grundavdraget med 8 400 kr för alla.

Centerpartiet godtar i motion Sk306 yrkande 13 delvis av Lennart Daléus m.fl. (c) att en skattereduktion införs som en tillfällig lösning men föreslår att

den bestäms till 1800 kr i stället för 1 320 kr. När det gäller behovet av mer permanenta skattesänkningar för låg- och medelinkomsttagarna förespråkar Centerpartiet en höjning av grundavdraget för dessa grupper.

I *Folkpartiets* motion Fi211 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) ersätts den av regeringen föreslagna skattereduktionen med en extra barnbidragshöjning år 1999. Motionärerna anför att det finns starka skäl att sänka skatten för låg- och medelinkomsttagare. En generell höjning av grundavdraget av sådan storlek att den skulle innebära någon verklig lättnad för låg- och medelinkomsttagare kan dock enligt motionärernas bedömning inte rymmas inom en ansvarsfull finanspolitik. En riktad höjning av grundavdraget skulle ge oacceptabla marginaleffekter. Motionärerna förespråkar därför i sitt budgetalternativ för år 2000 och senare en generell skattereduktion om 3 000 kr per person.

Utskottet

Regeringens förslag om en tillfällig skattereduktion för låg- och medelinkomsttagarna ingår som en del i det paket med åtgärder som regeringen lägger fram i budgetpropositionen. Förslagen innebär bl.a. förbättringar för pensionärer, barnfamiljer och låginkomsttagare. För barnfamiljerna föreslås höjda barnbidrag år 2000 och 2001 och för pensionärerna återställs pensionerna genom att fullt prisbasbelopp tillämpas redan fr.o.m. år 1999. För en ensamstående pensionär med minimipension innebär detta att pensionen höjs med ca 550 kr per år.

Enligt utskottets mening finns det skäl att prioritera en förbättrad köpkraft för låg- och medelinkomsttagarna under år 1999. Samtidigt står det klart att beskattningen av arbetsinkomster bör ses över. Det behövs en fördjupad och bred diskussion kring frågan hur den framtida beskattningen av arbetsinkomster skall utformas så att den på ett tillfredsställande sätt förenar önskemålen om ett fördelningspolitiskt rättvist utfall med det angelägna i att skatterna ger goda villkor för arbetsmarknadsdeltagande, arbetsutbud, utbildning och kompetensutveckling.

I avvaktan på den fördjupade bedömning och diskussion som krävs för en mer omfattande förändring av arbetsinkomstbeskattningen är det rimligt att en tillfällig lösning väljs för inkomståret 1999. Enligt utskottets mening är det förslag som regeringen lägger fram väl avpassat för sitt ändamål. Skattereduktionen ger maximal effekt vid löneinkomster upp till drygt 11 000 kr per månad och har utformats så att effekten på marginalskatten i de följande inkomstskikten blir minimal.

Motionsförslagen om mer genomgripande förändringar i form av generella höjningar av grundavdraget är inte inriktade på låg- och medelinkomsttagarna och har därför inte den fördelningsprofil som är önskvärd. De påverkar också kommunernas skatteunderlag och är därför mindre lämpliga som en tillfällig åtgärd.

Med hänsyn till kravet på finansiering bör skattereduktionen bestämmas till det belopp som regeringen föreslår.

Utskottet tillstyrker med det anförda regeringens förslag och avstyrker övriga förslag.

Det fasta beloppet vid den statliga inkomstbeskattningen

Budgetpropositionen

I propositionen föreslår regeringen att kommuner och landsting tillförs 1,3 miljarder kronor genom att det föreskrivs att den statliga skatt om 200 kr som utgår på fysiska personers förvärvsinkomster skall utgöra kommunal inkomstskatt vid 2000 års taxering. Avsikten är att utrymmet för skola, vård och omsorg inte skall minskas som en följd av den s.k. Törlingdomen. 66,5 % av medlen skall enligt förslaget utgöra skatt till kommun och 33,5 % skall utgöra skatt till landsting.

Motionerna

Centerpartiet hemställer i motion Sk306 yrkande 14 av Lennart Daléus m.fl. (c) om avslag på regeringens förslag och föreslår i stället ökade anslag till kommunerna.

I motion Fi610 av Nils Fredrik Aurelius (m) hemställs att 2,4 % av medlen fördelas till de kyrkliga församlingarna.

Utskottet

Enligt utskottets bedömning kommer den tillfälliga omdirigeringen av skattemedel inte att ge upphov till några negativa effekter när det gäller de regler som styr de enskildas beskattning. Utskottet noterar att omdirigeringen medför att den av regeringen föreslagna skattereduktionen på förvärvsinkomster vid 2000 års taxering kan erhållas även mot de 200 kr som normalt utgör statlig inkomstskatt. I övrigt har utskottet inte någon kommentar till förslaget eller de redovisade motionsyrkandena.

Inkomstskatteskalan

Motionerna

Moderata samlingspartiet framställer i motion Sk311 av Carl Bildt m.fl. (m) yrkanden som tar sikte på inkomstbeskattningen av förvärvsinkomster. Det beslutade andra fasta steget i den statliga inkomstskatteskalan slopas 1999 (yrkande 10) och ett förvärvsavdrag på 7 %, 9 % respektive 11–12 % av den kommunalt beskattningsbara inkomsten upp till 7,5 prisbasbelopp införs 1999–2001 (yrkandena 2 och 3). Grundavdraget höjs med 1 300 kr för alla (yrkande 5) och barnfamiljerna får ett extra grundavdrag på 10 000 kr per barn vid den kommunala beskattningen fr.o.m. 1999 (yrkande 8). Avdrag medges för styrkta barnomsorgskostnader (yrkande 9).

Kristdemokraternas yrkanden i motion Sk309 av Alf Svensson m.fl. (kd) innebär att det beslutade andra steget i den statliga inkomstskatteskalan slopas (yrkande 17) och att grundavdraget vid den kommunala beskattningen

höjs kraftigt. År 1999 höjs grundavdraget med 8 400 kr till 17 100 kr och år 2000 höjs avdraget med ytterligare 3 200 kr till 20 300 kr. I inkomstlägen kring 110 000 kr taxerad inkomst kommer grundavdraget härefter att uppgå till 29 900 kr (yrkande 31).

Centerpartiet godtar den av regeringen föreslagna skattereduktionen men anser att den bör vara högre. I motion Sk306 yrkande 13 delvis av Lennart Daléus m.fl. (c) förordas en varaktig lösning för sänkta inkomstskatter genom höjt grundavdrag för människor med små eller medelstora inkomster. Höjningen bör enligt motionärerna utformas på samma sätt som dagens grundavdrag och först trappas upp till en viss nivå och därefter trappas ner så att just låg- och medelinkomsttagare omfattas av höjningen.

Även *Folkpartiets* förslag i motion Sk308 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) innebär att det beslutade andra steget i den statliga inkomstskatteskalan slopas (yrkande 4). Motionärerna anför att det finns starka skäl att sänka skatten för låg- och medelinkomsttagare. En generell höjning av grundavdraget av sådan storlek att den skulle innebära någon verklig lättnad för låg- och medelinkomsttagare kan dock enligt motionärernas bedömning inte rymmas inom en ansvarsfull finanspolitik och en riktad höjning av grundavdraget skulle ge oacceptabla marginaleffekter. Motionärerna föreslår därför i stället att en generell skattereduktion om 3 000 kr per person och år införs fr.o.m. år 2000 (yrkande 15). Folkpartiet står fast vid skattereformens intentioner att endast 15 % av löntagarna skall betala statsskatt, vilket innebär att brytpunkten måste höjas. Om möjligt bör detta enligt motionärerna genomföras under mandatperioden, i annat fall så snart som möjligt därefter (yrkande 16).

Utskottet

Efter utvärderingen av 1990–1991 års skattereform har kompletterande åtgärder bedömts som nödvändiga för att det fördelningspolitiska utfall som åsyftades i skattereformen skall uppnås. I anslutning till att den tillfälliga värnskatten upphör införs därför ett extra steg i skatteskalan fr.o.m. inkomståret 1999.

Det utrymme för förbättringar som nu finns är en följd av att saneringspolitiken varit framgångsrik och lett till att Sverige nu har balans i de offentliga finanserna och en låg inflation. Utrymmet bör som utskottet anfört bl.a. tas i anspråk för att tillföra låg- och medelinkomsttagarna en ökad köpkraft.

Regeringen bedömer att det med en fortsatt ansvarsfull politik och en gradvis amortering av statsskulden kommer att utvecklas ett stigande överskott som kan tas i anspråk för bl.a. skattesänkningar. Om den ekonomiska utvecklingen ger utrymme för ytterligare skattesänkningar måste prioriteringar göras. Regeringen eftersträvar här en så bred uppslutning som möjligt och har därför föreslagit endast tillfälliga åtgärder på skattesidan och inbjudit samtliga riksdagspartier till överläggningar. Syftet med överläggningarna är att undersöka förutsättningarna för att uppnå en bred samsyn kring en önskad skattereform och härigenom skapa en ökad stabilitet i regelverket. Möjligheterna att förbättra betingelserna för hög tillväxt och hög sysselsättning genom att stimulera arbete, företagande, utbildning och sparande med skatte-

politiska åtgärder bör diskuteras. Vidare anser regeringen att de ändrade förutsättningar som följer av den ökade internationaliseringen bör beaktas.

Enligt utskottets mening visar de förslag som läggs fram av partierna att regeringens prioritering av låg- och medelinkomsttagarna har ett brett stöd. Som anförs i vissa motioner har utvecklingen med ett ökande uttag av allmänna egenavgifter medfört att det finns ett behov av att kompensera låg- och medelinkomsttagarna. Regeringens förslag om en skattereduktion visar här på en tänkbar lösning, och regeringen har förutsatt att möjligheten att införa permanenta lösningar av liknande typ diskuteras i de kommande skatteöverläggningarna.

Utskottet kan instämma i att det på sikt bör vara ett mål att andelen skattskyldiga som erlägger statlig inkomstskatt nedbringas från dagens 18 % till 15 %.

I övrigt ser utskottet inte någon anledning att kommentera de förslag som lagts fram.

Utskottet avstyrker med det anförda samtliga aktuella motionsyrkanden.

Resor till och från arbetet m.m.

Bakgrund

Riksdagen har under höjt det avdragsgilla beloppet för kostnad för resor med egen bil mellan bostad och arbetsplats och i tjänsten från 13 kr till 15 kr fr.o.m. inkomståret 1998. Samtidigt höjdes gränsen för avdragsgilla kostnader för resor mellan bostaden och arbetsplatsen från 6 000 kr till 7 000 kr per år (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:FiU1).

Motionerna

Moderata samlingspartiet yrkar i motion Sk311 av Carl Bildt m.fl. (m) att avdraget för kostnad för resor med egen bil höjs till 16 kr (yrkande 19) och att avdragsrätten utvidgas till resor till och från barnomsorg (yrkande 20). Vidare föreslås att gränsen för avdragsgilla kostnader för resor mellan bostaden och arbetsplatsen sänks till 6 000 kr per år (yrkande 21).

Kristdemokraterna hemställer i motion Sk309 av Alf Svensson m.fl. (kd) att avdragsgränsen återställs till 6 000 kr inkomståret 1999. Enligt motionärerna missgynnar den höga gränsen kollektivresenärer och de som har relativt korta resor med egen bil till arbetet (yrkande 18).

Utskottet

När riksdagen under hösten 1997 behandlade frågan om en uppjustering av det avdragsgilla beloppet för resor med egen bil hade detta legat på 13 kr sedan 1993. Ökade rörliga kostnader, bl.a. för bensin, gav då anledning till en uppjustering av avdraget. Eftersom den nya nivån borde bestå under flera år bestämdes uppjusteringen till 2 kr. Med hänsyn till statsfinanserna och för att ge åtgärden en tillfredsställande fördelningsprofil höjdes samtidigt gränsen för avdragsgilla kostnader för resor till och från arbetet från 6 000 kr till

7 000 kr. Konstruktionen innebar att åtgärden fick en inriktning mot dem med förhållandevis långa avstånd mellan bostaden och arbetsplatsen.

Som framgår har avsikten varit att fastställa avdragsbeloppet för resor med en viss marginal för att på det sättet undvika årliga justeringar. När det gäller avdragsgränsen för resor har denna utöver sin fördelningspolitiska innebörd också en praktisk betydelse genom att den bidrar till att förenkla taxeringsarbetet. Utskottet ser mot denna bakgrund inte någon anledning att nu överväga någon justering av de aktuella beloppen och avstyrker därför motionsyrkandena.

Pensionssparande

Bakgrund

Möjligheten att göra avdrag för premie för makes pensionsförsäkring slopades 1973 som ett led i 1970 års särbeskattningsreform. Härigenom hindrades ett utnyttjande av makars skilda marginalskattesatser.

Som ett led i finansieringen av EU-medlemskapet begränsades det allmänna avdragsutrymmet för privata pensionsförsäkringspremier och insättningar på pensionssparkonton till ett halvt basbelopp fr.o.m. den 8 april 1995. Avdragsutrymmet för den som har pensionsrätt i anställning minskades till 5 % av inkomsten mellan 10 och 20 basbelopp (prop. 1994/95: 203, bet. 1994/95:SkU28).

Motionerna

Moderaterna yrkar i motion Sk311 av Carl Bildt m.fl. (m) att avdragsutrymmet för eget pensionssparande återställs till ett basbelopp och att avdrags medges för makes förmåner (yrkande 22).

Kristdemokraterna föreslår i motion Sk309 av Alf Svensson m.fl. (kd) att sparandet till egen pension stimuleras genom att avdragsrätten för eget pensionssparande höjs till ett basbelopp (yrkande 11).

Folkpartiet föreslår i motion Sk308 yrkande 11 delvis av Lars Leijonborg m.fl. (fp) också en höjning av avdragsrätten för sparande i privata pensionsförsäkringar till 1,5 basbelopp. Folkpartiets förslag innefattar också en utvidgning av ändamålet med sparandet till utbildningsinsatser. Även i motion Sf283 yrkande 1 delvis av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) föreslås en höjning av avdragsrätten för eget pensionssparande till 1,5 basbelopp.

Utskottet

Utskottet anser att principen om särbeskattning av makar bör upprätthållas även när det gäller möjligheten att göra avdrag för eget pensionssparande. Möjligheten att göra avdrag för makes kostnad för pensionering bör därför inte återinföras. De skatteregler som gäller för eget pensionssparande lämnar ett utrymme för att skapa ett efterlevandeskydd för make och barn genom förmånstagarförordnanden. Intresset av att skapa ett pensionsskydd för bl.a. make bör kunna tillgodoses inom ramen för dessa regler.

Förslagen om en ytterligare höjning av avdraget för eget pensionssparande kräver finansiering och avstyrks därför av utskottet.

Kompetenskonton m.m.

Motionerna

Kristdemokraterna anför i motion Sk309 av Alf Svensson m.fl. (kd) att skattelagstiftningen bör ge möjlighet att med avdragsrätt sätta in medel på ett för arbetsgivaren och den enskilde gemensamt utbildningskonto. De belopp som genom förhandling förs upp på kontot skall enbart kunna användas för den enskildes egen kompetensutveckling. Med denna lösning skulle det gemensamma ansvaret och den individuella drivkraften gynna alla parter. Ett förslag skulle kunna träda i kraft den 1 juli 1999 (yrkande 14).

Folkpartiet föreslår i motionerna Sk308 och Fi211 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) att avdragsrätten för eget pensionssparande höjs till 1,5 basbelopp och utvidgas till ett pensions- och utvecklingssparande med skattefria avsättningar som senare kan användas för kompetenshöjning (Sk308 yrkande 11 delvis). Ett liknande yrkande framställs i motion Sf283 yrkande 1 delvis av Kerstin Heinemann m.fl. (fp).

Utskottet

Enligt utskottets mening är det en fördel om skattesystemet kan bidra till och underlätta en förstärkning av kompetensen i näringslivet. De skattesamtal som regeringen inbjuder till gäller också särskilt möjligheterna att förbättra betingelserna för hög tillväxt och hög sysselsättning genom att stimulera arbete, företagande, utbildning och sparande med skattepolitiska åtgärder.

De förslag som motionärerna lägger fram bygger på ett kontosystem där uttagen beskattas och ger därför en skattestimulans som främst beror på att beskattningen av avsättningarna till kontot skjuts upp en tid. För höginkomsttagarna tillkommer möjligheten att göra en skattevinst genom att beskattningen vid uttaget är lägre än när avsättningen gjordes. Tekniken är således inte invändningsfri ur fördelningssynpunkt.

Det kan anmärkas att regeringen har för avsikt att under våren 1999 lägga fram ett förslag om hur kompetenslinjen i näringslivet kan stärkas. Förslaget skall träda i kraft den 1 januari 2000. En förutsättning för att en statlig stimulans skall införas är enligt vad som anförs i propositionen att arbetsmarknadens parter bidrar med en ansvarsfull delfinansiering.

Med det anförda avstyrker utskottet förslagen.

Tjänstesektorn

Bakgrund

Frågor om särskilda skatteregler för tjänstesektorn har behandlats i Tjänsteutredningens betänkande Uppskattad sysselsättning (SOU 1994:43) och i Tjänstebeskattningsutredningens betänkande Skatter, tjänster och sysselsättning (SOU 1997:17).

Motionerna

I en gemensam motion från *Moderaterna*, *Kristdemokraterna* och *Folkpartiet* föreslås en permanent skattereduktion för rotarbeten och hushållstjänster. Skattereduktion skall medges med 50 % av kostnaden inklusive moms för arbete som utförs i hemmet eller på den egna tomten. Skattereduktionen begränsas till 25 000 kr per hushåll och år. För att skattereduktion skall kunna utgå direkt vid köp är det företaget som tillhandahåller tjänsten som medges reduktionen vid sin månatliga skattedeklaration. Om tjänsten tillhandahålls av en privatperson anmäls den överenskomna ersättningen till skattemyndigheten som beräknar totalkostnaden och drar av 50 % skattereduktion. Överskrider ett hushåll den maximala skattereduktionen debiteras mellanskillnaden som kvarskatt.

Enligt motionärerna är enmansföretagare i en modern tjänstebransch ofta i situationen att de nekas F-skattsedel. Regelverket kring näringsbegreppet måste enligt motionärerna ändras så att det blir möjligt för alla som så önskar att få en F-skattsedel.

Det gemensamma förslaget läggs fram i motion Sk303 av Bo Lundgren m.fl. (m, kd, fp). Yrkanden till stöd för detta förslag framställs i motionerna Sk310 yrkandena 5 och 6 av Carl Bildt m.fl. (m), Sk302 yrkandena 1 och 2 av Bo Lundgren m.fl. (m), Sk629 yrkande 11 av Bo Lundgren m.fl. (m), Sk609 av Kent Olsson m.fl. (m, kd), Sk309 yrkande 13 av Alf Svensson m.fl. (kd), Sk308 yrkande 2 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) och motion A811 yrkande 4 av Lars Leijonborg m.fl. (fp).

Centerpartiet föreslår i motion Sk306 (yrkande 8) av Lennart Daléus m.fl. (c) att ett RUT-avdrag införs. Enligt förslaget skall skattereduktion medges med 50 % av arbetskostnaden för hushållsnära tjänster som utförs i hemmet och med upp till 20 000 kr per hushåll och år. Begreppet hushållstjänster omfattar tjänster som utförs i hemmet som tvätt, städning, omsorg och trädgårdsskötsel. Avdraget bör införas den 1 juli 1999 och verksamheten fortgå under två år.

Utskottet

Enligt utskottets mening skulle införandet av en särskild stimulans för tjänstesektorn i den form motionärerna föreslår innebära ett avsteg från de principer om en likformig och neutral beskattning som ligger till grund för skattereformen och som enligt utskottets mening bör gälla. Det är också kostsamt att genom stimulanser försöka skapa en tjänsteproduktion som kan konkurrera med hushållens egen tjänsteproduktion. Risken är att effekterna på sysselsättningen blir mycket små eller inga alls samtidigt som kostnaderna blir stora. De erfarenheter som man har gjort i Danmark talar för en sådan utgång.

När det gäller motionärernas förslag om F-skattsedel till alla har riksdagen under hösten 1997 fattat beslut om lättnader i bestämmelserna om F-skattsedel som innebär att de skattskyldiga efter den 1 januari 1998 inte längre behöver visa att de avser att bedriva näringsverksamhet. Det räcker med ett påstående. I en rapport under år 1998 har Riksskatteverket föreslagit

att näringsbegreppet utvidgas i syfte att ytterligare underlätta för de skattskyldiga att få F-skattsedel. Remissinstanserna har dock haft invändningar mot detta förslag, bl.a. på den grunden att utredningen snarast visar att det inte är lagtexten utan tillämpningen som lägger hinder i vägen och att en intensifierad utbildning av handläggarna borde kunna lösa problemet med att vissa yrkeskategorier inte bedöms som näringsidkare. Remissinstanserna har också varnat för att utan mycket starka skäl göra ändringar i ett så centralt begrepp som det skatterättsliga näringsbegreppet. Regeringen har mot denna bakgrund beslutat att inte gå vidare med förslaget. Regeringen bedömer att de åtgärder som redan vidtagits och den utbildning som planeras kan väntas leda i avsedd riktning.

Utskottet är mot den angivna bakgrunden inte berett att tillstyrka förslagen om en särskild skattereduktion för hushållstjänster och om ytterligare lättnader i reglerna om F-skattsedel.

Yrkesfiskare

Motionerna

Kristdemokraterna tar i motionerna Sk309 yrkande 26 av Alf Svensson m.fl. (kd) och MJ224 yrkande 36 av Alf Svensson m.fl. (kd) upp frågan om ett särskilt avdrag för ökade levnadskostnader för yrkesfiskare. Motionärerna anför att det svenska fisket verkar på en internationell marknad, där fiskefartygen lägger till och säljer fisk i ett flertal länder med påföljd att konkurrensen blir hård och att det svenska fisket därför måste ha likvärdiga skattevillkor med sina konkurrentländer. Ett särskilt skatteavdrag för yrkesfiskare bör därför införas.

Även *Centerpartiet* tar i motion Sk306 yrkande 12 av Lennart Daléus m.fl. (c) upp denna fråga och föreslår ett yrkesfiskeavdrag för de svenska fiskarna. Skatteavdraget bör vara utformat efter dansk modell, eftersom denna har godkänts av EU-kommissionen. Eftersom riksdagen tidigare enhälligt beställt ett förslag om yrkesfiskeavdrag bör regeringen nu uppmanas att återkomma till riksdagen med ett förslag om yrkesfiskeavdrag i likhet med det som finns i Danmark.

Utskottet

Vid behandlingen av motsvarande motionsyrkanden hösten 1996 förutsatte utskottet (bet. 1996/97:SkU13) att regeringen så snart som möjligt skulle slutföra en pågående beredning av frågan om yrkesfiskarnas konkurrenssituation i förhållande till grannländerna och därefter återkomma till riksdagen med förslag som tillgodoser motionärernas krav på konkurrensneutralitet. Utskottet förordade ett tillkännagivande till regeringen med detta innehåll. Riksdagen följde utskottet.

Regeringen har därefter tillkallat en särskild utredare med uppgift att kartlägga och analysera det svenska yrkesfiskets långsiktiga konkurrensförutsättningar och konkurrensvillkor i den förändrade situation som medlemskapet i Europeiska unionen innebär. Utredningen skall jämföra konkurrens-

förutsättningarna gentemot våra främsta konkurrentländer, även i fråga om skattevillkoren. Den nuvarande politikens effekter på svensk fiskenäring och effekter på statsfinansiella utgifter samt sysselsättning skall belysas. Utredningen skulle ursprungligen vara klar under våren 1998, men har fått förlängd tid till den 4 december 1998.

Utskottet förutsätter att regeringen, när den nu pågående utredningen har avslutat sitt arbete, påskyndar den fortsatta beredningen av frågan och därefter skyndsamt återkommer till riksdagen med ett förslag i enlighet med vad riksdagen tidigare har uttalat. Utskottet anser att motionerna är tillgodosedda genom det tidigare tillkännagivandet och med vad utskottet nu anfört om den fortsatta beredningen av frågan och avstyrker dessa.

Beskattning av royalty

Motionerna

Moderaterna yrkar i motion Sk302 yrkande 3 av Bo Lundgren m.fl. (m) att riksdagen fattar beslut om att royalty som härrör från patent skall beskattas som kapitalinkomst fr.o.m. den 1 januari 1999.

Kristdemokraterna föreslår i motion Sk309 yrkande 5 av Alf Svensson m.fl. (kd) två års skattefrihet för royalty på patenterade uppfinningar och därefter beskattning som inkomst av kapital.

Utskottet

Enligt utskottets mening bör det undvikas att införa särskilda skattestimulanser för viss typ av verksamhet. Förslag om skattefrihet under begränsad tid för royaltyinkomster har tidigare föreslagits av Innovationsutredningen (SOU 1993:84), men har inte ansetts vara aktuella att genomföra. Motionsförslag om skattelättnader för royalty och patenterade uppfinningar har avslagits av riksdagen under våren 1998 i skatteutskottets betänkande om företagsskatter (bet. 1997/98:Sk16) och i anslutning till vårpropositionen (yttr. 1997/98:SkU4y).

Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Inkomst av kapital

Motionen

Moderaterna föreslår i motion Sk302 yrkande 4 av Bo Lundgren m.fl. (m) att kapitalinkomstskatten sänks till 28 % den 1 januari 2000 och till 25 % den 1 januari 2001.

Utskottet

Kapitalinkomstbeskattningen utgör en av de punkter som tas upp i de överläggningar om skattesystemets framtida utformning som regeringen har inbjudit till. Det bör anmärkas att åtgärder inom skattepolitiken inte får äventyra starka offentliga finanser eller en sund samhällsekonomi och inte heller

en god kvalitet inom skola, vård och omsorg. De får inte heller leda till ökade klyftor inom samhället.

Utskottet avstyrker yrkandena om att nu besluta om kraftiga sänkningar i kapitalbeskattningen.

Pensionärernas särskilda grundavdrag

Bakgrund

Den som under ett beskattningsår uppburit folkpension med minst 6 000 kr kan vid taxeringen ha rätt till särskilt grundavdrag för pensionärer. Maximalt avdrag motsvarar summan av folkpension och ett pensionstillskott för ålderspensionär.

I budgetpropositionen 1997/98:1 anfördes att en person som uppbär både arbetsskadelivränta och förtidspension får hela inkomstbortfallet täckt genom livränta samtidigt som förtidspensionen kan ge en rätt till särskilt grundavdrag. Detta leder till en överkompensation där nettoinkomsten kan bli högre än vid förvärvsarbete. Regeringen anförde att ett sådant system är orimligt eftersom det skapar felaktiga incitament och motverkar arbetslinjen och föreslog i budgetpropositionen att arbetsskadelivränta som är samordnad med förtidspension skall reducera det särskilda grundavdraget. Förslaget bifölls av riksdagen (bet. 1997/98:FiU1 s. 131 f.).

Motionerna

Moderaterna hemställer i motion Sk311 yrkande 6 av Carl Bildt m.fl. (m) att riksdagen beslutar om en återgång till tidigare regler när det gäller förtidspensionärers särskilda grundavdrag. I motion Sk301 av Göte Jonsson (m) framställs ett yrkande med samma inriktning.

Utskottet

Enligt utskottets mening finns det inte anledning att ändra riksdagens beslut om att arbetsskadelivränta som är samordnad med förtidspension skall reducera det särskilda grundavdraget. Det kan anmärkas att ålderspensionsreformen innebär att det särskilda grundavdraget för pensionärer inom några år kommer att ersättas med olika garantipensioner.

Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Juridiska personers inkomstskatt

Ägarbeskattning

Motionerna

Moderaterna hemställer i motion Sk310 yrkande 1 av Carl Bildt m.fl. (m) att dubbelbeskattningen av utdelade och kvarhållna vinster slopas fr.o.m. 1999.

Även *Kristdemokraterna* framställer yrkanden av denna innebörd. I motion Sk309 av Alf Svensson m.fl. (kd) yrkas att dubbelbeskattningen av avkast-

ning på aktier avvecklas i två steg med en minskning av skattenivån till 15 % år 1999 och till 0 % år 2000 (yrkande 8). Personer som köper nyemitterade aktier i onoterade bolag skall dessutom ha möjlighet till en skattereduktion (riskkapitalavdrag). Avdrag skall få göras mot inkomst av kapital likaväl som mot inkomst av tjänst. Reduktionen skall även gälla köp av aktier i egna och närståendes fåmansföretag. Avdragsrätten skall gälla investeringar upp till en nivå av 100 000 kr. Skattereduktion skall medges även för indirekta riskkapitalinvesteringar via ett företag eller en fond som gör de direkta investeringarna. Denna form möjliggör enligt motionärerna en bättre riskspridning för enskilda investerare. Riskkapitalavdraget skall vara permanent. Avdragsrätten skall ses som en kompensation för den större risk det innebär att köpa aktier i små, onoterade företag (yrkande 4).

Centerpartiet föreslår i motion Sk306 yrkande 9 av Lennart Daléus m.fl. (c) att kommanditbolag och handelsbolag ges en lindring i beskattningen genom att en större andel av det egna kapitalet får tas ut skattefritt. Enligt motionärerna bör kommanditbolag och handelsbolag få en motsvarighet till den lindring i dubbelbeskattningen som gäller för de onoterade aktiebolagen. Handels- och kommanditbolagen används alltmer som riskkapitalbolag och genererar därvid indirekt sysselsättning i de bolag som de satsar kapital i.

Folkpartiet hemställer i motion Sk308 yrkande 5 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) att dubbelbeskattningen av aktier slopas.

Utskottet

Genom lagstiftning under hösten 1996 (prop. 1996/97:45, bet. 1996/97:SkU13), som har kompletterats under våren 1997 (prop. 1996/97:150, bet. 1996/97:FiU20), har riksdagen genomfört omfattande lättnader i beskattningen av utdelning och reavinst på aktier i onoterade företag fr.o.m. 1998 års taxering. Lättnaderna ersatte det riskkapitalavdrag som införts tidigare. Lagstiftningen skall främja investeringar i små och medelstora företag och skapa nya arbetstillfällen i dessa företag.

Ett problem med en mer generellt utformad lättnad är enligt utskottets mening att en sådan sannolikt skulle bidra till att höja avkastningskravet på investeringar i små företag och samtidigt få endast en mycket begränsad betydelse för de större företagens investeringar. Härtill kommer den mycket betydande statsfinansiella kostnad som en generell skattelättnad skulle innebära.

Enligt utskottets mening bör ytterligare ändringar i ägarbeskattningen inte övervägas innan tillräckliga erfarenheter har vunnits av de lättnadsregler som gäller fr.o.m. 1998 års taxering. Utskottet avstyrker följaktligen motionsyrkandena.

Fåmansföretag

Motionerna

Moderata samlingspartiet hemställer i motionerna Sk310 yrkande 2 av Carl Bildt m.fl. (m) och Sk629 yrkandena 1–10 av Bo Lundgren m.fl. (m) om enklare och mer rättvisa regler för fåmansföretagen. Motionärerna hemställer att utdelning till en aktiv delägare i ett fåmansbolag beskattas som inkomst av kapital om ägaren har tagit ut en lön som minst motsvarar den lön som en anställd kollega i samma yrke har. Vidare hemställs att de s.k. stoppreglerna avskaffas.

Kristdemokraterna hemställer i motion N330 yrkande 15 av Alf Svensson m.fl. (kd) att nya enkla regler som jämställer fåmansföretagen med andra företag snarast måste utarbetas. Bl.a. bör den utdelning som ägaren tar ut beskattas som inkomst av kapital så snart en rimlig lön har tagits ut.

I *Centerpartiets* motion Sk306 av Lennart Daléus m.fl. (c) instämmer motionärerna i Stoppregelutredningens slutsats att fåmansbolagen i största möjliga utsträckning bör följa generella regler men vill avvakta regeringens förslag i denna del (yrkande 6). Däremot föreslår motionärerna en omedelbar förändring när det gäller beskattningen av utdelning. Enligt motionärerna bör det lönebaserade utrymmet för kapitalbeskattning utvidgas genom att den nuvarande tröskeln på tio basbelopp sänks till fem basbelopp (yrkande 7).

Folkpartiet anför i motion Sk308 yrkande 7 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) att det är positivt att regeringen överväger att slopa stoppreglerna men att även det förhållandet att fåmansbolagen träffas av strängare skatteregler när det gäller reavinster och skatt på utdelning bör åtgärdas. I avvaktan på ett förslag från regeringen föreslår motionärerna en temporär lösning som innebär att utdelning i fåmansbolag får beskattas som kapitalinkomst om ägaren tagit ut en lön som ungefär motsvarar vad en anställd i branschen tjänar.

Utskottet

Som utskottet nyss nämnt har riksdagen beslutat om lättnader i ägarbeskattningen i onoterade företag fr.o.m. 1998 års taxering. Beslutet innebär att utdelningar och reavinster på onoterade aktier delvis har undantagits från beskattning, men också att den del av inkomsterna som kapitalbeskattas hos aktiva delägare i företaget har utvidgats. Ägarbeskattningen i onoterade bolag har på detta sätt sänkts med 4 miljarder kronor. Vidare har en sänkning av socialavgifterna på 3 miljarder kronor med inriktning på små och medelstora företag genomförts.

Ett annat prioriterat område är att genomföra förenklingar för de mindre företagen. Stoppregelutredningen har i betänkandet Stoppreglerna (SOU 1998:116) föreslagit att merparten av de s.k. stoppreglerna avskaffas. Av budgetpropositionen framgår också att regeringen avser att återkomma med ett förslag om att de särskilda stoppreglerna slopas och att vanliga principer för beskattningen skall gälla i dessa fall.

Förenklingsutredningen, vars arbete är inriktat på skatteförhållandena för enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag, fick våren 1998 tilläggsdirektiv som innebär att en översyn skall göras av såväl redovisnings- som

skatteregler med särskild inriktning på företag i tjänstesektorn. Förslag från utredningen kommer att presenteras under hösten 1998.

Enligt utskottets mening har reglerna för de mindre företagen nu fått en struktur som i allt väsentligt bör bestå och tillåtas verka under en följd av år. Utskottet anser också att de möjligheter till ytterligare förenklingar och förbättringar av reglerna som kan framkomma skall tas till vara.

Med det anförda avstyrker utskottet de aktuella motionsyrkandena.

Redovisning av moms och annan skatt

Bakgrund

Riksdagen fattade hösten 1995 beslut om en förkortning av redovisningsperioderna för moms från två månader till en månad och en förkortning av betalningstiderna från 35 dagar till 20 dagar efter redovisningsperiodens slut. Omläggningen motiverades av statsfinansiella skäl och konkurrensskäl och utformades med särskilda undantag för de mindre företagen (prop. 1995/96:19, bet. 1995/96:SkU11 och prop. 1995/96:198, bet. 1995/96: SkU31). I samband med skattekontoreformen ändrades inbetalningsdagarna för skatt till den 12:e i andra månaden efter redovisningsperioden (i januari och i vissa fall augusti den 17:e) respektive den 26:e i månaden efter redovisningsperioden beroende på om beskattningsunderlaget, exklusive gemenskapsinterna förvärv och import, understigit eller överstigit 40 miljoner kronor. Ändringen innebar att betalningstidpunkten för moms senarelades något samtidigt som ansvaret för betalningsöverföringen lades på den enskilde (prop. 1996/97:100, bet. 1996/97:SkU23).

Motionerna

Moderaterna yrkar i motion Sk310 yrkande 4 av Carl Bildt m.fl. (m) att alla företag skall betala in skatt den 12:e i andra månaden efter uppbördsmånaden. För att öka rättssäkerheten bör förfallodagsbegreppet ändras så att det räcker att företaget har betalat skatterna på förfallodagen.

Kristdemokraterna föreslår i motion Sk309 yrkande 6 av Alf Svensson m.fl. (kd) att inbetalningstidpunkten för moms skjuts till den sista dagen i månaden efter redovisningsperiodens slut för alla företag.

Folkpartiet hemställer i motion Sk308 yrkande 9 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) att äldre bestämmelser om inbetalningstidpunkt återinförs.

Utskottet

Skattekontoreformen innebar att enhetliga regler infördes för företagarnas skatteinbetalningar. Skatter redovisades tidigare var för sig, i många fall med skilda förfallodagar och med olika regler för ansvar för betalningsöverföringen. De nya redovisnings- och betalningstidpunkterna har valts med beaktande av ett flertal olika faktorer, bl.a. och i hög grad de statsfinansiella aspekterna men också den betalningsskyldiges behov av rimlig tid att åstadkomma en korrekt redovisning och få fram nödvändiga medel. Beträffande

momsinbetalningarna har de nya tidpunkterna inneburit en viss senareläggning i förhållande till tidigare regler. Senareläggningen har kunnat genomföras utan negativa konsekvenser för statsinkomsterna bl.a. därför att innebörden av begreppet förfallodag ändrats.

Utskottet är mot angiven bakgrund inte berett att överväga förändringar i dessa regler och avstyrker därför motionsyrkandena.

Investeringar i kärnkraftverk

Bakgrund

Möjligheten att överföra inkomster mellan bolag genom koncernbidrag har införts därför att man inte vill att skattereglerna skall lägga hinder i vägen för den näringsidkare som av olika skäl vill bedriva sin verksamhet uppdelad på flera juridiska personer. Koncernbidragen ger en näringsidkare möjlighet att göra rena resultatöverföringar inom en grupp företag. En förutsättning för att koncernbidrag skall kunna lämnas är att det är fråga om ett kvalificerat koncernförhållande, dvs. moderföretaget skall äga mer än 90 % av aktierna i dotterföretaget. En ytterligare förutsättning i fråga om koncernbidrag som lämnas från dotterföretag till moderföretag är att en motsvarande utdelning hade varit skattefri.

Reglerna om koncernbidrag kompletteras med en möjlighet att få dispens från de krav som uppställts (Lex ASEA-Atom). För dispens fordras att bidraget lämnas för verksamhet som har väsentlig betydelse från samhällsekonomisk synpunkt. Syftet är i första hand att göra det möjligt för två eller flera företag att gå ihop om ett projekt som har väsentlig betydelse för t.ex. energiförsörjning, kommunikationer eller försvar.

Motionen

Centerpartiet föreslår i motion Fi210 yrkande 36 av Lennart Daléus m.fl. (c) att möjligheten att få dispens från de krav som uppställs i koncernbidragsreglerna slopas när det gäller investeringar i kärnkraftverk.

Utskottet

Enligt utskottets mening är den dispensmöjlighet som motionärerna syftar på generell och används för att underlätta olika typer av investeringar av samhällsekonomisk betydelse. Det ankommer på regeringen att fatta beslut om sådana dispenser.

Utskottet ser inte någon anledning att ändra denna regel och avstyrker därför motionsyrkandet.

Särskild löneskatt på vinstandelsmedel

Bakgrund

Från och med den 1 januari 1997 tas särskild löneskatt ut på bidrag som en arbetsgivare lämnar till en vinstandelsstiftelse (prop. 1996/97:21, bet. 1996/97:FiU1, rskr. 1996/97:53). I propositionen framhölls att en av grundtankarna bakom skattereformen är att alla typer av förvärvsinkomster skall behandlas likformigt.

Vad beträffar utbetalning från en vinstandelsstiftelse gäller sedan den 1 januari 1993 som en förutsättning för befrielse från att betala socialavgifter (i vissa fall särskild löneskatt) att de bidrag som arbetsgivaren lämnat skall ha varit avsedda att vara bundna under minst tre kalenderår, tillkomma en betydande del av de anställda och lämnas till dem på likartade villkor. Om dessa villkor inte är uppfyllda eller om ersättning lämnas till bl.a. delägare eller företagsledare i ett fåmansbolag gäller i princip inte sådan avgiftsfrihet.

Riksdagen har under våren 1998 – med anledning av en v-motion – givit regeringen till känna att regeringen bör låta göra en kartläggning av förekomsten av vinstandelsstiftelser, sammansättningen av deras styrelser samt ekonomin i vinstandelsstiftelserna. Regeringen bör därefter återkomma till riksdagen med en redovisning av kartläggningen (bet. 1997/98:SfU10).

Motionerna

I motioner från Moderaterna, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet framställs yrkanden om att den särskilda löneskatten på avsättningar till vinstandelsstiftelser slopas. Sådana yrkanden framställs i motionerna Sk302 yrkande 6 av Bo Lundgren m.fl. (m), Sk309 yrkande 12 av Alf Svensson m.fl. (kd), Sk306 yrkande 5 av Lennart Daléus m.fl. (c) och Sk308 yrkande 10 av Lars Leijonborg m.fl. (fp).

Utskottet

Enligt utskottets mening är uttaget av särskild löneskatt på avsättningar till vinstandelsstiftelser en följd av principerna om likformig beskattning. Utskottet har vid ett antal tillfällen avstyrkt yrkanden om ett slopande av löneskatten på dessa avsättningar. Det kan finnas skäl att framhålla att en särskild stimulans för vinstandelsstiftelserna har införts genom att utbetalningarna under vissa villkor är undantagna från socialavgift.

Riksdagen har under våren som sin mening givit regeringen till känna att regeringen bör låta göra en kartläggning av förekomsten av vinstandelsstiftelser, sammansättningen av deras styrelser samt ekonomin i vinstandelsstiftelserna och därefter återkomma med en redovisning till riksdagen. En kartläggning av vinstandelsstiftelserna pågår således inom Regeringskansliet.

Med det anförda avstyrker utskottet de aktuella motionsyrkandena.

Fastighetsskatten på bostadshyreshus (budgetpropositionen)

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår att fastighetsskatten på hyreshus (bostadsdelen) sänks från 1,5 % till 1,3 % under år 1999. Förslaget begränsas till att avse bostadshyreshus, vilket innebär att såväl hyresgäster som bostadsrättshavare kan komma att få reducerade boendekostnader. Till skillnad från vad som gäller för villaägarna har dessa grupper enligt vad som anförs i propositionen i mindre utsträckning tillgodogjort sig de senaste årens räntesänkningar. Regeringen förväntar sig att den lägre skattenivån omsätts i lägre hyror och avgifter. Regeringen avser att i 1999 års ekonomiska vårproposition – efter förnyade bedömningar av den ekonomiska utvecklingen – överväga att sänkningen förlängs till att avse även år 2000.

Motionerna

Moderaterna hemställer i motion Sk311 yrkandena 11 och 13 av Carl Bildt m.fl. (m) att fastighetsskatten på bostäder sänks till 1,4 % den 1 januari 1998, till 1,3 % den 1 januari 1999, till 1,2 % den 1 januari 2000 och till 1,1 % den 1 januari 2001. Ett motsvarande yrkande framställs också i motion Bo209 yrkande 4 av Knut Billing m.fl. (m).

Kristdemokraterna hemställer i motionerna Fi209 yrkande 8 och Sk309 yrkande 19 av Alf Svensson m.fl. (kd) att regeringens förslag avslås och att fastighetsskatten sänks till 1,4 % den 1 januari 1999. I motionerna Sk307 yrkande 2 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) och Bo237 yrkande 13 av Ulla-Britt Hagström (kd) framställs liknande yrkanden.

Även *Centerpartiet* hemställer i motion Sk306 yrkande 16 av Lennart Daléus m.fl. (c) om avslag på regeringens förslag.

I motion Sk305 av Sören Lekberg och Ingemar Josefsson (båda s) yrkas att den av regeringen föreslagna skattesänkningen utvidgas så att den även omfattar småhus som är upplåtna med hyres- och bostadsrätt.

Utskottet

Regeringen har under våren 1998 tillkallat en parlamentariskt sammansatt kommitté, Fastighetsbeskattningskommittén, som bl.a. har till uppgift att göra en allmän översyn av fastighetsskatten. Uppdraget skall vara avslutat före utgången av år 1999.

Saneringsprogrammet har slutförts med gott resultat och Sveriges ekonomi befinner sig åter i balans och med goda förutsättningar för en fortsatt tillväxt. För bl.a. villaägare har övergången från en inflationsekonomi med höga räntor till en stabil ekonomi med låga inflationsförväntningar och låg ränta i många fall medfört dramatiska förbättringar. Boende i hyreshus har i mindre utsträckning kunnat tillgodogöra sig de senaste åren räntesänkningar, och det finns mot denna bakgrund anledning att som regeringen föreslår söka bidra

till en sänkning av boendekostnaderna för dessa grupper. Regeringens förslag är inriktat på en sådan effekt.

Eftersom det pågår en allmän översyn av fastighetsbeskattningen har regeringen valt att föreslå en tillfällig sänkning av fastighetsskatten. En förlängning till år 2000 kan dock bli aktuell om utrymme finns för en sådan åtgärd.

Utskottet har ingen invändning mot regeringens förslag och förutsätter i likhet med regeringen att skattesänkningen får ett genomslag på hyror och avgifter. När det gäller frågan om en utvidgning till hyresvillor bör dessa med hänsyn till bakgrunden till förslaget inte omfattas av nedsättningen.

Utskottet tillstyrker med det anförda regeringens förslag och avstyrker motionerna.

Fastighetsbeskattningen i övrigt

Motionerna

I motioner från *Moderaterna* framställs yrkanden om en övergång till schablonbeskattning för småhus och om att fastighetskatt skall utgå på halva markvärdet. Sådana yrkanden framställs i motionerna Sk311 yrkandena 12 och 14 av Carl Bildt m.fl. (m) och Bo209 yrkande 6 av Knut Billing m.fl. (m). Vidare begärs i flera motioner tillkännagivanden om de problem som fastighetsskatten ger upphov till i bl.a. skärgården och om behovet av att taxeringsförfarandet förenklas. Sådana yrkanden finns i motionerna MJ406 yrkande 2 av Carl G Nilsson (m), Sk647 yrkandena 1, 2 och 4 av Inga Berggren och Ingvar Eriksson (båda m) och Sk731 yrkande 2 av Jeppe Johnsson och Ingvar Eriksson (båda m). I motion Sk311 yrkande 15 av Carl Bildt m.fl. (m) begärs också ett tillkännagivande om att de s.k. krisårgångarna inte bör föras in i fastighetsskattesystemet 1999.

Kristdemokraterna hemställer i motion Sk309 yrkandena 20 och 32 av Alf Svensson m.fl. (kd) att fastighetsskatten beräknas på en tredjedel av markvärdet till den del det överstiger 150 000 kr och att krisårgångarnas inträde i fastighetsskattesystemet skjuts upp ett år. I motion Sk307 yrkandena 1, 3, 4 och 8 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) hemställs att den statliga fastighetsskatten avvecklas på sikt och att kommunerna i stället får rätt att ta ut en avgift för gatuunderhåll och liknande. Vidare skall fastighetsskatten fr.o.m. den 1 januari 1999 beräknas på en tredjedel av den del av markvärdet som överstiger 150 000 kr. Lägesfaktorns genomslag på byggnadsvärdet skall begränsas genom att tabellnivåvärdet begränsas till 5. Krisårgångarnas inträde i fastighetsskattesystemet bör enligt motionärerna skjutas upp ett år. I motion N231 yrkande 4 av Dan Ericsson m.fl. (kd) anförs att fastighetsskatten snarast måste sänkas och särskilda regler för taxering och beskattning av skärgårdsfastigheter införas. I motion N274 yrkande 22 av Göran Hägglund m.fl. (kd) anförs att de orimliga effekterna för skärgårdsboende bör undanröjas. I motion Sk304 yrkandena 1 och 2 av Tuve Skånberg och Rolf Åbjörnsson (båda kd) hemställs att fastighetsskatteuttaget begränsas till en tredjedel av markvärdet över 150 000 kr och att tabellnivåvärdet för byggnader begränsas till 5.

Centerpartiet begär i motion Sk306 yrkande 15 av Lennart Daléus m.fl. (c) att regeringens förslag om belägenhetsfaktorn nu bereds ytterligare och med därav följande kompletteringar föreläggs riksdagen i en proposition. Det är enligt motionärerna viktigt att berörda människor i skärgården får ett besked i form av ett riksdagsbeslut. Riksdagen bör hos regeringen begära ett skyndsamt förslag härom. I motion N230 yrkande 3 av Rigmor Ahlstedt (c) begärs ett tillkännagivande om att regeringens förslag om belägenhetsfaktorn är oacceptabelt och om att fastighetsskatten för den bofasta befolkningen bör vara likvärdig i hela landet.

Folkpartiet begär i motion Sk308 yrkande 17 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) ett tillkännagivande om att fastighetsskatten snabbt måste sänkas för dem som drabbats hårdast av de senaste årens höjningar.

Utskottet

Fastighetsbeskattningen ses för närvarande över av två utredningar.

Fastighetstaxeringsutredningen (Fi 1997:06) undersöker om de regler som tillämpas vid allmän och särskild fastighetstaxering samt vid den årliga omräkningen på ett tillfredsställande sätt leder fram till att taxeringsvärdena återspeglar marknadsvärdena.

Fastighetsbeskattningsutredningen gör en översyn som syftar till att finna en rättvisare utformning av fastighetsskatten. Översynen gäller neutraliteten mellan olika upplåtelseformer, fastighetsskattens roll som en del av kapitalinkomstbeskattningen och möjligheten att använda andra underlag för beskattningen än ett marknadsvärdebaserat taxeringsvärde. Kommittén skall också ta upp frågan om hur fastighetsskatten slår i skärgårdsområdena och i andra attraktiva områden.

Under våren 1998 har regeringen och Centerpartiet träffat en överenskommelse om en sänkning av fastighetsskatten från 1,7 till 1,5 % och om särskilda lättnader med sikte på fastboende i attraktiva kust- och skärgårdsområden. Sänkningen av fastighetsskatten har genomförts (bet. 1997/98:FiU20). Regeringen har under sommaren beslutat om en lagrådsremiss med förslag om tillfällig (i avvaktan på Fastighetsbeskattningsutredningens förslag) lättnad för fastboende i attraktiva kustområden. Lagrådet avstyrkte förslaget eftersom det på föreliggande underlag inte var möjligt att bedöma om urvalet av områden hade gjorts på ett sätt som stod i överensstämmelse med reglernas syfte.

Enligt utskottets mening bör det arbete med en översyn av fastighetsbeskattningen som nu pågår avvaktas innan det kan bli aktuellt med den typ av långtgående förändringar som föreslås i flertalet motioner. En grundläggande förutsättning för förändringar är även på detta område att finansieringsfrågan kan lösas.

När det gäller de s.k. krisårgångarna har riksdagen nyligen fattat beslut om en långsammare avveckling av räntebidragen för just dessa årgångar. Utskottet är inte berett att nu tillstyrka den ändring som motionärerna begär.

När det gäller frågan om lättnader för de fastboende i attraktiva kustområden framgår det av vad som anförts att regeringen arbetar med frågan om en tillfällig lösning för dessa grupper och att frågan om en permanent lösning

ligger hos Fastighetsbeskattningsutredningen. Enligt utskottets mening bör regeringens fortsatta beredning av denna fråga nu avvaktas. Utskottet avstyrker därför även motion Sk306 yrkande 15.

Också i övrigt avstyrker utskottet nu aktuella yrkanden.

Förmögenhetsskatten

Motionerna

Moderaterna yrkar i motion Sk311 av Carl Bildt m.fl. (m) att sambeskattningen avskaffas och att fribeloppet höjs till 1,2 miljoner kronor fr.o.m. 1999 (yrkande 16) samt att förmögenhetsskatten slopas fr.o.m. år 2000 (yrkande 17). Ett motsvarande yrkande framställs i motion Sk310 yrkande 3 av Carl Bildt m.fl. (m).

Kristdemokraterna hemställer i motion Sk309 yrkande 10 av Alf Svensson m.fl. (kd) om en sänkning av förmögenhetsskatten till 0,5 % år 1999 och om att den sedan avskaffas helt. Åtgärden finansieras genom en höjning av bolagsskatten till 30 %. I motion Sk307 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) hemställs att sambeskattningen avskaffas och att skattenivån sänks till 0,5 % den 1 januari 1999 (yrkande 5). Vidare bör den av motionärerna föreslagna begränsningen av underlaget för fastighetsskatt när det gäller markvärde gälla även vid permanentboendes förmögenhetsbeskattning 1999 (yrkande 6). I motion Sk304 yrkande 3 av Tuve Skånberg och Rolf Åbjörnsson (båda kd) hemställs att förmögenhetsskatten på permanentboende avskaffas.

Centerpartiet hemställer i motion Sk306 yrkande 4 av Lennart Daléus m.fl. (c) att förmögenhetsskatten fasas ut ur det svenska skattesystemet i tre steg. I ett första steg år 2000 avskaffas sambeskattningen. Därefter bör enligt motionärerna en utfasning ske i två steg under de följande åren.

Folkpartiet hemställer i motion Sk308 yrkande 6 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) att förmögenhetsskatten avskaffas under mandatperioden. Som ett första steg föreslås att sambeskattningen slopas och fribeloppet höjs till 1,2 miljoner kronor.

Utskottet

Enligt utskottets mening finns det inte utrymme för den typ av långtgående förändringar som föreslås i flertalet motioner. Regeringen har i propositionen gjort bedömningen att det kan finnas skäl att göra överväganden beträffande såväl kapitalskattesatsen som förmögenhetsskatten under mandatperioden. Bakgrunden är den tilltagande internationella rörligheten på kapitalområdet och de effekter som detta ger upphov till vad gäller kontrollmöjligheter etc. En diskussion om dessa frågor bör enligt utskottets mening kunna föras inom ramen för de skatteöverläggningar som regeringen inbjudit till.

Med det anförda avstyrker utskottet de aktuella motionsyrkandena.

Mervärdesskatt

Motionerna

Kristdemokraterna hemställer i motion Sk309 av Alf Svensson m.fl. (kd) om slopad moms på barnböcker (yrkande 24) och om reducerad moms på entréavgifter till djurparker och slopad moms för cirkus-, teater-, balett- och operaföreställningar (yrkande 25).

Utskottet

Utskottet anser inte att finns något statsfinansiellt utrymme för dessa skattesänkningar och avstyrker därför motionsyrkandena.

Energiskatt

Motionerna

Centerpartiet föreslår i motion Sk306 yrkandena 17 och 19 av Lennart Daléus m.fl. (c) att omställningen till ett energisystem som bygger på ekologiskt hållbara energikällor påskyndas genom en stegvis höjning av produktionsskatten på el från kärnkraft med 1 öre per kWh från år 1999 till 3 öre år 2001. Vidare yrkar motionärerna att fastighetsskatten på markvärdet av vattenkraftverk återinförs.

Utskottet

Inom Regeringskansliet pågår en översyn av energibeskattningens framtida utformning. Till grund för översynen ligger riksdagens beslut i juni 1997 om energipolitikens inriktning (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12), de betänkanden som avlämnats av Skatteväxlingskommittén (SOU 1997:11) och Alternativbränsleutredningen (SOU 1996:184) samt EU-kommissionens förslag om ett nytt energibeskattningsdirektiv med bl.a. en utvidgning av skatteplikten till alla fossila bränslen, biobränslen och el, KOM/97/30.

När det gäller produktionsbeskattningen av el har det anförts att denna ger upphov till problem för den elintensiva industrin så länge förhållandena på elmarknaden är sådana att beskattningen leder till ökade kostnader för elanvändarna. Detta är också bakgrunden till beslutet att slopa den del av fastighetsskatten på vattenkraftverk som svarar mot den tidigare produktionsskatten (prop. 1997/98:150 s. 175). Frågan prövas nu inom ramen för den översyn av energibeskattningen som pågår inom Regeringskansliet.

Enligt utskottets mening bör resultatet av den pågående översynen av den framtida energibeskattningen avvaktas. Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Jordbrukets energiskatter

Motionerna

Från *Moderaterna* framställs i motion MJ256 yrkande 3 av Göte Jonsson m.fl. (m) ett yrkande om slopad elskatt för jordbruket.

Kristdemokraterna hemställer i motion MJ224 yrkandena 4–7 och 30 av Alf Svensson m.fl. (kd) om sänkta skatter för jordbruket. Motionärerna yrkar att skatten på eldningsolja sänks, att elskatten slopas, att dieselskatten sänks, att miljöavgifterna i jordbruket får återgå till näringen och att den svenska trädgårdsnäringens koldioxidskatt sätts ned med 10 miljoner kronor.

Centerpartiet föreslår i motion Sk306 yrkande 11 av Lennart Daléus m.fl. (c) slopad elskatt, sänkt skatt på eldningsolja för jordbruksföretag i likhet med vad som gäller för tillverkningsindustri och en kompensation till jordbrukarna för att de betalar ett högre dieselpris än kollegerna i konkurrentländerna.

Utskottet

Jordbrukets beskattning utgör en viktig del i den översyn av energibeskattningens framtida utformning som nu pågår inom Finansdepartementet.

Utredningen om livsmedelssektorns omställning och expansion har i december 1997 lagt fram betänkandet En livsmedelsstrategi för Sverige (SOU 1997:167). Utredningen föreslår bl.a. att jordbruket i beskattningshänseende får samma villkor som tillverkningsindustrin vad gäller el och eldningsolja. Detta medför enligt utredningen kostnadsminskningar med sammanlagt ca 360 miljoner kronor per år. Om övriga EU-länder inom två år inte höjer eller förändrar sina produktionsskatter eller avgifter, såsom t.ex. beskattningen av dieselolja och handelsgödsel, bör enligt utredningen de totala svenska produktionsskatterna för jordbruket anpassas till de beskattningsnivåer som gäller i Sveriges konkurrentländer.

De energiskatteförslag som lagts fram av utredningen behandlas inom ramen för den pågående översynen av energibeskattningens framtida utformning.

Enligt utskottets mening bör resultatet av den pågående översynen av den framtida energibeskattningen nu avvaktas. Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Trafikområdet

Propositionen

I budgetpropositionen anmäler regeringen att den höjning av fordonsskatten på bussar som riksdagen fattat principbeslut om (prop. 1997/98:56, bet. 1997/98:TU10) fördröjs något eftersom reglernas utformning bör utredas av Trafikbeskattningsutredningen.

Motionerna

Moderaterna yrkar i motion Sk311 yrkande 18 av Carl Bildt m.fl. (m) att bensinskatten sänks med 20 öre plus moms fr.o.m. den 1 januari 1999. I motion Sk302 yrkande 5 av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkas att arbetsredskap befrias från den förhöjda bränslebeskattning som gäller för vägtrafiken.

Kristdemokraterna hemställer i motion Sk309 yrkande 28 av Alf Svensson m.fl. (kd) om att riksdagen fattar beslut om en ny trafikförsäkring och sänkt fordonsskatt ner till EU:s miniminivå.

Centerpartiet föreslår i motion Sk306 yrkande 20 av Lennart Daléus m.fl. (c) att riksdagen hos regeringen begär ett förslag om miljöskatt på flyg som utgår med ett belopp per passagerare och resa.

Utskottet

Utskottet är inte berett att tillstyrka den av motionärerna föreslagna bensinskattesänkningen.

De ökade miljökraven på motordrivna fordon gör att det blir allt viktigare att inte vissa kategorier lämnas utanför. Arbetsfordonen hade tidigare av olika skäl inte kommit att omfattas av kravet på användning av miljöklassat drivmedel, och tillfälliga lösningar måste tillgripas för att komma till rätta med detta förhållande. Beslutet att även arbetsfordon skall omfattas av kravet på användning av högbeskattad miljöklassad dieselolja löste dessa problem (prop. 1994/95:203, bet. 1994/95:SkU28). Utskottet ser inte någon anledning att nu göra ett särskilt undantag för denna fordonskategori och avstyrker därför motionsyrkandena.

När det gäller åkerinäringens fordonsskatt är frågor kring beskattningen av trafiken för närvarande föremål för utredning i Trafikbeskattningsutredningen. Utskottet anser att utredningens arbete bör avvaktas och avstyrker därför yrkandet om ändrad fordonsbeskattning.

Förslaget om en skatt på flygresor avstyrks av utskottet.

Övriga punkskatter

Motionerna

Kristdemokraterna hemställer i motion Sk309 av Alf Svensson m.fl. (kd) att Deponiskatteutredningens förslag om avfallsskatt införs redan den 1 januari 1999. Motionärerna beräknar inkomsten till 1 300 miljoner kronor per år (yrkande 16). Motionärerna räknar vidare med att skatten på maltdrycker justeras med inflationen (yrkande 22).

Centerpartiet föreslår i motion Sk306 yrkande 18 av Lennart Daléus m.fl. (c) att en kväveoxidskatt införs i syfte att få till stånd en minskning av kväveoxidutsläppen. Skatten bör enligt motionärerna tas ut med 10 kr per kg NO_x för pannor med en större effekt än 5 MW och med en nyttiggjord energiproduktion större än 20 GWh.

Utskottet

I regeringens budgetalternativ beräknas inkomster från avfallsskatt fr.o.m. den 1 juli 1999. Regeringen har i april 1998 anmält ett förslag till lag om avfallsskatt till kommissionen i avsikt att få kommissionens beslut i frågan om förslaget är förenligt med EU:s statsstödsregler. Regeringen beräknar att ett svar kan erhållas i sådan tid att lagen kan träda i kraft den 1 juli 1999. Enligt utskottets mening är det tveksamt om en avfallsskatt kan införas tidigare än enligt regeringens planer.

När det gäller inflationsuppräkningen av punktskatter har denna nyligen upphävts när det gäller tobak och alkohol. Bakgrunden är att inflationen i Sverige nu har kommit ner på en så låg nivå att motiven för att bibehålla en indexering försvagats och att förändrade skatter inom det aktuella området bör föregås av en politisk prövning. Utskottet är därför inte berett att nu återinföra en indexering på detta område.

Utskottet är inte heller berett att tillstyrka att en kväveoxidskatt införs.

Lagförslagen

Lagrådet har i ett yttrande till finansutskottet föreslagit en språklig justering i förslaget till lag om skattereduktion på förvärvsinkomster vid 2000 års taxering.

Utskottet tillstyrker den av Lagrådet föreslagna justeringen.

Beräkning av statsbudgetens inkomster

Budgetpropositionen

Regeringen redovisar i propositionen sin beräkning av statsbudgetens inkomster budgetåret 1999 och hemställer att inkomstberäkningen godkänns.

Motionerna

Moderaterna, *Kristdemokraterna*, *Centerpartiet* och *Folkpartiet* begär i sina ekonomiska motioner Fi208 yrkande 7 av Carl Bildt m.fl. (m), Fi209 yrkande 4 och Sk309 yrkande 1 av Alf Svensson m.fl. (kd), Fi210 yrkande 27 av Lennart Daléus m.fl. (c) och Fi211 yrkande 4 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) godkännande av de egna inkomstberäkningarna.

I motion Sk309 yrkande 27 av Alf Svensson m.fl. (kd) begärs ett tillkännagivande till regeringen om att Kristdemokraternas förslag om ytterligare 200 miljoner kronor för förstärkt skattekontroll medför att skatteintäkterna kan beräknas öka med 600 miljoner kronor 1999 och med 1 200 miljoner kronor därefter.

Utskottet har inte funnit någon anledning till erinran mot den inkomstberäkning som regeringen redovisar och tillstyrker att den godkänns såvitt avser skatter.

UTGIFTSOMRÅDEN

Skatteförvaltning och uppbörd (utgiftsområde 3)

Riksdagen har för år 1998 till utgiftsområdet anvisat 5,7 miljarder kronor varav 4,6 miljarder till skatteförvaltningen. För budgetåret 1999 föreslår regeringen att riksdagen skall besluta om en ram för utgiftsområdet på 5,8 miljarder kronor. Regeringen föreslår vidare att riksdagen skall godkänna preliminära ramar för åren 2000 och 2001 som i förhållande till budgetåret 1999 innebär ökade anslag på utgiftsområdet om 27 miljoner kronor respektive 87 miljoner kronor.

Regeringens förslag till anslagsramar för skatteförvaltningen och Tullverket och oppositionspartiernas alternativa förslag till ramar enligt de nedan redovisade motionerna framgår av följande tabell (miljoner kronor).

År	Proposition	Oppositionspartiernas avvikelser				
		Moderata samlingspartiet	Kristdemokraterna	Centerpartiet	Folkpartiet	Miljöpartiet
1999	5 811	..	+ 300	..	+ 150	
2000	5 838	..	+ 300	..	+ 150	..
2001	5 925	..	+ 300	..	+ 150	..

Utgiftsområdet omfattar Riksskatteverket, skattemyndigheterna och Tullverket. Regeringen föreslår att Riksskatteverket beviljas 349 704 000 kr, skattemyndigheterna 4 362 445 000 kr och Tullverket 1 098 710 000 kr för år 1999. Enligt propositionen skall en prioriterad uppgift för skatteförvaltningen vara att effektivisera verksamheten genom bl.a. förbättring av IT-stödet, ändrat arbetssätt och kompetensutveckling. Träffsäkerheten i urvalet och kvaliteten i kontrollen skall utvecklas. Helhetssynen på kontroll och service genom hela beskattningsförfarandet, inklusive indrivningsarbetet, skall stärkas. Arbetet med att inrätta skattebrottsenheter skall slutföras så att de är i drift vid utgången av år 1999. För Tullverkets del anser regeringen att narkotikakontrollen skall ges fortsatt högsta prioritet. Kontrollinsatserna mot illegal införsel av sprit och tobak skall också ha hög prioritet. I övrigt lägger regeringen stor vikt vid det omfattande omstruktureringsarbetet vilket bl.a. innefattar en ny organisationsstruktur samt övrigt förändringsarbete för att få en bättre kvalitet i arbetet och en effektivare verksamhet. Från år 1999 tillförs Tullverket 34 miljoner kronor för punktskattekontroll.

Motionerna

I motion Fi209 yrkandena 5 och 6 av Alf Svensson m.fl. (kd) begärs för vart och ett av budgetåren 1999–2001 att utgiftsramen skall beräknas till ett 300 miljoner kronor högre belopp än regeringen föreslagit. Motionärerna anser sålunda att utgiftsramen för 1999 skall vara 6 111 miljoner kronor och att den för åren 2000 och 2001 preliminärt skall beräknas till 6 138 miljoner kronor respektive 6 225 miljoner kronor. Enligt motionen har den svarta marknaden fått en skadlig omfattning i Sverige. Extra resurser behövs därför för ökad skattekontroll. Ett ökat samarbete mellan EU:s medlemsländer för att minska smuggling och annan ekonomisk brottslighet kräver enligt motionen ökade resurser till Tullverket.

Lars Leijonborg m.fl. (fp) föreslår i motion Fi211 yrkandena 5 och 6 att det för vart och ett av budgetåren 1999–2001 skall anslås 150 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit. Motionärerna anser sålunda att utgiftsramen för 1999 skall vara 5 961 miljoner kronor och att den för 2000 och 2001 preliminärt skall beräknas till 5 988 miljoner kronor resp. 6 075 miljoner kronor. Enligt motionen skall fusk i skattesystemet motverkas med bl.a. effektivare kontroll. Skattemyndigheterna bör därför tillföras ökade resurser.

Utskottet

Skatteutskottet finner att regeringens förslag i fråga om ramar för anslagen inom utgiftsområde 3 i huvudsak ansluter till de beräkningar som gjordes i vårpropositionen och godkändes av riksdagen (prop. 1997/98:150, bet. 1997/98:FiU20). Utskottet konstaterar att bekämpningen av smuggling, annan ekonomisk brottslighet och skattefusk är en prioriterad verksamhet inom skatteförvaltningen och Tullverket. Utskottet delar motionärernas uppfattning om att det är nödvändigt att myndigheterna har tillräckliga resurser för denna verksamhet. Utskottet bedömer emellertid att uppgifterna kan lösas inom de ekonomiska ramar som föreslås i propositionen och avstyrker bifall till motionerna. Riksdagen bör således besluta i enlighet med regeringens förslag till ram på utgiftsområdet för budgetåret 1999 och i övrigt godkänna propositionens förslag till preliminära ramar för åren 2000 och 2001.

Stockholm den 12 november 1998

På skatteutskottets vägnar

Arne Kjörnsberg

I beslutet har deltagit: Arne Kjörnsberg (s), Lisbeth Staaf-Igelström (s), Per Rosengren (v), Holger Gustafsson (kd), Carl Fredrik Graf (m), Carl Erik Hedlund (m), Ulla Wester (s), Lena Sandlin (s), Marie Engström (v), Helena Höij (kd), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Yvonne Ruwaida (mp), Johan-Pehrson (fp), Lars U Granberg (s), Catharina Hagen (m), Per-Olof Svensson (s) och Agne Hansson (c).

1. Skattepolitiken, m.m. – m

Carl Fredrik Graf, Carl Erik Hedlund, Marietta de Pourbaix-Lundin och Catharina Hagen (alla m) anför:

Moderata samlingspartiet vill skapa en grund för en förnyelse av det svenska samhället baserad på enskilda människors initiativkraft och företagande i syfte att värna och utveckla medborgarnas frihet och välfärd. En politik för företagande ger fler jobb och ökat välstånd.

De strukturreformer som borde ha vidtagits för att ge Sverige en stark tillväxtkraft, ett bra företagandeklimat och goda förutsättningar för nya jobb har lyst med sin frånvaro. Tvärtom har strukturproblemen i flera avseenden förstärkts under de senaste åren. Skatterna på företagande och investeringar har skärpts, krånglet har ökat och arbetsmarknaden reglerats hårdare.

Regeringen har nu valt att förankra sin politik hos partier som mer eller mindre uttalat vill föra en antitillväxtpolitik, som uttalat avvisar Europasamarbetet, som vill öka de offentliga utgifterna och höja skatter och som motsätter sig de strukturreformer som är nödvändiga. Det hotar människornas välfärd.

Budgeten saknar nästan helt åtgärder som stärker det svenska företagandet och därmed de långsiktiga förutsättningarna för tillväxt och nya riktiga jobb. De offentliga utgifterna höjs. De skattesänkningar som genomförs är begränsade, tillfälliga och utformade så att de skärper i stället för mildrar marginaleffekterna. De måste också ses mot bakgrund av de senaste fyra årens kraftiga skattehöjningar.

Vårt mål är att skapa förutsättningar för så många nya arbetstillfällen i företagen att arbetslösheten avskaffas som samhällsproblem och att växla lägre skatter på arbetsinkomster mot mindre bidrag och subventioner så att det blir möjligt att kunna leva på sin lön och bygga upp ett eget sparande.

Vi lägger fram förslag om skattesänkningar som gör att principerna om 30 % inkomstskatt på normala arbetsinkomster och högst 50 % skatt på inkomstökningar återställs. Till detta kommer en sänkning av skatten på bensin i kombination med en krympning av det ej avdragsgilla utrymmet för resor till och från arbetet och en höjning av det avdragsgilla beloppet vid arbetsresor. Dessutom återställs utrymmet för avdrag för eget pensionssparande. De konkreta förslagen om sänkt skatt på arbete, sänkt skatt på boende och sänkt skatt för familjer är följande.

- Kommunalskatten sänks med en krona år 2000 och med ytterligare en krona år 2001 genom att staten övertar motsvarande kostnader från kommunerna. Genom förbättrat skatteunderlag och av regleringar som möjliggör en effektivisering skapas utrymme för att flera kommuner skall kunna sänka kommunalskatten ytterligare av egen kraft under den kommande mandatperioden.
- Det allmänna grundavdraget och det särskilda grundavdraget för pensionärer höjs med 1 300 kr per år fr.o.m. 1999.

- Det särskilda grundavdraget för förtidspensionärer återställs.
- Ett grundavdrag på 10 000 kr per barn och år vid den kommunala beskattningen införs fr.o.m 1999. Avdraget gäller utöver dagens barnbidrag. För de familjer vars inkomst inte är tillräckligt stor för att man skall kunna tillgodogöra sig avdraget fullt ut skall en ”negativ skatt” utgå.
- Statlig skatt tas enbart ut med 20 % fr.o.m. 1999.
- En särskild skattesänkning för förvärvsinkomster som kompenserar för uttaget av egenavgifter införs stegvis under treårsperioden. För 1999 införs ett avdrag före beräkning av kommunal inkomstskatt med 7 % av inkomsten. Denna andel trappas under kommande år upp. 2001 beräknas det utrymme som kan skapas motsvara nästan 12 %.
- Regeringens förslag om en tillfällig sänkning av fastighetsskatten på hyreshus är enligt vår mening oacceptabel. Fastighetsskatten på bostäder sänks till 1,3 % av taxeringsvärdet fr.o.m. inkomståret 1998. Därefter sänks skatten år 2000 och år 2001 med ytterligare 0,1 procentenheter vartdera året. De orimliga regionala skillnaderna vid fastighetsbeskattningen lindras genom att markvärdet enbart tas upp till hälften vid beräkning av fastighetsskatt. Krisårgångarna förs inte in i fastighetsskattesystemet år 1999.

Vidare föreslås en omläggning av skattepolitiken i syfte att göra Sverige mer utvecklingskraftigt och jobben fler.

- Förmögenhetsskatten och dubbelbeskattningen av riskkapital i företagen avvecklas i syfte att främja en sund riskkapitalförsörjning.
- I syfte att stimulera en kraftig ökning av jobben i den privata tjänstesektorn föreslås sänkta skatter på hemnära tjänster.
- Merparten av Småföretagsdelegationens 71 förslag genomförs. Det leder också till att krångel och uppgiftsskyldighet för företagen begränsas kraftigt och till att befintliga regler förenklas.
- Skattereglerna för fåmansbolag förändras. Den delägare som redovisar en rimlig arbetsinkomst skall ha rätt att betrakta övrig avkastning som utdelning. Det finns få sakliga skäl för de stoppregler som i dag gäller för fåmansföretagen. Det är en slutsats som Spärregelutredningen till största delen kom fram till. Spärreglerna i sin nuvarande form bör därför avskaffas.
- Riksskatteverket har lagt förslag om att göra det lättare att erhålla F-skattsedel. Moderaterna anser att den som vill skall kunna erhålla F-skattsedel.
- De nya bestämmelserna om skattekonto och momsuppbörd bör ändras. För att reglerna skall vara enkla och överskådliga, samt för att inte försämra likviditeten i näringslivet, bör alla företag betala skatter den 12 i andra månaden efter uppbördsmånaden. För att öka rättssäkerheten bör

förfallodagsbegreppet ändras. Det skall räcka att företaget har betalat skatterna på förfallodagen. Nuvarande regler, som innebär att betalningen skall vara myndigheterna tillhanda på förfallodagen, bör därför ändras.

- Tillsammans med Kristdemokraterna och Folkpartiet presenterar vi i motion Sk303 ett förslag till skattelättnader för hushållstjänster. Förslaget innebär en skattereduktion på 50 % för privatpersoner vid betalning av arbetskostnaden för hushållstjänster som utförs i det egna hemmet. Arbetskostnaden halveras direkt vid köp. Möjligheterna att starta små tjänsteföretag förbättras genom att F-skattsedel endast skall få vägras vid bristande tidigare redovisning och liknande. Vår bedömning är att stimulansen för hushållstjänster på lite sikt kan ge upphov till mellan 50 000 och 100 000 nya jobb.

Härtill kommer förslag om sänkt skatt på bensin, sänkning av det ej avdragsgilla utrymmet för resekostnader till och från arbetet, höjning av det avdragsgilla beloppet vid arbetsresor och en återställning av utrymmet för avdrag för eget pensionssparande till ett basbelopp.

Vi föreslår att riksdagen fattar beslut om en inriktning av skattepolitiken som överensstämmer med Moderata samlingspartiets förslag i partimotionerna Fi208, Sk310 och Sk311.

Med det anförda tillstyrker vi motionerna Sk301, Sk302 yrkandena 1–6, Sk310 yrkandena 1–6, Sk311 yrkandena 1–12, 14–17, 18–22, Sk629 yrkandena 1–11, Sk647 yrkandena 1, 2 och 4, Sk731 yrkande 2, Bo209 yrkandena 4 och 6, MJ406 yrkande 2 och MJ256 yrkande 3. Vi tillstyrker även motionerna Sk303 och Sk609.

Vi står bakom den inkomstberäkning som redovisas i Fi208 yrkande 7.

2. Skattepolitiken m.m. – kd

Holger Gustafsson och Helena Höij (båda kd) anför:

Skatteförslagen och inkomstberäkningen

Regeringens politik för att sanera statsfinanserna har till stora delar inneburit höjda skatter för låg- och medelinkomsttagare. Detta har i kombination med sänkta bidrag gjort att många som redan tidigare levde på marginalen tvingats söka socialbidrag. Socialbidragskostnaderna ökade under i stort sett hela den förra mandatperioden, liksom antalet socialbidragstagare. Denna utveckling har i sin tur belastat kommunerna eftersom det är de som finansierar socialbidragen. Låginkomsttagare som tvingas söka socialbidrag under vissa perioder av året betalar samtidigt ofta ansenliga belopp i inkomstskatter. Denna negativa rundgång måste brytas.

Kristdemokraterna ser det som en viktig uppgift att skapa en skattestruktur som gör att fler kan klara sig på sin egen lön och inte tvingas vara beroende av bidrag för att få hushållsekonomin att gå ihop. Därför föreslås en rad åtgärder som gör att inkomsttagare får behålla en större del av sin egen lön

och därmed får möjlighet att påverka och få kontroll över sin egen ekonomiska situation.

- Det beloppsmässigt mest betydande förslaget är ett kraftigt höjt grundavdrag i den kommunala beskattningen. För låg- och medelinkomsttagare sänks inkomstskatten med 10 miljarder kronor nästa år genom en höjning av grundavdraget med 8 400 kr i normala inkomstlägen. Effekten blir en skattesänkning med ca 220 kr per månad. År 2000 höjs det kommunala grundavdraget med ytterligare 3 200 kr, så att den nya grundnivån totalt uppgår till 20 300 kr. För deltidsarbetande med en taxerad inkomst på ca 110 000 kr blir det nya grundavdraget 29 900 kr. Därmed blir skillnaden jämfört med regeringens förslag att alla inkomsttagare får behålla ca 310 kr mer per månad av sin egen lön. Kommunerna kompenseras fullt ut för skattebortfallet. Förslaget ger förutsättningar för en bättre fungerande lönebildning och innebär dessutom förbättringar för sommar- eller extraarbetande ungdomar. Med Kristdemokraternas grundavdrag kan man tjäna 20 500 kr per år innan man behöver betala kommunalskatt jämfört med 8 700 kr i dag.
- Kristdemokraterna föreslår också skattemässiga förbättringar för hushållen att spara, dels genom en höjd avdragsrätt för pensionssparande, dels genom att en avdragsrätt för sparande på individuella utbildningskonton införs fr.o.m. den 1 juli 1999.
- Gränsen för reseavdraget för resor till och från jobbet sänks från 7 000 kr till 6 000 kr. Det innebär att resekostnader på ytterligare 1 000 kr blir avdragsgilla jämfört med i dag.
- Fastighetsskatten har fått orimliga effekter. Kristdemokraterna föreslår att fastighetsskatten på bostadshus sänks i ett första steg till 1,4 %, samt att den endast beräknas på en tredjedel av markvärdet överstigande 150 000 kr. På så sätt försvinner de orimliga effekter som drabbat folk i skärgårdsområden. När det gäller fastighetsskatten föreslår Kristdemokraterna också att de s.k. krisårgångarna bland hyresfastigheterna inte skall träda in i fastighetsskattesystemet som planerat år 1999. Detta skulle nämligen tvinga fram höjda hyror för flertalet hyresgäster i dessa fastigheter. Med Kristdemokraternas politik kan detta undvikas.
- Kristdemokraterna avvisar också regeringens nya värnskatt. Den är ett brott mot de principer Socialdemokraterna själva var med om att lägga fast i skattereformen 1990/1991 om att ingen skall betala mer än 50 % av en inkomstökning i skatt. Den är också ett brott mot de löften Socialdemokraterna ställde ut om att värnskatten under budgetsaneringsåren skulle vara tillfällig. Viktiga motiv för att inte ha extra hög statlig skatt på högre inkomster är också att utbildning med medföljande studieskulder måste löna sig. Om svenska studenter utbildar sig i Sverige, måste vi också se till att skattesystemet gör att de inte flyttar utomlands. Det är en framtidsinvestering att ha ett skattesystem som gör att utbildning lönar sig.

- För barnfamiljerna föreslår Kristdemokraterna en vårdnadsbidragsreform med bl.a. en avdragsrätt på maximalt 10 % av basbeloppet per månad för styrkta barnomsorgskostnader för alla barn mellan ett och tre år.

Grundbulten i kristdemokratisk ekonomisk politik är att ge stabila och goda villkor för fler och växande företag och därigenom minska arbetslösheten och öka välfärden. Detta åstadkoms genom en väl balanserad finans- och penningpolitik i kombination med strukturella åtgärder som förbättrar ekonomins funktionssätt och avlägsnar de seglivade bromsmekanismer som i 25 år underminerat den svenska ekonomins utvecklingskraft och bäddat för dagens massarbetslöshet och brister i välfärden. De flesta av de finanspolitiska åtgärder som föreslås i Kristdemokraternas ekonomiska motion Fi209 har även fundamentala strukturella effekter.

- Hundratusentals hushåll köper i dag svarta tjänster och tusentals människor utför svartjobb. Tjänstesektorn kan ges helt nya möjligheter att växa om vita hushållstjänster görs tillgängliga för vanliga människor. Vi föreslår en 50-procentig skattereduktion för de privata hushållens köp av tjänster i det egna hemmet. Förslaget kan beskrivas som att det nuvarande ROT-systemet permanentas och utvidgas rejält så att det vita priset halveras direkt vid köpet. Tjänster för upp till 50 000 kr per år kan köpas med en 50-procentig skattereduktion, som då uppgår till maximalt 25 000 kr per hushåll och år. Svårigheterna för små tjänsteföretag att komma igång undanröjs genom att alla som vill och som sköter sina skattebetalningar skall ha rätt att få en F-skattsedel. Förslaget är gemensamt för Kristdemokraterna, Moderaterna och Folkpartiet och presenteras närmare i motion Sk303.

- Arbetsgivaravgifterna sänks med 10 procentenheter på lönesummor upp till 900 000 kr per år. För egenföretagare utökas lönesumman till 250 000 kr per år. Förslaget gäller alla företag (arbetsgivare), men gynnar främst småföretagen. De mindre företag som i dag tvekar om de skall våga nyanställa får med detta förslag klart förbättrade möjligheter att våga satsa på utveckling och nyanställningar.

- Förmögenhetsskatten avvecklas i två steg. År 1999 minskar den till 0,5 % och år 2000 avvecklas den helt. Det fördelningspolitiska motivet för att ha kvar skatten försvagas när huvudägare i aktiebolag befrias från förmögenhetsskatt medan låginkomsttagare tvingas betala förmögenhetsskatt om de råkar ha ett sommarställe i ett attraktivt område. Idag är 17 av Sveriges 18 aktiemiljardärer befriade från förmögenhetsskatten på sitt aktieinnehav. Motivet för detta är att de annars sannolikt skulle välja att lämna Sverige med sina pengar. De som inte har de stora resurserna får stanna kvar och finna sig i att betala skatten.

- Dubbelbeskattningen på utdelningsinkomster från riskspararande avskaffas.

- Royaltyinkomster från patenterade uppfinningar skattebefrias under två år och beskattas därefter som inkomst av kapital.

- Den särskilda löneskatten på vinstandelar för anställda avskaffas.

Andra viktiga förändringar för företagen som finansieras i vårt budgetalternativ är ett permanent riskkapitalavdrag vid inköp av aktier i onoterade bolag upp till 100 000 kr, en återgång till rimliga betalningsfrister för skatter genom att redovisning får ske den sista dagen i månaden efter redovisningsperiodens slut, ett avdrag för yrkesfiskarna som gör att de får likvärdiga konkurrensvillkor vid jämförelse med fiskare i andra länder, en sänkning av jordbrukets energiskatter till en nivå som återställer möjligheterna att konkurrera med jordbruket i övriga EU-länder, en nödvändig sänkning av åkerinäringens fordonsskatt så att svensk och utländsk åkerinäring får likvärdiga konkurrensvillkor.

I vårt budgetalternativ ryms också en sänkning av mervärdesskatten på barnböcker och inom kulturområdet.

En skatteväxling som innebär sänkt skatt på arbete och höjda skatter på energi, miljöfarliga utsläpp och ändliga naturresurser bör genomföras. För att åstadkomma en anpassning till kretsloppsprincipen införs också en avfallsskatt. Det är enligt Kristdemokraterna ett starkt svenskt intresse att man inom EU går över till majoritetsbeslut när det gäller skatter och avgifter på miljöområdet. Härigenom skulle möjligheterna att få till stånd en gemensam minimiskattesats på koldioxid förbättras. Sverige bör fortsätta att hävda sitt undantag från EU:s regler om fri införsel av alkohol och tobak och punktskatterna på detta område bör värdesäkras.

Vi föreslår att riksdagen fattar beslut om en inriktning av skattepolitiken som överensstämmer med Kristdemokraternas förslag i partimotionerna Fi209, Sk309, N330 och MJ224.

Med det anförda tillstyrker vi motionerna Fi209 yrkandena 4, 6–8 och 11, Sk304 yrkandena 1–3, Sk307 yrkandena 1–6 och 8, Sk309 yrkandena 2–6, 8, 10–22, 24–28, 31 och 32, Bo237 yrkande 13, N231 yrkande 4, N274 yrkande 22, N330 yrkandena 14 och 15 och MJ224 yrkandena 4–7, 30 och 36. Vi tillstyrker även motionerna Sk303 och Sk609.

Vi står bakom den inkomstberäkning som redovisas i motionerna Fi209 yrkande 4 och Sk309 yrkande 1. Som anförs i motion Sk309 yrkande 27 beräknar vi att en avsättning av ytterligare 200 miljoner kronor till skattekontroll ger minst sex gånger pengarna.

Skatteförvaltning och uppbörd

Kristdemokraterna anser att den svarta marknaden har en skadlig omfattning i Sverige. Ett flertal studier och utredningar bekräftar detta. Den svarta sektorn snedvrider konkurrensen mellan företag och försämrar den svenska affärsmoralen på ett negativt sätt. I syfte att hålla tillbaka den svarta sektorn måste skattekontrollen effektiviseras ytterligare. Därför vill vi anslå 200 miljoner kronor mer per år än regeringen för ökad skattekontroll. Det handlar dels om att öka beskattningens effektivitet, dvs. förhållandet mellan debiterad skatt och rätt skatt, dels uppbördseffektiviteten, dvs. förhållandet mellan debiterad skatt och faktiskt inbetald skatt. Tidigare erfarenheter visar att satsningar på detta område ger minst sex gånger pengarna tillbaka.

EU:s regelverk inom tullens område är i huvudsak genomfört. Ett ökat samarbete mellan medlemsländerna för att minska smuggling och annan ekonomisk brottslighet kräver ökade resurser.

Kristdemokraterna anser att anslaget till Tullverket skall ökas med 100 miljoner kronor per år, utöver vad regeringen föreslagit, för att förstärka kontroll av och spaning efter illegal införsel av bl.a. narkotika, vapen, alkohol, tobak och övriga skattepliktiga varor.

Ramen för utgiftsområdet bör därför i enlighet med motion Fi209 yrkandena 5 och 6 sammantaget utökas med 300 miljoner kronor åren 1999–2001.

3. Skattepolitiken m.m. – c

Agne Hansson (c) anför:

Centerpartiet vill föra en politik för ett decentraliserat och ekologiskt samhälle med en stark ekonomi och uthållig tillväxt. Vi vill sänka skattetrycket i takt med vad ekonomin medger och prioriterar sänkt skatt på arbete, sänkt skatt för låg- och medelinkomsttagare samt på företagande och boende. Skatteväxling med sänkt skatt på arbete och ökad skatt på miljöstörande verksamhet är en väg att gå mot ett hållbart samhälle. Det är viktigt att staten använder skatterna som ett instrument att styra produktion och konsumtion mot en kretsloppsanpassning.

- Inkomstskatterna för låg- och medelinkomsttagare bör sänkas. En varaktig lösning med höjt grundavdrag för människor med små eller medelstora inkomster är här den bästa lösningen. Centerpartiet godtar regeringens tillfälliga lösning med en skattereduktion. Dock bör skattereduktionen uppgå till 1 800 kr.

- För att fler skall kunna ha möjlighet till livslångt lärande måste det inrättas ett nytt finansieringssystem – ett kompetenskonto – som ger möjligheter till rimlig ekonomisk försörjning under en utbildningstid mitt i livet. Kompetenskontot skall vara knutet till den enskilde, med möjlighet att sätta av en del av sin lön eller avstå från en del av löneökningen, som den enskilde själv förfogar över. Arbetsgivaren svarar för att tillskjuta en del. Kompetenskontot får störst nytta om det används tillsammans med arbetsgivarens avsättning för kompetensutveckling. Statens insats blir att skattemässigt gynna avsättningar till kompetenskontot.

- Fastboende i skärgården bör få klart besked om att belägenhetsfaktorn skall slopas. Vi har varit särskilt ihärdiga när det gäller att hitta lättnader för dem som drabbats särskilt hårt av höjda taxeringsvärden vid förra taxeringstillfället, nämligen fastboende i attraktiva skärgårdsområden och andra fritidshustäta områden. Det måste betecknas som orimligt att fiskare, hantverkare, pensionärer m.fl. tvingas flytta på grund av att deras hus ligger i ett attraktivt fritidshusläge. Det skulle leda till att dessa områden inom kort skulle bestå enbart av fastigheter som ägs av fritidsboende, vilka vistas där enbart någon eller några månader om året. Det skulle i sin tur utarma den offentliga servicen, landskapsbilden och kul-

turen i sådana områden av landet. Ett av oss initierat temporärt förslag om slopandet av den s.k. belägenhetsfaktorn i dessa områden ingick i den ovan nämnda överenskommelsen mellan oss och regeringspartiet. Lagrådet har som svar på en lagrådsremiss i ärendet uttalat att förslaget fått en otillräcklig beredning och att det mot denna bakgrund inte kan uteslutas att det har vissa brister. Centerpartiet anser att förslaget om belägenhetsfaktorn bör beredas ytterligare och med därav följande kompletteringar föreläggas riksdagen i proposition. Även om det tekniskt sett skulle vara möjligt att senare införa förslaget retroaktivt för 1998 är det utomordentligt viktigt för berörda människor att nu få besked i form av ett riksdagsbeslut.

- Den tillfälliga sänkningen av fastighetsskatten avvisas. Centerpartiet har ihärdigt verkat för lägre skatt på boende och har genom en överenskommelse med regeringen fått till stånd en sänkning från 1,7 % till 1,5 %. Regeringens förslag om en sänkning av fastighetsskatten på hyresfastigheter avslås av Centerpartiet. Sänkningen är tillfällig och ger liten effekt. Det är också osäkert om den kommer hyresgästerna till godo.
- Vi avvisar regeringens förslag om att den statliga skatten på 200 kr skall tillfalla kommunerna år 1999.

Centerpartiet vill skapa ett miljömässigt och ekonomiskt hållbart samhälle med utveckling och tillväxt i hela landet. Vi vill jämna vägen för ett nyföretagande och utveckling genom enklare regler och bättre förutsättningar för små och medelstora företag.

- Dubbelbeskattningen av företag bör på sikt avskaffas. Vi har varit pådrivande för att sänka ägarbeskattningen för de onoterade bolagen. Dubbelbeskattningen av dessa bolag har lindrats med ett skattefritt utrymme. Vidare har Centerpartiet medverkat till ytterligare lättnader genom att bl.a. det positiva räntefördelningsunderlaget har höjts.
- Förmögenhetsskatten bör fasas ut ur det svenska skattesystemet. Det bör ske i tre steg. Det första steget är avskaffandet av sambeskattningen fr.o.m. år 2000. Resterande utfasning bör ske i två steg under de följande åren. Förmögenhetsskattens roll som fördelningspolitiskt instrument har under senare år urholkats väsentligt. Det är otillfredsställande att måttliga förmögenheter, åstadkomna genom träget arbete och idogt sparande, beskattas medan mycket stora förmögenheter i aktier blir obeskattade. För att undvika utflyttning av huvudägare till framgångsrika svenska företag, har dessa ägare befriats från förmögenhetsskatt med hänvisning till att deras kapital är låst i företag som fyller en viktig funktion för svenskt näringsliv och svensk arbetsmarknad. De skälen är oantastliga men är en del i resultatet av att det fördelningpolitiska syftet alltså har förbytts till sin motsats. Förmögenhetsskatten får varken bidra till att kapital flyr landet och minskar den svenska skattebasen, eller upplevas som orättfärdig av rättviseskäl.
- Löneskatten på avsättning till vinstandelsstiftelser slopas. Vi ser avsättningar till vinstandelsstiftelser som något positivt, som har goda förut-

sättningar att bidra till ökat engagemang och ökad delaktighet för de anställda. Genom att en del av företagens vinster går direkt till de anställda skapas en uppmuntrande atmosfär.

- Fåmansföretagens kapitalbeskattade utrymme bör utvidgas. Fåmansföretagen utgör en stor och betydelsefull andel av småföretagen och bör få mer gynnsamma villkor genom att det kapitalbeskattade utrymmet utvidgas. Därigenom skapas större möjligheter för dessa företag att anställa samt expandera verksamheten. Centerpartiet föreslår att den begränsning, som i dag uppgår till tio basbelopp vid beräkning av löneunderlaget och som är en del av underlaget för beräkning av det totala utrymmet för kapitalbeskattning, skall halveras till fem basbelopp. Vi instämmer i Stoppregelutredningens förslag om slopade stoppregler för fåmansföretagen, men avvaktar i denna del regeringens förslag.

- Ett RUT-avdrag bör omgående införas. Ett sådant avdrag möjliggör för fler människor med vanliga inkomster att nyttja hushållstjänster och ökar valfriheten för hushållen. Det kan gälla barnfamiljer och äldre eller fysiskt svaga personer. Nya småföretag kan växa fram för att svara på efterfrågan av tjänsterna och därmed skapas åtskilliga arbetstillfällen. Försiktiga beräkningar visar att förslaget på sikt kan ge ca 20 000 jobb. Den ”svarta” sektor som finns inom detta område i dag kan övergå i en ”vit” sektor. Detta ger flera positiva effekter samt skatteinkomster till staten. Centerpartiets förslag om RUT-avdrag innebär en skattereduktion på 50 % av arbetskostnaden på hushållsnära tjänster som utförs i hemmet med ett belopp upp till 20 000 kr per hushåll och år. Begreppet hushållstjänster omfattar tjänster som utförs i hemmet som tvätt, städning, omsorg och trädgårdsskötsel. Skattereduktionen bör införas den 1 juli 1999 och verksamheten fortgå under två år.

- Kommanditbolag som företagsform kan utvecklas och allt oftare fungera som en form av riskkapitalbolag. De onoterade aktiebolagen har fått en kraftigt lindrad dubbelbeskattning. Detsamma gäller inte i samma utsträckning för kommanditbolag och handelsbolag. En sådan lindring kan uppnås genom att den lönesummeanknutna delen av det skattefria utrymmet för övriga bolag ersätts med att en större andel av det egna kapitalet får tas ut skattefritt för kommandit- och handelsbolagens vidkommande, eftersom dessa indirekt genererar sysselsättning i de bolag som de satsar kapital i.

- Jordbrukets energiskatter bör sänkas. Utredningen ”En livsmedelsstrategi för Sverige”, visar bl.a. att den svenske bonden tvingas arbeta med betydligt högre kostnader i form av skatter och avgifter än bönder i grannländerna. De ekonomiska villkoren måste förbättras och den extra ryggsäck som svenska bönder tvingas bära lyftas av. Centerpartiet arbetar för att intentionerna i Björks utredning skall fullföljas och föreslår slopad elskatt samt sänkt skatt på eldningsolja för jordbruksföretag i likhet med vad som gäller inom båda områdena för tillverkningsindustri. Jordbrukarna bör även kompenseras för att de betalar ett högre dieselpris än kollegorna i konkurrentländerna.

- Ett yrkesfiskeavdrag bör införas. Centerpartiet har vid återkommande tillfällen uppmärksammat det svenska yrkesfiskets ogynnsamma konkurrensläge gentemot viktiga konkurrentländer i vårt närområde såsom Norge och Danmark. Vi anser att de licensierade yrkesfiskarna i Sverige måste få ett skatteavdrag, vars utformning bör göras efter dansk modell, eftersom denna har godkänts av EU-kommissionen. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om yrkesfiskeavdrag i likhet med det som finns i Danmark.

Centerpartiet förespråkar sänkt skatt på arbete för ökad sysselsättning och tillväxt. Det bör ske genom sänkta arbetsgivaravgifter. För att skapa utrymme för sänkta skatter på arbete bör skatterna höjas på verksamheter som tar i anspråk naturens resurser utan att automatiskt ersätta de skador och det slitage som uppstår. Vi föreslår en höjning av miljö- och energiskatter. Genom att skatteväxla på det sätt som vi föreslår kan skatterna på arbete sänkas och skatterna på sådant som är skadligt för miljön höjas. Därigenom minskar den miljöskadliga verksamheten i omfattning samtidigt som fler kan få arbete.

- Produktionsskatten på kärnkraftsel höjs. Centerpartiet är pådrivande i arbetet för omställningen till ett ekologiskt hållbart energisystem. Bruk av energi från ekologiskt hållbara energikällor måste främjas framför ändliga energikällor. Kärnkraften orsakar kostnader historiskt, i nutid och i framtid. Som ett led i påskyndandet av energiomställningen bör produktionen beskattas i högre mån. Vi föreslår en stegvis höjning av produktionsskatten på el från kärnkraft med 1 öre per kWh från år 1999 och därefter lika årlig ökning till 3 öre år 2001.

- Kväveoxidutsläppen har stadigt ökat. De ger en negativ miljöpåverkan och bör därför motarbetas. Delmålen för sänkning av kväveoxid är alltför lågt satta och Centerpartiet anser att delmålen bör uppnå en 40-procentig minskning till 2005. Ett led i denna målsättning är att öka avgifterna för utsläppen av kväveoxid. En kväveoxidskatt bör tas ut med 10 kr per kg NOx för pannor med en större effekt än 5 MW och med en nyttiggjord energiproduktion större än 20 GWh.

- Sverige har mycket låga priser på elenergi. Centerpartiet föreslår att den fastighetsskatt på äldre vattenkraft som avskaffades förra året återinförs. Motivet till sänkningen var att den gynnade den elintensiva industrin, men det saknades belägg för att så skulle vara fallet.

- Miljöskatten på inrikes flyg togs bort den 1 januari 1997. Vi föreslår att en miljöskatt på flyg införs med ett belopp per passagerare och resa, vilket innebär att de största flygplanen med flest resenärer får bära de största kostnaderna. Detta är fullt rimligt med tanke på att flygplatserna har dimensionerats för dessa plan. Det bör ankomma på regeringen att återkomma till riksdagen med förslag om miljöskatt på inrikes flyg i enlighet med vad som anförts i motionen.

Vi föreslår att riksdagen fattar beslut om en inriktning av skattepolitiken som överensstämmer med Centerpartiets förslag i partimotionerna Fi210 och Sk306.

Med det anförda tillstyrker vi motionerna Sk306 yrkande 1, 4–9 och 11–20 och Fi210 yrkande 36. Motion N230 yrkande 3 får anses tillgodosedd. Vi står bakom den inkomstberäkning som redovisas i motion Fi210 yrkande 27.

4. Skattepolitiken m.m. – fp

Johan Pehrson (fp) anför:

Skatteförslagen och inkomstberäkning

Sverige har världens högsta skattetryck och världens högsta skatteuttag på arbete. Ändå får svenskarna inte "valuta" för skattepengarna. Bristerna i skattesystemet är ett av de allvarligaste strukturproblemen i svensk ekonomi. Skatternas utformning bidrar till att dämpa den ekonomiska tillväxten och hindra uppkomsten av jobb i synnerhet i tjänstesektorn. Massarbetslösheten och den svaga utvecklingskraften i ekonomin urholkar basen för välfärden.

Skattepolitiken måste läggas om och inriktas på att skapa förutsättningar för ett växande och dynamiskt näringsliv. Bara så kan skattebaserna växa. ”Sverige behöver inte högre skatter utan fler skattebetalare.”

- Sänkta arbetsgivaravgifter. Det måste bli billigare att anställa. Eftersom vi bedömer att den största potentialen för nyföretagande och jobb finns i den privata tjänstesektorn anser vi att hela sänkningen bör riktas mot denna del av ekonomin. Vårt förslag innebär att arbetsgivaravgifterna kan sänkas från ca 33 % till ca 28 % redan den 1 januari 1999.
- Den nya värnskatten på inkomster över 360 000 kr slopas. Alla bör få behålla minst hälften av en inkomstökning. De inkomster den högsta marginalskatten inbringar står inte i rimlig proportion till de skador den åsamkar samhällsekonomin och medborgarnas förtroende för beskeden de får från politikerna. Omkring 200 000 personer betalar nu denna specialskatt för ”de rika”. Problemen med höga inkomstskatter, och höga marginalskatter, ökar i takt med den svenska ekonomins internationalisering.
- Kompetenskonton införs. Den snabba utvecklingen i arbetslivet gör det alltmer angeläget att finna former för finansiering av återkommande studier under yrkestiden. Folkpartiet föreslår att det nuvarande pensionssparandet breddas till ett kompetenskonto som möjliggör för individer att göra skattebefriade avsättningar som sedan kan användas för kompetenshöjning. Avdragsrätten för pensions- och kompetenssparande bör höjas till 1,5 basbelopp.
- Regeringens förslag om en tillfällig skattesänkning för år 1999 ersätts med en höjning av barnbidraget (i princip en tidigareläggning av den aviserade höjningen år 2000).

- En skattereduktion för hushållstjänster införs på sikt för privatpersoners betalning av arbetskostnaden för hushållstjänster som utförs i det egna hemmet. Skattereduktionen uppgår till 50 % av arbetskostnaden upp till 25 000 kr per år och hushåll. Förutom att priset behöver sänkas för att efterfrågan skall ta fart behöver det bli enklare att bjuda ut tjänsterna, vare sig man gör det i företagsform eller som privatperson. Sommarlovslediga ungdomar skall t.ex. inte behöva registrera firma för att klippa grannarnas gräsmattor mot vit ersättning. Vi föreslår därför också förenklingar i transaktionerna mellan privatpersoner. Kriterierna för avslag på en ansökan om F-skattsedel verkar nästan som avpassade för att stoppa en modern tjänsteföretagare. Den som vill bli egen företagare bör t.ex. inte ha färre än fem kunder, ha en liten ekonomisk risk eller bedriva en verksamhet av ”allmän karaktär”. Krånglet med F-skatten måste avskaffas. Förutom att ett konkret hinder för nyföretagandet i Sverige därmed rivs, så måste en sådan åtgärd också ses som ett led i arbetet med att förändra attityderna till företagandet.

- Fastighetsskatten lindras i utsatta områden med snabb stegring av taxeringsvärdena t.ex. på grund av efterfrågan från köpstarka sommargäster. Folkpartiet tillhör inte dem som förespråkar en helt slopad fastighetsskatt, men vi anser att systemet måste göras om. Vi avvaktar de förslag som den parlamentariska utredningen om fastighetsskatten kommer att lämna. Det är emellertid nödvändigt att snabbt lindra fastighetsskatten för dem som drabbats hårdast av de senaste årens höjningar. För detta ändamål avsätter vi ett belopp som är fem gånger större än det regeringen föreslagit, vilket skapar utrymme för de mer rejäla skattelättnader som behövs.

- Skattevillkoren för fåmansbolagen förbättras. De har i decennier diskriminerats jämfört med de börsnoterade företagen. Reglerna upplevs på goda grunder som orättvisa och snåriga. Vi menar att fåmansbolagens strängare skatteregler när det gäller reavinster och skatt på utdelning bör åtgärdas omedelbart. I avvaktan på regeringens konkreta förslag föreslår vi en temporär lösning, nämligen att utdelning i fåmansbolaget beskattas som kapitalinkomst efter det att ägaren tagit ut en lön motsvarande ungefär vad en anställd i branschen tjänar. Regeringen aviserar i finansplanen att de s.k. stoppreglerna i de flesta fall skall slopas och ersättas med allmänna regler. Vi är positiva till detta, men avvaktar det konkreta förslag som skall presenteras ”inom det närmaste året”.

- Kravet på förtida momsbetalningar upplevs av många småföretagare som helt orimligt. Folkpartiet delar denna uppfattning. Vi anser att det är orimligt att många företagare tvingas betala in momsen innan de fått betalning från sina kunder. Vi anser att de gamla reglerna i princip bör återinföras. Dagens regler vittnar framför allt om en oförstående attityd gentemot småföretagarna. Hur många vanliga löntagare skulle acceptera att få lönen den 25:e men tvingas betala in skatten den 20:e?

- Dubbelskatten på aktier slopas. Svårigheter att erhålla riskvilligt kapital är en ständig källa till bekymmer för många småföretagare. Den enskilt

viktigaste åtgärden för att öka tillgången till riskvilligt kapital är att slopa dubbelskatten på aktier. Dubbelskatten gör det inte bara svårare för småföretagen att anskaffa riskkapital, den hindrar dessutom de små företagen att växa med eget kapital. Skattebelastningen på att växa med eget kapital är högre än att växa med lånat kapital. Dessutom är det en myt att skatten bara drabbar ett fåtal ”rika” personer. Nästan fem miljoner fondsparande svenskar betalar denna straffskatt på riskvilligt kapital.

- En skattereduktion för alla med 3 000 kr per år införs, vilket relativt sett betyder mest för dem med de lägsta inkomsterna. Samtidigt vill vi höja stödet till barnfamiljerna med 3 000 kr per barn och år.
- Brytpunkten höjs. Folkpartiet står självfallet fast vid skattereformens intentioner, dvs. att endast 15 % av löntagarna skall betala statsskatt. Om möjligt bör brytpunkten höjas under mandatperioden, i annat fall så snart som möjligt därefter.
- Förmögenhetsskatten slopas. I ett första steg bör sambeskattningen av makar slopas och fribeloppet höjas till 1,2 miljoner kronor. Detta innebär en lättnad för många vanliga husägare. Internationaliseringen medför att det är svårt för ett enskilt land att driva skattepolitik utan hänsyn till utvecklingen i omvärlden. Denna specialskatt för ”de rika” betalas – som en följd av ett antal osannolika turer under Socialdemokraternas mandatperiod – framför allt av vanliga familjer som kanske bott länge i sina hus och amorterat av lånen. Vissa enstaka miljardärer får däremot stora skattelättnader.
- Löneskatten på vinstandelar slopas. Vi ser positivt på de system med andel i vinst för de anställda som många företag tillämpar. Vi tror att det ökar arbetsgläjden och motivationen på arbetsplatserna. Dessutom kan det bidra till att öka förståelsen för företagandets villkor och möjligheter. Särskild löneskatt bör därför inte utgå på vinstandelar som erbjuds anställda i ett företag.

Vi är positiva till s.k. grön skatteväxling. Ett viktigt inslag i den stora skattereformen 1990/91 var just höjd skatt på energi och miljöförstörelse samt sänkt skatt på arbetsinkomster. För att en skatteväxling skall vara lyckosam krävs förstås dels att skatten på arbete verkligen sänks, dels att viktiga konkurrentländer går fram i ungefär samma takt med höjda avgifter på miljöfarlig verksamhet. I annat fall finns en risk att miljöfarliga verksamheter flyttar till det land som har lägst miljöskatter.

Vi föreslår att riksdagen fattar beslut om en inriktning av skattepolitiken som överensstämmer med Folkpartiets förslag i partimotionerna Fi211 och Sk308.

Med det anförda tillstyrker vi motionerna Sk308 yrkandena 1, 2, 4–7, 9–11 och 15–18, Sf283 yrkande 1 och A811 yrkande 4. Vi tillstyrker även motion Sk303.

Vi står bakom den inkomstberäkning som redovisas i Fi211 yrkande 4.

Som anförs i motion Fi211 yrkandena 5 och 6 vill Folkpartiet motverka fusk i skattesystemet med bl.a. effektivare kontroll. Skattemyndigheterna bör därför tillföras ökade resurser. För vart och ett av budgetåren 1999–2001 bör preliminärt anslås 150 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit.

Särskilda yttranden

1. Skattepolitiken, m.m. – v

Per Rosengren och Marie Engström (båda v) anför:

I motion Sk671 Skattepolitiken av Gudrun Schyman m.fl. (v) finns en utförlig redovisning av Vänsterpartiets inställning till de olika skattefrågor som tas upp i budgetpropositionen. Motionen har remitterats till skatteutskottet och kommer att tas upp till behandling i vår. Vi vill här kort redovisa Vänsterpartiets ståndpunkter i dessa frågor.

- Skatterna bör sänkas för låg- och medelinkomsttagare. Under 90-talet har klassklyftorna ökat starkt i Sverige. En skattesänkning för låginkomsttagarna leder till en ökad konsumtion och kan på detta sätt stimulera till ökad sysselsättning.
- Sambeskattningen av förmögenheter bör slopas av jämställdhetsskäl. Förändringen kan göras neutral genom att fribeloppet sänks och skatteskalan ändras.
- Vid förmögenhetsbeskattningen bör definitionen av arbetande kapital göras snävare så att mångmiljardärer inte undgår förmögenhetsskatt. Likartade aktieslag bör behandlas på samma sätt.
- Internationell kapitalflykt bör stoppas genom ökat samarbete och bättre kontroll. Ett bra instrument vore en överenskommelse om minimiskattesatser.
- Inkomstskatten bör sänkas för små företag och höjas för stora företag. Det är troligtvis de små företagen som kommer att stå för den framtida sysselsättningen.
- Vi har tidigare föreslagit reducerade arbetsgivaravgifter för branscher inom den privata tjänstesektorn. Vi har då redovisat att vi vill undanta branscher med egen växtkraft som t.ex. databranschen. Vi har också avvisat alla förslag om skatteavdrag/pigavdrag för privata tjänster i hemmet.
- Vi har också föreslagit sänkt moms inom restaurangbranschen för att öka efterfrågan och få en likformig beskattning av livsmedel. Det är viktigt att Sverige inom EU stödjer förändringar som gör lägre momssatser på tjänster möjliga.

- Skattereglerna för enskilda firmor och handelsbolag har blivit mycket krångliga som en följd av den neutrala beskattningen. Reglerna bör förenklas. Som grund för arbetet bör Småföretagsdelegationens förslag ligga.
- Vi anser att det är viktigt att merparten av Stoppregelutredningens förslag genomförs snabbt.
- Vi förespråkar ett aktivt användande av skatt på energi och miljöavgifter för att skapa ett samhälle i ekologisk balans.
- Vänsterpartiet anser att produktionsskatter endast bör användas om man vill begränsa eller helt få bort en viss produktion. Flera av de produktionsskatter som finns och har funnits har tyvärr haft denna effekt. Vi bör överväga att i större utsträckning gå över till konsumtionsskatter.
- Ett framtida utrymme för skattesänkningar bör användas i sysselsättningsfrämjande syfte dvs. till skattesänkningar med fördelningsprofil. Sådana skattesänkningar bör i första hand kompensera för uttaget av allmän pensionsavgift. Sänkningen kan ges formen av en skattereduktion, höjt grundavdrag för låga inkomster, förvärvsavdrag eller annan form, t.ex. en statligt finansierad kommunalskattesänkning.

2. Skattepolitiken, m.m. – mp

Yvonne Ruwaida (mp) anför:

Miljöpartiet står bakom budgetöverenskommelsens förslag till skatteförändringar år 1999 och kommer att medverka i de aviserade skattesamtalen. Vi har i motion Fi212 redovisat de skatteförändringar som vi anser mest angelägna att diskutera i de kommande skattepolitiska samtalen. Dessa är i korthet följande.

- Energiskatten bör tas ut med ett enhetligt belopp per kWh oberoende av energislag och användare. Beloppet bestäms efter dagens uttag av skatt på eldningsolja, 7,5 öre per kWh, och stiger sedan med 1 öre varje år. Energiskatten tas ut vid den slutliga leveransen till förbrukaren vare sig denne är företag, hushåll eller offentlig sektor.
- Produktionsskatt införs på koldioxidutsläpp med 37 öre per kg.
- Produktionsskatten på kärnkraftsel höjs från 2,2 till 4,2 öre per kWh år 2000 och sedan årligen med 1 öre per kWh.
- Skatten på markvärdet hos vattenkraftverk höjs till 4,1 % år 2000.
- Företagen kompenseras genom att arbetsgivaravgifterna sänks med 0,5 procentenheter årligen från år 2000.
- Hushållen kompenseras via höjt grundavdrag, statlig skattereduktion, förvärvsavdrag eller annat. Inriktningen bör vara att skattesänkningarna har en fördelningspolitisk profil som är inriktad mot låg- och medelinkomsttagarna. Det är också viktigt att människor och företag i gles-

bygd, där kollektivtrafik i allmänhet saknas, får en kompensation för ökade drivmedelskostnader.

- Brytpunkten höjs år 2000 som en kompensation för den uteblivna höjningen år 1997. Samtidigt återställs statens inkomster från förmånsbeskattningen av bilar till nivån före denna tidpunkt. Reseavdraget görs om till en skattereduktion på 30 %.
- Brytpunkten för de sista fem procenten i den statliga inkomstskatteskalan flyttas ner till taket för ålderspensionsavgiften år 2000.
- Avdraget för representation slopas år 2000.
- Sambeskattningen av förmögenhet avskaffas år 2000 och aktier värderas till 75 % av marknadsvärdet.
- Miljöavgiften på kväve höjs till 5,6 kr per kg kväve i gödselmedel, om andelen kväve överstiger 2 %.
- En miljöavgift på kadmium i gödselmedel på 50 kr per gram över 5 gram per ton fosfor införs.
- Landningsavgifterna på flyg höjs med motsvarande 150 miljoner kronor.

Justitieutskottets protokollsutdrag 1998/99:3.3

Försvarsutskottets yttrande 1998/99:FöU1y

Anslagskrediter för Försvarsmakten

Till finansutskottet

Bakgrund

Regeringen upphävde 1996 Försvarsmaktens dispens från att tillämpa bestämmelserna i 16 § anslagsförordningen (1992:760) vad avser avräkningen av förskottsbetalningar till försvarsindustrin. I anslutning till riksdagens behandling av de budgettekniska m.m. konsekvenserna som följd av regeringens ställningstagande framhöll försvarsutskottet i betänkande 1995/96:FöU3 bl.a.:

Utskottet har vidare inhämtat att regeringen avser att göra en redovisningsteknisk justering av de av Försvarsmakten anslagsavräknade förskottsbetalningarna som syftar till att få till stånd en budgettekniskt neutral övergång till den nya ordningen.

Utskottet är angeläget om att såväl de justeringar av budgetteknisk natur som sker under innevarande budgetår som den kompensation av tillkommande räntekostnader som aviserats sker på ett sådant sätt att Försvarsmaktens köpkraft förblir oförändrad. Regeringen bör bemyndigas att vidta de budgettekniskt motiverade justeringar som behövs för att den nya ordningen skall kunna träda i kraft redan under innevarande budgetår.

Under våren 1998 behandlade riksdagen frågor som aktualiserats genom de allvarliga problem som uppstått i Försvarsmaktens ekonomi och verksamhet. I anslutning härtill framhöll försvarsutskottet bl.a. (bet. 1997/98:FöU11):

Det hade varit en fördel om effekterna av anslagsförordningens tillämpning varit ordentligt utklarade i samband med dessa beslut. Utskottet välkomnar den nu pågående analysen och emotser en redogörelse från regeringen i frågan. Det är viktigt för förtroendet för regelverket att övergången till den fulla tillämpningen av anslagsförordningen inte i sig framtvingar omavvägningar. Utskottet utgår således från att denna övergång sker på ett verksamhetsneutralt sätt.

Budgetpropositionen

I budgetpropositionen för år 1999, utgiftsområde 6 Totalförsvar redovisar regeringen följande:

Inom Regeringskansliet har under år 1998 pågått en beredning av konsekvenserna av övergången till full tillämpning av anslagsförordningen. Regeringen konstaterar att utgångspunkten för omläggningen till full tillämpning av anslagsförordningen är att den skulle ske på ett verksamhetsneutralt och statsfinansiellt neutralt sätt. Flera olika faktorer, t.ex. hanteringen av förskott samt erhållen räntekompensation, måste vägas in när man slutligt bedömer frågan om anslagsförordningens konsekvenser. Regeringens slutsats av den beredning som pågått är att en samlad bedömning och värdering av dessa

olika faktorer inte kan göras förrän efter försvarsbeslutsperiodens utgång, dvs. år 2002. Eventuella variationer i anslagsbelastning mellan åren får hanteras inom ramen för det ekonomiadministrativa regelverket.

Försvarsutskottet

Regeringen har den 8 oktober 1998 uppdragit åt Försvarsmakten och Försvarets materielverk att senarelägga betalningar, främst genom förskjutningar av materielleveranser inom anslaget *A 1 Försvarsmakten* från att betalas år 1998 till år 1999. Regeringen beslutar att begränsa utgifterna under anslaget till att uppgå till högst 38,5 miljarder kronor under 1998. Skälet är att undvika att utgiftstaket för staten överskrids. Utskottet förutsätter att regeringens beslut i detta avseende ligger helt i linje med riksdagens tidigare försvarspolitiska beslut.

Försvarsmakten har för utskottet redovisat de betydande osäkerheter som – enligt Försvarsmaktens mening – uppkommer genom den beslutade övergången till en full tillämpning av anslagsförordningen. Försvarsmakten har för utskottet redovisat en brist om ca 7,1 miljarder kronor under åren 1999 – 2001 om den nu aktuella försvarsplaneringen skall fullföljas. Regeringskansliet har till utskottet redovisat en bedömning att det berörda anslaget kommer att behöva överskridas år 1999 med ca 750 miljoner kronor *till följd av redan gjorda beställningar*. För att klara det utgiftstryck som bedöms föreligga år 1999 och skapa säkerhet i Försvarsmaktens planering inom ramanslaget *A 3 Utveckling och investeringar* avser regeringen – enligt en föredragning av Regeringskansliet för försvarsutskottet – att medge en utökad anslagskredit för anslaget till 5 %, dvs. till 1 002 600 000 kr för år 1999. Det innebär enligt Regeringskansliet att det inte finns kvar något utrymme för ytterligare beställningar med leverans under 1999.

För ramanslaget *A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m.* – som föreslås uppgå till drygt 19 miljarder kronor för år 1999 – disponeras för närvarande en anslagskredit om 3 %, dvs. 581 543 490 kr.

Försvarsutskottet vill med stöd av det anförda uppmärksamma finansutskottet–inför dess överväganden om statens utgiftstak, krediter m.m. – på att Försvarsmakten sålunda kommer att disponera en total anslagskredit för dessa två ramanslag om drygt 1 584 miljoner kronor.

Om regeringen även under år 1999 behöver begränsa myndigheternas anslagsutnyttjande för att förhindra att statens utgiftstak överskrids, bör förskjutningar av Försvarsmaktens betalningar till år 2000 inte tillgripas på det sätt som nyligen beslutats om för innevarande år. Försvarsutskottet är vidare *principiellt* avvisande till att hantera de upplevda ekonomiska osäkerheterna i försvarsplaneringen för år 2000 och år 2001 med ökande anslagskrediter. Utskottet vill som sin uppfattning framhålla att anslagskrediter är till för att motverka variationer mellan budgetåren och bör inte användas för att stadigvarande finansiera utgifter.

Slutligen vill utskottet framhålla vikten av att 1996 års försvarsbeslut – med de ändringar som följer av riksdagens beslut våren 1998 (bet.

1997/98:FöU11, rskr. 287) – fullföljs. Försvarsmaktens och andra myndigheters möjlighet att medverka i genomförandet av försvarsbeslutet, får inte undergrävas av budgettekniska oklarheter. Beslut om eventuellt ytterligare besparingar på totalförsvarets område fattas av riksdagen.

Stockholm den 10 november 1998

På försvarsutskottets vägnar

Henrik Landerholm

I beslutet har deltagit: Henrik Landerholm (m), Tone Tingsgård (s), Christer Skoog (s), Stig Sandström (v), Åke Carnerö (kd), Olle Lindström (m), Rolf Gunnarsson (m), Ola Rask (s), Berit Jóhannesson (v), Margareta Viklund (kd), Anna Lilliehöök (m), Lars Ångström (mp), Erik Arthur Egervärn (c), Laila Bäck (s) och Berndt Sköldestig (s).

Avvikande meningar

1. Henrik Landerholm, Olle Lindström, Rolf Gunnarsson och Anna Lilliehöök (alla m) anser:

Riksdagen har vid flera tillfällen – på förslag av regeringen – behandlat frågan om Försvarsmaktens tillämpning av anslagsförordningen som gäller för statsförvaltningen som helhet. Moderata samlingspartiet har ställt sig bakom nyordningen med de bakomliggande motiv som finns för denna. En enig riksdag har vid bägge tillfällena ställt som uttryckliga villkor för övergången att den skulle vara verksamhetsneutral och inte föranleda några omavvägningar eller förändrad köpkraft för Försvarsmakten.

Försvarsmakten har för försvarsutskottet redovisat en brist om 7,1 miljarder kronor under perioden 1999–2001 som följd av denna denna s.k. budgettekniska omläggning. Regeringen uttrycker i budgetpropositionen inte någon uppfattning om vilka effekter den fulla tillämpningen av anslagsförordningen kan medföra. Regeringen avser att vänta till år 2002 för att då utvärdera effekterna. Det är enligt vår mening oacceptabelt att ”sjösätta” ett nytt avräkningssystem år 1996 och först sex år senare utvärdera dess konsekvenser. Såväl riksdagen som Försvarsmakten kommer således att hållas i okunnighet härom i ytterligare fyra år.

I maj 1998 redogjorde Försvarsmakten för sina planeringsantaganden och utgångspunkter för sitt budgetunderlag för det kommande året. Försvarsmakten begärde svar på ett antal frågor för att få en stabil grund för försvarsplaneringen. Regeringens svar 1998-09-24 blev att lägga skrivelsen

till handlingarna. Beskedet till ÖB var att planera inom av riksdagen angivna anslag och utgiftsramar.

Vi anser att regeringen brustit i handläggningen av frågan om konsekvenserna av den fulla tillämpningen av anslagsförordningen. Den har skapat nya osäkerheter om hur försvarsbeslutet skall kunna fullföljas, även med de ambitionssänkningar som riksdagen tvingades besluta våren 1998. Det är vidare oklart om den verksamhet som budgetförslaget för år 1999 förutsätter kan förverkligas. Att överlåta till Försvarsmakten att hantera den osäkerhet som regeringens handläggning skapat, genom att ställa ökade anslagskrediter till förfogande, är att dra sig undan det ansvar som regeringen har. Dessutom skapar det ingen långsiktig lösning utan flyttar endast problemen framåt i tiden.

Riksdagen beslutade i våras att ompröva den s.k. teknikfaktorn för kompensation av prisökningar för försvarsmateriel i samband med kontrollstationen våren 1999. Den omprövningen från riksdagens sida innebär att den kan behållas, ökas, minskas eller utgå helt. Regeringen valde emellertid redan i vårpropositionen att lyfta ut värdet av denna priskompensation från de preliminära ramarna för utgiftsområdet för åren 2000 och 2001. Riksdagen blev enligt vår mening inte informerad om detta. I BP 97 angavs dessutom den preliminära ramen för år 2000 inklusive kompensationen för den s.k. teknikfaktorn. Rimligtvis borde de utgiftsramar som riksdagen skall ta ställning till för dessa år innehålla även dessa belopp fram till dess riksdagen beslutar om något annat.

Moderata samlingspartiet menar att regeringen därigenom föregripit den riksdagsprövning som skall ske utan att redovisa vilka konsekvenser som uppstår. Riksdagen har blivit ställd inför fullbordat faktum i denna centrala fråga. Genom denna åtgärd har regeringens agerande bidragit till att skapa ytterligare osäkerhet om Försvarsmaktens ekonomi och verksamhet ända fram till år 2006.

När det gäller att lyfta av medel från försvarsbudgeten föregriper regeringen riksdagens beslut. När det gäller att redovisa en uppfattning om vilka konsekvenser ”en budgetteknisk omläggning” har – då får riksdagen vänta i sex år efter dess införande. Det är inte rimligt.

Sammantaget bör riksdagen i stället fatta beslut om att anvisa de medel som krävs för att Försvarsmaktens verksamhet inte skall påverkas av omläggningen som sådan.

Riksdagen bör därför bifalla yrkande 8 i motion Fi208 såvitt avser utgiftsområde 6 Totalförsvar.

2. Åke Carnerö och Margareta Viklund (båda kd) anser:

Den som fullgör sin plikttjänstgöring får göra ekonomiska uppoffringar jämfört med dem som placeras i utbildningsreserven eller inte blir uttagna till utbildning. Därför bör dagersättningen höjas med 5 kr per dag från nuva-

rande 40 kr till 45 kr per dag. Utgiftsramen bör därför tillföras ytterligare 50 miljoner kronor för ändamålet.

Utvecklingen i vårt närområde samt Sveriges medlemskap i EU har för Kustbevakningens del medfört ett ökat övervakningsbehov till sjöss. Kustbevakningen har även huvudansvaret för miljöräddning till sjöss. Oljeutsläpp är det vanligaste problemet, och de mer omfattande sjötransporterna av olja och farligt gods ökar behovet av övervakning. För att kunna möta kraven bör Kustbevakningen tillföras 45 miljoner kronor. Sammantaget bör sålunda utgiftsområdet ökas med 95 miljoner kronor varje budgetår.

Socialförsäkringsutskottets yttrande 1998/99:SfU1y

Statsbudgetens inkomster m.m.

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 15 oktober 1998 beslutat att bereda skatteutskottet och socialförsäkringsutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1998/99:1 Budgetpropositionen för 1999 (volym 1) i vad avser beräkningen av statsbudgetens inkomster (yrkandena 8 och 30–32) jämte motioner i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

Socialförsäkringsutskottet yttrar sig över regeringens beräkning av statsbudgetens inkomster såvitt avser socialavgifter och allmän pensionsavgift utom särskild löneskatt och allmän löneavgift. Utskottet yttrar sig dessutom över regeringens förslag till fördelning av statsbudgetens utgifter på utgiftsområdena 8, 10, 11 och 12 samt beräkningen av utgifter för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.

Utskottet yttrar sig också över motioner om kommunalt grundavdrag på 10 000 kr per barn och år respektive om avdrag för styrkta barnomsorgskostnader eftersom förslagen har nära samband med stödet till barnfamiljer, som hör till utskottets beredningsområde.

Utskottet yttrar sig således i motsvarande delar över följande motioner

Fi208 yrkandena 7–10 av Carl Bildt m.fl. (m)
Fi209 yrkandena 4–6 av Alf Svensson m.fl. (kd)
Fi210 yrkandena 3, 26 och 27 av Lennart Daléus m.fl. (c)
Fi211 yrkandena 4–6 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)
Fi212 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp)
Sk306 yrkande 3 av Lennart Daléus m.fl. (c)
Sk308 yrkande 3 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)
Sk309 yrkande 7 av Alf Svensson m.fl. (kd)
A811 yrkande 9 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)

Statsbudgetens inkomster

Nuvarande regler om socialavgifter

Socialavgifter betalas enligt lagen (1981:691) om socialavgifter (SAL) i form av arbetsgivaravgifter och egenavgifter.

Den totala avgiftssumman för innevarande år är för arbetsgivare 28,58 % av avgiftsunderlaget, varav sjukförsäkringsavgiften utgör 7,93 %, tilläggspensionsavgiften 6,40 % och folkpensionsavgiften 6,83 %.

Sedan den 1 januari 1997 gäller enligt 2 kap. 5 a § SAL att en arbetsgivare vid beräkning av arbetsgivaravgifter varje månad får göra avdrag med 5 % av avgiftsunderlaget, dock högst 2 500 kr. Den 1 januari 1998 höjdes det högsta belopp med vilket avdrag får göras till 3 550 kr.

En egenföretagare betalar för närvarande socialavgifter med 26,77 % av avgiftsunderlaget, varav sjukförsäkringsavgift 8,66 %, tilläggspensionsavgift

6,40 % och folkpensionsavgift 6,83 %. Avgifterna beräknas i princip på inkomsten av annat förvärvsarbete.

Vid beräkningen av egenavgifter enligt 3 kap. 5 a § SAL får avdrag göras med 5 % av avgiftsunderlaget, dock högst med 9 000 kr per år.

Enligt lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift skall den som har inkomst av anställning eller annat förvärvsarbete under år 1998 betala allmän pensionsavgift med 6,95 % av avgiftsunderlaget. Avgiften, som beräknas på inkomster som inte överstiger 7,5 förhöjda basbelopp, är avdragsgill vid taxeringen. Allmän pensionsavgift betalas inte av den som vid årets ingång fyllt 65 år och inte heller av en försäkrad vars inkomster för året understiger 24 % av basbeloppet.

Avgiftsförändringar med anledning av det nya ålderspensionssystemet

I samband med riksdagens behandling av förslaget till ett nytt ålderspensionssystem (prop. 1997/98:151 och 152, bet. 1997/98:SfU13, rskr. 1997/98:315–316) gjordes vissa ändringar avseende såväl uttaget som storleken på socialavgifterna. Fr.o.m. år 1999 kommer vissa av avgifterna att slopas och nya att införas. Bl.a. slopas arbetsgivar- och egenavgifterna i form av tilläggspensionsavgift, folkpensionsavgift och delpensionsavgift. Samtidigt införs arbetsgivar- och egenavgifter i form av ålderspensionsavgift (6,40 %), efterlevandeavgift (1,70 %) och föräldraförsäkringsavgift (2,20 %). Vidare införs från samma tidpunkt en statlig ålderspensionsavgift om 6,40 % på socialförsäkringsersättningar m.m. som grundar rätt till ålderspension, t.ex. sjukpenning och föräldrapenning. Dessutom skall statlig ålderspensionsavgift betalas på pensionsgrundande belopp (fiktiv inkomst som grundar pensionsrätt bl.a. för föräldrar till små barn) med 18,5 %.

Eftersom det nya ålderspensionssystemet inte innehåller någon övre åldersgräns för intjänande av pensionsrätt skall fr.o.m. år 1999 arbetsgivar- och egenavgift i form av ålderspensionsavgift (6,40 %) betalas även på ersättning till personer som fyllt 65 år. Vad nu sagts gäller dock inte för den som är född år 1937 eller tidigare.

Propositionen

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 1999 godkänner en i särskild bilaga redovisad beräkning av statsbudgetens inkomster. I nämnda bilaga med specifikation av statsbudgetens inkomster anges att inkomsten, netto, av socialavgifter och allmän pensionsavgift beräknas uppgå till 227 183 miljoner kronor. En viss del därav avser inkomster av särskild löneskatt och allmän löneavgift.

I propositionen anges att nettoinkomsterna av socialavgifter och allmän pensionsavgift för budgetåret 1999 beräknas öka med ca 18 miljarder kronor jämfört med föregående budgetår. Av ökningen förklaras 7,5 miljarder kronor av att delpensions- och arbetsskadeavgifterna bruttoredovisas på statsbudgetens inkomstsida fr.o.m. år 1999. Resterande ökning förklaras av lönesummans utveckling.

Motionerna

Moderaterna

Moderaterna föreslår inte några förändringar avseende socialavgifterna. Däremot föreslår de bl.a. att det – i stället för det av regeringen aviserade förslaget om höjning av barnbidraget fr.o.m. år 2000 respektive 2001 – införs ett kommunalt grundavdrag på 10 000 kr per barn och år fr.o.m. år 1999. De accepterar dock den aviserade höjningen av flerbarnstilläggen.

De vill vidare återinföra vårdnadsbidraget och samtidigt en rätt till avdrag för styrkta barnomsorgskostnader. De beräknar att förslaget om grundavdrag minskar statens inkomster år 1999 med 4,97 miljarder kronor och att förslaget om avdrag för barnomsorgskostnader ger en inkomstminskning med 200 miljoner kronor.

Moderaterna begär i motion Fi208 yrkande 7 att riksdagen godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster för budgetåret 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen.

Kristdemokraterna

Kristdemokraterna anser bl.a. att arbetsgivaravgifterna skall sänkas med 10 procentenheter på lönesummor upp till 900 000 kr per år. För egenföretagare bör egenavgiften sänkas med 10 % på ett underlag som utökas till 250 000 kr per år. Enligt motionärerna innebär förslaget att statens inkomster minskar med 3,56 miljarder kronor. Ett liknande yrkande återfinns i motion Sk309 yrkande 7.

I övrigt anser Kristdemokraterna att avdrag skall medges för styrkta barnomsorgskostnader med maximalt 10 % av basbeloppet per månad för barn mellan 1 och 3 år samtidigt som ett skattepliktigt vårdnadsbidrag införs. De beräknar att förslaget om avdragsrätt minskar statens inkomster med 400 miljoner kronor.

I motion Fi209 yrkande 4 begärs att riksdagen godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster för budgetåret 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen.

Centerpartiet

Centerpartiet anser att en fortsatt sänkning av arbetsgivaravgifterna bör ske. I motion Sk306 yrkande 3 av Lennart Daléus m.fl. (c) beskrivs förslaget närmare. Motionärerna anser att sänkningen bör ske stegvis och inledas med ett första steg år 1999 genom att lönesummegränsen höjs till 2 miljoner kronor. För egenföretagare höjs gränsen till 300 000 kr. År 2000 utökas nedsättningen, som för närvarande är 5 %, av arbetsgivaravgifterna med en procentenhet och året därefter med ytterligare två procentenheter. Nedsättningen blir därmed totalt 8 % år 2001. Enligt motionärerna minskar förslaget statens inkomster för år 1999 med 1 470 miljoner kronor.

I motion Fi210 yrkande 27 begärs att riksdagen godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster för budgetåret 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen.

Folkpartiet liberalerna

Folkpartiet anser att de lagstadgade arbetsgivaravgifterna skall sänkas med fem procentenheter inom den privata tjänstesektorn fr.o.m. den 1 januari 1999. Förslaget minskar enligt motionärerna statens inkomster med 9,9 miljarder kronor. Motsvarande sänkning genomförs för egenföretagare och innebär en minskning med 350 miljoner kronor. Liknande yrkanden återfinns i Folkpartiets motioner Sk308 yrkande 3 och A811 yrkande 9.

I motion Fi211 yrkande 4 begärs att riksdagen godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster för budgetåret 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen.

Utskottets bedömning

Utskottet konstaterar dels att riksdagen beslutat om en ny struktur för socialavgifterna fr.o.m. år 1999 (bet. 1997/98:FiU1, rskr. 1997/98:35), dels att införandet av det nya ålderspensionssystemet har inneburit väsentliga förändringar av avgifterna fr.o.m. samma tidpunkt. I den förevarande budgetpropositionen föreslår regeringen inga ändringar såvitt avser socialavgifterna.

Vad gäller kraven från Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet om *sänkta arbetsgivaravgifter* konstaterar utskottet att den nedsättning av socialavgifterna som redan gäller innebär en nedsättning med fem procentenheter på lönesummor upp till 852 000 kr för arbetsgivare respektive 180 000 kr för egna företagare. Utskottet finner inte skäl att förorda ytterligare avgiftssänkning, vare sig genom en höjning av lönesumman eller genom en generell sänkning av avgifterna.

Utskottet godtar, såvitt avser här behandlade socialavgifter och allmän pensionsavgift, regeringens beräkning av statsbudgetens inkomster för budgetåret 1999. Utskottet avstyrker i motsvarande delar motionerna Fi209 yrkande 4, Sk309 yrkande 7, Fi210 yrkande 27, Sk306 yrkande 3, Fi211 yrkande 4, Sk308 yrkande 3 och A811 yrkande 9.

Vad därefter gäller frågan om ett kommunalt *grundavdrag* på 10 000 kr per barn och år i stället för en senare höjning av barnbidraget liksom frågan om en rätt till avdrag för styrkta barnomsorgskostnader kombinerat med ett återinförande av vårdnadsbidraget anser utskottet att en höjning av barnbidragen med dess omfördelande effekter och stora träffsäkerhet är att föredra framför de i motionerna förordade alternativen. De aviserade höjningarna kommer enligt utskottets mening att innebära behövliga förbättringar av det ekonomiska stödet till barnfamiljerna.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Fi208 yrkande 7 och Fi209 yrkande 4 i denna del.

Utgifter på och vid sidan av statsbudgeten

Ålderspensionsreformen fr.o.m. år 1999 medför betydande omfördelningar av inkomster och utgifter mellan bl.a. statsbudgeten och Allmänna pensionsfonden. AP-fondens roll ändras till att enbart finansiera inkomstrelaterade ålderspensioner (utom premiepensionsdelen). Finansieringsansvaret för

tilläggspension i form av förtids- och efterlevandepension överförs därför till statsbudgeten. Genom ålderspensionsreformen har också införts en statlig ålderspensionsavgift, som belastar olika anslag på statsbudgeten.

Dessa förändringar medför en ökad belastning på statsbudgeten. Mot den bakgrunden har riksdagen beslutat att det skall ske en kompenserande överföring av medel från AP-fonden till staten med 45 miljarder kronor såväl år 1999 som år 2000. Inriktningen är att det därefter skall ske en engångsvis överföring av ett större belopp. Storleken på detta belopp har ännu inte fastställts men i budgetpropositionen görs ett beräkningstekniskt antagande om en överföring på 235 miljarder kronor per den 1 januari 2001. Detta antagande är baserat på förutsättningen att den totala kompensationen av statsbudgeten skall uppgå till 350 miljarder kronor, vilket vid dagens räntenivå reducerar statens räntebetalningar med knappt 20 miljarder kronor per år.

Med anledning av det antagande som görs i budgetpropositionen om överföringens storlek år 2001 vill utskottet hänvisa till att frågan om den finansiella infasningen av ålderspensionssystemet behandlats i utskottets betänkande 1997/98:SfU13 (s. 124–128). Utskottet instämde där i att effekterna av den nya strukturen för fördelning av finansieringsansvaret mellan AP-fonden och statsbudgeten bör kompenseras genom en överföring från AP-fonden. Utskottet instämde också i att överföringen borde göras som en engångsvis överföring. Utskottet angav att en engångsöverföring på 333 miljarder kronor hade diskuterats i departementspromemorian AP-fonden och det reformerade ålderspensionssystemet (Ds 1998:7) samt att beräkningarna i 1998 års ekonomiska vårproposition utgick, förutom från en övergångsvis överföring på sammanlagt 90 miljarder kronor, från en engångsvis överföring år 2001 om 235 miljarder kronor. Utskottet ansåg att den närmare storleken av överföringen bör utredas ytterligare och samtidigt som förslag till regler för broms av indexering utformas. Utskottet anförde att det är viktigt att fonden lämnas kvar i sådan storlek att den kan fylla sin funktion som buffert i ålderspensionssystemet utan att en broms för indexering skall behöva bli för hård. I betänkandet angavs att enligt utskottets mening kommer detta att vara av stor betydelse för förtroendet för det nya pensionssystemet.

I övrigt tillstyrker utskottet regeringens förslag till utgiftsramar för budgetåret 1999 och förslagen till preliminär fördelning av utgifterna för budgetåren 2000 och 2001 vad avser utgiftsområdena 8 Invandrare och flyktingar, 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom samt 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn. Utskottet avstyrker därmed motionerna Fi208 yrkandena 8–10, Fi209 yrkandena 5 och 6, Fi210 yrkandena 3 och 26, Fi211 yrkandena 5 och 6 samt Fi212 i dessa delar.

Utskottet har inget att erinra mot regeringens beräkning av utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Utskottet avstyrker i denna del motion Fi212.

Stockholm den 10 november 1998

På socialförsäkringsutskottets vägnar

I beslutet har deltagit: Berit Andnor (s), Bo Könberg (fp), Margit Gennser (m), Maud Björnemalm (s), Anita Jönsson (s), Ulla Hoffmann (v), Rose-Marie Frebran (kd), Ulf Kristersson (m), Mariann Ytterberg (s), Lennart Klockare (s), Ronny Olander (s), Carlinge Wisberg (v), Göran Lindblad (m), Kerstin-Maria Stalín (mp), Birgitta Carlsson (c) och Björn Leivik (m).

Avvikande meningar

1. Margit Gennser, Ulf Kristersson, Göran Lindblad och Björn Leivik (alla m) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden bort ha följande lydelse:

Statsbudgetens inkomster

Utskottet, som inte föreslår några förändringar såvitt avser socialavgifterna, anser att regeringens aviserade förslag om höjningar av barnbidraget fr.o.m. år 2000 respektive år 2001 bör avvisas till förmån för ett kommunalt grundavdrag på 10 000 kr per barn och år. Detta grundavdrag bör införas redan år 1999. Utskottet accepterar dock den aviserade höjningen av flerbarnstilläggen. Vidare anser utskottet att vårdnadsbidraget skall återinföras kombinerat med en rätt till avdrag för styrkta barnomsorgskostnader.

Enligt utskottet kan förslaget om grundavdrag beräknas minska statens inkomster år 1999 med 4,97 miljarder kronor och förslaget om avdrag för barnomsorgskostnader med 200 miljoner kronor. Med det anförda tillstyrker utskottet motion Fi208 yrkande 7.

Utgiftsområdena 8, 10–12 samt ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Utskottet tillstyrker förslagen i motion Fi208 yrkandena 8–10 rörande utgiftsområdena 8, 10, 11 och 12.

2. Rose-Marie Frebran (kd) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden bort ha följande lydelse:

Statsbudgetens inkomster

Utskottet anser att arbetsgivaravgifterna bör sänkas med 10 procentenheter på lönesummor upp till 900 000 kr per år. För egenföretagare bör egenavgiften sänkas med 10 % på ett underlag om 250 000 kr per år. Förslaget gäller alla företag (arbetsgivare) men gynnar främst småföretagen. De mindre företag som i dag tvekar att nyanställa får med denna åtgärd klart förbättrade möjligheter att våga satsa på utveckling och nyanställningar. Den av utskottet föreslagna sänkningen innebär att statens inkomster minskar med 3,56 miljarder kronor. Utskottet anser att riksdagen, såvitt avser här behandlade socialavgifter och allmän pensionsavgift för budgetåret 1999, skall göra denna ändring i regeringens beräkning av statsbudgetens inkomster. Med det anförda tillstyrker utskottet motionerna Fi209 yrkande 4 i denna del och Sk309 yrkande 7.

Utskottet anser vidare att avdrag skall medges för styrkta barnomsorgskostnader med maximalt 10 % av basbeloppet per månad för barn mellan ett och tre år samtidigt som ett skattepliktigt vårdnadsbidrag införs. Enligt utskottet är detta en reform som innebär ett första steg mot ökad valfrihet och en jämnare fördelning av det offentliga stödet till barnomsorgen. Utskottet, som beräknar att förslaget om avdragsrätt minskar statens inkomster med 400 miljoner kronor, tillstyrker motion Fi209 yrkande 4 i denna del.

Utgiftsområdena 8, 10–12 samt ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Utskottet tillstyrker förslagen i motion Fi209 yrkandena 5 och 6 rörande utgiftsområdena 8, 10, 11 och 12.

3. Birgitta Carlsson (c) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden bort ha följande lydelse:

Statsbudgetens inkomster

Enligt utskottets uppfattning behöver företagsklimatet i Sverige bli bättre. Skatter och avgifter på arbete måste sänkas för att skapa fler arbetstillfällen. En fortsatt sänkning av arbetsgivaravgifterna bör därför ske. Utskottet anser att sänkningen bör ske stegvis och inledas med ett första steg år 1999 genom att lönesummegränsen för nedsättningen med fem procentenheter höjs till 2 miljoner kronor. För egenföretagare höjs gränsen till 300 000 kr. År 2000 utökas nedsättningen av arbetsgivaravgifterna med en procentenhet och året därefter med ytterligare två procentenheter. Nedsättningen blir därmed totalt 8 % år 2001. Enligt utskottets beräkningar minskar förslaget statens inkomster för budgetåret 1999 med 1 470 miljoner kronor. Utskottet anser att riksdagen, såvitt avser här behandlade socialavgifter och allmän pensionsavgift

för budgetåret 1999, skall göra denna ändring i regeringens beräkning av statsbudgetens inkomster. Med det anförda tillstyrker utskottet motionerna Fi210 yrkande 27 och Sk306 yrkande 3.

Utgiftsområdena 8, 10–12 samt ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Utskottet tillstyrker förslagen i motion Fi210 yrkandena 3 och 26 rörande utgiftsområdena 10, 11 och 12.

4. Bo Könberg (fp) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden bort ha följande lydelse:

Statsbudgetens inkomster

Eftersom antalet nyanställningar inom den privata tjänstesektorn hålls tillbaka av det höga skatteuttaget på arbete anser utskottet att de lagstadgade arbetsgivaravgifterna skall sänkas med fem procentenheter inom hela denna sektor fr.o.m. den 1 januari 1999. Förslaget beräknas enligt utskottet minska statens inkomster med 9,9 miljarder kronor. Motsvarande sänkning genomförs för egenföretagare och innebär en minskning av statens inkomster med 350 miljoner kronor. Utskottet anser att riksdagen, såvitt avser här behandlade socialavgifter och allmän pensionsavgift för budgetåret 1999, skall göra denna ändring i regeringens beräkning av statsbudgetens inkomster. Med det anförda tillstyrker utskottet motionerna Fi211 yrkande 4, Sk308 yrkande 3 och A811 yrkande 9.

Utgiftsområdena 8, 10–12 samt ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Utskottet tillstyrker förslagen i motion Fi211 yrkandena 5–6 rörande utgiftsområdena 10, 11 och 12.

5. Kerstin-Maria Stalín (mp) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden bort ha följande lydelse:

Utgiftsområdena 8, 10–12 samt ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Utskottet tillstyrker förslagen i motion Fi212 rörande utgiftsområdena 10, 11 och 12, liksom beräkningen av utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.

Finansutskottets offentliga utfrågning med riksbankschefen om penningpolitiken

Tid: Fredagen den 13 november 1998 kl. 11.00–13.00

Lokal: Förstakammarsalen

Inbjuden

Riksbankschefen Urban Bäckström

Deltagande ledamöter

Jan Bergqvist (s), ordförande

Lars Tobisson (m)

Lisbet Calner (s)

Sonia Karlsson (s)

Fredrik Reinfeldt (m)

Sven-Erik Österberg (s)

Siv Holma (v)

Per Landgren (kd)

Peter Eriksson (mp)

Lena Ek (c)

Stefan Attefall (kd)

Camilla Dahlin-Andersson (fp)

Ordförande Jan Bergqvist (s): Jag vill hälsa er alla välkomna till finansutskottets utfrågning av riksbankschefen. Jag vänder mig också till er som följer utfrågningen via riksdagens talsvar. –

Jag vill särskilt säga välkommen till Urban Bäckström. Vi gör som vanligt, att du inleder med att gå igenom den ekonomiska situationen.

Urban Bäckström: Tack, herr ordförande! Ärade ledamöter av finansutskottet! Senast jag var här var i mars, och när vi då diskuterade penningpolitiken och utsikterna i världsekonomin såg läget, som vi bedömde det, litet annorlunda ut. Det har hänt en del sedan dess. Det är framför allt krisen i de framväxande marknaderna i Sydostasien, som till en början såg ut att vara en regional kris och ett problem av mindre natur. Men det som har hänt successivt under sommaren och hösten är att det har kommit att drabba industriländerna via det finansiella systemet. Det har gjort att det ekonomiska klimatet i västvärlden också har påverkats.

Jag tänkte först kort rekapitulera var vi befinner oss och vad som har hänt under de senaste åren.

På den första bilden som jag visar ser vi BNP-utvecklingen sedan början på 1980-talet. Vi ser hur ekonomin vänder uppåt under sommaren 1993. Det har gått ganska bra för svensk ekonomi. Vi har haft en tillväxtbana sedan dess på ungefär 3 % eller något mindre. Samtidigt har inflationen hållits på en låg nivå. 3 % tillväxt är ungefär i takt med uppgången under loppet av 1980-talet, men det är väsentligt mer än de 2 % som vi hade sammantaget under 1970- och 1980-talen i genomsnitt per år. Det är mer än vad ekonomin långsiktigt klarar av utan att inflationen stiger.

På den andra bilden ser vi KPI och den underliggande inflationen. En förklaring till att inflationen ändå har hållit sig nere under den här perioden är att det har funnits ledig kapacitet i ekonomin. Det beror dels på att uppgången startade från en djup lågkonjunktur, dels på att tillväxten i ekonomins kapacitet har varit stor under perioden. Men det är också någonting annat som har hänt, och det är att inflationsförväntningarna, dvs. vad allmänheten föreställer sig om den framtida inflationen – det påverkar löneförhandlingar och annat – har växlats ned till inflationsmålet successivt under den här perioden. Det har hjälpt till att hålla inflationen låg. Under vissa perioder, och speciellt under senare år, har vi haft en typ av tillfälliga prisrörelser, som lett till att den årliga genomsnittliga förändringen av konsumentprisindex har hamnat strax under den nedre bandgränsen för inflationsmålet.

Vad som menas med temporära priseffekter och hur penningpolitiken bör reagera på dem diskuterade jag ganska ingående här i mars. Låt mig bara repetera att vår uppfattning är att om inte de långsiktiga eller medelfristiga inflationsförväntningarna påverkas bör de tillfälliga prisrörelserna spela en

underordnad roll i penningpolitiken. Det spelar ingen roll om det är nedåt eller uppåt. Skulle man anlägga ett motsatt synsätt skulle det kräva rätt drastiska förändringar av penningpolitiken som skulle kunna destabilisera sysselsättningen och produktionen. Det är självfallet inte önskvärt.

Bara för att illustrera detta kan man tänka sig att det teoretiskt sett skulle vara en enkel sak för oss att drastiskt höja räntorna för att få upp KPI till målet. Om vi från Riksbankens sida drastiskt höjer räntorna drar det med sig boenderäntorna upp och ökar kostnaderna för egnahemsägare, och KPI går upp. Var och en inser att det inte är en särskilt klok penningpolitik, utan att det skulle leda till stor instabilitet i den reala ekonomin att dra upp räntorna på det viset.

Man måste komma ihåg, även om det här naturligtvis är ett problem, att det finns stora fördelar med att formulera målet för penningpolitiken i termer av konsumentprisindex. Det är ett mått som de allra flesta i vårt land känner till. Samtidigt är det ett problem – inte minst för finansutskottets ledamöter – att utvärdera penningpolitiken i efterhand. Frågan är då: Har penningpolitiken varit för stram, eller har den varit för expansiv? KPI-måttet gör att utvärderingen försvåras, eftersom det också innehåller information om de temporära effekterna.

Det här är en fråga som blir än viktigare om det förslag som nu ligger på riksdagens bord går igenom och Riksbanken får en mer självständig ställning. För mig är det också ett problem att använda en målvariabel som konsumentprisindex och ständigt komma tillbaka till finansutskottet och peka på tillfälliga faktorer som har påverkat KPI i oönskad riktning. Det är naturligtvis inte idealiskt.

Samtidigt måste vi komma ihåg att det inte tillhör vanligheterna att de temporära effekterna är så här stora. De hänger till övervägande del samman med den kraftiga förbättring av förtroendet för svensk ekonomi i stort som vi har sett under senare år. När vi växlar ned från en höginflationsregim till en låginflationsregim följer en väldig massa anpassningar i ekonomin som gör att vi får den här typen av effekter. Ett exempel på detta är boenderäntorna, som för några år sedan låg på 13–14 % och i dag är nere på 5–6 %. Det är klart att det ger stora priseffekter. Vi får hoppas att det inte är så ofta som vi kommer upp till 14 % och tvingas ta i ordentligt för att få en anpassning nedåt till den här nivån. Jag tycker inte att problemet med en målformulering i termer av konsumentprisindex skall överdrivas. Vi har från Riksbankens sida bett Statistiska centralbyrån att samtidigt som de publicerar konsumentprisindexsiffrorna också publicera olika mått på den underliggande inflationen. Därmed är det lättare att försöka fånga de temporära effekterna.

Diagrammet på bilden illustrerar storleksordningarna. Den blå stapeln är genomsnittet för konsumentprisindex under respektive år. För 1998 är det fram t.o.m. oktober. Den gröna stapeln symboliserar ett mått på underliggande inflation där ränteeffekten är borttagen och där indirekta skatteförändringar under den här perioden är borttagna, dvs. riksdagsbeslut om t.ex. budgetsanering och annat. Här har vi en markant effekt 1998, eftersom riksdagen först beslutade att höja cigarettskatten och sedan beslutade att sänka den. Då får man nästan en dubbel effekt. Vi har motsvarande när det gäller

fastighetsskatten. Först beslutades det att höja den och sedan att sänka den. Det här får stora KPI-effekter.

En annan sak som har påverkat när vi fått den starka förtroendeförbättringen är att kronan stärktes rejält 1995 och 1996. Då får man successivt effekter på importpriserna som gör att man får avvikelser mellan den inhemskt underliggande inflationen och konsumentprisindex. När det gäller den inhemska underliggande inflationen är det inte bara räntor och indirekta skatter som är borta, utan det är också importpriseffekterna.

Min och Riksbankens slutsats är att vi har haft en god grad av måluppfyllelse under den här perioden, även om de temporära effekterna naturligtvis formellt sett har lett till att vi har underskridit målet. Men jag tror att utskottets ledamöter delar min bedömning att det inte hade varit önskvärt att Riksbanken, när vi sett de här effekterna komma, kraftigt skulle ha dragit upp räntorna för att få upp boenderäntorna och därmed få upp konsumentprisindex ökningstakt.

Även om tillväxten har varit bra under de år som har gått sedan ekonomin vände uppåt sommaren 1993 är det kanske inte den föreställning som finns utbredd i landet. Ett skäl till det tror jag hänger samman med att arbetslösheten fortfarande är väldigt hög. Kurvorna på den tredje bilden – jag ber utskottets ledamöter notera att det är två axlar, där sysselsättningen mäts på den högra och BNP mäts på den vänstra – tyder på att sysselsättningen inte i första hand beror på en för låg efterfrågan eller en för låg tillväxtpotential. Jag betonar *i första hand;* det finns den typen av problematik också, men det är inte efterfrågebilden som är problemet.

En del av sysselsättningsproblemet under de senare åren är naturligtvis att det i första hand är kapitalintensiva industrier eller företag som har vuxit sedan ekonomin vände sommaren 1993. Den mer balanserade utveckling som vi är på väg mot när även inhemska sektorer växer kommer naturligtvis att påverka sysselsättningsutvecklingen i positivare riktning. Det är sannolikt också så att problemet med den svaga sysselsättningsutvecklingen ligger på ett djupare plan. Svenskt näringsliv i stort, med den struktur som har kommit att utvecklas över decennierna, har under väldigt lång tid valt att bedriva sin produktion med en relativt sett större insats av kapital, dvs. investeringar, än arbetskraft. Det här är någonting vi ser sedan lång tid tillbaka i svenskt näringsliv. Det är naturligtvis en väldigt positiv sak, därför att det driver upp ett utrymme för löneökningar. Men i ett läge när man har en svag sysselsättningstillväxt och en stor arbetslöshet behöver man i en ekonomi ett större inslag av sysselsättningsintensiv produktionsökning.

Det faktum att olika länder skiljer sig åt när det gäller sysselsättningsutvecklingen runt om i världen beror ofta inte på att de har en väldigt mycket högre tillväxt eller en väldigt mycket högre efterfrågeutveckling, utan det beror ofta på hur produktionsprocessen som helhet är upplagd, om den är sysselsättningsintensiv eller om den är kapitalintensiv. Om ett land samtidigt har en god efterfrågeutveckling och en god tillväxt, som vi har haft i Sverige under de senaste åren, och samtidigt har en svag sysselsättningsutveckling är det en indikation på att det finns strukturella problem med i bilden. Nu är vi i Sverige inte ensamma om att ha vad man brukar kalla *jobless growth*, utan

det finns många länder ute i Europa – men inte alla – som har samma fenomen.

Jag har velat peka på det här, därför att i diskussionen finns det ibland föreställningar om att Riksbanken kan påverka sysselsättningsutvecklingen. Ja, det kan vi naturligtvis göra när det gäller produktionen, men om produktionen inte innehåller någon sysselsättningstillväxt finns inte den möjligheten; då är det ett problem som ligger på ett djupare plan.

För ett år sedan, när jag var här i utskottet i oktober, fanns det många tecken på att svensk ekonomi skulle fortsätta att växa i snabb takt. Samtidigt gjorde vi bedömningen att kapacitetsutnyttjandet gradvis skulle öka de närmaste åren, och det skulle så småningom driva fram en del flaskhalsproblem och leda till en acceleration av inflationstakten. Den bedömning vi då gjorde var att krisen i Asien i och för sig förväntades leda till en viss dämpning av inflationstrycket, men inte i tillräcklig utsträckning.

Vi bedömde att varningslamporna blinkade, och Riksbanken gjorde därför en omläggning av politiken. Vi höjde reporäntan i december förra året från 4,10 till 4,35 %.

När jag beskrev den då planerade omläggningen av penningpolitiken här i utskottet talade jag om att det var en rörelse från en expansiv till en neutral penningpolitik snarare än en kontraktiv åtstramning av penningpolitiken. Med en del utskottsledamöters hjälp formulerade vi det tillsammans så att det handlade om att få ekonomin att färdas med den hastighet som ekonomins struktur medger, inte om att stanna färden. Tanken var att genom en gradvis omläggning av politiken skulle tillväxttakten anpassas till den långsiktigt hållbara banan. Vi skulle då inte få kapacitetsproblem och heller inte någon acceleration av inflationen. Tanken var att göra en liten räntehöjning i ett tidigt skede i stället för att tvingas till en mer drastisk åtstramning senare.

När vi sedan kom med inflationsrapporten i december 1997 hade vi i och för sig ett riskscenario som talade för en möjlig lägre inflation än i huvudscenariot. Vi pekade på Asienkrisen och en risk för att den skulle förvärras.

Det som sedan kom att hända vet vi alla. Effekterna av Asienkrisen blev större, och vi reviderade våra prognoser under våren. Jag antar att andra gjorde det också, liksom utskottet i sina bedömningar. Det ledde fram till att vi höll reporäntan oförändrad under den perioden. När vi sedan kom fram till juni reviderade vi ned inflationsriskerna, och vi publicerade en inflationsrapport med en prognos på ett till två års sikt baserad på oförändrad reporänta som innebar en prisstegringstakt under målet på 2 %. I linje med vår handlingsregel justerade vi ned reporäntan från 4,35 till 4,10 % i början av sommaren.

När vi sedan kom fram till september konstaterade vi att den realekonomiska bilden fortfarande såg ganska bra ut, men vi pekade mer och mer på riskerna. Bilden komplicerades en hel del av att kronan försvagades markant, vilket skulle kunna påverka inflationen i motsatt riktning. Vi har förstås ingen målsatt nivå för kronans kurs, men den måste ändå vägas in som en faktor bland andra i bedömningen av den framtida inflationen.

Från penningpolitisk horisont är det inte importprisutvecklingen som är den mest intressanta. Om inflationsförväntningarna är stabila är ju det en typ

av temporär effekt, som jag pekade på i diagrammet, fast den går åt andra hållet. I linje med det resonemanget är det inte primärt den effekten som vi är intresserade av, utan det är inflationseffekten som en lägre värderad krona ger, via ökad konkurrenskraft och ökad export och därmed ökat resursutnyttjande som är det centrala.

Det var inte bara en turbulent miljö på de finansiella marknaderna. Vi stod också inför ett riksdagsval. Därmed var det svårt att bilda sig en uppfattning om den kommande finanspolitiska uppläggningen. Det inverkade självfallet också på vår vilja att avvakta förloppet något, så att vi kunde göra en klarare bedömning av inflationsutsikterna.

Under hösten tilltog den finansiella oron, som jag nyss var inne på. Vad som har hänt är den ryska betalningsinställelsen i mitten av augusti. Problemen i den amerikanska *hedge*-fonden *Long Term Capital Management* uppdagades i slutet av september och bidrog till en markant ökning av nervositeten på de finansiella marknaderna. Vi upplevde också ganska snabba fall av aktiekurserna. I Sverige föll de från mitten av juli fram till oktober med nästan 40 %. Allt det här, med den finansiella aspekten, som utlöstes av Asienkrisen slog successivt in på världsekonomin och har påverkat exportefterfrågan men kan också – vi ser vissa tecken på det – leda till ökad försiktighet hos konsumenter och företagare i den industrialiserade västvärlden.

Problemen med *hedge*-fonden *Long Term Capital Management* väckte farhågor om en betydligt allvarligare risk, som inte tidigare diskuterats i någon större utsträckning. Det är den risk som innebär att bankerna i västvärlden skulle bli så försiktiga med sin kreditgivning att det i sig skulle förlama världsekonomin. När bankerna försöker dra ned på sin exponering och minska sina balansräkningar – och de har globalt sett varit inne i en sådan fas under oktober, för att undvika kreditförluster – minskar möjligheterna att få tillgång till lånekapital. Det kan, om rädslan blir alltför stor, komma att drabba även goda låntagare och därmed påverka den totala aktivitetsnivån i världsekonomin mer eller mindre allvarligt. Ett tecken på den annalkande kreditåtstramningen var att ränteskillnaderna mellan låntagare med hög respektive lägre kreditvärdighet visade sig ha ökat på marknaden efter sommaren.

Den finansiella krisen bedömdes på detta sätt få negativa reala effekter. Prognosmakare världen runt, inklusive i Sverige, ändrade sina bedömningar och reviderade ned tillväxt- och inflationsutsikterna. Det gjorde också Riksbanken.

Bedömningen att tillväxten i omvärlden blir svagare än vad vi tidigare har räknat med ledde oss till slutsatsen att inflationen skulle komma att underskrida målet om reporäntan hölls oförändrad. Den bakomliggande analysen är då att resursutnyttjandet blir lägre och därmed också inflationstrycket. Det finns flera tecken, som har visat sig i statistiken, på att svensk ekonomi svalnar av något. Det är t.ex. nettoexporten, som har försvagats. Vi har sett en lageruppbyggnad, och en del av den är sannolikt ofrivillig. Dessutom finns det tendenser att utlåningen till företagen har ökat i något långsammare takt. Några tecken finns också på att den finansiella oron har påverkat hushållens

framtidstro i en viss negativ utsträckning, och det kan påverka privat konsumtion.

De här dämpande effekterna bedömde vi skulle komma att få större effekter på inflationsutvecklingen framöver än den stimulans som kommer från en svagare kronkurs. Mot den bakgrunden beslutade Riksbanken att sänka reporäntan med 25 räntepunkter till 3,85 % den 3 november.

Jag kanske bör påpeka att vår nedrevidering av efterfrågebilden och inflationsutsikterna inte innehåller någon dramatik, men revideringen är ändå tillräcklig för att påverka våra arbetsbetingelser.

För att öka handlingsfriheten i penningpolitiken beslutade fullmäktige i går att sänka den s.k. räntekorridoren. Det är inom den korridoren som reporäntan löper. Sänkningen uppgick till en halv procentenhet, till 3,25 % på inlåningsräntan och till 4,75 % på utlåningsräntan.

Oron för en ofrivillig neddragning av kreditgivningen – och de allvarliga konsekvenser det skulle få – har inneburit att centralbankerna runt om i världen har skärpt bevakningen av det finansiella systemet. För vår del har det inneburit kontakter med de stora bankerna och en ökad bevakning av deras finansieringssituation, framför allt i utländsk valuta. Det har vi gjort i samarbete med Finansinspektionen.

Den slutsats som vi har dragit är att banksystemet i Sverige förefaller att i stort vara stabilt. Det är den slutsats som fullmäktige också drog i årets andra finansmarknadsrapport, som vi publicerade och offentliggjorde i går. Utlåningen från svenska banker till de mest drabbade länderna är relativt liten. För säkerhets skull har bankerna byggt upp likviditetsreserver i det fall situationen på den internationella marknaden skulle förvärras framöver. Det verkar som om kreditgivningen på den svenska marknaden så här långt inte har påverkats negativt. Vi har inte heller fått några indikationer på att man skulle vilja göra det framöver.

Vad vi har sett under den senaste tiden är en viss dämpning av den globala finansoron. Om det är ett tecken på det lugn som brukar inställa sig när man befinner sig mitt inne i ett lågtryck är svårt att säga i dag. Det är svårt att bedöma om den internationella finansiella oron kommer tillbaka, eller om lågtrycket har dragit bort och det lugn som vi nu upplever är en återgång till det mer normala. Vad vi gör på Riksbanken är att fortsätta att analysera och följa utvecklingen i banksystemet med en förhöjd beredskap till dess att vi känner en större trygghet att situationen har stabiliserats.

Det som har skett på den internationella arenan har påkallat åtgärder av kortsiktig natur för att skapa förutsättningar för det globala finanssystemet att kunna fullgöra sin uppgift. På längre sikt måste arbetet inriktas på att skapa ett internationellt regelverk och system som begränsar – och helst helt förhindrar – risken för att den här typen av kriser vi har sett under hösten över huvud taget kan uppkomma. Det som nu har hänt ute i världen visar på tydliga brister i det globala finanssystemets sätt att fungera. Nu skall vi i Sverige inte slå oss för bröstet, därför att vi har precis gått igenom en mycket svår bankkris. Men det visar sig att den typen av problem som vi levde igenom har uppträtt runt om i världen och också har påverkat hela det globala systemet. Men när det är sagt är det också viktigt att komma ihåg att frihandel på det finansiella området med allra största sannolikhet ger oss betydande

välfärdsvinster, precis som fallet är när det gäller fri handel med varor och tjänster när systemet fungerar som det skall.

För att komma till en avslutning kan jag säga att det senaste årets händelser på olika sätt visar på de villkor som råder för prognoser och bedömningar om framtiden i största allmänhet och för penningpolitiken med inflationsmål i synnerhet; att utifrån en rad indikatorer försöka bilda sig en bestämd uppfattning om den framtida utvecklingen. Tyvärr kan inte vi i centralbankerna vänta och avvakta fullständig information innan vi agerar, eftersom våra åtgärder då skulle få full effekt för sent. Vi kan alltså inte vänta tills alla pusselbitar faller på plats. Det gör att det kan se ut som om vi i efterhand har gjort felbedömningar, vilket man naturligtvis kan säga att den räntehöjning som vi gjorde i december förra året var. Men med den information vi hade då bedömer jag det som viktigt att vi gjorde den räntehöjningen, eftersom vi kontinuerligt och med stor tydlighet skall följa den tankeram som vi arbetar efter. Dessutom är det så, att om vi väntar tills vi får full information får vi en penningpolitik där vi måste ta i med större åtgärder. Det kan leda till en instabilitet i ekonomin som inte är önskvärd.

Asienkrisen med dess förlopp och spridning till industriländerna är en händelse som har fått större effekter än vad vi tidigare räknat med. Jag kan givetvis inte utesluta att det kan komma att krävas ytterligare justeringar av penningpolitiken i den riktning som vi nyss har gjort för att vi skall nå inflationsmålet på ett till två års sikt. Det är helt enkelt så att en svagare utveckling i omvärlden påverkar även förhållandena här hemma i svensk ekonomi.

Ordföranden: Vi tackar Urban Bäckström för inledningen och går över till frågor.

Sonia Karlsson (s): Herr ordförande! I sin inledning nämnde riksbankschefen Urban Bäckström att Riksbanken får en självständigare ställning om riksdagen så beslutar. I propositionen om Riksbankens ställning sägs att Riksbanken utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet bör stödja målen för den allmänna ekonomiska politiken i syfte att uppnå hållbar tillväxt och hög sysselsättning. Mot den bakgrunden skulle jag vilja veta lite mer om hur riksbankschefen ser på hur stort sambandet kan vara mellan tillväxt och räntesänkning. Jag noterar att Urban Bäckström har nämnt att Riksbanken har sänkt reporäntan två gånger i år.

Min fråga gäller i vilken utsträckning en ytterligare räntesänkning skulle kunna bidra till ytterligare tillväxt.

Urban Bäckström: Det är riktigt att det står så i propositionen. Inflationsmålet beslutades i januari 1993. Nu är det så väl ordnat att tanken är att man skall arbeta symmetriskt. Det vill säga att det är lika viktigt att undvika att man får för hög inflation som att man får för låg inflation. Vi har kommit till en fas där vi har ställt in förväntningarna. De allra flesta i vårt land tror att inflationen för ganska lång tid framöver kommer att hålla sig kring 2 %. Då

är det i mycket resursutnyttjandet i ekonomin som bestämmer inflationstrycket.

Därmed blir efterfrågeutvecklingen och resursutnyttjandet den andra sidan av myntet. Det är någonting som i allra högsta grad återspeglas av vår analys under just denna höst. När efterfrågeutvecklingen utomlands mattas påverkar det efterfrågeutvecklingen här hemma. Därmed påverkas inflationsutsikterna nedåt. När vi då sänker räntan, eftersom vi riskerar att komma under målet, är innebörden att efterfrågeutvecklingen här hemma blir bättre än vad den annars skulle ha varit.

Genom att formulera och arbeta efter ett symmetriskt inflationsmål beaktar man den typen av effekter som Sonia Karlsson tar upp.

Sonia Karlsson (s): Det som Urban Bäckström svarade var mer en allmän synpunkt. Jag förstår att det kan vara svårt att beräkna, men finns det några exakta siffror? Jag vet att Riksbanken har skaffat sig väldigt goda analysmetoder och också ökade resurser för att kunna göra sådana ekonomiska beräkningar. Jag undrar om riksbankschefen skulle kunna diskutera detta lite mer utförligt.

Urban Bäckström: Vad vi har talat om är att det i varje fall inte så här långt är fråga om några dramatiska revideringar. Vi har talat om en revidering nedåt av OECD-tillväxten med ungefär en halv procentenhet jämfört med de siffror som vi hade i inflationsrapporten – 2–2,5 % – till kanske 1,5–2 % i OECD-området. Det slår in på svensk ekonomi. Jag är inte beredd att nu redovisa några mer exakta prognoser.

Det är naturligtvis avgörande när man väljer att göra en prognos hur politiken fram till dess har bedrivits. Vi talar om effekter nästa år och året därpå. Men det är klart att en reporäntesänkning med 25 punkter, som vi har gjort, kommer att ha en viss effekt på efterfrågutvecklingen i svensk ekonomi nästa år.

Lars Tobisson (m): Herr ordförande! Jag skulle vilja börja med utgångspunkten att Riksbanken, när man lade fram sin inflationsrapport i september, räknade med en produktionsutveckling i Sverige i en takt av styvt 3 %. Av den redogörelse riksbankschefen nu gav föreföll det i alla fall mig som om man är inställd på att aktivitetsnivån 1999 kommer att behöva dras ned längre än de 2,5 % som Konjunkturinstitutet och regeringen nu är inne på. Jag noterade också att riksbankschefen inte blåste faran över för de internationella finansmarknaderna utan med liknelsen om lågtrycket föreföll räkna med att det kan bli lika mycket trassel framöver som det redan har varit.

Nu är ju Riksbankens mål att värna penningvärdet. Ett hot kan vara att finanspolitiken inte är tillräckligt stram. Det får vi här i riksdagen se till att den blir. En annan påverkansfaktor som ligger riksbankschefens ämbetsområde närmare är kronkursen. Vi har sett att den har varit fortsatt svängig under hösten. Den försvagades markant vid tiden för valet och dagarna därefter. Sedan var det en återhämtning. Nu har den åter gått ned. Jag vet inte vad

dagssiffran är, men den står i uppemot 130 på TCW-index. Det skapar en risk inte bara för en importerad inflation, utan det berör också vår möjlighet att införa euron. Man kommer inte ifrån att det är ett politiskt faktum att vi underkändes vid prövningen i våras inte bara därför att vi inte deltagit i ERM, utan också därför att kronan i praktiken inte visat stabilitet.

Jag skulle vilja fråga kring kronkursen, som jag tycker är intressant i detta perspektiv. För det första undrar jag om riksbankschefen anser att kronkursen utgör ett problem från penningvärdessynpunkt. Det fanns formuleringar här som tydde på att importpriserna inte spelar så stor roll under vissa förutsättningar.

För det andra undrar jag om Riksbanken räknar med att kronan blir en än mer perifer valuta efter eurons genomförande vid årsskiftet, och därmed kanske utsatt för risk för ännu större volatilitet.

I höst har det förekommit att Riksbanken har gått in med interventioner. Är det någonting som riksbankschefen räknar med kan bli behövligt i än större utsträckning i fortsättningen? Det var den tredje frågan.

Den fjärde gäller vad som skulle hända med kronkursen om Sverige politiskt gav klartecken för införande av euron i landet. Jag utgår ifrån att det skulle ske en förstärkning, men jag skulle gärna vilja höra riksbankschefens bedömning av detta.

Den femte och sista frågan gäller vilken nivå riksbankschefen räknar med att vi måste komma till vad gäller kronkursen mätt i ecuindex för att bli insläppta i ERM till en början och sedan EMU.

Urban Bäckström: Det var många frågor, Lars Tobisson. Det är klart att det inte finns någon centralbank eller centralbankschef som tycker om att se att valutan försvagas i snabb takt. Vi har haft sådana perioder under hösten. Det är väl helt klart, även om jag inte vill ge mig in på att ange några nivåer, att kronkursen nu t.ex. inte återspeglar fundamentala faktorer i svensk ekonomi. Men här kommer brytpunkten. Vad är det för politik som Riksbanken för? Är det en politik som syftar till fast växelkurs, eller är det en politik som syftar till att hålla nere inflationen på 2 %? Det är det senare. Vi har ett inflationsmål. Det är inte växelkursstabiliteten i sig som är det viktiga för oss, även om vi skulle önska att kronan utvecklades mer stabilt. Det är inflationen.

Växelkursen och kronans utveckling kommer in som *en* komponent i bedömningen av inflationsutsikterna. Om inflationsutsikterna pekar på att vi överskrider målet går räntan upp. Pekar de på att vi går under målet går räntan ned. Detta är viktigt att säga, så att det inte finns någon baktanke om att det är fast växelkurs som vi arbetar efter.

Sedan är det en helt annan sak att det kan finnas vissa nervösa lägen då kronan rör sig väldigt snabbt på grund av att marknaderna präglas av stark finansiell turbulens, dvs. nervositet i marknaden. Då kan det finnas skäl – vi har gjort det en gång under hösten – att gå in och göra en intervention för att markera att det finns risker åt båda håll. Det är inte för att markera att nivåer är viktiga för oss, utan det är för att markera att det går väl fort. Har ni funderat över om kronans värde skall förändras så snabbt som sker? Under just den period när vi gjorde interventioner hade det skett en mycket snabb rörelse.

Det gäller att vi ser distinktionen mellan rörlighet och nivåer. Nivåer spelar ingen roll för oss annat än när det gäller vår inflationsbedömning. Det är rörelsen som under vissa omständigheter kan påverka oss när det gäller att intervenera.

Be mig inte, Lars Tobisson, att göra några kommentarer kring eventuellt framtida agerande på det området. Hela mekanismen bygger på att vi agerar om vi finner det lämpligt. Be mig inte att ställa det ena eller det andra i utsikt. Det är någonting som finansiella aktörer vaktar väldigt noga på och försöker tjäna pengar på.

Efter årsskiftet kommer mycket riktigt euron. Vi har gjort en bedömning av hur detta kan komma att påverka kronans ställning. Om vi bedriver prisstabilitetsinriktad politik från Riksbankens sida och om det finns förtroende för budgetpolitiken kommer det över tiden också att leda till en stabil krona. Jag kan naturligtvis inte utesluta kortsiktiga rörelser. Det förekommer nu, och det kan förekomma efter årsskiftet. Men fundamentala värderingsfaktorer kommer ändå alltid förr eller senare in i bilden. Så tror jag att det blir även då euron existerar.

Vad skulle hända om Sverige deklarerade att vi skulle gå in i ERM? Då tror jag att kronan skulle stärkas betydligt, eftersom man förväntar sig att de fundamentala faktorerna kommer att få betydelse för den centralkurs kronan får. Som jag nyss sade gör jag bedömningen att kronan nu helt klart är värderad på ett sätt som inte stämmer med fundamentala faktorer.

Inte heller när det gäller en eventuell nivå för ett ERM-medlemskap och vad en sådan eventuell förhandling skulle hamna på vill jag ange vad jag personligen tycker. Det saknar kanske betydelse. Frågan har heller inte diskuterats i fullmäktige med tanke på att den är hypotetisk. Även här vill naturligtvis olika aktörer på den finansiella marknaden gärna höra någonting för att kunna göra affärer. Därför vill jag gärna avhålla mig från att göra ens en bedömning i den frågan.

Lars Tobisson (m): Jag skall inte pressa fram några nivåer eller preciserade besked beträffande antalet interventioner i fortsättningen. Jag förstår att det inte går att kommentera. Ändå noterar jag förhållandet att man från Riksbankens sida jag vet inte hur länge har talat om att kronkursen inte svarar mot fundamentala värden i Sveriges ekonomi. Det är väl ett sätt att uttrycka att kronan är mer eller mindre permanent undervärderad. Jag kan inte komma fram till annat än att det enligt allmän ekonomisk teori bör leda till risker. Det kan alltså äventyra prisstabiliteten. Jag tyckte inte att riksbankschefen svarade riktigt på detta.

Efter den förra sänkningen av reporäntan har vi sett åtgärder; i går kom en, och dagens anförande tyder på att det kan gå vidare. Kommer en försvagning av kronan på det sätt som har skett hittills att motverka benägenheten från Riksbanken att föra den penningpolitik som man ändå tycker att man har anledning att göra med hänsyn till inflationsutsikterna, eller ligger det ett spöke i detta att kronan är fundamentalt undervärderad som håller nere möjligheterna att agera på den penningpolitiska sidan med räntevapnet?

Jag kan nöja mig med denna följdfråga, för jag tycker att det bör belysas mera.

Urban Bäckström: Riksbanken bedriver inte penningpolitik efter kortsiktiga fluktuationer på valutamarknaden. Vi måste bilda oss en uppfattning om hur dagsläget och kommande utveckling på ekonomins olika områden – naturligtvis inklusive valutamarknaden, men även inklusive efterfrågebilden – påverkar inflationen på ett till två års sikt. Därför är det inte kortsiktig utveckling som är det primära intresset för oss. Under hösten har vi frågat oss vilken bedömning vi har anledning att göra när det gäller den internationella tillväxten, den svenska utvecklingen och kapacitetsutvecklingen i svensk ekonomi. Vilken rimlig långsiktig bana kan man räkna med för växelkursen? Man väger ihop allt detta till en bedömning för inflationsutvecklingen, och så agerar vi därefter.

Sedan får vi i en rörlig växelkursmiljö leva med att valutan också fluktuerar lite grand. Det ser vi i andra länder som har rörlig växelkurs. Vi ser det i Storbritannien, i Kanada, i Nya Zeeland och i Australien, som också arbetar på liknande sätt som vi gör i Sverige med flytande växelkurs och inflationsmål.

Man skall också komma ihåg att man får en större stabilitet i de inhemska räntorna om man har rörlig växelkurs. Har man en fast växelkurs får man en större stabilitet i växelkursen, men en större instabilitet i de inhemska räntorna. Det är inte så att den volatilitet som ibland kan finnas på de finansiella marknaderna försvinner om man t.ex. går in i ERM. Den kan då i stället ta sig något annat uttryck. Detta är en avigsida av ett globaliserat finansiellt system som vi kan se klart. Precis som när det gäller andra faktorer finns det en del avigsidor, men det finns också stora fördelar. De får väl anses överväga, även om vi just nu identifierar att vi behöver skärpa reglerna för det globala finansiella systemet.

Siv Holma (v): Det är fler som har varit inne på målet för Riksbankens verksamhet. Det är att upprätthålla ett fast penningvärde och att stå oberoende gentemot den demokratiskt folkvalda riksdagen. Därutöver skall Riksbanken utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet stödja målet om hållbar tillväxt och hög sysselsättning.

Jag skulle vilja ställa följande frågor. Är det en riktig iakttagelse att Riksbanken är mer uppmärksam på att motverka inflation än deflation? Riksdagen har definierat låg inflation med en nivå. Det är alltså ett politiskt värderat mål. Detta mål är hårdare än t.ex. Tysklands. Hade man inte haft ett större handlingsutrymme när det gäller att sänka räntorna om inflationsmålet varit mjukare? Det skulle i sin tur ha gjort att målet hög sysselsättning hade kunnat nås på ett mycket bättre sätt än vad som har skett i dag.

Urban Bäckström: Första frågan gäller om vi är symmetriska eller asymmetriska. Den diskussionen har vi fört många gånger här i utskottet. Mitt svar är kategoriskt: Vi är symmetriska.

Den andra frågan gäller om vi har ett tuffare inflationsmål än Tyskland. Svaret är nej på den frågan. Man kan säga att ECB, som Tyskland nu går upp i, har ett tuffare mål än vad Riksbanken har. Jag tycker inte att man skall göra några stora poänger av detta när det gäller hur den praktiska penningpolitiken kommer att utformas. Vi har ett inflationsmål på 2 % ± 1 procentenhet. I den europeiska Centralbanken har man efter en del klarlägganden visat sig ha ett mål mellan 0 och 2 %.

Den tredje frågan gällde om det går att vinna någonting på sysselsättningsområdet om man accepterar högre inflation. Mitt svar är nej. Det tycker jag att vår historia har visat. Vi försökte att på 70- och 80-talen acceptera en hög inflation för att få en bra tillväxt och en hög sysselsättning. Vi fick hög sysselsättning under ett tag, men de obalanser som hade byggts upp ledde till ett drastiskt fall i sysselsättningen och en dramatisk ökning av arbetslösheten i början på 90-talet. Det visar att det i längden inte går att välja en högre inflation för att få högre sysselsättning.

Jag försökte i min inledning visa att det inte finns något klart samband mellan tillväxt och sysselsättning. Det tycker jag är en viktig distinktion. Vi talar ofta i debatten om att vi måste få bättre fart i ekonomin och höja tillväxten för att få mer sysselsättning. Om höjd tillväxt inte ger någon sysselsättning därför att företagen är inriktade på kapitalintensiv produktion blir det inga jobb. Det antyder att man måste identifiera de strukturella problem som sannolikt finns här. Jag tror i och för sig att en mer balanserad utveckling av ekonomin ger något bättre utfall på sysselsättningsområdet. Vi är på väg in i en sådan fas. Men det gör det än svårare att göra en koppling mellan inflation och arbetslöshet.

Stefan Attefall (kd): Jag skulle vilja fortsätta resonemanget om ekonomins tillväxt, efterfrågan och sysselsättning. Som riksbankschefen visade har vi haft en tillväxt på 3 % de senaste åren. I regeringens finansplan hoppas man på en fortsättning med samma utveckling. Samtidigt har vi under de senaste dagarna fått veta att alltfler prognosmakare pekar på att man får justera ned dessa prognoser om tillväxten. Nu har vi också fått rapporter om att varslen ökar och att arbetslösheten stiger. Det är oerhört viktigt att vi kan skapa vad riksbankschefen kallar mer sysselsättningsintensiv tillväxt för att komma ur massarbetslösheten.

Utifrån detta resonemang, och utifrån vad du har sagt tidigare, skulle jag vilja ställa några frågor. Du talar om strukturella problem. Jag skulle vilja att du ytterligare preciserar vad du åsyftar. Vilka är de strukturella problem i ekonomin som man måste angripa? Hur bedömer riksbankschefen sambandet mellan en mer sysselsättningsintensiv tillväxt och möjligheten att ytterligare justera ned räntorna och föra en mer expansiv penningpolitik?

Urban Bäckström: När det gäller vilka strukturella problem vi har i ekonomin är det just kopplingen mellan sysselsättning och tillväxt som jag vill ta upp här i utskottet, så att vi klarar ut vad penningpolitik med inflationsmål egentligen leder till. Sedan vill jag säga att det är en svår analys. Vad skall man göra för att komma till rätta med dessa frågor? Jag tycker inte att vi kan

tillföra en analys som är klokare än den som görs i det svenska samhället i stort när det gäller att komma till rätta med dessa saker. Jag vet också att detta är politiskt mycket laddade frågor.

Vad vi kan göra från Riksbankens sida är att peka på detta förhållande och säga att här sannolikt ligger en del strukturella problem. Sedan tror jag att varken ekonomer, politiker eller ens utskottets ledamöter vet exakt vad man bör göra för att komma till rätta med detta, men det är viktigt att vi inser att vi med all sannolikhet har ett problem här och att diskussionen sedan förs.

Vi har ingen speciell kompetens på detta område. Jag tror att jag avhåller mig från att ge några närmare synpunkter på detta.

När det gäller reporäntans utveckling är det inflationsutsikterna som är helt avgörande. De bestämmer om vi skall ha en högre ränta eller en lägre ränta. För att föra diskussionen vidare skulle man kunna säga följande. Om vi ökade kapaciteten och potentialen för tillväxt i svensk ekonomi är det klart att också efterfrågan kunde vara högre utan att inflationen tog fart. Därmed kan man också föra en något mer stimulativ penningpolitik utan att man riskerar att överskrida målet.

Stefan Attefall (kd): Skall jag tolka riksbankschefen så, att räntan skulle kunna sänkas ytterligare om riksdagen och regeringen förde en ekonomisk politik som gjorde att vi kunde skapa fler arbeten inom befintlig tillväxtram?

Urban Bäckström: Nej, det var inte det jag sade. Om tillväxtpotentialen ökar kan man hålla en högre efterfrågeutveckling, och därmed behöver man inte vara besvärad av att inflationen går upp. Den kommer inte att gå upp då. Vad Stefan Attefall var inne på var om den tillväxt vi har ger ett större sysselsättningsinnehåll. Om man vidtar strukturella åtgärder som leder till en sådan effekt finns efterfrågan där för att ta hand om denna sysselsättningsökning, såvitt jag kan förstå. Den är nu i stället riktad mot investeringar och kapital. Det finns en distinktion mellan given tillväxt och höjd tillväxtpotential.

Lisbet Calner (s): Herr ordförande! Jag har en fråga som är snarlik de som har ställts, men jag tänkte vrida till det och fråga hur viktigt det är med måluppfyllelse när det gäller penningpolitikens mål. Vi har nu lärt oss att inflationsmålet är 2 % ± 1 procentenhet. Det målet har väl uppfyllts någon gång sedan 1993, då det antogs. På senare tid har vi ändå mest missat målet i stället för att träffa detsamma, skulle jag vilja påstå. Jag hämtar stöd i overheadbilderna som riksbankschefen visade förut. Jag undrar om riksbankschefen tycker att detta är bra eller dåligt.

ECB säger numera, som riksbankschefen också sade, att inflationen skall vara 2 % och inte högre. Man har inte angivit någon undre gräns, som vi har i Sverige. Man säger i ECB att inflation över 2 % skall bekämpas. Riksbankschefen har tidigare sagt, och upprepade i dag, att det är väl så viktigt att bekämpa en alltför låg som en alltför hög inflation. Jag undrar om det är Sveriges riksbank eller ECB som borde ändra sin målsättning.

Jag har en annan fråga, som också Siv Holma var inne på. Jag undrar om du vill kommentera det lite mer. Väldigt många debattörer av olika slag hävdar med emfas uppfattningen att antalet jobb skulle öka om finanspolitiken inte var så stram och inflationen tilläts öka till t.ex. 3 %. Man håller sig ändå inom måluppfyllelsen. Jag tyckte att du gjorde det lite enkelt för dig när du bara sade att det inte blir fler jobb om man får högre inflation. Trots allt vet vi att fler jobb, ökad konsumtion och ökad penningmängd påverkar inflationen.

Till slut vill jag bara konstatera att vi enligt SCB har deflation i dag.

Urban Bäckström: Jag skall gärna erkänna – det ligger ju i frågan – att det inte är roligt att gå runt och säga att penningpolitiken har lyckats bra när det finns de som säger att vi har missat måluppfyllelsen. Vi kan ändå försöka tänka lite rationellt. Vi skulle på nästa fullmäktigesammanträde kunna höja reporäntan till 10 % för att klara måluppfyllelsen. Då får vi upp boenderäntorna, och vi höjer kostnaderna för alla villaägare i landet. Då går prisnivån upp, och vi får en högre inflation. Men är det rimligt? Jag vet inte hur utskottets ledamöter ser på det, men för mig är det solklart att det är fel.

Då är det naturligtvis ett fel i målformuleringen som gör att utskottets ledamöter kan tycka att riksbankschefen är som en tvål som man aldrig får tag på. Om det existerade ett bättre mått som alla kände till skulle vi naturligtvis införa det. Dessa effekter har vi ju upptäckt de senaste åren. Det är inte så lätt att hitta ett mått som herr Karlsson i Borås, fru Nilsson i Malmö, löneförhandlaren i Umeå och den finansiella aktören på någon firma här i staden känner förtroende för. Vi måste veta hur det uppför sig och vad det handlar om.

Det här är ett dilemma. Och då tycker jag att vi som vuxna människor skall kunna identifiera de här problemen utan att säga att Riksbanken missar här och missar där. Vi skulle kunna klara det här hur enkelt som helst. Men det blir till orimliga kostnader för ekonomin, och det tror jag inte att vi skall ge oss in på.

Jag är övertygad om att det här är en fråga som den direktion som sannolikt tillträder efter årsskiftet naturligtvis måste fundera över. Det är ju viktigt med pedagogiken kring det här. Det är viktigt att t.ex. finansutskottets ledamöter eller andra politiska företrädare kan säga; riksbanken är på spåret. Det ser vi här. De ligger på målet. De bedriver rätt politik. Jag förstår hur viktigt det blir efter årsskiftet om riksdagens förslag går igenom i kammaren nu den tjugofemte. Så jag hoppas att vi klarat ut det här med temporära effekter. Vi ordnar det. Vi kan t.o.m. ta emot en instruktion från finansutskottet om ni vill att vi skall höja räntorna till 10 %. Men jag tycker att det är fel.

Nästa fråga var ECB och målformuleringen. Ja, i början var ju ECB, den europeiska centralbanken, lite otydlig. Den kom ut med, jag minns inte exakt formuleringen, någonting i stil med att inflationen bör vara mindre än 2 %. Det antyder ju först, innan man har funderat lite på det, att det skulle vara asymmetriskt. Det är viktigare att man inte kommer över 2 % än att man ligger någonstans under – var det nu är.

Men formuleringen var så här: *Inflationen* skall ligga under 2 %. Ligger den under 0 % så är det inte fråga om inflation längre. Då har, såvitt jag förstår, den europeiska centralbankschefen förtydligat det här och talat om ett intervall mellan noll och två. Därmed antyder man också att penningpolitiken kommer att bedrivas symmetriskt, precis som vi utgår från i Sverige och som jag tycker att vi skall göra vårt allra bästa för att sträva efter.

Då är frågan: Om vi har 2 % som mål med toleransintervall på 1–3 % och ECB har 0–2 % är det då ett problem? Jag tror inte att man skall överdriva det problemet. I Storbritannien har de 2 ½ % som målvariabel. Jag tror alltså inte att man skall överdriva skillnaderna, som trots allt bör vara ganska små mellan de olika målformuleringarna. Och jag tror att det finns en fördel för Sverige i att hålla sig till det som vi nu har lagt fast och som har vunnit en allt större uppslutning.

Om man sedan skulle tänka tanken att man byter inflationsmål från 2 % till säg 4 % för att bara ta en siffra – skulle det leda till ökad sysselsättning? Ja, det är klart att det skulle, men endast på mycket kort sikt. För vad skulle hända i löneförhandlingarna? Ja, om vi skulle låta inflationen stiga till 4 % så skulle ju LO, Arbetsgivareföreningen och alla andra parter på arbetsmarknaden säga: Jaha, nu gäller inte 2 % som målsättning längre. Nu är det 4 % inflation som gäller. Så i stället för 3 % löneökningar, eller 3 ½ % eller vad vi nu får i år, skulle man höja sina bud så att man i stället efter ett tag låg på 5 % löneökningar.

Då får ju inte företagen några kostnadsminskningar, och följaktligen anställer man inga fler heller. Så efter ett tag återgår arbetslösheten till vad den var från början. Man får en mycket kortsiktig effekt via de mekanismer som nämndes här, men när förväntningarna ställer om sig så är man tillbaka till den högre arbetslösheten igen.

Vi försökte ju under 70- och 80-talen att göra just det här att till varje pris stimulera ekonomin med hjälp av devalveringsvapnet och även finanspolitiken. Vi byggde successivt upp obalanser som slog ut med väldig kraft i början av 90-talet. Det tycker jag illustrerar att när förväntningarna ställer in sig på den nya, högre nivån är man tillbaka i problemen igen.

Tittar vi på tillväxten under 80-talet och tar med korrigeringen i början av 90-talet så var den utomordentligt låg. Så sannolikt är det så att bedriver man en höginflationspolitik så får man också en lägre tillväxt.

Lisbet Calner (s): Jag tackar riksbankschefen för svaret. Jag håller med om att de här frågorna minsann inte är så lätta. Men därför är det ju så mycket viktigare att vi debatterar, argumenterar och också använder en god pedagogik för att förklara varför vi har gjort de olika ställningstagandena. Såväl riksbankschefen som jag arbetar för det svenska folket, och jag tycker att de skall försöka begripa detta.

Jag har en annan fråga som jag skulle vilja ställa. Det är en fråga som väl inte tillhör penningpolitiken, men som jag tycker är väl så viktig i dessa dagar. Skärp beredskapen mot svindlare! skrev Björn Karlin i en av våra dagstidningar häromdagen. Jag håller med honom. Det inträffar alldeles för

mycket finansiellt bondfångeri som någon uttryckte det – och då inte minst i Sverige tvingas jag konstatera.

Vad kan vi då göra? Ja, det är naturligtvis tillsynen det handlar om. Den är av stor vikt för att vi skall klara av det här och för att vi i all görlig mån skall ta itu med den här oönskade verksamheten – eller för att mota Olle i grind för att uttrycka sig på det viset. Då undrar jag: Anser riksbankschefen att tillsynen fungerar tillräckligt väl i dag? Jag tycker att det är väldigt viktigt hur vi hanterar de här frågorna. Följden handlar ju också om vikten av förtroende för finansmarknaden och den finansiella stabiliteten liksom om en av Riksbankens huvuduppgifter: Att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. Därför är min fråga, och jag tycker att den är viktig: Fungerar tillsynen väl enligt riksbankschefen i dag?

Urban Bäckström: Får jag först konstatera att jag inte fick någon begäran om att höja reporäntan så att vi kommer i linje med målet. Jag tolkar det som att vi nu är överens om att det är klokt att bedriva den här penningpolitiken när det visar sig att denna typ av temporära effekter inträffar.

När det sedan gäller stabiliteten i systemet och det här med ny utveckling, kan vi ju konstatera att vi har gått igenom en väldigt svår finansiell kris i Sverige. Det har varit en mycket allvarlig finansiell kris. Det finns många orsaker till det, och alla kanske inte är klarlagda i dag heller. Man får komma tillbaka senare när man bedriver forskning och se vilka olika mekanismer som var viktiga.

Men en som jag tror att vi alla är ense om är att tillsynen inte fungerade riktigt bra. Det var *ett* av skälen till att bankerna kunde bedriva den här typen av utlåningsverksamhet. Jag kan konstatera att det inte har gjorts någon allmän undersökning och bedömning av hur tillsynen i vårt land borde förändras i förhållande till 80-talet så att den blir mer anpassad till det nya finansiella system som växer fram och som jag tror kräver en skärpt tillsyn över det finansiella systemet.

I frånvaro av en sådan allmän översyn vet jag ju att Finansinspektionen själv har gjort en bedömning och översyn av sin roll, sina resurser och av vad man behöver göra. Där har man äskat om fler tjänster t.ex. Jag tror att det rör sig om 25 tjänster eller något sådant. Det är ju ganska lite när vi talar om ett hemskt komplicerat finansiellt system och om de rätt höga kostnader som en bankkris kan vara förknippad med. Det har man inte fått. Man har fått, tror jag, tio tjänster eller något sådant.

Jag tror att det är väl använda pengar om man låter Finansinspektionen, som de själva vill, förstärka sin verksamhet. Jag tror att vi i Sverige har en bedömning kvar att göra här, så att vi försäkrar oss om att vi har en tillsyn som fungerar bra. Jag tror att de gör sitt bästa med de resurser de har. Men jag tror att det är väl använda pengar om man förstärker tillsynen på det här området, för det är stora skador förknippade med ett finansiellt system som inte fungerar bra.

Det här är någonting som man redan har gjort i en lång rad europeiska länder – länder som *inte* har haft en finanskris av vår karaktär. Det är lite underligt, tycker jag, att de här slutsatserna inte har kommit fram i Sverige efter

det allvarliga som vi ändå har gått igenom. Vi i Riksbanken har dragit vår slutsats om detta, för vi har ju en roll också. Vi skall övervaka den totala stabiliteten. Vi ger nu två gånger om året ut en bedömning av hur vi ser på den övergripande stabiliteten i det finansiella systemet. Den senaste rapporten kom i går. Jag hoppas att den kommer till utskottets ledamöter också.

Lena Ek (c): Jag har frågor på tre områden. Det första handlar om tillväxten, som någon har varit inne på tidigare. Riksbankschefen har ju talat om tillväxtens betydelse, om tillväxten i förhållande till sysselsättningen och om problemet med *jobless growth*. Nu kan vi se att prognoserna justeras ned. Jag håller med om att den tillväxt vi har haft huvudsakligen har genererats av kapitalinvesteringar och inte av investeringar i människor, om vi skall uttrycka det så.

Men som det ser ut nu kommer även *jobless growth* att minska. Det finns ju en brist på förslag om hur man ökar tillväxten både när det gäller arbetsintensiva sektorer och när det gäller andra sektorer. Målet med hållbar tillväxt finns ju även för Riksbanken. Finns det då inte ett behov av ganska starka politiska åtgärder nu för att väga upp det här när det gäller t.ex. tjänstesektorn? Jag skulle vilja höra hur riksbankschefen ser på det.

Det andra område som jag skulle vilja ha lite mer diskussion om gäller kronans värde. Det gäller framför allt de här slagningarna som har varit upp och ned och, som riksbankschefen uttrycker det, vissa nervösa lägen som har varit under sista tiden. Det är inte bara det att kronans läge långsiktigt påverkar företagande och industri, utan det är också bekymmersamt när värdet slår upp och ned som det har gjort.

Om vi tar ett litet företag som har 95 % av marknaden för hundbäddar, för att gå ned i detaljer, så innebar kronans värdeförändring från juli till augusti ett av tolv arbetstillfällen i det lilla företaget. Då är frågan hur man kan arbeta med de här frågorna, särskilt i skenet av något som riksbankschefen bara nämnde som en bisats. Det handlar om det globala banksystemets sätt att fungera. Är internationella överenskommelser på det här området något som man kan börja diskutera på en global basis – alltså inte på europeisk basis utan global basis?

Det sista som jag skulle vilja höra lite mer om är den internationella situationen. Det gäller Asien, Ryssland, Brasilien osv. Sent i våras var det en utfrågning här, och då sade riksbankschefen, jag citerar: Vi bedömer inte, och det finns inga tecken på detta, att den osäkerhet som Asienkrisen har skapat skulle leda till att konjunkturen skulle brytas av.

I dagens läge ser vi en annalkande kreditåtstramning, något som har ventilerats här. Vi har exportindustrin som i vissa branscher säljer sämre och kommunerna som i går signalerade att de inte kommer att kunna anställa särskilt många. Vi ser ett ökat antal varsel osv. Är det inte där vi står nu egentligen? Är det inte faktiskt så att konjunkturen just i detta läge bryts av – eller att den kanske redan *har* brutits av?

Urban Bäckström: Jag skall gärna hålla med Lena Ek om att vi gjorde en annan bedömning i våras. Så är det med prognosmakare. Jag antar att rege-

ringen, Konjunkturinstitutet och bankekonomerna har samma problem. Visste vi exakt hur framtiden kommer att te sig så vore det väldigt enkelt. Då borde man ha en enkel formel för hur man bedriver penningpolitiken. Men vi vet ju att det inte är så. Bedömningar slår fel. Då är det viktigt att göra kontinuerliga bedömningar och att bedriva penningpolitiken efter det. Över tiden minimerar vi effekterna av sådana här felbedömningar. Men det gäller att vi ständigt utvärderar ekonomin.

Situationen *har* förvärrats. Jag vill inte säga att konjunkturen bryter av, men det blir en dämpning internationellt. Vi kan inte utesluta att den internationella konjunkturen försvagas om det här förvärras, om det visar sig att vi var mitt inne i lågtrycket och att det snarare tilltar. Det är beroende av en del olika saker. En sak är naturligtvis hur problemen klaras upp i Latinamerika. Lena Ek nämnde Brasilien. Här är Sverige med och för diskussioner om vad västvärlden kan göra för att bidra till en stabilisering. Jag är övertygad om att vi kommer att få veta mer när informationen kommer på det här området. Tills vidare vill jag inte gå in ytterligare på det.

Det här med politiska åtgärder för att öka sysselsättningen är en diskussion som får föras av just det politiska systemet. Jag tycker inte att jag skall ge mig in i denna diskussion eftersom det finns många olika förslag och diskussioner. Det enda jag tycker är viktigt för Riksbanken att klara ut är att visa på hur sambanden ser ut; vad reporäntan kan och inte kan bidra till. Det har jag försökt att göra i min inledande föredragning här.

Sedan gäller det kronans volatilitet och vad man kan göra. Ja, man kan ju gå med i EMU t.ex. Då blir man ju av med denna volatilitet visavi de europeiska valutorna. Vad vi också kan göra är att envist hålla fast vid en stabilitetsinriktad politik så att volatiliteten minimeras. Men vi kommer nog sannolikt alltid att ha volatilitet i någon form i en värld där vi har flytande växelkurs. Har vi fast växelkurs så minskar vi som jag sade tidigare definitivt volatiliteten och rörligheten i kronans kurs. Men vi får den då sannolikt någon annanstans. Det skall man väga in när man funderar över hur penningpolitiken skall bedrivas.

Jag tycker att det nuvarande systemet fungerar bra, och är det så att det politiska systemet någon gång i framtiden bestämmer sig för att vi skall gå in i EMU så kommer naturligtvis Riksbanken att arbeta för det.

När det sedan gäller det globala finansiella systemet är jag beredd, herr ordförande, men det får ordföranden bestämma, att göra en något lite utvidgad utläggning om detta och visa en bild för att illustrera problemet. Men jag är helt i händerna på utskottets ordförande som får göra den bedömningen.

Ordföranden: Vi har sex stycken som redan har antecknat sig för frågor, men om det går inom en femminutersperiod så skall vi kunna klara det.

Urban Bäckström: För det första tycker jag att det är viktigt att vi fokuserar på problemen och inte på symtomen. Symtomen är rörligheten på marknaden, att aktiekurser går upp och ned och att valutakurser går upp och ned. Det förekommer en debatt om att begränsa symtomen genom att bl.a. införa

omsättningsskatter. Det har vi redan prövat i Sverige, och det gick inte bra. Jag tror att man snarare skall fokusera på problemet.

Problemet ligger i banksystemet. Hade det varit eget kapital som användes för olika typer av transaktioner när man lånar ut pengar, när man bedriver aktiehandel eller vad det nu kan vara, då hade det inte spelat så stor roll. Men banker är inte uppbyggda så – och de är ju kärnan i det finansiella systemet. De har en hög hävstångseffekt. Soliditeten i vanliga företag kan ju ligga på 30–50 %. Men soliditeten i banker ligger på 3–5 %. Det antyder att här uppkommer det problem eftersom banker inte har någon buffert. Förluster i en bank slår snabbt över på förluster i en annan bank. Vi får kedje- och domino-effekter i det finansiella systemet. Det är det som är problemet. På vägen blir man försiktig och slutar att låna ut pengar. Då uppstår vad man brukar kalla en *credit crunch.*

Tidigare, innan vi avreglerade marknaderna i världen, tog banken emot inlåning från sina sparare, och sedan lånade man ut pengarna till låntagarna. Gjorde man förluster eller fick problem med likviditeten kunde man alltid vända sig till Riksbanken som agerade som *lender of last resort*. Riksbanken kan ju alltid skapa likviditet, bl.a. genom att låta Tumba trycka upp nya sedlar. Vi har ju monopol på detta. Vi kan säkra, om det inte är fråga om solvensproblem, att det alltid finns likviditet.

Men så avregleras marknaderna och plötsligt börjar bankerna låna ut och låna in i utländsk valuta. Får de problem med de utländska lånen så kan ju inte Riksbanken hur långt som helst tillgodose banken med utländsk valuta. Man kan ju bara tillverka inhemsk valuta. Det är här det har gått fel. Den bild som jag nu visar illustrerar hur svenska banker lånade ut väldigt kraftigt mot slutet av 80-talet. Det är den blå linjen jag tänker på då. Den röda linjen illustrerar hur mycket de får låna upp utomlands för att klara denna utlåning.

I princip kan man säga att när man lånar ut 300 miljarder i utländsk valuta i Sverige så måste man förstås låna upp ungefär 300 miljarder för att klara detta.

Det här var ju medveten politik. Det kallades valutalånenormen – kommer ni ihåg den? Den innebar att det inte var staten som skulle låna utomlands utan det var den privata sektorn. Man vände sig till sin bank och bad banken ta upp ett lån utomlands. Sedan köpte man svenska statspapper.

Men när förtroendet för svensk ekonomi raseras påverkas ju bankernas möjlighet att finansiera sig utomlands när aktiekurser och fastighetspriser faller i Sverige. Då begränsas bankernas tillgång till krediter från utländska banker. Det var flera banker som hade problem med det. Riksbanken hade emellertid möjlighet att deponera sin valutareserv och tillhandahålla likviditet i utländsk valuta under den svenska bankkrisen, så vi fick ingen jättestor dramatik. Men i Sydostasien gick inte det. Då räckte inte pengarna och länderna fick därmed vända sig till Internationella valutafonden.

Stoleken på den svenska utlandsupplåningen i förhållande till BNP motsvarar i stort den i Sydostasien, alltså ungefär 20 % av BNP. Här antyder vi också problemets kärna, som vi har sett i Mexiko, i Sydostasien, i Sverige och även i övriga nordiska länder. Hur hanterar vi bankernas integrering i det globala finansiella systemet så att de genom sina balansräkningar inte bara har den inhemska valutan utan också den utländska? Skall det vara en annan

kapitaltäckning här? Skall det vara förbjudet? Skall det vara en viss gräns? Hur skall man tänka sig det här så att man försäkrar sig om att *om* det händer något på förtroendesidan så klarar sig bankerna i alla fall?

En sak vet man, och vi ser effekterna av detta. Utlåningen i Sverige har minskat dramatiskt. Ett av skälen till detta är att vi inte har fast växelkurs utan rörlig. Företagen vet att det är en risk förknippad med att låna utomlands. Det vet hushållen också. Att finansiera sin villa med lån i D-mark är inte populärt i dag, för man vet att man kan förlora på det. Men bedriver man en fast växelkurs så absorberar ju centralbanken valutarisken. Och så har man en ränteskillnad mot utlandet. Då kan den privata sektorn kapitalisera på detta för att man inte tror att man har en valutarisk. Det var det vi upplevde i slutet av 80-talet och början av 90-talet. Detta var, utan att vi visste det, en upptakt till krisen och en delvis medveten politik – utan att man visste det heller.

Det här ser vi nu hända runt om i världen, för vi har inte haft kunskap om de här sakerna. Nu ser vi effekterna av det, och det här måste man ändra på. Det är *en* del av problemet. Det finns andra aspekter också, men det tar för lång tid att komma in på dem.

Lena Ek (c): Jag tackar för det. Det var lite grann åt det här hållet som jag funderade. Jag tror att vi får anledning att återkomma till den här frågan.

Camilla Dahlin-Andersson (fp): Jag skulle vilja höra med riksbankschefen om hans kommentar till den debatt som bl.a. har blossat upp inom EU vad gäller politikernas roll och de mer självständiga centralbankernas roller.

Urban Bäckström: Jag har ju skrivit om det här. I ljuset av det som har hänt under hösten, och den dramatik som vi har haft, är det inte så konstigt att det här diskuteras på olika ställen. Det är inte heller så konstigt att stats- och regeringscheferna tar upp en sådan här fråga och att den ingår i penningpolitiken.

När detta är sagt så har jag också skrivit att tar man i så hårt mot centralbanken att man ger sken av att vilja ändra lagstiftningen så kommer detta också att fortplanta sig i förväntningsbilden och därmed räntorna. Man riskerar att de långa räntorna går upp. Så upplever jag inte att statsministern har agerat när det gäller hans kommentarer om den svenska räntepolitiken. Han har ju också markerat att detta är beslut som Riksbanken självständigt fattar. Sammanfattningsvis tycker jag alltså inte att diskussionen är onaturlig i ett sådant här läge. Men det finns naturligtvis en gräns där detta kan ha rakt motsatta effekter.

Peter Eriksson (mp): Först vill jag gärna säga att jag välkomnar den tillnyktring som inte bara riksbankschefen utan också många andra bedömare visar när man säger att det faktiskt behövs regler för det globala finansiella systemet. Det är ju bara några år sedan som det hade varit att häda om en riksbankschef i Sverige hade sagt en sådan sak. Det hade säkerligen blivit stora

rubriker. Nu är det knappt någon som reagerar på de här uttalandena. Jag tycker att det är väldigt bra – även om det är väldigt sent omsider som de här uttrycken kommer.

Men jag vill i första hand ta upp en annan sak. Nu är det så att vi, som riksbankschefen visade här, har haft tre år i rad då den svenska riksbanken har missat sitt inflationsmål. Man har understigit det. Nu räknar vi med att det blir så också 1998. Tendensen är sjunkande. I dag ser det t.o.m. ut som att vi har deflation. Även om räntorna har sjunkit lite, och Riksbanken har bidragit till det på slutet, så har vi fortfarande rätt höga realräntor.

Den metod som nu riksbankschefen anvisar för att man skulle ha klarat av det här målet är att man skulle ha gjort en kraftig åtstramning av penningpolitiken. Då hade man lyckats, säger riksbankschefen. Jag betvivlar i och för sig att det på längre sikt är en metod som är bra för att klara det här målet. Men nu ser vi ett fjärde år vara på väg där man eventuellt understiger målet, och eventuellt också får deflation om det inte händer någonting. Vilken är då medicinen? Är det kraftigt höjda räntor från Riksbanken vi har att vänta eller finns det en annan väg? Jag tänkte bara ge riksbankschefen en möjlighet att nyansera det här och kanske ge en lite annan väg ut ur det här dilemmat än att höja räntorna kraftigt det närmaste året.

Urban Bäckström: Den första frågan gällde finanssystemet. Det låg i frågan att sent skall syndaren vakna. Jag vet inte om man skall säga det. Det är ju farligt att åka tåg och bil och flyg också. Det finns faror med detta. Men därmed inte sagt att man inte skall ha regler för hur man får köra i trafiken, vilken sida man skall åka på, vilken hänsyn man skall ta och hur man skall uppträda i största allmänhet.

Det är precis samma sak, som jag ser det, i det finansiella systemet. Det finns vissa saker som man måste reglera och som en finansinspektion, som vi har i Sverige, måste följa upp så att det är tydligt och klart vilka ramar man får arbeta inom i det finansiella systemet. Här finns det uppenbarligen vissa saker som behöver ändras, och det måste vi göra i samarbete med andra länder. En sådan process är i gång, men eftersom det nu har hänt igen så har man tydligen inte kommit tillräckligt långt. Arbetet måste forceras och snabbas upp. Där deltar Sverige inom ramen för Internationella valutafonden, G 10-samarbetet – centralbankscheferna träffas ju i Basel, och där pågår sådant arbete i olika arbetsgrupper. Så det är ingen brist på aktivitet, men arbetet måste snabbas upp så att vi kommer någonstans med de regler som behöver införas.

Så till frågan om att missa målet. Jag tog det här exemplet med en räntehöjning, för det är ju nämligen på grund av räntenedgången som vi har fått det här problemet. Hade inte räntorna gått ned så kraftigt så hade det här problemet inte uppstått. Om man tycker att målet är det viktigaste och inte ekonomin så är naturligtvis sättet att klara målet att höja räntorna kraftigt tillbaka igen. Vi kan ju gå tillbaka till 9 % reporänta. Nu tror inte jag att Miljöpartiet vill det, men det är naturligtvis ett sätt att klara målet.

Jag har också erkänt att det är ett pedagogiskt problem. Det måste vara svårt för utskottets ledamöter att känna att riksbankschefen värjer sig i alla

lägen. Det blir den här tvålen. Men får liksom aldrig tag på det. Det här måste vi naturligtvis fundera över; om det är klokt att ha målet formulerat i termer av KPI så att vi råkar ut för det här eller om det finns andra alternativ. Det finns ingen optimal lösning på det här, det finns inget jättebra alternativ. Varje mått har sina begränsningar och sina svagheter. Det blir en avvägningsfråga vad det är som är riktigt.

Sedan tycker jag att man skall vara väldigt försiktig med ordet deflation. Det rymmer rätt mycket spänningar. Jag skall ge tre exempel på prisfall. Två av dem är positiva och ett är väldigt dåligt.

Deflation kan ju betyda att prisnivån faller, därför att Riksbanken sänker räntan. Alla villaägare får mer i plånböckerna, därför att deras finansiering av huset blir billigare. Det registreras som ett prisfall. Är effekten tillräckligt stor, dvs. om räntesänkningen är tillräckligt omfattande, kan man t.o.m. få den effekt som vi ser nu, nämligen att konsumentprisindex ligger lägre nu än för ett år sedan. Jag vill inte kalla det för deflation, därför att i ordet deflation ligger någonting negativt, någonting starkt. Det här är någonting som ändå är positivt för ekonomin och för efterfrågeutvecklingen.

Det finns ett annat exempel på prisfall som är positivt. Om en TV-apparat kostade 3 000 kr förra året och i år kostar 1 000 kr, så tjänar ju de konsumenter som är ute efter att köpa en TV-apparat på detta. Om också biltelefoner, CD-spelare och kanske även bilar faller i pris och man får den här typen av prisfall på grund av en positiv teknisk utveckling, kan det rent av registrera sig som deflation, ett prisfall. Men det är också någonting positivt.

Men sedan kommer vi till det tredje exemplet, och det är det farliga. Det är om vi får en utveckling där efterfrågan faller snabbt i ekonomin på grund av att det finansiella systemet i Sverige eller i världen i stort har svåra problem. I en sådan situation faller inte bara prisnivån, utan då faller också prisökningstakten mot noll och blir sedan negativ. Det blir ett kumulativt förlopp. I början av 20-talet upplevde vi fall i produktion och priser på ca 15 % per år så det var dramatiska effekter. Här kan man tala om riktigt farlig deflation.

Vi hade naturligtvis den typen av risker i Sverige i början på 90-talet, när vårt banksystem höll på att kollapsa. Vi skall naturligtvis i fortsättningen vara väldigt uppmärksamma på hur den finansiella stabiliteten i Sverige och i världen utvecklar sig i det fall turbulens skulle komma tillbaka. Men om reporäntan sjunker från 9 till 4 % och om statsmakterna får ett ökat förtroende för den finanspolitik som har justerats här i utskottet och det leder till att vi temporärt hamnar på minustal när det gäller KPI-siffrorna, tycker jag inte att vi skall kalla det för deflation i verklig mening.

Peter Eriksson (mp): Jag vill börja med att säga att tillnyktringen i synen på de globala finansmarknaderna gläder mig. Det är bra att även riksbankschefen i Sverige vill ha bilbältet på när han kör bil, för det är farligt att köra bil.

Jag vill också ställa en fråga om inflationen för nästa år. Eftersom riksbankschefen här redovisar litet egna, hemsnickrade mått, undrar jag: Det är väl ändå KPI som gäller som Riksbankens mål. Vi får väl förvänta oss att Riksbanken agerar för att KPI skall förändras i riktning mot Riksbankens mål för det fjärde året, som det riskerar att bli, då inflationen understiger det mål

som är uppsatt. Jag vill bara ha en bekräftelse på det, för det verkar litet oklart vad det egentligen är som skall vara målet. Vi får väl vänta tills vi ser ett beslut utifrån innan målet ändras.

Urban Bäckström: Nej, jag kan inte lova att vi kommer att sätta alla krafter till för att klara KPI-målet de närmaste åren om vi hamnar i en situation där vi tvingas att sänka räntorna. Om vi sänker räntorna från den här nivån, kommer ju de här effekterna tillbaka igen och vi riskerar att hamna under målet på grund av temporära effekter.

Jag kan inte heller tro att ledamoten tycker att vi borde avhålla oss från att sänka räntorna, om det visade sig att vi fick en kraftig avmattning i den internationella ekonomin på grund av att dessa temporära effekter inte skall uppkomma och vi därmed tillfälligt lättare skulle klara målet. I den avvägningen hoppas jag att utskottets ledamöter delar min uppfattning, att det måste vara ekonomins utveckling och den trendmässiga och underliggande inflatoriska effekten som är det viktiga och som vi tillsammans skall sträva efter och inte att vi skall avhålla oss från att sänka räntorna för att vi då kan få en sådan här temporär effekt igen på KPI.

Jag skall gladeligen förklara detta igen i utskottet om vi får en sådan temporär effekt och en stabil utveckling i svensk ekonomi som gör att den underliggande trendmässiga inflationen ligger fortsatt så stabil som den har gjort under de år som inflationsmålet har fungerat.

Peter Eriksson (mp): Men den temporära utvecklingen är snart inne på sitt fjärde år. Jag tycker att detta är en diskussion som är väldigt bra, för den visar att det ensidiga inflationsmålet är ganska fördummande om man tittar på det alltför mycket och alltför ensidigt. Därför finns det nog anledning att än en gång ta en titt på förslaget för att se om det verkligen är så klokt, nämligen att göra Riksbanken oberoende och bara använda inflationsmålet för att styra i framtiden. Jag tackar för det svaret från riksbankschefen.

Urban Bäckström: Nu måste jag be att få sortera upp begreppen igen. Det är inte så att vi bedriver någon annan politik än att vi håller tillbaka inflationen och ser till att den ligger runt målet 2 %, vare sig lägre eller högre. Det vi har problem med är måttet på inflationen. Det är där vi tittar på underliggande takter för att se om det är temporära effekter som verkar eller om det faktiskt är den inflatoriska processen i svensk ekonomi som tilltar eller avtar. Det är alltså ingen annan politik vi bedriver.

Jag har ganska många gånger försökt beskriva att vi har problem med måttet. Skulle vi hitta ett annat mått som inte hade några negativa effekter, skulle jag vara väldigt glad. Problemet är att alla mått på inflationen har sina problem. Då hamnar man i en vägningssituation: Hur gör man när man skall väga vad som ligger i den ena vågskålen mot vad som ligger i den andra? Här kom fullmäktige 1993 till slutsatsen att KPI nog är bäst eftersom det är mest känt av allmänheten i vårt land.

Sedan tycker jag att vi ärligt kan säga att vi hade 8 % inflation under 20 år i Sverige. Det har vi inte längre. Samtidigt har vi en god ekonomisk tillväxt. Det är väl ett tecken så gott som något på att budgetsanering och ibland en viss stramhet från Riksbankens sida har givit någon utdelning.

Fredrik Reinfeldt (m): Jag har två frågor till riksbankschefen som delvis går på ett annat spår. Den ena frågan kommer jag senare att interpellera finansministern om.

Det har ju funnits en tendens, och det har märkts också här i dag, att vi placerar alla eventuella problem som dyker upp i Sverige utomlands. Det är finansiell oro i olika delar av världen som på olika sätt kommer in i den svenska ekonomin. En väldigt intressant fråga för beslutsfattare i Sverige måste vara: Om det nu är väldigt många problem som importeras, finns det då mekanismer i Sverige som förvärrar eller onödigt förstorar de problem som vi importerar i Sverige? Då är inte minst de volatilitetsdiskussioner som vi har varit inne på i dag intressanta.

Jag hakade upp mig på en formulering i riksbankschefens anförande om att det finns en negativ riktning när det gäller hushållens framtidstro. Detta har blivit väldigt viktigt när vi har växlat över från en exportledd tillväxt till en mer konsumtionsledd inhemsk efterfrågestyrd tillväxt. Detta skiljer sig litet från när Konjunkturinstitutet träffade finansutskottet för bara någon vecka sedan, då man sade att man uppfattar att hushållen har goda och ljusa utsikter för egen del, men mer negativa när det gäller den allmänna ekonomiska utvecklingen i landet. Skall det tolkas som att det finns en skiljaktighet, eller har Riksbanken andra siffror?

Den andra frågan återkopplar till just volatiliteten. Vi har precis fått en rapport från Finansinspektionen om sparandet i Sverige. Det har ju varit en väldigt snabb trend bl.a. när det gäller fondsparandet i Sverige. Siffrorna visar att hushållen från 1996 till i dag har ökat sitt värdepappersfondsinnehav från 180 miljarder till 460 miljarder – fantastiska summor.

Det konstateras också att värdet sedan i juli har minskat med ungefär 50 miljarder. Till detta har kommit att vi har haft en väldig volatilitet på den svenska börsen den senaste månaden. Här kommer min fråga: Finns det inte i Sverige fortfarande regelverk och styrningar som möjligtvis förstärker volatiliteten och därmed påverkar tillväxtförutsättningarna? Eftersom det nu har blivit en större och viktigare del av hushållens sparande att t.o.m. spara traditionellt i bank, kanske vi därmed påverkar detta med hushållens förväntansbild. Det styr ju väldigt mycket av regeringens tillväxtprognoser, eftersom man där laborerar mycket med att hushållssparandet skall sjunka. Det vore intressant att få riksbankschefens syn på detta.

Urban Bäckström: Om frågan var om det finns några problem kvar i Sverige, så är svaret: Ja, det finns det. Det finns säkert gott om problem för det politiska systemet att diskutera och hantera. Jag pekade på arbetsmarknadsproblemen som en typ av sådana problem.

Det är riktigt att hushållen har placerat i aktier i större utsträckning än tidigare och att väldigt många i Sverige har en aktieportfölj. Vi måste skilja på

sparande och placeringar, för sparande är resultaträkningen – vad man får kvar av sin inkomst. Sedan kan man placera sin balansräkning, dvs. avkastningen från det tidigare sparandet. Man har då flyttat över till aktier, och aktier har blivit populära. Det är klart att det gör att hushållen har en känslighet när aktierna ökar respektive minskar i värde. Man upplever efter ett tag, när aktiekurserna har stigit, att förmögenhetssituationen har förbättrats, vilket kanske leder till att man väljer att köpa någon varaktig kapitalvara. Omvänt kan det påverka hushållen när kurserna faller.

När man tittar på storleksordningarna visar det sig att den amerikanska ekonomin är mer känslig för fluktuationer i aktiekurserna, eftersom hushållen har placerat väldigt mycket pengar i aktiemarknaden och är väldigt känsliga för fluktuationer i aktiepriset. Det finns beräkningar som tyder på att ungefär en tredjedel av den privata konsumtionsökningen i USA under de senaste åren just beror på aktiekursuppgången.

I Europa är Sverige ett av de länder som påverkas mer än andra länder, medan man i kontinentaleuropa kanske inte påverkas alls, för där är inte aktier så populära bland hushållen.

Jag förstår att ledamoten far efter aktiebeskattning eller relaterade frågor. Jag har ingenting att tillföra här från penningpolitisk horisont. Men det är klart att hushållen – jag tänker då på frågan om Konjunkturinstitutet – beroende på vad man fokuserar på har ganska ljusa framtidsförväntningar, men de har brutits av under senare tid. Olika mekanismer – stämningsläget i det globala finansiella systemet, aktiemarknadens utveckling, diskussioner om sådana här saker – påverkar naturligtvis hushållens syn på framtiden. När vi tittar på det här jämför vi alltid med hur vi bedömde att det skulle ha varit. Det är i ljuset av detta som vi analyserar hushållens syn på framtiden.

Nu är det inte så att det ligger någon dramatik i vår analys, i vart fall inte ännu, men vi har gjort en nedjustering. Allting är ju relativt; om man vill se mörkt på saker och ting eller om man vill se litet mindre ljust på framtiden. Vår analys och bedömning av ekonomin har lett oss till slutsatsen – även om den inte innehåller någon dramatik i omvärderingen – att det är tillräckligt mycket för att genomföra lättnader i penningpolitiken, eftersom vi annars skulle missa målet. Det betyder inte att det nödvändigtvis är något slags domedagsstämning som vi försöker förmedla.

Fredrik Reinfeldt (m): Det är nog riktigt, som riksbankschefen säger, att man inte skall överdriva dramatiken i detta. Det var inte heller min avsikt att jaga riksbankschefen på politiska lösningar. Det var närmast det jag tänkte tala med finansministern om.

Det är svårt att hävda att vi har långa historiska erfarenheter när det gäller detta, eftersom sparandeökningen, eller kalla det balansräkningen, ju har kommit så snabbt på slutet, dessutom bara under den tid då börsen har varit stadd i ökning. Den första reaktionen på detta är de just gångna månaderna. Det är intressant, eftersom vi nu har en tillväxtpolitik som tungt vilar på just vad vi tror att hushållen skall göra, dvs. efterfrågestimulanser som inte minst syns i regeringspolitiken. Därför tycker jag att det har blivit väldigt intressant hur de svenska hushållen reagerar. Det finns uppgifter om att mer än hälften

av vuxna svenskar nu fondsparar. Det var i det hänseendet som jag ville tala om just volatiliteten. Är det inte så att vi kanske onödigt förstärker ryckigheten i börsens utveckling via regelsystem och att detta faktiskt, utan att det är tanken, påverkar efterfrågan och därmed också tillväxten negativt?

Urban Bäckström: Jag tycker att Fredrik Reinfeldt kommer in på en väldigt intressant fråga. När man i efterhand ser på varför det gick fel med konjunkturbedömarnas bedömningar, så märker man att det är den här typen av finansiella aspekter som de har missat.

Vi kommer väl alla ihåg hur det var i början på 90-talet, att det hela tiden skulle vända efter ett halvår. Men det gjorde det inte. Det beror på att när man kör den här typen av förlopp med konventionella makroekonomiska modeller, löser det alltid upp sig på något sätt, och det gjorde det även då. Men om man beaktar finansiella aspekter, som är mycket svårare och mycket subtilare och som det inte är lätt att kvantifiera, förstår man i efterhand att de var mycket starkare än vad man trodde. Detta är ett skäl till att vara uppmärksam på stabiliteten i det finansiella systemet – hur olika räntor för bra och dåliga låntagare utvecklar sig, hur aktiekurser utvecklar sig, stämningslägen osv. – just på grund av att vi alla erfarenhetsmässigt har varit dåliga på att bedöma detta, naturligtvis inklusive Riksbanken utgår jag från, även om jag inte såg några prognoser publiceras av Riksbanken i början på 90-talet.

Sven-Erik Österberg (s): Jag vill ställa en fråga beträffande avbetalning på statsskulden. Hur det skall gå till finns det ju en väl utarbetad plan för. Regeringen har också ganska tydligt motiverat sitt handlande för att slå fast vad man vill och inskränka utrymmet för spekulation osv. Vi känner ju till det här med att inte vältra över skuldbörda på kommande generationer osv.

Däremot kan man i dagsläget se att det finns ett antal olika aktörer i samhället som tycks vilja luckra upp amorteringsplanen. Man säger att man mer aktivt vill använda de tänkta amorteringspengarna för att stimulera olika åtgärder i samhället.

Jag skulle gärna vilja att riksbankschefen kommenterade och gav sin syn på den debatt som försiggår.

Urban Bäckström: Det skall jag gärna göra, för detta är en mycket central fråga.

Vi har ganska nyligen kommit över tröskeln och fått ett förtroende för den statsfinansiella utvecklingen, men det är ett förtroende som fortfarande är bräckligt. Det är bräckligt av det skälet att statsskulden fortfarande är så stor. Om statsskulden är ungefär 1 500 miljarder innebär det att om vi tappar lite förtroende och får räntehöjningar på den långa sidan – vilket vi vet att Riksbanken inte kontrollerar fullt ut, utan det beror på marknadsaktörernas syn på den ekonomiska politiken – med en procentenhet motsvarar det 15 miljarder som över tiden slår in i statsfinanserna och tränger ut andra saker. Två procentenheter motsvarar 30 miljarder, tre procentenheter motsvarar 45 miljarder osv. Det blir väldigt mycket pengar.

Om man från statsmakternas sida vill stabilisera konjunkturutvecklingen, om vi skulle gå in i en försvagning och riksdagsledamöterna kanske tycker att man måste göra någonting åt försvagningen med finanspolitiska åtgärder, skall man tänka på att om förtroendet eroderas och man kommer tillbaka över tröskeln till den dåliga sidan så är den effekten långt mycket starkare än vad varje litet stimulanspaket kan åstadkomma.

Vi måste vara oerhört rädda om den situation som vi har kommit till och bevara den, för den ger också Riksbanken en viss handlingsfrihet. Det har vi inte i ett läge där förtroendet eroderas. Därför tycker jag att det är mycket bättre att vi har den arbetsfördelning som man har i en växelkursregim med inflationsmål och flytande krona, att Riksbanken korrigerar så att vi successivt når målet 2 % och att vi därmed tillåter oss en efterfrågeutveckling i ekonomin som är förenlig med detta.

Genom att föra en symmetrisk penningpolitik tar Riksbanken hand om konjunkturförsvagningen, därför att den ju skall leda till en lägre inflationsprognos. Det är mycket bättre att göra detta i det uppkomna läget än att ta det här sista steget med finanspolitiken åt fel håll som gör att förtroendet minskar, för då är vi där igen. Det är svårt att säga var gränserna går, och det är väldigt subtilt, men det handlar ju om förtroende.

Vi har ju ingen bra historia på det här området, så låt oss värna om det som har uppnåtts under de gångna åren för att säkra förtroendet på lång sikt. Då är det klart att det är bättre att amortera på statsskulden och få ned den, så att man får ett större handlingsutrymme i finanspolitiken på längre sikt. Men jag tror inte att man skall ge sig in på att utmana detta förtroende för tidigt.

Sven-Erik Österberg: Jag tolkar riksbankschefen så, att amorteringsplanen och den delen av finanspolitiken blir en av de viktigaste länkarna i finanspolitikens kedja framöver för att uppnå en fortsatt god ekonomisk utveckling i Sverige. Är det rätt uppfattat?

Urban Bäckström: Jag har försökt förklara att det är viktigt att amortera på statsskulden. Den amortering som nu ligger fungerar uppenbarligen. Om man skulle vilja amortera mer, så vore det heller inte fel. Sedan kan ingen säga exakt var gränsen går. Jag vill inte lägga mig i den politiska diskussionen. Jag känner att det finns en vilja att dra mig åt ett visst håll här. Det tänker jag inte tillåta, utan jag vill peka på problemet och på vilka krafter vi utmanar om vi hamnar på fel sida om gränsen.

Siv Holma (v): Jag skulle vilja återgå till min första fråga om symmetrin i låg inflation, ekonomisk tillväxt och hög sysselsättning. Jag skulle vilja att riksbankschefen litet grand utvecklade tankegångarna om jämviktsarbetslöshet. Var finns den i det här sammanhanget just nu?

Urban Bäckström: Vi vet inte var jämviktsarbetslösheten finns. Jämviktsarbetslöshet låter som om man skulle vara nöjd med någon arbetslöshet. Jag brukar kalla den för strukturell arbetslöshet i stället. Det är den nivå på ar-

betslösheten som det är svårt att komma under med tanke på att lönerna sätter i gång att stiga kraftigt genom löneglidning, flaskhalsar osv. Ju bättre arbetsmarknaden fungerar, desto lättare är det att få ett arbetskraftssökande företag att hitta rätt arbetskraft så att det inte uppstår löneglidning. Fungerar arbetsmarknaden dåligt får man svårare att hitta varandra. Då tenderar företaget att bjuda upp lönerna och ta folk från något annat företag i stället. Därmed är det svårt att minska arbetslösheten.

Det finns ganska klara tendenser på att den svenska arbetsmarknaden inte fungerar ens så bra som den gjorde tidigare. Trots att antalet lediga platser har ökat, kvarstår de arbetssökande. Detta är ett tecken på att det finns matchningsproblem på arbetsmarknaden. Det kan handla om rörlighet – geografisk och yrkesmässig – och det kan handla om att sökbeteenden inte finns fullt ut. Vad allt detta beror på är svårt att säga. Men ju bättre arbetsmarknaden fungerar, desto mindre är risken för löneglidning och därmed inflation. Så det finns egentligen ingen yttersta gräns från Riksbankens sida för hur låg arbetslösheten kan bli, utan det beror på hur det politiska systemet ser till att arbetsmarknaden fungerar. Men givet att man har fattat vissa beslut och har en viss struktur finns det någonstans en gräns som man inte kommer under utan att det blir en stark inflationsimpuls. Var den gränsen ligger kan jag inte säga. Det har gjorts olika uppskattningar, men uppskattningar är bara uppskattningar. Vad vi får göra är att ha fokus på olika typer av flaskhalsproblem. På det sättet kan vi bygga en inflationsbedömning, månad för månad och år för år, för att se hur expansiv penningpolitiken kan vara.

Per Landgren (kd): När riksbankschefen talade om den nya penningpolitiska regimen med explicit inflationsmål nämndes Kanada, Nya Zeeland och ytterligare några länder. Hur resonerar man i andra länder som naturligtvis USA men också länder som är mer jämförbara med Sverige, vilka inte har anslutit sig till den regimen?

Urban Bäckström: Det finns en diskussion om inflationsmål i USA. I ECB:s penningpolitiska uppläggning är vi ju väldigt nära tankarna kring det explicita inflationsmålet. Det vinner en allt större uppslutning runt omkring i världen. Alltfler ser fördelarna med detta. Det tycker jag är särskilt roligt för vår skull i Sverige, inte bara från Riksbankens sida, eftersom inflationsmålstanken i grund och botten har svenska rötter. Den går ju tillbaka till den svenske nationalekonomen Knut Wicksell, som för ganska precis hundra år sedan tog upp denna fråga här i Stockholm. Det ledde till att Sverige använde sig av den politiken under början av 30-talet, och det var säkert ett av skälen till att det gick bättre för Sverige än för många andra länder på den tiden.

Sedan skall vi vara lite ödmjuka. Världen har prövat många olika typer av regimer. Ett tag var det fast växelkurs som gällde. Vi har lärt oss att det finns många problem förknippade med denna. Det har varit utvecklingar i olika länder som har inneburit att man har följt penningmängden, men i takt med att den finansiella utvecklingen kom bröts dessa samband samman och det blev för smalt att titta på bara ett mått. Nu är det inflationsmålspolitiken som är i ropet. Vi vet ju inte om detta är slutet på allt sökande och alla försök att

förstå nationalekonomiska svårigheter, men så här långt fungerar det bra. Samtidigt tycker jag att vi alla skall vara uppmärksamma på bristerna med denna politik.

Utskottets ledamöter kommer gång på gång tillbaka till problemet med målet och konsumentprisindex. En av bristerna är naturligtvis att man inte kan hitta det optimala måttet som gör att centralbanken tydligt styr mot någonting och som sedan i efterhand tydligt kan utvärderas på tiondelen när, så allt har sina fel och brister. Men, som sagt var, tendensen nu är att alltfler tycker att inflationsmålspolitiken har fördelar.

Ordföranden: Nu har jag inte någon ytterligare antecknad på min talarlista. Jag vill tacka Urban Bäckström för hans medverkan i utfrågningen. Jag vill också passa på att tacka riksdagspersonalen för att ni har genomfört och arrangerat detta. Tack också alla andra för visat intresse för denna utfrågning. Därmed är den avslutad.

Sammanfattning ... 1
Förslag till rambeslut ... 1
Konjunkturen och den ekonomiska politiken ... 1
Budgetpolitiken ... 3
Beräkningen av statens inkomster och skatteförslag ... 3
Ekonomisk styrning ... 4
Inledning ... 5
Regeringens lagförslag ... 6
Lagrådets yttrande ... 7
Yttranden från andra utskott ... 7
Utfrågningar ... 7
Propositionens förslag ... 8
Motionsyrkandena ... 9
Motion väckt med anledning av skrivelse 187 ... 9
Motioner väckta under allmänna motionstiden 1998 ... 9
Budgetpropositionen ... 22
Motionerna och inriktningen av den ekonomiska politiken ... 27
Moderata samlingspartiets partimotion ... 27
Kristdemokraternas partimotion ... 30
Centerpartiets partimotion ... 33
Folkpartiet liberalernas partimotion ... 36
UTSKOTTET ... 39
1. Den ekonomiska politiken ... 39
1.1 Det internationella konjunkturläget ... 39
1.1.1 Svagare tillväxt i världsekonomin ... 39
1.1.2 Utvecklingen i Japan och övriga Asien ... 40
1.1.3 Utvecklingen i Förenta staterna ... 41
1.1.4 Utvecklingen i EU ... 42
1.1.5 Utvecklingen i Norden, Ryssland och Östersjöområdet ... 43
1.1.6 Osäkerheter i den internationella bedömningen ... 44
1.1.7 Utvecklingen av svensk export ... 45
1.2 Den ekonomiska utvecklingen i Sverige ... 47
1.2.1 Den svenska konjunkturen åren 1998 och 1999 och utsikterna fram t.o.m. år 2001 ... 47
1.2.2 Prognosförutsättningar och nyckeltal ... 49
1.2.3 Försörjningsbalansen ... 51
1.2.4 Arbetsmarknaden ... 52
1.2.5 Alternativt scenario för den ekonomiska utvecklingen ... 53
Sämre utveckling i den internationella konjunkturen ... 53
Effekter på den svenska ekonomin ... 54
1.2.6 Ny information efter att prognosen slutförts ... 55
1.2.7 Finansutskottets syn på budgetpropositionens och partimotionernas konjunkturbedömningar ... 57
1.3 Finansutskottets förslag till inriktning av den allmänna ekonomiska politiken ... 59

Finansutskottets ställningstagande till Moderata samlingspartiets förslag ... 60
Finansutskottets ställningstagande till Kristdemokraternas förslag ... 65
Finansutskottets ställningstagande till Centerpartiets förslag ... 67
Finansutskottets ställningstagande till Folkpartiet liberalernas förslag ... 69
1.4 Sysselsättningsmålet ... 70
1.5 Den ekonomiska och monetära unionen ... 73
1.5.1 Formerna för beslutsfattande om Sveriges framtida deltagande i valutaunionen ... 73
1.5.2 Analyser av eurons effekter och information till allmänheten om konsekvenserna av ett deltagande i valutaunionen ... 74
1.5.3 Mellanstatligt samarbete för ökad sysselsättning ... 75
2 Budgetpolitikens inriktning och utgiftstak för staten ... 78
2.1 Utformningen av utskottets förslag till rambeslut ... 78
2.2 Budgetutvecklingen ... 79
2.3 Mål för budgetpolitiken ... 80
2.4 Budgetpolitikens inriktning ... 83
2.4.1 Trepartiöverenskommelse om budgetpolitiken ... 83
2.4.2 De politiska alternativen ... 83
2.4.3 Finansutskottets sammanfattande bedömning av budgetförslagen ... 94
2.5 Utgiftstak för staten ... 106
2.6 Utgiftstak för den offentliga sektorn ... 107
2.7 Fördelning av utgifter på utgiftsområden 1999 ... 108
2.8 Redovisning av statsbudgetens inkomster för 1999 ... 111
2.9 Anslagsbehållningar ... 111
2.10 Myndigheternas in- och utlåning i Riksgäldskontoret ... 112
2.11 Budgetens sammansättning i stort ... 113
3 Inkomster ... 114
3.1 Skattepolitikens inriktning ... 114
3.2 Skatt på inkomst, fysiska personers inkomstskatt ... 122
3.2.1 Skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare (BP) ... 122
3.2.2 Det fasta beloppet vid beskattningen av förvärvsinkomster (BP) ... 124
3.2.3 Inkomstskatteskalan ... 126
3.2.4 Resor till och från arbetet m.m. ... 127
3.2.5 Pensionssparande ... 128
3.2.6 Kompetenskonton m.m. ... 129
3.2.7 Tjänstesektorn och F-skattsedel ... 130
3.2.8 Yrkesfiskare ... 132
3.2.9 Beskattning av royalty ... 133
3.2.10 Inkomst av kapital ... 133
3.2.11 Pensionärernas särskilda grundavdrag ... 134
3.3 Inkomst av skatt, juridiska personers inkomstskatt ... 135
3.3.1 Ägarbeskattning ... 135
3.3.2 Fåmansföretag ... 136

3.3.3 Redovisning av moms och annan skatt ... 137
3.3.4 Investeringar i kärnkraftverk ... 139
3.4 Social- och arbetsgivaravgifter ... 140
3.4.1 Arbetsgivaravgifter ... 140
3.4.2 Särskild löneskatt på vinstandelsmedel ... 142
3.5 Skatt på egendom ... 144
3.5.1 Fastighetsskatten på bostadshyreshus (BP) ... 144
3.5.2 Fastighetsbeskattningen i övrigt ... 145
3.5.3 Förmögenhetsskatten ... 147
3.6 Skatt på varor och tjänster ... 149
3.6.1 Mervärdesskatt ... 149
3.6.2 Energiskatt ... 150
3.6.3 Jordbrukets energiskatter ... 151
3.6.4 Trafikområdet ... 152
3.6.5 Övriga punktskatter ... 153
3.7 Övriga inkomstförslag ... 154
3.8 Beräkning av statsbudgetens inkomster ... 156
4 Utgifter ... 159
4.1 Fördelning av utgifter på utgiftsområden år 1999 ... 159
4.1.1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse ... 159
4.1.2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning ... 160
4.1.3 Utgiftsområde 3 Skatteförvaltning och uppbörd ... 161
4.1.4 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet ... 163
4.1.5 Utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan ... 164
4.1.6 Utgiftsområde 6 Totalförsvar ... 165
4.1.7 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd ... 169
4.1.8 Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar ... 170
4.1.9 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg ... 171
4.1.10 Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp ... 173
4.1.11 Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom ... 175
4.1.12 Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn ... 177
4.1.13 Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet ... 179
4.1.14 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv ... 181
4.1.15 Utgiftsområde 15 Studiestöd ... 183
4.1.16 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning ... 185
4.1.17 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid ... 187
4.1.18 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande ... 188
4.1.19 Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling ... 190
4.1.20 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård ... 192
4.1.21 Utgiftsområde 21 Energi ... 194
4.1.22 Utgiftsområde 22 Kommunikationer ... 195
4.1.23 Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar ... 197

4.1.24 Utgiftsområde 24 Näringsliv ... 199
4.1.25 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner ... 200
4.1.26 Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m. ... 204
4.1.27 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen ... 205
4.1.28 Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten ... 205
4.2 Preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 och 2001 ... 206
4.3 Bemyndigande om upplåning ... 208
4.4 Finansiering av investeringar och rörelsekapital ... 208
4.4.1 Lån för myndigheters investeringar i anläggningstillgångar för förvaltningsändamål ... 208
4.4.2 Myndigheters räntekontokrediter ... 209
4.4.3 Sjunde AP-fondstyrelsens lån och räntekontokredit ... 210
4.5 Ekonomiska åtaganden ... 210
4.5.1 Garantier ... 210
4.5.2 Beställningsbemyndiganden ... 211
4.6 Bemyndigande för ramanslag ... 211
5 Ekonomisk styrning och statlig redovisning ... 213
5.1 Utvecklingen av resultatstyrningen ... 213
5.2 Uppföljning av budgetåret 1997 (regeringens skrivelse 1997/98:187) ... 214
5.3 Socialt bokslut ... 217
5.4 Miljöhänsyn vid statlig styrning ... 218
6 Övriga frågor ... 219
6.1 Försäljning av statliga tillgångar ... 219
6.2 Utbetalningsdagar för statliga ersättningar ... 220
6.3 Statliga projektbidrag ... 221
6.4 Ekonomiska konsekvensanalyser ... 221
6.5 Beräkning av kapitaltäckningskrav (budgetpropositionen, utgiftsområde 2) ... 222
6.6 Ett operativt skrattmål ... 224
Hemställan ... 225
Vissa av utskottet avstyrkta motionsyrkanden (mom. 7 i hemställan) ... 243

Reservationer ... 250
1. Allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken (mom. 1) (m, kd, fp) ... 27250
2. Allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken (mom. 1) (c) ... 272
3. Sysselsättningsmålet (mom. 2) (m, kd, c, fp) ... 275
4. Formerna för beslutsfattande om Sveriges framtida deltagande i valutaunionen (mom. 3) (v) ... 277
5. Formerna för beslutsfattande om Sveriges framtida deltagande i valutaunionen (mom. 3) (c) ... 277
6. Formerna för beslutsfattande om Sveriges framtida deltagande i valutaunionen (mom. 3) (fp) ... 278

7. Formerna för beslutsfattande om Sveriges framtida deltagande i valutaunionen (mom. 3) (mp) ... 279
8. Formerna för beslutsfattande om Sveriges framtida deltagande i valutaunionen (mom. 3, motiveringen) (m) ... 280
9. Analyser av eurons effekter och information till allmänheten om konsekvenserna av deltagande i valutaunionen (mom. 4, motiveringen) (m) ... 280
10. Mellanstatligt samarbete för ökad sysselsättning (mom. 5) (v) ... 281
11. Mellanstatligt samarbete för ökad sysselsättning (mom. 5, motiveringen) (m) ... 282
12. Mellanstatligt samarbete för ökad sysselsättning (mom. 5, motiveringen) (c) ... 283
13. Mellanstatligt samarbete för ökad sysselsättning (mom. 5, motiveringen) (fp) ... 283
14. Mål för budgetpolitiken (mom. 6) (m) ... 284
15. Mål för budgetpolitiken (mom. 6) (kd) ... 284
16. Budgetförslagen för år 1999 (mom. 7) (m) ... 285
17. Budgetförslagen för år 1999 (mom. 7) (kd) ... 294
18. Budgetförslagen för år 1999 (mom. 7) (c) ... 301
19. Budgetförslagen för år 1999 (mom. 7) (fp) ... 309
20. Preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 och 2001 (mom. 8) (m) ... 318
21. Preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 och 2001 (mom. 8) (kd) ... 318
22. Preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 och 2001 (mom. 8) (c) ... 319
23. Preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 och 2001 (mom. 8) (fp) ... 320
24. Preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 och 2001 (mom. 8) (mp) ... 321
25. Bemyndigande om upplåning (mom. 9) (m) ... 322
26. Försäljning av statliga tillgångar (mom. 17, motiveringen) (m, fp) ... 323
27. Statliga projektbidrag (mom. 19) (m) ... 323
28. Ekonomiska konsekvensanalyser (mom. 20) (m) ... 324

Särskilda yttranden ... 326
1. Formerna för beslutsfattande om Sveriges framtida deltagande i valutaunionen (mom. 3, såvitt avser utskottets behandling) (v, mp) ... 326
2. Budgetförslagen för 1999 (mom. 7, såvitt avser skatt på hushållsnära tjänster) (m, kd, c, fp) ... 326
3. Budgetförslagen för 1999 (mom. 7, såvitt avser skattepolitiken m.m.) (v) ... 327
4. Preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 och 2001 (mom. 8) ... 327
5. Operativt skrattmål (mom. 22) (v) ... 327

1. Regeringens lagförslag 329
1. Förslag till lag om skattereduktion på förvärvsinkomster vid 2000 års taxering..... 329
2. Förslag till lag om beräkning av viss inkomstskatt på förvärvsinkomster vid 2000 års taxering, m.m..... 330
3. Lag om ändring i lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt 331
2. Lagrådets yttrande 332
3. Skatteutskottets yttrande 1998/99:SkU1y..... 334
4. Justitieutskottets protokollsutdrag 1998/99:3.3 383
5. Försvarsutskottets yttrande 1998/99:FöU1y 385
6. Socialförsäkringsutskottets yttrande 1998/99:SfU1y..... 390
7. Kulturutskottets protokollsutdrag 1998/99:4.2 398
8. Arbetsmarknadsutskottets protokollsutdrag 1998/99:4.8..... 400
9. Bostadsutskottets protokollsutdrag 1998/99:3.3 och 3.4 407
10. Finansutskottets offentliga utfrågning med riksbankschefen om penningpolitiken 410

Tabell 1. BNP-tillväxt, KPI och arbetslöshet ... 40
Tabell 2. BNP-tillväxt per region samt andel av svensk export ... 46
Tabell 3. Svensk export fördelad på varugrupper ... 47
Tabell 4. Bidrag till BNP-tillväxten ... 48
Tabell 5. Prognosförutsättningar 1998–2001 ... 49
Tabell 6. Nyckeltal för 1998–2001 ... 50
Tabell 7. Försörjningsbalansen 1998–2001 ... 51
Tabell 8. Nyckeltal för arbetsmarknaden ... 53
Tabell 9. Försörjningsbalans i sidoalternativet ... 55
Tabell 10. Regeringens förslag till satsning på vissa framtidsområden 1999–2001 ... 84
Tabell 11. Regeringens förslag till övriga reformer 1999–2001 ... 85
Tabell 12. Den offentliga sektorns finansiella sparande 1999–2001 i regeringens budgetalternativ ... 85
Tabell 13. Lånebehov enligt regeringens budgetförslag 1998–2001 ... 86
Tabell 14. Utgiftstak för åren 1999–2001 enligt regeringens budgetförslag ... 86
Tabell 15. Finansiella effekter av Moderata samlingspartiets budgetförslag 1999–2001 ... 88
Tabell 16. Moderata samlingspartiets förslag till utgiftstak för staten 1999–2001 ... 88
Tabell 17. Moderata samlingspartiets förslag till utgiftstak för den offentliga sektorn 1999–2001 ... 89
Tabell 18. Finansiella effekter av Kristdemokraternas budgetförslag 1999–2001 ... 90
Tabell 19. Kristdemokraternas förslag till utgiftstak för staten 1999–2001 ... 90
Tabell 20. Finansiella effekter av Centerpartiets budgetförslag 1999–2001 ... 92
Tabell 21. Centerpartiets förslag till utgiftstak för staten 1999–2001 ... 92
Tabell 22. Finansiella effekter av Folkpartiet liberalernas budgetförslag 1999 ... 94
Tabell 23. Folkpartiet liberalernas förslag till utgiftstak 1999–2001 ... 94
Tabell 24. Förslag till nytt utgiftstak för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten ... 107
Tabell 25. Regeringens förslag till beräkning av utgiftstak för den offentliga sektorn ... 108
Tabell 26. Regeringens och oppositionspartiernas förslag till utgiftsramar för 1999 ... 110
Tabell 27. Regeringens och oppositionspartiernas förslag till totala inkomster för år 1999 ... 111
Tabell 28. Utskottets förslag till statsbudget för budgetåret 1999 ... 113
Tabell 29. Fysiska personers inkomstskatt ... 122
Tabell 30. Juridiska personers inkomstskatt ... 135
Tabell 31. Social- och arbetsgivaravgifter ... 140
Tabell 32. Skatt på egendom ... 144

Tabell 33. Skatt på varor och tjänster 149
Tabell 34. Övriga inkomstförslag 154
Tabell 35. Statsbudgetens inkomster 156
Tabell 36. Budgeteffekter av åtgärder på skatteområdet i anslutning till Budgetproposition för 1999..... 157
Tabell 37. Inkomstberäkningar enligt respektive partis budgetförslag . 158

Diagram

Diagram 1. BNP-tillväxt i OECD, Förenta staterna, Japan och EU..... 39
Diagram 2. Arbetslösheten i EU, Norden och OECD 43
Diagram 3. Tillväxten i Norden och EU 44
Diagram 4. Hushållens och företagens framtidstro..... 49
Diagram 5. Sysselsättningen 1995–september 1998..... 52
Diagram 6. Världsmarknadstillväxten för svensk export..... 54
Diagram 7. Regeringens och oppositionspartiernas förslag till utgiftstak för staten 1999–2001 96

Elanders Gotab, Stockholm 1998